

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA,

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LUZAC & CO.,

46, GREAT RUSSELL STREET, LONDON, W.C., AND MR. OTTO

HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

*Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied—some of the Fasciculi being out of stock.*

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	Rs. 1	5
Advaitachinta Kaustubhe, Fasc. 1	...	0	6
* Agni Purāṇa, (Text) Fasc. 4-14 @ /6/ each	...	4	2
Aitarēya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-5 Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6	...	7	8
Anu Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-5 @ /6, each	...	1	14
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. 1	...	0	12
Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /6, each	...	2	4
Açvavaidyaka, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	...	1	14
Avadāna Kalpalatā, (Sans. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each	...	10	0
* Bhāṣmī, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each	...	1	14
Bhāṣya Dipikā Vol. I, Fasc. 1-3	...	1	2
Bṛhaddevatā (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	1	8
Bṛhadharma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
Bodhicaryavatara of Candidevi, Fasc. 1	...	0	6
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-3 @ 2/ each	...	6	0
Çatapatha Brāhmaṇa, Fasc. 1-5	...	1	14
* Çaturvarga Chintāmaṇi (Text) Vols. II, 1-25; III. Part I, Fasc. 1-18. Part II, Fasc. 1-10 @ /6/ each	...	19	14
Çloka-vartika, (English) Fasc. 1-2	...	1	8
* Çrauta Sūtra of Āpastamba, (Text) Fasc. 4-16 @ /6 each	...	4	14
Ditto Çāṅkhyaṇa, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4, Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	5	10
Çri Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	1	2
Çāṇḍīya Paddhati Kāśāra Vol I, Fasc. 1-3	...	1	2
Kāla Māhātmya, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	1	8
Kāla Virodh, Fasc. 1-4	...	1	8
Kāraṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each	...	4	8
Kāśī Sarit Sāgara, (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each	...	10	8
Kāraṇa Purāṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ /8/ each	...	3	6
Lakṣa-Vārtā, (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each	...	2	4
Māyara Pārijāta, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each	...	4	2
Māyara Pārijāta, (Text) Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	4	8
Māyara Pārijāta, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	1	2
Māyara Pārijāta, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each	...	4	8
Māyara Pārijāta, (Text) Fasc. 7-19 @ /6/ each	...	4	14
Māyara Pārijāta, (Text) Fasc. 1-2 @ /6/ each	...	1	2
Māyara Pārijāta, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	1	2
Māyara Pārijāta, (Text) Vol. III, Fasc. 1-4; Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /6/ each	...	5	10
Māyara Pārijāta, (Text) Fasc. 1-III (Text) @ /6/ each	...	1	2
Māyara Pārijāta, (Text) Fasc. 1-III (Text) @ /6/ each	...	1	2
Māyara Pārijāta, (Text) Vol. I, Fasc. 1-5 Vol. II, Fasc. 1-5	...	9	14
Māyara Pārijāta, (Text) Vol. I, Fasc. 1-5 Vol. II, Fasc. 1-5	...	2	6
Māyara Pārijāta, (Text) Vol. I, Fasc. 1-5 Vol. II, Fasc. 1-5	...	6	0

ĀTASĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PĀRAMITĀ

A

THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE

OF

BUDDHA WITH HIS DISCIPLES

(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY

PRATĀPACANDRA GHOṢA.

PART I. FAS. 1.

KUGARCHAND BHAIRODAS SETHIA.

JAIN LIBRARY.:

BIKANER, RAJPUTANA.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,

AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1902.

PREFACE.

About 30 years ago, as Assistant Secretary of the Asiatic Society of Bengal, I drew the attention of the Council of the Society to the neglected condition of the voluminous Tibetan Xylographs, which were lying unnoticed in its archives, damaged by damp and insects, and I suggested the desirability of getting them catalogued and arranged by some one conversant with that language. Consideration of the question was deferred till Mr. E. T. Atkinson, as President of the Society, took up the matter and entrusted me with that work. Not being able to spare much time and being burdened with my official duties I regret the work was much delayed. While cataloguing, Mr. E. T. Atkinson encouraged me to undertake the editing of the *Sher-phyin* which extends to one hundred thousand stanzas and is considered as sacred as the Vedas of the Hindus. As no second copy was available, with the permission of the Council I had to rely entirely on my own resources. I have, however, carefully followed the text of the Xylograph, though I have failed to understand several passages which are abstruse and obscure. The Society's edition of the *Sher-phyin* is therefore no better than a reproduction in types of the Xylograph original. By omitting the repetitions which were numerous the bulk of the work has been brought down to a moderate size.

A translation of the *Sher-phyin*, which is itself a verbal translation of the Sanskrit *Çatasāhasrikā-Prajñā-Pāramitā*, however desirable it might be, is beyond my poor acquirements: the language of the *Sher-phyin* is archaic and the subject matter being mystic Yoga philosophy is abstruse to the extreme. No Lama accessible to me has been able to elucidate any passage, however perspicuous it might be in the Sanskrit original. Constant reference to the Sanskrit original therefore made me familiar with that work, and I suggested that as the Society has already printed the *Aṣṭa-*

PREFACE

About 16 years ago, as Assistant Secretary of the Asiatic Society of Bengal, I drew the attention of the Council of the Society to the neglected condition of the voluminous Tibetan Xylographs, which were lying unnoticed in its archive, damaged by damp and insects, and I suggested the desirability of getting them catalogued and arranged by some one conversant with that language. Consideration of the question was deferred till Mr. E. T. Atkinson, as President of the Society, took up the matter and entrusted me with that work. Not being able to spare much time and being burdened with my official duties, I regret the work was much delayed. While cataloguing, Mr. E. T. Atkinson encouraged me to undertake the editing of the Sher-phyin which extends to one hundred thousand stanzas and is considered as sacred as the Vedas of the Hindus. As no second copy was available, with the permission of the Council I had to rely entirely on my own resources. I have, however, carefully followed the text of the Xylograph, though I have failed to understand several passages which are abstruse and obscure. The Society's edition of the Sher-phyin is therefore no better than a reproduction in types of the Xylograph original. By omitting the repetitions which were numerous, the bulk of the work has been brought down to a moderate size.

A translation of the Sher-phyin, which is itself a verbal translation of the Sanskrit *Çatasāhasrikā-Prajñā-Pāramitā*, however desirable it might be, is beyond my poor acquirements: the language of the Sher-phyin is archaic and the subject matter being mystic Yoga philosophy is abstruse to the extreme. No Lama accessible to me has been able to elucidate any passage, however perspicuous it might be in the Sanskrit original. Constant reference to the Sanskrit original therefore made me familiar with that work, and I suggested that as the Society has already printed the Asta-

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LUZAC & CO.

46, GREAT RUSSELL STREET, LONDON. W.C., AND MR OTTO

HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

*Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied—some of the Fasciculi being out of stock.*

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	Rs.	1	5
Advaitachinta Kaustubhe, Fasc. 1	0	6
*Agni Purāṇa, (Text) Fasc. 4-14 @ /6/ each	4	2
Aitarēya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-5 Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/	7	8
Aṇu Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1	14
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. 1	0	12
Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	2	4
Açvavaidyaka, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1	14
Avadāna Kalpalatā, (Sams. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each	10	0
*Bhāmati, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each	1	14
Bhāṭṭa Dipikā Vol. I, Fasc. 1-3	1	2
Brhaddēvatā (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	1	8
Brhaddharma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	2	4
Bodhicaryavatara of Candidevi, Fasc. 1	0	6
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-3 @ 2/ each	6	0
Çatapatha Brāhmaṇa, Fasc. 1-5	1	14
*Çaturvarga Çintāmaṇi, (Text) Vols. II, 1-25; III. Part I, Fasc. 1-18. Part II, Fasc. 1-10 @ /6/ each	19	14
Çlokaçartika, (English) Fasc. 1-2	1	8
*Çranta Sūtra of Āpastamba, (Text) Fasc. 4-16 @ /6/ each	4	14
Ditto Çāṅkhāyana, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4, Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each	5	10
Çrī Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Çadadhara Paddhati Kālasūtra Vol. I, Fasc. 1-3	1	2
Kāla Mādhyama, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	1	8
Kāla Vireka, Fasc. 1-4	1	8
Kātantra, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each	4	8
Kātha Sarit Sāgara, (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each	10	8
Kūrma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each	3	6
Lalita-Vistara, (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each	2	4
Madana Parijāta, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each	4	2
Mahā-bhāṣya-pradīpodyōta, (Text) Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each	4	8
Manuikā Saṅgraha, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each	4	8
*Mīmāṃsā Darçana, (Text) Fasc. 7-19 @ /6/ each	4	14
Nārada Smṛti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/	1	2
Nyāyavērtika, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/	1	1
*Nirukta, (Text) Vol. III, Fasc. 1-6; Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /6/ each	5	1
Nyāy-çarapaddhati Fasc. I-III (Text) @ /6/	1	1
Nyāyabindutikā, (Text)	1	1
Nyāy Kasmāñjali Prakaraṇa (Text) Vol. I, Fasc. 1-6 Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each	2	8
Padmaçūpati Fasc. 1-3 @ 2/	6	0

शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।

प्रथमपरिवर्तः ।

नमः श्रीसर्वबुद्धबोधिसत्त्वार्थश्रावकप्रत्येकबुद्धेभ्यः ॥

या सर्वज्ञतया नयत्युपसम* शान्तेषिणः श्रावकान्

या मार्गज्ञतया जगद्धितकृतालोकार्थसम्प्रापिका ।

सर्वाकारमिदं वदन्ति मुनयो विश्वं यया सङ्गतां

तस्यै श्रावकबोधिसत्त्वगणिनो बुद्धस्य माघे नमः ॥

यदमुलभमनन्तकल्पकोटिभिः प्रसरशतैरपि हेतुवर्जितानां ।

भवतु हि जिनाकारिभिर्भूतं तदिदमिदं प्रतिचक्षुरग्रयानं ॥

गम्भीरञ्च न चाभ्यस्तं दुर्लभञ्च मुनेर्वचः ।

न च तेन विना मोक्षं तस्माच्छ्रोतव्यमादरात् ॥

नमो भगवते भैषज्यगुरुवैदूर्यप्रभाय तथागताय ॥ नमो भगवत्यै

* उपसममिति पुस्तकचतुष्टये लिखितं । उपशममिति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

† सङ्गता इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । सङ्गतमिति पाठोयुक्तः ।

‡ रस्मि इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । रस्मि इति पाठोयुक्तः ।

§ मोक्षी इति नेपालीय ग पुस्तके पाठः । मोक्षः — इति तु युक्तं ।

॥ सर्वाकाराविपरीतधर्मेदेशिकत्वेन परार्थसम्पदा तथागताः इत्यष्ट-
साष्टसीटीका ।

sāhasrikā-Prajñā-Pāramitā, the publication of the Ṣaṭ-sāhasrikā would be acceptable to the reading public.

Much time was lost in securing five copies of the text, and one manuscript had to be obtained on loan from the Cambridge University Library.

There are now at my disposal five manuscripts.

१. This is a manuscript which years ago I had secured from a Nepali Pandit who had come down to Calcutta on a pilgrimage to Purī. It is a tolerably correct copy but incomplete. Character Nagri.

२. Is an incomplete copy obtained from the Society's Library. Character Nepali.

३. Another manuscript from the Library of the Asiatic Society of Bengal, incomplete but much older than any. Character Newari.

४. This is the only complete copy I have got. It belongs to the Asiatic Society of Bengal, it was found in the Collection of Hodgson's Nepali manuscript. Character Newari.

५. The Cambridge University Library manuscript is in Nepali characters. A neatly written copy. Character Nepali.

This copy has to be consulted under orders of the authorities of the Cambridge University Library at the premises of the Asiatic Society of Bengal. Part I, only.

६. The first manuscript has been made the basis of collation; and so far as they have been collated all the five manuscripts generally tally with each other. There are a few clerical errors which have been corrected by collation with the other manuscripts. Notes from Patanjali aphorisms, Bhāṣya, Tīkā, from Śaṅkara's Saṅgraha, and from Bhāmati have been given with the text of the corresponding passages, but the language of these writers as well as their technical terms differ greatly from those of their Hindu brethren. Notes from the *Śāstra* of Astaśāstrī have also been given.

Some of the words of the text do not appear from the text nor from the notes.

Calcutta, 15th January 1881

1881

Editor.

शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।

प्रथमपरिवर्तः ।

नमः श्रीसर्वबुद्धयोधिसत्त्वार्थश्रावकप्रत्येकबुद्धेभ्यः ॥

या सर्वज्ञतया नयत्युपममं* शान्तेपिणः श्रावकान्

या मार्गज्ञतया अगद्धितकृतालोकार्थसम्प्रापिका ।

सर्वाकारमिदं वदन्ति मुनयो विश्वं यया सङ्गतां

तस्मै श्रावकबोधिसत्त्वगणिनो बुद्धस्य मात्रे नमः ॥

यदमुलभमनन्तकल्पकोटिभिः प्रसरतैरपि हेतुवर्जितानां ।

भवतु हि जिनाकारिभिर्भूतं तदिदमिदं प्रतिचचुरग्रयानं ॥

गम्भीरञ्च न चाभ्यस्तं दुर्लभञ्च मुनेर्वचः ।

न च तेन विना मोक्षं† तस्माच्छ्रोतव्यमादरात् ॥

नमो भगवते भैषज्यगुरुवैदूर्यप्रभाय तथागताय॥ । नमो भगवत्यै

* उपसममिति पुस्तकचतुष्टये लिखितं । उपश्रममिति पाठोयुक्तः प्रतिभाति ।

† सङ्गता इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । सङ्गतमिति पाठोयुक्तः ।

‡ रस्मि इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । रश्मि इति पाठोयुक्तः ।

§ मोक्षी इति नेपालीय ग पुस्तके पाठः । मोक्षः — इति तु युक्तं ।

॥ सर्वाकाराविपर्येतधर्मेदेशिकत्वेन परार्थसम्पदा तथागताः इत्यष्ट-

साधुस्त्रीटीका ।

ÇATA SĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PĀRAMITĀ

THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE

OF

BUDDHA WITH HIS DISCIPLES

(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY

PRATĀPACANDRA GHOṢA.

PART I. FAS. 1.

KUGARCHAND BHAIRODAN SETHIA,
JAIN LIBRARY :
BIKANER, RAJPUTANA,

CALCUTTA :

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,

AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1902.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA,

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LEZAC & CO.,

46, GREAT RUSSELL STREET, LONDON, W.C., AND MR. OTTO

HARBASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied—some of the Fasciculi being out of stock.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	Ra.	1	8
Advaitachinta Kanustubho, Fasc. 1	0	6
* Agni Purāṇa, (Text) Fasc. 4-14 @ /6/ each	4	2
Aitar̥ya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-5 Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/	7	8
Aṅg Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1	14
Aphorisms of Sāṅkhya, (English) Fasc. 1	0	12
Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	2	4
Ācāryaśāstra, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1	14
Avadāna Kalpalatā, (Sams. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ /1/ each	10	0
* Bhāṣatī, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each	1	14
Bhāṣita Dipikā Vol. I, Fasc. 1-3	1	2
Bṛhadāraṇyaka (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	1	5
Bṛhadāraṇyaka Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	2	4
Bṛhadāraṇyaka of Candidevi, Fasc. 1	0	8
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-3 @ 2/ each	6	0
Caṇḍikā Brāhmaṇa, Fasc. 1-5	1	14
* Caturvarga Chintāmaṇi (Text) Vols. II, 1-25; III, Part I, Fasc. 1-18. Part II, Fasc. 1-10 @ /6/ each	10	14
Chāṇakya Smṛiti, (English) Fasc. 1-2	1	8
* Chāṇakya Smṛiti of Āpastamba, (Text) Fasc. 4-16 @ /6/ each	4	14
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4, Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each	5	10
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	1	8
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-4	1	8
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each	4	8
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-14 @ /12/ each	10	8
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each	3	6
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-3 @ /12/ each	2	4
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each	4	2
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each	4	8
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	8
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each	4	8
* Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 7-19 @ /6/ each	4	14
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	1	2
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Vol. III, Fasc. 1-6; Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/ each	5	1
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each	1	2
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each	1	2
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Vol. I, Fasc. 1-5 Vol. II, Fasc. 1-5 @ /6/ each	2	6
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Chāṇakya Smṛiti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2

ĀTASĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PĀRAMITĀ

A

THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE

OF

BUDDHA WITH HIS DISCIPLES

(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY

PRATĀPACANDRA GHOṢA.

PART I. FAS. 1.

AUGARCHAND BHAIRODAN SETHI.
JAIN LIBRARY.
BIKANER, RAJPUTANA.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,

AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1902.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LUXMOY & CO.,

46, GREAT RUSSELL STREET, LONDON, W.C., AND MR OTTO

HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY

Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied - some

of the Fasciculi being out of stock.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	Ru	1
Advaitachinta Kanustubhe, Fasc. 1	...	0	0
* Agni Purāṇa, (Text) Fasc. 4-14 @ /6/ each	...	4	2
Aitarēya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-5 Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/	...	7	8
Aṇu Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	...	1	14
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. 1	...	0	12
Aṣṭasūtrasikā Prajñāpāramitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
Aṣṭavaidyaka, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	...	1	14
Avadāna Kalpalatā, (Sams. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each	...	10	0
* Bhāmatī, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each	...	1	14
Bhāṭṭa Dipikā Vol. I, Fasc. 1-3	...	1	2
Bṛhaddēvatā (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	1	8
Bṛhaddharma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
Bodhicaryavatara of Candidevi, Fasc. 1	...	0	6
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-3 @ 2/ each	...	6	0
Qatapattha Brāhmaṇa, Fasc. 1-5	...	1	14
* Caturvarga Chintāmaṇi (Text) Vols. II, 1-25; III. Part I, Fasc. 1-18. Part II, Fasc. 1-10 @ /6/ each	...	19	14
Olokavartika, (English) Fasc. 1-2	...	1	8
* Gṛanta Sūtra of Āpistambha, (Text) Fasc. 4-16 @ /6/ each	...	4	14
Ditto Cāṅkhyaṇa, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4, Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	5	10
Grī Bhāṣhyant, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	1	2
Gadadhara Paddhati Kālasāra Vol I. Fasc. 1-3	...	1	2
Kāla Mādhava, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	1	8
Kāla Viveka, Fasc. 1-4	...	1	8
Kātantra, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each	...	4	8
Kāthā Sarit Sāgara, (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each	...	10	8
Kūrma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each	...	3	6
Lalita-Vistara, (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each	...	2	4
Madana Pārijāta, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each	...	4	2
Mahā-bhāṣya-pradīpodyōta, (Text) Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	4	8
Manutika Saṅgraha, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	1	2
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each	...	4	8
* Mīmāṃsā Darśana, (Text) Fasc. 7-19 @ /6/ each	...	4	14
Nārada Smṛti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/	...	1	2
Nyāyavārtika, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/	...	1	2
* Nirokta, (Text) Vol. III, Fasc. 1-6; Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /6/ each	...	5	2
Nītyacarapaddhati Fasc. I-III (Text) @ /6/	...	1	2
Nyāyabinduṭīkā, (Text)	...	0	14
Nyāya Kusumājñali Prakaraṇa (Text) Vol. I, Fasc. 1-6 Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	2	0
Padmaṇḍavī Fasc. 1-3 @ 2/	...	6	0

ĀTASĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PĀRAMITĀ

A

THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE

OF

BUDDHA WITH HIS DISCIPLES

(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY

PRATĀPACANDRA GHOṢA.

PART I. FAS. 1.

KUGARCHAND BHAIRODAN SETHI.
JAIN LIBRARY.
BIKANER, RAJPUTANA.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,

AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1902.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LUGAZ & CO.

46, GREAT RUSSELL STREET, LONDON, W.C., AND MR. O. D.

HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY

*Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied - some of the fasciculi being out of stock.*

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	Rs.	1	0
Advaitachinta Kausubhe, Fasc. 1	0	6
*Agni Purāṇa, (Text) Fasc. 4-14 @ /6/ each	4	2
Aitarēya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-5 Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/	7	8
Anu Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1	14
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. 1	0	12
Aṣṭasūhasrikā Prajñāpāramitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	2	4
Aṣṭavaidyaka, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1	14
Aradūna Kalpalatā, (Sans. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ /1/ each	10	0
*Bhāmati, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each	1	14
Bhāṭṭa Dipikā Vol. I, Fasc. 1-3	1	2
Bṛhaddēvatā (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	1	8
Bṛhaddharma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	2	4
Bodhicaryavatara of Candideri, Fasc. 1	0	6
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-3 @ 2/ each	6	0
Qatapatha Brāhmaṇa, Fasc. 1-5	1	14
*Caturvarga Chintāmaṇi (Text) Vols. II, 1-25; III. Part I, Fasc. 1-18. Part II, Fasc. 1-10 @ /6/ each	19	14
Qlokavartika, (English) Fasc. 1-2	1	8
*Qranta Sūtra of Āpastamba, (Text) Fasc. 4-16 @ /6/ each	4	14
Ditto Qāṅkhāyana, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4. Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each	5	10
Qri Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Qnadadhara Padbhāṭi Kālasāra Vol I. Fasc. 1-3	1	2
Kāla Mādhava, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	1	8
Kāla Viveka, Fasc. 1-4	1	8
Kātantra, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each	4	8
Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each	10	8
Kūrma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each	3	6
Lalita-Vistara, (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each	2	4
Madhana Pārijāta, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each	4	2
Mahā-bhāṣya-pradipōdyōta, (Text) Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each	4	8
Manutikā Saṅgraha, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each	4	8
*Mīmāṃsā Darśana, (Text) Fasc. 7-19 @ /6/ each	4	14
Nārada Smṛti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/	1	7
Nyāyavartika, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/	1	1
*Nirukta, (Text) Vol. III, Fasc. 1-6; Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /6/ each	5	1
Nityacarapaddhati Fasc. 1-III (Text) @ /6/	1	1
Nyāyabandhutikā, (Text)	0	1
Nyāya Kusumāñjali Prakaraṇa (Text) Vol. I, Fasc. 1-6 Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each	5	0
Prānāspati Fasc. 1-3 @ 2/	6	

ĀTASĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PĀRAMITĀ

Λ

THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE

OF

BUDDHA WITH HIS DISCIPLES

(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY

PRATĀPACANDRA GHOṢA.

PART I. FAS. 1.

LUGARCHAND BHAIRODAN SETHI.
JAIN LIBRARY.
BIKANER, RAJPUTANA.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,

AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1902.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA,

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LUZAC & CO.,

46, GREAT RUSSELL STREET, LONDON, W.C., AND MR. OTTO

HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

*Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied—some of the Fasciculi being out of stock.*

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	Rs.	1	8
Advaitachinta Kaustubhe, Fasc. 1	0	6
*Ami Purāṇa, (Text) Fasc. 4-14 @ /6/ each	4	2
Akṣarīya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-5 Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/	7	8
Ami Bāṇyaṇi, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1	14
Ami Bāṇyaṇi of Śāṅkṛīya, (English) Fasc. 1	0	12
Aṣṭaśāstrīkā Prajñāpīramitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	2	4
Arṇavāśāstrīkā, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1	14
Arāḍḍha Kalpalatā, (Sansk. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ /6/ each	10	0
*Āśmādī, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each	1	14
Āśmādī Dīpikā Vol. I, Fasc. 1-3	1	2
Āśmādīvatā (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	1	8
Āśmādīdharma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	2	4
Āśmādīdharma Purāṇa of Candidevi, Fasc. 1	0	6
Catchword of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-3 @ 2/ each	6	0
Āśmādī Brāhmaṇa, Fasc. 1-5	1	14
*Āśmādī Chāndīmanī (Text) Vols. II, 1-25; III, Part I, Fasc. 1-18, Part II, Fasc. 1-10 @ /6/ each	10	14
Āśmādī Chāndīmanī, (English) Fasc. 1-2	1	8
*Āśmādī Sāra of Āśmādīmanī, (Text) Fasc. 4-16 @ /6/ each	4	14
Āśmādī Sāra Chāndīmanī (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4, Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each	5	10
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	1	8
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, Fasc. 1-4	1	8
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each	4	8
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-14 @ /12/ each	10	8
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	3	6
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-3 @ /12/ each	2	4
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each	4	2
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/	4	8
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	1	2
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each	4	8
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-15 @ /6/ each	4	14
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-2 @ /6/	1	2
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/	1	2
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-6; Vol. IV, Fasc. 1-3 @ /6/ each	2	4
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/	1	2
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Vol. I, Fasc. 1-5 Vol. II, Fasc. 1-5	0	12
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Vol. I, Fasc. 1-5	2	0
Āśmādī Sāra Chāndīmanī, (Text) Vol. I, Fasc. 1-5	0	12

चैरकुक्षैरल्यकैरपगतज्ञानलाभचित्तेर्निरामिषधर्मदेशकैर्गभीरधर्म-
चान्तिपरमगतिं गतैर्महावैशारद्यप्राप्तैरमंकुचितमानसैः सर्वमारकर्म-
समतिक्रान्तैः कर्मावरणप्रतिसृद्धैर्निहतकर्मक्लेशप्रत्यर्थिकैः सर्वपर-
प्रवादानभिभूतैः सर्वशावकप्रत्येकबुद्धदुरवगाहैः कर्मप्रविचयविभक्ति-
निर्देशकुशलैरसंख्येयकल्पसुसमारब्धप्रणिधानैः सत्यमुखैः पूर्वालापि-
भिर्यपगतमृकुटिकैः क्षुण्णमधुरवचनैर्गाथाभिगीतपरालपनकुशलैर-
नाच्छेद्यप्रतिभानैरनन्तपरिषदभिभवनैः वैशारद्यसमन्वागतैरनन्तकल्प-
कोटिर्निर्देशज्ञातिभिः सरण्याकुशलैर्मायामरौच्युदकचन्द्रस्वप्नप्रति-
श्रुत्वाप्रतिभासगन्धर्वनगरप्रतिविम्बनिर्याणोपायधर्माधिमुक्तैरपगतसं-
लौनचित्तैः सर्वसत्त्वचित्तगतिस्सूक्ष्मज्ञानचर्याधिमुक्तावतारकुशलैः
सर्वसत्त्वाप्रतिहतचित्तैः अधिमात्रचान्तिसमन्वागतैः सर्वधर्मसमता-
प्रतिवेधज्ञानकुशलैर्गभीरधर्मतादुरवगाहैः स्वचित्तवसिताप्रतिलब्धैः
सर्वधर्मवसिताप्राप्तैः सर्वकर्मक्लेशदृष्ट्यावरणविमुक्तैः प्रतीत्यनिर्देश-
कुशलैर्गभीरप्रतीत्यसमुत्पादचयनयावतीर्णैः सर्वदृष्टानुशयपर्युत्थान-
विगतेः सर्वसंयोजनप्रहीणैः सत्यप्रतिवेधज्ञानकुशलैः सततसमितं॥
प्रतिश्रुत्वासमसर्वधर्माधिमुक्तैः अप्रमाणधर्मनयनिर्देशवैशारद्यैर्याव-
द्यार्यावतारणाकुशलैः अनन्तबुद्धचेत्रव्यूहप्रणिधानप्रस्थानपरिगृहीतै-

* प्रमत्तैरिति ग पुस्तके पाठः । प्रखलैरिति ख घ पुस्तके पाठः ।

† सरण्य इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । शरण्य इति युक्तः ।

‡ मुन्यावतारण इति ख पुस्तके घ पुस्तके च पाठः । मुन्यवतार इति युक्तः ।

§ वसिता इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । वसिता इति तुं युक्तं । एवं परच ।

॥ समितं इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । समित इति पाठोद्युक्तः ।

तिन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अवलोकितेश्वरेण च नाम
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महास्थामप्राप्तेन च बोधिसत्त्वेन महा-
त्त्वेन । मंजुश्रिया च कुमारभूतेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
मारवलप्रमर्दिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । वज्रमतिना च
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रत्नमुद्राहस्तेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
नित्योत्क्षिप्तहस्तेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महाकरुणाचितिना
च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महाव्यूहेन च नाम बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन । प्रहराजेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । मेरुकूटेन
च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । मैत्रेयेण च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन । एतैश्चान्यैश्चानेकैर्बोधिसत्त्वकोटिनियुतशतमहसैः ॥

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायां स्वयमेव सिंहासनं प्रज्ञापयत्य-
षीदत् । पर्यंकमाभुज्य ऋजुकायं प्रणिधाय प्रतिमुखं सृष्टिमुप-
स्थाप्य तत्र निषद्य सर्वसमाधिराजनामसमाधिं समापन्नोऽभूत् । यत्र
समाधौ समाधयोऽन्तर्गता अनुप्रविष्टाः सङ्गहं समवसरणं गच्छन्ति ॥

अथ खलु भगवान् सृतः सम्रजानंस्ततः समाधेर्व्युत्थाय दिव्येन
चक्षुषेदं बुद्धचेत्रं व्यवलोकयति स्म । व्यवलोक्य सर्वकायात्मनां
प्रासुञ्चत् । तस्याधस्तात् पादतलयोः सहस्राराभ्यां चक्राभ्यां षष्टि-
षष्टिरग्निकोटीनियुतशतमहस्राणि निश्चरन्ति स्म । दशभ्यश्च
पादाङ्गुलिभ्यः षष्टिषष्टिरग्निकोटीनियुतशतमहस्राणि निश्चरन्ति
स्म । द्वाभ्यां गुल्फाभ्यां षष्टिषष्टिरग्निकोटीनियुतशतमहस्राणि
निश्चरन्ति स्म । नाभिमण्डलात् षष्टिषष्टिरग्निकोटीनियुतशत-
महस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां पार्श्वभ्यां षष्टिषष्टिरग्निकोटी-

रसंख्येलोकधातुगता* बुद्धानुसृतिसमाधिसत्तसमिताभिमुखीभूतं
 सर्वबुद्धोत्पादोपसंक्रमणकुशलैरपरिमितबुद्धाध्येषणकुशलैर्नानादृष्टिप-
 र्युत्थानसर्वक्लेशप्रशमनकुशलैः समाधिगतसहस्राणिनिर्हारविक्रीडन-
 ज्ञानप्रवेशकुशलैः अपर्यन्तकल्पाक्षीणगुणवर्णसमन्वागतैः । तद्यथा
 भद्रपालेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रत्नकरेण च ना-
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रत्नगर्भेण च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । रत्नदत्तेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सुसार्थ-
 वाहेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । नरदत्तेन च ना-
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । गुह्यगुप्तेन च नाम बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । वरुणदेवेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । इन्द्रदेवे-
 च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । भद्रपालेन च नाम बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन । उत्तरमतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 विशेषमतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । वर्द्धमानमतिना
 च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अनन्तमतिना च बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । अमोघदर्शिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अनावरण-
 मतिना च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सुसम्प्रस्थितेन च नाम बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन । सुविक्रान्तविक्रामिणा च बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन । अनन्तवीर्येण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । नित्योद्युक्तेन च
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । नित्यप्रयुक्तेन च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
 अनिच्छिन्नधुरेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सूर्यगर्भेण च बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन । चन्द्रगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अनुपम-

* इत्येव सर्वत्र पाठः । गत इति तु युक्तं ।

पूरन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं
महताऽवभासेन पूरन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन पूरन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्या-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन पूरन्ति
स्म । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं
महताऽवभासेन पूरन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन पूरन्ति स्म । अधस्तादिशि
गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन पूरन्ति स्म ।
उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन
पूरन्ति स्म । यैश्च सत्तैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनावभासेन
स्पृष्टान्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्मन्मोधौ ॥

अथ खलु भगवान् पुनरेव सर्वरोमकूपेभ्यः प्रभां प्रामुञ्चत् । यया
प्रभयाऽयन्निगाद्यममहामाद्येनो लोकधातुर्महताऽवभासेन स्फुट*म-
भूत् । पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवोमहताऽवभा-
सेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोक-
धातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तर-
स्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा

* स्फुटमभूत् इति क पुस्तके स्फुटेन भूत् इति ख, घ, पुस्तके स्फुट-
मभूदिति ग पुस्तके पाठः । एकोपि पाठो न समीचीनः । स्फुटो-
ऽभूदिति पाठः सङ्गतः प्रतिभाति ।

† क पुस्तके वालुकोपमा इति पाठो वज्रस्थले दृश्यते ।

नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । हृदयश्रीवत्सान्नाहापुरुषलक्षणात्
षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । दशभ्यो-
हस्ताङ्गुलिभ्यः षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति
स्म । द्वाभ्यां वाङ्मयां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि
निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यामंग्राभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसह-
स्राणि निश्चरन्ति स्म । ग्रीवायाः षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशत-
सहस्राणि निश्चरन्ति स्म । चतसृभ्यो दंष्ट्राभ्यः षष्टिषष्टिरश्लिकोटी-
नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । चत्वारिंशतो दन्तेभ्यः षष्टि-
षष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां चक्षुभ्यां
षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । द्वाभ्यां
श्रोत्राभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म ।
द्वाभ्यां घ्राणाभ्यां षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति
स्म । मध्ये भ्रुवोः ऊर्णायाः षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुतशतसहस्राणि
निश्चरन्ति स्म । उपरिष्टादुष्णीषात् षष्टिषष्टिरश्लिकोटीनियुत-
शतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । मुखद्वाराच्च षष्टिषष्टिरश्लिकोटी-
नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वाणि च तानि रश्लिकोटी-
नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वावन्तमिमन्तिमाहस्र-
महामाहस्रं लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरित्वा पूर्वस्यान्दिशि
गङ्गानदीवानुकोपमां *लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म ।
दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवानुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन

* लोकधातुमष्टविंशत्यस्य क्वचित् स्त्रियां क्वचित् पुंसिप्रयोगो दृश्यते
वस्तुतः पुंसिप्रयोग एव युक्तः ।

स्फुरन्ति सा । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं
महताऽवभासेन स्फुरन्ति सा । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति सा । पूर्वदक्षिणस्या-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति
सा । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं
महताऽवभासेन स्फुरन्ति सा । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति सा । अधस्तादिशि
गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति सा ।
उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन
स्फुरन्ति सा । यैश्च सत्तैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनावभासेन
स्पृष्टास्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्मन्मोधौ ॥

अथ खलु भगवान् पुनरेव सर्वरोमकूपेभ्यः प्रभां प्रामुञ्चत् । यया
प्रभयाऽयन्विगाहस्रमहामाहसो लोकधातुर्महताऽवभासेन स्फुट*म-
भत् । पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकापमा लोकधातवो महताऽवभा-
सेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोक-
धातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तर-
स्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा

* स्फुटमभूत् इति क पुस्तके स्फुटेन भूत् इति ख, घ, पुस्तके स्फुट-
मभूदिति ग पुस्तके पाठः । एकोपि पाठो न समीचीनः । स्फुटो-
ऽभूदिति पाठः सङ्गतः प्रतिभाति ।

† क पुस्तके वालिकोपमा इति पाठो वज्रस्थले दृश्यते ।

ज्ञासुविमुक्तचित्तैः^(१) सर्वचेतोवशिपरमपारमिताप्राप्तैः^(२) रेकपुङ्गवैः^(३)
स्थापयित्वा । यदुतायुषान्तमानन्दं शैवं श्रोतश्रापनं । पञ्चमात्रैश्च
भित्तुशतैः । यशोधरामहाप्रजापती प्रमुखैः समञ्जलैश्च । उपासको-
पासिकाभिश्च सर्वैर्दृष्टधर्मभिः । महता च बोधिसत्त्वसङ्गेन सार्द्धम-
प्रमेयैरसंख्यैर्बोधिसत्त्वैः सर्वैर्द्वारणीमुखप्रतिलब्धैः शून्यतानिमित्ता-
प्रणिहितैर्विहारिभिरानिमित्तागोचरैरविकल्पिकप्रणिधानैः सर्वधर्म-
संमताचीन्तिप्रतिलब्धैरसङ्गप्रणिधानैरसङ्गप्रतिभानसमन्वागतैरक्षयप्र-
तिनिर्देशाप्रतिनिर्देशैः प्रतिसंविन्नयप्रतिबद्धैर्महाभिज्ञाविक्रीडितैर-
त्यन्ताच्युताभिज्ञैरादेयवचनैरकुसीदैरारब्धवीर्यैः कायजीवितनिरपे-

* प्रजापती इति पुस्तकचतुष्टये पाठोदृश्यते । प्रजापति इति पाठोयुक्तः ।

(१) सम्यक् अविपरीतं, सा समन्तात्, ज्ञा ज्ञानं तत्त्वावबोधस्तया सुसु-
विमुक्तं सर्व्ववन्धनविसंयुक्तं चित्तं येषां ते सम्यगाज्ञासुविमुक्त चित्ताः ।

(२) सर्व्वत्र चेतसि नवानुपूर्व्वविहारसमापत्तिजक्षणे स्वातन्त्र्यादश्रितं स्ते
च ते परमपारमिं स्वगोत्रप्रकर्षपर्यन्तगतिं प्राप्तास्तेति सर्व्वचेतोवशि-
परमपारमि प्राप्ताः । अत्र पूर्व्वपूर्व्वस्योत्तरोत्तरं कारणं । कुतः
क्षीणाश्रवाः ? निःक्षीणत्वात् । एवं सर्व्वत्र योज्यं । अतः सर्व्वप्रसूयार्थ-
समाप्तत्वान्नापरं विशेषणं वाच्यमिति । तदनेन अष्टसाहस्रौटीकायां
परमपारमि प्राप्तैः इति पाठोऽप्याख्यातः अष्टसाहस्र्यां स एव पाठो-
दृश्यते । अत्र तु पुस्तकचतुष्टये परमपारिमिताप्राप्तैः इति पाठो-
दृश्यते ।

(३) नित्यस्य कार्यकारणजक्षणस्य वास्यवासकभावानुपपत्तेः शुभाशुभवास-
नाभिः पूर्णोऽनित्यस्तदनुसृपां गतिं क्षातिगृह्णातीति निरुक्ताभिधानात्
प्रबन्धतयैक पुङ्गवः । पुनःपुनर्गतिषु लीयते इति पुङ्गवः इति स्थाना-
न्तरे उक्तं ।

प्रग्नैरिति ग पुस्तके पाठः । प्रग्नैरिति ख घ पुस्तके पाठः ।
 सरण्य इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । शरण्य इति युक्तः ।
 मुन्यावतारण इति ख पुस्तके घ पुस्तके च पाठः । मुन्यावतार इति युक्तः ।
 वसिता इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । वसिता इति तु युक्तः । एवं परञ्च ।
 समितं इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । समित इति पाठोऽप्युक्तः ।

ज्ञासुविमुक्तचित्तैः^(१) सर्वदेतोवशिपरमपारमिताप्राप्तैः^(२) रेकपुङ्गवैः^(३)
 स्थापयित्वा । यदुतायुषान्तमानन्दं शैलं श्रोतश्रापन्नं । पञ्चमात्रैश्च
 भित्तुशतैः । यशोधरामहाप्रजापती* प्रमुखैः समञ्जलैश्च । उपासको-
 पासिकाभिश्च सर्वैर्दृष्टधर्मभिः । महता च बोधिसत्त्वसङ्गेन सार्द्धम-
 प्रमेयैरसंख्येयैर्बोधिसत्त्वैः सर्वैर्द्वारिणीमुखप्रतिलब्धैः शून्यतानिमित्ता-
 प्रणिहितैर्विहारिभिरानिमित्तागोचरैरविकल्पिकप्रणिधानैः सर्वधर्म-
 समन्तार्थान्तिप्रतिलब्धैरसङ्गप्रणिधानैरसङ्गप्रतिभानसमन्वागतैरच्यप्र-
 तिनिर्देशाप्रतिनिर्देशैः प्रतिसंविन्नयप्रतिबद्धैर्महाभिज्ञाविक्रीडितैर-
 त्यन्ताच्युताभिज्ञैरादेयवचनैरकुसौदैरारब्धवीर्यैः कायजीवितनिरपे-

* प्रजापती इति पुस्तकचतुष्टये पाठोदृश्यते । प्रजापति इति पाठोयुक्तः ।

(१) सम्यक् अविपरितं, आ समन्तात्, ज्ञा ज्ञानं तत्तावबोधस्तया सुकु-
 विमुक्तं सर्व्ववन्धनविसंयुक्तं चित्तं येषां ते सम्यगाज्ञासुविमुक्त चित्ताः ।

(२) सर्व्वत्र चेतसि नवानुपूर्व्वविहारसमापत्तिजक्षणे स्वातन्त्र्याद्वशिन्क्ते
 च ते परमपारमिं स्वगोत्रप्रकर्षपर्यन्तगतिं प्राप्तास्वेति सर्व्वचेतोवशि-
 परमपारमि प्राप्ताः । अत्र पूर्व्वपूर्व्वस्योत्तरोत्तरं कारणं । कुतः
 क्षीणाश्रवाः ? निःक्षेपत्वात् । एवं सर्व्वत्र योज्यं । अतः सर्व्वप्रसगार्थ-
 समाप्तत्वान्नापरं विशेष्यं वाच्यमिति । तदनेन अष्टसाहस्रौटीकायां
 परमपारमि प्राप्तैः इति पाठोऽप्याख्यातः अष्टसाहस्र्यां स एव पाठो-
 दृश्यते । अत्र तु पुस्तकचतुष्टये परमपारमिताप्राप्तैः इति पाठो-
 दृश्यते ।

(३) नित्यस्य कार्यकारणजक्षणस्य वास्यवासकभावानुपपत्तेः शुभाशुभवास-
 नाभिः प्रयुक्तोऽनित्यस्तदनुसृपां गतिं जातिगृह्णातीति निरुक्ताभिधानात्
 प्रवन्धतयैकपुङ्गवः । पुनःपुनर्गतिषु लीयते इति पुङ्गवः इति स्थाना-
 न्तरे उक्तं ।

चैरकुक्षकैरल्यकैरपगतज्ञानलाभचित्तैर्निरामिषधर्मदेशकैर्गम्भीरधर्म-
चान्तिपरमगतिं गतैर्महावैशारद्यप्राप्तैरसंकुचितमानसैः सर्वमारकर्म-
समतिक्रान्तैः कर्मावरणप्रतिसङ्घैर्निहतकर्मक्षेत्रप्रत्यर्थिकैः सर्वपर-
प्रवादानभिभूतैः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धदुरवगाहैः कर्मप्रविचयविभक्ति-
निर्देशकुशलैरसंख्येयकल्पसुममारब्धप्रणिधानैः स्रुतिमुखैः पूर्वालापि-
भिर्यपगतसृकुटिकैः स्रष्टृणमधुरवचनैर्गाथाभिगीतपरालपनकुशलैर-
नाच्छ्रेयप्रतिभानैरनन्तपरिषदभिभवनैः वैशारद्यसमन्वागतैरनन्तकल्प-
कोटिनिर्देशज्ञातिभिः सरण्यांकुशलैर्मायामरीच्युदकचन्द्रस्वप्नप्रति-
श्रुत्काप्रतिभासगन्धर्वनगरप्रतिविम्बनिर्याणोपायधर्माधिमुक्तैरपगतसं-
लौनचित्तैः सर्वसत्त्वचित्तगतिसूक्ष्मज्ञानचर्याधिमुक्तावतारैर्कुशलैः
सर्वसत्त्वाप्रतिहतचित्तैः अधिमावचान्तिसमन्वागतैः सर्वधर्मसमता-
प्रतिवेधज्ञानकुशलैर्गम्भीरधर्मतादुरवगाहैः स्वचित्तवसिताऽप्रतिलब्धैः
सर्वधर्मवसिताप्राप्तैः सर्वकर्मक्षेत्रदृष्ट्यावरणविमुक्तैः प्रतीत्यनिर्देश-
कुशलैर्गम्भीरप्रतीत्यसमुत्पादचयनयावतीणैः सर्वदृष्टानुग्रहपर्युत्थान-
विगतैः सर्वसंयोजनप्रदीणैः सत्यप्रतिवेधज्ञानकुशलैः सततसमितं॥
प्रतिश्रुत्कासमसर्वधर्माधिमुक्तैः अप्रमाणधर्मनयनिर्देशवैशारद्यैर्याव-
द्याय्यावतारणकुशलैः अनन्तबुद्धचेचव्यूहप्रणिधानप्रस्थानपरिग्रहीतै-

* प्रवन्त्रैरिति ग पुस्तके पाठः । प्रखल्वैरिति ख घ पुस्तके पाठः ।

† सरण्य इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । शरण्य इति युक्तः ।

‡ मुज्यावतारण इति ख पुस्तके घ पुस्तके च पाठः । मुज्यावतार इति युक्तः ।

§ वसिता इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । वशिता इति तु युक्तं । एवं परच ।

॥ समितं इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । समित इति पाठोदुक्तः ।

ज्ञासुविमुक्तचित्तैः^(१) सर्वचेतोवशिपरमपारमिताप्राप्तैः^(२) रेकपुङ्गवैः^(३)
 स्थापयित्वा । यदुतायुषान्तमानन्दं शैवं श्रोतव्यपन्नं । पञ्चमात्रैश्च
 भित्तुशतैः । यशोधरामहाप्रजापती प्रमुखैः सम्बद्धलैश्च । उपासको-
 पासिकाभिश्च सर्वैर्दृष्टधर्मभिः । महता च बोधिसत्त्वसङ्गेन सार्द्धम-
 प्रमेयैरसंख्येयैर्बोधिसत्त्वैः सर्वैर्द्वारिणीमुखप्रतिलब्धैः शून्यतानिमित्ता-
 प्रणिहितैर्विहारिभिरानिमित्तागोचरैरविकल्पिकप्रणिधानैः सर्वधर्म-
 समतां चान्तिप्रतिलब्धैरसङ्गप्रणिधानैरसङ्गप्रतिभानसमन्वागतैरचयप्र-
 तिनिर्देशाप्रतिनिर्देशैः प्रतिसंविन्नयप्रतिवद्धैर्महाभिज्ञाविक्रीडितैर-
 त्यन्ताच्युताभिज्ञैरादेयवचनैरकुसीदैरारब्धवीर्यैः कायजीवितनिरपे-

* प्रजापती इति पुस्तकचतुष्टये पाठोदृश्यते । प्रजापति इति पाठोयुक्तः ।

(१) सम्यक् अविपरीतं, आ समन्तात्, ज्ञा ज्ञानं तत्त्वावबोधस्तया सुसु-
 विमुक्तं सर्व्वबन्धनविसंयुक्तं चित्तं येषां ते सम्यगाज्ञासुविमुक्त चित्ताः ।

(२) सर्व्वत्र चेतसि नवानुपूर्व्वविहारसमापत्तिक्षक्षणे स्वातन्त्र्यादश्रितस्ते
 च ते परमपारमिं स्वर्गोत्तमप्रकर्षपर्यन्तगतिं प्राप्ताश्चेति सर्व्वचेतोवशि-
 परमपारमि प्राप्ताः । अत्र पूर्व्वपूर्व्वस्योत्तरोत्तरं कारणं । कुतः
 क्षीणाश्रवाः ? निःक्षेपत्वात् । एवं सर्व्वत्र योज्यं । अतः सर्व्वपुरुषार्थ-
 समाप्तत्वान्नापरं विशेषणं वाच्यमिति । तदनेन अष्टसाहस्रीटीकायां
 परमपारमि प्राप्तैः इति पाठोव्याख्यातः अष्टसाहस्र्यां स एव पाठो-
 दृश्यते । अत्र तु पुस्तकचतुष्टये परमपारमिताप्राप्तैः इति पाठो-
 दृश्यते ।

(३) नित्यस्य कार्य्यकारणलक्षणस्य वास्यवासकभावानुपपत्तेः शुभाशुभवास-
 नाभिः पूर्व्वोऽनित्यस्तदनुसूपां गतिं क्षांतिगृह्णातीति निवृत्ताभिधानात्
 प्रवन्धतयैक पुङ्गवः । पुनःपुनर्गतिषु लीयते इति पुङ्गवः इति स्थाना-
 न्तरे उक्तं ।

संकुचकैरल्लतैरुत्तमगलानामुत्तमैर्निर्मितमिषधर्मदेशैर्मात्रैः
 चान्तिपरमगतिं गतेर्महावैशारद्यप्राप्तैरसंकुचितमानसैः सर्वमारकर्म-
 समतिक्रान्तैः कर्माविरणप्रतिसिद्धैर्निहतकर्मक्लेशप्रत्यर्थिकैः सर्वपर-
 प्रवादानभिभूतैः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धदुरवगाहैः कर्मप्रविषयविभक्ति-
 तिरिक्तैर्लैरुत्तमैः पञ्चधर्माव्यप्रणिधानैः सत्यमुखैः पूर्वालापि-
 तैर्बुद्धिकैः सत्त्वमधुरवचनैर्गाथाभिगीतपरालपनकुशलैर-
 नन्तैः सत्यैर्नैरनन्तैः सत्यैः वैशारद्यसमन्वागतैरनन्तकल्प-
 कोटिनिर्देशज्ञातैः सरण्याकुशलैर्मायामरीच्युदकचन्द्रस्वप्नप्रति-
 श्रुत्काप्रतिभासगन्धर्वनगरप्रतिविम्बनिर्याणोपायधर्माधिमुक्तैरपगतसं-
 लोचनचित्तैः सर्वसत्त्वचित्तगतिसूक्ष्मज्ञानचर्याधिमुक्तावतारैर्कुशलैः
 सत्त्वैः सत्त्वैः सत्त्वैः अधिमात्रचान्तिसमन्वागतैः सर्वधर्मसमता-
 त्ववेषणैः सत्त्वैः सत्त्वैः सत्त्वैः सत्त्वैः सत्त्वैः सत्त्वैः सत्त्वैः सत्त्वैः
 सर्वधर्मवसिताप्राप्तैः सर्वकर्मक्लेशदृष्ट्यावरणविमुक्तैः प्रतीत्यनिर्देश-
 कुशलैर्गम्भीरप्रतीत्यसमुत्पादचयनयावतीर्णैः सर्वदृष्टानुशयपर्युत्थान-
 तैः सर्वसंयोजनप्रहीणैः सत्यप्रतिवेधज्ञानकुशलैः सततधर्मितं॥
 प्रतिश्रुत्कासमसर्वधर्माधिमुक्तैः अप्रमाणधर्मनयनिर्देशवैशारद्यैर्याव-
 तार्यावतैः अनन्तबुद्धचेत्रव्यूहप्रणिधानप्रस्थानपरिगृहीतै-

* प्रमत्तैरिति ग पुस्तके पाठः । प्रसवैरिति ख घ पुस्तके पाठः ।

† सरण्य इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । शरण्य इति युक्तः ।

‡ मुज्यावतारण इति ख पुस्तके घ पुस्तके च पाठः । मुज्यावतार इति युक्तः ।

§ वसिता इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । वसिता इति तुं युक्तं । एवं परञ्च ।

॥ समितं इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । समित इति पाठोऽयुक्तः ।

ज्ञासुविमुक्तचित्तैः^(१) सर्वचेतोवशिपरमपारमिताप्राप्तैः^(२) रेकपुङ्गवैः^(३)
 स्थापयित्वा । यदुतायुष्मन्तमानन्दं ग्रैच श्रोतश्रापन्नं । पञ्चमाचैश्च
 भिक्षुशतैः । यशोधरामहाप्रजापती प्रमुखैः समञ्जलैश्च । उपामको-
 पासिकाभिश्च सर्वैर्दृष्टधर्मभिः । महता च बोधिमत्त्वसङ्गेन सार्द्धम-
 प्रमेयैरसंख्येयैर्बोधिसत्त्वैः सर्वैर्द्वारिणीमुखप्रतिलब्धैः शून्यतानिमित्ता-
 प्रणिहितैर्विहारिभिरानिमित्तागोचरैरविकल्पिकप्रणिधानैः सर्वधर्म-
 समंताच्चान्तिप्रतिलब्धैरसङ्गप्रणिधानैरसङ्गप्रतिभानसमन्वागतैरक्षयप्र-
 तिनिर्देशाप्रतिनिर्देशैः प्रतिसंविन्नयप्रतिबद्धैर्महाभिज्ञाविक्रीडितैर-
 त्यन्ताच्युताभिज्ञैरादेयवचनैरकुसीदैरारब्धवीर्यैः कायजीवितनिरपे-

* प्रजापती इति पुस्तकचतुष्टये पाठोदृश्यते । प्रजापति इति पाठोयुक्तः ।

(१) सम्यक् अविपरीतं, आ समन्तात्, ज्ञा ज्ञानं तत्त्वावबोधस्तया सुख-
 विमुक्तं सर्वबन्धनविसंयुक्तं चित्तं येषां ते सम्यगाज्ञासुविमुक्त चित्ताः ।

(२) सर्वत्र चेतसि नवानुपूर्वं विहारसमापत्तिजक्षणे स्वातन्त्र्याद्विश्रिंस्ते
 च ते परमपारमिं स्वगोत्रप्रकर्षपर्यन्तगतिं प्राप्ताश्चेति सर्वचेतोवशि-
 परमपारमि प्राप्ताः । अत्र पूर्वपूर्वस्योत्तरोत्तरं कारणं । कुतः
 क्षीणाश्रवाः ? निःक्षेपत्वात् । एवं सर्वत्र योज्यं । अतः सर्वप्रवर्धार्थ-
 समाप्तत्वान्नापरं विशेषणं वाच्यमिति । तदनेन अष्टसाहस्रौटीकायां
 परमपारमि प्राप्तैः इति पाठोव्याख्यातः अष्टसाहस्रं स एव पाठो-
 दृश्यते । अत्र तु पुस्तकचतुष्टये परमपारमिताप्राप्तैः इति पाठो-
 दृश्यते ।

(३) 'नित्यस्य कार्यकारणलक्षणस्य वास्यवासकभावानुपपत्तेः शुभाशुभवास-
 नाभिः पूर्णोऽनित्यस्तदनुसूपां गतिं क्षातिगृह्यतीति' निरुक्ताभिधानात्
 प्रबन्धतयैकं पुङ्गवः । पुनःपुनर्गतिषु लीयते' इति पुङ्गवः इति स्थाना-
 न्तरे उक्तं ।

'संशुद्धकैरल्यकैर' तत्र नलाना रैर्निर्दिष्टं धर्मदेवैः । ॥ १२ ॥
 चान्तिपरमगतिं गतेर्महावैशारद्यप्राप्तैरसंकुचितमानसैः सर्वमारकर्म-
 समतिक्रान्तैः कर्मावरणप्रतिसङ्घैर्निहतकर्मक्षेत्रप्रत्यर्थिकैः सर्वपर-
 प्रवादानभिभूतैः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धदुरवगाहैः कर्मप्रविचयविभक्ति-
 र्निशकुशलैरसंख्येयकल्पसुसमारब्धप्रणिधानैः स्मृतिमुखैः पूर्वालापि-
 भिर्यपगतमृकुटिकैः सत्त्वमधुरवचनैर्गाथाभिगीतपरालपनकुशलैर-
 नैः । ॥ १३ ॥ ततमनैरगता । ॥ १४ ॥ दमिभवनैः वैशारद्यसमन्वागतैरनन्तकल्प-
 कोटिगणैः । ॥ १५ ॥ । ॥ १६ ॥ । ॥ १७ ॥ । ॥ १८ ॥ । ॥ १९ ॥ । ॥ २० ॥ । ॥ २१ ॥ । ॥ २२ ॥ । ॥ २३ ॥ । ॥ २४ ॥ । ॥ २५ ॥ । ॥ २६ ॥ । ॥ २७ ॥ । ॥ २८ ॥ । ॥ २९ ॥ । ॥ ३० ॥ । ॥ ३१ ॥ । ॥ ३२ ॥ । ॥ ३३ ॥ । ॥ ३४ ॥ । ॥ ३५ ॥ । ॥ ३६ ॥ । ॥ ३७ ॥ । ॥ ३८ ॥ । ॥ ३९ ॥ । ॥ ४० ॥ । ॥ ४१ ॥ । ॥ ४२ ॥ । ॥ ४३ ॥ । ॥ ४४ ॥ । ॥ ४५ ॥ । ॥ ४६ ॥ । ॥ ४७ ॥ । ॥ ४८ ॥ । ॥ ४९ ॥ । ॥ ५० ॥ । ॥ ५१ ॥ । ॥ ५२ ॥ । ॥ ५३ ॥ । ॥ ५४ ॥ । ॥ ५५ ॥ । ॥ ५६ ॥ । ॥ ५७ ॥ । ॥ ५८ ॥ । ॥ ५९ ॥ । ॥ ६० ॥ । ॥ ६१ ॥ । ॥ ६२ ॥ । ॥ ६३ ॥ । ॥ ६४ ॥ । ॥ ६५ ॥ । ॥ ६६ ॥ । ॥ ६७ ॥ । ॥ ६८ ॥ । ॥ ६९ ॥ । ॥ ७० ॥ । ॥ ७१ ॥ । ॥ ७२ ॥ । ॥ ७३ ॥ । ॥ ७४ ॥ । ॥ ७५ ॥ । ॥ ७६ ॥ । ॥ ७७ ॥ । ॥ ७८ ॥ । ॥ ७९ ॥ । ॥ ८० ॥ । ॥ ८१ ॥ । ॥ ८२ ॥ । ॥ ८३ ॥ । ॥ ८४ ॥ । ॥ ८५ ॥ । ॥ ८६ ॥ । ॥ ८७ ॥ । ॥ ८८ ॥ । ॥ ८९ ॥ । ॥ ९० ॥ । ॥ ९१ ॥ । ॥ ९२ ॥ । ॥ ९३ ॥ । ॥ ९४ ॥ । ॥ ९५ ॥ । ॥ ९६ ॥ । ॥ ९७ ॥ । ॥ ९८ ॥ । ॥ ९९ ॥ । ॥ १०० ॥ । ॥ १०१ ॥ । ॥ १०२ ॥ । ॥ १०३ ॥ । ॥ १०४ ॥ । ॥ १०५ ॥ । ॥ १०६ ॥ । ॥ १०७ ॥ । ॥ १०८ ॥ । ॥ १०९ ॥ । ॥ ११० ॥ । ॥ १११ ॥ । ॥ ११२ ॥ । ॥ ११३ ॥ । ॥ ११४ ॥ । ॥ ११५ ॥ । ॥ ११६ ॥ । ॥ ११७ ॥ । ॥ ११८ ॥ । ॥ ११९ ॥ । ॥ १२० ॥ । ॥ १२१ ॥ । ॥ १२२ ॥ । ॥ १२३ ॥ । ॥ १२४ ॥ । ॥ १२५ ॥ । ॥ १२६ ॥ । ॥ १२७ ॥ । ॥ १२८ ॥ । ॥ १२९ ॥ । ॥ १३० ॥ । ॥ १३१ ॥ । ॥ १३२ ॥ । ॥ १३३ ॥ । ॥ १३४ ॥ । ॥ १३५ ॥ । ॥ १३६ ॥ । ॥ १३७ ॥ । ॥ १३८ ॥ । ॥ १३९ ॥ । ॥ १४० ॥ । ॥ १४१ ॥ । ॥ १४२ ॥ । ॥ १४३ ॥ । ॥ १४४ ॥ । ॥ १४५ ॥ । ॥ १४६ ॥ । ॥ १४७ ॥ । ॥ १४८ ॥ । ॥ १४९ ॥ । ॥ १५० ॥ । ॥ १५१ ॥ । ॥ १५२ ॥ । ॥ १५३ ॥ । ॥ १५४ ॥ । ॥ १५५ ॥ । ॥ १५६ ॥ । ॥ १५७ ॥ । ॥ १५८ ॥ । ॥ १५९ ॥ । ॥ १६० ॥ । ॥ १६१ ॥ । ॥ १६२ ॥ । ॥ १६३ ॥ । ॥ १६४ ॥ । ॥ १६५ ॥ । ॥ १६६ ॥ । ॥ १६७ ॥ । ॥ १६८ ॥ । ॥ १६९ ॥ । ॥ १७० ॥ । ॥ १७१ ॥ । ॥ १७२ ॥ । ॥ १७३ ॥ । ॥ १७४ ॥ । ॥ १७५ ॥ । ॥ १७६ ॥ । ॥ १७७ ॥ । ॥ १७८ ॥ । ॥ १७९ ॥ । ॥ १८० ॥ । ॥ १८१ ॥ । ॥ १८२ ॥ । ॥ १८३ ॥ । ॥ १८४ ॥ । ॥ १८५ ॥ । ॥ १८६ ॥ । ॥ १८७ ॥ । ॥ १८८ ॥ । ॥ १८९ ॥ । ॥ १९० ॥ । ॥ १९१ ॥ । ॥ १९२ ॥ । ॥ १९३ ॥ । ॥ १९४ ॥ । ॥ १९५ ॥ । ॥ १९६ ॥ । ॥ १९७ ॥ । ॥ १९८ ॥ । ॥ १९९ ॥ । ॥ २०० ॥ । ॥ २०१ ॥ । ॥ २०२ ॥ । ॥ २०३ ॥ । ॥ २०४ ॥ । ॥ २०५ ॥ । ॥ २०६ ॥ । ॥ २०७ ॥ । ॥ २०८ ॥ । ॥ २०९ ॥ । ॥ २१० ॥ । ॥ २११ ॥ । ॥ २१२ ॥ । ॥ २१३ ॥ । ॥ २१४ ॥ । ॥ २१५ ॥ । ॥ २१६ ॥ । ॥ २१७ ॥ । ॥ २१८ ॥ । ॥ २१९ ॥ । ॥ २२० ॥ । ॥ २२१ ॥ । ॥ २२२ ॥ । ॥ २२३ ॥ । ॥ २२४ ॥ । ॥ २२५ ॥ । ॥ २२६ ॥ । ॥ २२७ ॥ । ॥ २२८ ॥ । ॥ २२९ ॥ । ॥ २३० ॥ । ॥ २३१ ॥ । ॥ २३२ ॥ । ॥ २३३ ॥ । ॥ २३४ ॥ । ॥ २३५ ॥ । ॥ २३६ ॥ । ॥ २३७ ॥ । ॥ २३८ ॥ । ॥ २३९ ॥ । ॥ २४० ॥ । ॥ २४१ ॥ । ॥ २४२ ॥ । ॥ २४३ ॥ । ॥ २४४ ॥ । ॥ २४५ ॥ । ॥ २४६ ॥ । ॥ २४७ ॥ । ॥ २४८ ॥ । ॥ २४९ ॥ । ॥ २५० ॥ । ॥ २५१ ॥ । ॥ २५२ ॥ । ॥ २५३ ॥ । ॥ २५४ ॥ । ॥ २५५ ॥ । ॥ २५६ ॥ । ॥ २५७ ॥ । ॥ २५८ ॥ । ॥ २५९ ॥ । ॥ २६० ॥ । ॥ २६१ ॥ । ॥ २६२ ॥ । ॥ २६३ ॥ । ॥ २६४ ॥ । ॥ २६५ ॥ । ॥ २६६ ॥ । ॥ २६७ ॥ । ॥ २६८ ॥ । ॥ २६९ ॥ । ॥ २७० ॥ । ॥ २७१ ॥ । ॥ २७२ ॥ । ॥ २७३ ॥ । ॥ २७४ ॥ । ॥ २७५ ॥ । ॥ २७६ ॥ । ॥ २७७ ॥ । ॥ २७८ ॥ । ॥ २७९ ॥ । ॥ २८० ॥ । ॥ २८१ ॥ । ॥ २८२ ॥ । ॥ २८३ ॥ । ॥ २८४ ॥ । ॥ २८५ ॥ । ॥ २८६ ॥ । ॥ २८७ ॥ । ॥ २८८ ॥ । ॥ २८९ ॥ । ॥ २९० ॥ । ॥ २९१ ॥ । ॥ २९२ ॥ । ॥ २९३ ॥ । ॥ २९

* प्रमत्तैरिति ग पुस्तको पाठः । प्रमत्तैरिति ख घ पुस्तको पाठः ।

† सरण्य इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । शरण्य इति यत्तः ।

‡ मुन्यावतारण इति ख पुस्तके घ पुस्तके च पाठः। मुन्यवतार इति युक्तः।

§ वसिता इति पुस्तका चतुष्टये पाठः । वशिता इति तु युक्तं । एवं परम् ।

॥ समितं इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । समित इति पाठोऽयुक्तः ।

आसुविमुक्तचित्तैः^(१) सर्वचेतोवशिपरमपारमिताप्राप्तैः^(२) रेकपुङ्गवैः^(३)
 स्थापयित्वा । यदुतायुष्मन्तमानन्दं शैवं श्रोतव्यापन्नं । पञ्चमाचैश्च
 भिक्षुगतेः । यगोधरामहाप्रज्ञापती* प्रमुखैः सम्बद्धलेश्च । उपामको-
 पासिकाभिश्च सर्वैर्दृष्टधर्मभिः । महता च बोधिसत्त्वसङ्गेन सार्द्धम-
 प्रमेयैरसंख्येयैर्बोधिसत्त्वैः सर्वैर्द्वारिणीमुखप्रतिलब्धैः शून्यतानिमित्ता-
 प्रणिहितैर्विहारिभिरानिमित्तागोचरैरविकल्पिकप्रणिधानैः सर्वधर्म-
 समतां चान्तिप्रतिलब्धैरसङ्गप्रणिधानैरसङ्गप्रतिभानसमन्वागतैरक्षयप्र-
 तिनिर्देशाप्रतिनिर्देशैः प्रतिसंविन्नयप्रतिबद्धैर्महाभिज्ञाविक्रीडितैर-
 त्यन्ताच्युताभिज्ञैरादेयवचनैरकुसीदैरारब्धवीर्यैः कायजीवितनिरपे-

* प्रज्ञापती इति पुस्तकचतुष्टये पाठोदृश्यते । प्रज्ञापति इति पाठोयुक्तः ।

(१) सम्यक् अविपरीतं, आ समन्तात्, आ ज्ञानं तत्त्वावबोधस्तया सुख-
 विमुक्तं सर्वबन्धनविसंयुतं चित्तं येषां ते सम्यगाज्ञासुविमुक्त चित्ताः ।

(२) सर्वत्र चेतसि नवानुपूर्वविहारसमापत्तिक्षणे स्थातन्तग्राह्यशिक्षते
 च ते परमपारमिं स्वगोत्रप्रकर्षपर्यन्तगतिं प्राप्ताश्चेति सर्वचेतोवशि-
 परमपारमि प्राप्ताः । अत्र पूर्वपूर्वस्योत्तरोत्तरं कारणं । कुतः
 क्षीणान्प्रवाः ? निःक्षेपत्वात् । एवं सर्वत्र योज्यं । अतः सर्वप्रसवार्थ-
 समाप्तत्वान्नापरं विशेषणं वाच्यमिति । तदनेन अष्टसाहस्रौटीकायां
 परमपारमि प्राप्तेः इति पाठोव्याख्यातः अष्टसाहस्रं स एव पाठो-
 दृश्यते । अत्र तु पुस्तकचतुष्टये परमपारमिताप्राप्तेः इति पाठो-
 दृश्यते ।

(३) 'नित्यस्य कार्यकारणक्षयस्य वास्यवासकभावानुपपत्तेः शुभाशुभवास-
 नाभिः पूरणोऽनित्यस्तदनुसृष्टां गतिं सोतिगृह्णातीति निरुक्ताभिधानात्
 प्रबन्धतयैकपुङ्गवः । पुनःपुनर्गतिमुत्तीयते' इति 'पुङ्गवः' इति स्थाना-
 न्तरे उक्तं ।

क्षैरकुक्षैरल्यकैरपगतज्ञानलाभचित्तैर्निरामिषधर्मदेशकैर्गभीरधर्म-
 ज्ञानि रमगति गतैर्महावैशारद्यप्राप्तैरसंकुचितमानसैः सर्वमारकर्म-
 ज्ञानातक्रान्ति कर्मावरणप्रतिसङ्घैर्निहतकर्मक्लेशप्रत्यर्थिकैः सर्वपर-
 प्रवादानभिभूतैः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धदुरवगाहैः कर्मप्रविषयविभक्ति-
 निर्देशकुशलैरसंख्येयकल्पसुसमारब्धप्रणिधानैः स्रुतिमुखैः पूर्वालापि-
 भव्यपगतमृकुटिकैः शृङ्खलामधुरवचनैर्गाथाभिगीतपरालपनकुशलैर-
 नाच्छेद्यप्रतिभानैरनन्तपरिषदभिभवनैः वैशारद्यसमन्वागतैरनन्तकल्प-
 कोटिनिर्देशज्ञातिभिः सरण्याकुशलैर्मायामरीच्युदकचन्द्रस्वप्नप्रति-
 युक्ता ज्ञानमात्रान्वर्धनगतातापस्थानर्थाशेषैः अधिमुक्तैरपगतसं-
 लीनचित्तैः सर्वसत्त्वचित्तगतिसूक्ष्मज्ञानचर्याधिमुक्त्यावतारैर्कुशलैः
 सर्वसत्त्वाप्रतिहतचित्तैः अधिमात्रज्ञानसमन्वागतैः सर्वधर्मसमता-
 ज्ञानैः ज्ञानकुशलैर्गभीरैः दुरवगाहैः स्वचित्तवसिताप्रतिबन्धैः
 सर्वधर्मवसिताप्राप्तैः सर्वकर्मक्लेशदृष्ट्यावरणविमुक्तैः प्रतीत्यनिर्देश-
 कुशलैर्गभीरप्रतीत्यसमुत्पादचयनयावतीर्णैः सर्वदृष्टानुशयपथुत्यान-
 तैः सर्वसंयोजनप्रहीणैः सत्यप्रतिवेधज्ञानकुशलैः सततसमितं॥
 प्रतिश्रुत्वासमसर्वधर्माधिमुक्तैः अप्रमाणधर्मनयनिर्देशवैशारद्यैर्याव-
 तार्यावत १॥ कुशलैः अनन्तबुद्धचेचव्यूहप्रणिधानप्रस्थानपरिगृहीतै-

* प्रमत्तैरिति ग पुस्तके पाठः । प्रमत्तैरिति ख घ पुस्तके पाठः ।

† सरण्य इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । शरण्य इति युक्तः ।

‡ मुक्त्यावतारण्य इति ख पुस्तके घ पुस्तके च पाठः । मुक्त्यावतार इति युक्तः ।

§ वसिता इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । वसिता इति तुं युक्तं । एवं परच ।

॥ समितं इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । समित इति पाठोऽयुक्तः ।

ज्ञासुविमुक्तचित्तैः^(१) सर्वचेतोवशिपरमपारमिताप्राप्तैः^(२) रेकपुङ्गवैः^(३) स्थापयित्वा । यदुतायुष्मन्तमानन्दं गैत्रं श्रोतश्रापन्नं । पञ्चमात्रैश्च भिक्षुगतेः । यगोधरामहाप्रजापती* प्रमुखैः सम्यङ्गलैश्च । उपामकोपासिकाभिश्च सर्वैर्दृष्टधर्मभिः । महता च बोधिमत्त्वसङ्गेन सार्द्धमप्रमेयैरसंख्येयैर्बोधिमतैः सर्वैर्द्वारिणीमुखप्रतिलब्धैः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितैर्विहारिभिरानिमित्तागोचरैरविकल्पिकप्रणिधानैः सर्वधर्मसमंताच्चान्तिप्रतिलब्धैरसङ्गप्रणिधानैरसङ्गप्रतिभानसमन्वागतैरक्षयप्रतिनिर्देशाप्रतिनिर्देशैः प्रतिसंविन्नयप्रतिवद्धैर्महाभिज्ञाविक्रीडितैरत्यन्ताच्युताभिज्ञैरादेयवचनैरकुमोदैरारब्धवीर्यैः कायजीवितनिरपे-

* प्रजापती इति पुस्तकचतुष्टये पाठोदृश्यते । प्रजापति इति पाठोयुक्तः ।

(१) सम्यक् च विपरीतं, अथ समन्तात्, ज्ञा ज्ञानं तत्त्वावबोधस्तया सुसुविमुक्तं सर्व्ववन्धनविसंयुक्तं चित्तं येषां ते सम्यगाज्ञासुविमुक्त चित्ताः ।

(२) सर्व्वत्र चेतसि नवानुपूर्व्वविहारसमापत्तिक्षक्षणे स्वातन्त्र्याद्वशिनस्ते च ते परमपारमिं स्वर्गोत्रप्रकर्षपर्यन्तगतिं प्राप्ताश्चेति सर्व्वचेतोवशिपरमपारमि प्राप्ताः । अत्र पूर्व्वपूर्व्वस्योत्तरोत्तरं कारणं । कुतः क्षीणाश्रवाः ? निःक्षेपत्वात् । एवं सर्व्वत्र योज्यं । अतः सर्व्वप्रसवार्थसमाप्तत्वाद्वापरं विशेषणं वाच्यमिति । तदनेन अष्टसाहस्रीटीकायां परमपारमि प्राप्तैः इति पाठोव्याख्यातः अष्टसाहस्रगं स एव पाठोदृश्यते । अत्र तु पुस्तकचतुष्टये परमपारमिताप्राप्तैः इति पाठोदृश्यते ।

(३) 'नित्यस्य कार्यकारणलक्षणास्य वास्यवासकभावानुपपत्तेः शुभाशुभवासनाभिः पूरणोऽनित्यस्तदनुत्तरां गतिं लांतिगृह्णातीति निरुक्ताभिधानात् प्रवन्धतयैकपुङ्गवः । पुनःपुनर्गतिषु लीयते' इति पुङ्गवः इति स्थानान्तरे उक्तं ।

॥ऽवभासेन स्फुरन्ति
कोपमां लोकधातुं
न्दशि गङ्गानदीवाल्-
स । अधस्तादिशि
भासेन स्फुरन्ति स्म ।
कधातुं महताऽवभासेन
दृष्टो ये च तेनावभासेन
सम्यक्सम्बोधौ ॥

यः प्रभां प्राप्नुञ्चत् । यया
हताऽवभासेन स्फुट*म-
कधातवोमहताऽवभा-
कोपमा लोक-
ग गङ्गानदी-
तर-
स्फुटा

स्फुट-

स्फुट-

नियुतगतमहस्त्राणि निश्चरन्ति स्म । हृदयश्रीवत्मान्माणापुरुषयन्त्रमाणा
षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतगतमहस्त्राणि निश्चरन्ति स्म । दग्धो-
हस्ताङ्गुलिभ्यः षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतगतमहस्त्राणि निश्चरन्ति
स्म । दाभ्यां वाङ्मयां षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतगतमहस्त्राणि
निश्चरन्ति स्म । दाभ्यामङ्गाभ्यां षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतगतमह-
स्त्राणि निश्चरन्ति स्म । घौवायाः षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतगत-
महस्त्राणि निश्चरन्ति स्म । चतसृभ्यो दंष्ट्राभ्यः षष्टिषष्टिरश्मिकोटी-
नियुतगतमहस्त्राणि निश्चरन्ति स्म । चत्वारिङ्गतो दन्तेभ्यः षष्टि-
षष्टिरश्मिकोटीनियुतगतमहस्त्राणि निश्चरन्ति स्म । दाभ्यां चक्षुर्भ्यां
षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतगतमहस्त्राणि निश्चरन्ति स्म । दाभ्यां
श्रोत्राभ्यां षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतगतमहस्त्राणि निश्चरन्ति स्म ।
दाभ्यां घ्राणाभ्यां षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतगतमहस्त्राणि निश्चरन्ति
स्म । मध्ये भ्रुवोः ऊर्णायाः षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुतगतमहस्त्राणि
निश्चरन्ति स्म । उपरिष्ठादुष्णीषात् षष्टिषष्टिरश्मिकोटीनियुत-
गतमहस्त्राणि निश्चरन्ति स्म । मुखद्वाराच्च षष्टिषष्टिरश्मिकोटी-
नियुतगतमहस्त्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वाणि च तानि रश्मिकोटी-
नियुतगतमहस्त्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वावन्तमिमन्त्रिसाहस्र-
महामाहस्रं लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरित्वा पूर्वस्यान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमां *लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म ।
दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन

* लोकधातुशब्दविशेषणपदस्य क्वचित् स्त्रियां क्वचित् पुंसिप्रयोगो दृश्यते
वस्तुतः पुंसिप्रयोग एव युक्तः ।

न सा । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं
 ऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्या-
 नदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति
 दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं
 ऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । अधस्तादिशि
 दीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म ।
 एतादिभिः गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं महताऽवभासेन
 स्फुरन्ति स्म । यैश्च सत्तैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनावभासेन
 ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्प्रबोधौ ॥

अथ खलु भगवान् पुनरेव सर्वरोमकूपेभ्यः प्रभां प्राप्नुञ्चत् । यथा
 ऽयन्निगाहस्रमहामाहस्रो लोकधातुर्महताऽवभासेन स्फुटम-
 पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकापमा लोकधातवो महताऽवभा-
 स्फुटा अभूवन् । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोक-
 धातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदी-
 कोपमां लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तर-
 दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा

स्फुटमभूत् इति क पुस्तके स्फुटेन भूत् इति ख, घ, पुस्तके स्फुट-
 मभूदिति ग पुस्तके पाठः । यकोपि पाठो न समीचीनः । स्फुटो-
 ऽभूदिति पाठः सङ्गतः प्रतिभाति ।

क पुस्तके वालिकोपमा इति पाठो वज्रस्थले दृश्यते ।

अभवन् । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमा लोकधातवो
 महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 नान्मुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिण-
 पश्चिमास्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन
 स्फुटा अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमा
 लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । अधस्तादिशि गङ्गा-
 नदीवाल्मुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् ।
 उत्तरिदिशि गङ्गानदीवान्मुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन
 स्फुटा अभूवन् । यैश्च गन्धैः गोऽवभासो दृष्टो ये च तेनाऽवभासेन
 स्फुटाः सौ नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ^(१) ॥

अथ सन्तु भगवान् पुनरपि या मा तयागतस्य प्रकृतिप्रभा-
 वस्य । अन्तिमाक्षममक्षमाक्षं लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति
 स्फुटाः पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽव-
 भासेन स्फुरन्ति स्फुटाः । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवान्मुकोपमान्
 लोकधातुंमेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः । पश्चिमास्यान्दिशि
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः ।
 उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवान्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽव-

१. अथ सन्तु भगवान् पुनरपि या मा तयागतस्य प्रकृतिप्रभावस्य । अन्तिमाक्षममक्षमाक्षं लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवान्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः । पश्चिमास्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवान्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः ।

अथ सन्तु भगवान् पुनरपि या मा तयागतस्य प्रकृतिप्रभावस्य । अन्तिमाक्षममक्षमाक्षं लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवान्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः । पश्चिमास्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवान्मुकोपमान् लोकधातुंमेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्फुटाः ।

भासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । यैश्च सत्त्वैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनाऽवभासेन स्पृष्टास्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ ।

अथ खलु भगवान् सुखदारा जिह्वेन्द्रियं निर्णामय्य सर्वावन्त-
मिमन्त्रिसाहस्रमशमाहसं लोकधातुं जिह्वेन्द्रियेण स्फुरित्वा स्मितं
प्रादुरकार्षीत् । ततश्च जिह्वेन्द्रियादनेकानिनानावर्णानिरश्मिकोटौ-
नियुतशतसहस्राणि निश्चरन्ति स्म । सर्वत्र च रम्यां नानारत्नमयानि
सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि सन्निष्ठन्ते स्म । चित्राणि च
दर्शनीयानि मनोरमाणि सुवर्णानि सुगन्धीनि मृदूनि काचिलि-
न्दिक* सुखसंस्पर्शानि । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्म-
न्देगयन्ति स्म । यदुतेमासेवषट्पारमिताप्रतिसंयुक्तां धर्मदेशनां । ते
पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमां लोकधातुं गच्छन्ति स्म । तत्रापि
गत्वा धर्मं देगयन्ति स्म । यदुतेमासेवषट्पारमिताप्रतिसंयुक्तां

* काचिलिन्दिक इति पाठः पुस्तकचतुष्टये दृश्यते ।

अभूवन् । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो महताऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । यैश्च सत्त्वैः सोऽवभासो दृष्टो ये च तेनाऽवभासेन स्फुटास्ते सर्वे नियता अभूवन् अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ^(१) ॥

अथ खलु भगवान् पुनरपि या सा तथागतस्य प्रकृतिप्रभा एतया *यन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुंस्तेन महताऽवभासेन स्फुरन्ति स्म ।

* एतया यन्त्रिसाहस्र इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । एतये यन्त्रिसाहस्रे पाठोयुक्तः ।

(१) भाष्यानुसारं प्रधानं यस्याः सैयमनुत्तरा सम्यक् व्यविपरीता सम्बोधि सत्त्वांशानामिसम्बोधिर्बुद्धभूमिरितियावत् ।

‘कथा’ निरुद्धाभयेदंशना । व्यभिचारिणि गङ्गानदीवन्दुनोपमा ।
 कविभाष्ये शब्दान्ति एव ननापि नन्ता प्रसं दैशब्दान्ति एव शब्दने-
 श्वादिभ्यः शब्दार्थविभाषित्युक्ताभयेदंशना । यैश्च कर्त्ताः कथमा-
 न्ताभिः सर्वं निधत्ता कश्चन कश्चनानायां कश्चन कश्चनोपमा ॥

[illegible]

अथ तेन चण्डालदुष्टहर्त्रेण धावन्तोऽसिंघादसमासादने
 भोक्ताधर्मौ नरकान्तिथंशो नित्यमभोक्ताक्षणापापदुर्गतिविनिपातात्मे
 सर्वे भक्षुश्चिह्नाः अभूवन् । सर्वे च ते मत्वा मनुष्याणां ममा-
 गतायाः उपपन्ना अभूवन् सर्वे च ते मत्वाश्वातुर्महाराजकायिकानां

• (धा, श. घ) पुनश्च प्रकाशतः इति पाठः ख पुनश्च प्रकाशत इति पाठः । पदादिभ्यश्च प्रकाशकः इति पाठः समीचीनः प्रतिभाति ।

१ मञ्जानम इति पञ्चाशत्पुत्रये दृश्यते मञ्जानान इति पाठोऽयम् ।

१. सर्वान्तराशात्मनिताः इति त्व पुस्तके पाटोऽधिकाः ।

(गभागताया इति एतन्वाचतुष्टये पाठः । गभागता इति पाठोयुक्तः ।

(१) यद्भावविकाराभावन्तीति वाच्यायणः, जायते अस्ति वर्द्धते विप-
रिक्तमते व्यपन्तायते नश्यति । इति निरुक्ती नैगमकाण्डे ।

देवानां चायचिंशानां तुषितानां निर्माणरतीनां परनिर्मितव
वर्त्तिनां देवानां सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्येन पौर्विकी
जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्यप्रतिपन्न
भगवांस्तेनोपमङ्गमन्ति स्म । उपमङ्गम्य भगवन्तं नमस्यन्ति स्म ।

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुको
लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः समुष्टि
मवांक्षणायास्तमिता अभूवन् सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां देवा
सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव च प्रीतिप्रसादप्रामोद्येन
पौर्विकी जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य
प्रतिपन्नाः स्वकर्मकेषु बृहत्तेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः स
मनुष्टान्ति तानुपमङ्गमन्ति स्म । उपमङ्गम्य पादान् वा
प्रश्नन्ते भूतान्तिस्तयागतानर्हन्तः सम्यक्मनुष्टान्तमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदी
लोकेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमा
समुष्टिः सवांक्षणायास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा
सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्येन
पौर्विकी जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीति
प्रसादप्रामोद्यप्रतिपन्नाः स्वकर्मकेषु बृहत्तेषु ये तत्र त
मनुष्टान्ति तानुपमङ्गमन्ति स्म । उपमङ्गम्य पादान् वा
प्रश्नन्ते भूतान्तिस्तयागतानर्हन्तः सम्यक्मनुष्टान्तमस्यन्ति स्म ॥ ३

पादान् वन्दित्वा प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्-
मम्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चण्डलवमुहूर्त्तेन पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपनेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा
मनुष्याणाञ्च देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेष्टेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति । तानुपमङ्गमन्ति स्म । उपमङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्मम्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चण्डलवमुहूर्त्तेन उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपनेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
समुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां
देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेष्टेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपमङ्गमन्ति स्म । उपमङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्सम्बुद्धान्मम्यन्ति स्म ॥

अथ तेन चण्डलवमुहूर्त्तेनोत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपनेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः

देवानां त्रायत्रिंशानां तुषितानां निर्माणरतीनां परनिर्निवृत्तिनां देवानां सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्येन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्यप्रतिपत्तिभगवांस्तेनोपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य भगवन्तं नमस्यन्ति स्म ।

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुल्लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः समुत्पन्नाः सर्वाचणाद्यास्तमिता अभूवन् सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव च प्रीतिप्रसादप्रामोद्येन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रतिपत्तिभगवांस्तेनोपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान्मृद्वाम्निष्ठान्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य प्राञ्चलौभृताप्ताप्तास्तथागतानर्हतः सम्यक्समुद्धान्नमस्यन्ति स्म ।

अथ तेन क्षणलवमुहूर्त्तेन दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुल्लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः समुत्पन्नाः सर्वाचणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्येन पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रतिपत्तिभगवांस्तेनोपसङ्गमन्ति स्म । उपसङ्गम्य पादान्मृद्वाम्निष्ठान्तिष्ठन्ति तानुपसङ्गमन्ति स्म ।

पादान् वन्दित्वा प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्स्मृद्धान्-
ममरन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणवमुद्धर्त्तेन पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपसेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
ममुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वा
मनुष्याणाञ्च देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिस्तब्धाः स्वकस्वकेषु दुःखेष्वेतेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
स्मृद्धान्निष्ठन्ति । तानुपमङ्गामन्ति स्म । उपमङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्स्मृद्धान्ममरन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणवमुद्धर्त्तेन उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपसेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः
ममुच्छिन्नाः सर्वाक्षणाद्यास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुष्याणां
देवानाञ्च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजातेन
पौर्विकीं जातिं समनुस्मरन्ति स्म । समनुस्मृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिस्तब्धाः स्वकस्वकेषु दुःखेष्वेतेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
स्मृद्धान्निष्ठन्ति तानुपमङ्गामन्ति स्म । उपमङ्गम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्स्मृद्धान्ममरन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणवमुद्धर्त्तेनोत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपसेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः

प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धान्नमस्यन्ति स्म ॥

अथ तेन क्षणत्वमुद्धर्त्तेन उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोप-
मेषु लोकधातुषु सर्वनरकाः सर्वतिर्यग्योनयः सर्वयमलोकाः समु-
च्छिन्नाः सर्वाक्षणाश्चास्तमिता अभूवन् । सर्वे च ते सत्त्वामनुव्याणां
देवानां च सभागताया उपपन्ना अभूवन् ॥

अथ ते मनुष्यास्ते च देवास्तेनैव प्रीतिप्रसादप्रामोद्यजोतेन
पौर्विकीं जातिं समनुसरन्ति स्म । समनुसृत्य प्रीतिप्रसादप्रामोद्य-
प्रतिलब्धाः स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु ये तत्र तथागता अर्हन्तः सम्यक्-
सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति तानुपसंक्रामन्ति स्म । उपसंक्रम्य पादान् वन्दित्वा
प्राञ्जलीभूतास्तांस्तथागतानर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धान्नमस्यन्ति स्म ॥

अथ खलु तेन तत्क्षणेनैव ये अस्मिंस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोक-
धातौ जात्यन्थाः सत्वास्तेऽपि सर्वे चक्षुषा रूपाणि पश्यन्ति स्म ।
वधिराः श्रोत्रेण शब्दान् शृण्वन्ति स्म । उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलभन्ते
स्म । विचित्रचित्ताः अविचित्रचित्तातां प्रतिलभन्ते स्म । नग्ना-
खोदराणि प्रतिलभन्ते स्म । दरिद्रा धनानि प्रतिलभन्ते स्म ।
त्रिधक्विता भोजनानि प्रतिलभन्ते स्म । पिपासिताः पाणीयं प्रति-
लभन्ते स्म । रोगमृष्टा अरोगा अभूवन् । शून्यकायाविकलेन्द्रियाः
परिपूर्णकायेन्द्रिया अभूवन् । मानकाया अज्ञानकाया अभूवन् ।
अविमताकुम्भकायवाग्मनस्कमान्ताजीवा विगताकुम्भकायवाग्-
मनस्कमान्ताजीवा भविन्ति स्म । सर्वमन्त्राद्य सर्वमन्त्रेषु समचित्ता-

अभूवन् । यदुत मातापितृभ्रातृभगिनीभिचञ्जातिमहायसमचित्ताः
सर्वसत्त्वाश्च कुशलकर्मपथसमन्वागता अभूवन् । ब्रह्मचारिणः शुचयो-
निरामगन्धाः सर्वाकुशलवितर्कविगताः सर्वसत्त्वाश्च तस्मिन् समये
सर्वसुखसमर्पिता अभूवन् । एवं रूपेण सुखेन समन्वागताः । तद्यथाऽपि
नाम तृतीयधानसमापन्नस्य भिक्षोः सुखम् । सर्वसत्त्वाश्च तस्मिन्
समये एवरूपया प्रज्ञया समन्वागता अभूवन् । यदेवं जानन्ति
स्म । साधु दानं साधु धर्मः साधु मंथनः साधु सत्यं साध्वप्रमादः
साधु मैत्री साधु करुणा साध्वविहिंसा साधु सर्वप्राणिभूतेषु ॥

अथ भगवान् तस्मिन्नेव सिंहासने निषण्ण इमं दिग्माहस्त्र-
महामाहस्त्रं लोकधातुं सुमेरुं चक्रवाटं सदेवभवनं सेन्द्रकं सेन्दुसूर्य-
गभस्तिकं सदेवदानवकायं सत्रह्णाकं मण्डूक्याममगिभूय स्थितः
शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम बलवान्दिवाकरः परिशुद्धगणतले पौर्ण-
मास्यां वा चन्द्रमण्डलं, तथाच भगवानिमन्त्रिसाहस्रमहामाहस्त्रं
लोकधातुमभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते ।
आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवं पूर्वम्यान्दिशि गङ्गामदीवानुकोपमान् लोकधातुमभि-
भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

एवं दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवानुकोपमान् लोकधातुमभि-
भूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते आभया वर्णेन तेज-
सा श्रिया ॥

एवं पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवमुत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवमुत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवं पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवं दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवं पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवमधस्तादिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

एवमुपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुनभिभूय स्थितः शोभते भासते तपति विरोचते । आभया वर्णेन तेजसा श्रिया ॥

श्रितः शोभते आभते तपति विरोचते । आभया वर्णन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम सुखेण पर्वतराजः सर्वान्नाद्यान्यान् काला
पर्वताभिरभ्यस्य स्थितः शोभते आभते तपति विरोचते । आभय
वर्णन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम एतद्वर्णनं सर्वताराक्याण्डभिरभ्यस्य स्थितं शोभते
आभते तपति विरोचते । आभया वर्णन तेजसा श्रिया ॥

तद्यथाऽपि नाम एतद्वर्णनं सर्वान्नाद्यान्यान् काला
शोभते आभते तपति विरोचते । आभया वर्णन तेजसा श्रिया ॥

एवमेव भगवान् दशसु दिक्षु सदैवर्षां लोकं सैन्धवं मध्याव
शुद्धादामभिरभ्यस्य स्थितः शोभते आभते तपति विरोचते । आभय
वर्णन तेजसा श्रिया ॥

अथ भगवान् पुनरपि पादुशोभनवतः प्रहत्यात्मभावः तादृश
मिमन्त्रिसाएत्यमरासाएने लोकधातावुपदर्शयति स्म ॥

अथ यावन्तोऽपिन् चिसाएत्यमरासाएने लोकधातौ शुद्धा
वामकायिकादेवनिकाया आभास्वरा मद्वाकायिकाः परनिर्भितवश
वर्त्तिनो निर्माणरतयः तुषिता यामास्यायन्त्रिंशाद्यातुर्महाराजकायि
कादेवनिकायान्ते सर्वे सिंहायने निपणं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समु
पश्यन्ति स्म । ते तुष्टा उदया आतमनस्काः प्रमुदिताः प्रीति
सौमनस्यजाता दिव्यानि पुष्पाण्डादाय दिव्यानि मान्त्रानि दिव्यानि

* कुलपर्वतानिति पाठः सङ्गतः प्रतिभाति ।

† ग । पुस्तके पश्यन्ति इति पाठः ।

गन्धानि दिव्यानि विलेपनानि दिक्कानि चूर्णानि दिव्यानि वायानि
 दिव्यान्युत्पलकुमुदपुण्डरीकनलिनमौगन्धिकानि केसरतमालपत्रानि
 दिव्यानि वस्त्रानि दिव्याभरणानि दिव्यानि छद्धानि दिव्यानि
 ध्वजा दिव्याः पताकागृहीत्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रामन्ति स्म, उप-
 संक्रम्य* भगवन्तमभिपूजयन्ति स्म । सर्वाणि च तानि पुष्पमान्त्रमि-
 लेपनचूर्णादीनि गन्धवस्त्राभरणानि छत्रध्वजपताकाश्च समनन्तरमेव
 भगवतोऽधिष्ठानेन त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातुप्रमाणे भगवतः
 उपरि वैहायसे सर्वसत्त्वोमहापुष्पादिकूटागारः संस्थितोऽभूत् ।
 ततश्च कूटागाराद् दिव्यानि पुष्पाणि पुष्पपट्टदामानि कम्बन्ते स्म
 प्रलम्बन्ते स्म अभिप्रलम्बन्ते स्म । तैश्च पुष्पपट्टदामाभिर्य-
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुरभिगोभते स्म । तेन च सुवर्णवर्ण-
 भगवतः प्रभाऽवभासेनात्यर्थं गोभते भासते तपति विरोचते स्म ।
 यथा चायं त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुरेवं पूर्वस्यान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा-

- * तैः पुष्पैर्माल्यैर्गन्धैर्विलेपनैश्चूर्णैर्व्यासैस्तत्पल्लवकुमुदपुण्डरीकनलिनमौ-
 गन्धिकैः केसरतमालपत्रवस्त्रैराभरणैः छत्रैर्ध्वजैः पताकाभिर्भगवन्त-
 मवकिरन्ति स्म । अभ्यवकिरन्ति स्म । अभिप्राकिरन्ति स्म । ये च
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ मनुष्यास्ते विनेयाभाजनीभुक्तास्ते
 जलजस्थलजानि पुष्पाणि गृहीत्वा येन भगवांस्तेनोपसंक्रामन्ति स्म ।
 उपसंक्रम्य भगवन्तमभिपूजयन्ति स्म । इत्यधिकः पाठः ख । ग । घ ।
 पुस्तके दृश्यते ।

† दामाभिरिति पुस्तकचतुष्टये पाठः । दामभिरिति पाठोयुक्तः ।

अभूवन् । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमास्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उत्तरप्रदस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । दक्षिणपश्चिमास्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । अधस्तादिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवस्तेन भगवतः प्रभाऽवभासेन स्फुटा अभूवन् । तच्च जाम्बुद्वीपकानां मनुष्याणां तत्तथागतस्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभृदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो* धर्मं देशयति । यथा च जाम्बुद्वीपकानां मनुष्याणामेवं गोदानीयानां मनुष्याणान्तथागतस्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभृदस्माकं पुरतः तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । पौर्वविदेहकानां मनुष्याणान्तत्थागतस्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभृदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मं देशयतीति । उत्तरकौरवाणां मनुष्याणां तत्तथागत-

* निषर्णा इति पुस्तकचतुष्टये पाठः ।

स्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो
 निषण्णो धर्मे देशयतीति । चातुर्मेवारात हायिहानी देवानान्तत्तया-
 गतस्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो
 निषण्णो धर्मे देशयतीति । चाथत्रिंशानां देवानान्तत्तयागतस्यामेचन-
 कदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे
 देशयतीति । यामानान्देवानान्तत्तयागतस्यामेचनकदर्शनमात्मभावं
 दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । तुषि-
 तानां देवानान्तत्तयागतस्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूद-
 स्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । निर्माणरतीनां देवा-
 नान्तत्तयागतस्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्त-
 थागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । परनिर्मितवशवर्त्तिनां देवानान्त-
 त्तयागतस्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथा-
 गतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । ब्रह्मकायिकानां देवानान्तत्तयागत-
 स्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो
 धर्मे देशयतीति । ब्रह्मपुरोहितानां देवानान्तत्तयागतस्यामेचनक-
 दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे देश-
 यतीति । ब्रह्मपार्श्वद्यानां देवानान्तत्तयागतस्यामेचनकदर्शनमात्म-
 भावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति ।
 महाब्रह्माणां देवानान्तत्तयागतस्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एत-
 दभूदस्माकं पुरतस्तथागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । आभानां देवा-
 नान्तत्तयागतस्यामेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा एतदभूदस्माकं पुरतस्त-
 थागतो निषण्णो धर्मे देशयतीति । परीक्षाभानान्देवानान्तत्तयागत

लोकधातवोऽवभाषिता अभूवन् । उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमा लोकधातवोऽवभाषिता अभूवन् । पूर्वदक्षिणान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमा लोकधातवो अवभाषिता अभूवन् । दक्षिण-
पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभाषिता
अभूवन् । पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवो-
ऽवभाषिता अभूवन् । अधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोक-
धातवोऽवभाषिता अभूवन् । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमा-
लोकधातवोऽवभाषिता अभूवन् । येनावभाषेनय दमां* त्रिसाहस्र-
महामाहस्त्रे लोकधातौ मत्वास्ते सर्वे पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपनेषु लोकधातुषु तथागतमर्हन्तः सम्यक् समुद्भूतान् मश्रावक-
महान् बोधिसत्त्वपरिवारान् पश्यन्ति स्म । तत्र च पूर्वस्थान्दिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपनेषु लोकधातुषु मत्वास्तेऽपीमं त्रिसाहस्रमहामाहस्त्रं
लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं समिञ्जुसहं
बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपनेषु लोकधातुषु मत्वास्तेऽपीमं त्रिसाहस्रमहामाहस्त्रं लोक-
धातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं समिञ्जुसहं
बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदी-
वालुकोपनेषु लोकधातुषु मत्वास्तेऽपीमं त्रिसाहस्रमहामाहस्त्रं
लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं समिञ्जुसहं
बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदी-

* दमां इति पञ्चमस्यगुण्ये पाठः । इमे इति पाठोऽप्युक्तः ।

† पञ्चमस्यगुण्ये ये पाठः दक्षिणं दक्षिणं दृश्यते वस्तुतः सर्वत्रैव ये
इत्यस्य स्थितिः प्रकृता ।

वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोक-
 धातुं भगवन्तं च शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं सभित्तु-
 सङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोत्तरपूर्वस्यान्दिशि ये
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं त्रिसाहस्रमहा-
 साहस्रं लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं
 सभित्तुसङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पूर्वदक्षिण-
 स्यान्दिशि ये गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तं च शाक्यमुनिं तथागत-
 मर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं सभित्तुसङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म ।
 तत्र च दक्षिणपश्चिमायान्दिशि ये गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तं
 शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं सभित्तुसङ्घं बोधिसत्त्व-
 परिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र च पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं
 लोकधातुं भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् समुद्भूतं
 मथावकं* सङ्घं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चाधस्ताद्दिशि
 यो गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमन्त्रिसाहस्रमहा-
 साहस्रं लोकधातुं भगवन्तश्च† शाक्यमुनिस्तथागतमर्हन्तं सम्यक्

* क, ग पुस्तके सत्रावकसङ्घं इति पाठः । ख, घ पुस्तके सभित्तुसङ्घं
 इति पाठः ।

† ये इति पाठः सर्वस्थले पुस्तकचतुष्टये न दृश्यते ।

‡ भगवन्तश्चेति घकारो न सर्वस्थले पुस्तकचतुष्टये दृश्यते । किन्तु सर्व-
 त्रेव स्यातुमुचितः ।

सम्बुद्धं सभितुसहं बोधिसत्त्वपरिवारं पश्यन्ति स्म । तत्र चोप-
रिष्ठादिशि ये गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु सत्त्वास्तेऽपीमं
त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं भगवन्तश्च शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बुद्धं सभितुसहं सवोधिसत्त्वगणपरिवारं* पश्यन्ति स्म ॥

अथ पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य
यः सर्वपश्चिमो लोकधातुः रत्नावतौ नाम तत्र रत्नाकरो नाम
तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति स इमांमेव
प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः सम्प्रकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ समन्तरश्मिर्नाम बोधिसत्त्वोमहासत्त्वसं-
महान्तमवभासन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्यासेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्बुद्धसेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः काः प्रत्ययः योऽस्य
महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावाय अस्य च महतः पृथिवीचालस्य
अस्य चैदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धस्तं
समन्तरश्मिं बोधिसत्त्वं महासत्त्वसेतदवोचत् । एष कुलपुत्र पश्चिमाया-
न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य महा नाम
लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति
ध्रियते यापयति स बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां
सम्प्रकाशयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

* सवोधिसत्त्वगणपरिवारमिति वा, ग पुस्तके पाठः । बोधिसत्त्वपरि-
वारमिति ख, घ पुस्तके पाठः ।

अथ समन्तरश्चिर्वोधिसत्त्वोमहामत्त्वम् भगवन्तं रत्नाकरस्तथा
गतमर्हन्तं सम्यक् संवुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंतां स
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संवुद्धो
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महामत्त्वानां
सर्वेषां प्रायःकुमारभूतानां धारणीप्रतिमम्बिनिहारं* प्रतिलब्धवान्
सर्वसमाधिसमापत्तिवर्षांताप्रज्ञानाम् । भगवान् रत्नाकरस्तथागतो
ब्राह्म । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्येदानीं कालं मन्यते

अथ रत्नाकरस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धो नानारत्नमयान्
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं समन्तरश्चये बोधि-
सत्त्वाय महामत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संवुद्धं अभ्यवकिर सम्यजान विहारं
च तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदाहिते बोधिसत्त्वा
महामत्त्वा ये तत्र लोकधातादुपपन्नानाम् तत्र क्षणेयाः ॥

अथ समन्तरश्चिर्वोधिसत्त्वोमहामत्त्वस्तस्य भगवतो रत्नाकरस्तथा-
गतस्यार्हतः सम्यक्संवुद्धस्यान्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि सहस्र-
पत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकैर्बोधिसत्त्व कोटीनियुतशतसहस्रैः सार्द्धं
गृहस्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्धचेत्रादन्तर्हितो
यावन्तः पूर्वस्यान्दिशि बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति
तान् सर्वान् मत् कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्ध-
मान्द्यविलेपनचूर्णचौवरच्छत्रध्वजपताकाभिर्महत्याबोधिसत्त्वार्थमहता

* निहार इति ख, ग पुस्तके पाठः ।

† वमिता इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । वशिता इति पाठोऽप्युक्तः ।

होमिभ्यस्तुभावेन । येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
 संवुद्धस्तेनोपमंत्रान्तः उपमंत्रस्य भगवतः पादौ शिर भावन्दित्वा
 एकान्तोन्दितः समन्तरस्थिर्बोधिमत्त्वोमदासत्त्वो भगवन्तस्तेतद्वोचत् ।
 रदाकारोभगवन्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धो भगवतोऽन्पावाधतां
 परिपृच्छत्यन्पातद्धताश्च लघूत्यानतां यत्नं सुखस्पर्शविहारतासु ।
 इमानि च तेन भगवता रदाकारेण तथागतेनार्चता सम्यक् संवुद्धेन
 सुवर्णनिर्भासानि सरस्वपचाणि पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः
 पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धस्तानि
 पद्मानि गृहीत्वा येन ते पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपसेषु
 लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संवुद्धास्तेनाल्लेखीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटा अभूवन् तत्र च पद्मेषु
 तथागतविषयानिपणा धर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव* पट्पार-
 मिता आरभ्य पैथ सत्त्वैः साधर्मदेशनाश्रुता ते सर्वतियता अभवन्न-
 नुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ^(१) । तेऽपि बोधिमत्त्वागृहस्थाश्च प्रव्रजिताश्च
 दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागत-
 मर्हन्तं सम्यक् संवुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म । गृहकुर्वन्ति स्म । मानयन्ति
 स्म । पूजयन्ति स्म । दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमा-
 ल्लोकधातुनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोकधातुः सर्वशोकापगतो नाम

* इमामेव इति पुस्तकचतुष्टये पाठः । इमा एव इति पाठोयुक्तः ।

(१) नास्त्युत्तरं प्रधानं यस्याः सेयमनुत्तरा सम्यक् ध्यविपरीता सम्बोधिः
 सर्वाकाराभिसम्बोधिर्वुद्धभूमिरिति यावत् ।

तत्रागीकृत्यौनां तयागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धमिति धियते याव
यति । स इमानेव प्रजापारमितां बोधिपत्तेभ्यो महासत्त्व
सम्यक्काशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ विगतशोको नाम बोधिमत्तममहामत्तं
महान्तमवभामं तं च महान्तं पृथिवीचान्तन्तश्च तथागतमन्वेदन्
कदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवानगोकर्षीस्तथागतोऽहं
सम्यक् संवुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्यतं भगवन्तमगोकर्षियं तथागतं
सम्यक् संवुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतो
ऽवभामस्य लोके प्रादुर्भावायान्न च महतः पृथिवीचान्तस्य चेदृशं
तथागतकायस्य मन्दर्शनाय । एवमुक्ते भगवानगोकर्षीस्तथागतोऽहं
सम्यक् संवुद्धस्तं विगतशोकं बोधिमत्तं महामत्तमेतदवोचत् । एवं
कुलपुत्र उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवानुकोपनाक्षोकधातूनतिक्रम्य
सहानाम लोकधातुस्तत्र शक्यमुनिनाम तथागतोऽहं सम्यक्
संवुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स बोधिमत्तेभ्यो महामत्तेभ्यः
प्रज्ञापारमितां सम्प्रकाशयति । तस्मैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ विगतशोको बोधिमत्त्वोन्महामत्त्वस्तं भगवन्तमशोकत्रियं
तयागतमर्हन्तं सन्धक् संवुद्धमेतद्वोचत् । गच्छेयमहं भगवंतां मह्यं
लोकधातुं तस्य शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सन्धक् संवुद्धस्य दर्शनाय
वन्दनाय पर्युषामनाथ तेषां च बोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां सर्वेषां
प्रायः कुमारभृतानां धारणीप्रतिमम्बिनिर्हारं प्रतिलब्धानां सर्वस-
माधिममापत्तिवशिता प्राप्तानाम् । स भगवानशोकश्रीस्तथागत आह ।
गच्छत्वं कुलपुत्र तां मह्यं लोकधातुं यस्येदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ भगवान्शोकश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानास्वप्न-
दानां सुवर्णनिर्भासानां सदस्त्रपचाणां पद्मानां सदस्त्रं विगतशोकाय
बोधिमत्स्यायमहाभक्त्याय प्रादात् । एभिः सुप्तपुत्र पद्मैर्भगवन्तं
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यधिकारं सम्प्रशान्तारो च
सुप्तपुत्रं तत्र सुलक्ष्मं भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दरामदादिते बोधि-
मत्स्यामहाभक्त्याः ये तत्र शोकधातानुपपन्ना सा तत्र क्षणेष्टाः ॥

अथ विगतशोको बोधिमत्त्वोत्तमहाभक्त्यास्य भगवतोऽशोकश्रिय-
स्तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्यान्तिकात्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सदस्त्रपचाणि पद्मानि गृहीत्वानेकेर्बोधिमत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
माहे गृहीत्यैः प्रप्रजितैश्च दारकदारिकापिभिश्च ततो बुद्धचेचा-
दन्तरितोयावन्तोदक्षिणस्यान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते
यापयन्ति* मत्पुत्रं शुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाख्य-
विलेपनसूर्णवस्त्राभरणच्छ्रवणध्वजपताकाभिर्मरत्याबोधिमत्त्वध्यामहता
बोधिमत्त्वानुभावेन येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
संबुद्धेस्तनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसावन्दित्वा-
एकान्तेस्यात् एकान्तेन्यितश्च विगतशोको बोधिमत्त्वोत्तमहाभक्त्यो-
भगवन्तमेतद्वोचत् । अशोकश्रीर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो-
भगवतोऽस्यावाधर्ता परिपृच्छत्यन्यातङ्कतां लघूत्यानतां वलं सुख
स्पर्शविशरताञ्च । दमानि च तेन भगवता अशोकश्रिया तथाग-
तेनार्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सदस्त्रपचाणि पद्मानि
प्रदितानि† भगवतः पूजाकर्मणि ॥

* तान् सर्वान् इति ख, घ, पुस्तके पाठोऽधिकः ।

† प्रणिहितानि इति ग, घ, पुस्तके पाठः ।

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि पद्मानि गृहीत्वा येन ते दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटा अमूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतवियहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमामेव षट्पारमिता*मारभ्य यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशनाश्रुता ते सर्वे नियता अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । तेपि बोधिसत्त्वागृहस्थाः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोल्लोकधातुरूपशान्ता नाम लोकधातुर्नाम्नैव रत्नार्चिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः सम्यकागयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ चारित्र्यगतिर्नाम बोधिसत्त्वस्तं महान्तमवभामन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तं च तथागतस्यासेचनकदर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् रत्नार्चिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवन्तं रत्नार्चिषं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदबोधत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽथ

* पारमिता क्त्वाभ्येति ग, ग, घ, एतत्किं पाठः ।

१ इति ग, ग, घ, एतत्किं पाठः ।

२ इत्यत्र चतुर्थे लोके चतुर्थस्य हनः पाठोऽङ्गते ।

मरुतोऽनुभास्य लोके प्रादुर्भावाद्यास्य च मरुतः पृथिवीचान्द्र्य
 दिदृशस्य तथागतकायस्य भन्दर्शनाय । एवमुक्ते भगवान् रत्नार्चि-
 स्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धं चारित्र्यमतिं बोधिमत्त्वं महासत्त्व-
 सेतदवोचत् । एष कुलपुत्र पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवानुकोपमान्
 लोकाध्यातृनृतिमस्य महा नाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नाम
 तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धस्मिष्टति ध्रियते यापयति । स बोधि-
 सत्त्वैभ्योमहासत्त्वैभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्यकाश्रयति । तस्यैष
 ईदृशोऽनुभावः ॥

अथचारित्र्यमतिर्बोधिमत्त्वो महासत्त्वस्तं भगवन्तं रत्नार्चिपं तथा-
 गतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां महां
 लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्य
 दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषां च बोधिमत्त्वानां महा-
 सत्त्वानां सर्वेषां प्रायः कुमारभृतानां धारणीप्रतिषन्निर्निर्हार-
 प्रतिलब्धानां सर्वसमाधिषमापत्तिवशिताप्राप्तानाम् । स भगवान्
 रत्नार्चिस्तथागत आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां महां लोकधातुं यस्ये-
 दानीं कालं मन्यसे ॥

अथ रत्नार्चिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो नानारत्नमयानां
 सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं चारित्र्यमत्ये
 बोधिमत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं
 शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवकिर सम्यजानचारी च
 कुलपुत्र तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् । तत्कस्य हेतोर्दुरासदा हि ते
 बोधिमत्त्वामहासत्त्वाये तत्र लोकधातावुपपन्ना मा तत्र क्षणेयाः ॥

अथ चारित्र्यमतिर्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतो रत्नार्चि-
 स्तथागतस्यार्हतः सम्यक् सम्यङ्मुखान्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
 सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकैर्वोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः
 सार्द्धं गृह्यतेः प्रव्रजितैश्चदारकदारिकाभिश्चततो बुद्धचेत्रादन्तर्हितः
 यावन्तः पश्चिमायान्दिशि बुद्धा भगवन्त स्तिष्ठन्ति धिचन्ते थाप-
 यन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्ध-
 माल्यविलेपनचूर्णवस्त्राभरणवर्ध्वजपताकाभिर्महत्यावोधिसत्त्वार्था
 महता बोधिसत्त्वानुभवावेन । येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतो
 ऽर्हन् सम्यक् सम्यङ्मुखोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा-
 वन्दित्वा एकान्तेऽस्यात् एकान्तेस्थितश्चारित्र्यमतिर्वोधिसत्त्वोमहा-
 सत्त्वोभगवन्तमेतदवोचत् । रत्नार्चिर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्यङ्मुखो
 भगवतोऽत्यावाधतां परिपृच्छत्यत्पातङ्कताञ्चलद्युत्यानता वल्लं सुखस्पर्श-
 विहारताञ्च इमांति च तेन भगवतारत्नार्चिषातथागतेनार्हता
 सम्यक् सम्यङ्मुखेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणि-
 दितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्यङ्मुखो
 पद्मानि गृहीत्वा येन ते पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवानुकोपमे-
 लोकधातुषु तथागता अर्जन्तः सम्यक् सम्यङ्मुखेनाचैषीत् ॥

अथ तेः पश्यन्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभवन् । तत्र
 यदेतद् तथागतविग्रहातिदण्डधर्मं देशयन्ति सा । यदुत्तमामो-
 ददण्डधर्मिता आरभ्य येषु सर्वैः सा धर्मदेशतायुता ते सर्व-
 दिवसा आहवन्तुतयायां सम्यक् सम्यङ्मुखो तेषु बोधिसत्त्वा महा-

महा मरुताः प्राजिताश्वदारावादास्त्रिंशत्य मन्त्राः कुशमन्त्रे-
भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् सम्यङ् मत् कुर्वन्ति स्म
सुखं कुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म प्रदयन्ति स्म । उत्तरम्यान्दिशि
गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपाप्मनो लोक-
धातुर्जायनाम तत्र जायेन्द्रो नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्यङ्-
स्तिष्ठति ध्रियते पापयति स इमानेव प्रज्ञामारमितां बोधि-
मत्तेभ्यो महामत्तेभ्यः सम्यकाश्रयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ जयदत्तो नाम बोधिसत्त्वो महामत्त्वस्त-
मदान्तमवभासन्तं च महान्तं पृथिवीचालन्तञ्च तथागतस्यामेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् जायेन्द्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
सम्यङ्स्तेनोपसंग्रान्तः उपसंग्रम्य तं भगवन्तं जायेन्द्रं तथागतमर्हन्तं
सम्यक् सम्यङ्मेतदवोचत् को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽव-
भासस्य लोके प्रादुर्भावाद्याम्यच महतः पृथिवीचालस्यास्य चेदृशस्य
तथागतकायस्य सन्दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् जायेन्द्रस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्यङ्स्तं जयदत्तं
बोधिसत्त्वं महामत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणस्यान्दिशि
गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य महा नाम लोकधातुस्तत्र
शाक्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धस्तिष्ठति ध्रियते पापयति
सर्वबोधिसत्तेभ्यो महामत्तेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्यकाश्रयति । तस्यैष-
देदृशोऽनुभावः ॥

अथ जयदत्तो बोधिसत्त्वो महामत्त्वस्तं भगवन्तं जायेन्द्रन्तथागत-

* वन्दनाय पर्युपासनायेति पाठोऽत्रैव स्थले पुस्तकचतुर्थे दृश्यते ॥

महन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छयमहं भगवंस्तां सहां
धातुन्तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्यार्हतः सम्यक्
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महस्य
सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणी प्रतिमन्त्रिनिर्हारप्रतिम
सर्वसमाधिसमापत्तिवसिताप्राप्तानां स भगवान् जायेन्द्र
आह । गच्छत्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्मिन्निष्कालं म

अथ जायेन्द्र स्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सम्बुद्धो नानारत्न
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं जयदत्ताय
सत्ताय महासत्ताय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मेस्तं भ
सम्यक् सम्बुद्धमभ्यवकिर । सम्रजान विहारौच कुलपुत्र तत्र
चेत्तु भवेत् तत् कस्य हेतोर्दुरासदाहिते बोधिसत्त्वा मह
ये तत्र लोकधातावुपपन्ना मा तत्र क्षणेथाः ॥

अथ जयदत्तो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तस्य भगवतो जा
तथागतस्यार्हतः सम्यक् संबुद्धस्यानिकात्तानि सुवर्णनिर्भा
महस्यपत्राणि पद्मानि गृहीत्वानेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशत
माहं गृह्येः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिर्य ततो बुद्ध
दन्तर्हितोयावन्तः उत्तरस्यान्दशि बुद्धा भगवन्तस्मिष्ठन्ति मि
यापयन्तिनान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्मानयन् पूजयन् पुष्यधूपगन्
म्यविलेपनचूर्णचौरश्चत्रध्वजपताकाभिः महत्या बोधिसत्त्व
महता बोधिसत्त्वानुभावेन येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतो
सम्यक् संबुद्धोऽनोपमंक्रान्तः उपमंक्रम्य भगवतः पादौ मि
दन्तिना एकान्तेऽस्यात् एकान्तेऽस्थितोजयदत्तोबोधिसत्त्वोमहा

भगवन्तसेतद्वोचत् । जायेन्द्रो भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धो
भगवतोऽन्याबाधतां परिपृच्छत्यन्तकृतां लघूत्यानतां वल्लभ
कुसुम्यग्राविदारतां च । इमानि च तेन भगवताजायेन्द्रेण तथागते-
नार्चता सम्यक् संवुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि
प्रतिष्ठितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेतु
लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संवुद्धास्तेनावैसीत् ॥

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च
पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदूतेमासेव पट्-
पारमिता आरभ्यैश्च सत्त्वैः साधर्मदेशना श्रुता ते सर्वे नियता
अभूवन्नुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ तेऽपि बोधिसत्त्वाः गृहस्थाः
प्रव्रजिताश्च दारिकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं
तथागतमर्हन्तं सम्यक् संवुद्धं सत् कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति स्म मान-
यन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान्
लोकधातवन्तिक्रम्य यः सर्वं पश्चिमोलोकधातुः समाध्यलङ्कृतोनाम
तत्र समाधिहस्त्युत्तरश्रीनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवुद्धस्तिष्ठति
प्रियते यापयति । इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वैभ्यो महा-
सत्त्वैभ्यः सम्यकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ विजयविक्रामी नाम बोधिसत्त्वोमहा-
सत्त्वस्तमवभासन्तश्च महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्यासेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् समाधिहस्त्युत्तरश्रीस्तथागतो-

ऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसङ्गान्तः उपसंकम्यतं भगवन्तं
 त्तरश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतद्वोचत् । को
 कः प्रत्ययोऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावाया
 पृथिवीचालस्य अस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य मन्दर्ग
 भगवान् समाधिहस्त्युत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्ध
 क्रामिणं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतद्वोचत् । एष कुलपुत्र
 मायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्र
 लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिर्नामतथागतोऽर्हन् सम्यक्
 ध्रियते यापयति । स बोधिसत्त्वेभ्यो महासत्त्वेभ्यः
 सम्प्रकाशयति । तस्यैष ईषदृशोऽनुभावः ॥

अथ विजयविक्रामी बोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं भग
 वत्सुत्तरश्रियं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमेतद्वोचत्
 भगवं स्तां सहा लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुने
 सम्यक् संबुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय ।
 सत्त्वानां महासत्त्वानां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्र
 प्रतिलब्धानां सर्वसमाधिसमापत्तिवशिताप्राप्तानां ।
 समाधिहस्त्युत्तरश्रीर्नाम तथागत आह । गच्छत्वं कु
 लोकधातुं यस्येदानीं कालं मन्यसे ॥

अथ समाधिहस्त्युत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् सं
 शयानां सुवर्णनिर्भामानां सहस्रपत्राणां पद्मानां र
 क्रामिणे बोधिसत्त्वाय महामत्वाय प्रादात् । एभिः

विरागी च कुलपुत्र तत्र बुद्धचेष्टे भवेत् । तत् कस्य हेतोर्दरा-
भटादि ते बोधिमत्त्वामहामत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः सा
तत्र क्षणेष्टाः ॥

अथ विजयविक्रामी बोधिमत्त्वोमहामत्त्वस्तस्य भगवतः समा-
धिहस्त्युत्तरश्रियस्तथागतस्याऽर्हन्तः सम्यक् संबुद्धस्याऽन्तिकान् तानि
सुवर्णनिर्भासानि महस्रपचाणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिमत्त्व-
कोटौ निक्षतशतमहम्भैः सार्द्धं गृह्यन्तः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकाद्दृषि-
भ्यश्च ततो बुद्धचेष्टादन्तर्हितो यावन्तः उत्तरपर्वस्यान्दिशि बुद्धा-
भगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन्
मानयन् पृजयन् पुष्पधूपगन्धसाल्यविलेपनचूर्णचौवरवस्त्रध्वजपता-
काभिर्महत्या बोधिमत्त्वधां महता बोधिमत्त्वाऽनुभावेन येन
भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः ।
एतपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्तेऽस्यादेकान्ते
स्थितो विजयविक्रामी बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोभगवन्तमेतदबोचत् । स-
माधिहस्त्युत्तरश्रीर्भगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धो भगवतोऽल्पा-
बाधतां परिपृच्छत्यल्पातद्धतां लघूत्यानतां वलञ्च सुहृत्सर्गविहारि-
ताञ्च । इमानि च तेन भगवता समाधिहस्त्युत्तरश्रिया तथागते-
नाऽर्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि महस्रपचाणि पद्मानि
प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तानि

भगवाञ्छाक्यमुनिरिति ग, घ, पुस्तके सन्धिनिर्देशः ग्वमन्यत्र ।

प्रहितानि इति घ पुस्तके पाठः ।

पद्मानि गृहीत्वा तेन पुनरपरीक्षान्ति गङ्गाजलोत्पन्नहोमे-
ल्लोकधातुषु तथागता अर्हेताः सम्यक् संवृद्धास्तथागतोऽर्हन् ।

अथ तेः पद्मेः सर्वे लोकधातवः गृह्णन्त्यामान् । तत्र
पद्मेषु तथागतविपद्वाः नियन्ताभ्यो दृग्गन्ति स्म । गृह्णन्त्यामान्
षट्पारमितामारभ्य । येन मनेः सा धर्मदृग्गता गता ते मी-
नियता अभुवन्नुत्तरायां गम्यन् गम्यन्थौ । तेषु च बोधिमन्-
गृहस्थाः प्रयजिताश्च द्वाग्दत्तारिकाश्च स्वकल्पितः कुशलमन्त्रैर्भगवन्
शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संवृद्धं मत्कुर्वन्ति स्म गुरुकुर्वन्ति
स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदी-
बालुकोपमान् लोकधातून्तिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोल्लोकधातुर्बोधि-
मण्डालद्वारसुखचिरा नाम तत्र पद्मोत्तरस्यानांम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संवृद्धस्तिष्ठति ध्रियते यापयति । स इमामैव प्रज्ञापारमितां
बोधिसत्त्वैभ्यो महासत्त्वैभ्यः सम्प्रकाशयति ॥

अथ तत्र लोकधातौ पद्महस्तो नाम बोधिमत्त्वोमहासत्त्व-
महान्तमवभास तच्च महान्तं पृथिवीचालन्तश्च तथागतस्याऽसेचनक-
दर्शनमात्मभावं कृष्ट्वा येन भगवान् पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्
संवृद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं पद्मोत्तरश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक् संवृद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य
महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवीचालस्याऽस्य
चेदृशस्य तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ते भगवान् पद्मोत्तरश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संवृद्धस्तं
पद्महस्तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र पश्चिमो-

[illegible]

५५५ पश्यन्तीति भिन्नलोकात्मनः भगवन्तं पश्यीतस्त्रियं
 तत्प्राप्तवशस्यैव । अथानु । संदुरुमेतदधीष्टम् । गच्छत्यमरः भगवन्तां भवति
 लोकाभातुं तस्य भगवतः आकाशुनेनयागतस्याऽऽतः सम्यक् संदुरुण
 दमेनाथ भवन्ताथ पश्यंतामनाथ । तेषां अधिभक्त्यानां भवता-
 मन्त्यानां भवेषां प्राप्यः सुसारभक्त्यानां धारणीप्रतिमस्त्रियद्वारप्रति-
 मन्त्यानां सक्षेमभाषिणस्तापनिर्दिशिताप्राप्तानाम् । य भगवान् पश्यी-
 तस्त्रियोभयागत आर । गच्छन्त्वं सुकपुष तं भवति लोकधातुं
 पश्येतामीं कालं मन्यसे ॥

अथ पद्मोत्तरश्चोक्तथागतोऽहं सम्यक् संबुद्धो ज्ञानारत्नमयानां
 बुद्धयैर्निर्भासनां महत्त्वपक्षाणां पक्षाणां महत्त्वं पद्महस्ताय बोधि-
 मत्ताय महामत्ताय प्रादात् । एभिः क्षुल्लपुत्र पद्मेन भगवन्तं
 शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धमभ्यवक्षिर । सम्प्रज्ञानविचारी
 च क्षुल्लपुत्र तत्र धुरुधेच भवेत् । तत्कथ्य हेतोर्दुरामदा हि ते
 बोधिमत्त्वमहामत्ता ये तत्र लोकधातामुपपन्नाः । मा तत्र
 हर्षथाः ॥

अथ पद्मदत्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्तस्य भगवतः पद्मोत्तरत्रिष-
स्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्याऽग्निकान्तानि सुवर्णनिर्भामानि
महामृपत्राणि पद्माणि गृह्णीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतमहस्तेः

मार्द्धं गृह्यैः प्रव्रजितैश्च दारकदारिकास्वरूपिभ्यस्ततोऽबुद्धैश्चान्तर्हितोयावन्तः पूर्वस्यान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्मिन्नन्ति प्रियन्ते याचयन्ति, तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् गानयन् पुत्रयन् पुष्पयन् पगन्धमात्यविलेपनचूर्णचोवरच्छत्रध्वजपताकाभिर्महत्या बोधिसत्त्वो महता बोधिसत्त्वाऽनुभावेन, येन भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्तनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य भगवतः पादौ गिरिमा वन्दित्वा एकान्तेऽस्यात् । एकान्ते स्थितः पद्महस्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवन्तमेतद्वोचत् । पद्मोत्तरश्रोर्भगवन् सम्यक् समुद्रस्तथागतोऽर्हन् भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यत्पातकृताञ्च लघून् त्यागतां बलञ्च सुखस्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता पद्मोत्तरश्रिया तथागतेनाऽर्हता सम्यक् संबुद्धेन सुवर्णनिर्भासाणि सहस्रपत्राणि पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ॥

अथ भगवान् शाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धस्त्वानि पद्मानि गृह्येत्वा चैनं पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेऽलोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक् संबुद्धास्तेनाऽचैषीत् ॥

अथ तैः पद्मैः सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र पद्मेषु तथागतविघ्नानिषण्णाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुत्तममेव षट् पारमितामारभ्य । यैश्च सत्त्वैः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्वे निघता अभूवन्नुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । तेपि बोधिसत्त्वा महासत्त्वा गृह्यन्ताः प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन् शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक् संबुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति

या । मानयन्ति सा । प्रययन्ति सा । दक्षिणपश्चिमाद्यान्दिशि
गङ्गानदीयान्कोपमान् लोकधातुनतिक्रम्य यः सर्वपश्चिमोलोक-
धातुविगतसमस्तानां नाम तच्च सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीनां
तथागतोऽर्हन् सम्यक् संबुद्धमिष्टति धियते यापयति । स इमामेव
प्रज्ञापारमितां बोधिसत्त्वैर्महामत्त्वैः सम्यक्काशयति ॥

अथ तच्च भोक्तृधातुं सूर्यप्रतिभासो नाम बोधिसत्त्वो महा-
मत्त्वो महान्तममामन्तममन्तं पृथिवीचामन्तं तथागतस्या-
ऽयेचनकदर्शनमात्मभाव दृष्ट्वा येन स भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासो-
त्तमश्रीनां तथागतसंगोपमं प्रान्तः । उपसंक्रम्य त भगवन्तं सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रियं तथागतसंघं सम्यक् संबुद्धमेतद्वोचत् । को भग-
वन् हेतुः कः प्रत्ययोऽष्ट महतोऽवभासस्य लोकं प्रादुर्भावायाऽस्य च
महतः पृथिवीचालस्याऽस्य च दृश्यं तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ॥

एवमुक्ता भगवान् सूर्यमण्डलप्रतिभासोत्तमश्रीनां तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धो सूर्यप्रतिभासबोधिसत्त्व महामत्त्वमेतद्वोचत् । एष
कुलपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीयान्कोपमान् लोकधातु-
नतिक्रम्य महा नाम लोकधातुस्तच्च शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन्
सम्यक् संबुद्धमिष्टति धियते यापयति । स बोधिसत्त्वैर्महामत्त्वैः
प्रज्ञापारमितां सम्यक्काशयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ सूर्यप्रतिभासो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो भगवन्तं सूर्यमण्डल-
प्रतिभासोत्तमश्रियं तथागतसंघं सम्यक् संबुद्धमेतद्वोचत् ।
गच्छेयमहं भगवन्तां महां लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्त-
थागतस्याऽर्हतः सम्यक् संबुद्धस्य दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय ।

मम्यक्मस्वदुमेतद्वोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य महतो
ऽवभामस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवीचालसा
चेद्गस्य तथागतकायस्य मन्दर्गनाय ॥

एवमुक्ते भगवानेकैकचस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं रत्नोक्तं
बोधिमत्यं महामत्त्वमेतद्वोचत् । एष कुलपुत्र दक्षिणपश्चिमाया
न्दिशि गङ्गानदीबालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य महाना
णोक्तधातुः, तत्र गाक्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति
प्रियते यापयति । स बोधिमत्त्वेभ्यो महामत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमिता
मस्यकाग्रयति । तस्यैष ईदृशोऽनुभावः ॥

अथ रत्नोत्तमो बोधिपत्तिसमहासत्त्वसं भगवन्तमेककृत् तदा
गतसर्पिलां सम्यक्समुद्भूतेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवन्तां महा-
लोकाधाम् तस्य भगवतः शाक्यगुणस्तयागतस्याऽर्हतः सम्यक्समुद्भू-
तार्हताय वन्दनाय पर्युपासनाय । तेषाञ्च बोधिपत्त्वानां महामत्त्वानां
सर्वेषां प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिमस्त्रिहार्प्रतिमत्त्वानां
सर्वमसाधिमसाधित्वप्रतिप्राप्तानाम् । न भगवानेककृत्स्तयागत-
स्तथा गच्छेत् कुरुष्व तं महां लोकाधाम् सम्यग्दानां का-

[illegible]

ते बोधिसत्त्वा महामत्त्वा ये तत्र लोकधातावुपपन्नाः सा तत्र क्षणेयाः ।

अथ रत्नोत्तमोबोधिसत्त्वोमहामत्त्वस्तस्य भगवतएकछत्रस्य तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽन्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रैः सार्द्धं गृह्यन्ते प्रव्रजितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततोबुद्धचेत्रादन्तर्हितोयावन्तः पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति । तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन् पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौवरछत्रध्वजपताकाभिर्महत्या बोधिसत्त्वर्था महता च बोधिसत्त्वाऽनुभावेन । येन भगवांश्चाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य भगवतः पादौ शिरसा वन्दित्वा एकान्तेऽस्थ्यात् । एकान्ते स्थितोरत्नोत्तमो बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोभगवन्तमेतदवोचत् । एकछत्रोभगवंस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धोभगवतोऽन्त्यावाधतां परिपृच्छत्यस्यातङ्कतां लघूत्यानतां बलञ्च सुखस्यार्णविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता एकछत्रेण तथागतेनाऽर्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि पद्मानि ग्रहितानि भगवतः पूजाकर्म्मणे ।

अथ भगवांश्चाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि पद्मानि गृहीत्वा येन ते पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु तथागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽल्लेप्सीत् ।

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषलाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुतेमासेव पट्-

पारमिता आरभ्य । यैश्च मत्तेः सा धर्मदेशना श्रुता ते सर्वे नियता
 अभूवन्नुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि बोधिमत्त्वा गृहस्थाः
 प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्त्रकस्त्रकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्य-
 मुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म । गुरुकुर्वन्ति
 स्म । मानयन्ति स्म । पूजयन्ति स्म । अधस्तादिग्निं गङ्गानदी-
 वालुकोपमानलोकधातूनतिक्रम्य यः सर्वपञ्चिमोलोकधातुः पद्मा-
 नाम तत्र पद्मश्रीनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते
 यापयति । इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिमत्तेभ्यो महामत्तेभ्यः
 सम्प्रकाशयति ।

अथ तत्र लोकधातौ पद्मोत्तरो नाम बोधिमत्त्वो महामत्त्वस्तं
 महान्तमवभासं तच्च महान्तं पृथिवीचालं तच्च तथागतस्याऽसेचनक-
 दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन स भगवान् पद्मश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
 सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं पद्मत्रियं तथागत-
 मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययो-
 ऽस्य महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावाद्याऽस्य च महतः पृथिवी-
 चालस्याऽस्य चेदृशस्य तथागतकायस्य मन्दर्शनाय ।

पवमुक्ते भगवान् पद्मश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं पद्मोत्तरं
 बोधिमत्त्वं महामत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्र उपरिष्ठादिग्निं
 गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूनतिक्रम्य महानाम लोकधातुस्तत्र
 शाक्यमुनिनाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते याप-
 यति । बोधिमत्तेभ्यो महामत्तेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्प्रकाशयति ।
 तस्मै च ईदृशोऽनुभावः ।

मुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः उपसंक्रम्य भगवतः
पादौ शिरसावन्दित्वा एकान्तेऽस्थात् । एकान्तेऽस्थितः पद्मोत्तरो
वोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवन्मेतदवोचत् । पद्मश्रीभर्गवंस्तथागतो-
ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यल्पातङ्कतां लघू-
त्यानतां वलञ्च सुखस्पर्शविहारताञ्च । इमानि च तेन भगवता
पद्मश्रिया तथागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्र-
त्राणि पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्म्मणे ।

अथ भगवाञ्काश्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन तेऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेव लोक-
धातुषु तथागताऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽचैषीत् ।

अथतैः पद्मैस्ते सर्वलोकधातवः स्फुटाऽभूवन् । तत्र
पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुते मामेव षट्
पारमिता आरभ्य । यैश्च मत्तैः माधर्म्यदेशनाश्रुता ते सर्वे नियता-
अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि च बोधिसत्त्वा गृहस्थाः
प्रव्रजिताश्च दारकदारिकाश्च स्त्रकस्त्रकैः कुशलमूर्त्तैर्भगवन्तं शाक्य-
मुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं मत्कुर्वन्ति स्म, गुरुकुर्वन्ति
मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म । उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुको-
पमान् लोकधातुर्नतिक्रम्य यः सर्वपथिमो लोकधातुर्नन्दानाम्
तत्र नन्दश्रीनाम् तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति प्रियते
यादयन्ति । स इमामेव प्रज्ञापारमितां बोधिमत्त्वेभ्यो महामत्त्वेभ्यः
संस्तुकादयति ।

अथ तत्र लोकधातौ नन्दश्री नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वः

महान्तमवभासं तच्च महान्तं पृथिवीचालं तच्च तथागतस्याऽऽसेचनक-
दर्शनमात्मभावं दृष्ट्वा येन भगवान् नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तं भगवन्तं नन्दश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । कोभगवन् हेतुः कः प्रत्ययोऽस्य
महतोऽवभासस्य लोके प्रादुर्भावायाऽस्य च महतः पृथिवीचालस्याऽस्य
च तथागतकायस्य सन्दर्शनाय ।

एवमुक्ते भगवान् नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तं नन्द-
दत्तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् । एष कुलपुत्राऽधस्तादिशि
गङ्गानदीवाल्मुकीपमान् लोकधातूनति क्रम्य सहानामलोकधातुस्तत्र
शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तिष्ठति ध्रियते याप-
यति । स बोधिसत्त्वेभ्योमहासत्त्वेभ्यः प्रज्ञापारमितां सम्यकाशयति
तस्यैव ईदृशोऽनुभावः ।

अथ नन्ददत्तोबोधिसत्त्वोमहासत्त्वस्तं नन्दश्रियं तथागत-
मर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमेतदवोचत् । गच्छेयमहं भगवंस्तां सहां
लोकधातुं तस्य भगवतः शाक्यमुनेस्तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
दर्शनाय वन्दनाय पर्युपासनाय तेषाञ्च बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
प्रायः कुमारभूतानां धारणीप्रतिसम्बिचिर्हारप्रतिलब्धानां सर्व्व-
समाधिसमापत्तिवसिताप्राप्तानां । सभगवान् नन्दश्रीस्तथागत आह ।
गच्छ त्वं कुलपुत्र तां सहां लोकधातुं यस्येदानीं कालं मन्यसे ।

अथ नन्दश्रीस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नानारत्नमयानां
सुवर्णनिर्भासानां सहस्रपत्राणां पद्मानां सहस्रं नन्ददत्ताय बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय प्रादात् । एभिः कुलपुत्र पद्मैस्तं भगवन्तं

शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धमभ्यवक्तिर । मंत्रजज्ञान-
विहारी च क्षुल्लपुत्र तत्र बुद्धचेत्रे भवेत् तत् कस्य हेतोर्दुराम-
दाहि ते बोधिसत्त्वामहामत्वाये तत्र लोकधातावुपपन्नाः सा
तत्र चण्णयाः ।

अथ नन्ददत्तोबोधिसत्त्वोमहामत्त्वस्तस्य भगवतो नन्दश्रिय-
स्तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याऽन्तिकान्तानि सुवर्णनिर्भासानि
सहस्रपत्राणि पद्मानि गृहीत्वाऽनेकैर्बोधिसत्त्वकोटौ नियुतशतमहसै-
साङ्गे गृहस्यैः प्रवर्जितैश्च दारकदारिकारूपिभिश्च ततो बुद्ध-
चेत्रादन्तर्हितः । यावन्त उपरिष्ठादिशि बुद्धा भगवन्तस्तिष्ठन्ति
श्रियन्ते यापयन्ति तान् सर्वान् सत्कुर्वन् गुरुकुर्वन् मानयन्
पूजयन् पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचीवरक्त्रध्वजपताकाभिर्महत्या
बोधिसत्त्वार्था महता बोधिसत्त्वानुभावेन । येन भगवाञ्छाक्यमुनि-
स्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य भगवतः
पादौ शिरसावन्दित्वा एकान्तेऽस्यात् । एकान्तेऽस्थितो नन्ददत्तो
बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो भगवन्तमेतदवोचत् नन्दश्रीर्भगवंस्तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धो भगवतोऽल्पाबाधतां परिपृच्छत्यल्पातङ्गतां लघूत्यानतां
वलङ्घ्य सुखस्पर्शविचारताञ्च । इमानि च तेन भगवता नन्दश्रिया
तथागतेनाऽर्हता सम्यक्सम्बुद्धेन सुवर्णनिर्भासानि सहस्रपत्राणि
पद्मानि प्रणिहितानि भगवतः पूजाकर्मणे ।

अथ भगवाञ्छाक्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तानि
पद्मानि गृहीत्वा येन ते उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेधु
लोकधातुषु तथागताऽर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्तेनाऽचैक्षीत् ।

अथ तैः पद्मैस्ते सर्वे लोकधातवः स्फुटा अभूवन् । तत्र च पद्मेषु तथागतविग्रहानिषणाधर्मं देशयन्ति स्म । यदुत्तेमासेव षट्पारामिता आरभ्य यैश्च सत्तैः साधर्मदेशनाश्रुताः ते सर्वे नियताभ्रभूवन्ननुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तेऽपि च बोधिसत्त्वा गृहस्थाः प्रव्रजिता दारकदारिकाश्च स्वकस्वकैः कुशलमूलैर्भगवन्तं शाक्यमुनिं तथागतमर्हन्तं सम्यक्सम्बुद्धं सत्कुर्वन्ति स्म गुरुकुर्वन्ति स्म मानयन्ति स्म पूजयन्ति स्म ॥

अथ तेन चणलवमूहूर्त्तेनाऽयं त्रिसाहस्रमहासाहस्रोलोक-
धातुः रत्नमयः संस्थितोऽभूत् विचित्रपुष्पावकीर्णोऽवसक्तपट्टदाम-
कलापोनानागन्धघटिकानिर्धूपितः । कल्पवृक्षैर्नानालङ्कारफलाग्र-
विटपैः सर्वपुष्पवृक्षैः फलवृक्षैर्गन्धवृक्षैर्मान्यवृक्षैश्चूर्णवृक्षैः प्रतिमण्डितः ।
तद्यथापि नाम पद्मावतीलोकधातुः समन्तकुशुमस्य तथागतस्याऽर्हतः
सम्यक्सम्बुद्धस्य बुद्धचेत्रे मञ्जुश्रीः कुमारः प्रतिवसति । सुस्थित-
मतिश्च देवपुत्रोऽन्ये समहोजस्काबोधिसत्त्वा महासत्त्वाः । यदा च
भगवानाज्ञासीत् स देवकं लोकं समारकं सव्रह्मकं सश्रमणब्राह्मणीं
प्रजां सदेवमानुपासुरां तांश्च बोधिसत्त्वान् महासत्त्वान् भूयस्त्वेन
कुमारभूतान् । तदा भगवान् आयुष्मन्तं शारदतीपुत्रमामन्त्रयति
स्म । इह शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वेन महानत्त्वेन सर्वाकारान् सर्व-
धर्मानभिसम्बोद्धुकामेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः ।

अथ खल्वायुष्माङ्कारदतीपुत्रो भगवन्तमेतदवोचत् कथं भग-
वन् बोधिसत्त्वेन महानत्त्वेन सर्वाकारान् सर्वधर्मानभिसम्बोद्धु-
कामेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः ॥

एवमुक्ते भगवान् आयुष्मन्तं शारदतीपुत्रमेतद्वोचत् ।
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 अस्थानयोगेन दानपारमिता परिपूरयितव्या ।
 योगेन देयदायकपरिग्राहकाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 परिपूरयितव्या आपत्त्यनापत्त्यनधापत्तितामुपादाय ।
 मित्ता परिपूरयितव्या अज्ञोभनतामुपादाय ।
 वीर्यपारमिता परिपूरयितव्या
 कायचित्तवीर्यासंसनतामुपादाय ।
 परिपूरयितव्या अविज्ञेपाऽशङ्करणतामुपादाय ।
 परिपूरयितव्या सर्वधर्मानुपलब्धितामुपादाय ।
 शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिंशत्पुण्यानां
 निःपरिपूरयितव्यानि सत्पुण्यानां अनुपलब्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्त्रिया बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिंशत्
 सम्यक्प्रहाणानि परिपूरयितव्यानि सम्यक्प्रहाणानुपलब्धितामुपादाय ।

* आपत्त्यनानापत्त्य इति ख, ग, घ, पुस्तके पाठः ।

† असंसनता ख, घ, पाठः ।

‡ ग पुस्तके शङ्करणता इति पाठः । शङ्करणता इति युक्तम् ।

(१) व्याधिस्थानसंशयप्रमादालस्याविरतिभ्रान्तिदर्शनालब्धभूमिकत्वानवस्थितत्वानि चित्तविज्ञेपास्तेऽन्तरायाः । पातङ्गलदर्शनसमाधिप्राप्ते ३० सूत्रम् ॥ स्थानं अकर्मण्यताचित्तस्य अविरतिश्चित्तस्य विषयसंप्रयोगात्मागर्हः । अलब्धभूमिकत्वं समाधिभूमेरलाम्बनवस्थितत्वं लब्धायां भूमौ चित्तस्याप्रतिष्ठा । टीका । विज्ञेयभावोऽविज्ञेयम् ।

(२) चत्वारिंशत्पुण्यानानौति । कायवेदनाचित्तधर्माणां सत्पुण्यानां चत्वारि ।

शय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
 श्वारः षड्विपादाः परिपूरयितव्याः षड्विपादाऽनुपलब्धितामुपा-
 शय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
 रक्षेन्द्रियाणि परिपूरयितव्यानि इन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन पञ्च-
 वलानि परिपूरयितव्यानि वलाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
 मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन सप्तबोध्यङ्गानि
 परिपूरयितव्यानि बोध्यङ्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन आर्याष्टाङ्गमार्गः परि-
 पूरयितव्यः मार्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शार-
 दतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन शून्यताममाधिः परिपूरयि-
 तव्यः शून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
 स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनानिमित्तः ममाधिः परिपूरयितव्यः
 अनिमित्ताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
 पुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनाऽप्रणिहितः परिपूरयितव्यः
 अप्रणिहिताऽनुपलब्धितामुदाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
 स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिध्यानानि^(१) परिपूरयित-

(१) सम्यग्प्रवृत्तिजातिरूपधातुस्वभावानि चत्वारिध्यानानि हतमप्रथमं
 ध्यान वितर्का विचारः प्रीतिः सुखं चित्तैकाग्रतेति पञ्चाङ्गं । द्वितीयं
 ध्यानमात्मसम्यग्सादः प्रीतिः सुखश्चित्तैकाग्रतेति चतुरङ्गं । तृतीय-
 मुपेक्षा सृतिः समग्रजन्तं सुखश्चित्तैकाग्रतेति पञ्चाङ्गं । चतुर्थं
 ध्यानमुपेक्षापरिशुद्धिः सृतिरदुःखासुखवेदना चित्तैकाग्रता चेति
 चतुरङ्गं । इत्यष्टसाहस्रौटीका ।

एवमुक्ते भगवान् आयुषान्तं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् ।
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 अस्थानयोगेन दानपारमिता परिपूरयितव्या । अपारमिता
 योगेन देयदायकपरिग्राहकाऽनुपलब्धितामुपादाय । शीघ्रपारमिता
 परिपूरयितव्या आपत्त्यनापत्त्यनधापत्तितामुपादाय । चान्तिपारमिता
 परिपूरयितव्या अचोभनतामुपादाय । वीर्यपारमिता परिपूरयितव्या
 कायचित्तवीर्याशंसनतामुपादाय । व्यापारमिता परिपूरयितव्या
 अविच्छेपा^(१)शङ्करणतामुपादाय । शङ्करणमिति परिपूरयितव्या
 सर्वधर्मानुपलब्धितामुपादाय । शङ्करणमिति परिपूरयितव्या
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिंशत्पुण्यानां
 नि^(२)परिपूरयितव्यानि स्रष्टुपुण्यानां अनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा
 पारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिंशत्
 सम्यक्प्रहाणानि परिपूरयितव्यानि सम्यक्प्रहाणानुपलब्धितामुपादाय ।

* आपत्त्यनानापत्त्य इति ख, ग, घ, पुस्तके पाठः ।

† अंसनता ख, घ, पाठः ।

‡ ग पुस्तके शङ्करणता इति पाठः । शङ्करणता इति युक्तम् ।

(१) व्याधिस्थानसंशयप्रमादालस्याविरतिभ्रान्तिदर्शनालब्धभूमिकत्वा-
 नवस्थितत्वानि चित्तविच्छेपास्तेऽन्तरायाः । पातञ्जलदर्शनसमाधि-
 पादे ३० सूत्रम् ॥ स्थानं व्यकर्मण्यताचित्तस्य अविरतिश्चित्तस्य
 विषयसंप्रयोगात्मागर्हः । अलब्धभूमिकत्वं समाधिभूमेरलम् ।
 अनवस्थितत्वं लब्धायां भूमौ चित्तस्याप्रतिष्ठा । टीका । विच्छेपा-
 भावोऽविच्छेपम् ।

(२) चत्वारिंशत्पुण्यानामिति । कायवेदनाचित्तधर्माणां स्रष्टुपुण्या-
 नानि चत्वारि ।

शाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
 वृत्तारः श्रद्धिपादाः परिपूरयितव्याः श्रद्धिपादाऽनुपलब्धितामुपा-
 शय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
 रश्मिन्द्रियाणि परिपूरयितव्यानि दन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन पञ्च-
 वल्लानि परिपूरयितव्यानि वल्लाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
 मितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन सप्तबोध्यङ्गानि
 परिपूरयितव्यानि बोध्यङ्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 शारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन आर्याष्टाङ्गमार्गः परि-
 पूरयितव्यः मार्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शार-
 दतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन शून्यतासमाधिः परिपूरयि-
 तव्यः शून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
 स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनानिमित्तः समाधिः परिपूरयितव्यः
 अनिमित्ताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदती-
 पुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनाऽप्रणिहितः परिपूरयितव्यः
 अप्रणिहिताऽनुपलब्धितामुदाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र
 स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वारिध्यानानि^(१) परिपूरयित-

(१) सम्यग्पत्तिजातिरूपधातुस्वभावानि चत्वारिध्यानानि हतमयमं
 ध्यान वितर्का विचारः प्रीतिः सुखं चित्तेकाग्रतेति पञ्चाङ्गं । द्वितीयं
 ध्यानमात्मसम्मसादः प्रीतिः सुखश्चित्तेकाग्रतेति चतुरङ्गं । तृतीय-
 मुपेक्षा स्मृतिः सम्मज्ज्यं सुखश्चित्तेकाग्रतेति पञ्चाङ्गं । चतुर्थं
 ध्यानमुपेक्षापरिशुद्धिः स्मृतिरदुःखासुखवेदना चित्तेकाग्रता चेति
 चतुरङ्गं । इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

व्यानि ध्यानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापरमितायां । ३६।५
 स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चत्वार्यप्रमाणानि^(१) । ३६।५
 तव्यानि अप्रमाणाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापरमितायां । ३६।५
 द्वितीयुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन चतस्रः आरूप्यसमापत्तयः
 परिपूरयितव्याः आरूप्याऽनुपलब्धितामुपादाय । । ३६।५
 गारद्वितीयुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन अष्टौ विमोक्षाः
 पूरयितव्याः विमोक्षाऽनुपलब्धितामुपादाय । । ३६।५
 गारद्वितीयुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन नवाः
 समापत्तिः परिपूरयितव्याः अनुपूर्वविहाराऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 प्रज्ञापरमितायां गारद्वितीयुत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वेन
 पञ्चाभिज्ञाः परिपूरयितव्याः अभिज्ञाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञा

(१) “चत्वार्यप्रमाणानि” । कर्तव्ये सत्यंयाऽधमसत्त्वभावेषु सत्त्वेषु यथा
 समुद्भूतं सत्यंयोगवियोगेच्छे मुदिता सम्यक्प्रतिपत्तिषु सत्त्वेषु सौम्यं
 सत्त्वं प्रामाण्यं । उपेक्षा तु मित्राभिधेय्यनुनयप्रतिघट्टि-
 त्तोत्पन्नप्रमादमत्तात्तत्त्वत्वादप्रमाणानि ॥ इत्यष्टमाहशीटोका ।

(२) कथं कथं कथं कथं । अथान्तरिमित्तानि नामि किंचिन्म-
 त्तान्तरिमित्तान् पश्येत् यद्वा संज्ञानामंशायनतमिन्मं मन्त्रि-
 त्तान्तरिमित्तान् पश्येत् यद्वा संज्ञानामंशायनतमिन्मं मन्त्रि-
 त्तान्तरिमित्तान् पश्येत् यद्वा संज्ञानामंशायनतमिन्मं मन्त्रि-
 त्तान्तरिमित्तान् पश्येत् यद्वा संज्ञानामंशायनतमिन्मं मन्त्रि-

अथान्तरिमित्तानि नामि किंचिन्म-
 त्तान्तरिमित्तान् पश्येत् यद्वा संज्ञानामंशायनतमिन्मं मन्त्रि-
 त्तान्तरिमित्तान् पश्येत् यद्वा संज्ञानामंशायनतमिन्मं मन्त्रि-

द्विधा बोधिभत्त्वेन मरामत्त्वेन अष्टुभयंज्ञाभावयितव्या अष्टुभाऽनु-
पलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गारदन्तीषुच स्थित्वा बोधि-
भत्त्वेन मरामत्त्वेन सर्वमोक्तान्तराभिः^१ निमंज्ञाभावयितव्या अनभि-
रत्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गारदन्तीषुच स्थित्वा
बोधिभत्त्वेन मरामत्त्वेन अविद्यामसंज्ञाभावयितव्या अविद्यामाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गारदन्तीषुच स्थित्वा बोधिभत्त्वेन
मरामत्त्वेन दुःखसंज्ञान^२ भावयितव्यं दुःखाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
प्रज्ञापारमितायां गारदन्तीषुच स्थित्वा बोधिभत्त्वेन मरामत्त्वेन
समुदयज्ञानं भावयितव्यं समुदयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-

(१) अष्टलोषल्लोकागो वैराग्यस्य धरो मतः । पश्यशी ।

(२) बुद्ध्यां युगतां देवो विन्दश्च क्षणमङ्कुरम् ।
प्यार्थतत्पारयदा तत्त्वतुष्टयमिदं प्रमात् ।
दुःखमायतनस्यैव ततः समुदयो मतः ।
मार्गस्यैत्यस्य च पारया प्रमेण श्रूयतामतः ।
दुःखं संसारिणः स्तन्यास्ते च पश्यप्रकीर्तिताः ।
विधानं वेदेना संज्ञा संस्कारो रूपमेव च ।
पश्चेन्निष्ठाणि शब्दाद्या विषयाः पश्य मानसम् ।
धर्मायतनमेतानि द्वादशायानानि तु ॥
रागादीनां गणो यस्मात् समुदेति नृणां हृदि ।
द्यात्मात्मोय स्वभावाख्यः स स्यात् समुदयः पुनः ॥
क्षणिक्ताः सर्वसंस्काराः इति या वासना स्थिरा ।
समार्ग इति विज्ञेयः स च मोक्षोऽभिधीयते ॥

सर्वदर्शनसंग्रहः ।

नित्या बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन अशुभमंशाभावयितव्या अशुभाऽनु-
पलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गारुडतीपुत्र नित्या बोधि-
मत्त्वेन महामत्त्वेन सर्वलोकाऽनभिर^(१)तिमंशाभावयितव्या अनभि-
रत्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गारुडतीपुत्र नित्या बोधि-
मत्त्वेन महामत्त्वेन अविद्यामंशाभावयितव्या अविद्यामाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गारुडतीपुत्र नित्या बोधिमत्त्वेन
महामत्त्वेन दुःखमंजानं^१ भावयितव्यं दुःखाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
प्रज्ञापारमितायां गारुडतीपुत्र नित्या बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
समुदयजानं भावयितव्यं समुदयाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-

(१) ब्रह्मलोकल्लयौकारो वैराग्यस्य परो मतः ॥ पञ्चदशी ।

(२) बुद्धानां मुगतो देवो विश्वश्च क्षणमङ्गुरम् ।
पार्थिवत्वाख्या तत्त्वचतुष्टयमिदं क्रमात् ॥
दुःखमायतनसैव ततः समुदयो मतः ।
मार्गश्रेयस्य च व्याख्या क्रमेण श्रूयतामतः ॥
दुःखं संसारिणः स्वान्धास्ते च पञ्चप्रकीर्तिताः ।
विज्ञानं वेदेना संज्ञा संस्कारो रूपमेव च ॥
पञ्चेन्द्रियाणि शब्दाद्या विषयाः पञ्च मानसम् ।
धर्मायतनमेतानि द्वादशायतनानि तु ॥
रागादीनां गणो यस्मात् समुदेति नृणां हृदि ।
व्यात्मात्मीय स्वभावाख्यः स स्यात् समुदयः पुनः ॥
क्षणिकाः सर्वसंस्काराः इति या वासना स्थिरा ।
समार्ग इति विज्ञेयः स च मोक्षोऽभिधीयते ॥

सर्वदर्शनसंग्रहः ।

सन्नेन सत्तामन्नेन समर्थयितव्यमाज्ञानं^(१) परिप्ररयितव्यं ज्ञानं-
 नपक्षमाज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गार-
 द्दतीपुत्रं शिल्पा धोधिमन्नेन सत्तामन्नेन तिस्रो^(२)ऽविद्याः परिप्ररयि-
 तव्याः अविद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गारद्वती-
 पुत्रं शिल्पा धोधिमन्नेन सत्तामन्नेन चत्वारः प्रतिमन्विदः परि-
 प्ररयितव्याः प्रतिमन्विदाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 गारद्वतीपुत्रं शिल्पा धोधिमन्नेन सत्तामन्नेन चत्वारि वैगारद्यानि^(३)
 परिप्ररयितव्यानि वैगारद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमि-
 तायां गारद्वतीपुत्रं शिल्पा धोधिमन्नेन सत्तामन्नेन अष्टुताः पक्षाऽ-
 भिद्याः परिप्ररयितव्याः अष्टुताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार-
 मितायां गारद्वतीपुत्रं शिल्पा धोधिमन्नेन सत्तामन्नेन षट्पारमिताः

(१) पञ्चभूतदिशब्दाधोर्द्ध्वशंकाद्यर्थे व्यवहृताः । अन्यैस्तथाभ्युपदत्ति-
 मोक्ताः । यथाभामर्त्या । यज्जतस्तावत् पश्यता तिष्ठता भिज्ज
 धोधधाद्यसाधुप्रयोगः । इति ।

(२) पातद्वन्नेन चतस्रोऽविद्या उक्ताः यथा । अविद्याश्चिदुत्पानात्मसु
 नित्यमुचिसुखात्मस्यातिरविद्या । साधनपादे ५ सूत्रम् ।

(३) निर्विचारवैशारद्योऽध्यात्मप्रसादः । तथा समाधिपादे ४७ सूत्रम् ।
 अशुद्धावरणमलापेतस्य प्रकाशात्मनो बुद्धिसत्त्वस्य रजस्तमोभ्यां
 मनमिभूतः स्वप्नः स्थितिप्रसाद्योवैशारद्यमिति भाव्यं । रजस्तमसो-
 रपञ्चयोऽशुद्धिः सैवावरणलक्ष्णोमलान्तस्तादपेतस्य प्रकाशात्मनः
 नप्रकाशस्तभावस्य बुद्धिसत्त्वस्य ॥ इति टीका ।

* श्रमथ इति ख, ग, पाठः ।

† प्रतिसम्बिदनुपलब्धितामिति युक्तः पाठः ।

परिपूरयितव्याः सङ्गापारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 गारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन भवमत्त्वेन भवमत्त्वेन
 परिपूरयितव्यानि सङ्गापारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 गारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनाऽष्टौ पुनरभित
 परिपूरयितव्याः सङ्गापारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 गारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन भवमत्त्वेनाष्टौ परि
 पूरयितव्याः सङ्गापारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 गारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन दृग्गव्यानि परिपूर
 यितव्यानि वलाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गारदती
 पुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनाऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः परि
 पूरयितव्याः आवेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापार
 मितायां गारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन महामैत्री
 परिपूरयितव्या महामैत्र्यनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां
 गारदतीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन महाकरुणापरिपूरयि
 तव्या महाकरुणानुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गार
 तीपुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन महामुदितापरिपूरयितव्या
 महामुदिताऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां गारदती
 पुत्र स्थित्वा बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन महोपेक्षापरिपूरयितव्या महो

(१) मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षायां सुखदुःखपुण्यापुण्यविषयानां भावना
 तत्त्वप्रसादनम् ॥ तथा समाधिपादे ३३ सूत्रम् ।

तत्र सर्वप्राणिषु सुखसम्भोगापन्नेषु मैत्रीं भावायत् । दुःखितेषु
 करुणां पुण्यात्मकेषु मुदितां अपुण्यात्मकेषु उपेक्षामिति भाव्यम् ॥

पेक्षाऽनुपलब्धितामुपादाय । प्रज्ञापारमितायां शारदतीपुत्र स्थित्वा
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाऽऽकारवरोपेतं सर्वज्ञज्ञानमभिसम्बोद्धु-
 कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः ।
 मार्गाऽऽकारज्ञतां परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां योगः करणीयः । सर्वज्ञतां परिपूरयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । सर्वसत्त्व-
 चित्तचरितज्ञानाऽऽकारतां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । सर्ववासनाऽनुसन्धि-
 क्तेगान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 योगः करणीयः । एवं हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । बोधिसत्त्वन्यामं* शारदतीपुत्राव-
 क्रमि† तु कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्तव्यं । आवकभूमिप्रत्येकबुद्धभूमीप्रज्ञातुकामेन ते च भूमी अति-
 क्रमितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं ।
 अवैवर्त्तिकभूमौ स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्तव्यं । षडभिज्ञतायां^(१) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । सर्वसत्त्वचित्तचरित-
 विस्मन्दितानि ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-

* एष पाठः ५. पुस्तके ।

† क्रियतु इति च पुस्तके पाठः ।

(१) ऋद्धिर्दिव्यचक्षुर्दिव्यश्रोत्रं परचित्तज्ञानं पूर्वनिवासाऽनुस्मृतिरास-
 वक्ष्यज्ञानमिति षडभिज्ञाः । इत्यष्टमाष्टश्लोकी ।

हेतुणाञ्च^(१) प्रज्ञां भावयतामेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेन
 सर्वं तत्कुशलमूलमभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्वं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां शीलसमाधि-
 प्रज्ञाविमुक्तिज्ञानदर्शनमेकाऽनुमोदनासहगतेन चित्तोत्पादेनाऽभि-
 भवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्वं । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां ध्यानविमोक्षसमापत्तौ एकाऽनु-
 मोदनासहगतेन चित्तोत्पादेनाऽभिभवितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अल्पं दानं ददतः सर्व-
 सत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथ-
 मप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्वं । अल्पं शीलं रक्षतः सर्वसत्त्वेभ्यः उपाय-
 कौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येया-
 ऽपरिमाणं भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्वं । अल्पं चान्तिं भावयतः सर्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरि-
 नामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं
 भवेदिति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
 अल्पं वीर्यमारभमानः सर्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन
 सर्वाऽऽकारज्ञतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अल्पं ध्यानं समा-
 पद्यतः सर्वसत्त्वेभ्यः उपायकौशलपरिनामनायोगेन सर्वाऽऽकारज्ञ-

(१) कुलपुत्रः कुलदुष्टितेति शब्दः पूजावचनः । स्त्रीपुरुषयोरुपादानं
 पणोद्धृतमुष्कादीनामधिगमनिरासज्ञापनार्थं ।

तायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्तव्यं । अल्पप्रज्ञां भावयतः सर्वसत्त्वेभ्यः उपायकौ प्रज्ञापारमितायां
 नायोगेन सर्वाऽऽकारजतायां कथमप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणं भवेदिति
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन दानपारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 दानपारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन शीलपारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 चरितुकामेन शीलपारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन ध्यानपारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 पारमितायां चरितुकामेन चान्तिपारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन वीर्यपारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 महासत्त्वेन वीर्यपारमितायां चरितुकामेन वीर्यपारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन ध्यानपारमितायां चरितुकामेन ध्यानपारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितुकामेन प्रज्ञापारमितां परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र
 पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन एवं चित्तमुत्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । कथं मे सर्व्वजातौ बुद्धविग्रहदर्शनं भवेत् । बुद्धसमन्वाहारे
 बुद्धानिरोधनं बुद्धपरिग्रहं भवेदिति प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन बुद्धकायं परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरप्यगारद्वतीपुत्र

तीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन द्वाचिंशतो महापुरुषलक्षणाभि-
 तिलब्धुकासेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनाऽशीतिसन्वयपन्नानि प्रतिलब्धुकासेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महामत्त्वेन सर्व्वं जातौ जातिस्मरतां प्रतिलब्धुकासेन प्रज्ञापार-
 मितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महाम-
 त्त्वेन बोधिचित्ताऽपरिप्रनागतां* प्रतिलब्धुकासेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 सर्व्वबोधिसत्त्वचर्याऽसम्प्रमोषतां प्रतिलब्धुकासेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वपाप-
 मित्रपापसहायान् विवर्जितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वबुद्ध बोधि-
 सत्त्वकल्याणमित्राण्यारागाद्यितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वमारकायिका-
 देवताविज्ञातुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्वाऽऽवरणीयानि विशोधयि-
 तुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वधर्माऽनावरणतां प्रतिलब्धुकासेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महामत्त्वेन बोधिसत्त्वकुलं परिनिष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमि-

* बोधिचित्तादिप्रमाणाश्रयतामिति ख, घ पुस्तके पाठः । बोधिचित्तादि-
 प्रमाणाश्रयतामिति ग पुस्तके पाठः ।

तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 बुद्धकुलमारागयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । ५
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन त्रिरत्नवंशाऽनुपच्छेदाय
 कामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन कुमारभूमिमनुप्राप्तुकामेन
 तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 बुद्धबोधिसत्त्वैरविरहितेन भवितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यं । [*पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन बोधिसत्त्व
 भूमिमतिक्रमितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।] पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन क्षिप्रन्तथागतभूमिं परिपू-
 रयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपु-
 त्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन यैर्यैः कुशलमूलैर्यैरैराकारैराकाङ्क्षैर्
 बुद्धान् भगवतः मत्कर्तुं शुक्ककर्तुं मानयितुं पूजयितुं । तानि
 मे कुशलमूलानि तथाकाराः समृद्धेयुरिति प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व-
 मत्त्वान् मन्तोषयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । [पुन-
 रपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्वमत्त्वानामाशां
 परिपूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।] पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्वमत्त्वानामाशाः परि-
 पूरयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अष्टपानवस्तुया-

* मन्तोषयितुकामेन शारदतीपुत्र, २, ३, ४ पृष्ठकेषु नास्ति ।

* मन्तोषयितुकामेन शारदतीपुत्र २ पृष्ठके नास्ति ।

[illegible]

^१ बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेति द्विः पाठः कचपुस्तके । ख, ग, घपुस्तके च ।

स्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते
 वर्णं भाषेरन्निति बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 त्वयं । ये उत्तरपूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
 पारमितायां शिञ्चित्वं । ये पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदी
 कोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बो
 मत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं । ये दक्षिण
 स्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे
 भाषेरन्निति बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं ।
 ये पश्चिमोत्तरस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा
 भगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा
 पारमितायां शिञ्चित्वं । येऽधस्ताद्विदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति बोधिमत्त्वेन महा
 मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं । ये उपरिष्टाद्विदिशि गङ्गानदी
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्ते मे वर्णं भाषेरन्निति प्रज्ञा
 पारमितायां शिञ्चित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्रं यानि पूर्वोक्ता
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धेयाणि तानि मन्त्रोक्त्या
 नोत्पादयेत्पुनरुक्त्या बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिञ्चित्वं । यानि दक्षिणोत्तरदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि
 बुद्धेयाणि तानि मन्त्रोक्त्या नोत्पादयेत्पुनरुक्त्या बोधिमत्त्वेन
 महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वं । यानि पश्चिमोत्तर
 दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धेयाणि तानि मन्त्रोक्त्या

आदेनोपसंक्रामितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्तव्यं । यान्युत्तरस्यादिदिशि गङ्गानदीवानुकोपमानि बुद्ध-
 चेष्टाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रामितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । यान्युत्तरपूर्वस्यादिदिशि
 गङ्गानदीवानुकोपमानि बुद्धचेष्टाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनो-
 पसंक्रामितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिधि-
 त्तव्यं । यानि पूर्वदक्षिणस्यादिदिशि गङ्गानदीवानुकोपमानि बुद्ध-
 चेष्टाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रामितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । यानिदक्षिणपश्चिमायां-
 दिदिशि गङ्गानदीवानुकोपमानि बुद्धचेष्टाणि तानि सर्वाण्येकचित्तो-
 त्पादेनोपसंक्रामितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्तव्यं । यानिपश्चिमोत्तरस्यादिदिशि गङ्गानदीवानुकोपमानि
 बुद्धचेष्टाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रामितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । यान्यधस्तादिदिशि
 गङ्गानदीवानुकोपमानि बुद्धचेष्टाणि तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनो-
 पसंक्रामितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिधि-
 त्तव्यं । यान्युपरिष्ठादिदिशि गङ्गानदीवानुकोपमानि बुद्धचेष्टाणि
 तानि सर्वाण्येकचित्तोत्पादेनोपसंक्रामितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 यानि पूर्वस्यादिदिशि गङ्गानदीवानुकोपमानि बुद्धचेष्टाणि तानि
 सर्वाण्येकस्वरघोषेण विज्ञापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । यानि दक्षिणस्यादिदिशि गङ्गानदीवा-

[illegible]

रपरं शारदतीपुत्र बुद्धोत्पादाऽनुपच्छेदाय* स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वकुलरचितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
तायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बुद्धवंशाऽनुपच्छेदायस्यातु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
पुनरपरं शारदतीपुत्र अध्यात्मशून्यतायां^(१) स्यातुकामेन बोधिस-
त्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । वहिर्द्धाशून्यतायां^(२)
स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
तव्यं । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतायां^(३) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । शून्यताशून्यतायां^(४) स्यातुका-
मेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । महा-

* बुद्धोत्पादाय स्यातुकामेन च पुस्तके पाठः ।

(१) आध्यात्मिकानां चक्षुरादीनामकूटस्थविनाशिताग्न्यतिमुपादाया-
ध्यात्मशून्यता ॥

(२) बाह्यानां रूपादीनां तथा प्रकृतिमुपादाय वहिर्धा शून्यता ॥

(३) आध्यात्मिकवाङ्मनामायतनान्तथाप्रकृतिमुपादायाध्यात्मवह्निर्धा-
शून्यता ॥ तत्राध्यात्मिकमायतनं यदिन्द्रियरूपं संगृह्येत । बाह्यश्च
यदिषयरूपं संगृह्येत । तज्जि आध्यात्मिकश्च चित्तेनापात्तत्वाद्वाङ्म-
नेन्द्रियसंगृह्येतत्वात् एतच्च शून्यताप्रथमधिसुप्तिधर्याभूमौ ।

(४) सर्वधर्माशून्यताया अध्यात्मादिशून्यताया आत्मज्ञानसमावाया
अपि शून्यत्वेन शून्यताशून्यता ॥

शून्यतायां^(१) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । परमार्थशून्यतायां^(२) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । संस्कृतशून्यतायां^(३) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । असंस्कृतशून्यतायां^(४) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । अत्यन्तशून्यतायां^(५) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । अनवरागशून्यतायां^(६) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

(१) सर्वधर्मशून्यताज्ञानमत्र सर्वधर्मशून्यता तेन च शून्यताशून्या । तस्य ग्राहकविकल्प प्रहाणादियं प्रयोगमार्गेदशाणां दिशान्दिग्भिः शून्यत्वेन महाशून्यता तासां महासन्निवेशत्वादियं सर्वत्रगार्थेन^(?) प्रथमायां भूमौ ॥

(२) परमस्य निर्वाणस्यार्थं रूपशून्यत्वेन परमार्थशून्यता तस्य विसंयोगमात्रत्वादियमग्रार्थेन^(?) द्वितीयायां भूमौ ॥

(३) संस्कृतस्य त्रैधातुकस्य कामादिधातुशून्यत्वेन संस्कृतशून्यता तस्यापरिनिष्पन्नस्वभावत्वेन श क्त^(?) प्रतिपक्षत्वात् । इयं निष्पन्दाग्राह्यन^(?) तृतीयायां ॥

(४) असंस्कृतस्यानुत्पादानिरोधानन्यथात्वस्य तेन शून्यत्वादसंस्कृतशून्यता । अनुत्पादादीनामुत्पादादिप्रतियोगिप्रज्ञप्तिनिमित्ताभावात् । इयं निष्परिश्रयार्थेन चतुर्थ्यां ॥

(५) अन्तर्म्यान्तेन शून्यत्वादतीतानान्तत्वेनात्यन्तता । च्यन्तोभागस्तत्रोच्छेदशायनान्तयोर्मध्ये न तदस्ति किञ्चिदयेन तयोर्भागव्यवच्छेदनिमित्तत्वेन स्वभावो व्यवस्थाप्यते । इयं सन्तानाभेदार्थेन पञ्चम्यां ॥

(६) आदिमध्यप्रत्यवमानानां तैः शून्यत्वेनानवरागशून्यता । आद्यादीनां धर्मनाशशून्यत्वेनाद्वैतवत्त्वादियं निःशेषनिश्चयार्थेन यथा ॥

शिक्षितव्यं । अनवकारशून्यतायां^(१) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । प्रकृतिशून्यतायां^(२) स्यातु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं ।
सर्वधर्मशून्यतायां^(३) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । स्वलक्षणशून्यतायां^(४) स्यातुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । अनुपलम्भशून्य-
तायां^(५) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । अभावशून्यतायां^(६) स्यातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

- (१) अवकरणोत्सर्गलक्षणस्य प्रकारस्य ? विपर्ययेनानवकारस्तस्य तेन
शून्यत्वादनवकारशून्यता । अवकरणादेः प्रक्रियारूपत्वेनानुत्सर्ग-
प्रज्ञप्तिनिमित्तत्वायोगादियमनानात्वार्थेन(?) समन्यां ॥
- (२) सर्वायैरहताप्रकृतिस्तस्यास्तया शून्यत्वात् प्रकृतिशून्यता । तस्याः
संस्कृतासंस्कृतविकाराविकारानापत्तेः ॥
- (३) धर्मस्य धर्मेषु शून्यत्वात् सर्वधर्मशून्यतासर्वधर्माणां संस्कृता-
संस्कृतराशोरितरेतरापेक्षत्वेन सभावापरिनिष्पन्नत्वात् । एतच्च
शून्यताद्वयमहीनानधिकार्येण निर्विकल्पकक्षेत्रपरिशुद्धिविशिष्टाद्वया-
श्रयत्वेन चर्याफलभूमित्वात् प्रतिवेधपरिकर्मेणाऽप्यन्यां ॥
- (४) रूपादिलक्षणस्य रूपादेस्तल्लक्षणशून्यत्वात् लक्षणशून्यता लक्षण-
व्यवस्थानस्य सामान्यविशेषप्रज्ञप्तिमात्रत्वात् ॥
- (५) अतीतादीनां धर्माणामतीतादिष्वध्वस्वितरेतरविषययानुपलम्भ-
त्वेनाऽनुपलम्भशून्यता । अध्वनां भावप्रज्ञप्तिमात्रत्वात् । एतच्च
शून्यताद्वयं ज्ञानवशिताश्रयत्वेन तथैव नवम्यां ॥
- (६) अभावशून्यता । अभावस्यासंस्कृतस्य शून्यतादेस्तेन शून्यत्वाद्भाव-
शून्यता ॥

प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । स्वभावशून्यतायां^(१) स्यात्तु कामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अभावस्वभाव-
 शून्यतायां^(२) स्यात्तु कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिचित्वं^(३) । पुनरपरं शारदतीपुत्रालम्बनामतेयसमन-
 न्तरहेतुप्रत्ययता* अवबोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्राकारलक्षणान्य-
 बोद्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं

* एष पाठः पुस्तकपञ्चके दृश्यते ।

(१) स्वभावशून्यता । स्वभावस्य शून्यतास्य स्यादर्थ्याणां ज्ञानेन रश्मि-
 वाद्यतकत्वात्(?) स्वभावशून्यता । ज्ञानदर्शनस्य यथाभूतार्थद्यो-
 कत्वात् ॥

(२) अत्राभावमभावशून्यता नास्ति संयोगिकस्य धर्मेस्य भावः प्रतीत-
 समुत्पन्नत्वादिति संयोगस्य तेन शून्यत्वादभावस्वभावशून्यत-
 मामग्रीमात्रं भाव इति ॥

भावस्य उपादानस्तन्धनक्षणस्य तेन शून्यत्वात् भावशून्यता
 व्यस्मिन्नेवेधा धर्माणां धर्मेतेति परेण कर्त्राशून्यत्वात् परभाव-
 शून्यता । शून्यताधिष्ठानो हि पुरुषयापारः केवलं विधाता
 इति ह्यत्र । एतच्च शून्यतात्रयं यथाक्रमं सवासनक्षोशावरण-
 प्रहायाश्रयत्वेन सवासनधोयावगणप्रहाणाश्रयत्वेन स्वयं भूतार्थेन
 बृहद्भूमौ वेदितव्यं । इत्यष्टमाहसोटीकायां विंशतिप्रकाश-
 शून्यताश्रयत्वात् अत्र तु मूले अष्टादशप्रकाशः दृश्यन्ते ॥

पुनरपरं शारदतीपुत्र सर्वधर्माणां तथता अवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अवितथता अवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अनन्यतथतामवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अविकारतथतामवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । यथाचेत्तथतामवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वधर्माणां तथतामवबोद्धकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र सर्वधर्माणां भूतकोटिमवबोद्धकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावन्त्यस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ गङ्गानदीवालुकास्ताः सर्वाज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ महासमुद्रेष्वप्स्कन्धोनदीषु महानदीषु कुनदीषु सरस्तङ्गागेषु पल्लेषु तत्सर्वं शतधाभिन्नया वालाग्रकोट्याऽभ्युत्क्षेप्तुकामेन च तन्निश्रियां* प्राणिनोविहेठयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावांस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातावग्निस्कन्धः ससर्व्वैकज्वालीभूतोभवेत् । तद्यथापि नाम कल्पोद्वाहे वर्त्तमाने तमेकेनमुखवायुनानिर्व्वापयितु-

* एष पाठः ५ पुस्तके । तदाश्रयानिति युक्तं प्रतिभाति ।

कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ वातमे-
 ण्डलाकाया इमं त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं विधुनुयुर्विर्यु-
 र्विञ्चस्येयुः तद्यथापि नाम वुसमुष्टितां सर्वामहाविज्ञोभनावात-
 मण्डलीयकानां गुल्याः प्रान्तकेनसञ्च्छादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं* । [पुनरपरं शारदतीपुत्र
 यस्त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातावाकाशधातुस्तं सर्वमेकपर्यङ्केन
 स्फुरितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-
 तव्यं] पुनरपरं शारदतीपुत्र त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ
 सुमेरुचक्रवाङ्महाचक्रवाङ्गाः पर्वतवाजास्तान् सर्वानेकवालेन वज्रा-
 ऽभ्युत्क्षिप्याऽप्रमेयाऽसंख्येयान् - लोकधातुन् समुत्क्षिपेयमिति
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र यावान् त्रिसाहस्रमहासाहस्रे लोकधातौ दृष्टव्यं
 एगुल्लौषधिवनस्पतिसञ्चयोलोद्भृशर्करपाषाणपर्वतमहापृथिवीसञ्चयस-
 र्व्वं परमाणुरजोयोगेन ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यावन्तः पूर्वस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवानुकोपमेव लोकधातुपुं बुद्धाभगवन्तः सर्वोधि-
 सत्त्वपरिवाराः मश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपाद-

* एष पाठः पुस्तकपञ्चके ।

† [] एतच्चिद्ब्रह्मयान्तर्गतपाठः क पुस्तके नास्ति ।

‡ अभ्युत्क्षिपेयमिति ग, घ, च पाठः ।

§ लोकधातुमिति ख, ग, घ पाठः । बुद्धक्षेत्रेध्विति क, च, पाठः ।

मितुक्तामेन एकपुष्पेणैकमास्त्रेणैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणै-
 काभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजनेनैकपताकया सत्कर्तुंकामेन गुरुकर्तु-
 कामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यावन्तो दक्षिणस्यांदिशि गङ्गा-
 नदीवाल्मुकोपमेषु बुद्धैर्लोकधु बुद्धाभगवन्तः सर्वोभिमत्त्वपरिवाराः
 सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पे-
 णैकमास्त्रेणैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैक-
 ध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुंकामेन गुरुकर्तुंकामेनमानयितुकामेन पूज-
 यितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 यावन्तः पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धा-
 भगवन्तः सर्वोभिमत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्ड-
 पातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पेणैकमास्त्रेणैकगन्धेनैकविलेपनेनैक-
 चूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुंकामेन
 गुरुकर्तुंकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महा-
 मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यावन्तुत्तरस्यांदिशि
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सर्वोभिमत्त्वपरि-
 वाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वान् एकपिण्डपातेन प्रतिपादयितु-
 कामेनैकपुष्पेणैकमास्त्रेणैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणे-
 नैकच्छत्रेणैकपताकया सत्कर्तुंकामेन गुरुकर्तुंकामेन मानयितुकामेन
 पूजयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 यावन्त उत्तरपूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु
 बुद्धाभगवन्तः सर्वोभिमत्त्वपरिवाराः सश्रावकसंघास्तान् सर्वानेक-

पिण्डपातेन त्रितयः रश्मितुका नैकपुष्पे एकाल्येनैकान्तरे
नैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तृकामेन गुरु-
कर्तृकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचितयम् । यावन्तः पूर्वोदचिण्मायादिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सर्वबोधिसत्त्वपरिवाराः
सञ्चावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पे-
णैकमाल्येनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैक-
पताकया सत्कर्तृकामेन गुरुकर्तृकामेनमानयितुकामेन पूजयितु-
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितयम् ।
यावन्तोदचिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
बुद्धाभगवन्तः सर्वबोधिसत्त्वपरिवाराः सञ्चावकसंघास्तान् सर्वानेक-
पिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पेणैकमाल्येनैकविलेपनेनैकचूर्णे-
नैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तृकामेन गुरु-
कर्तृकामेनमानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचितयम् । यावन्तः पश्चिमोत्तरस्यांदिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सर्वबोधिसत्त्वपरिवाराः
सञ्चावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पे-
णैकमाल्येनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया
सत्कर्तृकामेन गुरुकर्तृकामेन मानयितुकामेन पूजयितुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितयम् । यावन्तो-
त्तरपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः
सर्वबोधिसत्त्वपरिवाराः सञ्चावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन

प्रतिपादयितुकामेनैकपुष्पेणैकमाल्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैक-
 वस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रेणैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुंकामेन गुरुकर्तुं-
 कामेनमानयितुकामेन पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यावन्त उपरिष्ठादिशि गङ्गानदी-
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तः सर्वोधिसत्त्वपरिवाराः
 सञ्चावकसंघास्तान् सर्वानेकपिण्डपातेन प्रतिपादयितुकामेनैक-
 पुष्पेणैकमाल्येनैकगन्धेनैकविलेपनेनैकचूर्णेनैकवस्त्रेणैकाभरणेनैकच्छत्रे-
 णैकध्वजेनैकपताकया सत्कर्तुंकामेन गुरुकर्तुंकामेन मानयितुकामेन
 पूजयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र पूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
 लोकधातुषु येसत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे^(१) प्रतिष्ठापयितुकामेन
 समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
 विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहादागा-
 मिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
 अर्हत्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
 ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन* मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-

* एष पाठः क पुस्तके नास्ति ।

(१) यथाश्रवं शीलं समाधिः प्रज्ञा च शीलस्कन्धः समाधिस्कन्धः
 प्रज्ञास्कन्धः । सर्वावरणप्रहाणाद्विमुक्तिस्कन्धः विशिष्टज्ञानसाक्षा-
 त्करणं विमुक्तिज्ञानस्कन्धः ॥ इत्यष्टसाहस्रीटीका ।

ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रति-
 पयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शि-
 तव्यं । ये पूर्वदक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लो-
 सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन स-
 प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन वि-
 प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे अति-
 श्रुत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सकृदागामिफले प्रतिष्ठा-
 यितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे प्रतिष्ठाप-
 तुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठा-
 यितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽकार-
 ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ प्रतिष्ठा-
 यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शि-
 तव्यं ।

ये दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु
 सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधिस्कन्धे
 प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिस्कन्धे
 प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे अति-
 श्रुत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सकृदागामिफले प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्त्वे
 ष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वज्ञतायां प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्वाऽऽ-
 कारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषे निर्वाणधातौ
 प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां

शिक्षितव्यं । ये पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन समाधि-
स्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदा-
गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन
सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयि-
तुकामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषु
निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । येऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
समाधिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञास्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन
विमुक्तिस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धे प्रति-
ष्ठापयितुकामेन श्रोत-आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सहदा-
गामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन
अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन सर्व-
ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन मार्गाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितु-
कामेन सर्वाऽऽकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन अनुपधिगेषु
निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । ये उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलस्कन्धे प्रतिष्ठापयितुकामेन

देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्चाय निर्माण-
 तिषु देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्चाय पर-
 निर्मितवशवर्त्तिषु देवेषूपपद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
 निश्चाय प्रथमं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
 निश्चाय द्वितीयं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
 निश्चाय तृतीयं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
 निश्चाय चतुर्थं ध्यानं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं
 निश्चाय आकाशानन्त्यायतनसमापत्तिं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा
 तदेवं दानं निश्चायज्ञानानन्त्यायतनसमापत्तिं समापद्यते । एवं दानं
 दत्त्वा तदेवं दानं निश्चाय आकिञ्चन्यायतनसमापत्तिं समापद्यते ।
 एवं दानं दत्त्वा तदेवं दानं निश्चाय नैवसंज्ञानासंज्ञायतन-
 समापत्तिं समापद्यते । एवं दानं दत्त्वा चत्वारिस्मृत्युपस्थानान्युत्प-
 द्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा चत्वारि सम्यक्प्रहाणान्युत्पद्यन्ते । एवं
 दानं दत्त्वा पञ्चेन्द्रियाण्युत्पद्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा पञ्चवलान्युत्प-
 द्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा सप्तबोधज्ञान्युत्पद्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा
 आर्याष्टाङ्गो मार्ग उत्पद्यते । एवं दानं दत्त्वा शून्यताऽऽनिमित्ता-
 ऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्युत्पद्यन्ते । एवं दानं दत्त्वा श्रोतश्रापत्ति-
 फलमुनुप्राप्यते । एवं दानं दत्त्वा स्रष्टागामिफलमुनुप्राप्यते । एवं
 दानं दत्त्वा अनागामिफलमुनुप्राप्यते । एवं दानं दत्त्वा अर्हत्व-
 मुनुप्राप्यते । एवं दानं दत्त्वा प्रत्येकबोधिरनुप्राप्यते । एवं दानं
 दत्त्वा अनुत्तरासम्यक्सर्वबोधिरनुप्राप्यते । पुनरपरं शारदतीपुत्र
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् ज्ञानात्येवमुपायकौश-

त्वेन दानं दत्तं दानपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं गौण-
मितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं चान्तिपारमितां परिपूरयत्येवं
दत्तं वीर्यपारमितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं ध्यानपार-
मितां परिपूरयत्येवं दानं दत्तं प्रज्ञापारमितां परिपूरयति ।

अथायुष्मान् शारद्वतीपुत्रोभगवन्तमेतद्वोचत् । कथं भगवन्
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दानं दत्ता दानपारमिता परिपूरिता
भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शीलं रक्षता शील-
पारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन चान्तिं भावयता चान्तिपारमिता परिपूरिता भवति ।
कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन वीर्यमारभता वीर्यपारमिता
परिपूरिता भवति । कथं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ध्यान-
समापद्यता ध्यानपारमिता परिपूरिता भवति । कथं भगवन्
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञां भावयता प्रज्ञापारमिता परिपूरिता
भवति । भगवानाह । अनुपलम्भयोगेन शारद्वतीपुत्र दान-
दायकस्य प्रतिग्राहकस्य त्रिमण्डलपरिशुद्ध्या दानपारमिता परि-
पूरिता भवति । आपत्त्यनापत्त्यध्यापत्तितामुपादाय शीलपारमिता
परिपूरिता भवति । अक्षोभनतामुपादाय चान्तिपारमिता परि-
पूरिता भवति । कायचित्तवीर्याश्रंसनतामुपादाय वीर्यपारमिता
परिपूरिता भवति । *अविज्ञेपाऽसङ्करणतामुपादाय ध्यानपारमिता
परिपूरिता भवति । सर्वधर्मप्रज्ञानताऽनुपलम्भयोगेन प्रज्ञापारमिता

* अविज्ञेपाश्रयता इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

† प्रज्ञानता इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

मेता परिपूरिता भवति । पुनरपरं शारदतीपुत्र अतीतानागत-
त्युत्पन्नानां बुद्धानां भगवतां सर्व्वबुद्धगुणान् प्रज्ञातुकामेनाऽनुप्राप्नु-
तामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।
पुनरपरं शारदतीपुत्र संस्कृताऽसंस्कृतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं
शारदतीपुत्र साश्रवानाऽश्रवाणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शार-
दतीपुत्र कुशलाऽकुशलानां धर्माणां पारं गन्तु कामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
लौकिकलोकोत्तराणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र
रूपरूपिणां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र व्याकृताऽ-
व्याकृतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र नियताऽ-
नियतानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र नैर्यानिकाऽ-
नैर्यानिकानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पुनरपरं शारदतीपुत्र क्षात*-
भागीयानां विशेषभागीयानां धर्माणां पारं गन्तुकामेन बोधि-

* क्षातभागीयानामिति ग पुस्तके पाठः, भागीयानामिति ख, घ पुस्तके
पाठः ।

हन्ता । मन्त्रमन्त्राद्युपकाराद्येन भवितुमायेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महाभत्त्वेन मन्त्र-
 मन्त्रायां मन्त्रमन्त्राद्युपकाराद्येन भवितुमायेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महाभत्त्वेन महा-
 मन्त्राद्येन भवितुमायेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महाभत्त्वेनातीतानामनप्रभुत्वप्राप्तां
 बोधिमत्त्वपरिमाराणां भवितुमायेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महाभत्त्वेन मन्त्रंदाहर्णा
 दक्षिणां परिशोधयितुमायेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महाभत्त्वेन दानेन च गृहीत-
 त्वेन भवितुमायेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं
 शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महाभत्त्वेन दौःशोण्यचित्तपृथक्
 कर्तुमायेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदती-
 पुत्र बोधिमत्त्वेन महाभत्त्वेन व्यापादचित्तमुत्सृष्टुकामेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन
 महाभत्त्वेन कौमोदचित्तमनुत्पादयितुमायेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महाभत्त्वेन विचे-
 दचित्तमनुत्पादयितुमायेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनर-
 परं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महाभत्त्वेन दौष्प्रज्ञचित्तमनुत्पाद-
 यितुमायेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र

बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वसत्त्वान् दानमये पुण्याक्रिय वस्तुनिप्रति
 ष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारद-
 तीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वसत्त्वाञ्छीलमये पुण्यक्रियावस्तु
 नि प्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरप-
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वसत्त्वान् भावनामये पुण्य-
 क्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वसत्त्वानैर्य्यापय-
 हगते पुण्यक्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शि-
 ञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सर्व्वस-
 त्वान् सर्व्वौषधिकसहगते पुण्यक्रियावस्तुनिप्रतिष्ठापयितुकामेन
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
 महामत्त्वेन सर्व्वाऽऽकारं पञ्चचक्षुषिनिष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमि-
 तायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन
 यदुत्तमाऽऽत्मचक्षुर्निष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।
 दिव्यं चक्षुर्निष्पादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
 तायां शिञ्चितव्यं । प्रज्ञाचक्षुर्निष्पादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
 मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । धर्मा-चक्षुर्निष्पादयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । बुद्धचक्षुर्नि-
 ष्पादयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शि-
 ञ्चितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र ये पूर्व्वस्यादिशि गङ्गानदी-
 बालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्व्वान् दिव्येनचक्षुषा-
 मद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन यच्च बुद्धाभगवन्तो धर्म्मं भाषन्ते

... ..	151	10
... ..	2	5
... ..	3	10
... ..	10	15
... ..	1	5
... ..	2	10
... ..	3	10
... ..	4	10
... ..	5	10
... ..	6	10
... ..	7	10
... ..	8	10
... ..	9	10
... ..	10	10
... ..	11	10
... ..	12	10
... ..	13	10
... ..	14	10
... ..	15	10
... ..	16	10
... ..	17	10
... ..	18	10
... ..	19	10
... ..	20	10
... ..	21	10
... ..	22	10
... ..	23	10
... ..	24	10
... ..	25	10
... ..	26	10
... ..	27	10
... ..	28	10
... ..	29	10
... ..	30	10
... ..	31	10
... ..	32	10
... ..	33	10
... ..	34	10
... ..	35	10
... ..	36	10
... ..	37	10
... ..	38	10
... ..	39	10
... ..	40	10
... ..	41	10
... ..	42	10
... ..	43	10
... ..	44	10
... ..	45	10
... ..	46	10
... ..	47	10
... ..	48	10
... ..	49	10
... ..	50	10
... ..	51	10
... ..	52	10
... ..	53	10
... ..	54	10
... ..	55	10
... ..	56	10
... ..	57	10
... ..	58	10
... ..	59	10
... ..	60	10
... ..	61	10
... ..	62	10
... ..	63	10
... ..	64	10
... ..	65	10
... ..	66	10
... ..	67	10
... ..	68	10
... ..	69	10
... ..	70	10
... ..	71	10
... ..	72	10
... ..	73	10
... ..	74	10
... ..	75	10
... ..	76	10
... ..	77	10
... ..	78	10
... ..	79	10
... ..	80	10
... ..	81	10
... ..	82	10
... ..	83	10
... ..	84	10
... ..	85	10
... ..	86	10
... ..	87	10
... ..	88	10
... ..	89	10
... ..	90	10
... ..	91	10
... ..	92	10
... ..	93	10
... ..	94	10
... ..	95	10
... ..	96	10
... ..	97	10
... ..	98	10
... ..	99	10
... ..	100	10

* The other Fasciculi of these works are out of stock, and complete copies cannot be supplied.

BIBLIOTHECA INDICA:

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

NEW SERIES, No. 1007.



शतसाहसिका प्रज्ञापारमिता ।

ÇATASAHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PARAMITĀ

A

THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE

OF

BUDDHA WITH HIS DISCIPLES

(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY

PRATĀPACANDRA GHOṢA.

PART I. FAS 2.

CALCUTTA.

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,

AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 67, PARK STREET,

1902.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LUZAC & CO.,

46, GREAT RUSSELL STREET, LONDON, W.C. AND MR OTTO

HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

*Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied—
of the Facsimili being out of stock.*

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi. (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	Ra. 1
Advaitachinta Kaustubho, Fasc. 1	...	0
*Agni Purāṇa, (Text) Fasc. 4-14 @ /6/ each	...	4
Aitarēya Brāhmaṇa. Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-5 Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/	...	7
Aṇu Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	...	1
Aphorisms of Sāṅkhya, (English) Fasc. 1	...	0
Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2
Açvavaidyaka, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	...	1
Avadāna Kalpalatā, (Sans. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each	...	10
*Bhāmati, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each	...	1
Bhāṭṭa Dipikā Vol. I, Fasc. 1-3	...	1
Brhaddēvatā (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	1
Brhaddharma Purāṇa. (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2
Bodhicaryavatara of Candidevi, Fasc. 1	...	0
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-3 @ 2/ each	...	6
Çatapatha Brāhmaṇa, Fasc. 1-5	...	1
*Çaturvarga Çhintāmaṇi (Text) Vols. II, 1-25; III. Part I, Fasc. 1-18, Part II, Fasc. 1-10 @ /6/ each	...	19
Çlokaçartika, (English) Fasc. 1-2	...	1
*Çrauta Sūtra of Apastamba, (Text) Fasc. 4-16 @ /6/ each	...	4
Ditto Çāṅkhyaṇa, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4, Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	5
Çri Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	1
Çadadhara Paddhati Kāṇvaśāra Vol I. Fasc. 1-3	...	1
Kāla Mādhyama, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	1
Kāla Viveka, Fasc. 1-4	...	1
Kātantra, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each	...	4
Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each	...	10
Kūrma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each	...	3
Lālita-Vistara, (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each	...	2
Madana Pārijāta, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each...	...	4
Mahā-bhāṣya-pradīpodyōta, (Text) Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	4
Manuṭikā Saṅgraha, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	1
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each	...	4
*Mīmāṃsā Darçana. (Text) Fasc. 7-19 @ /6/ each	...	1
Nārada Smṛiti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/	...	1
Nyāyavārtika, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/	...	1
*Nirukta, (Text) Vol. III, Fasc. 1-6; Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /6/ each	...	5
Nityacārapaddhati Fasc. 1-III (Text) @ /6/	...	1
Nyāyabindutika, (Text)	...	0
Nyāya Kusumāñjali Prakarana (Text) Vol. I, Fasc. 1-6 Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	3

तान् दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां चेत-
न चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगमहगतां
बोधिसत्त्वचर्यां समनुस्मर्तुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविध-
मृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमि-
तायां शिचितव्यं । ये दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन
यश्च बुद्धाभगवन्तोधर्मां भाषन्ते तत् सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतु-
कामेन तेषां बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषां
बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगमहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्तुकामेन
तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधि-
सत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये पश्चिमायां-
दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान्
सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यश्च ते बुद्धाभगवन्तोधर्मां
भाषन्ते तत् सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां
चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगमह-
गतां बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्तुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतामनेक-
विधमृद्धिविकुर्वितुं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिचितव्यं । ये उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोप-
मेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुका-
मेन यश्च ते बुद्धाभगवन्तोधर्मां भाषन्ते तत् सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण

एष पाठः पञ्चसु पुस्तकेषु किन्तु कुत्रचित्स्थले विकुर्वितुमिति
कुत्रचित्, स्थले विकुर्वितमिति पाठोदृश्यते ।

ओतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुसर्त्तुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं सन्द्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धान् भगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा सन्द्रष्टुकामेन यच्च ते बुद्धानो धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुसर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं सन्द्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये पूर्वदिग्स्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् दिव्येन चक्षुषा सन्द्रष्टुकामेन यच्च ते बुद्धाभगवन्तो धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषां बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुसर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां मनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं सन्द्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा सन्द्रष्टुकामेन यच्च ते बुद्धाभगवन्तो धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसहगतां बोधिसत्त्वचर्यामनुसर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां मनेकविधमृद्धिविकुर्वितुं सन्द्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।

धिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविध-
द्विविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां शिचितव्यं । ये पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुको-
पेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा
द्रष्टुकामेन यच्चते बुद्धाभगवन्तो धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन
श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातु-
कामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसद्गतं बोधिसत्त्वचर्या-
मनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविधमृद्विविकुर्वितं
संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
उपस्थादिशि गङ्गानदीवालुकोपेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त-
स्तान् सर्वान् दिव्येन चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यच्चते बुद्धाभगवन्तो
धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
भगवतां चेतसैव चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां
पूर्वयोगसद्गतं बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां
भगवतामनेकविधमृद्विविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । ये उपरिष्ठादिशि गङ्गा-
नदीवालुकोपेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् दिव्येन
चक्षुषा संद्रष्टुकामेन यच्चते बुद्धाभगवन्तो धर्म्मं भाषन्ते तत्सर्वं
दिव्येन श्रोत्रेण श्रोतुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां चेतसैव
चेतः प्रज्ञातुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतां पूर्वयोगसद्गतं
बोधिसत्त्वचर्यामनुस्मर्त्तुकामेन तेषाञ्च बुद्धानां भगवतामनेकविध-
मृद्विविकुर्वितं संद्रष्टुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-

तायां शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महा-
 यन्ते बुद्धाभगवन्तो धर्मा भापन्ते ममन्ताद्गसु दिक्षु सर्वं तेषां
 धर्मा भापन्ते तत्सर्वं श्रुत्वा नाच्छेदेन स्मृतिवलाधानेन ज्ञाना-
 कामेन यावदनुत्तरां मरुक्कुमम्वोधिमभिममुद्धः । एतां क-
 मर्चमप्रणाशयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुन-
 शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेनास्तौताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां
 वतां बुद्धानां बुद्धचेत्राणि च बुद्धचेत्रपरिशुद्धिश्च* ५५
 परिनिष्पादयितुकामेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुन-
 शारदतीपुत्र यत्किञ्चित्तथागतैर्भाषितं सूत्रं गेयं व्या-
 गाथोदाननिदानत्यक्तकजातकवैपुल्याद्भूतधर्मायच्छ्रावकैर्न श्रुतं
 श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन धारयितुकामेन । एतां क-
 पर्यवाप्तुकामेन तथता प्रतिपत्तुकामेन परेभ्यश्च । एतां क-
 सम्प्रकाशयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमिता-
 शिचित्तव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र यत्किञ्चित् पूर्वस्थानि
 गङ्गानदौवालुकोपमेषु लोकधातुषु सर्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भा-
 भाषियन्ते तत्सर्वं श्रोतुकामेन उद्गहीतुकामेन । एतां क-
 वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण । एतां क-
 कामेन तथता प्रतिपत्तुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्र-
 पारमितायां शिचित्तव्यं । यत्किञ्चिद्विचिणस्यान्दिशि
 भगवद्भिर्भाषितं भापन्ते भाषियन्ते तत्सर्वं श्रोतुकामेन उ-
 कामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्यवाप्तुकामेन

उत्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाच्च प्रतिपत्तुकामेन
 बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चिदुत्तर-
 ष्ठायाश्चान्दिशि गङ्गानदीनामुपोषमेषु लोकधातुषु सर्व्वबुद्धैर्भगव-
 द्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन
 धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण
 सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाच्च प्रतिपत्तुकामेन बोधिमत्त्वेन
 महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चिदुत्तरष्ठायाश्चान्दिशि
 सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन
 उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन
 परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाच्च प्रति-
 पत्तुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 यत्किञ्चिदुत्तरपूर्व्वस्यान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते
 भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन
 वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितु-
 कामेन तत्र च तथत्वाच्च प्रतिपत्तुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं । यत्किञ्चित् पूर्व्वदक्षिणस्यान्दिशि
 सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन
 उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन वाचयितुकामेन पर्य्यवाप्तुकामेन
 परेभ्यश्च विस्तरेण सम्प्रकाशयितुकामेन तत्र च तथत्वाच्च प्रति-
 पत्तुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचितव्यं ।
 यत्किञ्चिद्वर्ष्वमायाश्चान्दिशि सर्व्वबुद्धैर्भगवद्भिर्भाषितं भाषन्ते
 भाषिष्यन्ते तत्सर्व्वं श्रोतुकामेन उद्गृहीतुकामेन धारयितुकामेन

भावेन महर्द्धिकावेन महेशाख्यावेन महातुम्भौ न भासते
 न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । या उपरिष्ठादिभिः
 विज्ञानदीपावलीकोपमेषु लोकधातुषु अन्यकारतमिस्राश्रयाश्रयन्कुटायवेन
 सूर्याचन्द्रमसावेन महर्द्धिकावेन महेशाख्यावेन महातुम्भौ
 न भासते न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । या उपरिष्ठादिभिः
 विज्ञानदीपावलीकोपमेषु लोकधातुषु अन्यकारतमिस्राश्रयाश्रयन्कुटायवेन
 सूर्याचन्द्रमसावेन महर्द्धिकावेन महेशाख्यावेन महातुम्भौ
 न भासते न तपतो न विरोचतस्ताः सर्वाश्रवभासयितुकामेन
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तव्यं । पुनरपि
 शारदतीपुत्र यावन्तः पूर्वस्यान्दिभिः विज्ञानदीपावलीकोपमालोका
 धातवो यत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः प्रवृत्ति
 तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितु
 कामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन

* च पुरुषे एवं महेशाख्याविवृतः प्रागपि एवं महानुभावविधि
 पाठः सर्वत्र दृश्यते ।

प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र दक्षिणस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
 धर्मशब्दं न सहशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
 सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसहशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
 मालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सहशब्दं सत्त्वाः
 शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसहशब्दान् आव-
 यितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र उत्तरस्या-
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न
 धर्मशब्दं न सहशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
 सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसहशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रति-
 ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
 त्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
 कोपमालोकधातवोयत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सहशब्दं
 सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसह-
 शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्यं । यावन्तः शार-
 दतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवो-
 यत्र न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सहशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र
 लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसहशब्दान् आवयितुकामेन

सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रजापारमितायां
 शिचितव्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र परिष्ठापयितुकामेन
 न्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयच न बुद्धशब्दं न
 धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान्
 सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्र
 ष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रजापारमितायां शि
 तव्यं । यावन्तः शारदतीपुत्र परिष्ठापयितुकामेन न्दिशि
 वालुकोपमालोकधातवोयच न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न
 सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्ध
 शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बो
 सत्त्वेन महामत्त्वेन प्रजापारमितायां शिचितव्यं । यावन्तः श
 दतीपुत्राऽथस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोयच
 बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न सङ्गशब्दं सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातु
 तान् सर्वसत्त्वान् बुद्धधर्मसङ्गशब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृ
 प्रतिष्ठापयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रजापारमितायां
 शिचितव्यं । यावन्तः शारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालु
 कोपमालोकधातवोयच न बुद्धशब्दं न धर्मशब्दं न
 सत्त्वाः शृण्वन्ति तत्र लोकधातुषु तान् सर्वसत्त्वान् बुद्ध
 शब्दान् आवयितुकामेन सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठापयितुकामेन बो
 सत्त्वेन महामत्त्वेन प्रजापारमितायां शिचितव्यं । पुनरपरं
 दतीपुत्र ये पूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लो
 न्धाः सत्त्वास्ते समाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रव्यन्ति वधिराः ।

न्याः शोभन्तुमन्ताः स्मृतिं प्रतिलिखन्ते नद्याद्यौवराणि प्रति-
 लिखन्ते चुधितपिपासिताश्रयपानं प्रतिलिखन्ते ग्लानाद्याधिभ्यः
 प्रतिमोक्षन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं गमिष्यन्ति* समक्षा
 समाऽनुभावेनेति तेन बोधिसत्त्वेन मद्यासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
 शिचित्त्यं । ये शारदतीपुत्र दक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोप-
 मेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते समाऽनुभावाश्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति
 वधिराः श्रोत्रेण शब्दान् श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलिखन्ते
 नद्याद्यौवराणि प्रतिलिखन्ते चुधितपिपासिताश्रयपानं प्रति-
 लिखन्ते ग्लानाद्याधिभ्यः प्रतिमोक्षन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं
 गमिष्यन्ति समक्षा समाऽनुभावेनेति तेन बोधिसत्त्वेन मद्यासत्त्वेन
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । ये शारदतीपुत्र पश्चिमास्यान्दिशि
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते समाऽनुभावाश्चक्षुषा
 रूपाणि द्रक्ष्यन्ति वधिराः श्रोत्रेण शब्दान् श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः
 स्मृतिं प्रतिलिखन्ते नद्याद्यौवराणि प्रतिलिखन्ते चुधितपिपासिता-
 श्रयपानं प्रतिलिखन्ते ग्लानाद्याधिभ्यः प्रतिमोक्षन्ते बन्धनाऽवरोध-
 गतायथाकामं गमिष्यन्ति समक्षा समाऽनुभावेनेति तेन बोधि-
 सत्त्वेन मद्यासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । ये शारदतीपुत्रो-
 त्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते
 समाऽनुभावाश्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति वधिराः श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति
 उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलिखन्ते नद्याद्यौवराणि प्रतिलिखन्ते चुधित-

* यथाकामंगमाभविष्यन्ति इति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः एवं
 परञ्च ।

पिपासिताश्रन्नपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ग्लानाः व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते
 बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽऽ-
 भावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं ।
 ये शारदतीपुत्रोत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति वधिराः
 श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नाश्चीव-
 राणि प्रतिलक्ष्यन्ते क्षुधितपिपासिताश्रन्नपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ग्लाना-
 व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभवि-
 ष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-
 पारमितायां शिचित्तयं । ये शारदतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा
 रूपाणि द्रक्ष्यन्ति वधिराः श्रोत्रेण शब्दान् श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः
 स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नाश्चीवराणि प्रतिलक्ष्यन्ते क्षुधितपिपासिता-
 श्रन्नपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ग्लानाः व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते, बन्धनाऽ-
 वरोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्तयं । ये शार-
 दतीपुत्र दक्षिणपश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
 धातुष्वन्धाः सत्त्वास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति वधिराः
 श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलक्ष्यन्ते नग्नाश्चीव-
 राणि प्रतिलक्ष्यन्ते क्षुधितपिपासिताश्रन्नपानं प्रतिलक्ष्यन्ते ग्लानाः
 व्याधिभ्यः प्रतिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽवरोधगतायथाकामंगमाभवि-
 ष्यन्ति ममर्ह्या ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-

पारमितायां शिचित्त्यं । ये शारदतीपुत्र पश्चिमोत्तरस्यान्दिशि
गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः सत्तास्ते ममाऽनुभावा-
च्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः
स्मृतिं प्रतिलिख्यन्ते नग्रास्त्रीवराणि प्रतिलिख्यन्ते चुधितपिपासिता-
श्रन्नपानं प्रतिलिख्यन्ते ग्लानाः व्याधिभ्यः परिमोक्ष्यन्ते बन्धनाऽव-
रोधगतायथाकामंगमाभविष्यन्ति ममर्द्धा ममाऽनुभावेनेति
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । ये शार-
दतीपुत्राऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुष्वन्धाः
सत्तास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति बधिराः श्रोत्रेण
शब्दं श्रोष्यन्ति उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलिख्यन्ते नग्रास्त्रीवराणि प्रति-
लिख्यन्ते चुधितपिपासिताश्रन्नपानं प्रतिलिख्यन्ते ग्लानाः व्याधिभ्यः
परिमोक्ष्यन्ते, बन्धनाऽवरोधगतायथाकामं गमिष्यन्ति ममर्द्धा
ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-
तत्तयं । ये शारदतीपुत्रोपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुष्वन्धाः सत्तास्ते ममाऽनुभावाच्चक्षुषा रूपाणि द्रक्ष्यन्ति,
बधिराः श्रोत्रेण शब्दं श्रोष्यन्ति, उन्मत्ताः स्मृतिं प्रतिलिख्यन्ते,
नग्रास्त्रीवराणि प्रतिलिख्यन्ते, चुधितपिपासिताश्रन्नपानं प्रति-
लिख्यन्ते, ग्लानाव्याधिभ्यः परिमोक्ष्यन्ते* बन्धनाऽवरोधगतायथा-
कामंगमाभविष्यन्ति, ममर्द्धा ममाऽनुभावेनेति बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्त्यं । किमिति ये तत्र

* केषु स्थलेषु प्रतिमोक्ष्यन्ते इति केषु च स्थलेषु परिमोक्ष्यन्ते
इति पाठः सर्वेषु पुस्तकेषु दृश्यते ।

समन्ताद्दशसु दिक्षु एकैकस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-
धातुषु अचणाऽपायगताः सत्त्वाः नैरयिकाः तैर्यग्योनिकावा
यामलौकिकावा ते ममाऽनुभावात्ततश्चुम्बामानुष्यमात्मभाव
प्रतिलप्यन्ते सर्वांश्चतान् सत्त्वाञ्छीले प्रतिष्ठापयितुकामेन, समाधौ
प्रतिष्ठापयितुकामेन, प्रज्ञायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, विमुक्तौ प्रति-
ष्ठापयितुकामेन, विमुक्तिज्ञानदर्शने प्रतिष्ठापयितुकामेन, श्रोत-
आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन सकृदागामिफले प्रतिष्ठापयितु-
कामेन, अनागामिफले प्रतिष्ठापयितुकामेन अर्हत्वे प्रतिष्ठापयितु-
कामेन, प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितुकामेन, सर्वज्ञतायां प्रतिष्ठा-
यितुकामेन, मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, सर्वाकार-
ज्ञतायां प्रतिष्ठापयितुकामेन, अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ प्रति-
ष्ठापयितुकामेन, बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां
शिक्षितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन तथा-
गतेर्य्यापयं शिक्षितुकामेन, तथागतचर्याचारित्रविशुद्धं तथागतस-
ज्ञानपूर्वङ्गमकायकर्मवाक्कर्ममनस्कर्मपरिशुद्धिं शिक्षितुकामेन प्रज्ञा-
पारमितायां शिक्षितव्यं । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन
महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवमुपपरीक्षितव्यं । किमित्यहं
महानागाऽवलोकितमवलोक्य सत्त्वेभ्योऽक्षुण्धर्मां देशयेयं । किमि-
त्यहमतो* मिहविक्रमिन्तेन विक्रमायेयं । किमित्यहममोघविक्रा-
मिन्तेनां विक्रामयेयं । किमित्यहं चतुरङ्गुलमात्रेण महापृथिवी

* अयमेव पाठः पुस्तकपत्रके ।

† विक्रामितया इति च पुस्तके पाठः ।

[illegible]

* विचरता इति पशुसुष्ठुतकेषु पाठः विचरत इति पाठोपुक्तः ।

१. पण के इति पाठः पक्षसुपुस्तकेषु दृश्यते पणं मे इति पुक्तं प्रतिभाति ।

१ प्रभमतयो रिति ख, ग, घ, च पुस्तकेषु पाठः ।

[illegible]

* दिव्युद्योत इति ख, ग, घ पुरतके पाठः ।

(१) चरता भावयता सर्व्वगत्यर्था बोधाघ्राः ।

मोदिताभविष्णुमइत्यात्तमनस्काभवन्ति जनारोमहाराजायातुमहा
 राजकायिकादेवास्तायस्त्रिंशद्देवागमादेवाः तुषितादेवाः ।
 णरतयोदेवाः परनिर्गितवगवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिकादेवाः ।
 पुरोहितादेवाः ब्रह्मपार्षद्यादेवा महाब्रह्मणो देवाः आभासग
 देवाः शुभादेवाः परीत्तशुभादेवाः अप्रमाणशुभादेवाः शुभशक्त
 देवाः अप्रमाणवृहादेवाः वृहत्फलादेवाः अवृहादेवाः अतपादेव
 सुदृशादेवाः सुदर्शनादेवाः अकनिष्ठादेवाः बोधिसत्त्वस्य महान्त
 मैथुनसंयोगप्रस्थानतायै, स खलुब्रह्मचारौ भवति । सत्त्वानां बोधि
 नियोजनतायै न संयोजनतायै धर्मैः संयुज्यते स एवं प्रणिदधाति
 प्रथमचित्तोत्पादं मयोपादाय ब्रह्मचारिणामवितव्यं नाऽब्रह्मचारिण
 तत् कस्य हेतोः । कामान् खलु पुनः प्रतिषेधमानस्य* ब्रह्म
 लोकोपपत्तेरयन्तरायोभवति । कः पुनर्वादोऽनुत्तरायाः सम्यक्
 सम्बोधेस्तस्मात्तर्हि बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ब्रह्मचारिणाऽभिनिष्क्रम्याऽ
 नुत्तरा सम्यक् सम्बोधिरभिसम्बोद्धव्या नाऽब्रह्मचारिणा । ५३
 आयुष्मान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । किं ५४
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽवश्यं ५५ । त ५६ । ५७ । ५८ । ५९ । ६० । ६१ । ६२ । ६३ । ६४ । ६५ । ६६ । ६७ । ६८ । ६९ । ७० । ७१ । ७२ । ७३ । ७४ । ७५ । ७६ । ७७ । ७८ । ७९ । ८० । ८१ । ८२ । ८३ । ८४ । ८५ । ८६ । ८७ । ८८ । ८९ । ९० । ९१ । ९२ । ९३ । ९४ । ९५ । ९६ । ९७ । ९८ । ९९ । १०० ।
 तव्यं । भगवानाह । केषाञ्चिच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां म
 त्वानामवश्यं मातापितृभ्यां भवितव्यं । भार्यापुत्रदुहितृभिर्भवितव्यं

* सर्वत्रपुस्तके महाब्रह्मणो देवा इत्यस्ति महाब्रह्मण इति
 प्रतिभाति ।

† संयोजनीयैरिति ख, ग, घ, च पुस्तके पाठः ।

‡ सेवमानस्य इति यत्नं प्रतिभाति ।

* धामशृङ्गपरिशोभनमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः ।

फलोपमाः कामाः, असिधारोपमाः कामाः अङ्गाररश्म्युपमाः
 कामाः, विषमा^१न्नोपमाः कामाः वडिशोपमाः कामाः मोह-
 कूपोपमाः कामाः । एवं हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वाः महामत्त-
 कामान् परिजानन्ति । सत्त्वानामनुपायलुश्लानां परिपाचनार्थं
 पञ्चभ्यः कामगुणैभ्यः विवेचनार्थं पञ्चकामगुणानुपदर्शयन्ति ।
 च तैर्माद्यन्ति न कामहेतोर्नकामनिदानं पापकर्माऽध्यवस्यन्ति ।
 एवमुक्ते आयुशान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । क्व
 पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितव्यं
 भगवानाह । इह शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापा-
 रमितायां चरन् बोधिमत्त्वं न समनुपगच्छति । बोधिसत्त्वत्वा-
 मपि न समनुपगच्छति । प्रज्ञापारमितां न समनुपगच्छति ।
 प्रज्ञापारमितानामाऽपि न समनुपगच्छति । चरतीति न समनुपगच्छति ।
 न चरतीति न समनुपगच्छति । रूपमपि न समनुपगच्छति । वेदना
 मपि न समनुपगच्छति । संज्ञामपि न समनुपगच्छति । संस्कारानपि
 न समनुपगच्छति । विज्ञानमपि न समनुपगच्छति । तत्कस्य हेतोः
 तथाहि शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वो महामत्त्वः स्वभावेन शून्यः एव
 हि बोधिमत्त्वनाम बोधिमत्त्वनाम्ना शून्यं । तत्कस्य हेतोः ॥ १ ॥
 तथाहि न शून्यतया रूपं शून्यं नान्यत्र रूपात् शून्यता
 शून्यता शून्यतैव रूपं । न शून्यतया वेदना शून्या नान्यत्र वेदनाया
 शून्यता वेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न शून्यतया संज्ञा शून्या
 नान्यत्र संज्ञायाः शून्यता संज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा । न शून्यतया

संस्काराः शून्याः नान्यत्र संस्कारेभ्यः शून्यता संस्कारा एव
 शून्यता शून्यतैव संस्काराः । न शून्यतया विज्ञानं शून्यं नान्यत्र
 विज्ञानात् शून्यता । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं । तत्-
 कल्पितेति शून्यादि नाममात्रमिदं यदुत बोधिसत्त्वः नाममात्रमिदं
 यदुत शून्यता नाममात्रमिदं यदुत रूपं नाममात्रमिदं यदुत
 वेदना, नाममात्रमिदं यदुत संज्ञा नाममात्रमिदं यदुत संस्काराः ।
 नाममात्रमिदं यदुत विज्ञानं । तथा हि मायोपमं रूपं मायो-
 पमावेदना, मायोपमासंज्ञा, मायोपमाः संस्काराः मायोपमं
 विज्ञानं । माया च नाममात्रं न देशस्थान प्रदेशस्था असदसम्भूतं
 वितथममं मायादर्शनं स्वभावविरहितमस्वभावश्चाऽनुत्पादोऽनिरोधः ।
 अस्थानं न क्षान्तिं न वृद्धिं न संक्षेपेण व्यवदानं एवं चरन् बोधि-
 सत्त्वोमहासत्त्वः कल्पचिद्वर्गस्य उत्पादं न समनुपश्यति निरोधं न
 समनुपश्यति स्थानं न समनुपश्यति क्षान्तिं न समनुपश्यति वृद्धिं
 न समनुपश्यति संक्षेपं न समनुपश्यति व्यवदानं न समनुपश्यति ।
 रूपं न समनुपश्यति । वेदनां न समनुपश्यति । संज्ञां न समनु-
 पश्यति । संस्कारान् न समनुपश्यति । विज्ञानं न समनुपश्यति ।
 बोधिरिति बोधिसत्त्व इति यदुच्यते तदपि न समनुपश्यति ।
 तत्कल्पहेतोः तथाहि छविमनानप्रतिपत्तिधर्मी ते कल्पिता-
 आगन्तुकेन नामधेयेनाऽभूतपरिकल्पितेन व्यवह्रियन्ते, व्यवहारा-
 चाऽभिनिविशन्ते तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
 सर्वधर्मान् न समनुपश्यति गोपलमते असमनुपश्यन् अनुपलभ-

मानोन मन्यते नाऽभिनिविशते । पुनरपरं शारद्वतौपुत्र बोधिं
 सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नेवं व्युपपरीक्षेत न
 यदुत बोधिसत्त्व इति नाममात्रमिदं यदुत बोधिरिति
 मात्रमिदं यदुत बुद्ध इति नाममात्रमिदं यदुत प्रज्ञापारमितायां
 नाममात्रमिदं यदुत प्रज्ञापारमितायां चरतीति । यदुत रूपमिति
 नाममात्रमिदं यदुत वेदनेति । यदुत संज्ञेति । नाममात्रमिदं
 यदुत संस्कारादिति । नाममात्रमिदं यदुत विज्ञानमिति । तद्यथाऽपि नाम शारद्वतौपुत्र
 व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । सत्त्वः
 इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते ।
 जीवो जीव इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो
 नोपलभ्यते अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । पोषः पोष इति
 व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । पुष्पः पुष्प
 इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते
 पुङ्गवः पुङ्गव इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो
 नोपलभ्यते । मनुजो मनुज इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परि
 गवेद्यमाणो नोपलभ्यते । मानवो मानव इति व्यवह्रियते
 यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । कारापकः कारापक
 व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । वेदकः
 वेदक इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोप
 लभ्यते । वेदयित्वा वेदयित्वा इति व्यवह्रियते स च यथाभूतं
 परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । उत्थापक उत्थापक इति व्यवह्रियते

यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । समुत्थापकः समुत्थापक-
 इति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । ज्ञान-
 तेजानक इति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते ।
 स्पर्शकः स्पर्शक इति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोप-
 लभ्यते । स्पर्शकः स्पर्शक इति व्यवह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्य-
 माणो नोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम विज्ञानको विज्ञानक इति व्यव-
 ह्रियते सच यथाभूतं परिगवेद्यमाणो नोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्य-
 तामुपादाय । यावदेव नाममङ्गेतमात्रेण व्यवह्रियते एवमेव बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति
 बुद्धं न समनुपश्यति प्रज्ञापारमितां न समनुपश्यति । रूपं न
 समनुपश्यति वेदनां न समनुपश्यति संज्ञां न समनुपश्यति संस्का-
 रान्न समनुपश्यति विज्ञानं न समनुपश्यति । येन नाम्ना व्यवह्रि-
 यते तदपि नाम न समनुपश्यति । एवं चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 प्रज्ञापारमितायां चरन् तथागतप्रज्ञां स्थापयित्वा सत्त्वा* प्रज्ञायावत्
 सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञामभिभवत्यनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।
 आत्मस्य हेतोस्तथाहि एतदपि न समनुपश्यति नोपलभते येना-
 भिनिविशते । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
 पारमितायां चरति । स चेच्छारदतीपुत्र अयं जम्बुद्वीपः† परिपूर्णो-
 धीवेत् मौद्गल्यायनमदृशैर्भिर्बुधिः । तद्यथाऽपि नाम नड्वनं वा
 रिवनं वा वेणुवनं वा इक्षुवनं वा शालिवनं वा तिलवनं वा

* सुदन्वा इति ख, ग, घ, च पुस्तके ऽधिकः पाठः, अर्थसङ्कतिर्न भवति
 कस्यापि पाठस्य ।

† जाम्बुद्वीप इति च पुस्तके पाठः ।

तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नो
 शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति
 कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति
 कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटिनियुतमीमपि
 नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुत
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि
 नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति
 उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते तत् कस्य तोषणी
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य या प्रज्ञा सा सर्वसत्त्व
 परिनिर्वाणाय प्रत्युपस्थिता न तु सर्वव्यावृत्त्येकबुद्धानां पुन
 रपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतोया एकदिवसपरिभाविता प्रज्ञा सा सर्वव्यावृत्त्येकबुद्ध
 प्रज्ञाभिमृश्यतिष्ठति । तिष्ठतु शारदतीपुत्र जम्बुद्वीपः शारदतीपुत्र
 शारदतीपुत्र* मौद्गल्यायनमदृगैर्भिर्बुधभिः । सचेच्छारदतीपुत्र ।
 माहस्यमहामाहस्योलोकधातुः शारदतीपुत्र वेचुयादिदृगैर्भिर्बुधभिः
 तेषां या प्रज्ञा सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
 चरतः प्रज्ञायाः शततमीकलां नोपैति सहस्रतमीमपि
 नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि
 नोपैति कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि

* शारदतीपुत्र इति पाठः पुनरुपस्थितं पुनरपि दृश्यते ।

[illegible]

(१) अ इ ए आ नायिपदं नोपलभ्यते ।

(८) निम्नलिखित कथनानुसार प्रश्न हल करें ।

कलां नोपैति संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि
नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि नचमते^१ । तिष्ठतु
शारदतीपुत्र पश्चिमायान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः
परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिचुभिः । सचेच्छारदती-
पुत्र उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णा-
भवेयुः शारदतीपुत्र^(१) मौद्गल्यायनसदृशैर्भिचुभिः तेषां या प्रज्ञा सा
वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरि-
भावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि
कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि
कलां नोपैति । कोटीशततमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्र-
तमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति ।
कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि
कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति । कोटी-
नियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति । संख्यामपि नोपैति कला-
मपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र उत्तरस्यान्दिशि गङ्गानदीवालु-
कोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भि-
चुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोप-
मालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्गल्यायनसदृशैर्भिचु-
भिक्षिषां या प्रज्ञा सा वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शततमीमपि कलां

(१) शारदतीपुत्र इत्यस्य पुनः पाठः पञ्चपु पुस्तकेषु ।

नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति । कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि
 नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपनामपि नोपैति
 उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्ग-
 ल्यायनमदृगैर्भिचुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाभवेयुः शारदतीपुत्र मौद्-
 गल्यायनमदृगैर्भिचुभिस्तेषां या प्रज्ञा सा बोधिमत्तस्य महामत्तस्य
 प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः प्रज्ञायाः शत-
 तमीमपि कलां नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्र-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशत-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 शतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुत-
 सहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति । संख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति
 उपनामपि नोपैति उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र
 पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः

नोपैति सहस्रतमीमपि कलां नोपैति शतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटीशततमीमपि कलां
 नोपैति कोटीसहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीशतसहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतसहस्रतमीमपि कलां
 नोपैति । कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति संख्यामपि
 नोपैति कलामपि नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति
 उपनिशामपि न चमते । तिष्ठतु शारदतीपुत्र उत्तरपूर्वस्यान्दिशि
 गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवः परिपूर्णाः शारदतीपुत्र मौद्गल्या-
 यनसदृशैर्भिचुभिः । सचेच्छारदतीपुत्र पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि गङ्गा-
 नदीवालुके लोकधातवः परिपूर्णाभवेत् ॥ १५ ॥ ३ ॥ मौद्गल्या-

प्रज्ञा

नोपैति

नोपैति ।

महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एकदिवसपरिभावितायाः
 प्रज्ञायाः शततमौमपि कलां नोपैति महस्यतमौमपि कलां
 नोपैति शतमहस्यतमौमपि कलां नोपैति कोटीतमौमपि कलां
 नोपैति कोटीशततमौमपि कलां नोपैति कोटीमहस्यतमौमपि
 कलां नोपैति कोटीशतमहस्यतमौमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुततमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशततमौमपि कलां
 नोपैति कोटीनियुतमहस्यतमौमपि कलां नोपैति कोटीनियुत-
 शतमहस्यतमौमपि कलां नोपैति मस्यामपि नोपैति कलामपि
 नोपैति गणनामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि
 न हसते । शारदतीपुत्र आह येयं भगवद्भ्रावकानां प्रज्ञा श्रोत-
 आपन्नस्य महादागामिनोऽनागामिनोऽर्हतोया च प्रत्येकबुद्धस्य
 या च बोधिसत्त्वस्य या च तथागतस्याऽर्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य
 प्रज्ञा सर्वास्ताः प्रज्ञाः अभिज्ञाः अभेदः शून्याविविक्ताऽनुत्पाद-
 प्रकृतिकाः स्वभावशून्याः न च भगवन्भेदस्य विविक्तस्याऽनुत्पादस्य
 स्वभावशून्यस्य विशेषोवा नानाकरणं वा उपलभ्यते । तत्कथं
 भगवन् येयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
 एकदिवसपरिभाविता प्रज्ञा सा सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा-
 अभिभवति । भगवानाह । तत् किं मन्यसे शारदतीपुत्र येन
 कृत्वेन बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः एक-
 दिवसपरिभाविता प्रज्ञा प्रत्युपस्थिता मार्गाकारज्ञतायां चरता सर्व-
 सत्त्वानामर्थं कुर्वता सर्वाकार'मर्वधर्मानभिमन्वुष्य सर्वसत्त्वाः परि-

* सर्वाकारैरिति ग पुस्तके पाठः सर्वाकारः इति ख, घ पुस्तके पाठः ।

निर्वापयितव्यादिति अपि नु तेन कृत्येन सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां
 प्रज्ञा प्रत्युपस्थिता । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्
 किं मन्यसे शारदतीपुत्राऽपि नु सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां एवं
 भवत्यस्माभिरनुत्तरां सम्यग्मम्वोधिमभिसम्बुध्य सर्वसत्त्वा-अनुपधि-
 शेषे निष्वाणधातौ परिनिष्वापयितव्याः । आह । नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तदनेनापि ते शारदतीपुत्र पय्यायेणेदं वेदितव्यं ।
 येयं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा या बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 दमां प्रज्ञामपनिधाय एषा सर्वश्रावरप्रत्येकबुद्धानां प्रज्ञा शत-
 तमीमपि कलां नोपैति महस्रतमीमपि कलां नोपैति शतमहस्र-
 तमीमपि कलां नोपैति कोटीतमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 शततमीमपि कलां नोपैति कोटीमहस्रतमीमपि कलां नोपैति
 कोटीशतमहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुततमीमपि
 कलां नोपैति कोटीनियुतशततमीमपि कलां नोपैति कोटी-
 नियुतमहस्रतमीमपि कलां नोपैति कोटीनियुतशतमहस्रतमी-
 मपि कलां नोपैति मंख्यामपि नोपैति कलामपि नोपैति
 गण्डामपि नोपैति उपमामपि नोपैति उपनिशामपि न क्षमते ।
 तत् किं मन्यसे शारदनोपुत्राऽपि नु सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानामेवं
 भवति इयं षट्पारमितासु चरित्वा मत्तान् परिपाच्य बुद्ध्येवं
 परिशोध्य दशतयामवज्जानि परिपूर्य चत्वारिंशदारद्यानि दत्तमः
 प्रतिप्रसिद्धः महासैर्वै महाकृष्णं अष्टादशाऽत्रैषिबुद्बुधक्षाः*

ममिन्द्रोऽयं पदो भगवन्ममोधिमभिमन्मुध्याऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमा-
णाऽमन्ताऽपरिनिर्वापयिष्यामीति । आह । नोतीदं भगवन् ।
भगवानाह । नोधिमन्तः पुनः शारदतीपत्र महासत्त्व एव भवति
मन्ता यद्वपारमितासु चरित्वा मत्त्वान् परिपाप्य बुद्धेष्टं परिगोथ
दशतथागतवज्रानि परिपूर्य चत्वारिंशद्वारणानि चतस्रः प्रतिमन्विदो-
महामैत्री महाकरणं अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्याऽनु-
त्तरां भगवन्ममोधिमभिमन्मुध्याऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणाऽमन्ताऽ
परिनिर्वापयिष्यामि तद्यथाऽपि नाम शारदतीपत्र मन्तातकम्
मन्तातकम् नैवं मन्तातकमभया जाम्बुद्वीपमवभासयेत् ममाऽऽ-
मन्ता जाम्बुद्वीपः स्फुटीभवेत् एवमेव शारदतीपत्र सर्वजाम्बु-
द्वीपमवभासयेत् नैवं भवति । वयं यद्वपारमितासु चरित्वा मत्त्वान्
परिपाप्य बुद्धेष्टं परिगोथ दशतथागतवज्रानि परिपूर्य चत्वारि-
ंशद्वारणानि चतस्रः प्रतिमन्विदः महामैत्री महाकरणं अष्टादशाऽऽ-
वेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्याऽनुत्तरां भगवन्ममोधिमभिमन्मुध्याऽ-
प्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणान् मत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामि इति ।
तद्यथाऽपि नाम शारदतीपत्र सूर्यमण्डलमुदागच्छन् सर्वजाम्बु-
द्वीपमवभासेन स्फुरति सर्वं जाम्बुद्वीपमवभासेन स्फुटीकरोति ।
एवमेव शारदतीपत्र बोधिमन्तोमन्तामन्ताः यद्वपारमितासु चरन्
मत्त्वान् परिपाप्य बुद्धेष्टं परिगोथ दशतथागतवज्रानि परिपूर्य
चत्वारिंशद्वारणानि चतस्रः प्रतिमन्विदः महामैत्री महाकरणं
अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् परिपूर्याऽनुत्तरां भगवन्ममोधि-
मभिमन्मुध्याऽप्रमेयाऽसंख्येयाऽपरिमाणान् मत्त्वान् परिनिर्वापयति ।

प्रादुर्भावोभवति । सर्वधारणीमुखानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।
 दृशानां तथागतवल्लानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतुर्णां वैशार-
 द्यानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चतसृणां प्रतिसम्बिदां लोके प्रादु-
 र्भावोभवति । महाभैरवालोके प्रादुर्भावोभवति । महाकरुणया-
 लोके प्रादुर्भावोभवति । अष्टादशाऽऽवेणिकानां बुद्धधर्माणां लोके
 प्रादुर्भावोभवति । एवमादीनां शारदतीपुत्र कुशलानां धर्माणां
 लोके प्रादुर्भावोभवति । एषाञ्च कुशलमूलानां धर्माणां प्रादु-
 र्भावात् चत्रियमहाशालकुलानि प्रजायन्ते । ब्राह्मणमहाशाल-
 कुलानि प्रजायन्ते । गृहपतिमहाशालकुलानि प्रजायन्ते । चतु-
 र्महाराजकायिकादेवाः प्रजायन्ते । त्रायस्त्रिंशादेवाः प्रजायन्ते ।
 यामादेवाः प्रजायन्ते । तुषितादेवाः प्रजायन्ते । निर्माणरतयो-
 देवाः प्रजायन्ते । परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाः प्रजायन्ते । ब्रह्म-
 कायिकादेवाः प्रजायन्ते । ब्रह्मपुरोहितादेवाः प्रजायन्ते । ब्रह्म-
 पार्षद्याः देवाः प्रजायन्ते । महाब्रह्मणोदेवाः प्रजायन्ते । आभा-
 देवाः प्रजायन्ते । परीक्षाभादेवाः प्रजायन्ते । अप्रमाणाभादेवाः
 प्रजायन्ते । आभास्वरादेवाः प्रजायन्ते । शुभादेवाः प्रजायन्ते ।
 परीक्षशुभादेवाः प्रजायन्ते । अप्रमाणशुभादेवाः प्रजायन्ते ।
 शुभकुत्स्रादेवाः प्रजायन्ते । वृद्धादेवाः प्रजायन्ते । परीक्षवृद्धादेवाः
 प्रजायन्ते । अप्रमाणवृद्धादेवाः प्रजायन्ते । वृष्टफलादेवाः प्रजा-
 यन्ते । अवृष्टादेवाः प्रजायन्ते । अतपादेवाः प्रजायन्ते । सदृशादेवाः
 प्रजायन्ते । सुदर्शनादेवाः प्रजायन्ते । अकनिष्ठादेवाः प्रजायन्ते ।
 आकाशानन्द्याऽऽयतनादेवाः प्रजायन्ते । विज्ञानानन्द्याऽऽयतनादेवाः

प्रज्ञायन्ते । अविज्ञानाऽऽपत्तादेवाः प्रज्ञायन्ते । नेवमज्ञानांमज्ञाऽऽ-
 पत्तादेवाः प्रज्ञायन्ते । अतश्चापत्तादेवाः प्रज्ञायन्ते । मष्टदा-
 नाग्निनः प्रज्ञायन्ते । अनागाग्निनः प्रज्ञायन्ते । अर्जन्तः प्रज्ञायन्ते ।
 प्रत्येकमुद्राः प्रज्ञायन्ते । बोधिमन्त्रामन्त्राः प्रज्ञायन्ते । तथा-
 गताऽर्जन्तः सम्यक्समुद्राः प्रज्ञायन्ते । अह । किं पुनर्भगवन्
 बोधिमन्त्रोमन्त्रामन्त्रोदक्षिणां गोधयति । भगवानाह । पर्यायेण
 गारदतीपुत्र बोधिमन्त्रोमन्त्रामन्त्रोदक्षिणां गोधयति । तत्कस्य
 ऐतोरत्तन्तविशुद्धादि गारदतीपुत्र बोधिमन्त्रस्य मन्त्रामन्त्रस्य
 दक्षिणास्तथादि दायकः गारदतीपुत्र बोधिमन्त्रोमन्त्रामन्त्रः कस्य-
 दायकः अनेकेषां कुशलानां धर्माणां यदुत दशानां कुशलानां
 कर्मपथानां पञ्चानां शिक्षापादानां अष्टाङ्गमन्त्रागतस्य पोषस्य
 चतुर्णां ध्यानानां चतुर्णामप्रमाणानां चतुस्रणामाख्यममापत्तीनां
 पञ्चानामभिज्ञानां पञ्चामनुसृतीनां दानपारमितायाः ग्रीलपार-
 मितायाः क्षान्तिपारमितायाः वीर्यपारमितायाः ध्यानपारमितायाः
 प्रज्ञापारमितायाः अध्यात्मशून्यतायाः वहिर्धाशून्यतायाः अध्यात्म-
 वहिर्द्धाशून्यतायाः शून्यताशून्यतायाः मन्त्राशून्यतायाः परमार्थ-
 शून्यतायाः संसृतशून्यतायाः असंसृतशून्यतायाः अत्यन्तशून्यतायाः
 अनवरागशून्यतायाः अनवकारशून्यतायाः प्रकृतिशून्यतायाः सर्व-
 धर्माशून्यतायाः स्वल्पशून्यतायाः अनुपलम्भशून्यतायाः अभावशून्य-
 तायाः स्वभावशून्यतायाः अभावस्वभावशून्यतायाः चतुर्णां सृत्युप-
 स्थानानां चतुर्णां सम्यक् यद्वाणानां चतुर्णामृद्धिपादानां पञ्चाना-
 मिन्द्रियाणां पञ्चानां वल्लानां मृगानां बोध्यज्ञानां आर्याऽष्टाङ्गस्य

मार्गस्य चतुर्णामार्यमत्तानां पाशानां विमोचानां नानामनुष्य-
विहारममापत्तीनां शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितानां विमोचमुत्तमां
धारणीमुत्तमां दृशानां तयागतवन्नानां चतुर्णां वैहारानां चत-
सृणां प्रतिममिदां महामेव्यामहाकरुणायाः अष्टादशानां आवेणि-
कानां बुद्धधर्माणां । आह । कथं युज्यमानो बोधिमत्तोमहामत्तः
प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः । भगवानाह । दृष्ट शार-
द्वतीपुत्र बोधिमत्तोमहामत्तः रूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः
वेदनाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । संज्ञाशून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । संस्कारशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
विज्ञानशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । चक्षुः शून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । श्रोत्रशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । घ्राण-
शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । जिह्वाशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । कायशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । मनः शून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रूपशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । शब्द-
शून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । गन्धशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । रसशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । स्पर्शशून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । धर्मशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
चक्षुर्धातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । रूपधातुशून्यतायां युक्तो-
युक्तइति वक्तव्यः । चक्षुर्विज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः ।
श्रोत्रधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । शब्दधातुशून्यतायां
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । श्रोत्रविज्ञानधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति
वक्तव्यः । घ्राणधातुशून्यतायां युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । गन्धधातु-

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नासु सप्तसु शून्यतासु
युक्तोयुक्तइति वक्तव्यः । एवं खलु शारदतीपुत्र सप्राभिः सप्तभिः
शून्यताभिः प्रज्ञापारमितायां चरन् न तावद्युक्तइति वा अयुक्तइति
वा वक्तव्यः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि स्वरूपं^(१) युक्तमिति वा
अयुक्तमिति वा समनुपश्यति नवेदना युक्तेति वा अयुक्तेति वा
समनुपश्यति । न संज्ञा युक्तेति वा अयुक्तेति वा समनुपश्यति ।
न संस्काराः युक्ताइति वा अयुक्ताइति वा समनुपश्यति । न

(१) रूप्यन्ते एभिरिति रूप्यन्ते इति च व्युत्पत्त्या सविषयाणीन्द्रियाणि
रूपस्कन्धः । यद्यपि रूप्यमाणाः पृथिव्यादयो बाह्यास्तथापि काय-
स्थत्वाद्वा इन्द्रियसम्बन्धाद्वा भवन्त्याध्यात्मिकाः । विज्ञानस्कन्धो-
ऽहमित्याकारोरूपादिविषयइन्द्रियजन्योवा दण्डायमानः । वेदना-
स्कन्धोया प्रियाऽप्रियाऽनुभयविषयस्पर्शे सुखदुःखतद्रहितविशेषा-
वस्थाचित्तस्य जायते स वेदनास्कन्धः । संज्ञास्कन्धः स विकल्पप्रत्ययः
संज्ञासंसर्गयोग्यप्रतिभासोयथादिलम्बः कुण्डलीगौरोब्राह्मणो गच्छती-
त्येवं जातीयकः । संस्कारस्कन्धो रागादयः क्लेशाः उपक्लेशाश्च
मदमानादयो धर्मा धर्मौ चेति तदेतेषां समुदायः पञ्चस्कन्धौ ॥
इति मामती ।

चित्तचैतात्मकः सम्बन्धः पञ्चविधः रूपविज्ञानवेदनासंज्ञासंस्कार-
संज्ञकः । तत्र रूप्यन्ते एभिर्विषया इति रूप्यन्ते इति च व्युत्पत्त्या
सविषयाणीन्द्रियाणि रूपस्कन्धः । व्यालयविज्ञानप्रवृत्तिविज्ञानप्रवाहो
विज्ञानस्कन्धः । प्रागुक्तस्कन्धद्वयसम्बन्धजन्यः सुखदुःखादिप्रत्यय-
प्रवाहो वेदनास्कन्धः । गौरित्यादिशब्दोष्णेष्विज्ञानप्रवाहः संज्ञा-
स्कन्धः । वेदनास्कन्धनिबन्धनारागद्वेषादयः क्लेशाः उपक्लेशाश्च मद-
मानादयो धर्मा धर्मौ च संस्कारस्कन्धः ॥ इति सर्वदर्शनसंग्रहः ।

विज्ञानं युक्तमिति वा अयुक्तमिति वा समनुपपद्यति न रूप-
सुत्पादधर्मि वा निरोधधर्मि वा समनुपपद्यति । न वेदनासुत्पाद-
धर्मिणीं वा निरोधधर्मिणीं वा समनुपपद्यति । न संज्ञासुत्पाद-
धर्मिणीं वा निरोधधर्मिणीं वा समनुपपद्यति । संस्कारानुत्पाद-
धर्मिणो वा निरोधधर्मिणो वा समनुपपद्यति । न विज्ञानसुत्पाद-
धर्मि वा निरोधधर्मि वा समनुपपद्यति । न रूपं संक्षेपधर्मि
वा व्यवदानधर्मि वा समनुपपद्यति । न वेदनां संक्षेपधर्मिणीं वा
व्यवदानधर्मिणीं वा समनुपपद्यति । न संज्ञां संक्षेपधर्मिणीं वा
व्यवदानधर्मिणीं वा समनुपपद्यति । न संस्कारान् संक्षेपधर्मिणो वा
व्यवदानधर्मिणो वा समनुपपद्यति । न विज्ञानं संक्षेपधर्मि वा व्यव-
दानधर्मि वा समनुपपद्यति । न रूपं वेदनया सह समवसरतीति
समनुपपद्यति । न वेदनारूपेण सह समवसरतीति समनुपपद्यति ।
न वेदना संज्ञया सह समवसरतीति समनुपपद्यति । न संज्ञा वेदन-
या सह समवसरतीति समनुपपद्यति । न संज्ञा संस्कारैः सह सम-
वसरतीति समनुपपद्यति । न संस्काराः संज्ञया सह समवसरन्तीति
समनुपपद्यति । न संस्काराः विज्ञानेन सह समवसरन्तीति समनु-
पपद्यति । न विज्ञानं संस्कारैः सह समवसरतीति समनुपपद्यति ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि न कश्चिद्धर्मः केनचिद्धर्मेण सह समवसरति
न विसरति न युज्यते न वियुज्यते प्रकृतिशून्यतासुपादाय । या
भारदतीपुत्र शून्यता न तद्रूपं तथाहि या रूपस्य शून्यता न सा
रूपयति । या वेदनाशून्यता न सा वेदना तथाहि या वेदनाशून्यता
न सा वेदयति । या संज्ञाशून्यता न सा संज्ञा तथाहि या संज्ञा-

शून्यता न सा सञ्ज्ञानाति । या संस्कारशून्यता न ते संस्कारा-
 स्तथाहि या संस्कारशून्यता न साऽभिसंस्करोति । या विज्ञानस्य
 शून्यता न तद्विज्ञानं तथाहि या विज्ञानशून्यता न सा विज्ञा-
 नाति । तत्कस्यहेतोर्न हि शारदतीपुत्र अन्यद्रूपमन्या शून्यता
 नाऽन्या शून्यता नाऽन्यद्रूपं । रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । नाऽ-
 न्यावेदना नाऽन्याशून्यता । नाऽन्याशून्यता नाऽन्या वेदना वेदनैव
 शून्यता शून्यतैव वेदना । नाऽन्यासंज्ञा नाऽन्याशून्यता नाऽन्याशून्यता
 नाऽन्यासंज्ञा शून्यतैव संज्ञा संज्ञैव शून्यता । नाऽन्ये संस्काराः
 नाऽन्याशून्यता नाऽन्याशून्यता नाऽन्ये संस्काराः संस्काराएव शून्यता
 शून्यतैव संस्काराः । नाऽन्यद्विज्ञानं नाऽन्याशून्यता नाऽन्या शून्यता
 नाऽन्यद्विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं । या शार-
 दतीपुत्र शून्यता न सा उत्पद्यते न निरुध्यते न संक्रियते । न
 व्यवदायते न क्षीयते न वर्द्धते न नाऽतीता नाऽनागता न प्रत्युत्पन्ना
 या न उत्पद्यते न निरुध्यते न संक्रियते न व्यवदायते न क्षीयते
 न वर्द्धते नाऽतीता नाऽनागता न प्रत्युत्पन्ना न तत्र रूपं न वेदना
 न संज्ञा न संस्काराः न विज्ञानं । न तत्र चक्षुर्न श्रोत्रं न घ्राणं
 न स्पर्शः न कायेन मनः । न तत्र रूपं न शब्दो गन्धो र-
 सः स्पर्शः न धर्माः । न तत्र प्रियवैधातुर्नांश्यातुर्न तेजोधातुर्न
 कण्ठधातुर्न श्लेष्माश्लेष्मधातुर्न विज्ञानधातुः । न तत्र अध्रधातुर्न रूपधातुर्न
 पृथुर्विज्ञानधातुः । न तत्र श्रोत्रधातुर्न शब्दधातुर्न श्रोत्रविज्ञान-
 धातुः । न तत्र घ्राणधातुर्न गन्धधातुर्न घ्राणविज्ञानधातुः । न तत्र
 स्पर्शधातुर्न रसधातुर्न स्पर्शविज्ञानधातुः न कायधातुर्न भूध्या-

धातुनं नाथविज्ञानधातुः । न तत्र मनोधातुनं धर्माधातुनं मनो-
विज्ञानधातुः । न तत्राऽविद्या नाऽविद्यानिरोधोन तत्र संस्कारा न
संस्कारनिरोधोन तत्र विज्ञानं न विज्ञाननिरोधोन तत्र नामरूपं
न नामरूपनिरोधोन तत्र पञ्चायतनं न पञ्चायतननिरोधोन तत्र
स्पर्शान् स्पर्शनिरोधोन तत्र वेदना न वेदनानिरोधोन तत्र तृष्णा
न तृष्णानिरोधोन तत्र उपादानं न उपादाननिरोधोन तत्र भवोन
भवननिरोधोन तत्र जातिर्न जातिनिरोधोन तत्र जरामरणं न
जरामरणनिरोधोन तत्र दुःखं न दुःखपरिज्ञानं । न तत्र समुदयो न
समुदयप्रमाणं । न तत्र निरोधो निरोधसाक्षात्क्रिया । न तत्र मार्गो न
मार्गभावना न तत्र प्राप्तिर्नाऽभिसमयः । न तत्र श्रोतश्रापघ्नाः न
श्रोत-श्रापक्षफलं । न तत्र स्रष्टागामी न स्रष्टागामिफलं । न
तत्राऽनागामी नाऽनागामिफलं न तत्राऽर्हन्नार्हत्फलं । न तत्र
प्रत्येकबुद्धो न प्रत्येकबोधिः । न तत्र बोधिसत्त्वो न मार्गाकारजता
न तत्र बुद्धो न तत्र बोधिः । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-
महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् युक्तदति वक्तव्यः । एवं प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् रूपे युक्तदति वा अयुक्तदति वा न समनुपश्यति ।
न वेदनायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न संज्ञायां
युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न संस्कारे युक्तदति वा
अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न विज्ञाने युक्तदति वा अयुक्तदति
वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न चक्षुषि युक्तदति
वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न श्रोत्रे युक्तदति वा अयुक्तदति
वा समनुपश्यति । न घ्राणे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-

पश्यति । न जिह्वायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 काये युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न मनसि युक्त-
 इति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न रूपे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न शब्दे
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न गन्धे युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न रसे युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । न स्पर्शे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति न
 धर्मे युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां
 चरन् न चक्षुर्धातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 रूपधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न चक्षु-
 र्विज्ञानधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं
 प्रज्ञापारमितायां चरन् । न श्रोत्रधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । न शब्दधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । न श्रोत्रविज्ञानधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न घ्राणधातौ युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न गन्धधातौ युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानधातौ युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् । न
 जिह्वाधातौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न रसधातौ
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न जिह्वाविज्ञानधातौ
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न कायधातौ युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न स्पृष्टव्यधातौ युक्तइति वा

प्रयुक्तदति वा समनुपश्यति । न कायविज्ञानधातौ युक्तदति वा
 प्रयुक्तदति वा समनुपश्यति । न मनोधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति
 वा समनुपश्यति । न धर्मधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । न मनोविज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । स एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न पृथिवौधातौ युक्तदति
 वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । नाब्धातौ युक्तदति वा अयुक्तदति
 वा समनुपश्यति । न तेजोधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा
 समनुपश्यति । न वायुधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । नाऽऽकाशधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति ।
 न विज्ञानधातौ युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति स एवं
 प्रज्ञापारमितायां चरन्नाविद्यायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा
 समनुपश्यति । न संस्कारे युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति ।
 न विज्ञाने युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न नामरूपे
 युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न षडायतने युक्तदति
 वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न स्पर्शं युक्तदति वा अयुक्तदति
 वा समनुपश्यति । न वेदनायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनु-
 पश्यति । न तृष्णायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति ।
 तोपादाने युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न भवे
 युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न जातौ युक्तदति
 वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न जरामरणे युक्तदति वा
 प्रयुक्तदति वा समनुपश्यति स एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् न
 हानपारमितायां युक्तदति वा अयुक्तदति वा समनुपश्यति । न

गौलपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 चान्तिपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 वीर्यपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 ध्यानपारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 एवं प्रज्ञापारमितायां चरन् नाऽध्यात्मशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न वहिर्धाशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतायां युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न महाशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न परमाऽर्थशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न संकृतशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽसंकृतशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽत्यन्तशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनवरागशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनरकारशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सर्वधर्मशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न खलचणशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽनुपलम्भशून्यतायां युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽभावशून्यतायां युक्तइति वा अयुक्त-
 इति वा समनुपश्यति । नम्रभावशून्यतायां युक्तइति वा अयुक्तइति

वा समनुपश्यति । नाभावस्त्रभावशून्यतायां युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । मणवं प्रज्ञापारमितायां चरन् मृत्युपम्यानेषु
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सम्यक्प्रधानेषु
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न च्छट्टिपादेषु युक्तइति
 वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नेत्रियेषु युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । न वलेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-
 पश्यति । न बोध्यज्ञेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 मार्गेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽऽर्य्यसत्येषु
 युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न ध्यानेषु युक्तइति वा
 अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽऽप्रमाणेषु युक्तइति वा अयुक्तइति
 वा समनुपश्यति । नाऽऽह्यसमापत्तिषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽऽष्टविमोक्षेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-
 पश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । न शून्यतायां समाधौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽऽनिमित्ते समाधौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽऽप्रणिहिते समाधौ युक्तइति वा अयुक्तइति वा
 समनुपश्यति । नाऽभिज्ञासु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनु-
 पश्यति । न सर्वसमाधिषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति ।
 न सर्वधारणीमुखेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 दशसु तथागतवलेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 चतुर्षु वैशारद्येषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न
 चतसृषु प्रतिसम्बित्सु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न

महामैत्र्यां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न महाकरु-
णायां युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिक-
बुद्धधर्मेषु युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न श्रोत-
आपत्तिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सक्त-
दागामिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽना-
गामिफले युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । नाऽहंत्वे
युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधौ
युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतायां
युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकारज्ञतायां
युक्तइति वा अयुक्तइति वा समनुपश्यति । अनेनाऽपि शारीपुत्र
पर्यायेण बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।
सर्वधर्मायोगाऽवियोगतामुपादाय । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधि-
मत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न शून्यतां शून्यतया
योजयति न वियोजयति । न शून्यतायोगं नाऽऽनिमित्तेन योज-
यति न वियोजयति । नाऽऽनिमित्तयोगं नाऽऽप्रणिहितेन योजयति
न वियोजयति नाऽऽप्रणिहितयोगं* । तत्कस्यहेतोस्तथाहि शून्यतया
न योगो न वियोगः । आनिमित्तं न योगो न वियोगः अप्रणि-
हितं न योगो न वियोगः । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र बोधि-
मत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः । पुनरपरं
शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्माणां

* नाऽऽप्रणिहितयोगमित्यधिकं प्रतिभाति ।

† शून्यता इति दुष्कं प्रतिभाति ।

स्मरणाश्रयतामवतरन् रूपं न योजयति न वियोजयति न वेदनां योजयति न वियोजयति न संज्ञां योजयति न वियोजयति न संस्कारान् योजयति न वियोजयति । न विज्ञानं योजयति न वियोजयति । न रूपं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति । तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न रूपमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न रूपं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वेदनां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति । तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वेदनामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न संज्ञां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संज्ञामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संज्ञां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न संस्कारान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संस्कारानपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न संस्कारान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न विज्ञानं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न विज्ञानमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-

[illegible]

वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न काय-
विज्ञानमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
समनुपश्यति । न कायविज्ञानं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियो-
जयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं
पूर्वाऽन्तेन योजयति न विधोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न सम-
नुपश्यति । न मनोविज्ञानमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
न चक्षुः संस्पर्शं पूर्वाऽन्तेन योजयति न विजोयति तथाहि पूर्वाऽ-
न्तमेव न समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शमपराऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चक्षुः संस्पर्शं
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न
समनुपश्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न श्रोत्रसंस्पर्शमपराऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न
श्रोत्रसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
त्पन्नमेव न समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शं पूर्वाऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्श-
मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न घ्राणसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न जिह्वासंस्पर्शं पूर्वाऽन्तेन
योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।

[illegible]

[illegible]

पश्यति । न जरामरणमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथा-
 ह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न जरामरणं प्रत्युत्पन्नेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न दान-
 पारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्त-
 मेव न समनुपश्यति । न दानपारमितामपराऽन्तेन योजयति न
 वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दानपारमितां
 प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न
 समनुपश्यति । न शीलपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शीलपारमिता-
 मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न शीलपारमितां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
 तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न चान्तिपारमितां पूर्वाऽ-
 न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न चान्तिपारमितामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
 तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चान्तिपारमितां प्रत्युत्पन्नेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
 न वीर्यपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वीर्यपारमितामपराऽन्तेन योज-
 यति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वीर्य-
 पारमितां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्न-
 मेव न समनुपश्यति । न ध्यानपारमितां पूर्वाऽन्तेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न ध्यानपार-

[illegible]

समनुपश्यति । नाऽत्यन्तशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न वि-
जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽत्यन्तशून्य-
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव
समनुपश्यति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वि-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनवराऽग्रशून्य-
मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न सम-
नुपश्यति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजय-
ति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽनवकारशून्यतां पूर्वाऽ-
न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
नाऽनवकारशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्य-
पराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनवकारशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजय-
ति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न प्रकृति-
शून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
न समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतामपराऽन्तेन योजयति न वि-
जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्य-
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव
समनुपश्यति । न सर्वधर्मशून्यतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सर्वधर्मशून्यता-
मपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
पश्यति । न सर्वधर्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न स्वलक्षणशून्यतां पूर्वाऽ-
न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-

योजयति । न स्वभावशून्यतामपराङ्मतेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराङ्मतेन न समनुपपद्यति । न स्वभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपपद्यति ।
नाऽन्यपक्षभावात्पराङ्मतां पूर्व्याङ्मतेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्व्याङ्मतेन न समनुपपद्यति । नाऽन्यपक्षभावात्पराङ्मतेन योज-
यति न वियोजयति तथाह्यपराङ्मतेन न समनुपपद्यति । नाऽन्यपक्ष-
शून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्न-
मेव न समनुपपद्यति । नाऽभावशून्यतां पूर्व्याङ्मतेन योजयति न
वियोजयति तथाहि पूर्व्याङ्मतेन न समनुपपद्यति । नाऽभावशून्यता-
मपराङ्मतेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराङ्मतेन न समनु-
पपद्यति । नाऽभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपपद्यति । न स्वभावशून्यतां पूर्व्याङ्मतेन
योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्व्याङ्मतेन न समनुपपद्यति ।
न स्वभावशून्यतामपराङ्मतेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
राङ्मतेन न समनुपपद्यति । न स्वभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपपद्यति । नाऽभाव-
स्वभावशून्यतां पूर्व्याङ्मतेन योजयति न वियोजयति तथाहि
पूर्व्याङ्मतेन न समनुपपद्यति । नाऽभावस्वभावशून्यतामपराङ्मतेन
योजयति न वियोजयति तथाह्यपराङ्मतेन न समनुपपद्यति ।
नाऽभावस्वभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपपद्यति । न कृत्युपस्थानानि पूर्व्याङ्-
मतेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्व्याङ्मतेन न समनु-

पश्यति । न स्मृत्युपस्थानाऽन्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति ।
 तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न स्मृत्युपस्थानानि प्रत्युत्पन्नेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
 न सम्यक्प्रहाणानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सम्यक्प्रहाणान्यपराऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सम्यक्-
 प्रहाणानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्पन्नमेव न समनुपश्यति । न षड्विपादान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न षड्वि-
 पादानपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । न षड्विपादान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नेन्द्रियाणि पूर्वाऽ-
 न्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नेन्द्रियाण्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यप-
 राऽन्तमेव न समनुपश्यति । नेन्द्रियाणि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न वलानि
 पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न सम-
 नुपश्यति । न वलान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्य-
 पराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न वलानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न बोध-
 ज्ञानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । न बोधज्ञान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति

[illegible]

समापत्तिं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्यन्नेव न समनुपश्यति । नाऽष्टौ विमोचान् पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽष्टौ
 विमोचानपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । नाऽष्टौ विमोचान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेव न समनुपश्यति । न नवाऽनु-
 पूर्वविहारसमापत्तीः पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरप-
 राऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नेव न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽ-
 निमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
 जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽ-
 प्रणिहितविमोचमुखान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथा-
 ह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-
 विमोचमुखानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 प्रत्युत्पन्नेव न समनुपश्यति । नाऽभिज्ञाः पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽभिज्ञा-
 अपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नाऽभिज्ञाः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 प्रत्युत्पन्नेव न समनुपश्यति । न समाधीन् पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न समा-

धीन्पराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न समाधीन् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न धारणीमुखानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न दशतथागतवल्लानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दशतथागतवल्लान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न दशतथागतवल्लानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यानि पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यान्यपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चत्वारि वैशारद्यानि प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः^१ प्रतिसम्बिदः पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिसम्बिदोऽपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न चतस्रः प्रतिसम्बिदः प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न महाभैचीं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न महा-

मैत्रीमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
 समनुपश्यति । न महामैत्रीं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
 तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न महाकरुणां पूर्वाऽन्तेन
 योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति ।
 न महाकरुणामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्त-
 मेव न समनुपश्यति । न महाकरुणां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽष्टादशाऽऽ-
 वेणिकान् बुद्धधर्मान् पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि
 पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानप-
 राऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनु-
 पश्यति । नाष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न श्रोत-
 आपत्तिफलं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्त-
 मेव न समनुपश्यति । न श्रोत-आपत्तिफलमपराऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न श्रोत-
 आपत्तिफलं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्यु-
 त्पन्नमेव न समनुपश्यति । न मष्टदागामिकलं पूर्वाऽन्तेन योजयति
 न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न मष्टदा-
 गामिकलमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव
 न समनुपश्यति । न मष्टदागामिकलं प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
 वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । नाऽमागामि-
 कलं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न

समनुपश्यति । नाऽनागामिफलमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽनागामिफलं प्रत्युत्पन्नेन
योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति ।
नाऽर्हत्त्वं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
न समनुपश्यति । नाऽर्हत्त्वमपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति
तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । नाऽर्हत्त्वं प्रत्युत्पन्नेन योजयति
न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न प्रत्येक-
बोधिं पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
न समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधिमपराऽन्तेन योजयति न वियो-
जयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न प्रत्येकबोधिं
प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनु-
पश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियो-
जयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव न समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकार-
ज्ञतामपराऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न
समनुपश्यति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकार-
ज्ञतां पूर्वाऽन्तेन योजयति न वियोजयति तथाहि पूर्वाऽन्तमेव
न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामपराऽन्तेन योजयति न
वियोजयति तथाह्यपराऽन्तमेव न समनुपश्यति । न सर्वाऽऽकार-
ज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति तथाहि प्रत्युत्पन्नमेव
न समनुपश्यति । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां युक्तवति वस्तव्यः । पुनरपरं शारदतीपुत्र

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न पूर्वाऽन्तमपराऽन्तेन
योजयति न वियोजयति । नाऽपराऽन्तं पूर्वाऽन्तेन योजयति न
वियोजयति । न पूर्वाऽन्तमपराऽन्तं वा प्रत्युत्पन्नेन योजयति न
वियोजयति अध्वसमानता*मुपादाय । एवं युक्तः शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः । पुनरपरं
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नेवं
युज्यते यथा युज्यमानेना सर्वज्ञतामतीतेन योजयति न वियो-
जयति तथाह्यतीतमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्व-
ज्ञतामतीतेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न सर्वज्ञतामना-
गतेन योजयति न वियोजयति तथाह्यनागतमेव न समनुपश्यति
असमनुपश्यन् कथं सर्वज्ञतामनागतेन योजयिष्यति वियो-
जयिष्यति वा । न सर्वज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयति न वियोजयति
तथाहि प्रत्युत्पन्नेन न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सर्व-
ज्ञतां प्रत्युत्पन्नेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । एवञ्च-
रञ्जारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति
वा वक्तव्यः । पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् न रूपं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
तथाहि रूपमेव न समनुपश्यति असमनुपश्यन् कथं रूपं सर्वज्ञतया
योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न वेदनां सर्वज्ञतया
योजयति न वियोजयति तथाहि वेदनामेव न समनुपश्यति

* अध्वसमानायुज्यता, च युज्यते पाठः ।

† सर्वज्ञतामेव इति पाठोपलब्धः प्रतिभाति ।

अममनुपश्यन् कथं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न सर्वज्ञं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि सर्वज्ञमेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संस्कारानेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न विज्ञानं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि विज्ञानमेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं विज्ञानं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमन्त्रोमहामन्त्रः प्रज्ञापारमितायां एवम् न एषुः सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि एषुरेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं एषुः सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ओषं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ओषमेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं ओषं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्राणं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि प्राणमेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं प्राणं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिह्वां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि जिह्वामेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं जिह्वां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न कायं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि कायमेव न ममनुपश्यति । अममनुपश्यन् कथं कायं सर्वज्ञतया योजयिष्यति

वियोजयिष्यति वा । न मनः सर्वज्ञतया योजयति न वियो-
जयति तथाहि मनएव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं
मनः सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नरूपं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रूपमेव न
समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रूपं सर्वज्ञतया योजयिष्यति
वियोजयिष्यति वा । न शब्दं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
तथाहि शब्दमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं शब्दं सर्वज्ञ-
तया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न गन्धं सर्वज्ञतया
योजयति न वियोजयति तथाहि गन्धमेव न समनुपश्यति ।
असमनुपश्यन् कथं गन्धं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति
वा । न रसं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रसमेव
न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रसं सर्वज्ञतया योजयिष्यति
वियोजयिष्यति वा । न स्पर्शं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
तथाहि स्पर्शमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्पर्शं सर्वज्ञतया
योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न धर्मान् सर्वज्ञतया योजयति
न वियोजयति तथाहि धर्मानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
कथं धर्मान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नचतुर्धातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि
चतुर्धातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं चतुर्धातुं
सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न रूपधातुं

सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रूपधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रूपधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा न चतुर्विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि चतुर्विज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं चतुर्विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ओचधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ओचधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं ओचधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न शब्दधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि शब्दधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं शब्दधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ओचविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि ओचविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं ओचविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न घ्राणधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि घ्राणधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं घ्राणधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न गन्धधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि गन्धधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं गन्धधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न घ्राणविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि घ्राणविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं घ्राणविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिज्ञाधातुं सर्वज्ञतया

योजयति न वियोजयति तथाहि जिज्ञाधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं जिज्ञाधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न रसधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि रसधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं रसधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न जिज्ञाविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि जिज्ञाविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं जिज्ञाविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न कायधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि कायधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं कायधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्पृष्टव्यधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि स्पृष्टव्यधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्पृष्टव्यधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न कायविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि कायविज्ञानधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं कायविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न मनोधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि मनोधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं मनोधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न धर्मधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि धर्मधातुमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं धर्मधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न मनोविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति

तथाहि मनोविज्ञानधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं मनोविज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न पृथिवीधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि पृथिवी-
धातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं पृथिवीधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽन्धातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यन्धातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथम-
न्धातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न तेजोधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि तेजोधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं तेजोधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा न वायुधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियो-
जयति तथाहि वायुधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं वायुधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽकाश-
धातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्याकाशधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमाकाशधातुं सर्वज्ञतया योजयि-
ष्यति वियोजयिष्यति वा । न विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि विज्ञानधातुमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं विज्ञानधातुं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नाऽविद्यां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाह्यविद्या-
मेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमविद्यां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संस्कारान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संस्कारानेव न समनुपपद्यति

कर्मफलपुण्यम् कथं सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्यो-
 जयिष्यति वा । न सर्वज्ञतया योजयिष्यति न विद्योजयिष्यति
 तथाहि सर्वज्ञमेव न समनुपपद्यति । अथ समनुपपन्नं कथं सर्वज्ञ-
 तया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न सर्वज्ञतया
 योजयिष्यति न विद्योजयिष्यति तथाहि सर्वज्ञतया न
 समनुपपद्यति । अथ समनुपपन्नं कथं सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 विद्योजयिष्यति वा । न सर्वज्ञं सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति
 तथाहि सर्वज्ञमेव न समनुपपद्यति । अथ समनुपपन्नं कथं सर्वज्ञ-
 तया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न सर्वज्ञो सर्वज्ञ-
 तया योजयति न विद्योजयति तथाहि सर्वज्ञमेव न
 समनुपपद्यति । अथ समनुपपन्नं कथं सर्वज्ञतया योजयिष्य-
 यति विद्योजयिष्यति वा । न तृष्णां सर्वज्ञतया योजयति
 न विद्योजयति तथाहि तृष्णामेव न समनुपपद्यति । अथ समनुपपन्नं
 कथं तृष्णां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । मोपा-
 दानं सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाह्युपादानमेव न
 समनुपपद्यति । अथ समनुपपन्नं कथमुपादानं सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 विद्योजयिष्यति वा । न भवं सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति
 तथाहि भवमेव न समनुपपद्यति । अथ समनुपपन्नं कथं भवं सर्वज्ञ-
 तया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति वा । न जातिं सर्वज्ञतया
 योजयति न विद्योजयति तथाहि जातिमेव न समनुपपद्यति ।
 अथ समनुपपन्नं कथं जातिं सर्वज्ञतया योजयिष्यति विद्योजयिष्यति
 वा । न जराभरणं सर्वज्ञतया योजयति न विद्योजयति तथाहि

कामसंज्ञासंज्ञे न समनुपपत्तिः । असमनुपपद्यन् कथं कामसंज्ञां
सर्वज्ञतया योजयिष्यति विधेयोजयिष्यति वा ।

प्रज्ञापरं ज्ञानसमीपं बोधिमन्त्रोन्मत्ताभ्यः प्रज्ञापादमित्यादि
कथं न दानपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न विधेयोजयति तथाहि
दानपारमितामेव न समनुपपत्तिः । असमनुपपद्यन् कथं दानपारमितां
सर्वज्ञतया योजयिष्यति विधेयोजयिष्यति वा । शीलपारमितां
सर्वज्ञतया योजयति न विधेयोजयति तथाहि शीलपारमितामेव न
समनुपपत्तिः । असमनुपपद्यन् कथं शीलपारमितां सर्वज्ञतया
योजयिष्यति विधेयोजयिष्यति वा । न चान्तिपारमितां सर्वज्ञतया
योजयति न विधेयोजयति तथाहि चान्तिपारमितामेव न समनु-
पपत्तिः । असमनुपपद्यन् कथं चान्तिपारमितां सर्वज्ञतया योजयि-
ष्यति विधेयोजयिष्यति वा । न वीर्यपारमितां सर्वज्ञतया योजयति
न विधेयोजयति तथाहि वीर्यपारमितामेव न समनुपपत्तिः । असम-
नुपपद्यन् कथं वीर्यपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विधेयोजयि-
ष्यति वा । न ध्यानपारमितां सर्वज्ञतया योजयति न विधेयोजयति
तथाहि ध्यानपारमितामेव न समनुपपत्तिः । असमनुपपद्यन् कथं
ध्यानपारमितां सर्वज्ञतया योजयिष्यति विधेयोजयिष्यति वा । न
प्रज्ञापारमितां सर्वज्ञतया योजयति न विधेयोजयति तथाहि प्रज्ञा-
पारमितामेव न समनुपपत्तिः । असमनुपपद्यन् कथं प्रज्ञापारमितां
सर्वज्ञतया योजयिष्यति विधेयोजयिष्यति वा । नाऽध्यात्मशून्यतां
सर्वज्ञतया योजयति न विधेयोजयति तथाह्यध्यात्मशून्यतामेव न
समनुपपत्तिः । असमनुपपद्यन् कथमध्यात्मशून्यतां सर्वज्ञतया योज-

यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न वहिर्द्वांशून्यतां सर्वज्ञतया योज-
यति न वियोजयति तथाहि वहिर्द्वांशून्यतामेव न समनुपपद्यति ।
असमनुपपद्यन् कथं वहिर्द्वांशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियो-
जयिष्यति वा । नाऽध्यात्मावहिर्द्वांशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति
न वियोजयति तथाह्यध्यात्मावहिर्द्वांशून्यतामेव न समनुपपद्यति ।
असमनुपपद्यन् कथमध्यात्मावहिर्द्वांशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति
वियोजयिष्यति वा । न शून्यताशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति
न वियोजयति तथाहि शून्यताशून्यतामेव न समनुपपद्यति । असम-
नुपपद्यन् कथं शून्यताशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयि-
ष्यति वा । न महाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति
तथाहि महाशून्यतामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं
महाशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न
परमांशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि
परमांशून्यतामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं परमांशु-
न्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न संसृत-
शून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति तथाहि संसृतशून्य-
तामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं संसृतशून्यतां सर्वज्ञ-
तया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽसंसृतशून्यतां सर्वज्ञ-
तया योजयति न वियोजयति तथाह्यसंसृतशून्यतामेव न समनु-
पपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमसंसृतशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति
वियोजयिष्यति वा । न अक्षयशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न
वियोजयति तथाहि अक्षयशून्यतामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन्

न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽभावस्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यभावस्वभावशून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमभावस्वभावशून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न स्मृत्युपस्थानानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि स्मृत्युपस्थानान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं स्मृत्युपस्थानानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न सम्यक्प्रहाणानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि सम्यक्प्रहाणान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं सम्यक्प्रहाणानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ऋद्धिपादान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यृद्धिपादानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमृद्धिपादान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नेन्द्रियाणि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्येन्द्रियाण्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमिन्द्रियाणि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न बलानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि बलान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बलानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न बोध्यङ्गानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि बोध्यङ्गान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं बोध्यङ्गानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न मार्गं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि मार्गमेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं

मानं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽर्घ्य-
 मत्यामि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाऽऽर्घ्यमत्याम्येव
 न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमार्घ्यमत्यामि सर्वज्ञतया योज-
 यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न ध्यानानि सर्वज्ञतया योजयति
 न वियोजयति । तथाहि ध्यानान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथं ध्यानानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
 नाऽप्रमाणानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यप्रमा-
 णान्येव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमप्रमाणानि सर्वज्ञतया
 योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽरूप्यसमापत्तीः सर्वज्ञतया
 योजयति न वियोजयति । तथाह्याऽऽरूप्यसमापत्तीरेव न समनु-
 पश्यति । असमनुपश्यन् कथमाऽऽरूप्यसमापत्तीः सर्वज्ञतया योज-
 यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न विमोचान् सर्वज्ञतया योजयति न
 वियोजयति । तथाहि विमोचानेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन्
 कथं विमोचान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
 नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति ।
 तथाहि नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरेव न समनुपश्यति । असमनु-
 पश्यन् कथं नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 वियोजयिष्यति वा । न शून्यतां सर्वज्ञतया योजयति न वियो-
 जयति । तथाहि शून्यतामेव न समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथं
 शून्यतां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽनिमित्तं
 सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यानिमित्तमेव न
 समनुपश्यति । असमनुपश्यन् कथमानिमित्तं सर्वज्ञतया योजयि-

व्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽप्रणिहितं सर्वज्ञतया योजयति न
 वियोजयति । तथाह्यप्रणिहितमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपन्
 कथमप्रणिहितं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा ।
 नाऽभिज्ञां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाह्यभिज्ञा-
 मेव न समनुपपद्यति । असमनुपपन् कथमभिज्ञां सर्वज्ञतया योज-
 यिष्यति वियोजयिष्यति वा । न समाधिं सर्वज्ञतया योजयति
 न वियोजयति । तथाहि समाधिमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपन्
 कथं समाधिं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न
 धारणीभूतानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि
 धारणीभूतानामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपन् कथं धारणी-
 भूतानि सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न दश
 तस्य तत्त्वज्ञानं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि
 दश तत्त्वज्ञानमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपन् कथं दश
 तत्त्वज्ञानं सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न
 वैशारद्यानि सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि वैशा-
 रद्यामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपन् कथं वैशारद्यानि सर्वज्ञ-
 तया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न प्रतिमूर्तिः सर्वज्ञ-
 तया योजयति न वियोजयति । तथाहि प्रतिमूर्तिमेव न
 समनुपपद्यति । असमनुपपन् कथं प्रतिमूर्तिः सर्वज्ञतया
 योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न कश्चिदेति सर्वज्ञतया
 योजयति न वियोजयति । तथाहि कश्चिदेवेति न समनुप-
 पद्यति । असमनुपपन् कथं कश्चिदेति सर्वज्ञतया योजयिष्यति
 वियोजयिष्यति वा । न कश्चिदेति सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति ।

वियोजयिष्यति वा । न महाकारणां सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाहि महाकारणमेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं महाकारणां सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । नाऽऽद्यादशाऽऽवेणिकान् दुर्लभान् सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति । तथाऽऽद्यादशाऽऽवेणिकान् दुर्लभानिव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथमऽऽद्यादशाऽऽवेणिकान् दुर्लभान् सर्वज्ञतया योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । एवं पुण्यमानः शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वो-
महामत्तः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् न बुद्धं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति, न सर्वज्ञतां बुद्धेन योजयति न वियोजयति । तथाहि बुद्धमेव न समनुपपद्यति, सर्वज्ञतामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं बुद्धं सर्वज्ञतया सर्वज्ञतां वा बुद्धेन योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । न बोधिं सर्वज्ञतया योजयति न वियोजयति, न बोध्या सर्वज्ञतां योजयति न वियोजयति । तथाहि बोधिमेव न समनुपपद्यति सर्वज्ञतामेव न समनुपपद्यति । असमनुपपद्यन् कथं बोधिं सर्वज्ञतया सर्वज्ञतां वा बोध्या योजयिष्यति वियोजयिष्यति वा । एवं हि शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र, बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं भावदति योजयति न रूपमभावदति योजयति । न वेदनां भावदति योजयति न वेदनामभावदति योजयति । न सज्ञां भावदति योजयति न संज्ञामभावदति योजयति । न संस्कारान्

न तेजोधातुमभावदति योजयति । न वायुधातुं भावदति योज-
 यति न वायुधातुमभावदति योजयति । नाऽऽकाशधातुं भावदति
 योजयति नाऽऽकाशधातुमभावदति योजयति । न विज्ञानधातुं
 भावदति योजयति न विज्ञानधातुमभावदति योजयति । नाऽविद्यां
 भावदति योजयति नाऽविद्यामभावदति योजयति । न संस्कारान्
 भावदति योजयति न संस्कारानभावदति योजयति । न विज्ञानं
 भावदति योजयति न विज्ञानमभावदति योजयति । न नामरूपं
 भावदति योजयति न नामरूपमभावदति योजयति । न षडायतनं
 भावदति योजयति न षडायतनमभावदति योजयति । न स्पर्शं
 भावदति योजयति न स्पर्शमभावदति योजयति । न वेदनां भाव-
 दति योजयति न वेदनामभावदति योजयति । न त्वष्णां भावदति
 योजयति न त्वष्णामभावदति योजयति । नोपादानं भावदति
 योजयति नोपादानमभावदति योजयति । न भवं भावदति योज-
 यति न भवमभावदति योजयति । न जातिं भावदति योजयति
 न जातिमभावदति योजयति । न जरामरणं भावदति योजयति
 न जरामरणमभावदति योजयति । न दानपारमितां भावदति
 योजयति न दानपारमितामभावदति योजयति । न शीलपारमितां
 भावदति योजयति न शीलपारमितामभावदति योजयति । न
 चान्तिपारमितां भावदति योजयति न चान्तिपारमितामभावदति
 योजयति । न वीर्यपारमितां भावदति योजयति न वीर्यपार-
 मितामभावदति योजयति । न ध्यानपारमितां भावदति योज-
 यति न ध्यानपारमितामभावदति योजयति । न प्रज्ञापारमितां

भावदति योजयति न अज्ञापारमितामभावदति योजयति ।
 नाऽध्यात्मशून्यतां भावदति योजयति नाऽध्यात्मशून्यतामभावदति
 योजयति । न वहिर्द्वाशून्यतां भाव दति योजयति न वहिर्द्वा-
 शून्यतामभावदति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां भावदति
 योजयति नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामभावदति योजयति । न
 शून्यताशून्यतां भावदति योजयति न शून्यताशून्यतामभावदति
 योजयति । न महाशून्यतां भावदति योजयति न महाशून्यता-
 मभावदति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतां भावदति योजयति न
 परमाऽर्थशून्यतामभावदति योजयति । न संस्कृतशून्यतां भावदति
 योजयति न संस्कृतशून्यतामभावदति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतां
 भावदति योजयति नाऽसंस्कृतशून्यतामभावदति योजयति ।
 नाऽत्यन्तशून्यतां भावदति योजयति नाऽत्यन्तशून्यतामभावदति
 योजयति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां भावदति योजयति नाऽनवराऽग्र-
 शून्यतामभावदति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां भावदति योज-
 यति नाऽनवकारशून्यतामभावदति योजयति । न प्रकृतिशून्यतां
 भावदति योजयति न प्रकृतिशून्यतामभावदति योजयति । न
 सर्व्वधर्मशून्यतां भावदति योजयति न सर्व्वधर्मशून्यतामभावदति
 योजयति । न खलचणशून्यतां भावदति योजयति न खलचण-
 शून्यतामभावदति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां भावदति योज-
 यति नाऽनुपलम्भशून्यतामभावदति योजयति । नाऽभावशून्यतां
 भावदति योजयति नाऽभावशून्यतामभावदति योजयति । न
 स्वभावशून्यतां भावदति योजयति न स्वभावशून्यतामभावदति

योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां भावदति योजयति नाऽभाव-
 स्वभावशून्यतामभावदति योजयति । न स्मृत्युपस्थानानि भावदति
 योजयति न स्मृत्युपस्थानान्यभावदति योजयति । न सम्यक्प्रहा-
 णानि भावदति योजयति । न सम्यक्प्रहाणान्यभावदति योजयति
 न ऋद्धिपादान् भावदति योजयति । न ऋद्धिपादानभावदति
 योजयति । नेन्द्रियाणि भावदति योजयति नेन्द्रियाण्यभावदति
 योजयति । न वलानि भावदति योजयति न वलान्यभावदति
 योजयति । न बोध्यङ्गानि भावदति योजयति न बोध्यङ्गान्य-
 भावदति योजयति । नाऽप्रमाणानि भावदति योजयति नाऽप्रमा-
 णान्यभावदति योजयति । नाऽऽर्थसत्यानि भावदति योजयति
 नाऽऽर्थसत्यान्यभावदति योजयति । न ध्यानानि भावदति योज-
 यति न ध्यानान्यभावदति योजयति । न मार्गं भावदति योज-
 यति न मार्गमभावदति योजयति । नाऽऽरूपसमापत्तीर्भावदति
 योजयति नाऽऽरूपसमापत्तीरभावदति योजयति । नाऽष्टौ
 विमोक्षान् भावदति योजयति नाऽष्टौ विमोक्षानभावदति योज-
 यति । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्भावदति योजयति न
 नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरभावदति योजयति । न शून्यतां
 भावदति योजयति न शून्यतामभावदति योजयति । नाऽऽनिमित्तं
 भावदति योजयति नाऽऽनिमित्तमभावदति योजयति । नाऽप्रणि-
 श्चिन् भावदति योजयति नाऽप्रणिशितमभावदति योजयति ।
 नाऽभिज्ञां भावदति योजयति नाऽभिज्ञामभावदति योजयति ।
 न समार्थीन् भावदति योजयति न समार्थानभावदति योजयति ।

न भारणीयानि भावदति योजयति न भारणीयान्यभावदति योजयति । न दशमभागनद्वयानि भावदति योजयति न दश-
मभागनद्वयान्यभावदति योजयति । न चत्वारि वैशारद्यानि भाव-
दति योजयति न चत्वारि वैशारद्यान्यभावदति योजयति । न
चतस्रः प्रतिधम्बिदांभावदति योजयति न चतस्रः प्रतिधम्बिदोऽ-
भावदति योजयति । न मर्यादार्थो भावदति योजयति न मर्या-
दार्थमभावदति योजयति । न मर्यादरूपां भावदति योजयति
न मर्यादरूपमभावदति योजयति । नाऽऽद्यादशाऽऽपेक्षिकान् बुद्ध-
धर्मान् भावदति योजयति नाऽऽद्यादशाऽऽपेक्षिकान् बुद्धधर्मान् भाव-
दति योजयति । न श्रोत-श्रापक्षिपक्षं भावदति योजयति न
श्रोत-श्रापक्षिपक्षमभावदति योजयति । न महदाऽऽगामिपक्षं
भावदति योजयति न महदाऽऽगामिपक्षमभावदति योजयति ।
नाऽऽगामिपक्षं भावदति योजयति नाऽऽगामिपक्षमभावदति
योजयति । नाऽऽर्त्तं भावदति योजयति नाऽऽर्त्तमभावदति
योजयति । न प्रत्येकबोधिं भावदति योजयति न प्रत्येकबोधिम-
भावदति योजयति । न मार्गाऽऽकारजतां भावदति योजयति न
मार्गाऽऽकारजतामभावदति योजयति । न सर्व्वाऽऽकारजतां भावदति
योजयति न सर्व्वाऽऽकारजतामभावदति योजयति ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् न रूपं नित्यमिति योजयति न रूपमनित्यमिति योज-
यति । न वेदनां निमित्तमिति योजयति न वेदनामनित्यमिति
योजयति । न संज्ञां नित्यमिति योजयति न संज्ञामनित्यमिति

योजयति । न कायविज्ञानं नित्यमिति योजयति न काय-
विज्ञानमनित्यमिति योजयति । न मनोविज्ञानं नित्यमिति
योजयति न मनोविज्ञानमनित्यमिति योजयति । न चक्षुः
संस्पर्शं नित्यमिति योजयति न चक्षुः संस्पर्शमनित्यमिति योज-
यति । न श्रोत्रसंस्पर्शं नित्यमिति योजयति न श्रोत्रसंस्पर्श-
मनित्यमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं नित्यमिति योजयति न
घ्राणसंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं नित्यमिति
योजयति न जिह्वासंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं
नित्यमिति योजयति न कायसंस्पर्शमनित्यमिति योजयति । न
मनः संस्पर्शं नित्यमिति योजयति न मनः संस्पर्शमनित्यमिति
योजयति । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति
न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति । न श्रोत्र-
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां
वेदनामनित्यमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्य-
मिति योजयति न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योज-
यति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति । न कायसंस्पर्श-
प्रत्ययां वेदनां नित्यमिति योजयति न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदना-
मनित्यमिति योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां नित्यमिति
योजयति न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनित्यमिति योजयति ।
न पृथिवीधातुं नित्यमिति योजयति न पृथिवीधातुमनित्यमिति

योजयति । नाऽध्यातुं नित्यइति योजयति नाऽध्यातुमनित्यइति योजयति । न तेजोधातुं नित्यइति योजयति न तेजोधातुमनित्यइति योजयति । न वायुधातुं नित्यइति योजयति न वायुधातुमनित्यइति योजयति । नाऽऽकाशधातुं नित्यइति योजयति नाऽऽकाशधातुमनित्यइति योजयति । न विज्ञानधातुं नित्यइति योजयति न विज्ञानधातुमनित्यइति योजयति । नाऽविद्यां नित्यामिति योजयति नाऽविद्यामनित्यामिति योजयति । न संस्कारान् नित्यानिति* योजयति न संस्काराननित्यानिति योजयति । न विज्ञानं नित्यमिति योजयति न विज्ञानमनित्यमिति योजयति । न नामरूपं नित्यमिति योजयति न नामरूपमनित्यमिति योजयति । न षडायतनं नित्यमिति योजयति न षडायतनमनित्यमिति योजयति । न स्पर्शं नित्यमिति योजयति न स्पर्शमनित्यमिति योजयति । न वेदनां नित्यामिति योजयति न वेदनामनित्यामिति योजयति । न तृष्णां नित्यामिति योजयति न तृष्णामनित्यामिति योजयति । नोपादानं नित्यमिति योजयति नोपादानमनित्यमिति योजयति । न भवं नित्यमिति योजयति न भवमनित्यमिति योजयति । न जातिं नित्यामिति योजयति न जातिमनित्यामिति योजयति । न

* इति शब्दमनित्याद्युक्तं नित्यादि शब्दस्य क्वचित् प्रथमान्वयं क्वचित् द्वितीयान्वयं एवं क्वचित् त्रितयमप्यनित्यमिति । क्वचित् कौषलिकृतं दृष्टम् - वैश्वस्येनैवेत्येवमिति जातिमिति प्रतिभाति । एवं वैश्वस्येनैवेत्येवमिति दृष्टम् - दृष्टम् इत्येवमिति दृष्टम् इत्येवमिति दृष्टम् इत्येवमिति ।

जरामरणं नित्यमिति योजयति न जरामरणमनित्यमिति यति । न दानपारमितां नित्येति योजयति न दानपारमितामनित्येति योजयति । न शीलपारमितां नित्येति योजयति न शीलपारमितामनित्येति योजयति । न चान्तिपारमितां नित्येति योजयति न चान्तिपारमितामनित्येति योजयति । न वैराग्यपारमितां नित्येति योजयति न वैराग्यपारमितामनित्येति योजयति । न ध्यानपारमितां नित्येति योजयति न ध्यानपारमितामनित्येति योजयति । न प्रज्ञापारमितां नित्येति योजयति न प्रज्ञापारमितामनित्येति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यतां नित्येति योजयति न नाऽध्यात्मशून्यतामनित्येति योजयति । न वह्निर्द्विषयशून्यतां नित्येति योजयति न वह्निर्द्विषयशून्यतामनित्येति योजयति । न वह्निर्द्विषयशून्यतां नित्येति योजयति नाऽध्यात्मवह्निर्द्विषयशून्यतां नित्येति योजयति । न शून्यताशून्यतां नित्येति योजयति न शून्यताशून्यतामनित्येति योजयति । न महाशून्यतां नित्येति योजयति न महाशून्यतामनित्येति योजयति । न परमाशून्यतां नित्येति योजयति न परमाऽर्थशून्यतामनित्येति योजयति । न संस्कृतशून्यतां नित्येति योजयति न संस्कृतशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यतां नित्येति योजयति नाऽसंस्कृतशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां नित्येति योजयति नाऽत्यन्तशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनवराऽग्रशून्यतां नित्येति योजयति नाऽनवराऽग्रशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां नित्येति योजयति नाऽनवकारशून्यतामनित्येति योजयति ।

प्रकृतिशून्यतां नित्येति योजयति न प्रकृतिशून्यतामनित्येति
 योजयति । न सर्वधर्मशून्यतां नित्येति योजयति न सर्वधर्म-
 शून्यतामनित्येति योजयति । न स्वलक्षणशून्यतां नित्येति योज-
 यति न स्वलक्षणशून्यतामनित्येति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां
 नित्येति योजयति नाऽनुपलम्भशून्यतामनित्येति योजयति ।
 नाऽभावशून्यतां नित्येति योजयति नाऽभावशून्यतामनित्येति
 योजयति । न स्वभावशून्यतां नित्येति योजयति न स्वभाव-
 शून्यतामनित्येति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां नित्येति
 योजयति नाऽभावस्वभावशून्यतामनित्येति योजयति । न कृत्युप-
 स्थानानि नित्यानीति योजयति न कृत्युपस्थानान्यनित्यानीति
 योजयति । न सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति योजयति न सम्यक्-
 प्रहाणान्यनित्यानीति योजयति । न ऋद्धिपादान् नित्यानिति
 योजयति न ऋद्धिपादाननित्यानिति योजयति । नेन्द्रियाणि
 नित्यानीति योजयति नेन्द्रियाण्यनित्यानीति योजयति । न
 वलानि नित्यानीति योजयति न वलान्यनित्यानीति योजयति ।
 न बोध्यङ्गानि नित्यानीति योजयति न बोध्यङ्गान्यनित्यानीति
 योजयति । नाऽऽख्याऽष्टाऽङ्गमार्गं नित्यमिति योजयति नाऽऽख्याऽ-
 ष्टाऽङ्गमार्गमनित्यमिति योजयति । नाऽऽर्थ्यमत्यानि नित्यानीति
 योजयति नाऽऽर्थ्यमत्यान्यनित्यानीति योजयति । न ध्यानानि
 नित्यानीति योजयति न ध्यानान्यनित्यानीति योजयति । नाऽप्र-
 माणानि नित्यानीति योजयति नाऽप्रमाणान्यनित्यानीति योज-
 यति । नाऽऽरूपममापत्तौर्नित्यादिति योजयति नाऽऽरूपममापत्तौ-

Muntakhabu-t-Tawārikh, (Text) Fasc. 1-15 @ /6/ each	Rs. 5
Muntakhabu-t-Tawārikh, (English) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5 and 3 Indexes; Vol. III, Fasc. 1 @ /12/ each	12
Muntakhabu-l-Lubāb, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each	7
Ma'āsir-i-'Alamgiri, (Text), Fasc. 1-6 @ /6/ each	2
Nukhbatu-l-Fikr, (Text) Fasc. 1	0
Nizāmī's Khiradnāmah-i-Iskandari, (Text) Fasc. 1-2 @ /12/ each	1
Riyāzu-s-Salātīn, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1
Tabaqāt-i-Nāsirī, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1
Ditto (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each	10
Ditto Index	1
Tārīkh-i-Firūz Shāhi of Ziyān-d-dīn Barni (Text) Fasc. 1-7 @ /6/ each	2
Tārīkh-i-Firūzshāhi, of Shams-i-Sirāj Aif, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	2
Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ /18/ each	3
Wis & Rāmīn, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	1
Zafarnāmah, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ /6/ each	6
Tuzuk-i-Jahāngiri, (Eng.) Fasc. 1	0

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vol. VII, Vols. XI and XVII, and Vols. XIX and XX @ 10/ each ... 50
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /6/ per No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (3), 1847 (12), 1848 (12), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6), 1886 (8), 1887 (7), 1888 (7), 1889 (10), 1890 (11), 1891 (7), 1892 (8), 1893 (11), 1894 (8), 1895 (7), 1896 (8), 1897 (8), 1898 (8), 1899 (8), (a 1.8 per No. to Members and @ 2/ per No. to Non-Members)
4. N. B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
 - Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1883 ... 3
 - A sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkistan, by R. B. Shaw (Extra No., J.A.S.B., 1878) ... 4
 - Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J.A.S.B., 1888) ... 2
 - Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J.A.S.B., 1875) ... 4
 - Introduction to the Maithili Language of North Bihar, by G. A. Grierson, Part II, Chronology and Vocabulary (Extra No., J.A.S.B., 1882) ... 1
 - An Arab-Maghribian ... 3
 - Catalogue of Hindi Vocabulary ... 2
 - Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal, by W. A. Hinde ... 3
 - Inang's Commentary on the Malayah, Vols. II and IV, @ 10/ each ... 32
 - Jahāngīr's Mirr-i-Jahān, 162 pages with 17 plates, 4to. Part I ... 2
 - Il-Muhtasib ... 4
 - Il-Muhtasib Vols. III and IV, @ 20/ each ... 40
 - Il-Muhtasib's Description of New Indian Lepidoptera, Parts I-III, with coloured plates, 2to. @ 6/ each ... 18
 - Il-Muhtasib's ... 1
 - Il-Muhtasib's ... 10
 - Il-Muhtasib's ... 8
 - Il-Muhtasib's ... 2
 - Il-Muhtasib's ... 1
 - Il-Muhtasib's ... 1
 - Il-Muhtasib's ... 1

BIBLIOTHECA INDICA :

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

NEW SERIES, No. 1012.



शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।

ŚATASAHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PARAMITĀ

A
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE
OF

BUDDHA WITH HIS DISCIPLES
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY
PRATAPACANDRA GHOṢA

PART I. FAS. 3.

~~~~~  
CALCUTTA :

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,  
AND PUBLISHED BY THE  
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET,  
1902.



AT THE LIBRARY OF THE

NO. 57, PARK STREET, CALCUTTA,

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LUZAC & CO.,

46, GREAT RUSSELL STREET, LONDON, W.C., AND MR. OTTO  
HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

Complete copies of those works marked with an asterisk \* cannot be supplied—some

of the Fasciculi being out of stock.

## BIBLIOTHECA INDICA

*Sanskrit Series.*

[illegible]

यन्मन्त्रादिति योजयति । नाऽपि निमोक्षान्नित्यामिति योजयति ।  
 नाऽपि निमोक्षान्नित्यामिति योजयति । न ननाऽनपुनर्विचार-  
 मभाषणोक्तिरिति योजयति । न ननाऽनपुनर्विचारमभाषणोक्ति-  
 रिति योजयति । न शून्यां नित्यामिति योजयति । न  
 शून्यामभिनित्यामिति योजयति । नाऽऽनिमित्तं नित्यमिति  
 योजयति । नाऽऽनिमित्तमभिनित्यामिति योजयति । नाऽप्रणिहितं  
 नित्यमिति योजयति । नाऽप्रणिहितमभिनित्यामिति योजयति ।  
 नाऽभिज्ञा नित्यामिति योजयति । नाऽभिज्ञा अभिनित्यामिति योजयति ।  
 न समाधौ नित्यामिति योजयति । न समाधौ अभिनित्यामिति  
 योजयति । न धारणोक्त्यामिनित्यामिति योजयति । न धारणो  
 क्त्यामिनित्यामिति योजयति । न दशतथागतवत्त्वान्नित्यामिति  
 योजयति । न दशतथागतवत्त्वान्नित्यामिति योजयति । न  
 एतद्विदेशारण्यामिनित्यामिति योजयति । न एतद्विदेशारण-  
 यान्नित्यामिति योजयति । न एतत्प्रतिभेदो नित्यामिति योज-  
 यति । न एतत्प्रतिभेदो नित्यामिति योजयति । न महाभैरवो  
 नित्यामिति योजयति । न महाभैरवमभिनित्यामिति योजयति । न  
 महाकर्णान्नित्यामिति योजयति । न महाकर्णान्नित्यामिति  
 योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्नित्यामिति योजयति ।  
 नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्नित्यामिति योजयति । न श्रोत-  
 आपत्तिफलं नित्यमिति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलमभिनित्य-  
 मिति योजयति । न महादागामिफलं नित्यमिति योजयति । न  
 महादागामिफलमभिनित्यमिति योजयति । नाऽनागामिफलं नित्य-

मिति योजयति । नाऽनागामिफलमनित्यमिति योजयति । नाऽर्हत्त्वमनित्यमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिं नित्यमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिमनित्यमिति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां नित्यामिति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतामनित्यामिति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां नित्यामिति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामनित्यामिति योजयति । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं सुखमिति योजयति । न रूपं दुःखमिति योजयति । न वेदनां सुखेति योजयति । न वेदनां दुःखेति योजयति । न संज्ञां सुखेति योजयति । न संज्ञां दुःखेति योजयति । न संस्कारान् सुखानिति योजयति । न संस्कारान् दुःखानिति योजयति । न विज्ञानं सुखमिति योजयति । न विज्ञानं दुःखमिति योजयति । न चक्षुः सुखमिति योजयति । न चक्षुर्दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रं सुखमिति योजयति । न श्रोत्रं दुःखमिति योजयति । न घ्राणं सुखमिति योजयति । न घ्राणं दुःखमिति योजयति । न जिह्वां सुखमिति योजयति । न जिह्वां दुःखमिति योजयति । न कायं सुखमिति योजयति । न कायं दुःखमिति योजयति । न मनः सुखमिति योजयति । न मनोदुःखमिति योजयति । न रूपं सुखमिति योजयति । न रूपं दुःखमिति योजयति । न शब्दं सुखमिति योजयति । न शब्दं दुःखमिति योजयति । न गन्धं

सुखमिति योजयति । न रसं दुःखमिति योजयति । न रसं  
 दुःखमिति योजयति । न रसं दुःखमिति योजयति । न रसं  
 सुखमिति योजयति । न रसं दुःखमिति योजयति । न धर्मान्  
 सुखमिति योजयति । न धर्मान् दुःखमिति योजयति । न चतु-  
 र्विधानं सुखमिति योजयति । न चतुर्विधानं दुःखमिति योज-  
 यति । न श्रोत्रविज्ञानं सुखमिति योजयति । न श्रोत्रविज्ञानं  
 दुःखमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानं सुखमिति योजयति । न  
 घ्राणविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं सुखमिति  
 योजयति । न जिह्वाविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न कायविज्ञानं  
 सुखमिति योजयति । न कायविज्ञानं दुःखमिति योजयति । न  
 मनोविज्ञानं सुखमिति योजयति । न मनोविज्ञानं दुःखमिति  
 योजयति । न चतुसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न चतुसंस्पर्शं  
 दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न  
 श्रोत्रसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं सुखमिति योज-  
 यति । न घ्राणसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं सुख-  
 मिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शं दुःखमिति योजयति । न काय-  
 संस्पर्शं सुखमिति योजयति । न कायसंस्पर्शं दुःखमिति योजयति ।  
 न मनःसंस्पर्शं सुखमिति योजयति । न मनःसंस्पर्शं दुःखमिति  
 योजयति । न चतुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखमिति योजयति । न  
 चतुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्श-  
 प्रत्ययां वेदनां सुखमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां  
 दुःखमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखमिति

योजयति । न प्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखमिति योजयति । न  
 जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्श-  
 प्रत्ययां वेदनां दुःखमिति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां  
 सुखमिति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखमिति  
 योजयति । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां सुखमिति योजयति ।  
 न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां दुःखमिति योजयति । न पृथिवी-  
 धातुं सुखमिति योजयति । न पृथिवीधातुं दुःखमिति योजयति ।  
 न ज्वधातुं सुखमिति योजयति । न ज्वधातुं दुःखमिति योजयति ।  
 न तेजोधातुं सुखमिति योजयति । न तेजोधातुं दुःखमिति योज-  
 यति । न वायुधातुं सुखमिति योजयति । न वायुधातुं दुःखमिति  
 योजयति । नाऽऽकाशधातुं सुखमिति योजयति । नाऽऽकाशधातुं  
 दुःखमिति योजयति । न विज्ञानधातुं सुखमिति योजयति ।  
 न विज्ञानधातुं दुःखमिति योजयति । नाऽविद्यां सुखेति योज-  
 यति । नाऽविद्यां दुःखेति योजयति । न संस्कारान् सुखादिति  
 योजयति । न संस्कारान् दुःखादिति योजयति । न विज्ञानं सुख-  
 मिति योजयति । न विज्ञानं दुःखमिति योजयति । न नामरूपं  
 सुखमिति योजयति । न नामरूपं दुःखमिति योजयति । न षड्हा-  
 यतनं सुखमिति योजयति । न षड्हायतनं दुःखमिति योजयति ।  
 न स्पर्शं सुखमिति योजयति । न स्पर्शं दुःखमिति योजयति । न  
 वेदनां सुखेति योजयति । न वेदनां दुःखेति योजयति । न तृष्णां  
 सुखेति योजयति । न तृष्णां दुःखेति योजयति । नोपादानं सुख-  
 मिति योजयति । नोपादानं दुःखमिति योजयति । न भवं सुख-

निति योजयति । न भवे दुःखेति योजयति । न जातिं सुखेति  
 योजयति । न जातिं दुःखेति योजयति । न जरामरणं सुखेति  
 योजयति । न जरामरणं दुःखेति योजयति । न दानपारमितां  
 सुखेति योजयति । न दानपारमितां दुःखेति योजयति । न  
 शीलपारमितां सुखेति योजयति । न शीलपारमितां दुःखेति  
 योजयति । न दान्तिपारमितां सुखेति योजयति । न दान्तिपार-  
 मितां दुःखेति योजयति । न धैर्यपारमितां सुखेति योजयति ।  
 न धैर्यपारमितां दुःखेति योजयति । न ध्यानपारमितां सुखेति  
 योजयति । न ध्यानपारमितां दुःखेति योजयति । न प्रज्ञापारमितां  
 सुखेति योजयति । न प्रज्ञापारमितां दुःखेति योजयति । नाऽधा-  
 ताशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽधाताशून्यतां दुःखेति योजयति ।  
 न वदित्वाशून्यतां सुखेति योजयति । न वदित्वाशून्यतां दुःखेति  
 योजयति । नाऽधातावदित्वाशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽधाता-  
 वदित्वाशून्यतां दुःखेति योजयति । न शून्यताशून्यतां सुखेति  
 योजयति । न शून्यताशून्यतां दुःखेति योजयति । न महाशून्यतां  
 सुखेति योजयति । न महाशून्यतां दुःखेति योजयति । न पर-  
 माऽर्थशून्यतां सुखेति योजयति । न परमाऽर्थशून्यतां दुःखेति  
 योजयति । न संकृतशून्यतां सुखेति योजयति । न संकृतशून्यतां  
 दुःखेति योजयति । नाऽसंकृतशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽसं-  
 कृतशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां सुखेति योजयति ।  
 नाऽत्यन्तशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनवराऽप्रशून्यतां सुखेति  
 योजयति । नाऽनवराऽप्रशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनवकार-

शून्यतां सुखेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां दुःखेति योजयति ।  
 न प्रकृतिशून्यतां सुखेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतां दुःखेति  
 योजयति । न सर्वधर्मशून्यतां सुखेति योजयति । न सर्वधर्मशून्यतां  
 दुःखेति योजयति । न स्वलक्षणशून्यतां सुखेति योजयति । न  
 स्वलक्षणशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां सुखेति  
 योजयति । नाऽनुपलम्भशून्यतां दुःखेति योजयति । नाऽभावशून्यतां  
 सुखेति योजयति । नाऽभावशून्यतां दुःखेति योजयति । न स्वभाव-  
 शून्यतां सुखेति योजयति । न स्वभावशून्यतां दुःखेति योजयति ।  
 नाऽभावस्वभावशून्यतां सुखेति योजयति । नाऽभावस्वभावशून्यतां  
 दुःखेति योजयति । न सत्युपस्थानानि सुखानीति योजयति । न  
 सत्युपस्थानानि दुःखानीति योजयति । न मय्यक् प्रज्ञाणानि  
 सुखानीति योजयति । न मय्यक् प्रज्ञाणानि दुःखानीति योजयति ।  
 न क्षुद्रिपादान् सुखादिति योजयति । न क्षुद्रिपादान् दुःखादिति  
 योजयति । नेन्द्रियाणि सुखानीति योजयति । नेन्द्रियाणि दुःखा-  
 नीति योजयति । न वज्रानि सुखानीति योजयति । न वज्रानि  
 दुःखानीति योजयति । न बोधज्ञानानि सुखानीति योजयति । न  
 बोधज्ञानानि दुःखानीति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं सुखादिति  
 योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं दुःखादिति योजयति । नाऽऽर्यमार्गानि  
 सुखानीति योजयति । नाऽऽर्यमार्गानि दुःखानीति योजयति । न  
 धर्मानि सुखानीति योजयति । न धर्मानि दुःखानीति योजयति ।  
 नाऽऽत्मनानि सुखानीति योजयति । नाऽऽत्मनानि दुःखानीति  
 योजयति । नाऽऽत्मनानि सुखादिति योजयति । नाऽऽत्मनानि

मन्त्राण्यतो दुःखादिति योजयति । नाऽऽद्योविमोक्षान् मन्त्रादिति  
 योजयति । नाऽऽद्यो विमोक्षान् दुःखादिति योजयति । न मन्त्राऽन-  
 पूर्वविचारमन्त्राण्यतोः सुखादिति योजयति । न मन्त्राऽनपूर्वविचार-  
 मन्त्राण्यतोः दुःखादिति योजयति । न मन्त्राणां सुखेति योजयति । न  
 मन्त्राणां दुःखेति योजयति । नाऽऽनिमित्तं सुखमिति योजयति ।  
 नाऽऽनिमित्तं दुःखमिति योजयति । नाऽऽप्रणिहितं सुखमिति  
 योजयति । नाऽऽप्रणिहितं दुःखमिति योजयति । नाऽभिज्ञां सुखेति  
 योजयति । नाऽभिज्ञां दुःखेति योजयति । न मन्त्रार्थं सुखादिति  
 योजयति । न मन्त्रार्थं दुःखादिति योजयति । न धारणीमुख्यानि  
 सुखानीति योजयति । न धारणीमुख्यानि दुःखानीति योजयति ।  
 न दशतथागतवसानानि सुखानीति योजयति । न दशतथागतवसानानि  
 दुःखानीति योजयति । न चत्वारिंशद्विंशत्येव सुखानीति योज-  
 यति । न चत्वारिंशद्विंशत्येव दुःखानीति योजयति । न चतस्रः  
 प्रतिषंविदः सुखादिति योजयति । न चतस्रः प्रतिषंविदोदुःखादिति  
 योजयति । न मन्त्रार्थेण सुखेति योजयति । मन्त्रार्थेण दुःखेति  
 योजयति । न मन्त्राकरणं सुखेति योजयति । न मन्त्राकरणं  
 दुःखेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेष्टिकान् बुद्धधर्मान् सुखादिति  
 योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेष्टिकान् बुद्धधर्मान् दुःखादिति योज-  
 यति । न श्रोत-आपत्तिफलं सुखमिति योजयति । न श्रोत-  
 आपत्तिफलं दुःखमिति योजयति । न सहस्रदागामिफलं सुखमिति  
 योजयति । न सहस्रदागामिफलं दुःखमिति योजयति । नाऽना-  
 गामिफलं सुखमिति योजयति । नाऽनागामिफलं दुःखमिति



योजयति । नास्त्वेन शुभमिति योजयति । नास्त्वेन दुःखमिति योजयति । न प्रमेकबोधं शुभमिति योजयति । न प्रमेकबोधं दुःखमिति योजयति । न मागोऽकारजतां शुभेति योजयति । न मागोऽकारजतां दुःखेति योजयति । न मर्थाऽकारजतां शुभेति योजयति । न मर्थाऽकारजतां दुःखेति योजयति । परं हि गारुडगोपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं गारुडगोपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपमात्मेति योजयति । न रूपमनात्मेति योजयति । न वेदनामात्मेति योजयति । न वेदनामनात्मेति योजयति । न संज्ञामात्मेति योजयति । न संज्ञामनात्मेति योजयति । न संस्कारानात्मान इति योजयति । न संस्काराननात्मान इति योजयति । न विज्ञानमात्मेति योजयति । न विज्ञानमनात्मेति योजयति । न चक्षुरात्मेति योजयति न चक्षुरनात्मेति योजयति । न श्रोत्रमात्मेति योजयति । न श्रोत्रमनात्मेति योजयति । न घ्राणमात्मेति योजयति न घ्राणमनात्मेति योजयति । न जिह्वा-मात्मेति योजयति । न जिह्वामनात्मेति योजयति । न कायमात्मेति योजयति । न कायमनात्मेति योजयति । न मनश्चात्मेति योजयति । न मनोऽनात्मेति योजयति । न रूपमात्मेति योजयति । न रूपमनात्मेति योजयति । न शब्दमात्मेति योजयति । न शब्दमनात्मेति योजयति । न गन्धमात्मेति योजयति । न गन्धमनात्मेति योजयति । न रसमात्मेति योजयति । न रसमनात्मेति

योजयति । न स्पर्शमात्रेति योजयति । न स्पर्शमनात्मेति योज-  
यति । न धर्माणां तन्मात्रेति योजयति । न धर्माननात्मान  
इति योजयति । न दृष्टुर्विज्ञानमात्रेति योजयति । न दृष्टुर्विज्ञा-  
नमनात्मेति योजयति । न श्रोत्रविज्ञानमात्रेति योजयति । न  
श्रोत्रविज्ञानमनात्मेति योजयति । न घ्राणविज्ञानमात्रेति योज-  
यति । न घ्राणविज्ञानमनात्मेति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमा-  
त्रेति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमनात्मेति योजयति । न काय-  
विज्ञानमात्रेति योजयति । न कायविज्ञानमनात्मेति योजयति ।  
न मनोविज्ञानमात्रेति योजयति । न मनोविज्ञानमनात्मेति  
योजयति । न चतुः संस्पर्शमात्रेति योजयति । न चतुः संस्पर्शम-  
नात्मेति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शमात्रेति योजयति । न श्रोत्र-  
संस्पर्शमनात्मेति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शमात्रेति योजयति । न  
घ्राणसंस्पर्शमनात्मेति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शमात्रेति योजयति ।  
न जिह्वासंस्पर्शमनात्मेति योजयति । न कायसंस्पर्शमात्रेति योज-  
यति । न कायसंस्पर्शमनात्मेति योजयति । न मनः संस्पर्शमात्रेति  
योजयति । न मनः संस्पर्शमनात्मेति योजयति । न चतुःसंस्पर्शप्रत्ययां  
वेदनामात्रेति योजयति । न चतुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति  
योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामात्रेति योजयति । न श्रोत्र-  
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां  
वेदनामात्रेति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति  
योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामात्रेति योजयति । न  
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां

वेदनामात्मेति योजयति । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामात्मेति । योजयति न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनात्मेति योजयति । न पृथिवीधातुमात्मेति योजयति । न पृथिवीधातुमनात्मेति योजयति । नाऽऽधातुमात्मेति योजयति । नाऽऽधातुमनात्मेति योजयति । न तेजोधातुमात्मेति योजयति । न तेजोधातुमनात्मेति योजयति । न वायुधातुमात्मेति योजयति । न वायुधातुमनात्मेति योजयति । नाऽऽकाशधातुमात्मेति योजयति । नाऽऽकाशधातुमनात्मेति योजयति । न विज्ञानधातुमात्मेति योजयति । न विज्ञानधातुमनात्मेति योजयति । नाऽविद्यामात्मेति योजयति । नाऽविद्यामनात्मेति योजयति । न संस्कारानात्मानदति योजयति । न संस्काराननात्मानदति योजयति । न विज्ञानमात्मेति योजयति । न विज्ञानमनात्मेति योजयति । न नामरूपमात्मेति योजयति । न नामरूपमनात्मेति योजयति । न षडायतनमात्मेति योजयति । न षडायतनमनात्मेति योजयति । न स्पर्शमात्मेति योजयति । न स्पर्शमनात्मेति योजयति । न वेदनामात्मेति योजयति । न वेदनामनात्मेति योजयति । न दृष्ट्यामात्मेति योजयति । न दृष्ट्यामनात्मेति योजयति । नोपादानमात्मेति योजयति । नोपादानमनात्मेति योजयति । न भवमात्मेति योजयति । न भवमनात्मेति योजयति । न जातिमात्मेति योजयति । न जातिमनात्मेति योजयति । न जरामरणमात्मेति योजयति । न जरामरणमनात्मेति योजयति । न दानपारमितामात्मेति योजयति । न दानपारमिताननात्मेति योजयति । न शीलपारमितामात्मेति

योजयति । न शीघ्रपारमितामनात्मेति योजयति । न क्षान्तिपार-  
 मितामनात्मेति योजयति । न क्षान्तिपारमितामनात्मेति योजयति ।  
 न शीघ्रपारमितामनात्मेति योजयति । न शीघ्रपारमितामनात्मेति  
 योजयति । न ध्यानपारमितामनात्मेति योजयति । न ध्यानपारमिता-  
 मनात्मेति योजयति । न प्रज्ञापारमितामनात्मेति योजयति । न  
 प्रज्ञापारमितामनात्मेति योजयति । नाऽप्यात्मशून्यतामनात्मेति योज-  
 यति । नाऽप्यात्मशून्यतामनात्मेति योजयति । न वरिह्वाशून्यता-  
 मनात्मेति योजयति । न वरिह्वाशून्यतामनात्मेति योजयति । नाऽ-  
 प्यात्मवरिह्वाशून्यतामनात्मेति योजयति । नाऽप्यात्मवरिह्वाशून्यताम-  
 नात्मेति योजयति । न शून्यतामनात्मेति योजयति । न शून्य-  
 तामनात्मेति योजयति । न मराशून्यतामनात्मेति योजयति ।  
 न मराशून्यतामनात्मेति योजयति । न परमाऽर्शून्यतामनात्मेति  
 योजयति । न परमाऽर्शून्यतामनात्मेति योजयति । न संश्रुतशून्य-  
 तामनात्मेति योजयति । न संश्रुतशून्यतामनात्मेति योजयति । ना-  
 ऽसंश्रुतशून्यतामनात्मेति योजयति । नाऽसंश्रुतशून्यतामनात्मेति योज-  
 यति । नाऽत्यन्तशून्यतामनात्मेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतामनात्मेति  
 योजयति । नाऽनवराऽयशून्यतामनात्मेति योजयति । नाऽनवरायशून्य-  
 तामनात्मेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतामनात्मेति योजयति ।  
 नाऽनवकारशून्यतामनात्मेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतामनात्मेति  
 योजयति । न प्रकृतिशून्यतामनात्मेति योजयति । न सर्वधर्मशून्य-  
 तामनात्मेति योजयति । न सर्वधर्मशून्यतामनात्मेति योजयति । न  
 खलचणशून्यतामनात्मेति योजयति । न खलचणशून्यतामनात्मेति

योजयति । नाऽनुपपन्नमात्रान्यतामात्रेति योजयति । नाऽनुपपन्नमात्रान्य-  
 तामनात्मेति योजयति । नाऽभावगन्त्यनामात्रेति योजयति । नाऽ-  
 भावगन्त्यनामनात्मेति योजयति । न स्वभावगन्त्यनामात्रेति योज-  
 यति । न स्वभावगन्त्यनामनात्मेति योजयति । नाऽभावपन्नमात्रगन्त्य-  
 तामात्रेति योजयति । नाऽभावपन्नमात्रगन्त्यनामनात्मेति योजयति ।  
 न तदनुपपन्नानान्यात्मानेति योजयति । न मृत्युपन्नानान्यनात्मा-  
 नीति योजयति । न सम्यक् प्रज्ञानान्यात्मानेति योजयति । न  
 सम्यक् प्रज्ञानान्यनात्मानेति योजयति । न अद्विपादानात्मानदति  
 योजयति । न अद्विपादाननात्मानदति योजयति । नेन्द्रियाण्य-  
 त्मानेति योजयति । नेन्द्रियाण्यनात्मानेति योजयति । न वना-  
 न्यात्मानेति योजयति । न वनान्यनात्मानेति योजयति । न बो-  
 धज्ञान्यात्मानेति योजयति । न बोध्यज्ञान्यनात्मानेति योजयति ।  
 नाऽर्थाऽष्टाऽऽङ्गमार्गमात्रेति योजयति । नाऽर्थाऽष्टाऽऽङ्गमार्गमनात्मेति  
 योजयति । नाऽऽर्थ्यसत्यान्यात्मानेति योजयति । नाऽऽर्थ्यसत्यान्यना-  
 त्मानेति योजयति । न ध्यानान्यात्मानेति योजयति । न ध्यानान्य-  
 नात्मानेति योजयति । न प्रमाणान्यात्मानेति योजयति । न प्रमा-  
 णान्यनात्मानेति योजयति । नाऽऽरूपसमापत्तीरात्रेति योजयति ।  
 नाऽऽरूपसमापत्तीरनात्रेति योजयति । नाऽष्टौ विमोचानात्मान-  
 दति योजयति । नाऽष्टौ विमोचाननात्मानदति योजयति । न न-  
 वाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरात्रेति\* योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहार-

समापत्तीरनात्मेति\* योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-  
विमोक्षमुखान्यात्मानानीति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहित-  
विमोक्षमुखान्यनात्मानानीति योजयति । नाऽभिज्ञानमात्मेति योजयति ।  
नाऽभिज्ञानमात्मेति योजयति । न समाधीनात्मानइति योजयति  
न समाधीननात्मानइति योजयति । न धारणीमुखान्यात्मानानीति  
योजयति । न धारणीमुखान्यनात्मानानीति योजयति । न दशतथागत-  
बलान्यात्मानानीति योजयति । न दशतथागतबलान्यनात्मानानीति योज-  
यति । न वैशारद्यान्यात्मानानीति योजयति । न वैशारद्यान्यनात्मा-  
नीति योजयति । न प्रतिसम्बिद्भात्मानइति योजयति । न प्रति-  
सम्बिदोऽनात्मानइति योजयति । न महामैत्रीमात्मेति योजयति ।  
न महामैत्रीमनात्मेति योजयति । न महाकरुणामात्मेति योज-  
यति । न महाकरुणामनात्मेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिक  
बुद्धधर्मानात्मानइति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मानना-  
त्मानइति योजयति । न श्रोतश्रापत्तिफलमात्मेति योजयति । न  
श्रोतश्रापत्तिफलमनात्मेति योजयति । न सहदागामिफलमात्मेति  
योजयति । न सहदागामिफलमनात्मेति योजयति । नाऽनागामि-  
फलमात्मेति योजयति । नाऽनागामिफलमनात्मेति योजयति । ना-  
ऽर्हत्त्वमात्मेति योजयति । नाऽर्हत्त्वमनात्मेति योजयति । न प्रत्येक-  
बोधिमात्मेति योजयति । न प्रत्येकबोधिमनात्मेति योजयति । न  
मार्गाऽऽकारजतामात्मेति योजयति । न मार्गाऽऽकारजतामनात्मेति  
योजयति । न सर्व्वाऽऽकारजतामात्मेति योजयति । न सर्व्वाऽऽकार-

जनामनात्मेति योजयति । एवं नरन् गारदत्तोपुत्र बोधिमलो-  
मन्नामन्तः प्रज्ञापारमितायां श्रुतदति नक्तयः ।

पुनरपरं गारदत्तोपुत्र बोधिमलोमन्नामन्तः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् न रूपं शान्तमिति योजयति । न रूपमशान्तमिति योजयति ।  
न वेदनां शान्तेति योजयति । न वेदनामशान्तेति योजयति । न  
मंज्ञां शान्तेति योजयति । न मंज्ञामशान्तेति योजयति । न संस्का-  
रान् शान्ता इति योजयति । न संस्कारानशान्ता इति योजयति ।  
न विज्ञानं शान्तमिति योजयति । न विज्ञानमशान्तमिति योज-  
यति । न चक्षुः शान्तमिति योजयति । न चक्षुरशान्तमिति योज-  
यति । न श्रोत्रं शान्तमिति योजयति । न श्रोत्रमशान्तमिति  
योजयति । न घ्राणं शान्तमिति योजयति । न घ्राणमशान्तमिति  
योजयति । न जिह्वां शान्तेति योजयति । न जिह्वामशान्तेति  
योजयति । न कायं शान्तमिति योजयति । न कायमशान्तमिति\*  
योजयति । न मनः शान्तमिति योजयति । न मनोऽशान्तमिति  
योजयति । न रूपं शान्तमिति योजयति । न रूपमशान्तमिति  
योजयति । न शब्दं शान्तमिति योजयति । न शब्दमशान्तमिति  
योजयति । न गन्धं शान्तमिति योजयति । न गन्धमशान्तमिति  
योजयति । न रसं शान्तमिति योजयति । न रसमशान्तमिति  
योजयति । न स्पर्शं शान्तमिति योजयति । न स्पर्शमशान्तमिति  
योजयति । न धर्मान् शान्तादिति योजयति । न धर्मानशान्तादिति  
योजयति । न चक्षुर्विज्ञानं शान्तमिति योजयति । न चक्षुर्विज्ञान-

गणान्तमिति योजयति । न श्रीचन्द्रविज्ञानं गणान्तमिति योजयति । न  
 श्रीचन्द्रविज्ञानमगणान्तमिति योजयति । न घ्राणविज्ञानं गणान्तमिति  
 योजयति । न घ्राणविज्ञानमगणान्तमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानं  
 गणान्तमिति योजयति । न जिह्वाविज्ञानमगणान्तमिति योजयति । न  
 वायुविज्ञानं गणान्तमिति योजयति । न वायुविज्ञानमगणान्तमिति  
 योजयति । न मनोविज्ञानं गणान्तमिति योजयति । न मनोविज्ञान-  
 मगणान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शं गणान्तमिति योजयति । न  
 चक्षुःसंस्पर्शमगणान्तमिति योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शं गणान्तमिति  
 योजयति । न श्रोत्रसंस्पर्शमगणान्तमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शं  
 गणान्तमिति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शमगणान्तमिति योजयति । न  
 जिह्वासंस्पर्शं गणान्तमिति योजयति । न जिह्वासंस्पर्शमगणान्तमिति  
 योजयति । न वायुसंस्पर्शं गणान्तमिति योजयति । न वायुसंस्पर्शम-  
 गणान्तमिति योजयति । न मनः संस्पर्शं गणान्तमिति योजयति । न  
 मनःसंस्पर्शमगणान्तमिति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां<sup>(१)</sup> वेदनां  
 गणान्तेति योजयति । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामगणान्तेति योज-  
 यति । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां गणान्तेति योजयति । न श्रोत्र-  
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामगणान्तेति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां  
 वेदनां गणान्तेति योजयति । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामगणान्तेति  
 योजयति । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां गणान्तेति योजयति । न  
 जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामगणान्तेति योजयति । न वायुसंस्पर्शप्रत्ययां

(१) कार्यं प्रत्ययते गच्छतीति प्रत्ययः कारणमिति रत्नप्रभा । प्रत्ययो-  
 ऽधीनश्चक्षुःज्ञानविश्वासहेतुख्यत्वमरः ।



वेदनां गान्तेति योजयति । न कायमंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामगान्तेति योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां गान्तेति योजयति । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामगान्तेति योजयति । न पृथिवीधातुं गान्ते\*ति योजयति । न पृथिवीधातुमगान्तेति योजयति । नाऽब्धातुं गान्तेति योजयति । नाऽब्धातुमगान्तेति योजयति । न तेजोधातुं गान्तेति योजयति । न तेजोधातुमगान्तेति योजयति । न वायुधातुं गान्तेति योजयति । न वायुधातुमगान्तेति योजयति । नाऽऽकाशधातुं गान्तइति योजयति । नाऽऽकाशधातुमगान्तइति योजयति । न विज्ञानधातुं गान्तइति योजयति । न विज्ञानधातुमगान्तइति योजयति । नाऽविद्यां<sup>(१)</sup> गान्तेति योजयति । नाऽविद्यामगान्तेति योजयति । न संस्कारान् गान्ताइति योजयति । न संस्कारानगान्ताइति योजयति । न विज्ञानं गान्तमिति योजयति ।

\* गान्तेति च पाठः ।

- (१) क्षणिकेषु स्थिरत्वबुद्धिरविद्या । ततोरागद्वेषमोहाः संस्काराभवन्ति । तेभ्योगर्भस्थस्याद्यं विज्ञानमुत्पद्यते । तस्माच्चाक्षयविज्ञानात् पृथिव्यादि चतुष्टयं नामाश्रयत्वान्नाम भवति । ततो रूपं सितासितात्मकं शुक्लशोणितं निष्पद्यते गर्भस्थकललबुद्बुदाऽवस्था नामरूपपदार्थइति निष्कर्षः । विज्ञानं पृथिव्यादिचतुष्टयं रूपञ्चेति षट् व्यायतनानियस्येन्द्रियजातस्य तत् षडायतनं । नामरूपेन्द्रियाणां मिथः संयोगः स्पर्शः । ततः सुखादिकावेदना, तथा पुनर्विषयदृष्ट्या, तथा प्रवृत्तिरूपादानं । तेन भवत्यस्माज्जन्मेति भवोद्धर्मादिस्ततो जातिर्देहजन्म पञ्चस्कन्धसमुदायइति यावत् जातानां स्कन्धानां परिपाकोजरस्कन्धः नाशोमरणम् । इति शाररीकमाद्य टीका, रत्नप्रभा ।

न विज्ञानमगान्तमिति योजयति । न नामरूपं गान्तमिति योज-  
यति न नामरूपमगान्तमिति योजयति । न पदायतनं गान्तमिति  
योजयति न पदायतनमगान्तमिति योजयति । न स्थितिं गान्तमिति  
योजयति न स्थितिमगान्तमिति योजयति । न वेदनां गान्तेति  
योजयति न वेदनामगान्तेति योजयति । न तृष्णां गान्तेति  
योजयति न तृष्णामगान्तेति योजयति । नोपादानं गान्तमिति\*  
योजयति नोपादानमगान्तमिति† योजयति । न भवं गान्तमिति  
योजयति न भवमगान्तमिति योजयति । न जातिं गान्तेति  
योजयति न जातिमगान्तेति योजयति । न जरामरणं गान्तमिति  
योजयति न जरामरणमगान्तमिति योजयति । न दानपारमितां  
गान्तेति योजयति न दानपारमितामगान्तेति योजयति । न  
शीलपारमितां गान्तेति योजयति न शीलपारमितामगान्तेति  
योजयति । न चान्तिपारमितां गान्तेति योजयति न चान्ति-  
पारमितामगान्तेति योजयति न वीर्यपारमितां गान्तेति योजयति  
न वीर्यपारमितामगान्तेति योजयति । न ध्यानपारमितां गान्तेति  
योजयति । न ध्यानपारमितामगान्तेति योजयति । न प्रज्ञापार-  
मितां गान्तेति योजयति । न प्रज्ञापारमितामगान्तेति योज-

\* अगान्तेति घ पुस्तके पाठः । एवं परत्र गान्तेति अगान्तेति पु० नपु०  
सकयोर्विशेष्यत्वेऽपि प्रयोगः । पुस्तकचतुष्टये दृश्यते ।

† शान्त इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः । एवं परत्र चातुशब्द विशेष्य  
स्यते शान्त इति अशान्त इति सर्वत्र पाठः ख, ग, घ, पुस्तकेषु  
दृश्यते ।

यति । नाऽध्यात्मशून्यतां गान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मशून्यता-  
मगान्तेति योजयति । न वहिर्द्वाशून्यतां गान्तेति योजयति । न  
वहिर्द्वाशून्यतामगान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां  
गान्तेति योजयति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामगान्तेति योजयति ।  
न शून्यताशून्यतां गान्तेति योजयति । न शून्यताशून्यताम-  
गान्तेति योजयति । न महाशून्यतां गान्तेति योजयति ।  
न महाशून्यतामगान्तेति योजयति । न परमार्थशून्यतां गान्तेति  
योजयति । न परमार्थशून्यतामगान्तेति योजयति । न संस्कृत-  
शून्यतां गान्तेति योजयति । न संस्कृतशून्यतामगान्तेति योज-  
यति । नाऽसंस्कृतशून्यतां गान्तेति योजयति । नाऽसंस्कृतशून्यताम-  
गान्तेति योजयति । नाऽत्यन्तशून्यतां गान्तेति योजयति । नाऽत्य-  
न्तशून्यतामगान्तेति योजयति । नाऽनवराऽयशून्यतां गान्तेति योज-  
यति । नाऽनवराऽयशून्यतामगान्तेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतां  
गान्तेति योजयति । नाऽनवकारशून्यतामगान्तेति योजयति । न  
प्रकृतिशून्यतां गान्तेति योजयति । न प्रकृतिशून्यतामगान्तेति योज-  
यति । न मर्त्यधर्मशून्यतां गान्तेति योजयति । न मर्त्यधर्मशून्यता-  
मगान्तेति योजयति । न मूलक्षणशून्यतां गान्तेति योजयति । न  
मूलक्षणशून्यतामगान्तेति योजयति । नाऽनुपलक्षणशून्यतां गान्तेति  
योजयति । नाऽनुपलक्षणशून्यतामगान्तेति योजयति । नाऽभावशून्यतां  
गान्तेति योजयति । नाऽभावशून्यतामगान्तेति योजयति । न  
स्वभावशून्यतां गान्तेति योजयति । न स्वभावशून्यतामगान्तेति  
योजयति । नाऽस्वभावस्वभावशून्यतां गान्तेति योजयति । नाऽस्वभाव-

शान्तान्तासगान्तीति योजयति । न म्बुपुष्पानानि शान्तानीति  
योजयति । न म्बुपुष्पानान्यगान्तानीति योजयति । न म्बुक्  
पदाणानिशान्तानीति । योजयति न म्बुक् पदाणान्यगान्तानीति  
योजयति । न स्त्रिपादान् शान्तादिति योजयति । न स्त्रिपादा-  
नगान्तादिति योजयति । नेष्टियाणिशान्तानीति योजयति । नेष्टि-  
याण्यगान्तानीति योजयति । न दसानिशान्तानीति योजयति ।  
न दसान्यगान्तानीति योजयति । न दोण्डानिशान्तानीति योज-  
यति । न दोण्डान्यगान्तानीति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गे  
शान्तमिति योजयति । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमशान्तमिति योज-  
यति । न ध्यानानिशान्तानीति योजयति । न ध्यानान्यगान्तानीति  
योजयति । नाऽऽप्रमाणमिशान्तानीति योजयति । नाऽऽप्रमाणान्य-  
गान्तानीति योजयति । नाऽऽरूपममापत्तौः शान्तादिति योजयति ।  
नाऽऽरूपममापत्तौरशान्तादिति योजयति । न विमोचान् शान्तादिति  
योजयति । न विमोचानशान्तादिति योजयति । न नवाऽनुपूर्वविहा-  
रममापत्तौः शान्तादिति योजयति । न नावऽनुपूर्वविहारममापत्तौ-  
रशान्तादिति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमु-  
खानि शान्तानीति योजयति । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितवि-  
मोचमुखान्यगान्तानीति योजयति । नाऽभिज्ञाः शान्तादिति योज-

\* नाऽऽर्यसत्यानिशान्तानीति योजयति नाऽऽर्यसत्यानिशान्तानीति  
योजयति घ पाठः ।

† शान्तादिति ख, ग, घ, पुस्तकेषु पाठः

‡ नाऽनुपूर्वेति च पाठः

यति । नाऽभिज्ञाश्रगान्तादति योजयति । न समाधीन् शान्तादति योजयति । न समाधीनशान्तादति योजयति । न धारणीमुखानि शान्तानीति योजयति । न धारणीमुखान्यशान्तानीति योजयति । न दृशतयागतबलानिशान्तानीति योजयति । न दृशतयागतबलान्यशान्तानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्यानि शान्तानीति योजयति । न चत्वारिवैशारद्यान्यशान्तानीति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंविदः शान्तादति योजयति । न चतस्रः प्रतिमंविदोऽशान्तादति योजयति । न महामैत्री शान्तेति योजयति । न महामैत्रीमशान्तेति योजयति । न महाकरुणां शान्तेति योजयति । न महाकरुणामशान्तेति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् शान्तादति योजयति । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् शान्तादति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलं शान्तमिति योजयति । न श्रोत-आपत्तिफलमशान्तमिति योजयति । न सकृदागामिफलं शान्तमिति योजयति न सकृदागामिफलमशान्तमिति योजयति । नाऽनागामिफलं शान्तमिति योजयति नाऽनागामिफलमशान्तमिति योजयति । नाऽर्हत्त्वं शान्तमिति योजयति नाऽर्हत्त्वमशान्तमिति योजयति । न प्रत्येकबोधिं शान्तदति योजयति न प्रत्येकबोधिमशान्तदति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतां शान्तेति योजयति । न मार्गाऽऽकारज्ञतामशान्तेति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतां शान्तेति योजयति । न सर्वाऽऽकारज्ञतामशान्तेति योजयति । एवं चरन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
युज्यमानो नरूपं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न वेदनां  
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न संज्ञां शून्यमिति वाऽ-  
शून्यमिति वा युज्यते । न संस्काराः 'शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा  
युज्यते । न विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न  
चक्षुः शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रं शून्यमिति  
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा  
युज्यते । न जिह्वां शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न कायं  
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न मनः शून्यमिति वाऽ-  
शून्यमिति वा युज्यते । न रूपं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा  
युज्यते । न शब्दं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न गन्धं  
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न रसं शून्यमिति वाऽ-  
शून्यमिति वा युज्यते । न स्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा  
युज्यते । न धर्मान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न चक्षु-  
र्विज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं  
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणविज्ञानं शून्यमिति  
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्य-  
मिति वा युज्यते । न कायविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा  
युज्यते । न मनोविज्ञानं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न  
चक्षुः संस्पर्शं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं  
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं शून्यमिति

न संस्कारान् इति ख, ग, घ, च पाठः ।

वाऽऽशून्यमिति वा युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं शून्यमिति वाऽऽशून्य-  
मिति वा युज्यते । न कायसंस्पर्शं शून्यमिति वाऽऽशून्यमिति वा  
युज्यते । न मनःसंस्पर्शं शून्यमिति वाऽऽशून्यमिति वा युज्यते । न  
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽऽशून्येति वा युज्यते । न  
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽऽशून्येति वा युज्यते । न घ्राण-  
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽऽशून्येति वा युज्यते । न जिह्वा-  
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽऽशून्येति वा युज्यते । न काय-  
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽऽशून्येति वा युज्यते । न मनः  
संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां शून्येति वाऽऽशून्येति वा युज्यते । न पृथिवी-  
धातुं शून्य\*मिति वाऽऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽऽकाशधातुं शून्यमिति  
वाऽऽशून्यमिति वा युज्यते । न तेजोधातुं शून्यमिति वाऽऽशून्यमिति  
वा युज्यते । न वायुधातुं शून्यमिति वाऽऽशून्यमिति वा युज्यते ।  
नाऽऽकाशधातुं शून्यमिति वाऽऽशून्यमिति वा युज्यते । न विज्ञान-  
धातुं शून्यदिति वाऽऽशून्यदिति वा युज्यते । नाविद्यां शून्येति वाऽ-  
शून्येति वा युज्यते । न संस्कारान् शून्यादिति वाऽऽशून्यादिति वा  
युज्यते । न विज्ञानं शून्यमिति वाऽऽशून्यमिति वा युज्यते । न  
नामरूपं शून्यमिति वाऽऽशून्यमिति वा युज्यते । न षडायतनं  
शून्यमिति वाऽऽशून्यमिति वा युज्यते । न स्पर्शं शून्यमिति वाऽ-

\* ख, ग, घ, च पुस्तकेषु शून्य इति वा अशून्य इति वा पाठः । एवं  
सर्वत्र धातुप्रत्ययविशेषस्थले दृश्यते ।

† शून्येति अशून्येति, च पुस्तके पाठः । ख, ग, घ, च पुस्तकेषु शून्यादिति  
अशून्य, इति यथायथं पाठः ।

शून्यमिति वा युज्यते । न वेदनाशून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते ।  
न तृष्णाशून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नोपादानं शून्यमिति  
वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न भवं शून्यदिति वाऽशून्यदिति वा  
युज्यते । न जातिं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न जराभरणं  
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न दानपारमितां शून्येति  
वाऽशून्येति वा युज्यते । न शीलपारमितां शून्येति वाऽशून्येति  
वा युज्यते । न खान्तिपारमितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।  
न दीर्घपारमितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न ध्यानपार-  
मितां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां शून्येति  
वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा  
युज्यते । न वहिर्ह्यशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । ना-  
ऽध्यात्मवहिर्ह्यशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न शून्यता  
शून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न मक्षाशून्यतां शून्येति  
वाऽशून्येति वा युज्यते । न परमार्थशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति  
वा युज्यते । न संस्कृतशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।  
नाऽसंस्कृतशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां  
शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽनवरागशून्यतां शून्येति वाऽ-  
शून्येति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा  
युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न  
सर्वधर्मशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न खलक्षणशून्यतां  
शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽनुपलभशून्यतां शून्येति वाऽ-  
शून्येति वा युज्यते । नाऽभावशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते ।



न स्वभावशून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽभावस्वभाव-  
 शून्यतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न स्मृत्युपस्थानानिशून्या-  
 नीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न सम्यक् ग्रहाणानि शून्या-  
 नीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । नर्द्धिपादान् शून्यादिति वाऽ-  
 शून्यादिति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा  
 युज्यते । नवलानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न  
 बोध्यङ्गानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । नाऽऽर्थाऽष्टाऽङ्ग-  
 मार्गं शून्यदिति वाऽशून्यदिति वा युज्यते । नार्थ्यसत्यानि शून्यानीति  
 वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न ध्यानानि शून्यानीति वाऽशून्या-  
 नीति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा  
 युज्यते । नाऽऽरूप्यसमापत्तीः शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते ।  
 नाऽष्टौ विमोचान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न नवा-  
 ऽनुपूर्वविचारसमापत्तीः शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न  
 शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यानीति वाऽशून्या-  
 नीति वा युज्यते । नाभिज्ञाः शून्यादिति वा अशून्यादिति वा  
 युज्यते । न समाधीन् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न  
 धारणीमुखानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न तथा-  
 गतवृत्तानि शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न वैशारद्यानि  
 शून्यानीति वाऽशून्यानीति वा युज्यते । न प्रतिसंविदः शून्यादिति  
 वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न महामैत्रीं शून्येति वाऽशून्येति वा  
 युज्यते । न महाकरुणां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । नाऽऽवे-  
 णिकबुद्धधर्मान् शून्यादिति वाऽशून्यादिति वा युज्यते । न श्रोत-

आपत्तिपक्षं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । न महादागानि-  
पक्षं शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽनागानिपक्षं  
शून्यमिति वाऽशून्यमिति वा युज्यते । नाऽसत्त्वं शून्यमिति वाऽशून्य-  
मिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं शून्यदति वाऽशून्यदति वा  
युज्यते । न सर्वज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न  
मायाऽऽधारज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । न सर्व्याऽऽकार-  
ज्ञतां शून्येति वाऽशून्येति वा युज्यते । एवं परन् शारदतीपुत्र  
योधिमन्त्रोमहामन्त्रः प्रज्ञापारमितायां युक्तदति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र योधिमन्त्रोमहामन्त्रः प्रज्ञापारमितायां  
परन् न रूपं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न  
वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संज्ञां निमित्तेति  
वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संस्कारान् निमित्तादति वाऽनिमि-  
त्तादति वा युज्यते । न विज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति  
वा युज्यते । न सत्तुर्निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते ।  
न श्रोत्रं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न घ्राणं  
निमित्तमिति वा अनिमित्तमिति वा युज्यते । न जिह्वा निमि-  
त्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न कायं निमित्तमिति  
वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न मनोनिमित्तमिति वाऽनिमित्त-  
मिति वा युज्यते । न रूपं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
युज्यते । न शब्दं निमित्तदति वा ऽनिमित्तदति वा युज्यते । न  
गन्धं निमित्तदति वाऽनिमित्तदति वा युज्यते । न रसं निमित्तमिति

\* निमित्तेति अनिमित्तेति ख, ग, घ पुस्तकेषु यथायथं पाठः ।

वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न स्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-  
 मिति वा युज्यते । न धर्मान् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति  
 वा युज्यते । न चक्षुर्ब्रिज्ज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं निमित्तमिति वा अनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न घ्राणविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न कायविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न मनोविज्ञानं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न कायसंस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न मनः संस्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति  
 वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति  
 वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति  
 वा युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति  
 वा युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति  
 वा युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां निमित्तेति वा अनि-  
 मित्तेति वा युज्यते । न पृथिवीधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-  
 मिति वा युज्यते । नाऽध्यातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा

युज्यते । न तेजोधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते ।  
 न वायुधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽ-  
 ऽकाशधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न  
 विज्ञानधातुं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽविद्यां  
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न संस्कारान् निमित्ता-  
 दिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न विज्ञानं निमित्तमिति  
 वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न नामरूपं निमित्तमिति वाऽनि-  
 मित्तमिति वा युज्यते । न षडायतनं निमित्तमिति वाऽनिमित्त-  
 मिति वा युज्यते । न स्पर्शं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न वेदनां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न  
 दृष्ट्यां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नोपादानं निमित्त-  
 मिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न भवं\* निमित्तमिति  
 वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न जातिं निमित्तेति वाऽनिमित्तेति  
 वा युज्यते । न जरामरणं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा  
 युज्यते । न दानपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते ।  
 न ग्रीहपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न  
 छान्तिपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न  
 वीर्यपारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न ध्यान-  
 पारमितां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न प्रज्ञापारमितां  
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां निमि-  
 त्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न वरिद्धाशून्यतां निमित्तेति

\* निमित्तमिति ष्यनिमित्तमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः ।

वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां निमित्तेति  
वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न शून्यताशून्यतां निमित्तेति वाऽनि-  
मित्तेति वा युज्यते । न महाशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति  
वा युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा  
युज्यते । न संस्कृतशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते ।  
नाऽसंस्कृतशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽत्यन्त-  
शून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽनवराऽग्रशून्यतां  
निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां  
निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां निमित्तेति  
वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न सर्व्वधर्म्मशून्यतां निमित्तेति वाऽनि-  
मित्तेति वा युज्यते । न खलुक्षणशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति  
वा युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा  
युज्यते । नाऽभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते ।  
न स्वभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽभाव-  
स्वभावशून्यतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न स्मृत्युप-  
स्थानानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न सम्यक्  
प्रहाणानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । नर्द्धि-  
पादान् निमित्ता\*निति वाऽनिमित्तानिति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि  
निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न वस्तानि निमि-  
त्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न बोध्यङ्गानि निमि-

\* निमित्ता इति ख, घ पुस्तकयोः पाठः ।

त्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्ग-  
 निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽऽर्यमत्यानि-  
 निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । न ध्यानानि-  
 निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि-  
 निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते । नाऽऽरूप्यसमापत्ती-  
 र्निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न विमोचानि-  
 निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न नवाऽनुपूर्वविचार-  
 समापत्तीर्निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न शून्यता-  
 ऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि निमित्तानीति वाऽनिमित्ता-  
 नीति वा युज्यते । नाऽभिज्ञानिमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा  
 युज्यते । न समाधीन् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते ।  
 न धारणीमुखानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते ।  
 न तथागतवल्लानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते ।  
 न वैशारद्यानि निमित्तानीति वाऽनिमित्तानीति वा युज्यते ।  
 न प्रतिसम्बिदोनिमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न  
 महामैत्रीं निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न महाकरुणं  
 निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्ध-  
 धर्मान् निमित्तादिति वाऽनिमित्तादिति वा युज्यते । न श्रोतश्चा-  
 पत्तिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न स्रग्दा-  
 गामिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽना-  
 गामिफलं निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । नाऽर्हत्त्वं  
 निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधि-

निमित्तमिति वाऽनिमित्तमिति वा युज्यते । न सर्व्वज्ञतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतां निमित्तेति वाऽनिमित्तेति वा युज्यते । एवञ्चरञ्कारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्तइति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते\* । न वेदनां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संज्ञां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संस्कारान् प्रणिहिताइति वाऽप्रणिहिता इति वा युज्यते । न विज्ञानं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न चक्षुः प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न श्रोत्रं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न घ्राणं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न जिह्वां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न कांथं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न मनः प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न रूपं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न शब्दं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न गन्धं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न रसं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न स्पर्शं प्रणिहितइति वाऽप्रणिहितइति वा युज्यते । न धर्मान् प्रणिहिताइति

\* घ पुस्तके सर्व्वत्रप्रणिहितमिति पाठः ।

† प्रणिहितमिति अप्रणिहितमिति ख, ग, घ पुस्तकेषु पाठः । एवं परत्र ।

[illegible]



वायुधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽ-  
स्काग्रधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न  
विज्ञानधातुं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते ।  
नाऽविद्यां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न संस्काराणाम्  
प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न विज्ञानं  
प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न नामरूपम्  
प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न यद्भाषितम्  
प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न स्थगि  
प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न वेदानाम्रणिहितेति  
वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न तत्त्वप्राप्तिर्निमित्तमिति वाऽप्रणिहितेति  
वा युज्यते । नोपादानं प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते ।  
न भवेत् प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न आर्तिं  
प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न अत्राप्याप्तं प्रणिहितमिति  
वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न दायवारीभिरां प्रणिहितमिति  
वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न मोक्षवारिमार्गां प्रणिहितमिति  
वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न सौख्यवारिमार्गां प्रणिहितमिति वाऽ  
प्रणिहितमिति वा युज्यते । न लोकेष्टारिमार्गां प्रणिहितमिति वाऽप्रणि-  
हितमिति वा युज्यते । न कामधर्मिकसंगतो धर्मकर्मयोगिनश्च प्रादुरभि-  
त्यन्त्याहं बुद्धये च सुखादिफलैस्तथा कलङ्कोक्तमेव वाऽप्रणिहितमिति वा  
युज्यते ।

न शून्यताशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न  
मृदाशून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न परमाऽर्थ-  
शून्यतां प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न मंशृतशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽमंशृतशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनवराऽयशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न प्रकृतिशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न खल्वणशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽनुपलभशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽभावशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न स्वभावशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यतां  
प्रणिहितेति वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न कृत्युपस्थानानि  
प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न सम्यक्प्रहाणानि  
प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नर्द्धिपादान्  
प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । नेन्द्रियाणि  
प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न वल्लानि  
प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न बोध्यज्ञानि  
प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न मार्गे  
प्रणिहितदिति वाऽप्रणिहितदिति वा युज्यते । नाऽऽर्थमत्यानि

प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न ध्यानानि  
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽप्रमाणानि  
 प्रणिहितानीति वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽऽरूप्यसमापत्तीः  
 प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । नाऽष्टौविमोचान्  
 प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न नवाऽनुपूर्व-  
 विहरसमापत्तीः प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते ।  
 न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि प्रणिहितानीति  
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । नाऽभिज्ञाः प्रणिहितादिति  
 वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न समाधीन् प्रणिहितादिति  
 वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न धारणीमुखानि प्रणिहितानीति  
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न तथागतवल्लानि प्रणिहितानीति  
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न वैशारद्यानि प्रणिहितानीति  
 वाऽप्रणिहितानीति वा युज्यते । न प्रतिसम्बिदः प्रणिहितादिति  
 वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न महासैत्तौ प्रणिहितेति  
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न महाकरुणां प्रणिहितेति  
 वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान्  
 प्रणिहितादिति वाऽप्रणिहितादिति वा युज्यते । न श्रोतश्रापन्तिफलं  
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न स्रष्टागामिफलं  
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽनागामिफलं  
 प्रणिहितमिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । नाऽर्हत्त्वं प्रणिहित-  
 मिति वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिं प्रणिहितमिति  
 वाऽप्रणिहितमिति वा युज्यते । न सर्वज्ञतां प्रणिहितेति

वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न भावाऽऽकारजातां प्रणिहितेति  
वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । न स्यात्वाऽऽकारजातां प्रणिहितेति  
वाऽप्रणिहितेति वा युज्यते । एतद्वत्त्वात्तदीषुच बोधिमन्त्रो-  
न्मत्तमन्त्रः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति यत्तत्त्वः ।

पुनरपरं शारदतीषुच बोधिमन्त्रोन्मत्तमन्त्रः प्रज्ञापारमितायां  
एतद्वत्त्वात्तदीषुच निरुध्यते इति वा युज्यते । न वेदनामुत्प-  
द्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न संज्ञामुत्पद्यत इति  
वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न संस्कारान् उत्पद्यत इति वा  
निरुध्यत इति वा युज्यते । न विज्ञानमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति  
वा युज्यते । न चक्षुःमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते ।  
न श्रोत्रमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न  
घ्राणमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न जिह्वामुत्पद्यत इति  
वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न कायमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत-  
इति वा युज्यते । न मनोव्यपद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते ।  
न रूपमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न गन्धमुत्पद्यत-  
इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न गन्धमुत्पद्यत इति वा  
निरुध्यत इति वा युज्यते । न रसमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति  
वा युज्यते । न स्पर्शमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न  
धर्मान्मुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न चक्षुर्विज्ञान-  
मुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न श्रोत्रविज्ञान-  
मुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न घ्राणविज्ञान-  
मुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमुत्प-

द्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न कायविज्ञानमुत्पद्यतइति  
 वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मनोविज्ञानमुत्पद्यतइति वा  
 निरुध्यतइति वा युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यत  
 इति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति  
 वा युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।  
 न जिह्वासंस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न काद-  
 संस्पर्शमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मनः संस्पर्श-  
 मुत्पद्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययां\*  
 वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्श-  
 प्रत्ययां वेदनामुत्पद्यत इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न  
 घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।  
 न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा  
 युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति  
 वा युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामुत्पद्यतइति वा निरुध्यत  
 इति वा युज्यते । न पृथिवीधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति  
 वा युज्यते । नाऽब्धातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न  
 तेजोधातुमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न वायुधातु-  
 मुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽऽकाशधातुमुत्पद्यत-  
 इति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न विज्ञानधातुमुत्पद्यतइति वा  
 निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽविद्यामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति

\* न चक्षुः संस्पर्शप्रामिति ख, ग, घ, च पुस्तके पाठः । एवं परत्र ।

वा युज्यते । न संस्कारानामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते ।  
 न विज्ञानमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न नानरूप-  
 शब्दरसगन्धस्पर्शसुखदुःखस्योत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न प्रज्ञा-  
 यतनमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न स्पर्शमुत्पद्यत इति वा निरु-  
 ध्यत इति वा युज्यते । न वेदनामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति  
 वा युज्यते । न तृणामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते ।  
 नोषाढानमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न भवमुत्पद्यत-  
 इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न जातिमुत्पद्यत इति वा  
 निरुध्यत इति वा युज्यते । न जरामरणमुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति  
 वा युज्यते । न दानपारमितामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा  
 युज्यते । न शौचपारमितामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा  
 युज्यते । न चान्तिपारमितामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते ।  
 न वीर्यपारमितामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न  
 ध्यानपारमितामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न प्रज्ञा-  
 पारमितामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । नाऽध्यात्मशून्य-  
 तामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न वहिर्द्वाशून्यता-  
 मुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्य-  
 तामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न शून्यताशून्यतामु-  
 त्पद्यत इति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न महाशून्यतामुत्पद्यत इति  
 वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतामुत्पद्यत इति वा  
 निरुध्यत इति वा युज्यते । न संस्कृतशून्यतामुत्पद्यत इति वा निरु-  
 ध्यत इति वा युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यतामुत्पद्यत इति वा निरुध्यत इति

वा युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।  
 नाऽनवराऽग्रशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।  
 नाऽनवकारशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न  
 प्रकृतिशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न  
 सर्वधर्मशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न  
 स्वलक्षणशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽनुप-  
 लम्भशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽभाव-  
 शून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न  
 स्वभावशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते ।  
 नाऽभावस्वभावशून्यतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न  
 स्रष्टृपस्थानान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न सम्यक्  
 प्रहृष्टान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नर्द्धिपादानु-  
 त्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नेन्द्रियाण्युत्पद्यन्तइति  
 वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न बलान्युत्पद्यन्तइति वा  
 निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न बोध्यङ्गान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्त-  
 इति वा युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति  
 वा युज्यते । नाऽऽर्यमत्यान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा  
 युज्यते । न ध्यानान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।  
 नाऽप्रमाणान्युत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।  
 नाऽऽरूपममापत्तीः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते ।  
 नाऽष्टौविमोचानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न  
 नवाऽनुपूर्वविहारममापत्तीः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा

युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽऽप्रणिहितविमोक्षमुखानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । नाऽभिज्ञाउत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न समाधीनुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न धारणीमुखानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न तथागतवल्लानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न वैशारद्यानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न प्रतिमम्बिदः उत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न महाभैत्रीमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न महाकरुणामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽऽवेणिकबुद्धधर्मानुत्पद्यन्तइति वा निरुध्यन्तइति वा युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यत इति वा युज्यते । न मल्लदागामिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽनागामिफलमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । नाऽर्हत्त्वमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न प्रत्येकबोधिमुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न मार्गाऽऽकारजतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । न सर्वाऽऽकारजतामुत्पद्यतइति वा निरुध्यतइति वा युज्यते । एवञ्च-  
रञ्कारदत्तीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां युगादिति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्नरूपमतीतमिति युज्यते । न रूपमनागतमिति युज्यते । न रूपं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न वेदनामतीतेति युज्यते । न वेदनामनागतेति युज्यते । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न



संज्ञामतीतेति युज्यते । न संज्ञामनागतेति युज्यते । न संज्ञां  
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न संस्कारानतीतादिति युज्यते । न  
 संस्काराननागतादिति युज्यते । न संस्कारान् प्रत्युत्पन्नादिति  
 युज्यते । न विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न विज्ञानमनागतमिति  
 युज्यते । न विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न चक्षुरतीतमिति  
 युज्यते । न चक्षुरनागतमिति युज्यते । न चक्षुः प्रत्युत्पन्नमिति  
 युज्यते । न श्रोत्रमतीतमिति युज्यते । न श्रोत्रमनागतमिति  
 युज्यते । न श्रोत्रं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणमतीतमिति  
 युज्यते । न घ्राणमनागतमिति युज्यते । न घ्राणं प्रत्युत्पन्नमिति  
 युज्यते । न जिह्वामतीतेति युज्यते । न जिह्वामनागतेति  
 युज्यते । न जिह्वां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न कायमतीतमिति  
 युज्यते । न कायमनागतमिति युज्यते । न कायं प्रत्युत्पन्नमिति  
 युज्यते । न मनोऽतीतमिति युज्यते । न मनोऽनागतमिति  
 युज्यते । न मनः प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न रूपमतीतमिति  
 युज्यते । न रूपमनागतमिति युज्यते । न रूपं प्रत्युत्पन्नमिति  
 युज्यते । न शब्दमतीतमिति युज्यते । न शब्दमनागतमिति  
 युज्यते । न शब्दं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न गन्धमतीतमिति  
 युज्यते । न गन्धमनागतमिति युज्यते । न गन्धं प्रत्युत्पन्नमिति  
 युज्यते । न रसमतीतमिति युज्यते । न रसमनागतमिति  
 युज्यते । न रसंप्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न स्पर्शमतीतमिति युज्यते ।  
 न स्पर्शमनागतमिति युज्यते । न स्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।  
 न धर्मानतीतादिति युज्यते । न धर्माननागतादिति युज्यते ।

न धर्मान् प्रत्युत्पन्ना इति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानमनागतमिति युज्यते । न चक्षुर्विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न जिह्वाविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न कायविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न कायविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न कायविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न मनोविज्ञानमतीतमिति युज्यते । न मनोविज्ञानमनागतमिति युज्यते । न मनोविज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते\* । न चक्षुःसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शं प्रत्यु-

\* संस्पर्शशब्दविशेषणानामतीतानागतप्रत्युत्पन्नशब्दानां पुंसिप्रयोगः च-  
पुस्तके दृश्यते ।

त्यन्नमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शमतीतमिति युज्यते । न मनः-  
 संस्पर्शमनागतमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।  
 न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्श-  
 प्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां  
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते ।  
 न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययां  
 वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति  
 युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न घ्राण-  
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां  
 वेदनामतीतेति युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति  
 युज्यते । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न  
 कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां  
 वेदनामनागतेति युज्यते । न कायसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनां प्रत्युत्पन्नेति  
 युज्यते । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां वेदनामतीतेति युज्यते । न मनः-  
 संस्पर्शप्रत्ययां वेदनामनागतेति युज्यते । न मनःसंस्पर्शप्रत्ययां  
 वेदनां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न पृथिवीधातुमतीतइति युज्यते ।  
 न पृथिवीधातुमनागतइति युज्यते । न पृथिवीधातुं प्रत्युत्पन्नइति  
 युज्यते । नाऽऽधातुमतीतइति युज्यते । नाऽऽधातुमनागतइति  
 युज्यते । नाऽऽधातुं प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । न तेजोधातुमतीतइति  
 युज्यते । न तेजोधातुमनागतइति युज्यते । न तेजोधातुं प्रत्यु-  
 त्पन्नइति युज्यते । न वायुधातुमतीतइति युज्यते । न वायुधातु-  
 मनागतइति युज्यते । न वायुधातुं प्रत्युत्पन्नइति युज्यते । नाऽऽ-

काशधातुमतीतदति युज्यते । नाऽऽकाशधातुमनागतदति युज्यते ।  
 नाऽऽकाशधातुं प्रत्युत्पन्नदति युज्यते । न विज्ञानधातुमतीतदति  
 युज्यते । न विज्ञानधातुमनागतदति युज्यते । न विज्ञानधातुं  
 प्रत्युत्पन्नदति युज्यते । नाऽविद्यामतीतेति युज्यते । नाऽविद्यामना-  
 गतेति युज्यते । नाऽविद्यां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न संस्कारानतीता-  
 दति युज्यते । न संस्काराननागतादति युज्यते । न संस्कारान्  
 प्रत्युत्पन्नादति युज्यते । न विज्ञानमतीतमिति युज्यते । न विज्ञा-  
 नमनागतमिति युज्यते । न विज्ञानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न  
 नामरूपमतीतमिति युज्यते । न नामरूपमनागतमिति युज्यते ।  
 न नामरूपं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न षडायतनमतीतमिति  
 युज्यते । न षडायतनमनागतमिति युज्यते । न षडायतनं प्रत्युत्पन्न-  
 मिति युज्यते । न स्पर्शमतीतमिति युज्यते । न स्पर्शमनागतमिति  
 युज्यते । न स्पर्शं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न वेदनामतीतेति  
 युज्यते । न वेदनामनागतेति युज्यते । न वेदनां प्रत्युत्पन्नेति  
 युज्यते । न तृष्णामतीतेति युज्यते । न तृष्णामनागतेति युज्यते ।  
 न तृष्णां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नोपादानमतीतमिति युज्यते ।  
 नोपादानमनागतमिति युज्यते । नोपादानं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते ।  
 न भवमतीतमिति युज्यते । न भवमनागतमिति युज्यते । न भवं  
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न जातिमतीतेति युज्यते । न जातिमना-  
 गतेति युज्यते । न जातिं प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न जरामरणमतीत-

• भवशब्दविशेषणानामतीतादिशब्दानां क्लृप्तलिङ्गे प्रयोगः पुस्तक-  
 पक्षे दृश्यते ।

मिति युज्यते । न जरामरणमनागतमिति युज्यते । न जरामरण-  
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न दानपारमितामतीतेति युज्यते । न  
 दानपारमितामनागतेति युज्यते । न दानपारमितां प्रत्युत्पन्नेति  
 युज्यते । न ग्रीलपारमितामतीतेति युज्यते । न ग्रीलपारमिता-  
 मनागतेति युज्यते । न ग्रीलपारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न चान्ति-  
 पारमितामतीतेति युज्यते । न चान्तिपारमितामनागतेति युज्यते ।  
 न चान्तिपारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न वीर्यपारमितामतीतेति  
 युज्यते । न वीर्यपारमितामनागतेति युज्यते । न वीर्यपारमितां  
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न ध्यानपारमितामतीतेति युज्यते । न  
 ध्यानपारमितामनागतेति युज्यते । न ध्यानपारमितां प्रत्युत्पन्नेति  
 युज्यते । न प्रज्ञापारमितामतीतेति युज्यते । न प्रज्ञापारमिता-  
 मनागतेति युज्यते । न प्रज्ञापारमितां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।  
 नाऽध्यात्मशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतामनागतेति  
 युज्यते । नाऽध्यात्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न वहिर्द्धाशून्य-  
 तामतीतेति युज्यते । न वहिर्द्धाशून्यतामनागतेति युज्यते । न  
 वहिर्द्धाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामती-  
 तेति युज्यते । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामनागतेति युज्यते ।  
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न शून्यताशून्यता-  
 मतीतेति युज्यते । न शून्यताशून्यतामनागतेति युज्यते । न  
 शून्यताशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न महाशून्यतामतीतेति युज्यते  
 न महाशून्यतामनागतेति युज्यते । न महाशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति  
 युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतामतीतेति युज्यते । न परमाऽर्थशून्य-

तामनागतेति युज्यते । न परमाऽर्थशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।  
 न संस्कृतशून्यतामतीतेति युज्यते । न संस्कृतशून्यतामनागतेति  
 युज्यते । न संस्कृतशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यताम-  
 तीतेति युज्यते । नाऽसंस्कृतशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽसंस्कृत-  
 शून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतामतीतेति युज्यते ।  
 नाऽत्यन्तशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽत्यन्तशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति  
 युज्यते । नाऽनवराऽग्रशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनवराऽग्रशून्य-  
 तामनागतेति युज्यते । नाऽनवराऽग्रशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।  
 नाऽनवकारशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनवकारशून्यतामनागतेति  
 युज्यते । नाऽनवकारशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न प्रकृतिशून्यता-  
 मतीतेति युज्यते । न प्रकृतिशून्यतामनागतेति युज्यते । न प्रकृति-  
 शून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतामतीतेति युज्यते ।  
 न सर्वधर्मशून्यतामनागतेति युज्यते । न सर्वधर्मशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति  
 युज्यते । न खलक्षणशून्यतामतीतेति युज्यते । न खलक्षणशून्यता-  
 मनागतेति युज्यते । न खलक्षणशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।  
 नाऽनुपलम्भशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतामनागतेति  
 युज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । नाऽभावशून्यता-  
 मतीतेति युज्यते । नाऽभावशून्यतामनागतेति युज्यते । नाऽभावशून्यतां  
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न स्वभावशून्यतामतीतेति युज्यते । न स्वभाव-  
 शून्यतामनागतेति युज्यते । न स्वभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।  
 नाऽभावस्वभावशून्यतामतीतेति युज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यतामना-  
 गतेति युज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यतां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न

सम्यग्पुण्यानाम्यतीतानीति युज्यते । न सम्यग्पुण्यानाम्यनागतानीति  
 युज्यते । न सम्यग्पुण्यानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न सम्यक्  
 प्रज्ञानान्यतीतानीति युज्यते । न सम्यक्प्रज्ञानान्यनागतानीति  
 युज्यते । न सम्यक्प्रज्ञानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नर्द्धिपादा  
 नतीतादिति युज्यते । नर्द्धिपादानागता दिति युज्यते । नर्द्धिपादा  
 प्रत्युत्पन्ना दिति युज्यते । नेन्द्रियाण्यतीतानीति युज्यते । नेन्द्रियाण्य  
 नागतानीति युज्यते । नेन्द्रियाणि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न  
 बलान्यतीतानीति युज्यते । न बलान्यनागतानीति युज्यते । न  
 बलानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न बोध्यज्ञान्यतीतानीति युज्यते  
 न बोध्यज्ञान्यनागतानीति युज्यते । न बोध्यज्ञानि प्रत्युत्पन्नानीति  
 युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गमतीतदिति युज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्ग-  
 मार्गमनागतदिति युज्यते । नाऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं प्रत्युत्पन्नदिति  
 युज्यते । नाऽऽर्यसत्यान्यतीतानीति युज्यते । नाऽऽर्यसत्यान्यनागता-  
 नीति युज्यते । नाऽऽर्यसत्यानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न  
 ध्यानान्यतीतानीति युज्यते । न ध्यानान्यनागतानीति युज्यते ।  
 न ध्यानानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽप्रमाणान्यतीतानीति  
 युज्यते । नाऽप्रमाणान्यनागतानीति युज्यते । नाऽप्रमाणानि  
 प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽऽरूपसमापत्तीरतीतादिति युज्यते ।  
 नाऽऽरूपसमापत्तीरनागतादिति युज्यते । नाऽऽरूपसमापत्तीः प्रत्यु-  
 त्पन्नादिति युज्यते । नाऽष्टौविमोचानतीतादिति युज्यते । नाऽष्टौ-  
 विमोचाननागतादिति युज्यते । नाऽष्टौविमोचान् प्रत्युत्पन्नादिति  
 युज्यते । न नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरतीतादिति युज्यते । न

नवाऽनुपूर्वविचारसमापत्तौ रनागतादिति युज्यते । न नवाऽनुपूर्व-  
विचारसमापत्तौः प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्र-  
णिहितविमोक्षसुखान्यतीतानीति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्र-  
णिहितविमोक्षसुखान्यनागतानीति युज्यते । न शून्यताऽऽनिमित्ता-  
ऽप्रणिहितविमोक्षसुखानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । नाऽभिज्ञा-  
श्रुतीतादिति युज्यते । नाऽभिज्ञाश्रुतनागतादिति युज्यते । नाऽभिज्ञाः  
प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते । न समाधीनतीतादिति युज्यते । न समा-  
धीननागतादिति युज्यते । न समाधीन् प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते । न  
धारणीसुखान्यतीतानीति युज्यते । न धारणीसुखान्यनागतानीति  
युज्यते । न धारणीसुखानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न दश तथा-  
गतबलान्यतीतानीति युज्यते । न दश तथागतबलान्यनागतानीति  
युज्यते । न दश तथागतबलानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते । न  
चत्वारि वैशारद्यान्यतीतानीति युज्यते । न चत्वारि वैशारद्यान्यना-  
गतानीति युज्यते । न चत्वारि वैशारद्यानि प्रत्युत्पन्नानीति युज्यते ।  
न चतस्रः प्रतिसंविदोऽतीतादिति युज्यते । न चतस्रः प्रतिसंविदो-  
ऽनागतादिति युज्यते । न चतस्रः प्रतिसंविदः प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते ।  
न महामैत्रीमतीतेति युज्यते । न महामैत्रीमनागतेति युज्यते ।  
न महामैत्रीं प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न महाकरुणामतीतेति युज्यते ।  
न महाकरुणामनागतेति युज्यते । न महाकरुणां प्रत्युत्पन्नेति युज्यते ।  
नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मानतीता इति युज्यते । नाऽष्टादशा-  
ऽऽवेणिकबुद्धधर्माननागतादिति युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्ध-  
धर्मान् प्रत्युत्पन्नादिति युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलमतीतमिति



युज्यते । न श्रोतश्रापत्तिफलमनागतमिति युज्यते । न श्रोतश्रापत्ति-  
 फलं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न सकृदागामिफलमतीतमिति युज्यते ।  
 न सकृदागामिफलमनागतमिति युज्यते । न सकृदागामिफलं  
 प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । नाऽनागामिफलमतीतमिति युज्यते ।  
 नाऽनागामिफलमनागतमिति युज्यते । नाऽनागामिफलं प्रत्युत्पन्न-  
 मिति युज्यते । नाऽर्हत्वमतीतमिति युज्यते । नाऽर्हत्वमनागतमिति  
 युज्यते । नाऽर्हत्वं प्रत्युत्पन्नमिति युज्यते । न प्रत्येकबोधिमत्यतीतेति  
 युज्यते । न प्रत्येकबोधिमनागतेति युज्यते । न प्रत्येकबोधिं  
 प्रत्युत्पन्नेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतामतीतेति युज्यते । न  
 मार्गाऽऽकारज्ञतामनागतेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्प-  
 न्नेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतामतीतेति युज्यते । न सर्वा-  
 ऽऽकारज्ञतामनागतेति युज्यते । न सर्वाऽऽकारज्ञतां प्रत्युत्पन्नेति  
 युज्यते । एवञ्चरञ्कारद्वतीयुच बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-  
 तायां युक्तः इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् न रूपं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न वेदनां सारेति  
 न दुर्बलेति युज्यते । न संज्ञां सारेति न दुर्बलेति युज्यते । न  
 संस्कारान्धारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । न विज्ञानं सारमिति  
 न दुर्बलमिति युज्यते । न चक्षुः सारमिति न दुर्बलमिति  
 युज्यते । न श्रोत्रं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न घ्राणं  
 सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न जिह्वां सारेति न दुर्बलेति  
 युज्यते । न कायं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न मनः

सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न कर्षं सारमिति न दुर्बल-  
मिति युज्यते । न शब्दं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न  
रसं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न रसं सारमिति न  
दुर्बलमिति युज्यते । न स्पर्शं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते ।  
न धर्माण् सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न चतुर्विधानं सार-  
मिति न दुर्बलमिति युज्यते । न श्रोत्रविज्ञानं सारमिति न दुर्ब-  
लमिति युज्यते । न घ्राणविज्ञानं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते ।  
न जिह्वाविज्ञानं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न काय-  
विज्ञानं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न मनोविज्ञानं  
सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शः\* सारमिति न  
दुर्बलमिति वा युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शः सारमिति न दुर्बलमिति  
युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शः सारमिति वा न दुर्बलमिति वा युज्यते ।  
न जिह्वासंस्पर्शः सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न कायसंस्पर्शः  
सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न मनःसंस्पर्शः सारमिति न  
दुर्बलमिति युज्यते । न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यया वेदना मारेति न  
दुर्बलेति युज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यया वेदना मारेति न दुर्बलेति  
युज्यते । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्यया वेदना मारेति न दुर्बलेति युज्यते । न

\* चतुस्तके, ख, ग, घ पुस्तकेषु च संस्पर्शविशेषणयोः सारदुर्बल-  
शब्दयोः पुंसिप्रयोगदृश्यते । रूपवेदनादिशब्दानां द्वितीयान्तत्वं पूर्वं  
निर्दिष्टं संस्पर्शादिशब्दानां प्राप्तिं प्रथमान्तत्वं । दृग् केनाभिप्रायेणेदृग् ।  
वैषम्यं यत्प्रकृताकृतं तन्नाऽनुभवपथमधिरोहति । अथवा लेखकदोषः  
प्रसिद्धिमागतः ।

जिज्ञासंस्पर्शप्रत्यया वेदना सारिति न दुर्बलेति युज्यते । न काय  
 संस्पर्शप्रत्यया वेदना सारिति न दुर्बलेति युज्यते । न मनः संस्पर्शप्रत्यया  
 वेदना सारिति न दुर्बलेति युज्यते । न पृथिवीधातुः सारइति न  
 दुर्बलइति युज्यते । नाऽऽवातुः सारइति न दुर्बलइति युज्यते । न  
 तेजोधातुः सारइति न दुर्बलइति युज्यते । न वायुधातुः सारइति  
 न दुर्बलइति युज्यते । नाऽऽकाशधातुः सारइति न दुर्बलइति  
 युज्यते । न विज्ञानधातुः सारइति न दुर्बलइति युज्यते । नाऽवि-  
 द्यासारिति न दुर्बलेति युज्यते । न संस्कारान् साराइति न दुर्बला-  
 इति युज्यते । न विज्ञानं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते ।  
 न नामरूपं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न पञ्चायतनं सार-  
 मिति न दुर्बलमिति युज्यते । न स्पर्शः सारइति न दुर्बलइति  
 युज्यते । न वेदनासारिति न दुर्बलेति युज्यते । न तृष्णासारिति न  
 दुर्बलेति युज्यते । नोपादानं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न  
 भवं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते । न जातिं सारिति न  
 दुर्बलेति युज्यते । न जरामरणं सारमिति न दुर्बलमिति युज्यते ।  
 न दानपारमितामारिति न दुर्बलेति युज्यते । न शीलपारमिता  
 सारिति न दुर्बलेति युज्यते । न चान्तिपारमिता सारिति न दुर्ब-  
 लेति युज्यते । न वीर्यपारमिता सारिति न दुर्बलेति युज्यते । न  
 ध्यानपारमिता सारिति न दुर्बलेति युज्यते । न प्रज्ञापारमिता  
 सारिति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽऽद्यात्मशून्यता सारिति न दुर्बलेति  
 युज्यते । न वैदृढात्मशून्यता सारिति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽऽद्यात्म-  
 वैदृढात्मशून्यता सारिति न दुर्बलेति युज्यते । न शून्यताशून्यता सारिति

न दुर्बलेति युज्यते । न मदाश्रयता मारेति न दुर्बलेति युज्यते ।  
न परमाश्रयता मारेति न दुर्बलेति युज्यते । न संकृतश्रयता  
मारेति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽसंकृतश्रयता मारेति न दुर्बलेति  
युज्यते । नाऽन्यतश्रयता मारेति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽनवराश्र  
यता मारेति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽनवकारश्रयता मारेति  
दुर्बलेति युज्यते । न प्रकृतिश्रयता मारेति न दुर्बलेति युज्यते ।  
न धर्मश्रयतामारेति न दुर्बलेति युज्यते । न स्वलक्षणश्रयता  
मारेति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽभुपनगाश्रयता मारेति न दुर्बलेति  
युज्यते । नाऽभावश्रयता मारेति न दुर्बलेति युज्यते । न स्वभावश  
्रयता मारेति न दुर्बलेति युज्यते । नाऽभावस्वभावश्रयता मारेति  
दुर्बलेति युज्यते । न मृत्युपस्थानानि माराणीति न दुर्बलानीति  
युज्यते । न सम्यक्प्रमाणानि माराणीति न दुर्बलानीति युज्यते ।  
न हिंसादाः मारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । नेन्द्रियाणिमाराणीति  
न दुर्बलानीति युज्यते । न वस्तानि मारानीति न दुर्बला  
नीति युज्यते । न बोध्यज्ञानिमाराणीति न दुर्बलानीति युज्यते ।  
नार्थाऽऽष्टाङ्गमार्गः मारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । नाऽर्थसत्यानि  
माराणीति न दुर्बलानीति युज्यते । न ध्यानानि माराणीति  
दुर्बलानीति युज्यते । नाऽप्रमाणानि माराणीति न दुर्बलानीति  
युज्यते । नाऽऽख्यममापत्तौः मारादिति न दुर्बलादिति युज्यते ।  
नाऽष्टौविमोक्षाः मारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । न नवाऽनुपूर्व  
विचारममापत्तौः मारादिति न दुर्बलादिति युज्यते । न शून्यता  
मारादिति न दुर्बलेति युज्यते । न समाधयः मारादिति

दुर्वलादिति युज्यते । नाऽऽनिमित्तं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । नाऽप्रणिहितं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । नाऽभिज्ञाः सारादिति न दुर्वलादिति युज्यते । न धारणीमुखानि साराणीति न दुर्वलानीति युज्यते । न दशतथागतबलानि साराणीति न दुर्वलानीति युज्यते । न चत्वारिवैशारद्यानि साराणीति न दुर्वलानीति युज्यते । न चतस्रः प्रतिसम्भिदः सारादिति न दुर्वलादिति युज्यते । न महामैत्री सारेति न दुर्वलेति युज्यते । न महाकरुणा सारेति न दुर्वलेति युज्यते । नाऽष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माः सारादिति न दुर्वलादिति युज्यते । न श्रोतव्यापत्तिफलं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न सकृदागामिफलं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । नाऽनागामिफलं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । नाऽर्हत्त्वं सारमिति न दुर्वलमिति युज्यते । न प्रत्येकबोधिं सारेति न दुर्वलेति युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञता सारेति न दुर्वलेति युज्यते । न सर्व्वाऽऽकारज्ञता सारेति न दुर्वलेति युज्यते । एवञ्चरञ्चारदतीपुत्रबोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संज्ञाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संस्काराऽस्तीति

\* न संस्काराऽस्तीति न नाऽस्तीति पाठः पुस्तकपद्धते दृश्यते । न नाऽस्तीति

न नाऽस्तीति पाठो दृश्यते ।

न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न विज्ञानमस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चक्षुरस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न श्रोत्रमस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न घ्राणमस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न जिह्वामस्तीति नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न काय-  
मस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मनोऽस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न रूपमस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न शब्दोऽस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न गन्धोऽस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न रसोऽस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न स्पर्शोऽस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न धर्माऽस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चतुर्विज्ञानमस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न श्रोत्रविज्ञानमस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न घ्राणविज्ञानमस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न जिह्वाविज्ञानमस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न कायविज्ञानमस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मनोविज्ञानमस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चतुः संस्पर्शोऽस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियु-  
ज्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शोऽस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न घ्राणसंस्पर्शोऽस्तीति न नास्तीति युज्यते न वियुज्यते । न

न जिह्वासंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न  
 कायसंस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न मनः  
 संस्पर्शोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न चक्षुः  
 संस्पर्गप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न  
 श्रोत्रसंस्पर्गप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।  
 न घ्राणसंस्पर्गप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियु-  
 ज्यते । न जिह्वासंस्पर्गप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते  
 न वियुज्यते । न कायसंस्पर्गप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति  
 युज्यते न वियुज्यते । न मनः संस्पर्गप्रत्यया वेदनाऽस्तीति न नाऽस्तीति  
 युज्यते न वियुज्यते । न पृथिवीधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते  
 न वियुज्यते । नाऽग्नाधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते  
 न वियुज्यते । न तेजोधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियु-  
 ज्यते । न वायुधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।  
 नाऽऽकाशधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न  
 विज्ञानधातुरस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽवि-  
 द्याऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न संस्कारा अस्तीति  
 न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न विज्ञानमस्तीति न  
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न नामरूपमस्तीति न नाऽस्तीति  
 युज्यते न वियुज्यते । न रसगन्धमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते  
 न वियुज्यते । न शब्दोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।  
 न तिर्यगाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न अस्मा-  
 दस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न भोवादानमस्तीति

[illegible]



वियुज्यते । न स्वलक्षणशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न  
 वियुज्यते । नाऽनुपलम्भशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न  
 वियुज्यते । नाऽभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न  
 वियुज्यते । न स्वभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न  
 वियुज्यते । नाऽभावस्वभावशून्यताऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते  
 न वियुज्यते । न स्रत्युपस्थानान्यस्तीति\* न नाऽस्तीति युज्यते न  
 वियुज्यते । न सम्यक्प्रहाणान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियु-  
 ज्यते । नर्द्धिपादाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।  
 नेन्द्रियाण्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न बलान्य-  
 स्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न बोध्यङ्गान्यस्तीति न  
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽऽर्याऽष्टाऽङ्गमार्गाऽस्तीति न  
 नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । नाऽऽर्यासत्यान्यस्तीति न नाऽस्तीति  
 युज्यते न वियुज्यते । न ध्यानान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न  
 वियुज्यते । नाऽप्रमाणान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।  
 नाऽऽरूप्यसमापत्तयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।  
 नाऽष्टौविमोक्षाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते । न नवा-  
 ऽनुपूर्वविहारसमापत्तयौऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न वियुज्यते ।  
 न शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्यस्तीति न नाऽस्तीति  
 युज्यते न वियुज्यते । नाऽभिज्ञाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न

\* अस्ति सत्त्वेऽप्यौक्तात् इत्यमरोक्तेर्विद्यमानतावाधिनाऽस्तीत्यप्येवोप-  
 पादनोयानि बहुवचनान्तैः पदैः सामानाधिकरण्यानि । क्रियापदत्वे  
 त्यसङ्गतिरेवयादस्तीत्यस्य ।

विद्युज्यते । न समाधयोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते ।  
 न धारणीभुज्यान्वस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न  
 दमस्तदागतवसान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न  
 चत्वारिंशद्वारणान्यस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न  
 चत्वारः प्रतिगमिदोऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न  
 मरामेयस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न महा-  
 कल्पाऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । नाऽष्टादशा-  
 ऽऽधेनिकबुद्धधर्माऽस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न  
 श्रोतश्रापतिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न  
 महादागामिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । नाऽ-  
 नागामिफलमस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । नाऽर्हत्त्व-  
 मस्तीति न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न प्रत्येकबोधिरस्तीति  
 न नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न मार्गाऽऽकारज्ञताऽस्तीति न  
 नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते । न सर्व्वाऽऽकारज्ञताऽस्तीति न  
 नाऽस्तीति युज्यते न विद्युज्यते<sup>(१)</sup> । एवञ्चरञ्चारदत्तौपुत्र बोधि-  
 सत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति दक्षयः ।

पुनरपरं शारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् न दानपारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न शील  
 पारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न चान्तिपारमितायाः

(१) स प्रज्ञापारमितायां चरतीति नोपैति न चरतीति नोपैति चरति  
 न चरतीति नोपैति नैव चरति न चरतीति नोपैति । एष पाठः ख,  
 ग, घ पुस्तकेऽधिकः । प्रक्रान्ताऽननुकृतया ग्रामादिकः प्रतिभाति ।

कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न वीर्यपारमितायाः कृते प्रज्ञा-  
 पारमितायां चरति । न ध्यानपारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां  
 चरति । न प्रज्ञापारमितायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।  
 नाऽध्यात्मशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न वहिर्द्वाशू-  
 न्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्य-  
 तायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न शून्यताशून्यतायाः कृते  
 प्रज्ञापारमितायां चरति । न महाशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमि-  
 तायां चरति । न परमाऽर्थशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां  
 चरति । न संकृतशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽ-  
 संकृतशून्यतायां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽत्यन्तशून्यतायाः  
 कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनवराऽग्रशून्यतायाः कृते  
 प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनवकारशून्यतायाः कृते प्रज्ञापार-  
 मितायां चरति । न प्रकृतिशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।  
 न मर्त्यधर्मशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न सूक्ष्म-  
 शून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽनुपलभशून्यतायाः  
 कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापार-  
 मितायां चरति । न स्वभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां  
 चरति । नाऽभावस्वभावशून्यतायाः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।  
 नाऽत्रैवैक्यभेदः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न मत्तपरिपाकहे-  
 तोः प्रज्ञापारमितायां चरति । न बुद्धैवपरिशोधनार्थं प्रज्ञापार-  
 मितायां चरति । न मत्तपुण्यानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।  
 न मत्तप्रदानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न मत्तिपादानां

इति प्रज्ञापारमितायां चरति । नेन्द्रियाणां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न वस्त्वानां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न बोध्यद्वानां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽख्याऽष्टाऽऽनागम्य इति प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽयमत्यानां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न ध्यानानां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽप्रमाणानां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽह्वयसमापत्तीनां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽष्टानां विमोक्षाणां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न नवाऽनुपूर्वविचारसमापत्तीनां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न शून्यतायाः इति प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽनिमित्तस्य इति प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽप्रणिहितस्य इति प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽभिज्ञानां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न समाधीनां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न धारणीमुखानां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न दृशानां तथागतवल्लानां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न चतुर्णां वैशारद्यानां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न चतसृणां प्रतिसमिदां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न मद्यामैत्र्याः इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न मद्याकरुणायाः इति प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽष्टादशानामावेणिकानां बुद्धधर्माणां इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न तथतायाः इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न धर्मधातोः इति प्रज्ञापारमितायां चरति । न भूतकोटेः इति प्रज्ञापारमितायां चरति ।

तत्कस्य हेतोर्न हि बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरति\* । कस्यचिद्धर्मस्य सम्भेदं वा नानाकरणं वा विशेषं वा समनुपश्यति । एवञ्चरञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

न स दिव्यस्य चक्षुषः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न दिव्यस्य श्रोत्रस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न परचित्तज्ञानस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न पूर्वनिवासाऽनुसृतेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । न द्विविधेः कृते प्रज्ञापारमितायां चरति । नाऽऽश्रवचयज्ञानस्य कृते प्रज्ञापारमितायां चरति ।

तत्कस्य हेतोः । तथाहि प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रज्ञापारमितामेव समनुपश्यति प्रागेव बोधिसत्त्वः कुत एव सर्वाकारं सर्वाऽभिज्ञा उपलभ्यते । एवञ्चरञ्कारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुं करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुं करिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहमृद्धिपादेषु स्थित्वा पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्तान् सर्वान् सत्करिष्यामि गुरुं करिष्यामि मानयि-

मानयिष्यामि । नैवं भवत्यहर्हृदिपादेषु स्थिता सत्त्वसत्त्व-  
 दिशि गङ्गानदीवायुकोपसेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्मान्  
 सत्त्वान् सत्त्वरिष्यामि शुक शरिरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि ।  
 नैवं भवत्यहर्हृदिपादेषु स्थिता उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवायु-  
 कोपसेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्मान् सत्त्वान् सत्त्वरिष्यामि  
 शुक शरिरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहर्हृदि-  
 पादेषु स्थिता पुनर्दक्षिणर्थादिशि गङ्गानदीवायुकोपसेषु लोक-  
 धातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्मान् सत्त्वान् सत्त्वरिष्यामि शुकशरिरिष्यामि  
 मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहर्हृदिपादेषु स्थिता  
 दक्षिणपरिमाणादिशि गङ्गानदीवायुकोपसेषु लोकधातुषु ये  
 बुद्धाभगवन्तस्मान् सत्त्वान् सत्त्वरिष्यामि शुकशरिरिष्यामि मानयि-  
 ष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं भवत्यहर्हृदिपादेषु स्थिता पश्चिमो-  
 त्तरर्थादिशि गङ्गानदीवायुकोपसेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्त-  
 स्मान् सत्त्वान् सत्त्वरिष्यामि शुकशरिरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयि-  
 ष्यामि । नैवं भवत्यहर्हृदिपादेषु स्थिता उपरिष्ठादिशि गङ्गा-  
 नदीवायुकोपसेषु लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्मान् सत्त्वान्  
 सत्त्वरिष्यामि शुकशरिरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि । नैवं  
 भवत्यहर्हृदिपादेषु स्थिताऽधस्तादिशि गङ्गानदीवायुकोपसेषु  
 लोकधातुषु ये बुद्धाभगवन्तस्मान् सत्त्वान् सत्त्वरिष्यामि शुक-  
 शरिरिष्यामि मानयिष्यामि पूजयिष्यामि ।

न चाऽप्येवं भवति यत्ते बुद्धाभगवन्तो भाषन्ते तत्सर्वं दिव्येन  
 श्रोत्रेण श्रोय्याम्यहं । तत्र लोकधातुषु सत्त्वानां चेतमैवचित्तं प्रज्ञ-

स्याम्यहं । तेषां पूर्वनिवासमनुस्मरिष्याम्यहं । दिव्येन चक्षुषा तान्  
सर्वांश्च्यवमानानुपपद्यमानानुपपन्नांश्च द्रक्ष्यामि । अहमप्रसेया-  
ऽसंख्येयान् सत्त्वान् परिनिर्वापयिष्यामीति । एवं खलु शारदती-  
पुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्व प्रज्ञापारमितां युक्तदति वक्तव्यः ।

एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-  
मितायां चरतो माह्निद्रान्धेष्ववतारगवेष्टवतारं न लभते । यान्यपि  
कानिचिस्त्रैलोकिकलोकोत्तराणिकरणीयानि तान्यपि सर्वाणि प्रद-  
लितानि भवन्ति । अनाभोगेनापरिकल्पितानि ये चाऽस्य केचि-  
स्त्रैलौकिकाः क्लेशास्ते सर्वे प्रदलिता भवन्ति । ये च ते पूर्वस्थां-  
दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं  
बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं  
वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजाः<sup>(१)</sup> त्रायस्त्रिंशादेवाः यामा<sup>(२)</sup>स्तु-

(१) विंशत्यधिकशतद्वयसंख्याते गणदेवताभेदे । अष्टौ वसव एकादश-  
रुद्रा द्वादशादित्याः इमे एव द्यावापृथिवीत्रयस्त्रिंशद्वै देवाः प्रजापतिश्चतु-  
स्त्रिंशस्तदेनं प्रजापतिम् । शतपथब्राह्मणः ।

(२) स्वायम्भुव मनोः प्रसूतिनामिकायां कन्यायां दत्तप्रजापतिना यज्ञो  
दक्षिणा च दम्पतीजनितौ । यज्ञेन दक्षिणायां द्वादशयामसंज्ञकाः  
उत्पादिताः ।

यज्ञस्य दक्षिणायान्तु पुत्राद्वादशजज्ञिरे ।

यामा इति समाख्याता देवाः स्वायम्भुवेऽन्तरे ॥

तस्य पुत्रान्तु यज्ञस्य दक्षिणायां सभासुराः । मार्कण्डेयपुराणम् ।

मन्यत्तराणि वक्ष्याम आद्यः स्वायम्भुवो मनुः ।

यामौघ्राद्यान्तस्य सुताः यामनाम तदासुराः ॥ अग्निपुराणम् ।

[illegible]

- (१) कामधुम् नृनिगा दिगोन्नेरिग्या कथयान् प्रम ।  
 कामधुम् निग्याः शक्यं कथयान् तथाम्भरा ।  
 भुगदिदन्ताम् कविता मिश्रोऽप्य नरको भम ।  
 कथिषा द्वादशादिका यथायम् दिव्यतेनार्थे ।  
 व्यादिका द्वादशा प्रोताः दिव्यं देवा दश स्तुताः ।  
 दशदशान्तेन्याताः गतिनिष्ठान् सुवितामताः । इत्यमरटीका ।
- (२) भविष्यः धर्मोपपत्तः साधर्म्यस्यामन्तम् प्रम ।  
 विदुष्याः काममाथ निर्मादयमवस्थया ।  
 निपकारा भविष्यन्ति सर्वैकविंशतो मयाः । मार्कण्डेयपुराणम् ।
- (३) तद्वद्वद्वयतिः प्रयोदितो धर्मः, दिव्यं । अथविंशति दिवाः सप्त-  
 प्रयोदितः । सप्त निः सः ।
- (४) व्यासमन्तात् भागवतश्रीलाः । कनिषिधोत्तादिना वरप्रत्यये वकार-  
 मन्तः व्यासाख्यराष्ट्रमुपस्थितः पञ्चाशद्वक्ता । सप्ताराजिकानामानि  
 दिशो निश्चिन्तयन् । इत्यमरटीका ।
- मन्त्राद्विंशति चतुःषष्टिमिते मन्त्रदेवताभेदे ।  
 व्यासाख्याता दमोदान्तः शान्तिर्ज्ञानं शमस्तपः ॥  
 कामधुम्भोमदोमोहो द्वादशा भावरा इमे ॥  
 इत्यां द्वादशमिते मन्त्रभेदे । यथाश्च मन्त्रव्यासा भावरावो तथात्वम् ।
- (५) अथनिष्ठः । अथैकं वेदनिष्ठारूपे पापे निष्ठायस्याकनिष्ठमिमे व्येष्टे ।  
 तद्वद्वद्वयतिः ।



महामत्त्वमारचन्ति माहैव कश्चिद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । ये केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मे सर्वेण सर्वं न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिमत्त्वो महामत्त्वः सर्वमत्त्वान् मैव्यास्फुरति । ये च ते दक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदी-  
वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिमत्त्वं महा-  
मत्त्वमारचन्ति माश्रावकभूमिं प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशादेवायामास्तुषितानिर्माण-  
रतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवाः ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरोहिताः  
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्माः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः  
आभास्वराः शुभाः परीक्षाशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः  
परीक्षवृहा अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृशाः  
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिमत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति ।  
माहैव कश्चिद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि  
केचित्\* कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मे सर्वेण सर्वं न  
भवन्ति तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिमत्त्वो महामत्त्वः सर्वमत्त्वान्  
मैव्यास्फुरति । ये च ते पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु  
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिमत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति  
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्रायस्त्रिंशादेवायामास्तुषिताः  
निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवाः ब्रह्मकायिकादेवा ब्रह्मपुरो-

विष्णोर्देवार्चयः शक्रादेवार्चयः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः  
 आभास्वरः शुभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणशुभाः शुभहस्ताः वृष्टाः  
 परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणवृष्टाः वृष्टत्फलाः अवृष्टाः अतपाः सुदृष्टाः  
 सदृष्टाः अकनिष्ठादेवास्तैऽपि तं बोधिमत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति ।  
 माह्वैव वाह्वैर्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । यैऽपि  
 केचित् वायिका दोषास्तैऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्व्वेण सर्व्वं  
 न भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिमत्त्वो महामत्त्वः सर्व्वमत्त्वान्  
 मैव्याप्सुरति । ये चोत्तरपूर्व्व्यादिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-  
 धातुषु बुद्धाभगवन्तस्तैऽपि तं बोधिमत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति  
 साध्यावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च पत्नारो महाराजास्त्रायन्तिंगादेवायामाः तुषिता-  
 निष्ठाणरतयः परनिर्मितयगपत्तिनां देवाप्रध्वकायिकावृष्टापुरोहिता-  
 वृष्टापर्य्यामरावृष्टाः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः आभा-  
 स्वरः शुभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणशुभाः शुभहस्ताः वृष्टाः परी-  
 क्षावृष्टाः अप्रमाणवृष्टाः वृष्टत्फलाः अवृष्टाः अतपाः सुदृष्टाः सदृष्टाः  
 अकनिष्ठादेवास्तैऽपि तं बोधिमत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति । माह्वैव  
 वाह्वैर्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । यैऽपि केचित्  
 वायिका दोषास्तैऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मं सर्व्वेण सर्व्वं न भवन्ति ।  
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिमत्त्वो महामत्त्वः सर्व्वमत्त्वान् मैव्या-  
 प्सुरति । ये च ते उत्तरपूर्व्व्यादिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु  
 लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तैऽपि तं बोधिमत्त्वं महामत्त्वमारचन्ति  
 साध्यावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्यायस्त्रिंशादेवायामाः तुषिताः निर्माण-  
 रतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाब्रह्मकायिकाब्रह्मपुरोहिताः  
 ब्रह्मपार्षद्यामहाब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः  
 आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः  
 परीक्षवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत् फलाः अवृहाः अतपाः सुदृगाः  
 सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।  
 माहैव कश्चिद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि  
 केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मे सर्वेण सर्वं न  
 भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान्  
 मैत्र्यास्फुरति । ये च ते पूर्वदक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपमेष्  
 लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति  
 माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारो महाराजास्त्यायस्त्रिंशादेवायामाः तुषिताः निर्माण-  
 रतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनोदेवाः ब्रह्मकायिका-ब्रह्मपुरोहिताः  
 ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः  
 आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः  
 परीक्षवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृगाः  
 सुदर्शनाः अकनिष्ठास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति । माहैव  
 कश्चिद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि केचित्  
 कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मे सर्वेण सर्वं न भवन्ति ।  
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान् मैत्र्या-  
 स्फुरति । ये च ते दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवाल्मुकीपमेष्

लोकाभ्याम्, बुद्धाभगवन्मन्त्रेऽपि तं बोधिमत्त्वं महासत्त्वमारुहन्ति  
मायासत्त्वभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च जलारोमसारजास्त्रायस्त्रिंशद्देवा यामाः तृपिताः  
निष्काणरतयः परनिर्मितवगवर्त्तिनो देवामृच्छाकायिकामृच्छपुरोहिता-  
मृच्छपार्थवाः मरामृच्छणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः  
आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभशतज्ञाः दृष्टाः  
परीक्षदृष्टाः अप्रमाणदृष्टाः दृष्टत्फलाः अदृष्टाः अतपाः सुदृगाः  
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिमत्त्वं महासत्त्वमारुहन्ति ।  
मार्त्तव कश्चिदोधिमतत्त्वं महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्पीदिति । येऽपि  
केचित् कायिकादोषान्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मो सर्व्येण सर्व्यं न  
भवेति । तन्नाम तेमोक्षार्थाय बोधिमत्त्वोन्मेषात्तः सर्व्यमन्त्रान्  
मन्त्रायपुरति । येऽपि च ते पदिमोक्षारण्यादिभिः गङ्गानदी-  
नाम्बुकोपसेषु लोकाभ्याम्, बुद्धाभगवन्मन्त्रेऽपि तं बोधिमत्त्वं महा-  
सत्त्वमारुहन्ति । मायावक्त्रभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च जलारोमसारजास्त्रायस्त्रिंशद्देवा यामाः तृपिताः  
निष्काणरतयः परनिर्मितवगवर्त्तिनो देवामृच्छाकायिकामृच्छपुरोहिता-  
मृच्छपार्थवाः मरामृच्छणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः  
आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभशतज्ञाः दृष्टाः  
परीक्षदृष्टाः अप्रमाणदृष्टाः दृष्टत्फलाः अदृष्टाः अतपाः सुदृगाः  
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिमत्त्वं महासत्त्वमारुहन्ति ।  
मार्त्तव कश्चिदोधिमतत्त्वं महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्पीदिति । येऽपि  
केचित् कायिकादोषान्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मो सर्व्येण सर्व्यं न

भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान्  
मैत्र्यास्फुरति । ये च तेऽधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोक-  
धातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति  
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्तायस्त्रिंशादेवायामाः तुषिताः निर्माण-  
रतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरोहिताः  
ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्रमाणाऽऽभाः  
आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः शुभकृत्स्नाः वृहाः  
परीक्षवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः अतपाः सुदृगाः  
सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति ।  
माह्वैव कश्चिद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्तरायं कार्षीदिति । येऽपि  
च केचित् कायिकादोषास्तेऽपि तस्य दृष्ट एव धर्मे सर्वेण सर्वं न  
भवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वसत्त्वान्  
मैत्र्यास्फुरति । ये च ते उपरिष्ठाद्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु  
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमारचन्ति  
माश्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वा पतेदिति ।

ये च चत्वारोमहाराजास्तायस्त्रिंशादेवायामाः तुषिता देवा  
निर्माणरतयः परनिर्मितवशवर्त्तिनो देवा ब्रह्मकायिकाः ब्रह्मपुरो-  
हिताः ब्रह्मपार्षद्याः महाब्रह्मणः आभाः परीक्षाऽऽभाः अप्र-  
माणाऽऽभाः आभास्वराः शुभाः परीक्षशुभाः अप्रमाणशुभाः  
शुभकृत्स्नाः वृहाः परीक्षवृहाः अप्रमाणवृहाः वृहत्फलाः अवृहाः  
अतपाः सुदृगाः सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवास्तेऽपि तं बोधिसत्त्वं महा-

मन्त्रस्तन्यवर्तिनः । आरभ्य नृदिदोधिभक्त्यः मन्त्राभक्त्याऽनन्तरं  
नृदिदिदिदि । अस्मिन् च नृदिदोधिभक्त्याऽनन्तरं तस्य दृष्ट एव  
अस्मिन् अस्मिन् अस्मिन् नृदिदिदिदि । तत्कस्य हेतोस्तथादि बोधिभक्त्या-  
मन्त्राभक्त्याऽनन्तरं नृदिदिदिदि । एवमन्त्राभक्त्याऽनन्तरं बोधि-  
भक्त्यामन्त्राभक्त्याऽनन्तरं प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं आरदतीपुत्र बोधिभक्त्यः मन्त्राभक्त्यः प्रज्ञापारमि-  
तायां चरतोऽनन्तरं आरणीशुद्धमन्त्राभिमुखानि प्रतिमानप्रतिम-  
स्मिन्तानि वाऽभिमुखीभवन्ति । मन्त्रोपपत्त्यायतनेषु च तथागता-  
नन्तरं मन्त्राभक्त्याऽनन्तरं नृदिदिदिदि । तेषु दुष्टेभ्यश्चिन्तकदाचिदिर-  
दितो भवति यावदन्तरं मन्त्राभक्त्याऽनन्तरं बोधिभक्त्याऽनन्तरं ।

पुनरपरं आरदतीपुत्र बोधिभक्त्यः मन्त्राभक्त्यः प्रज्ञापारमि-  
तायां चरतो नैवं भवत्यस्मिन् कश्चिदर्थं धर्माधातुमभिमन्त्र्येयं वा  
नियुज्यते वा । भवेति वा न भवेति वा । तत्कस्य हेतोस्तथादि  
न तदर्थं न मन्त्रोपपत्त्यायतनेषु च तथागता-  
नन्तरं मन्त्राभक्त्याऽनन्तरं नृदिदिदिदि । तेषु दुष्टेभ्यश्चिन्तकदाचिदिर-  
दितो भवति यावदन्तरं मन्त्राभक्त्याऽनन्तरं बोधिभक्त्याऽनन्तरं ।

पुनरपरं आरदतीपुत्र बोधिभक्त्यः मन्त्राभक्त्यः प्रज्ञापारमि-  
तायां चरतो नैवं भवति कश्चिदर्थं धर्माधातुमभिमन्त्र्येयं न वाऽ-  
भिमन्त्र्येयं वा । तत्कस्य हेतोस्तथादि न हि धर्माधातुमभिमन्त्र्य-  
द्विनाऽभिमन्त्र्येयते नाऽभिमन्त्र्येयते । एवं खलु आरदतीपुत्र बो-  
धिभक्त्यामन्त्राभक्त्याऽनन्तरं प्रज्ञापारमितायां युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं आरदतीपुत्र बोधिभक्त्यामन्त्राभक्त्याऽनन्तरं प्रज्ञापारमितायां

चरन् न कश्चिद्धर्माभातुत्यतिरिक्तं समनुपश्यति एवं सन्तु गारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रजापारमितायां चरन् युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं गारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रजापारमितायां चरन् न धर्माभातो धर्माणाञ्च नानाकरणं करोति । एवं सन्तु गारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रजापारमितायां चरन् युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं गारदतीपुत्र बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रजापारमितायां चरतो नैवं भवति धर्माभातुं प्रतिविध्येयं । तथा हि न कश्चिद्धर्मा समनुपश्यति येन धर्मेण यो धर्मः प्रतिविध्येत । तथाचि न धर्माभातुं शून्यदति योजयति नाऽशून्यदति योजयति । एवं सन्तु गारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रजापारमितायां चरन् युक्त इति वक्तव्यः ।

पुनरपरं गारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रजापारमितायां चरन् न रूपं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूपेण योजयति । न वेदनां शून्यतया योजयति न शून्यतां वेदनया योजयति । न संज्ञां शून्यतया योजयति न शून्यतां संज्ञया योजयति । न संस्कारान् शून्यतया योजयति न शून्यतां संस्कारैर्योजयति । न विज्ञानं शून्यतया योजयति न शून्यतां विज्ञानेन योजयति । न चक्षुः शून्यतया योजयति न शून्यतां चक्षुषा योजयति । न श्रोत्रं शून्यतया योजयति न शून्यतां श्रोत्रेण योजयति । न घ्राणं शून्य-

तथा योजयति न शून्यतां प्राणेन योजयति । न जिह्वा शून्य-  
तथा योजयति न शून्यतां जिह्वाया योजयति । न कायं शून्य-  
तथा योजयति न शून्यतां कायेन योजयति । न मनः शून्यतया  
योजयति न शून्यतां मनसा योजयति । न रूपं शून्यतया योज-  
यति न शून्यतां रूपेण योजयति । न शब्दं शून्यतया योजयति  
न शून्यतां शब्देन योजयति । न गन्धं शून्यतया योजयति न  
शून्यतां गन्धेन योजयति । न रसं शून्यतया योजयति न  
शून्यतां रसेन योजयति । न स्पर्शं शून्यतया योजयति न शून्यतां  
स्पर्शेन योजयति । न धर्माञ्छून्यतया योजयति न शून्यतां धर्मेण  
योजयति । न चतुर्धातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां चतुर्धा-  
तुना योजयति । न रूपधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूप-  
धातुना योजयति । न चतुर्विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न  
शून्यतां चतुर्विज्ञानधातुना योजयति । न श्रोत्रधातुं शून्यतया  
योजयति न शून्यतां श्रोत्रधातुना योजयति । न शब्दधातुं  
शून्यतया योजयति न शून्यतां शब्दधातुना योजयति । न श्रोत्र-  
विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां श्रोत्रविज्ञानधातुना  
योजयति । न घ्राणधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां घ्राण-  
धातुना योजयति । न गन्धधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां  
गन्धधातुना योजयति । न घ्राणविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न  
शून्यतां घ्राणविज्ञानधातुना योजयति । न जिह्वाधातुं शून्यतया  
योजयति न शून्यतां जिह्वाधातुना योजयति । न रसधातुं शून्य-  
तया योजयति न शून्यतां रसधातुना योजयति । न जिह्वावि-



ज्ञानं धातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां जिज्ञाविज्ञानधातुना योजयति । न कायधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां कायधातुना योजयति । न स्पृष्टव्यधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां स्पृष्टव्यधातुना योजयति । न कायविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति । न शून्यतां कायविज्ञानधातुना योजयति । न मनोधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां मनोधातुना योजयति । न धर्मधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां धर्मधातुना योजयति । न रूपधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां रूपधातुना योजयति । न चतुर्विज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां चतुर्विज्ञानधातुना योजयति । न मनोविज्ञानधातुं शून्यतया योजयति न शून्यतां मनोविज्ञानधातुना योजयति । तत्कस्य हेतोरेषहि शारदतीपुत्र परमोयोगोयदुत शून्यतायोगः शून्यतायां शारदतीपुत्र चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न आवकभूमौ वा न प्रत्येक बुद्धभूमौ वा पतति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयति सत्त्वांश्च परिपाचयति । क्षिप्रञ्चाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । ये केचिच्छारदतीपुत्र योगाः प्रज्ञापारमितायोगस्तेषामग्राख्यायते ज्येष्ठग्राख्यायते श्रेष्ठग्राख्यायते वरग्राख्यायते प्रवरग्राख्यायते प्रणीतग्राख्यायते । तत्कस्य हेतोरनुत्तरण्य योगोयदुत प्रज्ञापारमितायोगः शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितयोगः । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वो महासत्त्वो व्याहृतोवक्तव्यः ।

आमन्त्रीभूतयाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । एवं युज्यमानः शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वोऽप्रमेयाऽभंग्येयानां सत्त्वानां अर्थं

करोतीति । न चाख्येवं भवत्यहं प्रज्ञापारमितायां युज्यते वा  
 ति युज्यते\* वा मां बुद्धाभगवन्तोव्याकरिष्यन्त्यहमामन्त्रीभृतोव्याक-  
 रणस्य । अहं बुद्धैर्हं परिशोधयिष्याम्यहं मत्त्वान् परिपाचयिष्याम्य-  
 हमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिममुधेत धर्मचक्रं प्रवर्त्तयिष्यामि ।  
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि । स धर्मधातुं व्यतिरेकीकरोति । न स  
 धर्मधातोः किञ्चिदन्यद्वर्त्मं समनुपश्यति । यः प्रज्ञापारमितायां  
 चरेद्यो वा बुद्धैर्भगवद्भिर्व्याक्रियेत । यो वाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-  
 मभिममुधेत । तत्कस्य हेतोस्तथाहि बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञा-  
 पारमितायां चरतो न सत्त्वमंजोत्पद्यते । नाऽऽत्ममंजोत्पद्यते । न  
 जीवमंजोत्पद्यते । न जन्तुमंजोत्पद्यते । न पोषमंजोत्पद्यते । न  
 पुरुषमंजोत्पद्यते । न पुङ्गलमंजोत्पद्यते । न मनुजमंजोत्पद्यते ।  
 न मानवमंजोत्पद्यते । न कारकमंजोत्पद्यते । न वेदक-  
 मंजोत्पद्यते । न जानकमंजोत्पद्यते । न पश्यकमंजोत्पद्यते ।  
 तत्कस्य हेतोस्तथाह्यत्यन्तं सत्त्वो नोत्पद्यते न निरुध्यते न हि  
 सत्त्वस्योत्पादो निरोधः । यस्य च नोत्पादो न निरोधः स  
 कथं प्रज्ञापारमितायां चरिष्यति । एवञ्चरञ्चारदतीपुत्रबोधि-  
 सत्त्वो महामत्त्वः सत्त्वाऽनुत्पादतया प्रज्ञापारमितायां चरति ।  
 सत्त्वशून्यतया प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वाऽनुपलब्ध्या प्रज्ञापा-  
 रमितायां चरति । सत्त्वविविक्ततया प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्व-  
 प्रकृत्या प्रज्ञापारमितायां चरति । सत्त्वाऽस्वभावतया प्रज्ञापारमिता-  
 यां चरति । एष शारदतीपुत्रबोधिमत्त्वानां महामत्त्वानां परमो .

\* अथ एव पाठः पञ्चसु पुस्तकेषु । युज्ये इति युक्तम् ।

योगोयदुत प्रज्ञापारमिता योगः अयं शारदतीपुत्रबोधिमत्त्वो  
महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतीयोगोयस्तदन्वान् योगानभिभू-  
तिष्ठति ।

अत्र च शारदतीपुत्रयोगे चरन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोदश  
तथागतवलान्यभिनिर्हरति । चत्वारिंशद्विंशत्येव शारद्यानि चतस्रः प्रतिम  
स्विदोमहामैत्री महाकरुणामष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्मानभिनिर्हरति  
अत्र शारदतीपुत्रयोगे चरन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो न मात्सर्यचित्तं  
मुत्पादयति । न दौःशील्यचित्तं न व्यापादचित्तं न कौमोद-  
चित्तं न विषेपचित्तं न दौर्ग्रन्थचित्तमुत्पादयति । एवमुक्तं  
आयुष्मान् शारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदबोचत् । योभगवन् बोधि-  
मत्त्वोमहामत्त्वोऽनेन प्रज्ञापारमितायोगेन विहरति । स कुतश्चुल्लेखो-  
पपन्नः । इतो वा च्युतः कुत्रोपपत्स्यते ।

भगवानाह । यः शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनेन प्रज्ञा-  
पारमितायोगेन विहरति सोऽग्नेभ्यो बुद्धलेशेभ्यश्चुल्लेखोपपन्नो-  
वेदितव्यः । तृप्तिभ्योदेवनिकायेभ्यो मनुष्येभ्योवा चुल्लेखोपपन्नो-  
वेदितव्यः । तत्र शारदतीपुत्रयोगे बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽग्नेभ्यो  
बुद्धलेशेभ्यश्चुल्लेखोपपन्नः । एषलिप्रसिद्धं योगं समापद्यते । यदुत-  
प्रज्ञापारमितायोगं । अप्य जातिव्यतिवृत्तस्पर्शयोगमाराधका-  
पञ्चिमुक्तोभरन्ति । पदार्थं प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । यय-  
श्च च बुद्धलेशेषु तयामताश्रयैः सम्यक्सम्युद्वास्तिर्गता प्रियमे-  
तदुक्तं न च लक्षोपपद्यते । तेषु तयामतान्त्रैः सम्यक् सम्युद्वा-  
स्त्यमप्युक्तं । तत्र शारदतीपुत्र योगं बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनेन विहरति ।

मन्त्रिनामेकदशहोरोपपत्तीर्वादितः । न कर्त्तव्यमितिप्रतिबुद्धा-  
न्यन्तर्भावना भवति षट् पारमिता । अथाऽन्तर्गतानि भवन्ति  
मन्त्रपारमिपुत्रपुत्राभिस्तुत्यानि । यः पुनः शारदतीपुत्र बोधि-  
मन्त्राभ्यासनामन्त्राभ्यासनाभ्यासाभ्यासः समागताया उपपद्यते ।  
तदा बोधिपुत्रस्य सदाभ्यस्तथाऽर्जुनस्य बोधिपुत्रं मदाभ्यं  
स्वाप्यन्ता भवतीन्द्रियाणि भवन्ति । न च\* विप्रनिमं  
प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । बुद्धयेवात् चुतो बुद्धयेवं संकमि-  
त्यति यच्च बुद्धाभ्यस्तान्तिहन्ति प्रियन्ते पापयन्ति । न च कदा-  
चिदपि बुद्धभंगवर्त्तिभिररितोभविष्यति पावटनुत्तरां सम्यक्-  
मन्त्रोधिभिममगुहः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिपुत्रामहामत्ता अनुपायकुशलाः प्रथमं  
ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं  
समापद्यन्ते । चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । षट् पारमितासु चरन्ति ।  
ते ध्यानप्रतिज्ञाभेन दीर्घाऽऽयुष्येण देवेषूपपद्यन्ते । न चेत्  
पुनर्मानुष्यं प्रतिज्ज्ञां लब्ध्वा बुद्धान् भगवत आरागयन्ति । तेषां  
धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति न तीक्ष्णानि ।

अस्ति पुनः शारदती पुत्र बोधिपुत्रामहामत्ताध्यानानि  
समापद्यन्ते प्रज्ञापारमितायां चरन्ति ते चाऽनुपायकुशलाः ध्याना-  
न्युत्सृजन्ति । ते पुनरेव कामधातावुपपद्यन्ते । तेषामपि शारदती-  
पुत्र बोधिपुत्रानां महामत्तानां धन्यानीन्द्रियाणि भवन्ति । न

\* स च इति युक्तं प्रतिभाति ।

† एष पाठः पञ्च पुस्तकेषु ।

तीक्ष्णानि । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्ताः प्रथमं ध्यानं  
 समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते ।  
 चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रौ समापद्यन्ते । करुणा समापद्यन्ते ।  
 मुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनं  
 समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्च-  
 न्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नेत्रमञ्जानामञ्जाऽऽयतनं समापद्यन्ते ।  
 अक्षारिभृत्युपस्थानानि समापद्यन्ते । चत्वारि मय्यकुप्रज्ञाणानि  
 समापद्यन्ते । चतुरच्छिपादान् समापद्यन्ते । पञ्चेन्द्रियाणि  
 समापद्यन्ते । पञ्चबलानि समापद्यन्ते । मत्तबोधज्ञानानि समापद्यन्ते ।  
 आर्याऽष्टाङ्गमार्गं समापद्यन्ते । महाकरुणा समापद्यन्ते । महा-  
 करुणाः सन्त उपाय कौशलेन । न ध्यानयोगोपपद्यन्ते । न  
 ब्राह्मविहारवसेन । नाऽऽरुण्यममापन्नमेवोपपद्यन्ते । तत्र पुनरु-  
 पपद्यन्ते यत्र बुद्धाभगवन्तस्मिदन्ति प्रियन्ते आपयन्ति । ते पुनः  
 प्रज्ञापारमितायोगेनाऽविरजिताश्चैव भद्रकल्पेऽनुभवाः मय्यकु-  
 म्पन्ते धिमभिमम्पन्ते ।

इति पुनः शारदतीपुत्र बोधिमत्ताः महामत्ताः प्रथमं ध्यानं  
 समापद्यन्ते । द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते ।  
 चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रौ समापद्यन्ते । महाकरुणा  
 समापद्यन्ते । महाकरुणा समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽ-  
 नन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते ।



मुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्त्याऽऽ-  
 यतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्च-  
 न्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते । तद-  
 तश्च्युत्वा ब्रह्मलोक उपपद्यन्ते तत्र ब्रह्माणो भवन्ति । महाब्रह्मणः ।  
 अभिभुवोदगगतवर्षवर्त्तिनस्तेषां सत्त्वानामय्यावरा प्रवरावरिष्टास्ते  
 तत्र स्थित्वा बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति । यथा तथागताऽर्हन्तः  
 सम्यक्समुद्भवाऽनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिमन्मुध्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयन्ति ।  
 ते तां स्थागतानर्हन्तः सम्यक् समुद्भानध्येषन्ते धर्मचक्रप्रवर्त्तनाय ।

अस्ति शारदतीपुत्रबोधिसत्त्वामहासत्त्वाः एकजातिप्रतिबद्धाः ।  
 प्रज्ञापारमितायां चरन्त उपायकौशलेन प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ।  
 द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थं  
 ध्यानं समापद्यन्ते । मैत्रीं समापद्यन्ते । करुणां समापद्यन्ते ।  
 मुदितां समापद्यन्ते । उपेक्षां समापद्यन्ते । आकाशाऽनन्त्याऽयतन  
 समापत्तिं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽनन्त्याऽयतन समापत्तिं समापद्यन्ते ।  
 आकिञ्चन्याऽऽयतन समापत्तिं समापद्यन्ते । नैवसंज्ञानासंज्ञायतन  
 समापत्तिं समापद्यन्ते । चत्वारिस्त्युपस्थानानि भावयन्ति । चत्वा-  
 रिसम्यक्प्रमाणानि भावयन्ति । पञ्चेन्द्रियाणि भावयन्ति । सप्तबो-  
 ध्यङ्गानि भावयन्ति । आर्याऽष्टाङ्गमार्गं भावयन्ति । शून्यताऽऽनि-  
 मित्ताऽप्रणिहितान् समाधीन् समापद्यन्ते । न च तेषां वसेनोप-  
 पद्यन्त । ते समुखीभूतान् बुद्धान् भगवतः आराग्य\* तत्र ब्रह्मचर्यं  
 चरित्वा तुषितानां देवानां सभागतायां उपपद्यन्ते । ते तत्र

प्रायश्चित्तः क्लृप्ताः अर्धैर्निष्कृष्टाः सन्ताः सम्यक्ज्ञानतोऽनेनैवेनकोटौ-  
नित्यमप्युपपन्नैः परिहृताः परस्मिन्नाः दक्षोपपत्तिं दक्षेयिन्नाऽनन्तरं  
सम्यक्ज्ञानोपपत्तिमसक्तुमशक्ताः प्रवर्त्तयन्ति नाना दुष्टैरेषु ।

अस्मि शारदतीपुत्र योधिमत्यामशमत्ताः पणामभिज्ञानां  
लाभिनस्तस्मात्तदुपपद्यन्ते । साऽऽहण्यभातानुपपद्यन्ते । ते बुद्धक्षेत्रेण  
बुद्धक्षेत्रं संक्रामन्ति । तथागतानर्हेतः सम्यग्बुद्ध्यान् सन्तुष्यन्तो  
दक्षक्षेत्रं योऽसामश्रन्तः पुत्रयन्तः ।

अस्मि शारदतीपुत्र योधिमत्यामशमत्ताः पणामभिज्ञानां  
लाभिनस्तस्मात्तदुपपद्यन्ते । बुद्धक्षेत्रेण बुद्धक्षेत्रं संक्रा-  
मन्ति । यत्र बुद्धक्षेत्रे न आयतयानस्य न प्रत्येकबुद्धयानस्य शब्दोऽपि  
प्रज्ञायतेऽन्यत्र बुद्धयानाम् ।

अस्मि शारदतीपुत्र योधिमत्यामशमत्ताः पणामभिज्ञानां  
लाभिनस्तस्मात्तदुपपद्यन्ते । बुद्धक्षेत्रेण बुद्धक्षेत्रं संक्रा-  
मन्ति । यत्र बुद्धक्षेत्रपरिनिर्गितमायुष्यमाणं सत्त्वानां ।

अस्मि शारदतीपुत्र योधिमत्यामशमत्ताः पणामभिज्ञानां  
लाभिनस्तस्मात्तदुपपद्यन्ते । यत्र न बुद्धशब्देन धर्मशब्देन  
संप्रशब्देन तत्र गत्वा बुद्धस्य वर्णं भाषन्ते धर्मस्य संप्रस्य वर्णं  
भाषन्ते ते च सत्त्वस्तेन बुद्धशब्देन संप्रशब्देन चित्तानि प्रमाद्य  
यत्र बुद्धाभगवन्तस्तत्रोपपद्यन्ते ।

अस्मि शारदतीपुत्र योधिमत्यामशमत्ताः प्रथमचित्तोत्पाद-  
मुत्पादाय चतुर्णां ध्यानानां चतुर्णामप्रमाणानां चतसृणामावृण-  
मापत्तीनां पञ्चानामभिज्ञानां लाभिनश्चतुर्णां सत्युपस्थानानां चतुर्णां



सम्यक्प्रहाणानां चतुर्णांमृद्धिपादानां पञ्चानामिन्द्रियाणां पञ्चानां  
वलानां सप्तानां बोध्यज्ञानां आर्याऽष्टाऽङ्गस्य मार्गस्य दशानां तथा-  
गतवलानां चतुर्णां वैशारद्यानां चतसृणां प्रतिमन्विदां महामैत्र्याः  
महाकरुणयाः अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माणां नाभिनस्ते न कदा-  
चित्कामधातावुपपद्यन्ते । न रूपधातावुपपद्यन्ते । नाऽऽरूपधाता-  
वुपपद्यन्ते । तत्र च सत्त्वानामर्थं कुर्वन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः षट्पारमितासु  
चरन्तः प्रथमचित्तोत्पादेनैव बोधिमत्त्वान्याममवक्रामनयवैवर्तिकभूमिं  
वाऽऽनुब्रूवन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पादे-  
नैवाऽनुत्तरां सम्यक्मव्योधिमभिमव्युध्यन्ते । अभिमव्युध्य मधर्मचक्रं  
प्रवर्त्याऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामर्थं कृत्वाऽनुपधिगोपेनिर्वाण-  
धातौ परिनिर्व्वान्ति । तेषां परिनिर्व्वृतानां कल्पं वा कल्पाऽवशेषं  
वा महर्षिर्नृतिष्ठति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः प्रथमचित्तोत्पादेनैव  
प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यन्ते । तेऽनेकैर्बोधिमत्त्वकोट्योनियुतशत-  
महस्रैः सार्द्धं बुद्धक्षेत्रेण बुद्धक्षेत्रं संक्रामन्ति । बुद्धानां भगवतां  
दर्शनायमत्त्वपरिपादनाय बुद्धक्षेत्रपरिशोधनाय । अस्ति शारदतीपुत्र  
बोधिमत्त्वामहामत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यर्तुणां ध्यानानां  
लाभिनस्तुर्णामप्रमाणानां चतसृणामाकृष्यसमापत्तीनां लाभिनो-  
त्तानि\* ध्यानप्रमाणकृष्यसमापत्तीरनेकविधं विप्रोदन्ति ।

यदुत प्रथमं ध्यानं समापद्यन्ते ततः प्रथमध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्याय द्वितीयं ध्यानं समापद्यन्ते । द्वितीयात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्याय तृतीयं ध्यानं समापद्यन्ते । तृतीयात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्याय चतुर्थं ध्यानं समापद्यन्ते । चतुर्थात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्यायाऽऽकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्याय विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्यायाऽऽकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यन्ते । आकिञ्चन्याऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । निरोधसमापत्तेर्युत्याय नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनं समापद्यन्ते । नैव संज्ञानासंज्ञाऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधसमापत्तिं समापद्यन्ते । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्तउपायकौशलेन समान्वागतादमानि ध्यानानि अप्रमाणानि च समाधिसमापत्तीश्च विष्कट्य समापद्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताश्चतुर्णां सत्युपस्थानानां लाभिनश्चतुर्णां सम्यक्प्रहाणानां लाभिनश्चतुर्णां मृद्विपादानां लाभिनः पञ्चानामिन्द्रियाणां लाभिनः पञ्चानां वल्लानां लाभिनः सप्तानां बोध्यङ्गानां लाभिनः आर्याष्टाङ्गमार्गस्य लाभिनः चतुर्णामार्यसत्यानां लाभिनः ध्यानानां लाभिनः चतुर्णामप्रमाणानां

लाभिनश्चतुष्टयमाहूय समापत्तीनां लाभिनः अष्टानां विमोक्षणां  
 लाभिनः नानामन्त्रपर्वविहारसमापत्तीनां लाभिनः श्रम्यताऽऽनि-  
 मिताऽप्रणिहितविमोक्षमुपानां लाभिनः अभिज्ञानां लाभिनः  
 समाधीनां लाभिनः धारणीमुपानां लाभिनः द्गानां तयगत-  
 वस्त्रानां लाभिनः चतुर्णां वेगार्यानां लाभिनः ततःसृणां प्रति-  
 समिदां लाभिनः अष्टाद्गानामायेणिकबुद्धधर्माणां लाभिनः त्रयाणां  
 विमोक्षमुपानां लाभिनः न च श्रोत-आपत्तिफलमनुप्राप्नुवन्ति । न  
 सकृदागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । नाऽनागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । नाऽहं-  
 त्वमनुप्राप्नुवन्ति । न प्रत्येकबोधिमनुप्राप्नुवन्ति । प्रज्ञापारमितायां  
 चरन्त उपाय कौशलेन परिगृहीताः आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं सत्त्वेभ्य उप-  
 दर्शयन्ति येन ते सत्त्वाः श्रोत आपत्तिफलमनुप्राप्नुवन्ति । सकृदा-  
 गामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । अनागामिफलमनुप्राप्नुवन्ति । अहंत्वमनु-  
 प्राप्नुवन्ति । प्रत्येकबोधिमनुप्राप्नुवन्ति । यच्चारदतीपुत्र आवकप्रत्ये-  
 कबुद्धानां फलप्राप्तिज्ञानं सा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य क्षान्तिः ।  
 इमे शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वमहासत्त्वा अवैवर्त्तिकावेदितव्या ।  
 येऽनया प्रज्ञापारमितयैवं विहरन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वमहासत्त्वा ये षट्पारमिता  
 सुस्थित्वा तुषितभवनं शोधयन्ति । ते खलु पुनः शारदतीपुत्र  
 बोधिसत्त्वमहासत्त्वाः भद्रकल्पिकावेदितव्याः ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वमहासत्त्वाः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन्त चतुर्णां ध्यानानां लाभिनः चतुर्णामप्रमाणानां लाभिनः चत-  
 सृणामाहूयसमापत्तीनां लाभिनः सप्तत्रिंशतां बोधिपक्षाणां धर्माणां

लाभिनः षण्णामभिज्ञानां लाभिनो दशतथागतवलानां लाभिनः  
 चतुर्णां वैशारद्यानां लाभिनः शतसृणां प्रतिसम्बिदां लाभिनः  
 अष्टादशाऽऽवेणिक बुद्धधर्माणां लाभिनः \*तेऽत्राऽनुबोधायचरन्ति  
 चतुर्णां सत्यानां न च सत्यानि प्रतिविध्यन्ति । ते खलु पुनः शार-  
 द्वतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा एकजातिप्रतिबद्धावेदितव्याः ।

अस्ति शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वा षट्सु पारमितासु  
 चरन्तो लोकधातोर्लोकधातुं संक्रामन्ति । तत्र सत्त्वान् बोधौ समा-  
 दापयन्ति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयन्ति । ते खलु पुनः शारद्वती-  
 पुत्रबोधिसत्त्वामहात्त्वाः अप्रमेयै रसंख्येयैः कल्पैरनुत्तरां सम्यक्  
 सम्बोधिमभिसम्भोक्ष्यन्ते ।

अस्ति शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु  
 स्थित्वानित्यमुद्युक्ताः सत्त्वानां कृते । ते न कदाचिदनर्थोपसंहितां  
 वाचमाभाषन्ते । नाऽप्यनर्थोपसंहितं कायवाङ्मनस्कर्तुं कुर्वन्ति ।

अस्ति शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु-  
 स्थित्वा स तत्रोद्युक्ताः सत्त्वानां कृते बुद्धचेत्रेण बुद्धचेत्रं संक्रामन्ति ।  
 सत्त्वानां त्रीन पायपथां जिह्मन्ति ।

अस्ति शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सुपारमितासु  
 स्थित्वा दानपारमितायां पुरस्कृत्य सर्वसत्त्वानां सर्वसुखोपधान-  
 मुपसंहरन्ति । अन्नमन्नाऽर्थिकेभ्यः पानं पानाऽर्थिकेभ्यः यानं याना-  
 ऽर्थिकेभ्यः पुष्यं पुष्याऽर्थिकेभ्यः गन्धं गन्धाऽर्थिकेभ्यः माल्यं माल्या-  
 ऽर्थिकेभ्यः विलेपनं विलेपनाऽर्थिकेभ्यः ग्रय्यासनं ग्रय्यासनाऽर्थिकेभ्यः

\* ते च इति च पुस्तके पाठः .

वस्तु वस्तुऽर्थिकेभ्यः आभरणमाभरणाऽर्थिकेभ्यः प्राज्ञौनिकं प्राज्ञौ-  
निकाऽर्थिकेभ्यः उपाययमुपाययाऽर्थिकेभ्यः कल्पिकजीवनपरि-  
ष्कारानुपमंहरन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताः ये षट् पारमिता-  
सुखित्वा शीलपारमितां पुरस्कृत्य सत्त्वान् कायवाङ्मनः समरे-  
प्रतिष्ठापयन्ति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ता ये षट्सु-  
पारमितासु स्थित्वा चान्तिपारमितां पुरस्कृत्याक्रोधव्यापादे सत्त्वान्  
प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताः ये षट्सुपारमितासु  
स्थित्वा वीर्यपारमितां पुरस्कृत्य सर्व्वकुशलधर्माऽभियोगे सत्त्वान्  
प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताः ये षट्सु पारमितासु  
स्थित्वा ध्यानपारमितां पुरस्कृत्य श्रमथैकाग्रतायां कामविवेके च  
सत्त्वान् प्रतिष्ठापयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताः ये षट्सुपारमितासु  
स्थित्वा प्रज्ञापारमितां पुरस्कृत्य चादृश एव तथागतविग्रहस्तादृश-  
मात्मभावमभिनिर्माय नैरयिकाणां सत्त्वानां तिर्य्यग्योनिगतानां  
सत्त्वानां यामलौकिकानां सत्त्वानां सर्व्वदुर्गतिसमतिक्रमायधर्मं  
देशयन्ति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताः ये षट्सुपारमितासु  
स्थित्वा यादृशोबुद्धविग्रहस्तादृशमात्मभावमभिनिर्माय पूर्व्वस्थांदिशि  
गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेचाणुपस्कंस्य सत्त्वैभ्योधर्मं देशयन्ति ।

तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मञ्च गृणन्ति । बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्र-  
गुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा  
उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजा-  
तिप्रतिबद्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते ।

दक्षिणस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य  
सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते धर्मञ्च गृणन्ति ।  
बोधिसत्त्वमहञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु  
निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि  
निष्पादयन्त्येकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेत्रेषु  
निष्पद्यन्ते । पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्रा-  
ण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्मञ्च  
गृणन्ति बोधिसत्त्वमहञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र  
बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च  
बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजाति प्रतिबद्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः  
तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । उत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि  
बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते ।  
धर्मञ्च गृणन्ति बोधिसत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र  
बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च  
बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्त्येकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः  
तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । उत्तरपूर्वस्यांदिशि गङ्गानदीवालुको-  
पमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान्

\* प्रतिबद्धा इति ख, ग, घ, पुस्तकेषु पाठः एवं परत्र ।

पर्युपामन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिमत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च  
 पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च  
 विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलब्धाश्च  
 बोधिमत्तामहामत्तास्तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । प्रत्येदक्षिणस्यांदिशि  
 गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति ।  
 तथागतान् पर्युपामन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिमत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्र-  
 गुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदा-  
 रतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजा-  
 तिप्रतिलब्धाश्च बोधिमत्तामहामत्ताः तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते ।  
 दक्षिणपश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य  
 सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपामन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति  
 बोधिमत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेत्रेषु  
 निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचे-  
 त्राणि निष्पादयन्ति । एकजातिप्रतिलब्धाश्च बोधिमत्तामहामत्तास्तत्र  
 बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । पश्चिमोत्तरस्यांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि  
 बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपामन्ते ।  
 धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिमत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यन्ति । ते  
 तत्र बुद्धचेत्रेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि  
 च बुद्धचेत्राणि निष्पादयन्ति । एकजाति प्रतिलब्धाश्च बोधिमत्ता-  
 महामत्ताः तत्र बुद्धचेत्रेषु निष्पद्यन्ते । अधस्ताद्दिशि गङ्गानदीवालु-  
 कोपमानि बुद्धचेत्राण्युपसंक्रम्य सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयन्ति । तथागतान्  
 पर्युपामन्ते । धर्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिमत्त्वसंघञ्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च

पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेष्टेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेष्टाणि निष्पादयन्ति । एकजाति प्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः तत्र बुद्धचेष्टेषु निष्पद्यन्ते । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमानि बुद्धचेष्टाण्युपसंक्रम्य सत्तेभ्यो धर्म्मं देशयन्ति । तथागतान् पर्युपासन्ते । धर्म्मञ्च शृण्वन्ति । बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेष्टगुणव्यूहाञ्च पश्यन्ति । ते तत्र बुद्धचेष्टेषु निर्मितानि गृहीत्वा उदारतराणि च विशिष्टतराणि च बुद्धचेष्टाणि निष्पादयन्त्येकजाति प्रतिलब्धाश्च बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तत्र बुद्धचेष्टेषु निष्पद्यन्ते ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तो द्वात्रिंशतामहापुरुषलक्षणैः समन्वागता भूत्वा उत्तमैरपरिशुद्धैस्त्रेन्द्रियैः समन्वागता भवन्ति । ते स्तैः परिशुद्धैरात्मभावैर्वज्रजनस्य प्रीतिप्रसादं जनयन्ति । ते च वज्रजनस्य प्रियाश्च भवन्ति । मनापाश्च ते सत्त्वास्तेनैव चित्तप्रसादकुशलमूलेनाऽपूर्व्वेण त्रिभिर्यानिःपरिनिर्व्वान्ति । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता कायपरिशुद्धौ शिचितव्यं । वाक्यपरिशुद्धौ शिचितव्यं । मनः परिशुद्धौ शिचितव्यं ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु

\* क्वचित् निर्मितानीति क्वचित् निमित्तानीति क्व च पुस्तके पाठः ।

† मनापाइति पाठः सर्व्वेषु पुस्तकेषु । शब्दोऽयं कस्मिंश्चिदर्शविशेषे-  
पारिभाषिकः ।





य तेन धर्माऽवभासेन न कदाचिद्विरहिता भवन्ति । यावदनुत्तरां  
सम्यक् सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते । अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां  
महामत्त्वानामुदयोबुद्धधर्मेषु । तस्मात्तर्हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता साऽवद्यानां कायवाङ्मनस्कर्मा-  
णामवकाशेन दातव्यः । एवमुक्ते आयुष्माच्छारदतीपुत्रोभगवन्तमेत-  
दबोचत् । कतमं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य साऽवद्यं\* काय-  
कर्म साऽवद्यं वाक्कर्म साऽवद्यं मनः कर्मा । भगवानाह । यदा  
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैवं भवति । अयं कायो  
येन कायारम्भं कुर्यां । इयं वाग्यया वागारम्भं कुर्यां । इदं मनो येन  
मन आरम्भं कुर्यां । अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य  
साऽवद्यकायवाङ्मनस्कर्मारम्भः । न हि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-  
सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् कायमुपलभते । न वाचमुपलभते ।  
न चित्तमुपलभते । येन कायेन यथावाचा येन मनसा मात्सर्य-  
चित्तमुत्पादयेत् दौःशील्यचित्तं व्यापादचित्तं कौशील्यचित्तं विक्षेप-  
चित्तं दौर्प्रज्ञचित्तमुत्पादयेत् नैवं शारदतीपुत्र वेदितव्यम् ।  
यद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् कायदौष्टुल्यमुत्पाद-  
येत् वाग्दौष्टुल्यमुत्पादयेत् मनोदौष्टुल्यमुत्पादयेत् नेदं स्थानं  
विद्यते । तत्कस्य हेतोस्तथाहि शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वाः  
षट्सु पारमितासु चरन् कायदौष्टुल्यं शोधयति वाग्दौष्टुल्यं

\* साऽवद्यं निन्दनीयं । नञपूर्वस्य वदेर्यप्रत्ययान्तोऽवद्यनिपातः गर्हणीयार्थः ।

† साऽवद्यं वाक्कर्म साऽवद्यं मनः कर्मा ख पुस्तके ।

गोधयति मनोदौष्टुल्यं गोधयति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-  
 ऽनवयं कायकर्म अनवयं वाक्कर्म अनवयं मनस्कर्म । आह कथं  
 पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः कायदौष्टुल्यं गोधयति वाग्दौष्टुल्यं  
 गोधयति मनोदौष्टुल्यं गोधयति । भगवानाह यदा शारद्वतीपुत्र  
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न कायमुपलभते न वाचमुपलभते न चित्त-  
 मुपलभते । एवं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः कायदौष्टुल्यं  
 गोधयति वाग्दौष्टुल्यं गोधयति मनोदौष्टुल्यं गोधयति ।

पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमचित्तोत्पाद-  
 मुपादाय दशकुशलान् कर्मपथान् समादाय वर्त्तते । न श्रावकचित्तं  
 वा प्रत्येकबुद्धचित्तं वोत्पादयति । सततसमितञ्चाऽस्य सर्वसत्त्वेषु  
 महाकरुणाचित्तं प्रत्युपस्थितं भवति । एवं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य  
 कायदौष्टुल्यं वाग्दौष्टुल्यं मनोदौष्टुल्यं परिशुद्धमिति वदामि ।

अस्ति शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन्तो बोधिसत्त्वमार्गं परिगोधयमानाः दानपारमितायां चरन्ति ।  
 शीलपारमितायां चरन्ति । चान्तिपारमितायां चरन्ति ।  
 वीर्यपारमितायां चरन्ति । ध्यानपारमितायां चरन्ति । आह  
 कतमो भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिमार्गः । भगवानाह ।  
 यदा शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 न कायमुपलभते । न वाचमुपलभते । न चित्तमुपलभते । न  
 दानपारमितामुपलभते । न शीलपारमितामुपलभते । न चान्ति-  
 पारमितामुपलभते । न वीर्यपारमितामुपलभते । न ध्यानपार-  
 मितामुपलभते । न प्रज्ञापारमितामुपलभते । न श्रावकयानमुप-

लभते । न प्रत्येकयानमुपलभते । न सम्यक् समुद्भयानमुपलभते ।  
 अयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिमार्गः । यदुत  
 सर्वधर्माऽनुपलभतो\* अनायूहानियूहता । अनेन शारदतीपुत्र  
 मार्गेण बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तो गच्छन्ति ।  
 ते न शक्यां केनचिदवमर्दितुं । आह कथं चरन्तो भगवन् बोधि-  
 सत्त्वामहासत्त्वाः अनवमर्द्या भवन्ति । भगवानाह । यदा बोधि-  
 सत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु चरन्तो न रूपं मन्यन्ते न वेदानां  
 मन्यन्ते न संज्ञां मन्यन्ते न संस्कारान् मन्यन्ते न विज्ञानं मन्यन्ते  
 चक्षुरूपमपि न मन्यन्ते । श्रोत्रशब्दानपि न मन्यन्ते । घ्राणगन्धा-  
 नपि न मन्यन्ते । जिह्वास्पर्शानपि न मन्यन्ते । कायस्पर्शानपि न  
 मन्यन्ते । मनोधर्मानपि न मन्यन्ते । पृथिवीधातुं न मन्यन्ते ।  
 अग्निधातुं न मन्यन्ते । तेजोधातुं न मन्यन्ते । वायुधातुं न मन्यन्ते ।  
 आकाशधातुं न मन्यन्ते । विज्ञानधातुं न मन्यन्ते । चक्षुर्धातुं न  
 मन्यन्ते । रूपधातुं न मन्यन्ते । चक्षुर्विज्ञानधातुं न मन्यन्ते ।  
 श्रोत्रधातुं न मन्यन्ते । शब्दधातुं न मन्यन्ते । श्रोत्रविज्ञानधातुं न  
 मन्यन्ते । घ्राणधातुं न मन्यन्ते । गन्धधातुं न मन्यन्ते । घ्राणविज्ञान-  
 धातुं न मन्यन्ते । जिह्वाधातुं न मन्यन्ते । रसधातुं न मन्यन्ते ।  
 जिह्वाविज्ञानधातुं न मन्यन्ते । कायधातुं न मन्यन्ते । स्पर्श-  
 धातुं न मन्यन्ते । कायविज्ञानधातुं न मन्यन्ते । मनोधातुं न

\* सर्वधर्मानुपलभते इति ख, ग, घ पाठः ।

† शक्याः इति युक्तं प्रतिभाति ।

मन्यन्ते । धर्मधातुं न मन्यन्ते । मनोविज्ञानधातुं न मन्यन्ते ।  
 प्रतीत्यसमुत्पादं\* न मन्यन्ते । दानं न मन्यन्ते । गीतं न मन्यन्ते ।  
 चान्तिं न मन्यन्ते । वीर्यं न मन्यन्ते । ध्यानं न मन्यन्ते । प्रज्ञां  
 न मन्यन्ते । अध्यात्मशून्यतां न मन्यन्ते । वहिर्द्वाशून्यतां न  
 मन्यन्ते । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतां न मन्यन्ते । शून्यताशून्यतां न  
 मन्यन्ते । महाशून्यतां न मन्यन्ते । परमार्थशून्यतां न मन्यन्ते ।  
 संस्कृतशून्यतां न मन्यन्ते । अमस्कृतशून्यतां न मन्यन्ते । अत्यन्त-  
 शून्यतां न मन्यन्ते । अनवरागशून्यतां न मन्यन्ते । अनवकार-  
 शून्यतां न मन्यन्ते । प्रकृतिशून्यतां न मन्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतां न  
 मन्यन्ते । खलवणशून्यतां न मन्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतां न मन्यन्ते ।

\* हेतूपनिबन्धनस्य च संग्राहकत्वम् । “उत्पादाद्वा तथागतानामनु-  
 त्पादाद्वास्थितैर्वैषां धर्माणां धर्मेताधर्मेस्थितिताधर्मेनियामकता च  
 प्रतीत्य समुत्पादाऽनुलोमतेति ।” तथागतानां बुद्धानां मते धर्माणां  
 कार्यकारणरूपाणां या धर्मेता कार्यकारणभावरूपा यथोत्पादा-  
 दनुत्पादाद्वास्थिता । यस्मिन् सति यदुत्पद्यते तत्तस्य कारणस्य  
 कार्यमिति धर्मेतेत्यस्य विवरणम् । धर्मस्य कार्यस्य कार्यस्य  
 कारणानतिक्रमेण स्थितिः । धर्मस्य कारणस्य कार्यं प्रतिनिधा-  
 मकता । न त्वयं कार्यकारणभावश्चेतनमन्तरेण न सम्भवतीत्यत  
 उक्तं कारणे सति तत्प्रतीत्य प्राप्यसमुत्पादेऽनुलोमता अनुसारिता  
 या सैव धर्मेता उत्पादादनुत्पादाद्वा धर्माणां स्थिता । न वाऽत्र  
 कश्चिच्चेतनोऽधिष्ठातोपलभ्यते इति सूत्रार्थः । यथा प्रतीत्य समु-  
 त्पादस्य हेतूपनिबन्धः । बीजादङ्कुरोऽङ्कुरात्काण्डं काण्डान्नालो नाला-  
 दूर्मस्ततः पुष्पं ततः फलमिति :— सर्वदर्शनसंग्रहः ।

अभावशून्यतां न मन्यन्ते । स्वभावशून्यतां न मन्यन्ते । अभाव-  
स्वभावशून्यतां न मन्यन्ते । चत्वारि स्रुत्युपस्थानानि न मन्यन्ते ।  
चत्वारि सम्यक् प्रहाणानि न मन्यन्ते । चतुरच्छद्विपादान् न  
मन्यन्ते । पञ्चेन्द्रियाणि न मन्यन्ते । सप्तबोध्यङ्गानि न मन्यन्ते ।  
आर्याऽष्टाऽङ्गमार्गं न मन्यन्ते । चत्वार्यार्यभूतानि न मन्यन्ते ।  
चत्वारिध्यानानि न मन्यन्ते । चत्वार्यप्रमाणानि न मन्यन्त ।  
चतस्रश्चाख्यसमापत्तीर्न मन्यन्ते । अष्टौविमोचान्न मन्यन्ते । नवा-  
ऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्न मन्यन्ते । शून्यतां न मन्यन्ते । आनिमित्तं  
न मन्यन्ते । अप्रणिहितं न मन्यन्ते । अभिज्ञां न मन्यन्ते ।  
धारणीमुखानि न मन्यन्ते । दश तथागतवत्तानि न मन्यन्ते ।  
चत्वारि वैशारद्यानि न मन्यन्ते । चतस्रः प्रतिसम्बिदो न मन्यन्ते ।  
महामैत्रीं न मन्यन्ते । महाकर्षणं न मन्यन्ते । अष्टादशाऽऽवेणि-  
कान् बुद्धधर्मान् न मन्यन्ते । श्रोतश्रापत्तिफलं न मन्यन्ते । सकृदा-  
गामिफलं न मन्यन्ते । अनागामिफलं न मन्यन्ते । अर्हत्वं न  
मन्यन्ते । प्रत्येकबोधिं न मन्यन्ते । मार्गाऽऽकारजतां न मन्यन्ते ।  
सर्वाऽऽकारजतां न मन्यन्ते । अनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिं न मन्यन्ते ।  
संसारं न मन्यन्ते । निर्वाणं न मन्यन्ते । एवं खलु शारद्वतीपुत्र  
बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षड्भिः पारमिताभिर्विबुद्धन्ते । न च  
केनचिदवमर्षन्ते ।

अस्ति शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः षट्सु पारमितासु  
स्थित्वा सर्वज्ञज्ञानं परिपूरयन्ति । येन ज्ञानेन समन्वागता न  
जात्वपायेषूपपद्यन्ते । न मनुष्यदारिद्र्यमनुभवन्ति । न तथारूप-

मात्मभावं परिगृह्णन्ति येनात्मभावेन निन्दनीया भवन्ति  
 सदेवमानुषाऽसुरस्य लोकस्य । अथायुष्माञ्छारदतीपुत्रोभगवन्तमे-  
 तद्वोचत् । कतमं भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वज्ञज्ञानं येन  
 ज्ञानेन समन्वागतबोधिसत्त्वामहासत्त्वा न जालपायेषूपपद्यन्ते । न  
 मनुष्यदारिद्र्यमनुभवन्ति । न तथारूपमात्मभावं परिगृह्णन्ति  
 येनात्मभावेन निन्दनीयो भवति सदेवमानुषासुरस्य लोकस्य ।

भगवानाह । येन शारदतीपुत्र ज्ञानेन समन्वागतो बोधि-  
 सत्त्वोमहासत्त्वः पूर्वस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु  
 गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः सम्यक् समुद्धान् पश्यति ।  
 धर्मश्च गृणोति बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन  
 ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो दक्षिणस्थांदिशि गङ्गानदी-  
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः  
 सम्यक् समुद्धान् पश्यति । धर्मश्च गृणोति बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेत्र-  
 गुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
 पश्चिमायांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदी-  
 वालुकोपमां स्तथागतानर्हतः सम्यक् समुद्धान् पश्यति । धर्मश्च  
 गृणोति । बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्धचेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन  
 ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वोमहासत्त्व उत्तरस्थांदिशि गङ्गानदी-  
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु गङ्गानदीवालुकोपमां स्तथागतानर्हतः  
 सम्यक् समुद्धान् पश्यति । धर्मश्च गृणोति । बोधिसत्त्वसंघश्च बुद्ध-  
 चेत्रगुणव्यूहांश्च पश्यति । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-  
 महासत्त्व उत्तरपूर्यस्थांदिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु





बोधिमन्त्रमंजासुत्यादयति । न बुद्धमंजासुत्यादयति । (१) नात्र  
 मंजासुत्यादयति । न परमंजासुत्यादयति । न बुद्धोन्मंजासु  
 त्यादयति । येन ज्ञानेन समयागतो बोधिमन्त्रोमहाभन्वोदानपा  
 रमितायां चरति न दानपारमितासुपलभते । शौलपारमितायां  
 चरति न शौलपारमितासुपलभते । चान्तिपारमितायां चरति  
 चान्तिपारमितासुपलभते । वीर्यपारमितायां चरति न वीर्य  
 पारमितासुपलभते । ध्यानपारमितायां चरति न ध्यानपारमिता  
 सुपलभते । प्रज्ञापारमितायां चरति न प्रज्ञापारमितासुपलभते  
 अध्यात्मशून्यतां भावयति नाऽध्यात्मशून्यतासुपलभते । वहिर्द्वी  
 शून्यतां भावयति न वहिर्द्वीशून्यतासुपलभते । अध्यात्मवह्निर्द्वी  
 शून्यतां भावयति नाऽध्यात्मवह्निर्द्वीशून्यतासुपलभते । शून्यताशून्यता  
 भावयति न शून्यताशून्यतासुपलभते । महाशून्यतां भावयति न  
 महाशून्यतासुपलभते । परमार्थशून्यतां भावयति न परमार्थ  
 शून्यतासुपलभते । संस्कृतशून्यतां भावयति न संस्कृतशून्यतासुप-  
 लभते । असंस्कृतशून्यतां भावयति नाऽसंस्कृतशून्यतासुपलभते  
 अत्यन्तशून्यतां भावयति नाऽत्यन्तशून्यतासुपलभते । अनवराऽय-  
 शून्यतां भावयति नाऽनवराऽयशून्यतासुपलभते । अनवकारशून्यतां  
 भावयति नाऽनवकारशून्यतासुपलभते । प्रकृतिशून्यतां भावयति न  
 प्रकृतिशून्यतासुपलभते । सर्वधर्मशून्यतां भावयति न सर्वधर्म-  
 शून्यतासुपलभते । खलक्षणशून्यतां भावयति न खलक्षणशून्यता-  
 सुपलभते । अनुपलभशून्यतां भावयति नाऽनुपलभशून्यतासुप-  
 लभते । अभावशून्यतां भावयति नाऽभावशून्यतासुपलभते ।

|                                                                                                     |     |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----|
| Parigraha Prasang, (Text) Fasc. 1-6 @ 1/6 each ...                                                  | 112 | 1  |
| Parigraha Prasang, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ...                                                         | ... | 2  |
| Parigraha Prasang, (Text) Part II, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ...                                         | ... | 1  |
| Ditto (English) Part II, Fasc. 1 ...                                                                | ... | 0  |
| Parigraha Prasang, (Text) Fasc. 1 ...                                                               | ... | 1  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 7  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 0  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 2  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 12 |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 1  |
| Ditto (English) Fasc. 1-3 @ 1/12 each ...                                                           | ... | 2  |
| Parigraha Prasang, (Text) Fasc. 1-3 @ 1/12 each ...                                                 | ... | 0  |
| Parigraha Prasang, (Text) Fasc. 1-3 @ 1/12 each ...                                                 | ... | 12 |
| Parigraha Prasang, (Text) Fasc. 1-3 @ 1/12 each ...                                                 | ... | 7  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 14 |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 0  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 1  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 1  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 4  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 5  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 1  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 4  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 0  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 2  |
| Parigraha Prasang, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/6 each ... | ... | 2  |

### Tibetan Series.

|                                                                                                |     |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----|
| Pag-Sam Thi S'hi, Fasc. 1-4 @ 1' each ...                                                      | ... | 4  |
| Sher-Phyin, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-3; Vol. III, Fasc. 1-5, @ 1/ each ...          | ... | 13 |
| Rtoge brjed dpaug khri S'hi (Tib. & Sans.) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each ... | ... | 10 |

### Arabic and Persian Series.

|                                                                                                                                                                                  |     |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----|
| *Alamgir-namah, with Index, (Text) Fasc. 1-13 @ 1/6 each ...                                                                                                                     | ... | 4  |
| Al-Muqaddasi (English) Vol. I, Fasc. 1-3 @ 1/12 ...                                                                                                                              | ... | 2  |
| Ain-i-Akbari, (Text) Fasc. 1-22 @ 1/ each ...                                                                                                                                    | ... | 22 |
| Ditto (English) Vol. I, Fasc. 1-7, Vol. II, Fasc. 1-5, Vol. III, Fasc. 1-5, @ 1/12 each ...                                                                                      | ... | 29 |
| Akbar-namah, with Index, (Text) Fasc. 1-37 @ 1/ each ...                                                                                                                         | ... | 37 |
| Ditto (English) Fasc. 1-6 @ 1/ each ...                                                                                                                                          | ... | 6  |
| Arabic Bibliography, by Dr. A. Sprenger ...                                                                                                                                      | ... | 0  |
| Badehsh-namah, with Index, (Text) Fasc. 1-19 @ 1/6 each ...                                                                                                                      | ... | 7  |
| Catalogue of Arabic Books and Manuscripts ...                                                                                                                                    | ... | 1  |
| Catalogue of the Persian Books and Manuscripts in the Library of the Asiatic Society of Bengal, Fasc. 1-3 @ 1/ each ...                                                          | ... | 3  |
| Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fasc. 1-21 @ 1/ each ...                                                                                                     | ... | 21 |
| Farhang-i-Rashidi, (Text) Fasc. 1-14 @ 1/ each ...                                                                                                                               | ... | 14 |
| Fihrist-i-Tusi, or, Tusi's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. 1-4 @ 1/12 each ...                                                                                                | ... | 3  |
| Fatuh-ush-Sham of Wāqidi, (Text) Fasc. 1-9 @ 1/6 each ...                                                                                                                        | ... | 3  |
| Ditto of Azādi, (Text) Fasc. 1-4 @ 1/6 each ...                                                                                                                                  | ... | 1  |
| Haft Asmān, History of the Persian Masnawi, (Text) Fasc. 1 ...                                                                                                                   | ... | 0  |
| History of the Caliphs, (English) Fasc. 1-6 @ 1/12 each ...                                                                                                                      | ... | 4  |
| Iqbāl-namah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. 1-3 @ 1/6 each ...                                                                                                                         | ... | 1  |
| Iqbāl, with Supplement, (Text) 51 Fasc. @ 1/12 each ...                                                                                                                          | ... | 35 |
| Ma'āz-ul-Umrā, Vol. I, Fasc. 1-9; Vol. II, Fasc. 1-9; Vol. III, 1-10; Index to Vol. I, Fasc. 10-11; Index to Vol. III, Fasc. 11-12; Index to Vol. II, Fasc. 10-12 @ 1/6 each ... | ... | 13 |
| Maghāzi of Wāqidi, (Text) Fasc. 1-5 @ 1/6 each ...                                                                                                                               | ... | 1  |

\* The other Fasciculi of these works are out of stock, and complete copies be supplied.

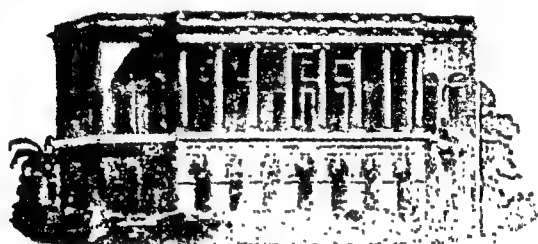
|                                                                                                                     |     |       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|
| Muntakhabu-t-Tawārikh, (Text) Fasc. 1-15 @ /6/ each                                                                 | ... | Rs. 5 |
| Muntakhabu-t-Tawārikh, (English) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5 and 3 Indexes; Vol. III, Fasc. 1 @ /12/ each | ... | 12    |
| Muntakhabu-l-Lubāb, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each                                                                    | ... | 7     |
| Ma'āsir-i-'Ālamgiri, (Text), Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                                   | ... | 2     |
| Nukhbatu-l-Fikr, (Text) Fasc. 1                                                                                     | ... | 0     |
| Nizāmī's Khiradnāmah-i-Iskandari, (Text) Fasc. 1-2 @ /12/ each                                                      | ... | 1     |
| Riyāzu-s-Salātin, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                       | ... | 1     |
| Ditto Ditto (English) Fasc. 1.                                                                                      | ... | 0     |
| Ṭabaqāt-i-Nāsirī, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                       | ... | 1     |
| Ditto (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each                                                                              | ... | 10    |
| Ditto Index                                                                                                         | ... | 1     |
| Tārīkh-i-Firūz Shāhi of Ziyāu-d-dīn Barnī (Text) Fasc. 1-7 @ /6/ each                                               | ... | 2     |
| Tārīkh-i-Firūzshāhi, of Shams-i-Sirāj Aif, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                              | ... | 2     |
| Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ 1/8/ each                                                                     | ... | 3     |
| Wisā Rāmin. (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                             | ... | 1     |
| Zafarnāmah, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ /6/ each                                                        | ... | 6     |
| Tuzuk-i-Jahāngiri, (Eng.) Fasc. 1                                                                                   | ... | 0     |

### ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vol. VII, Vols. XI and XVII, and Vols. XIX and XX @ 10/ each ... 50
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /6/ per No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6), 1886 (8), 1887 (7), 1888 (7), 1889 (10), 1890 (11), 1891 (7), 1892 (8), 1893 (11), 1894 (8), 1895 (7), 1896 (8), 1897 (8), 1898 (8), 1899 (8), @ 1/8 per No. to Members and @ 2/ per No. to Non-Members  
N. B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1893 ... 3  
A sketch of the Turki language as spoken in Eastern Turkistan, by R. B. Shaw (Extra No., J.A.S.B., 1878) ... 4  
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J.A.S.B., 1869) ... 2  
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J.A.S.B., 1875) ... 4  
Introduction to the Maithili Language of North Bihār, by G. A. Grierson, Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J.A.S.B., 1882) ... 4  
5. Anis-ul-Musharrahin ... 3  
6. Catalogue of Fossil Vertebrata ... 3  
7. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal, by W. A. Bion ... 3  
8. Insiyah, a Commentary on the Hidiyah, Vols. II and IV, @ 16/ each ... 32  
9. Jawāmlu-l-'ilm ir-riyāzi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ... 2  
10. Khizmatu-l-'ilm ... 4  
11. Mahābhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each ... 40  
12. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I-III, with 8 coloured Plates, 4to. (2 6/ each) ... 15  
13. Sharaya-col-lālm ... 4  
14. Tibetan Dictionary, by Csoma de Kőrös ... 10  
15. Ditto Grammar ... 3  
16. Kaṣṁirāṇa-lālm, Parts I & II @ 1/8/ ... 3  
17. A descriptive catalogue of the paintings, statues, &c., in the rooms of the Asiatic Society of Bengal by C. R. Wilson ... 1  
18. Historical maps illustrating the Ancient Geography of Kashmir by M. A. Stein Ph.D., JI. Extra No. 2 of 1899 ... 4

BIBLIOTHEGA INDICA:  
A  
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE  
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.  
NEW SERIES, No. 1025.



शतसाहसिका प्रज्ञापारमिता ।  
ÇATASĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PARAMITĀ  
A  
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE  
OF  
BUDDHA WITH HIS DISCIPLES  
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).  
EDITED BY  
PRATĀPACANDRA GHOṢA.

PART I. FAS. 4.

CALCUTTA :

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,  
AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET,

1902.

# LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

## ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA,

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LEZAC & CO.,

46, GREAT RUSSELL STREET, LONDON, W.C., AND MR. OTTO

HARRASOWI, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

*Complete copies of those works marked with an asterisk \* cannot be supplied—some of the fasciculi being out of stock.*

### BIBLIOTHECA INDICA.

#### Sanskrit Series.

|                                                                                                          |     |       |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|-----|
| Advaita Brahma Siddhi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                       | ... | Rs. 1 | 5   |
| Advaitachinta Kanatabelle, Fasc. I                                                                       | ... | 0     | 6   |
| * Agni Purāṇa, (Text) Fasc. 4-14 @ /6/ each                                                              | ... | 4     | 2   |
| Aitarēya Brāhmana, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-5 Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/ | ... | 7     | 8   |
| Aṅga Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                | ... | 1     | 14  |
| Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. 1                                                                 | ... | 0     | 12  |
| Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                | ... | 2     | 4   |
| Aṣṭavaidyaka, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                | ... | 1     | 14  |
| Avadāna Kalpalatā, (Sansk. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ /1/ each                 | ... | 10    | 0   |
| * Bhāmātī, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each                                                                   | ... | 1     | 14  |
| Bhāṭṭa Dipikā Vol. I, Fasc. 1-3                                                                          | ... | 1     | 2   |
| Bṛhaddēvatā (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                                  | ... | 1     | 8   |
| Bṛhaddharma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                          | ... | 2     | 4   |
| Bodhicaryavatara of Candideri, Fasc. 1                                                                   | ... | 0     | 5   |
| Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-3 @ 2/ each                                                | ... | 6     | 0   |
| Ātapatha Brāhmaṇa, Fasc. 1-6                                                                             | ... | 2     | 4   |
| Catasahasrika Projñāpāramitā, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                | ... | 1     | 8   |
| * Caturvarga Chintāmaṇi, (Text) Vols. II, 1-25; III, Part I, Fasc. 1-18.                                 | ... | ...   | ... |
| Part II, Fasc. 1-10 @ /6/ each                                                                           | ... | 19    | 14  |
| Catasahasrika-prajñā-parimita Part I Fasc. 1-3 @ /6/                                                     | ... | 1     | 2   |
| Glokarvartika, (English) Fasc. 1-3                                                                       | ... | 2     | 4   |
| * Granta Sūtra of Apastamba, (Text) Fasc. 4-16 @ /6/ each                                                | ... | 4     | 14  |
| Ditto Cāṅkhāyana, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4, Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each           | ... | 5     | 10  |
| Śrī Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each                                                                 | ... | 1     | 2   |
| Gadadhara Paddhati Kālasāra Vol I, Fasc. 1-4                                                             | ... | 1     | 8   |
| Kāla Mādhava, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                                | ... | 1     | 8   |
| Kāla Vireka, Fasc. 1-4                                                                                   | ... | 1     | 8   |
| Kātantra, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each                                                                   | ... | 4     | 8   |
| Kāthā Sarit Sāgara, (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each                                                     | ... | 10    | 8   |
| Kūrma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each                                                                | ... | 3     | 6   |
| Lalitā-Vistara, (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each                                                          | ... | 2     | 4   |
| Madhva Pārijāta, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each                                                            | ... | 4     | 2   |
| Mahā-bhāṣya-pradīpodyōta, (Text) Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-6 @ /6/ each                               | ... | 5     | 10  |
| Manantikā Saṅgraha, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each                                                          | ... | 1     | 2   |
| Mārkaṇḍeya Purāṇa, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each                                                       | ... | 4     | 8   |
| * Mīmāṃsā Darśana, (Text) Fasc. 7-19 @ /6/ each                                                          | ... | 4     | 14  |
| Nārada Smṛti, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/                                                                     | ... | 1     | 2   |
| Nyāyavārtika, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/                                                                     | ... | 1     | 14  |
| * Nirukta, (Text) Vol. III, Fasc. 1-6; Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /6/ each                                     | ... | 5     | 4   |
| Nityacarapaddhati Fasc. 1-6 (Text) @ /6/                                                                 | ... | 2     | 4   |
| Nyayabindutika, (Text)                                                                                   | ... | 0     | 10  |
| Nyāya Kusumājali Prakāśana (Text) Vol. I, Fasc. 1-6 Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each                        | ... | 3     | 6   |
| Paṇinīyati, Fasc. 1-4 @ 2/                                                                               | ... | 8     | 0   |

स्वभावशून्यतां भावयति न स्वभावशून्यतामुपलभते । अभाव-  
 न्वभावशून्यतां भावयति नाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । चत्वारि-  
 स्रत्युपस्थानानि भावयति न स्रत्युपस्थानान्युपलभते । चत्वारि-  
 सम्यक्प्रदानानि भावयति न च \*सम्यक्प्रदानान्युपलभते ।  
 चतुरश्रद्विपादान् भावयति नर्द्धिपादानुपलभते । पञ्चेन्द्रियाणि  
 भावयति न चेन्द्रियाण्युपलभते । पञ्चवलानि भावयति न च  
 वलान्युपलभते । सप्त बोध्यङ्गानि भावयति न च बोध्यङ्गान्युपलभते ।  
 आर्य्याऽष्टाऽङ्गमार्गं भावयति नाऽऽर्य्याऽष्टाऽङ्गमार्गमुपलभते । आर्य्य-  
 सत्यानि भावयति नचार्य्यसत्यान्युपलभते । ध्यानानि भावयति न  
 च ध्यानान्युपलभते । अप्रमाणानि भावयति नचाऽप्रमाणान्युप-  
 लभते । आरूप्यसमापत्तीर्भावयति नचारूप्यसमापत्तीरुपलभते ।  
 अष्टौ विमोचान् भावयति नचाऽष्टौ विमोचानुपलभते । नवाऽनु-  
 पूर्वविहारसमापत्तीर्भावयति न च नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरुप-  
 लभते । शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि भावयति न  
 च शून्यताऽऽनिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्युपलभते । अभिज्ञां  
 भावयति नचाऽभिज्ञामुपलभते । समाधीन् भावयति न च समा-  
 धीनुपलभते । धारणीमुखानि भावयति न च धारणीमुखान्युपल-  
 भते । दश तथागतवलानि भावयति न च तथागतवलान्युपलभते ।  
 चत्वारिवैशारद्यानि भावयति न च वैशारद्यान्युपलभते । चतस्रः  
 प्रतिशम्विदोभावयति न च प्रतिशम्विदउपलभते । महामैत्रीं  
 भावयति न च महामैत्रीमुपलभते । महाकरुणं भावयति न च

\* क्वचिन्न इति क्वचिन्न च इति पाठोदृश्यते ।

महाकरुणामुपलभते । अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मान् भावयति  
नचाऽष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्धधर्मानुपलभते । श्रोतश्रापत्तिफलं  
भावयति न च श्रोतश्रापत्तिफलमुपलभते । सकृदागामिफलं भाव-  
यति न च सकृदागामिफलमुपलभते । अनागामिफलं भावयति  
नचाऽनागामिफलमुपलभते । अर्हत्वं भावयति नचाऽर्हत्वमुपलभते ।  
प्रत्येकबोधिं भावयति न च प्रत्येकबोधिमुपलभते । मार्गाऽऽकार-  
ज्ञतां भावयति न च मार्गाऽऽकारज्ञतामुपलभते । सर्वाऽऽकार-  
ज्ञतां भावयति न च सर्वाऽऽकारज्ञतामुपलभते । इदं बोधि-  
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञानं । येन ज्ञानेन समन्वागतो बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वः सर्वबुद्धधर्मांश्च परिपूरयति सर्वबुद्धधर्मांश्च न समनु-  
पश्यति ।

अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्तामहामत्ताः प्रज्ञापारमितायां  
चरन्तः पञ्च चचूंषि प्रतिलभन्ते । परिशोधयन्ति । कतमानि च  
पञ्चचचूंषि यदुतमां चचुर्दियं चचुः प्रज्ञाचचुर्धर्मचचुर्बुद्धचचुः ।

आह कतमा भगवन् बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य मांसचक्षुष्यरि-  
शुद्धिः । भगवानाह । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो  
योजनगतं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वो-  
महामत्त्वो दियोजनगतं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वस्त्रीणि योजनगतानि मांसचक्षुषा पश्यति ।  
अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोयक्षत्वारि योजनगतानि  
मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो  
वृक्ष योजनगतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र

बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यः पश्यत्योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति ।  
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यः सप्त योजनशतानि  
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो  
 योऽष्टौ योजनशतानि मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र  
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यो नवयोजनशतानि मांसचक्षुषापश्यति ।  
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यो दश योजनशतानि  
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो  
 यो योजनसहस्रं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधि-  
 सत्त्वोमहासत्त्वो यो जम्बुद्वीपं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदती-  
 पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यो द्वौ द्वीपौ मांसचक्षुषा पश्यति ।  
 अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यः साहस्रं लोकधातुं  
 मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो यो  
 द्विसाहस्रं लोकधातुं मांसचक्षुषा पश्यति । अस्ति शारदतीपुत्र  
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोयस्त्रिसाहस्रं महासहस्रं लोकधातुं मांसचक्षुषा  
 पश्यति । इयं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मांसचक्षुः-  
 परिशुद्धिः ।

आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दिव्यचक्षुः-  
 परिशुद्धिः । भगवानाह । यच्छारदतीपुत्र चातुर्महाराजकायि-  
 कानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यत्ताय-  
 त्तिशानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यद्  
 यामानां देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यत्तुषितानां  
 देवानां दिव्यं चक्षुस्तद्वोधिसत्त्वः प्रजानाति । यन्निर्माणरतीनां





यत् पुनः शारदतीपत्र बोधिमत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतु-  
महात्मशारदाकायिका देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्वस्य  
महामत्वस्य दिव्यं चतुस्त्याग्विंशादेवा न जानन्ति । यद्बोधि-  
मत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतुस्त्यामादेवा न प्रजानन्ति ।  
यद्बोधिमत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतुस्तनुपितादेवा न प्रजानन्ति ।  
यद्बोधिमत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतुस्तन्निर्माणरतयो देवा न  
प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतुस्तत्परनिर्मित-  
वशवर्त्तिनो देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं  
चतुस्तद्रघ्नाकायिकादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्वस्य महामत्वस्य  
दिव्यं चतुस्तद्रघ्नपुरोहितादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्वस्य  
महामत्वस्य दिव्यं चतुस्तद्रघ्नपार्षदादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधि-  
मत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतुस्तन्मष्टाद्रघ्णोदेवा न प्रजानन्ति ।  
यद्बोधिमत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतुस्तदाभादेवा न प्रजानन्ति ।  
यद्बोधिमत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतुस्तत्परीक्षाभादेवा न  
प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतुस्तदप्रमाणभा-  
देवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतुस्तदा-  
भास्वरादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं  
चतुस्तच्छुभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिसत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं  
चतुस्तत्परीक्षशुभादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधिमत्वस्य महा-  
मत्वस्य दिव्यं चतुस्तद् शुभकृत्तादेवा न प्रजानन्ति । यद्बोधि-  
मत्वस्य महामत्वस्य दिव्यं चतुस्तद्वृद्धा देवा न प्रजानन्ति ।

यद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तापरीतदृष्टादेवा न प्रजानन्ति । यद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तादप्रमाणदृष्टादेवा न प्रजानन्ति । यद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्ताददृष्टत्फलादेवा न प्रजानन्ति । यद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्ताददृष्टादेवा न प्रजानन्ति । यद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तादतपादेवा न प्रजानन्ति । यद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तात्सुदृष्टादेवा न प्रजानन्ति । यद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तात्सुदर्शनादेवा न प्रजानन्ति । यद्वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यं चतुस्तादकनिष्ठादेवा न प्रजानन्ति ।

येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्वः पूर्वस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो दक्षिणस्थान्दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो उत्तरस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्वो उत्तरपूर्वस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिसत्त्वो महामत्त्वः पूर्वदक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु सत्त्वानां च्युतोपपादं

प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो  
दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु  
मत्त्वानां प्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा समन्वागतो  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः पश्चिमोत्तरस्यां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमेषु  
लोकधातुषु मत्त्वानां प्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन चक्षुषा  
समन्वागतो बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽधस्तादिशि गङ्गानदीवाल्मुकोप-  
मेषु लोकधातुषु मत्त्वानां प्युतोपपादं प्रजानाति । येन दिव्येन  
चक्षुषा समन्वागतो बोधिमत्त्वोमहामत्त्व उपरिष्ठादिशि गङ्गानदी-  
वाल्मुकोपमेषु लोकधातुषु मत्त्वानां प्युतोपपादं प्रजानाति । इयं  
शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दिव्यचक्षुःपरिशुद्धिः ।

आह । कतमा भगवन् बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञाचक्षुः-  
परिशुद्धिः । भगवानाह । येन शारदतीपुत्र चक्षुषा समान्वागतो  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः संस्तुतोऽमंस्तुतो वा कुशलो वा ऽकुशलो वा  
सावधो वा ऽनवधो वा संक्लेशो वा निःक्लेशो वा लौकिको वा  
लोकोत्तरो वा साश्रवो वा ऽनाश्रवो वा तद्धर्मं न प्रजानाति ।  
येन प्रज्ञाचक्षुषा न कश्चिद्धर्मोऽदृष्टो ऽप्युतो ऽविज्ञातो भवेत् ।  
इयं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञाचक्षुःपरिशुद्धिः ।

आह । कतमा बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य धर्मचक्षुःपरिशुद्धिः ।  
भगवानाह । इह शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो धर्मचक्षुषा  
प्रजानात्ययं पुङ्गवः अद्वानुसारी अयं पुङ्गवो धर्मानुसारी अयं  
पुङ्गवः शून्यताविहारी । अस्य पुङ्गवस्य शून्यताविमोचमुखेन  
पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्यन्ते । पञ्चभिरिन्द्रियैः आनन्तर्यसमाधिं प्रप्लव्या-

नन्तर्येण समाधिना विमुक्तिज्ञानदर्शनमुत्पादयिष्यति । विमुक्ति-  
 ज्ञानदर्शनेन त्रीणि संयोजनानि प्रहास्यन्ति\* सत्कायदृष्टिं  
 विचिकित्सां शीलव्रतपरामर्शम् । अयमुच्यते पुङ्गवः श्रोतश्रापन्नः ।  
 स भावनामार्गं प्रतिलभ्य कामरागव्यापादतनुत्वं करोत्ययं  
 पुङ्गवः सकृदागामी । स तेनैव मार्गेणाऽधिमात्रभावितेन काम-  
 रागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं पुङ्गवोऽनागामी । स तेनैव  
 मार्गेणाधिमात्रभावितेन रूपरागमाख्यरागमविद्यां मानौद्धत्यञ्च  
 प्रहास्यत्ययं पुङ्गवोऽर्हन् । अयमानिमित्तविहारौ । अस्य पुङ्गवस्य  
 नानिमित्तेन विमोचमुखेन पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्स्यन्ते । पञ्चभिरिन्द्रियै-  
 रानन्तर्यसमाधिं प्रच्यत्यानन्तर्येण समाधिना विमुक्तिज्ञानदर्शन-  
 मुत्पादयिष्यति । विमुक्तिज्ञानदर्शनेन त्रीणि संयोजनानि प्रहा-  
 स्यति । सत्कायदृष्टिं विचिकित्सां शीलव्रतपरामर्शमयमुच्यते  
 पुङ्गवः श्रोत श्रापन्नः । स भावनामार्गं प्रतिलभ्य कामरागव्यापा-  
 दतनुत्वं करिष्यत्ययं पुङ्गवः सकृदागामी । स तेनैव मार्गेणाधि-  
 मात्रभावितेन कामरागव्यापादप्रहाणमागमिष्यत्ययं पुङ्गवोऽना-  
 गामी । स तेनैव मार्गेणाऽधिमात्रभावितेन रूपरागमाख्यरागम-  
 विद्यां मानौद्धत्यञ्च प्रहास्यत्ययं पुङ्गवोऽर्हन् । अयमप्रणिहितविहारौ  
 अस्य पुङ्गवस्यान् प्रणितेन विमोचमुखेन पञ्चेन्द्रियाण्युत्पत्स्यन्ते ।  
 पञ्चभिरिन्द्रियैरानन्तर्यसमाधिं प्रच्यन्ति । आनन्तर्येण समाधिना  
 विमुक्तिज्ञानदर्शनमुत्पादयिष्यति । विमुक्तिज्ञानदर्शनेन त्रीणि

\* प्रहास्यति,—इति पाठः समीचीनः प्रतिभाति ।

संयोजनानि प्रदास्यति । सत्कायदृष्टिं विचिकित्सां शीलमतपरा-  
संगमयनुच्यते पुङ्गवः श्रोतव्यापन्नः । स भावनामार्गं प्रतिलभ्यकाम  
रागव्यापादतनुत्वं करिष्यत्ययं पुङ्गवः महादागामी । स  
तेनैव मार्गेणाधिमाचभावितेन कामरागव्यापादप्रदाणमागमिष्यत्ययं  
पुङ्गवोऽनागामी । स तेनैव मार्गेणाधिमाचभावितेन रूपरागमाख्य  
रागमविद्यां मानौल्यस्य प्रदास्यत्ययं पुङ्गवोऽर्हन् । इयं गारदती-  
पुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य धर्मचक्षुःपरिशुद्धिः ।

पुनरपरं गारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो जानाति । यत्कि-  
ञ्चित् नमुदयधर्मे सत्त्वं तं निरोधधर्मेति विदित्वा श्रद्धादीनि  
पञ्चेन्द्रियाणि प्राप्नोतीत्यं गारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य  
धर्मचक्षुःपरिशुद्धिः ।

पुनरपरं गारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो धर्मचक्षुषा जाना-  
त्ययं प्रथमचिन्तोत्पादिको बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो दानपारमितायां  
चरति । शीलपारमितायां चरति । चान्तिपारमितायां चरति ।  
वीर्यपारमितायां चरति । ध्यानपारमितायां चरति । प्रज्ञापार-  
मितायां चरति । ततः श्रद्धेन्द्रियेण वीर्येन्द्रियेण समन्वागत उपाय-  
कौशलेन सच्चिन्त्याऽऽत्मभावं परिग्रहीष्यति । कुशलमूलोपस्तम्भेन  
चायं बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः चत्रियमहाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । ब्राह्मण  
महाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । गृहपतिमहाशालकुलेषूपपत्स्यन्ते । चातु-  
र्माहाराजकायिकेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । चायस्त्रिंशेषु देवेषूपपत्स्यन्ते ।  
यामेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । तुषितेषु देवेषूपपत्स्यन्ते । निर्माणरतिषु  
देवेषूपपत्स्यन्ते । परनिर्मितवशवर्त्तिषु देवेषूपपत्स्यन्ते । स तत्र

स्थित्वा सत्त्वान् परिपाचयिष्यति सर्वसम्बोपधानेन च तान् प्रत्युप-  
 स्यास्यति । बुद्धचेवञ्च परिगोधयिष्यति । तथागतांश्चार्हतः सम्यक्  
 समुद्धानारागयिष्यति सत्करिष्यति । गुरुकरिष्यति । मानयिष्यति ।  
 पूजयिष्यति । न च आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा पतियति ।  
 अयं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न निवर्तते यावदनुत्तरां सम्यक् सम्बो-  
 धिमभिसम्भोत्स्यते । इदमपि शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य  
 परिशुद्धं धर्मचक्षुः ।

पुनरपरं शारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो जानात्ययं बोधि-  
 सत्त्वो महासत्त्वो व्याकृतोऽनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ । अयं न व्याकृतः ।  
 अयं नियतः । अयमनियतः । इमे व्याकरिष्यन्ति । इमे न व्याक-  
 रिष्यन्ति । इमे अवैवर्त्तिकाः इन्द्रियलब्धाः । इमे नाऽवैवर्त्तिका-  
 नेन्द्रियप्रतिलब्धाः । अस्याऽभिज्ञाः परिपूर्णाः । अस्य न परिपूर्णाः ।  
 अयं बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽभिज्ञाभिः परिपूर्णभिः पूर्वस्थां दिशि  
 गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्  
 समुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मानयति ।  
 पूजयति । दक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन्  
 गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् समुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्क-  
 रोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । पश्चिमायां दिशि  
 गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्  
 समुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । सत्करोति । गुरुकरोति । मान-  
 यति । पूजयति । उत्तरस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमान् लोक-  
 धातुन् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् समुद्धानारागयति । पर्युपास्ते ।

भक्तरोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । उत्तरपूर्वस्यां  
 दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा तथागतानर्हतः  
 सम्यक् समुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । भक्तरोति । गुरुकरोति ।  
 मानयति । पूजयति । पूर्वदक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोप-  
 मान् लोकधातुन् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् समुद्धानारागयति ।  
 पर्युपास्ते । भत् करोति । गुरुकरोति । मानयति । पूजयति ।  
 दक्षिणपश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा  
 तथागतानर्हतः सम्यक् समुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । भक्तरोति ।  
 गुरुकरोति । मानयति । पूजयति । पश्चिमोत्तरस्यां दिशि  
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्  
 समुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । भक्तरोति । गुरुकरोति ।  
 मानयति । पूजयति । अधस्तादिशि गङ्गानदीवाल्मुकोपमान्  
 लोकधातुन् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक् समुद्धानारागयति ।  
 पर्युपास्ते । भक्तरोति । मानयति । पूजयति । उपरिष्ठादिशि  
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा तथागतानर्हतः सम्यक्  
 समुद्धानारागयति । पर्युपास्ते । भक्तरोति । मानयति । पूजयति ।  
 अयमभिज्ञाः प्रतिलभ्यन्ते अयं न प्रतिलभ्यते । अयं चान्तिं  
 प्रतिलब्धोऽयं न चान्तिं प्रतिलब्धः । अयमिन्द्रियप्रतिलब्धोऽयं  
 नेन्द्रियप्रतिलब्धः । अस्य बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य परिशुद्धं बुद्धचेत्रं  
 भविष्यति । अस्य बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य बुद्धचेत्रं न परिशुद्धं  
 भविष्यति । अयं बोधिसत्त्वो महामत्त्वो महाप्रणिधानोऽयं न महा-  
 प्रणिधानः । अनेन सत्त्वाः परिपाचिताः अनेन सत्त्वा न परि-



पाचिताः । अस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दशसु दिक्षु गङ्गानदी-  
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तोर्वर्णं भाषन्ते । अस्य न वर्णं  
 भाषन्ते । इमे बोधिसत्त्वमहासत्त्वाः बुद्धानां भगवतामासत्त्वस्या-  
 यिनो भविष्यन्ति । इमे नासत्त्वस्यायिनः । अस्य बोधिसत्त्वस्य  
 महासत्त्वस्य बोधिप्राप्तस्यायुरपरिमितं भविष्यति । अस्य परिमितं ।  
 अस्य प्रभाषोषोभित्तुसंघस्यापरिमितोभविष्यति । अस्य परिमितः ।  
 अस्य बोधिसत्त्वस्याऽनुत्तरां सम्यक् समुद्भूतस्य बोधिसत्त्वसंघो  
 भविष्यति । अस्य न भविष्यति । अयं दुष्करं चरिष्यत्ययं न  
 चरिष्यति । अयं चरमभविकोऽयं न चरमभविकः । अयं  
 बोधिमण्डे निषत्स्यति नाऽयं निषत्स्यति । एषां बोधिसत्त्वानां  
 महासत्त्वानां मारा भविष्यन्ति । नैषां भविष्यन्ति । एवं खलु  
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां परिशुद्धं धर्मचतुः ।

आह कतमं पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परिशुद्धं  
 बुद्धचतुः । भगवानाह । यच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो  
 बोधिचित्ताऽनुत्तरं वज्रोपमं समाधिं समापद्य सर्वाकारज्ञतामनु-  
 प्राप्नोति । दशभिस्तथागतबलैः समन्वागतो भवति । चतुर्भिर्वैशा-  
 रदैः समन्वागतो भवति । अष्टादशभिरावेणिकैर्बुद्धधर्मैः समन्वा-  
 गतो भवति । महाभैश्या समन्वागतो भवति । महाकृष्णया समन्वा-  
 गतो भवति । महासुदितया समन्वागतो भवति । महोपेक्षया  
 समन्वागतो भवति । अनावरणेन च बुद्धविमोक्षेण समन्वागतो  
 भवति । तदस्य चतुर्थेन चतुषा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वाकारं  
 गच्छति किञ्चिददृष्टमयुतममनमविज्ञातं । इदं शारदतीपुत्र बोधि-

मत्स्य मद्यामत्त्वस्याऽनुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिमम्बुद्धय परिशुद्धं  
पुरुषः ।

एवं शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वेन मद्यामत्त्वेन पञ्च चक्षुषि  
परिशोधयितुकामेन प्रतिप्लभ्युकामेन च षट्सु पारमितासु योगः  
कारणीयः । तत्कस्य हेतोः । तथाहि । शारदतीपुत्र षट्सु पार-  
मितासु सर्वकुशलधर्मा अन्तर्गताः सर्वश्रावकधर्माश्च । सर्वप्रत्येक-  
बुद्धधर्माश्च । ये खलु ते शारदतीपुत्र सम्यग्वदन्तोवदेयुः सर्व-  
कुशलधर्मसंग्रह इति प्रज्ञापारमितान्ते सम्यग्वदन्तो वदेयुः ।  
तत्कस्य हेतोः । जनयित्री शारदतीपुत्र प्रज्ञापारमितैषां पञ्चानां  
चक्षुषां । एषु च पञ्चसु चक्षुषु बोधिमत्त्वामहमत्त्वाः शिञ्चित्वा-  
ऽनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिमभिमम्बुधन्ते । अस्यां शारदतीपुत्र प्रज्ञा-  
पारमितायां चरन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽभिज्ञापारमितां प्रति-  
प्लभते । सोऽनेकविधमृद्धिविधिं प्रत्यनुभवति । इमामेव पृथिवीं  
कम्पयत्येकोऽपि भूत्वा वज्रधा भवति । वज्रधाऽपि भूत्वा एको  
भवति । आविर्भवति तिरोभावमपि प्रत्यनुभवति । तिरः कुड्यं  
तिरः प्राकारं तिरः पर्वतमण्यसंज्ञां कायेन गच्छति । तद्यथाऽपि  
नामाकाशे पर्यंकेन क्रामति । तद्यथाऽपि नाम \*शकुनिः पृथि-  
व्यामणुज्जति न निमज्जनं करोति । तद्यथाऽपि नामोदके-  
ऽनुदकेऽप्यभियानेन गच्छति । तद्यथाऽपि नाम पृथिव्यां धूमायते  
प्रज्वलत्यपि । तद्यथाऽपि नाम महानग्निस्कन्धः । इमावपि सूर्या-  
चन्द्रममावेवं महद्विकावेवं महानुभावावेवं महेशाख्यौ पाणिना

परामार्ष्टा ब्रह्मलोकं कायेन वशं वर्त्तयति तथाचर्द्धा न मन्यते ।  
 तथा हि समृद्धि\* नोपलभते यथा मन्येत स्वभावशून्यतामुपादाय  
 स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स चेतनामपि नोत्पादयति ।  
 च्छा वा च्छाभिनिर्हारेण वाऽन्यत्र सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं  
 खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 च्छिविधिसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स दिव्येन  
 श्रोत्रधातुना विशुद्धेनातिक्रान्तमानुष्यकेनोभयाञ्छब्दान् शृणोति  
 यदुत दिव्यान् वा मानुष्यकान् वा । न च तेन दिव्येन श्रोत्र  
 धातुना मन्यते अहं शब्दान् शृणोमीति । तथा हि स श्रोत्रं  
 शब्दांश्च नोपलभते स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभावाऽनुत्पादता-  
 मुपादाय । स चेतनामपि नोत्पादयति दिव्यश्रोत्रधातावन्यत्र  
 सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-  
 महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् दिव्यश्रोत्रधातुसाक्षात्क्रिया-  
 ऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स परमत्त्वानां परपुद्गलानां चेतसैव  
 चित्तं यथाभूतं प्रजानाति । स सरागचित्तं स रागचित्तमिति  
 यथाभूतं प्रजानाति । स विगतरागं चित्तं विगतरागं चित्तमिति  
 यथाभूतं प्रजानाति । स दोषचित्तं स दोषचित्तमिति यथाभूतं  
 प्रजानाति । विगतदोषं चित्तं विगतदोषं चित्तमिति यथाभूतं  
 प्रजानाति । समोहं चित्तं समोहं चित्तमिति यथाभूतं प्रजा-  
 नाति । विगतमोहं चित्तं विगतमोहं चित्तमिति यथाभूतं  
 प्रजानाति । सट्पणाचित्तं सट्पणाचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।

विगतदृष्टं चित्तं विगतदृष्टं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।  
 शोषादानं चित्तं शोषादानं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।  
 मनुष्यादानं चित्तमनुष्यादानं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।  
 विविधचित्तं विविधचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । परीक्षितं  
 चित्तं परीक्षितं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । विपुलं चित्तं  
 विपुलं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । मरुद्गतं चित्तं मरुद्गतं  
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अप्रमाणं चित्तमप्रमाणं चित्त-  
 मिति यथाभूतं प्रजानाति । ममाहितं चित्तं ममाहितं  
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अममाहितं चित्तमममाहितं  
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । विविक्तं चित्तं विविक्तं  
 चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अविविक्तं चित्तमविविक्तं चित्त-  
 मिति यथाभूतं प्रजानाति । साऽऽश्रयं चित्तं साऽऽश्रयं चित्तमिति  
 यथाभूतं प्रजानाति । अनाश्रयं चित्तमनाश्रयं चित्तमिति यथाभूतं  
 प्रजानाति । साऽङ्गणं चित्तं साऽङ्गणं चित्तमिति यथाभूतं प्रजा-  
 नाति । अनङ्गणं चित्तमनङ्गणं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति ।  
 शोत्तरं चित्तं शोत्तरं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अनुत्तरं  
 चित्तमनुत्तरं चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । तेन च परचि-  
 त्तज्ञानेन न मन्यते । तथाहि तच्चित्तमचित्तमचिन्त्यतामुपादाय ।  
 शोऽहं प्रजानामीति न मन्यते । तथाहि स तच्चित्तं नोपलभते  
 येन मन्येत स्वभावशून्यतामुपादाय । स्वभावविविक्ततामुपादाय ।  
 स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स चित्तज्ञानचेतनामपि नोत्पादयति ।  
 न चित्तज्ञानाऽभिनिर्द्धारचेतनामन्यत्र सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं

खलु गारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् सर्वमत्त्वचित्तचरितसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति ।  
 सोऽनेकविधपूर्वनिवासोऽनुसृतिसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्ह-  
 रति । एकमपि चित्तमनुस्मरति यावचित्तगतमथनुस्मरति ।  
 एकमपि दिवसमनुस्मरति यावद्विवसगतमथनुस्मरति । एकमपि  
 मासमनुस्मरति यावन्मासगतमथनुस्मरति । एकमपि वर्षमनुस्मरति  
 यावद्वर्षगतमथनुस्मरति । एकमपि कल्पमनुस्मरति यावत् कल्प-  
 गतमथनुस्मरति । यावदनेकान्यपि कल्पगतान्यनुस्मरति । अनेका-  
 न्यपि कल्पसहस्रान्यनुस्मरति । अनेकान्यपि कल्पशतसहस्रान्यनुस्म-  
 रति । अनेकान्यपि कल्पकोटौनियुतशतसहस्रान्यनुस्मरति ।

अत्राहमेवंनामैवंगोत्र एवंजातिरेवमाहार एवंचिरस्थितिकः  
 एवमायुःपर्यन्तः सोऽहं ततश्चुतः सन्नत्रोपपन्नः । यावत्ततश्चुत  
 इहोपपन्नः इति । साकारं सोद्देशं सनिर्देशमात्मनः परेषाञ्चाने-  
 कविधं पूर्वनिवासमनुस्मरति । तेन च पूर्वनिवासोऽनुसृतिसा-  
 क्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानेन न मन्यते । तथाहि तज्ज्ञानमज्ञानमचि-  
 न्यतामुपादाय । सोऽहं प्रजानामीति न मन्यते । तथाहि स  
 तदेव ज्ञानं नोपलभते येन मन्येत । स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभाव  
 विविक्ततामुपादाय । स्वभावाऽधुत्पादतामुपादाय स चेतनामपि  
 नोत्पादयति । अनुसृतिज्ञानेनान्यत्र सर्वज्ञतामनसिकारात् । एवं  
 खलु गारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 पूर्वनिवासोऽनुसृतिसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । स  
 द्रव्येन चक्षुषा विगुह्येनाऽतिक्रान्तमानुषेण सत्त्वान् पश्यति । च्यव-

साधनपदमानान् सुवर्णान् दमर्णान् दीनान् प्रणीतान् सुगन्धान्  
 दुर्गन्तान् यथावर्णोपगतान् मत्त्वान् विजानाति । अमी भवन्तः मत्ताः  
 वाक्पुच्छरितेन समन्वागताः वाक्पुच्छरितेन समन्वागताः मनो-  
 पुच्छरितेन समन्वागताः । आर्यानामनपदादकाः मिथ्यादृष्ट्यन्तरे-  
 तोक्तत्प्रत्ययं वाच्यम् भेदादवाच्यद्वयविनिपातं नरकेषूपपद्यन्ते ।  
 अमी पुनर्भवन्तः वाक्पुच्छरितेन समन्वागताः वाक्पुच्छरितेन सम-  
 न्वागताः मनःपुच्छरितेन समन्वागताः आर्यानामनपदादकाः मद्यन्-  
 दाष्ट्यन्तरेतोक्तत्प्रत्ययं वाच्यम् भेदात् सुगती स्वर्गलोके देवेषूप-  
 पद्यन्ते इति समन्तादगस्तु दिक्षु सर्वलोकधातुषु धर्मधातुपरमे  
 लोके आकाशधातुपर्यवसाने पङ्गति'वानां प्युतोपपादं यथा-  
 भूतं प्रजानाति । तेन च न मन्यते । तथाहि तच्चतुरचचुरचि-  
 न्यतामुपादाय । सोऽहं पश्चाभीति न मन्यते । तथाहि स तदेव  
 चचुर्नोपलभते येन मन्यते । स्वभावशून्यतामुपादाय स्वभावविविक्त-  
 तासुपादाय स्वभावाऽनुत्पादतासुपादाय । स दिव्यचचुश्चेतनामपि  
 नोत्पादयति । न दिव्यचचुरभिनिर्णारचेतनामन्यत्र सर्वाकारज्ञता  
 मनसिकारात् । एवं खलु गारदतीषुच बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञा-  
 पारमितायाश्चरन् दिव्यचचुःसाक्षात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति ।  
 न च आवकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं वाऽनुप्राप्नोति । न किञ्चि-  
 द्भूमिं पश्यति योऽनुत्तरां सम्यक् समबोधिमभिमन्वुष्यते । स तथाऽ-  
 भिज्ञया वज्रोपमं समाधिमधिगम्य सर्व्ववामनाऽनुसन्धि क्षीणप्रहाणं  
 कुरुते । न च तथाऽऽश्रयवचयज्ञानमाक्षात्क्रियाऽभिज्ञया मन्यते ।

• पङ्गति गतानामिति । ख, ग, घ पाठ ।

तथाहि तज्ज्ञानमज्ञानमचिन्त्यमृत् । अहं प्रजानामीति न मन्यते ।  
तथाहि स तामेवाऽऽश्रवचयज्ञानमाचात्क्रियाऽभिज्ञां नोपलभते ।  
यथा मन्येत । स्वभावशून्यतामुपादाय । स्वभावविविक्ततामुपादाय ।  
स्वभावाऽनुत्पादतामुपादाय । स आश्रवचयज्ञानचेतनामपि नोत्पा-  
दयति । नाऽऽश्रवचयमाचात्क्रियाऽभिज्ञाज्ञानाऽभिनिर्हरचेतनाम-  
न्यत्र सर्वाऽऽकारज्ञतामनसिकारात् । एवं खलु शारदतीपुत्र बो-  
धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् स आश्रवचयमाचात्क्रि-  
याऽभिज्ञाज्ञानमभिनिर्हरति । एवञ्च पुनः शारदतीपुत्र बोधि-  
सत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् षडभिज्ञाः परिपूरयति ।  
वर्द्धतेऽनुत्तरया सम्यक्मद्बोधा । मन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वा-  
महामत्ताः प्रज्ञापारमितायां चरन्तो दानपारमितायां स्थित्वा  
सर्वाऽऽकारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्ति । अत्यन्तशून्यतया अनव-  
गृहीतचित्ततामुपादाय । मन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताः  
ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः शीलपारमितायां स्थित्वा सर्वाकार-  
ज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्ति । अत्यन्तशून्यतया आपत्यनधापत्ति-  
तामुपादाय । मन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताः ये प्रज्ञा-  
पारमितायां चरन्तः चालिपारमितायां स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः  
पन्थानं शोधयन्त्यन्यशून्यतया अक्षोभ्यतामुपादाय । मन्ति शार-  
दतीपुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताः ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः वीर्य-  
पारमितायां स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्त्यन्यशून्य-  
तया कर्तव्यमचेतनिकवीर्यशून्यतामुपादाय । मन्ति शारदती-  
पुत्र बोधिसत्त्वामहामत्ताः ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः ध्यानपार-

मितायां स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्त्यत्यन्तशून्यतया  
अविच्छिन्नचित्ततामुपादाय । सन्ति शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः  
ये प्रज्ञापारमितायां चरन्तः प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा सर्वा-  
कारज्ञतायाः पन्थानं शोधयन्त्यत्यन्तशून्यतया दौःप्रज्ञचित्ताऽनु-  
पलब्धितामुपादाय । एवं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः प्रज्ञा-  
पारमितायां चरन्तः षट्सु पारमितासु स्थित्वा सर्वाकारज्ञतायाः  
पन्थानं शोधयन्त्यत्यन्तशून्यतया अनागमनागमनतामुपादाय ।  
अपरिग्रहतामुपादाय । दानं परिग्रहतामुपादाय प्रज्ञयते । शील-  
मशुचित्तामुपादाय प्रज्ञयते । चान्ति\* बोधणतामुपादाय प्रज्ञ-  
यते । वीर्यं कुषीदतामुपादाय प्रज्ञयते । समाधिरसमाहितमुपा-  
दाय प्रज्ञयते । प्रज्ञां दुःप्रज्ञतामुपादाय प्रज्ञयते । स तीर्ण इति  
न मन्यते । अतीर्ण इति न मन्यते । स दाता इति न मन्यते ।  
अदाता इति न मन्यते । शीलवानिति न मन्यते । दुःशील इति  
न मन्यते । चान्तिं सम्पन्न इति न मन्यते । क्रोधन इति न  
मन्यते । आरब्धवीर्यं इति न मन्यते । कुषीद इति न मन्यते ।  
समाहित इति न मन्यते । असमाहित इति न मन्यते । प्राज्ञ-  
इति न मन्यते । दुःप्रज्ञ इति न मन्यते । आक्रुष्ट इति न  
मन्यते । वन्दित इति न मन्यते । मत्कृत इति न मन्यते । असत्  
कृत इति न मन्यते । तत्कृत्य हेतोः । न हि शारदतीपुत्र  
अनुत्पाद आक्रुष्टोवेति मन्यते वन्दितोवेति मन्यते । सत्कृतो वेति



मन्यते । असत्कृतोवेति मन्यते । तत् कस्य हेतोः । तथा  
प्रज्ञापारमिता सर्वमन्यतां\* समुच्छिनन्ति । इह शारदतीपु  
बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो ये गुणभवन्ति  
तेन श्रावकप्रत्येकबुद्धानां संविद्यन्ते । स इमान् गुणान् परिपूरय  
सत्तांश्च परिपारयन्ति । बुद्धचेत्रञ्च परिशोधयन्ति । सर्वाका  
ज्ञताञ्चाऽनुप्राप्नोति ।

पुनरपरं शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमिता  
चरन् सर्वसत्त्वानामन्तिके समचित्ततामुत्पादयति । सर्वसत्त्वाना  
न्तिके समचित्ततामुत्पाद्य सर्वधर्मसमतां प्रतिलभते । स सर्वध  
र्मसमतां प्रतिलभ्य सर्वसत्त्वान् सर्वधर्मसमतायां प्रतिष्ठापयति ।  
दृष्ट एव धर्मे बुद्धानां भगवतां प्रियो भवति । मनापश्य । स  
बोधिसत्त्वानाञ्च सर्वश्रावकाणाञ्च प्रत्येकबुद्धानाञ्च प्रियो भवति  
मनापश्य । स यत्र यत्रोपपद्यमान उपपद्यते तत्र तत्र न जा  
चक्षुषा अमनापाणि रूपाणि पश्यति । न श्रोत्रेणाऽमनापान् शब्दा  
ऽऽहृणोति । न घ्राणेनाऽमनापान् गन्धान् जिघ्रति । न जिह्वयाऽ  
नापात्तमानाखादयति । न कायेनाऽमनापान् स्पर्शान् स्पृशति  
न मनसाऽमनापान् धर्मान् विजानाति । एवं खलु शारदतीपु  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न परिहीयतेऽनु  
रायाः सम्यक्मन्बोधेः ।

अस्मिन् खलु पुनः प्रज्ञापारमितानिर्देशे निर्दिश्यमाने त्री  
भिर्गुणानि यथाप्रावृत्तेशीवरैर्भगवन्तमभिच्छादयन्ति स्म । अ

\* सर्वमन्यतानास्ममुच्छिनन्तीति । ख, ग, घ पाठः ।

त्तरायां सम्यक्सम्बोधौ चित्तमुत्पादयन्ति स्म । अथ खलु भग  
वांस्तस्यां वेलायां स्मितं प्रादुरकार्षीत् । अथाऽऽयुष्मानान  
उत्थायाऽऽसनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणजानुमण्डलं पृथिव  
प्रतिष्ठाप्य येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत्  
को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः स्मितस्याऽऽविष्करणे । नाऽहेतु  
नाऽप्रत्ययं तथागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धाः स्मितमाविष्कुर्वन्ति  
एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत् । एतान्यानन्द त्री  
भिर्बुधतानि एकषष्ठे कल्पे महाकेतुनामानस्तथागता अर्हन्  
सम्यक्सम्बुद्धाः लोके उत्पत्स्यन्ते । तारकोपमे कल्पे तप्त इतश्च्युत  
समाना अक्षोभ्यस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य बुद्धचे  
उपपत्स्यन्ते । पश्चा च देवपुत्र सहस्रैः कामावचरैरनुत्तराय  
सम्यक्सम्बोन्धौ चित्तान्युत्पादितानि । तानि च मैत्रेयं तथागत  
मर्हन्तं सत्त्वकुसम्बुद्धमारागयिष्यन्ति । तत्रैव च ब्रह्मचर्यं चरिष्यन्ति  
स च मैत्रेयस्तथागतस्तान् व्याकरिष्यत्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधाविति  
अथ बुद्धाऽनुभावेन तस्मिन् समये तास्यतस्रः पर्षद इति निषण्  
एव पूर्वस्थां दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । दक्षिणस्थां दिशि  
बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । पश्चिमायां दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म  
उत्तरस्यान्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । उत्तरपूर्वस्यान्दिशि बुद्ध  
सहस्रं पश्यन्ति स्म । पूर्वदक्षिणस्यान्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म  
दक्षिणपश्चिमायान्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । पश्चिमोत्तरस्या  
न्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । अधस्ताद्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति  
स्म । उपरिष्ठाद्दिशि बुद्धसहस्रं पश्यन्ति स्म । न च तान् बुद्धचे

गुणव्यूहानिह सहायां लोकधातौ पश्यन्ति स्म । यान् बुद्धचेत्रगुण-  
व्यूहांस्तेषां बुद्धानां भगवतां तेषु लोकधातुषु पश्यन्ति स्म । अथ  
ततः पर्षदो दशप्राणिसहस्राणि प्रणिधानमकार्षुः । वयं कर्म तथा  
करिष्यामो येन कर्मणा कृतेनाऽत्र बुद्धचेत्रेषूपपत्स्याम इति । अथ  
भगवांस्तेषां कुक्षपुत्रानां आशयं विदित्वा स्मितं प्रादुरकार्षीत् ।

अथायुष्मानानन्द उत्थायाऽऽमनादेकांममुत्तरामङ्गं कृत्वा दक्षिण-  
जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाय येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य  
भगवन्तमेतद्वोचत् । को भगवन् हेतुः कः प्रत्ययः स्मित-  
स्याऽऽविष्करणे । नाहेतु नाऽप्रत्ययं बुद्धाभगवन्तः स्मितमाविष्कुर्वन्ति ।  
भगवानाह । पश्यमि तमानन्देमानि दश प्राणिमहस्याणि ।  
आह । पश्यामि भगवन् । भगवानाह । एतान्यानन्द दश प्राणि-  
महस्याणि दत्तव्युत्वा तत्र बुद्धचेत्रेषूपपत्स्यन्ते । न च जातु विरजिता  
भविष्यन्ति तयागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैस्ततः पश्चाद्व्यूहराशनामा-  
नस्तयागता अर्हन्तः सम्यक्सम्बुद्धास्त्रास्ते भविष्यन्ति । अथायुष्मान्  
गारुडनीदृक् आयुष्मांश्च सशर्मौहन्धपायन आयुष्मांश्च सभक्तिरायु-  
ष्मांश्च पूर्णसैन्यायणीपुत्र आयुष्मांश्च सशकायुध एतेषां च स  
वज्रपा अर्धभक्त्याऽर्धभक्त्याऽर्धभक्त्यो श्रीधिमत्ताश्च सशामत्याभिनु-  
स्त्रिभुजगुणसंश्रितिकाश्च भगवन्तमेतद्वोचन् । सशपाशभिनेयं  
भगवन्तं केचिद्वन्द्यान्तं सशामत्यान्तं सद्गुत प्रज्ञापारमिता । सशपा-  
शभिनेयं भगवन्तं केचिद्वन्द्यान्तं सशामत्यान्तं सद्गुत प्रज्ञापारमिता ।  
सशपाशभिनेयं भगवन्तं केचिद्वन्द्यान्तं सशामत्यान्तं सद्गुत प्रज्ञापारमिता ।  
सशपाशभिनेयं भगवन्तं केचिद्वन्द्यान्तं सशामत्यान्तं सद्गुत प्रज्ञापारमिता ।

यदुत प्रज्ञापारमिता । वरपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महा-  
सत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । प्रवरपारमितेयं भगवन् बोधि-  
सत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । प्रणीतपारमितेयं  
भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । अनु-  
त्तरपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापा-  
रमिता । निरुत्तरपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां  
यदुत प्रज्ञापारमिता । असमपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां  
महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । असमसमपारमितेयं भगवन्  
बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । असदृशपारमि-  
तेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।  
अनुपमपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत  
प्रज्ञापारमिता । आकाशपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महा-  
सत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । स्वलक्षणशून्यतापारमितेयं भगवन्  
बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । सर्वधर्मशून्यता-  
पारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापार-  
मिता । अभावस्वभावशून्यतापारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां  
महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता । सर्वगुणपरिपूरिपारमितेयं  
भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।  
सर्वगुणममत्वागतपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां  
यदुत प्रज्ञापारमिता । अनवमृष्टपारमितेयं भगवन् बोधिसत्त्वानां  
महासत्त्वानां यदुत प्रज्ञापारमिता ।

अत्र हि भगवन् प्रज्ञापारमितायां चरद्भिर्बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वै-

व्यन्ति । असमसमानां संस्काराणां लाभिनोभविष्यन्ति । असमसमस्य विज्ञानस्य लाभिनोभविष्यन्ति । असमसमां बोधिमभिसम्बुध्याऽसमसमं धर्मचक्रं प्रवर्त्तयिष्यन्ति ।

प्रत्युत्पन्ना अपि बुद्धाभगवन्तोऽत्रैव प्रज्ञापारमितायां चरन्तोऽसमसमस्य रूपस्य लाभिनोभवन्ति । असमसमायावेदनायाल्लभिनोभवन्ति । असमसमायाः संज्ञायाल्लभिनोभवन्ति । असमसमानां संस्काराणां लाभिनोभवन्ति । असमसमस्य विज्ञानस्य लाभिनोभवन्ति । असमसमां बोधिमभिसम्बुध्याऽसमसमं धर्मचक्रं प्रवर्त्तयिष्यन्ति ।

तस्मात्तर्हि भगवन् बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वैः सर्वधर्माणां पारंगन्तुकामैः प्रज्ञापारमितायां योगः करणीयः । नमस्करणीयास्ते भगवन् बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः मदेवमानुषाऽसुरेण लोकेन येऽत्र प्रज्ञापारमितायां चरन्ति ।

एवमुक्ते भगवांस्तान् संवज्जलान् महाश्रावकान् तांश्च बोधिसत्त्वान् महासत्त्वानेतदवोचत् । एवमेतत् कुलपुत्राएवमेतत् यथा-तथा, यथा वदथ, नमस्करणीयास्ते बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः मदेवमानुषाऽसुरेण लोकेन येऽत्र प्रज्ञापारमितायां चरन्ति । तत्कथं हेतोः बोधिसत्त्वं हि कुलपुत्रामहासत्त्वमागम्य मनुष्यलोकस्य लोके प्रादुर्भावोभवति । देवलोकस्य लोके प्रादुर्भावोभवति । क्षत्रियमहाशालकुलानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्राह्मणमहाशालकुलानां लोके प्रादुर्भावोभवति । गृहपतिमहाशालकुलानां लोके प्रादु-

• महाशालो महागृहस्थ इति मण्डकोपनिषद्वाक्यं ।

भावोभवति । राज्ञां चक्रवर्त्तिनां लोके प्रादुर्भावोभवति ।  
 चातुर्महाराजकायिकानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । चाय-  
 स्त्विंशानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । यामानां देवानां  
 लोके प्रादुर्भावोभवति । तुषितानां देवानां लोके प्रादुर्भावो-  
 भवति । निर्माणरतौनां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । परनि-  
 र्मितवशवर्त्तिनां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्राह्मकायिकानां  
 देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । ब्रह्मपुरोहितानां देवानां लोके  
 प्रादुर्भावोभवति । ब्रह्मपार्ष्थानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।  
 महाम्रह्मणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । आभानां देवानां  
 लोके प्रादुर्भावोभवति । परीक्षाभानां देवानां लोके प्रादुर्भावो-  
 भवति । अप्रमाणाभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । आभा-  
 खराणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । शुभानां देवानां लोके  
 प्रादुर्भावोभवति । परीक्षशुभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।  
 अप्रमाणशुभानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । शुभहस्तानां  
 देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । वृक्षाणां देवानां लोके प्रादुर्भावो-  
 भवति । परीक्षवृक्षाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । अप्रमाण-  
 वृक्षाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । वृक्षतृफलानां देवानां लोके  
 प्रादुर्भावोभवति । अवृक्षाणां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।  
 अतपानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । सुदृशानां देवानां लोके  
 प्रादुर्भावोभवति । सुदर्शनानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति ।  
 अकनिष्ठानां देवानां लोके प्रादुर्भावोभवति । आतपपक्षानां  
 लोके प्रादुर्भावोभवति । महदागामिनां लोके प्रादुर्भावोभवति ।

गन्तांदिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाश्रमंयेया  
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभाव्युहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धा  
 भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्यायं भगवन्ननुभावो येनेने लोक-  
 धातव एव महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष  
 कुलपुत्रा उत्तरं दिग्भागे सहानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिनांम  
 तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमे जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदी-  
 वालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महा-  
 सत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । पश्चिमायांदिभिः गङ्गानदी-  
 वालुकोपमेषु लोकधातुषु अप्रमेयाश्रमंयेया बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं  
 प्रभाव्युहं दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धा भगवतः परिपृच्छ-  
 न्तिस्म । कस्यायं भगवन्ननुभावो येनेने लोकधातव एवं महता  
 अवभासेन स्फुटाः । ते बुद्ध भगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्रा पूर्व-  
 स्मिन्दिग्भागे सहानामलोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिनांम तथागतो-  
 ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमे जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमा  
 लोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां  
 प्रज्ञापारमितादेशनतायै । उत्तरस्मिन्दिग्भागे गङ्गानदीवालुकोप-  
 मेषु लोकधातुषु अप्रमेयाश्रमंयेया बोधिसत्त्वामहासत्त्वास्तं प्रभाव्युहं  
 दृष्ट्वा स्वकस्वकेषु बुद्धचेत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्तिस्म । कस्यायं  
 भगवन्ननुभावो येनेने लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते  
 बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष कुलपुत्रादक्षिणेदिग्भागे सहानाम  
 लोकधातुस्तत्र शाक्यमुनिनांम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमे  
 जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य गङ्गानदीवालुकोपमालोकधातवोऽवभासेन

स्फुटाः । यदुत बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै ।  
 उत्तरपूर्वदिग्भागे गङ्गानदीवाल्मुकोपसेषु लोकधातुषु अप्रमेया-  
 असंख्येया बोधिसत्त्वामहासत्त्वानां प्रभायूहं दृष्ट्वा स्वस्वकेषु बुद्ध-  
 चैत्रेषु बुद्धान् भगवतः परिपृच्छन्ति स्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो  
 येनेमे लोकधातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवो-  
 चन् । एष कुलपुत्रादक्षिणपश्चिमेदिग्भागे महानाम लोकधातुस्तत्र  
 शाक्यमुनिर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्ण-  
 मय्य गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत  
 बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । पूर्वदक्षिण-  
 क्षिणदिग्भागे गङ्गानदीवाल्मुकोपसेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येया-  
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वानां प्रभायूहं दृष्ट्वा स्वस्वकेषु बुद्धचैत्रेषु बुद्धान्  
 भगवतः परिपृच्छन्ति स्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोकधा-  
 तव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् । एष  
 कुलपुत्राः पश्चिमोत्तरेदिग्भागे महानाम लोकधातुस्तत्र शाक्यमु-  
 निर्नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनेमं जिह्वेन्द्रियं निर्णमय्य  
 गङ्गानदीवाल्मुकोपमालोकधातवोऽवभासेन स्फुटाः । यदुत बोधि-  
 सत्त्वानां महासत्त्वानां प्रज्ञापारमितादेशनतायै । दक्षिणपश्चिमे  
 दिग्भागे गङ्गानदीवाल्मुकोपसेषु लोकधातुषु अप्रमेयाअसंख्येया-  
 बोधिसत्त्वामहासत्त्वानां प्रभायूहं दृष्ट्वा स्वस्वकेषु बुद्धचैत्रेषु बुद्धान्  
 भगवतः परिपृच्छन्ति स्म । कस्याऽयं भगवन्ननुभावो येनेमे लोक-  
 धातव एवं महताऽवभासेन स्फुटाः । ते बुद्धाभगवन्तोऽवोचन् ।  
 एष कुलपुत्राउत्तरपूर्वदिग्भागे महानाम लोकधातुस्तत्र शाक्य-



वामा अवृष्टा अतपाः सदृगाः सुदर्शनाः अकनिष्ठादेवा दिव्यानि  
 पुष्पमाल्यविलेपनधूपचूर्णानि दिव्यान्युत्पलपद्मपुण्डरीकानि दिव्यानि  
 मान्दारमहामान्दारकेगरतमालपत्राणि गृहीत्वा येन भगवाञ्छा-  
 क्यमुनिस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धस्तेनोपसंक्रामन्तिस्म । अथ ते  
 बोधिसत्त्वामहामत्वास्ते च देवास्ताभिः पुष्पमाल्य गन्धविलेपन चूर्ण-  
 चीवरच्छत्रध्वजपताकाभिर्भगवन्तं शाक्यमुनितथागतमर्हन्तं सम्यक्-  
 सम्बुद्धमवकिरन्तिस्माऽभवकिरन्तिस्म । अभिप्राकिरन्तिस्म । अथ  
 तानि पुष्पादीन्युपरिवेष्टायसमभ्युदगम्याऽस्मिंस्तिसाहस्रे महासाहस्रे  
 लोकधातौ पुष्पकूटाकारः संस्थितोऽभूत् । चतरस्रश्चतुःस्रुणसमो-  
 भागशः सुविभक्तोरमणौयोमनोरमः । अथ ततः पर्षदः प्राणिकोटी  
 नियुतशतसहस्रान्युत्पायासनेभ्योयेन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भग-  
 वन्तमेतदवोचत् । वयमपि भगवन्ननागतेऽध्वन्येवं रूपाणां धर्माणां  
 लाभिनोभवेमः । यथा रूपाणां तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धः । एव-  
 मेव आवकसंघं परिहारः मे । एवञ्च पर्षदिधर्म्मं देशयामः । यथा-  
 तथागतएतर्हिधर्म्मं देशयति । अथ भगवांस्तेषामध्याशयं विदित्वा  
 सर्वधर्म्माणाञ्चानुत्पादायाऽनिरोधायाऽनभिसंस्कारायाऽप्रादुर्भावाय ।  
 चान्तिं विदित्वास्मितं प्रादुरकार्षीत् । अथायुष्मानानन्दउत्पाया-  
 सनादेकांशमुत्तरासङ्गं कृत्वादक्षिणं जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य  
 येन भगवांस्तेनाऽञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत् । कोभगवन् हेतुः  
 कः प्रत्ययः स्मितस्याविष्करणे नाऽहेतुकं नाऽप्रत्ययं बुद्ध्वा भगवन्तः  
 स्मितमाविष्कुर्वन्ति । भगवानाह । इत् आनन्दपर्षदः प्राणिकोटी  
 नियुतशतसहस्रैरनुत्पत्तिकेषु धर्म्मेषु चान्तिः प्रतिलब्धा । एतेषा-



मात्रेण व्यवहियते । तच्च नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते येषमाध्यात्मिकोपज्ञेति नामयादेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तिर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवहियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते यदमे आध्यात्मिकाः संस्कारादिति नाम यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तिर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवहियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते यदिदमाध्यात्मिकं विज्ञानमिति नाम यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तिर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवहियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एव मेव सुभूते प्रज्ञापारमिता च बोधिसत्त्वश्च बोधिसत्त्व नाम च सर्वमेतत् धर्मप्रज्ञप्तिमात्रं तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तिर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवहियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । चक्षुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तिर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवहियते । यदुत चक्षुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । श्रोत्रमिति सुभूते यावदेव धर्म

यद्यपि साधनसंज्ञायाः धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा-  
महेतव्यत्वेन व्यवहियते । यदुत आपत्तिरिति । तच्च नाम  
नाऽप्यात्मं न वदितुं नोभयमन्तरेणोपपन्नमिति । अपत्तिरिति यदुत  
यावदेव धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि न निरोधो-  
ऽन्यत्र संज्ञामहेतव्यत्वेन व्यवहियते । यदुत आपत्तिरिति । तच्च नाम  
नाऽप्यात्मं न वदितुं नोभयमन्तरेणोपपन्नमिति । जिज्ञेति सुभूते  
यावदेव धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि न निरोधो-  
ऽन्यत्र संज्ञामहेतव्यत्वेन व्यवहियते । यदुत जिज्ञेति । तच्च  
नाम नाऽप्यात्मं न वदितुं नोभयमन्तरेणोपपन्नमिति । कायदति  
सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि  
न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामहेतव्यत्वेन व्यवहियते । यदुत काय  
दति । तच्च नाम नाऽप्यात्मं न वदितुं नोभयमन्तरेणोपपन्नमिति ।  
मनदति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि धर्म-  
प्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामहेतव्यत्वेन व्यवहियते । यदुत  
मनदति । तच्च नाम नाऽप्यात्मं न वदितुं नोभयमन्तरेणोपप-  
न्नमिति । अपत्तिरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि  
धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामहेतव्यत्वेन व्यवहियते ।  
यदुत अपत्तिरिति । तच्च नाम नाऽप्यात्मं न वदितुं नोभयमन्तरेणो-  
पपन्नमिति । शब्ददति सुभूते यावदेव धर्म प्रज्ञाभिमाचसेतत्त-  
याऽपि धर्मप्रज्ञाभिमाचसेतत्तयाऽपि न निरोधोऽन्यत्र संज्ञामहेतव्यत्वेन व्यव-  
हियते । यदुत शब्द दति । तच्च नाम नाऽप्यात्मं न वदितुं  
नोभयमन्तरेणोपपन्नमिति । गन्धदति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञाभिमाच-





नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । रमधातुरिति  
 प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा-  
 सङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत रमधातुरिति । तच्च नाम  
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । जिज्ञा विज्ञान-  
 धातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्म-  
 प्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते ।  
 यदुत जिज्ञाविज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां  
 नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्ति-  
 मात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केत-  
 मात्रेण व्यवह्रियते । यदुत कायधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं  
 न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । स्पृष्टव्यधातुरिति सुभूते या-  
 वदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधो-  
 ऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत स्पृष्टव्यधातुरिति । तच्च  
 नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । कायविज्ञान-  
 धातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्ते-  
 र्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । यदुत  
 कायविज्ञानधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां नोभय-  
 मन्तरेणोपलभ्यते । मनोधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्र-  
 मेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण  
 व्यवह्रियते । यदुत मनोधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धां  
 नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । धर्मधातुरिति सुभूते यावदेव धर्मप्रज्ञ-  
 प्तिमात्रमेतत् तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञा

ज्ञेयमात्रेण व्यवहियते । यदुतधुर्गंधातुरिति । तच्च नाम नाऽध्या-  
त्मं न वदितुं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । मनोविज्ञानधातुरिति  
भूते यावदेव धर्माप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न  
निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवहियते । यदुतमनोविज्ञान धातु-  
रिति । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वदितुं नोभयमन्तरेणोप-  
लभ्यते । एवमेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधि-  
मत्त्व इति बोधिमत्त्वनामेति । यावदेव धर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च  
धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवहियते ।  
प्रज्ञापारमितेति बोधिमत्त्व इति बोधिमत्त्वनामेति । तच्च नाम  
नाऽध्यात्मं न वदितुं नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम  
भूते पोषमाध्यात्मिक आत्मभावइति नाम मात्रेण व्यवहियते ।  
शीर्षाऽस्थीनोति नाम व्यवहियते । ग्रीवाऽस्थीनोति नाम व्यवहिय-  
ते । स्कन्धाऽस्थीनोति नाम व्यवहियते । पृष्ठाऽस्थीनोति व्यव-  
हियते । पार्श्वकाऽस्थीनीति व्यवहियते । कथ्यस्थीनीति नाम  
व्यवहियते । उर्ध्वस्थीनीति नाम व्यवहियते । जङ्घाऽस्थीनीति  
नाम व्यवहियते । पादाऽस्थीनीति नाम व्यवहियते । धर्मप्रज्ञप्ति-  
मात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञा सङ्केत-  
मात्रेण व्यवहियते । शीर्षाऽस्थीनीति नाम\* ग्रीवाऽस्थीनीति नाम

\* ग, घ, पुस्तके नाम शब्दात् परं सर्वत्र “व्यवहियते” इति क्रियापदं  
लिखितं दृश्यते । अत्र केषाञ्चित् पदानां पुनरुक्तिरुपलभ्यते । किमयं  
लेखकदोषः । ग्रन्थकर्तुर्व्याख्यानाचातुर्यं प्रयोजनविशेषोवास्तोति  
तत्त्वतोऽविद्वान् ।



वाङ्मयीनीति नाम प्रज्ञाऽमयीनीति नाम पाषाणमयीनीति नाम  
 कथमयीनीति नाम उर्ध्वमयीनीति नाम गङ्गाऽमयीनीति नाम ।  
 तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एव  
 मेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधिमत्त्व इति बोधि-  
 मत्त्वनामेति यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो  
 न निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽ-  
 ध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम सुभूते  
 यानीमानि वाङ्मयानि त्वणकाष्ठशाखापत्रपलाशानि मर्वान्येतानि  
 नानानामधेयैर्व्यवह्रियन्ते तानि च एपाञ्च नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र  
 संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तानि च नामानि नाऽध्यात्मं न  
 वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते ।

एव मेव सुभूते यदिदमुच्यते प्रज्ञापारमितेति बोधिमत्त्व इति ।  
 बोधिसत्त्वनामेति । यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्याश्च धर्मप्रज्ञप्ते-  
 र्नात्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम  
 नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम  
 सुभूते अतीतानां बुद्धानां भगवतां यावदेव नाम मात्रं तिष्ठति । तच्च  
 नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । तद्यथाऽपि नाम  
 सुभूते स्वप्नः प्रतिश्रुत्वा प्रतिभासोमायामरीचि उदक्कचन्द्रस्तयागत-  
 निर्मितः सर्व्व एते धर्माः प्रज्ञप्तिमात्रं यस्याश्च धर्मप्रज्ञप्तेर्नात्पादो न  
 निरोधोऽन्यत्रसंज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं  
 न वहिर्द्धा नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एवमेव सुभूते यदिदमुच्यते  
 प्रज्ञापारमितेति बोधिसत्त्व इति बोधिसत्त्वनामेति । सर्व्व एते

धर्माः प्रज्ञप्तिमात्रमेतत्तस्यास्य धर्मप्रज्ञप्तेर्नोत्पादो न निरोधोऽन्यत्र संज्ञासङ्केतमात्रेण व्यवह्रियते । तच्च नाम नाऽध्यात्मं न वहिर्द्वी नोभयमन्तरेणोपलभ्यते । एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता नामसङ्केत प्रज्ञावाधर्मप्रज्ञाया च शिचित्तव्यं ।

एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽत्मेति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न रूपं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम संक्षेपमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽसंक्षेपमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न रूपं नामोत्पादइति समनुपश्यति । न रूपं नाम निरोध इति समनुपश्यति । न रूपं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न रूपं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न रूपं नामाऽकुशलमिति

समनुपपद्यति । न रूपं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम निरवद्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम साश्रवमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम निःक्लेशमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम संसार इति समनुपपद्यति । न रूपं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न वेदनां नाम नित्येति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽनित्येति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम सुखेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम दुःखेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामात्मेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामानात्मेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम शान्तेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽशान्तेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम शून्येति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽशून्येति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम निमित्तेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽनिमित्तेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम व्यादाहमिति समनुपपद्यति । न वेदनां नामोत्पाद इति समनुपपद्यति ।

• वेदना इति शब्दोऽत्राप्युक्तः कृत्वा न शब्दोऽत्राप्युक्तः कृत्वा न शब्दोऽत्राप्युक्तः  
 विष्णुसंस्कृतम्, पृष्ठम् ५५५ अक्षः ।

न वेदनां नाम निरोध इति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम वि-  
विक्रिेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽविविक्रिेति समनुपपद्यति ।  
न वेदनां नाम कुशलेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽकुश-  
लेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम सावधेति समनुपपद्यति । न  
वेदनां नामाऽनवधेति समनुपपद्यति । न वेदनां नामसाश्रवेति  
समनुपपद्यति । न वेदनां नामाऽनाश्रवेति समनुपपद्यति । न वेदनां  
नाम संक्षेपेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम निःक्षेपेति समनु-  
पपद्यति । न वेदनां नाम लौकिकेति समनुपपद्यति । न वेदनां  
नाम लोकोत्तरेति समनुपपद्यति । न वेदनां नाम संसार इति  
समनुपपद्यति । न वेदनां नाम निर्वाण\* इति समनुपपद्यति ।

न संज्ञां नामनित्येति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽनित्येति  
समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां  
नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामात्मेति समनुपपद्यति ।  
न संज्ञां नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम शान्तमिति  
समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां  
नाम शून्येति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽशून्येति समनुपपद्यति । न  
संज्ञां नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽनिमित्त-  
मिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।  
न संज्ञां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामसंस्कृत-  
मिति समनुपपद्यति । न संज्ञां नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति ।  
न संज्ञां नामोत्पाद इति समनुपपद्यति । न संज्ञां नाम निरोध

\* निर्वाणमिति युक्तं प्रतिभाति ।

इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम संक्षेप इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम कुशलेति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽकुशलेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम भावधेति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽनवधेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम साश्रवेति समनुपश्यति । न संज्ञां नामाऽनाश्रवेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम संक्षेप इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम निःक्षेपेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम लोकोत्तरेति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम संसार इति समनुपश्यति । न संज्ञां नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न संस्कारानाम नित्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽनित्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम सुखा इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम दुःखा इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽऽत्मान इति समनुपश्यति । न संस्कारा नामाऽनात्मान इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम शान्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽशान्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम शून्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽशून्या इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम निमित्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽनिमित्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम प्रणिहिता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽप्रणिहिता इति समनुपश्यति । न संस्कारा नाम संस्कृता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽसंस्कृता इति समनु-

पश्यति । न संस्कारानामोत्पादादिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम  
निरोधादिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम संक्षेपादिति समनु-  
पश्यति । न संस्कारानाम व्यवदानादिति समनुपश्यति । न संस्कारा-  
नाम विविक्ता इति समनुपश्यति । न संस्कारानामाऽविविक्तादिति  
समनुपश्यति । न संस्कारानाम कुशलादिति समनुपश्यति । न  
संस्कारानामाऽकुशला इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम सावद्या-  
दिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम निरवद्यादिति समनुपश्यति ।  
न संस्कारानाम साश्रवादिति समनुपश्यति । न संस्कारा नामाऽना-  
श्रवा इति समनुपश्यति । न संस्कारानाम संक्षेपा इति समनु-  
पश्यति । न संस्कारानाम निःक्षेपादिति समनुपश्यति । न संस्कारा-  
नाम लौकिकादिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम लोकोत्तरा  
दिति समनुपश्यति । न संस्कारानाम संसारदिति समनुपश्यति । न  
संस्कारानाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न विज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामा-  
ऽनित्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम सुखमिति समनुपश्यति ।  
न विज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नानाऽऽत्मेति  
समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न  
विज्ञानं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽशान्त-  
मिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति ।  
न विज्ञानं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम  
निमित्तमिति समनुपश्यति । न विज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति  
समनुपश्यति । न विज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न

विज्ञानां नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं  
 नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामाऽसंस्कृत-  
 मिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामोत्पाददति समनुपपद्यति ।  
 न विज्ञानं नाम निरोधदति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम  
 संकेशदति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनु-  
 पपद्यति । न विज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं  
 नामाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम कुगलमिति  
 समनुपपद्यति । न विज्ञानं नामाऽकुगलमिति समनुपपद्यति । न  
 विज्ञानं नाम साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम निर-  
 वद्यमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम साऽश्रयमिति समनु-  
 पपद्यति । न विज्ञानं नामाऽनाश्रयमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं  
 नाम संकेशदति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम निः केशदति  
 समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न  
 विज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम  
 संसारदति समनुपपद्यति । न विज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनु-  
 पपद्यति ।

न चतुर्नामनित्यमिति समनुपपद्यति । न चतुर्नामाऽनित्यमिति  
 समनुपपद्यति । न चतुर्नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न चतुर्नाम  
 दुःखमिति समनुपपद्यति । न चतुर्नामाऽश्रयमिति समनुपपद्यति । न  
 चतुर्नामनाश्रयमिति समनुपपद्यति । न चतुर्नाम गालमिति समनु-  
 पपद्यति । न चतुर्नामाऽगालमिति समनुपपद्यति । न चतुर्नाम  
 संसारमिति समनुपपद्यति । न चतुर्नामाऽसंसारमिति समनुपपद्यति ।

न चक्षुर्नामनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संस्कृतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामोत्पाद इति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निरोध इति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम विविक्रममिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽविविक्रममिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम सावद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निरवद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नामाऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निक्षेपमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम संसारइति समनुपपद्यति । न चक्षुर्नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न रूपं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम सुखमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न रूपं नाम शान्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नामाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न रूपं नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न रूपं



चक्षुः संस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनामाऽजा-  
 त्मेति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम शान्तमिति समनुपपद्यति ।  
 न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शो-  
 नाम शून्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शो नामाऽशून्यमिति  
 समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम निमित्तदति समनुपपद्यति ।  
 न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽनिमित्तदति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शो-  
 नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽप्रणि-  
 हितमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम संस्कृतमिति समनु-  
 पपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनामाऽसंस्कृतमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः-  
 संस्पर्शोनाम संक्षेपदति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम व्यवदान-  
 मिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामोत्पाद इति समनुपपद्यति ।  
 न चक्षुः संस्पर्शोनाम निरोध इति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शो-  
 नाम विविक्तदति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽविविक्तमिति  
 समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम कुशलदति समनुपपद्यति । न  
 चक्षुः संस्पर्शोनामाऽकुशल इति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम  
 साऽवद्यमिति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनामाऽनवद्य इति  
 समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम साऽऽश्रवदति समनुपपद्यति । न  
 चक्षुः संस्पर्शोनामाऽनाश्रव इति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम  
 संक्षेपदति समनुपपद्यति । न चक्षुः संस्पर्शोनाम निःक्षेपदति समनु-  
 पपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम लौकिकदति समनुपपद्यति । न चक्षुः-  
 संस्पर्शोनाम लोकोत्तरदति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम संसार-  
 दति समनुपपद्यति । न चक्षुःसंस्पर्शोनाम निर्व्याणमिति समनुपपद्यति ।

यदपि तच्चक्षुरूपचक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितं सुखं दुःखं  
वा तदपि नाम न नित्यमिति समनुपपश्यति । नाऽनित्यमिति  
समनुपपश्यति । न सुखमिति समनुपपश्यति । न दुःखमिति समनु-  
पपश्यति । नाऽऽत्मेति समनुपपश्यति । नाऽनात्मेति समनुपपश्यति । न  
शान्तमिति समनुपपश्यति । नाऽशान्तमिति समनुपपश्यति । न शून्य-  
मिति समनुपपश्यति । नाऽशून्यमिति समनुपपश्यति । न निमित्तमिति  
समनुपपश्यति । नाऽनिमित्तमिति समनुपपश्यति । न प्रणिहितमिति  
समनुपपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति समनुपपश्यति । न संस्कृतमिति  
समनुपपश्यति । नाऽसंस्कृतमिति समनुपपश्यति । न संक्षेपमिति  
समनुपपश्यति । न व्यवदानमिति समनुपपश्यति । नोत्पाददति समनु-  
पपश्यति । न निरोधदति समनुपपश्यति । न विविक्तमिति समनु-  
पपश्यति । नाऽविविक्तमिति समनुपपश्यति । न कुशलमिति समनु-  
पपश्यति । नाऽकुशलमिति समनुपपश्यति । न साऽवद्यमिति समनु-  
पपश्यति । नाऽनवद्यमिति समनुपपश्यति । न माऽऽश्रवमिति समनु-  
पपश्यति । नाऽनाश्रवमिति समनुपपश्यति । न संक्षेपदति समनु-  
पपश्यति । न निःक्षेपदति समनुपपश्यति । न लौकिकमिति समनु-  
पपश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपपश्यति । न संसारदति समनु-  
पपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपपश्यति ।

न श्रोत्रं नाम नित्यमिति समनुपपश्यति । न श्रोत्रं नामाऽनित्य-  
मिति समनुपपश्यति । न श्रोत्रं नाम सुखमिति समनुपपश्यति । न  
श्रोत्रं नाम दुःखमिति समनुपपश्यति । न श्रोत्रं नामाऽऽत्मेति समनु-  
पपश्यति । न श्रोत्रं नामाऽनात्मेति समनुपपश्यति । न श्रोत्रं नाम

गान्तमिति समनुपश्यति । न ओत्रं नामाऽगान्तमिति समनुपश्यति ।  
 न ओत्रं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न ओत्रं नामाऽग्रन्थमिति  
 समनुपश्यति । न ओत्रं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न ओत्रं  
 नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न ओत्रं नाम प्रणिहितमिति  
 समनुपश्यति । न ओत्रं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न  
 ओत्रं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न ओत्रं नामाऽसंस्कृतमिति  
 समनुपश्यति । न ओत्रं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न ओत्रं  
 नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न ओत्रं नामोत्पाददति समनु-  
 पश्यति । न ओत्रं नाम निरोधदति समनुपश्यति । न ओत्रं नाम  
 विविक्तमिति समनुपश्यति । न ओत्रं नामाऽविविक्तमिति समनु-  
 पश्यति । न ओत्रं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न ओत्रं नामा-  
 ऽकुशलमिति समनुपश्यति । न ओत्रं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति ।  
 न ओत्रं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न ओत्रं नाम साऽश्रव-  
 मिति समनुपश्यति । न ओत्रं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति ।  
 न ओत्रं नाम संक्लेशदति समनुपश्यति । न ओत्रं नाम निःक्लेशदति  
 समनुपश्यति । न ओत्रं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न  
 ओत्रं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न ओत्रं नाम संसार-  
 दति समनुपश्यति । न ओत्रं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न शब्दोनाम नित्यदति समनुपश्यति । न शब्दोनामाऽनित्य-  
 दति समनुपश्यति । न शब्दोनाम सुखमिति समनुपश्यति । न  
 शब्दोनाम दुःखमिति समनुपश्यति । न शब्दोनामाऽऽत्मेति समनु-  
 पश्यति । न शब्दोनामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शब्दोनाम

शान्तमिति समनुपश्यति । न शब्दोनामाऽशान्तमिति समनुपश्यति ।  
 न शब्दोनाम शून्यमिति समनुपश्यति । न शब्दोनामाऽशून्यमिति  
 समनुपश्यति । न शब्दोनाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न  
 शब्दोनामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न शब्दोनाम प्रणिहित-  
 मिति समनुपश्यति । न शब्दोनामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति ।  
 न शब्दोनाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न शब्दोनामाऽसंस्कृत-  
 मिति समनुपश्यति । न शब्दोनाम संक्षेपदति समनुपश्यति । न  
 शब्दोनाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न शब्दोनामोत्पाददति  
 समनुपश्यति । न शब्दोनाम निरोधदति समनुपश्यति । न शब्दो-  
 नाम विविक्तदति समनुपश्यति । न शब्दोनामाऽविविक्तदति समनु-  
 पश्यति । न शब्दोनाम कुशलदति समनुपश्यति । न शब्दोनामा-  
 ऽकुशलदति समनुपश्यति । न शब्दोनाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति ।  
 न शब्दोनामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न शब्दोनाम साऽऽश्रव-  
 मिति समनुपश्यति । न शब्दोनामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न  
 शब्दोनाम संक्षेपदति समनुपश्यति । न शब्दोनाम निःक्षेपदति  
 समनुपश्यति । न शब्दोनाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न  
 शब्दोनाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न शब्दोनाम संसारदति  
 समनुपश्यति । न शब्दोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न ओचविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं  
 नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम सुखमिति  
 समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न  
 ओचविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न ओचविज्ञानं नामा-

ऽनात्मेति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम गान्तमिति समनु-  
 पश्यति । न ओत्रविज्ञानं नामाऽगान्तमिति समनुपश्यति । न  
 ओत्रविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नामा-  
 ऽशून्यमिति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम निमित्तमिति  
 समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति ।  
 न ओत्रविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं  
 नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम संस्कृत-  
 मिति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-  
 पश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न  
 ओत्रविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं  
 नामोत्पाददति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम निरोधदति  
 समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति ।  
 न ओत्रविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं  
 नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नामाऽकुशलमिति  
 समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम सावद्यमिति समनुपश्यति ।  
 न ओत्रविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं  
 नाम साऽऽश्रवदति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नामाऽनाश्रवदति  
 समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम संक्लेशदति समनुपश्यति । न  
 ओत्रविज्ञानं नाम निःक्लेशदति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम  
 लौकिकमिति समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति  
 समनुपश्यति । न ओत्रविज्ञानं नाम संभारदति समनुपश्यति । न  
 ओत्रविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न ओचसंस्पर्शो नाम नित्यदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-  
नामाऽनित्यदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम सुखदति  
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम दुःखदति समनुपपद्यति । न  
ओचसंस्पर्शोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽना-  
त्मेति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम शून्यदति समनुपपद्यति ।  
न ओचसंस्पर्शोनामाऽशून्यदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम  
निमित्तमिति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽनिमित्तमिति  
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम प्रणिहितदति समनुपपद्यति ।  
न ओचसंस्पर्शोनामाऽप्रणिहितदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-  
नाम संस्कृतदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽसंस्कृतदति  
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो नाम संक्लेशदति समनुपपद्यति । न  
ओचसंस्पर्शो नामव्यवदानमिति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-  
नामोत्पाददति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम निरोधदति  
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामविविक्तदति समनुपपद्यति ।  
न ओचसंस्पर्शोनामाऽविविक्तदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शो-  
नाम कुशलदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽकुशलदति  
समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम साऽवद्यदति समनुपपद्यति ।  
न ओचसंस्पर्शोनामाऽनवद्यदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम  
साऽऽश्रवदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनामाऽनाश्रवदति समनु-  
पपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम संक्लेशदति समनुपपद्यति । न ओच-  
संस्पर्शोनाम निःक्लेशदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम  
लौकिकदति समनुपपद्यति । न ओचसंस्पर्शोनाम लोकोत्तरदति

समनुपश्यति । न ओत्रमंशुगोनाम संसारदति समनुपश्यति ।  
न ओत्रमंशुगोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

यदपितच्छ्रोत्रगन्धश्रोत्रचिद्गानश्रोत्रमंशुगोनामप्रत्ययदुत्पद्यते वेदश्च  
सुखं दुःखं वा श्रद्धाऽसुखं वा तदपि नाम न नित्यमिति  
समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुखमिति समनु-  
पश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनुपश्यति ।  
नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न गान्तमिति समनुपश्यति । नाऽगान-  
मिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति । नाऽशून्यमिति  
समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति । नाऽनिमित्तमिति  
समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति  
समनुपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतमिति  
समनुपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपश्यति । न व्यवधानमिति  
समनुपश्यति । नोत्पाददति समनुपश्यति । न निरोधदति समनु-  
पश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति । नाऽविविक्तमिति समनु-  
पश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति । नाऽकुशलमिति समनु-  
पश्यति । न साऽवद्यमिति समनुपश्यति । नाऽनवद्यमिति समनु-  
पश्यति । न साऽऽश्रवमिति समनुपश्यति । नाऽनाश्रवमिति समनु-  
पश्यति । न संक्षेपदति समनुपश्यति । न निःक्षेपदति समनुपश्यति ।  
न लौकिकमिति समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति ।  
न संसारदति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न प्राणं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न प्राणं नामाऽनित्य-  
मिति समनुपश्यति । न प्राणं नाम सुखमिति समनुपश्यति ।

न घ्राणं नाम दृश्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽऽक्षेति  
 समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनाक्षेति समनुपश्यति । न घ्राणं  
 नाम दृश्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽदृश्यमिति समनु-  
 पश्यति । न घ्राणं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं  
 नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम प्रणिरितमिति  
 समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽप्रणिरितमिति समनुपश्यति । न  
 घ्राणं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽसंस्कृत-  
 मिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम संक्षेपदति समनुपश्यति । न  
 घ्राणं नाम व्यवधानमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामोत्पाददति  
 समनुपश्यति । न घ्राणं नाम विरोधदति समनुपश्यति । न घ्राणं  
 नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽविविक्तमिति  
 समनुपश्यति । न घ्राणं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न घ्राणं  
 नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम साऽवयमिति  
 समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनवयमिति समनुपश्यति । न घ्राणं  
 नाम साऽव्यवमिति समनुपश्यति । न घ्राणं नामाऽनाव्यवमिति  
 समनुपश्यति । न घ्राणं नाम संक्षेपदति समनुपश्यति । न घ्राणं  
 नाम निःक्षेपदति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम लौकिकमिति  
 समनुपश्यति । न घ्राणं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न घ्राणं  
 नाम संसारदति समनुपश्यति । न घ्राणं नाम निर्वाणमिति  
 समनुपश्यति ।

न गन्धोनाम नित्यमिति समनुपश्यति । न गन्धो नामा-  
 ऽनित्यमिति समनुपश्यति । न गन्धोनाम सुखमिति समनुपश्यति ।



न गन्धोनाम दुःखमिति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न गन्धोनाम शान्तइति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽशान्तइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम शून्यइति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽशून्यइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम निमित्तइति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽनिमित्तइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न गन्धोनाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न गन्धोनाम संक्लेशइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न गन्धोनामोत्पादइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम निरोधइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम विविक्तइति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽविविक्तइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम कुशलमिति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न गन्धोनाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न गन्धोनाम साऽऽश्रवइति समनुपश्यति । न गन्धोनामाऽनाश्रवइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम निःक्लेशइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम लौकिकइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम लोकोत्तरइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम संसारइति समनुपश्यति । न गन्धोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न घ्राणविज्ञानं नित्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानम-

नित्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम सुखमिति समनु-  
पश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न  
घ्राणविज्ञाननामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामा-  
ऽनात्मेति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम शान्तमिति समनु-  
पश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न  
घ्राणविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामा-  
ऽशून्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम निमित्तमिति  
समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति ।  
न घ्राणविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं  
नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम संस्कृत-  
मिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-  
पश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न  
घ्राणविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं  
नामोत्पाददति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम निरोधदति  
समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति ।  
न घ्राणविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं  
नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽकुशलमिति  
समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति ।  
न घ्राणविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं  
नाम साऽऽश्रवमिति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति  
समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम संक्लेशदति समनुपश्यति । न  
घ्राणविज्ञानं नाम निःक्लेशदति समनुपश्यति । न घ्राणविज्ञानं नाम



संस्पर्शोनाम माश्रयदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनामाऽनाश्रय-  
दति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम संक्लेशदति समनुपश्यति ।  
न घ्राणसंस्पर्शोनाम निःक्लेशदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम  
लौकिकदति समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम लोकोत्तरदति  
समनुपश्यति । न घ्राणसंस्पर्शोनाम संसारदति समनुपश्यति । न  
घ्राणसंस्पर्शोनाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

यदपि तद्घ्राण-गन्धघ्राणविज्ञानघ्राणसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेद-  
यितं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाम न  
नित्यमिति समनुपश्यति । नाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न सुख-  
मिति समनुपश्यति । न दुःखमिति समनुपश्यति । नाऽऽत्मेति समनु-  
पश्यति । नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तदति समनुपश्यति ।  
नाऽशान्तदति समनुपश्यति । न शून्यदति समनुपश्यति । नाऽशून्य-  
दति समनुपश्यति । न निमित्तदति समनुपश्यति । नाऽनिमित्त-  
दति समनुपश्यति । न प्रणिहित इति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहित  
दति समनुपश्यति । न संस्कृतदति समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतदति  
समनुपश्यति । न संक्लेशदति समनुपश्यति । न व्यवदानमिति समनु-  
पश्यति । नोत्पाददति समनुपश्यति । न निरोधदति समनु-  
पश्यति । न विविक्तदति समनुपश्यति । नाऽविविक्तदति समनु-  
पश्यति । न कुशलदति समनुपश्यति । नाऽकुशलदति समनुपश्यति ।  
न साऽवधदति समनुपश्यति । नाऽनवधदति समनुपश्यति ।  
न साऽश्रवदति समनुपश्यति । नाऽनाश्रवदति समनुपश्यति ।  
न संक्लेशदति समनुपश्यति । न निःक्लेशदति समनुपश्यति ।

न लौकिकइति समनुपश्यति । न लोकोत्तरइति समनुपश्यति ।  
न संसारइति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न जिह्वां नाम नित्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनित्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम सुखेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम दुःखेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम ग्रान्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽग्रान्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम शून्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽशून्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निमित्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनिमित्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम प्रणिहितेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽप्रणिहितेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम संसृतेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽसंसृतेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम संक्षेपइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम व्यवदानेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामोत्पादइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निरोधइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम विविक्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽविविक्तेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम कुशलेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽकुशलेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम साऽवद्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनवद्येति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम साऽश्रयेति समनुपश्यति । न जिह्वां नामाऽनाश्रयेति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम संक्षेपइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम निःक्षेपइति समनुपश्यति । न जिह्वां नाम लौकिकेति समनुपश्यति ।

जिह्वां नाम लोकोत्तरेति समनुपपद्यति । न जिह्वां नाम मंथार-  
इति समनुपपद्यति । न जिह्वां नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न रसोनाम नित्यइति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽनित्य-  
इति समनुपपद्यति । न रसोनाम सुखइति समनुपपद्यति । न रसो-  
नाम दुःखइति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति ।  
न रसोनामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न रसोनाम शान्तइति  
समनुपपद्यति । न रसोनामाऽशान्तइति समनुपपद्यति । न रसो-  
नाम शून्यइति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽशून्यइति समनुपपद्यति ।  
न रसोनाम निमित्तइति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽनिमित्त-  
इति समनुपपद्यति । न रसोनाम प्रणिहितइति समनुपपद्यति ।  
न रसोनामाऽप्रणिहितइति समनुपपद्यति । न रसोनाम संस्कृत-  
इति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽसंस्कृतइति समनुपपद्यति । न  
रसोनाम संक्लेशइति समनुपपद्यति । न रसोनाम व्यवदानइति  
समनुपपद्यति । न रसोनामोत्पादइति समनुपपद्यति । न रसो-  
नाम निरोधइति समनुपपद्यति । न रसोनाम विविक्तइति  
समनुपपद्यति । न रसोनामाऽविविक्तइति समनुपपद्यति । न रसो-  
नाम कुशलइति समनुपपद्यति । न रसोनामाऽकुशलइति समनु-  
पपद्यति । न रसोनाम साऽवयवइति समनुपपद्यति । न रसोनामा-  
ऽनवयवइति समनुपपद्यति । न रसोनाम साऽऽश्रवइति समनुपपद्यति ।  
न रसोनामाऽनाश्रवइति समनुपपद्यति । न रसोनाम संक्लेशइति  
समनुपपद्यति । न रसोनाम निःक्लेशइति समनुपपद्यति । न रसो-  
नाम लौकिकइति समनुपपद्यति । न रसो नाम लोकोत्तरइति

समनुपश्यति । न रसोनाम संसारदति समनुपश्यति । न रसो-  
नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न जिज्ञाविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञा-  
विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम  
सुखमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम दुःखमिति समनु-  
पश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न जिज्ञा-  
विज्ञानं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम  
शान्तमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽशान्तमिति  
समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति ।  
न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं  
नाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनि-  
मित्तमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति  
समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति ।  
न जिज्ञाविज्ञानं नाम संस्कृतमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं  
नामाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम संक्षेपदति  
समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति ।  
न जिज्ञाविज्ञानं नामोत्पाददति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं  
नाम निरोधदति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम विविक्क-  
मिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽविविक्कमिति समनु-  
पश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न  
जिज्ञाविज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं  
नाम भाऽऽद्यमिति समनुपश्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽनवद्य-

मिति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम साऽऽश्रयमिति समनु-  
पपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नामाऽजाश्रयमिति समनुपपद्यति । न  
जिज्ञाविज्ञानं नाम भक्षेगदति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम  
निःश्लेशदति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम भौकिकमिति  
समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं नाम लोकोत्तरदति समनुपपद्यति ।  
न जिज्ञाविज्ञानं नाम संसारदति समनुपपद्यति । न जिज्ञाविज्ञानं  
नाम निर्व्वानमिति समनुपपद्यति ।

न जिज्ञासंस्पर्शोनाम नित्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञा-  
संस्पर्शोनामाऽनित्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम सुख-  
दति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम दुःखदति समनुपपद्यति ।  
न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽत्मेति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-  
नामाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम शान्तदति  
समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽशान्तदति समनुपपद्यति ।  
न जिज्ञासंस्पर्शोनाम शून्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-  
नामाऽशून्यदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम निमित्तदति  
समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽनिमित्तदति समनुपपद्यति ।  
न जिज्ञासंस्पर्शोनाम प्रणिहित दति समनुपपद्यति । न जिज्ञा-  
संस्पर्शोनामाऽप्रणिहितदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम  
संस्कृतदति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनामाऽसंस्कृतदति समनु-  
पपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम संक्षेपदति समनुपपद्यति । न  
जिज्ञासंस्पर्शोनाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शो-  
नामोत्पाददति समनुपपद्यति । न जिज्ञासंस्पर्शोनाम निरोधदति





समनुपश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति । नाऽविविक्तमिति  
 समनुपश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति । नाऽकुशलमिति  
 समनुपश्यति । न माऽवयवमिति समनुपश्यति । नाऽवयवमिति  
 समनुपश्यति । न माऽश्रवमिति समनुपश्यति । नाऽनाश्रवमिति  
 समनुपश्यति । न संक्षेपमिति समनुपश्यति । न निःक्षेपमिति  
 समनुपश्यति । न लौकिकमिति समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति  
 समनुपश्यति । न संसार इति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति  
 समनुपश्यति ।

न कार्यं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न कार्यं नामा-  
 ऽनित्यमिति समनुपश्यति । न कार्यं नाम सुखमिति समनुपश्यति ।  
 न कार्यं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न कार्यं नामाऽऽत्मेति  
 समनुपश्यति । न कार्यं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न कार्यं  
 नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न कार्यं नामाऽशान्तमिति समनु-  
 पश्यति । न कार्यं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न कार्यं नामा-  
 ऽशून्यमिति समनुपश्यति । न कार्यं नाम निमित्तमिति समनु-  
 पश्यति । न कार्यं नामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न कार्यं  
 नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न कार्यं नामाऽप्रणिहितमिति  
 समनुपश्यति । न कार्यं नाम संकृतमिति समनुपश्यति । न कार्यं  
 नामाऽसंकृतमिति समनुपश्यति । न कार्यं नाम संक्षेपमिति समनु-  
 पश्यति । न कार्यं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न कार्यं  
 नामोत्पादइति समनुपश्यति । न कार्यं नाम निरोधइति समनु-  
 पश्यति । न कार्यं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न कार्यं

नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न कायं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न कायं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न कायं नाम साऽश्रवमिति समनुपश्यति । न कायं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न कायं नाम निःक्लेशमिति समनुपश्यति । न कायं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न कायं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न कायं नाम संसार इति समनुपश्यति । न कायं नाम निर्व्याणमिति समनुपश्यति ।

न स्पृष्ट्यं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽश्रमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽनाश्रमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नाम शान्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नाम निर्मितमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽनिर्मितमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नाम प्रणिहितमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नाम संकृतमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽसंकृतमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नाम क्लेशमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽक्लेशमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नाम छेदनामिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽछेदनामिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नाम निर्व्याणमिति समनुपश्यति । न स्पृष्ट्यं नामाऽनिर्व्याणमिति समनुपश्यति ।

इति समनुपपत्तिः । न स्पष्टं नाम विविक्तमिति समनुपपत्तिः ।  
 न स्पष्टं नामाऽविविक्तमिति समनुपपत्तिः । न स्पष्टं नाम  
 तुल्यमिति समनुपपत्तिः । न स्पष्टं नामाऽतुल्यमिति समनु-  
 पपत्तिः । न स्पष्टं नाम साऽवयवमिति समनुपपत्तिः । न स्पष्टं  
 नामाऽनवयवमिति समनुपपत्तिः । न स्पष्टं नाम मात्रमिति  
 समनुपपत्तिः । न स्पष्टं नामाऽमात्रमिति समनुपपत्तिः । न  
 स्पष्टं नाम संश्लेषमिति समनुपपत्तिः । न स्पष्टं नाम निःश्लेषमिति  
 समनुपपत्तिः । न स्पष्टं नाम लौकिकमिति समनुपपत्तिः । न  
 स्पष्टं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपत्तिः । न स्पष्टं नाम संसार-  
 इति समनुपपत्तिः । न स्पष्टं नाम निर्व्याणमिति समनुपपत्तिः ।

न कायविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपपत्तिः । न काय-  
 विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं नाम  
 सुखमिति समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं नाम दुःखमिति समनु-  
 पपत्तिः । न कायविज्ञानं नामाऽस्मेति समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं  
 नामाऽनात्मेति समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं नाम शान्तमिति  
 समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपपत्तिः ।  
 न कायविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं  
 नामाऽशून्यमिति समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं नाम निमित्तमिति  
 समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपत्तिः ।  
 न कायविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं  
 नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं नाम संस्कृत-  
 मिति समनुपपत्तिः । न कायविज्ञानं नामाऽसंस्कृतमिति समनु-

पश्यति । न कायविज्ञानं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामोत्पाददति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम विविक्तमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम साऽवद्यमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम साऽश्रवमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नामाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम संक्लेशमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम निःक्लेशमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम संसारइति समनुपश्यति । न कायविज्ञानं नाम निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न कायसंस्पर्शं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम सुखमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम दुःखमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम गान्तमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽगान्तमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निमित्तमिति समनुपश्यति ।

कायसंस्पर्शं नामाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम  
 प्रक्षिप्तमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽप्रक्षिप्तमिति  
 समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम संसृतमिति समनुपपद्यति । न  
 कायसंस्पर्शं नामाऽसंसृतमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम  
 संश्लेषमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम व्यवधानमिति  
 समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामोत्पादरति समनुपपद्यति । न  
 कायसंस्पर्शं नाम निरोधरति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम  
 विविक्तमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽविविक्तमिति  
 समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न  
 कायसंस्पर्शं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम  
 सावद्यमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नामाऽनवद्यमिति  
 समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम सायवमिति समनुपपद्यति । न  
 कायसंस्पर्शं नामाऽसायवमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम  
 संश्लेषमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निःश्लेषमिति  
 समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति ।  
 न कायसंस्पर्शं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं  
 नाम संसाररति समनुपपद्यति । न कायसंस्पर्शं नाम निर्वाणमिति  
 समनुपपद्यति ।

यदपि तत् कायस्पर्शस्य कायविज्ञान कायसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते  
 वेदयितं सुखं दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा । तदपि नाम न नित्य-  
 मिति समनुपपद्यति । नाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । सुखमिति न  
 समनुपपद्यति । दुःखमिति न समनुपपद्यति । नाऽऽत्मेति समनुपपद्यति ।

नाऽनात्मेति समनुपश्यति । न शान्तमिति समनुपश्यति । नाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न शून्यमिति समनुपश्यति । नाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न निमित्तमिति समनुपश्यति । नाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न प्रणिहितमिति समनुपश्यति । नाऽप्रणिहितमिति समनुपश्यति । न संस्कृतमिति समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतमिति समनुपश्यति । न संक्लेशमिति समनुपश्यति । न व्यवदानमिति समनुपश्यति । नोत्पादमिति समनुपश्यति । न निरोधमिति समनुपश्यति । न विविक्तमिति समनुपश्यति । न कुशलमिति समनुपश्यति । नाऽकुशलमिति समनुपश्यति । न साऽवद्यमिति समनुपश्यति । नाऽनवद्यमिति समनुपश्यति । न साऽश्रवमिति समनुपश्यति । नाऽनाश्रवमिति समनुपश्यति । न संक्लेशमिति समनुपश्यति । न निःक्लेशमिति समनुपश्यति । न लौकिकमिति समनुपश्यति । न लोकोत्तरमिति समनुपश्यति । न संसारमिति समनुपश्यति । न निर्वाणमिति समनुपश्यति ।

न मनोनाम नित्यमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न मनोनाम सुखमिति समनुपश्यति । न मनोनाम दुःखमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न मनोनामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न मनोनाम शान्तमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽशान्तमिति समनुपश्यति । न मनोनाम शून्यमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न मनोनाम निमित्तमिति समनुपश्यति । न मनोनामाऽनिमित्तमिति समनुपश्यति । न मनोनाम प्रणिहितमिति

ममनुपश्यति । न मनोनामाऽप्रणिहितमिति ममनुपश्यति । न  
मनानाम संसृजामिति ममनुपश्यति । न मनोनामाऽसंसृजामिति  
ममनुपश्यति । न मनोनाम संक्षोभमिति ममनुपश्यति । न मनो-  
नाम क्लृप्तमिति ममनुपश्यति । न मनोनामोत्थाददति ममनु-  
पश्यति । न मनोनाम निरोधदति ममनुपश्यति । न मनोनाम  
विदितमिति ममनुपश्यति । न मनोनामाऽविदितमिति ममनु-  
पश्यति । न मनोनाम हृशामिति ममनुपश्यति । न मनोनामा-  
ऽहृशामिति ममनुपश्यति । न मनोनाम आऽवपमिति ममनु-  
पश्यति । न मनोनामाऽवपमिति ममनुपश्यति । न मनोनाम  
आग्रवमिति ममनुपश्यति । न मनोनामाऽआग्रवमिति ममनुपश्यति ।  
न मनोनाम संमोशमिति ममनुपश्यति । न मनोनाम निःमोश-  
मिति ममनुपश्यति । न मनोनाम लौकिकमिति ममनुपश्यति ।  
न मनोनाम भौतिकमिति ममनुपश्यति । न मनोनाम संसार-  
मिति ममनुपश्यति । न मनोनाम निर्वाणमिति ममनुपश्यति ।

न धर्माक्षाम नित्यादति ममनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽनित्या-  
दति ममनुपश्यति । न धर्माक्षाम सुखादति ममनुपश्यति । न धर्मा-  
क्षाम दुःखादति ममनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽऽत्मानदति ममनु-  
पश्यति । न धर्माक्षामाऽनात्मानदति ममनुपश्यति । न धर्माक्षाम  
शान्तादति ममनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽशान्तादति ममनुपश्यति ।  
न धर्माक्षाम शून्यादति ममनुपश्यति । न धर्माक्षामाऽशून्यादति  
ममनुपश्यति । न धर्माक्षाम निमित्तादति ममनुपश्यति । न  
धर्माक्षामाऽनिमित्तादति ममनुपश्यति । न धर्माक्षाम प्रणिहिता



इति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽप्रणिहिताइति समनुपश्यति ।  
 न धर्मान्नाम संस्कृताइति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽसंस्कृताइति  
 समनुपश्यति । न धर्मान्नाम संक्लेशाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम  
 व्यवदानाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नामोत्पादाइति समनुपश्यति ।  
 न धर्मान्नामा निरोधाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम विविक्ता-  
 इति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽविविक्ताइति समनुपश्यति । न  
 धर्मान्नाम कुशलाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नामाऽकुशलाइति  
 समनुपश्यति । न धर्मान्नाम सावद्याइति समनुपश्यति । न धर्मा-  
 न्नामाऽनवद्याइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम साश्रवाइति समनु-  
 पश्यति । न धर्मान्नामाऽनाश्रवाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम  
 संक्लेशाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम निःक्लेशाइति समनुपश्यति ।  
 न धर्मान्नाम लौकिकाइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम लोको-  
 त्तराइति समनुपश्यति । न धर्मान्नाम संसाराइति समनुपश्यति ।  
 न धर्मान्नाम निर्व्वाणाइति समनुपश्यति ।

न मनोविज्ञानं नाम नित्यमिति समनुपश्यति । न मनो-  
 विज्ञानं नामाऽनित्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम  
 सुखमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम दुःखमिति समनु-  
 पश्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽऽत्मेति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं  
 नामाऽनात्मेति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम शान्तमिति  
 समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽशान्तमिति समनुपश्यति ।  
 न मनोविज्ञानं नाम शून्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं  
 नामाऽशून्यमिति समनुपश्यति । न मनोविज्ञानं नाम निमित्त-

मिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽनिमित्तमिति समनु-  
पपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम प्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।  
न मनोविज्ञानं नामाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न मनो-  
विज्ञानं नाम संस्तुतमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामा-  
ऽसंस्तुतमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम संक्लेशमिति  
समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम व्यवदानमिति समनुपपद्यति ।  
न मनोविज्ञानं नामोत्पादमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं  
नाम निरोधमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम विविक्त-  
मिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽविविक्तमिति समनु-  
पपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न मनो-  
विज्ञानं नामाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम  
माऽवध्यमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नामाऽनवध्यमिति  
समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम माऽऽश्रयमिति समनुपपद्यति ।  
न मनोविज्ञानं नामाऽनाश्रयमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं  
नाम संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम निःक्लेशमिति  
समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति ।  
न मनोविज्ञानं नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न मनो-  
विज्ञानं नाम संसारमिति समनुपपद्यति । न मनोविज्ञानं नाम  
निर्व्वाणमिति समनुपपद्यति ।

न मनः संस्पर्शं नाम नित्यमिति समनुपपद्यति । न मनः संस्पर्शं  
नामाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न मनः संस्पर्शं नाम सुखमिति  
समनुपपद्यति । न मनः संस्पर्शं नाम दुःखमिति समनुपपद्यति । न मनः

संसृग्गं नामाऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नामाऽऽत्मेति  
 समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नामाऽऽत्माऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न  
 मनः संसृग्गं नामाऽऽत्माऽऽत्माऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम  
 अऽऽत्मेति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नामाऽऽत्मेति समनु-  
 पपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम निमित्तमिति समनुपपद्यति । न मनः  
 संसृग्गं नामाऽऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम  
 प्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नामाऽऽप्रणिहितमिति  
 समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम संकृतमिति समनुपपद्यति । न  
 मनः संसृग्गं नामाऽऽसंकृतमिति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम  
 संक्लेशमिति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम व्यवदानमिति समनु-  
 पपद्यति । न मनः संसृग्गं नामोत्पादइति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं  
 नाम निरोधइति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम विविक्रममिति  
 समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नामाऽऽविविक्रममिति समनुपपद्यति ।  
 न मनः संसृग्गं नाम कुशलमिति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं  
 नामाऽऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम साऽऽवद्यमिति  
 समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नामाऽऽनवद्यमिति समनुपपद्यति । न  
 मनः संसृग्गं नाम साऽऽश्रवमिति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं  
 नामाऽऽनाश्रवमिति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम संक्लेशमिति  
 समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम निःक्लेशमिति समनुपपद्यति ।  
 न मनः संसृग्गं नाम लौकिकमिति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं  
 नाम लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम संसारइति  
 समनुपपद्यति । न मनः संसृग्गं नाम निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

तदपि तन्मनो धर्ममनो विद्यानमनः संस्पर्शप्रत्ययादुपपद्यते ।  
 दृश्यं सुखं वा दुःखं वा अदृश्याऽसुखं वा तदपि नाम न  
 नित्यमिति समनुपपद्यति । नाऽनित्यमिति समनुपपद्यति । न सुख-  
 मिति समनुपपद्यति । न दुःखमिति समनुपपद्यति । नाऽऽत्मेति समनु-  
 पपद्यति । नाऽनात्मेति समनुपपद्यति । न शान्तमिति समनुपपद्यति ।  
 नाऽशान्तमिति समनुपपद्यति । न शून्यमिति समनुपपद्यति ।  
 नाऽशून्यमिति समनुपपद्यति । न निमित्तमिति समनुपपद्यति ।  
 नाऽनिमित्तमिति समनुपपद्यति । न प्रणिहितमिति समनुपपद्यति ।  
 नाऽप्रणिहितमिति समनुपपद्यति । न संसृतमिति समनुपपद्यति ।  
 नाऽसंसृतमिति समनुपपद्यति । न संक्लेशमिति समनुपपद्यति ।  
 न व्यवदानमिति समनुपपद्यति । नोत्पादमिति समनुपपद्यति ।  
 न निरोधमिति समनुपपद्यति । न विविक्तमिति समनुपपद्यति ।  
 नाऽविविक्तमिति समनुपपद्यति । न कुशलमिति समनुपपद्यति ।  
 नाऽकुशलमिति समनुपपद्यति । न साऽवयवमिति समनुपपद्यति ।  
 नाऽनवयवमिति समनुपपद्यति । न साऽऽश्रयमिति समनुपपद्यति ।  
 नाऽनाश्रयमिति समनुपपद्यति । न संक्लेशमिति समनुपपद्यति ।  
 न निःक्लेशमिति समनुपपद्यति । न लौकिकमिति समनुपपद्यति ।  
 न लोकोत्तरमिति समनुपपद्यति । न संसारमिति समनुपपद्यति ।  
 न निर्वाणमिति समनुपपद्यति ।

तत्कस्य हेतोस्तथा हि बोधिसत्त्वो मद्यामत्तः प्रज्ञापारमिताया-  
 च्छरं स्ताञ्च प्रज्ञापारमितां तच्च बोधिसत्त्वं तच्च बोधिसत्त्वनाम न  
 संसृतधातौ समनुपपद्यति । नाऽसंसृतधातौ समनुपपद्यति । तत्कस्य

हेतोस्तथा हि सुभते बोधिसत्त्वो मत्तामलः प्रज्ञापारमितायाम्  
 समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम  
 समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।  
 न मम ह प्रज्ञोत्तमाननाथे प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञा-  
 पारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति ।  
 न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति ।  
 न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

नर्द्धिपादभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञा-  
 पारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति ।  
 न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति ।  
 न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

नेन्द्रियभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापार-  
 मितां समनुपश्यति । न च बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न च  
 बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम  
 समनुपश्यति ।

अर्धात्मशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च  
 प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनु-  
 पश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनु-  
 पश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

वर्हिर्द्धाशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञा-  
 पारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति ।  
 न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न  
 समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

मन्त्राणां विज्ञानं यत्तु तस्मात्तद्विद्यायाः प्रधानम् । न  
पञ्चाधारविद्यया सम्यक्प्रकटयति । न च पञ्चाधारविद्यानाम सम्य-  
क्प्रकटयति । न शैवोपनिषद् सम्यक्प्रकटयति । न शैवोपनिषदात्मिका सम्य-  
क्प्रकटयति । न गुरु सम्यक्प्रकटयति । न गुरुनाम सम्यक्प्रकटयति ।

मन्त्राणां प्रमाणानुसारेण प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञा-  
पारमितां समनुपपद्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपपद्यति ।  
न बोधिसत्त्वः समनुपपद्यति । न बोधिसत्त्वानाम समनुपपद्यति । न  
बुद्धः समनुपपद्यति । न बुद्धानाम समनुपपद्यति ।

महाशक्तताभावनार्थं प्रज्ञापारमितायां हरति । न च प्रज्ञा-  
पारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति ।  
न बोधिमत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वनाम समनुपश्यति । न  
बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

परमाऽर्थान्यताभावनायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

मंशतश्चान्यताभावनताये प्रज्ञापारमितायां चरति । न च  
प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनु-  
पश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

अत्यन्तशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

अनवरामशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न  
प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न बोधिमत्तं समनुपश्यति ।  
बोधिमत्तनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धस्य  
समनुपश्यति ।

अनवकारशून्यताभावनताये प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

प्रकृतिशून्यताभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपगम्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपगम्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपगम्यति । न बोधिसत्त्वानाम समनुपगम्यति । न बुद्धं समनुपगम्यति । न बुद्धानाम समनुपगम्यति ।

सर्ववर्षम्भवाभावभवाय प्रजापारमिताया अस्ति । न  
प्रजापारमिताया समनुपपत्तिः । न च प्रजापारमिताया सम  
पत्तिः । न दोषिण्यताया समनुपपत्तिः । न विविचयताया सम  
पत्तिः । न नृत्त समनुपपत्तिः । न नृत्तताया समनुपपत्तिः ।

一、二、三、四、五、六、七、八、九、十、十一、十二、十三、十四、十五、十六、十七、十八、十九、二十、二十一、二十二、二十三、二十四、二十五、二十六、二十七、二十八、二十九、三十、三十一、三十二、三十三、三十四、三十五、三十六、三十七、三十八、三十九、四十、四十一、四十二、四十三、四十四、四十五、四十六、四十七、四十八、四十九、五十、五十一、五十二、五十三、五十四、五十五、五十六、五十七、五十八、五十九、六十、六十一、六十二、六十三、六十四、六十五、六十六、六十七、六十八、六十九、七十、七十一、七十二、七十三、七十四、七十五、七十六、七十七、七十八、七十九、八十、八十一、八十二、八十三、八十四、八十五、八十六、八十七、八十八、八十九、九十、九十一、九十二、九十三、九十四、九十五、九十六、九十七、九十八、九十九、一百。

1. 凡在本行存款，利息按日计算，按月结息，到期支取。

प्राप्ति । न शोधिमत्तं समनप्राप्ति । न शोधिमत्तनाम समन-  
प्राप्ति । न नृत्तं समनप्राप्ति । न नृत्तनाम समनप्राप्ति ।

अभावाशून्यतासाधनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञा-  
पारमितां समनुपपद्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपपद्यति ।  
न शोभित्वायै समनुपपद्यति । न शोभित्तत्त्वानाम समनुपपद्यति । न  
दुर्लभं समनुपपद्यति । न दुर्लभानाम समनुपपद्यति ।

स्वभावात्प्रत्यक्षाभावेन ताद्ये प्रज्ञापारमित्याद्या एवमिति । न च प्रज्ञा-  
पारमित्यादयः समनुपपद्यन्ति । न च प्रज्ञापारमित्यानाम समनुपपद्यन्ति ।  
न बोधिमत्त्वं समनुपपद्यति । न बोधिमत्त्वानाम समनुपपद्यति । न  
दुरुत्वं समनुपपद्यति । न दुरुत्त्वानाम समनुपपद्यति ।

अभावस्तथावच्छेदताभावमताथे प्रज्ञापारमितायां चरति । न  
 च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनु-  
 पश्यति । न बोधिमत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वनाम समनु-  
 पश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

सत्युपस्थानभावकतार्थे प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञा-  
पारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति ।  
न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्तनाम समनुपश्यति ।  
न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

आर्य्यमव्यभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञा-  
पारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति ।  
न बोधिभत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न  
बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।





पश्यति । न दोषिष्यति । न दोषिष्यन्ताम् । न दोषिष्यन्तान् ।  
पश्यति । न दूरे पश्यति । न दूरे पश्यन्ति ।

अग्निमित्तादिभिरभावनतार्थं प्रज्ञापारमिताया एरति । न च  
प्रज्ञापारमितां समनुपगम्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनु-  
पगम्यति । न होप्रमत्तं समनुपगम्यति । न बोधिप्रमत्तनाम समनु-  
पगम्यति । न बुद्धं समनुपगम्यति । न बुद्धनाम समनुपगम्यति ।

अप्रतिष्ठितविभोऽभावनायां प्रज्ञापारमितायां सति । न च  
प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनु-  
पश्यति । न बोधिमत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वनाम समनु-  
पश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

अभिज्ञाभावनतायं प्रज्ञापारमितायां परति । न च प्रज्ञापार-  
मितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न  
योधिमत्त्वं समनुपश्यति । न योधिमत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं  
समनुपश्यति । न बहूनाम समनुपश्यति ।

समाधिभावनतार्यं प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापार-  
मितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न  
बोधिमत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं  
समनुपश्यति । न बद्धनाम समनुपश्यति ।

धारणीमुखभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञा-  
पारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति ।  
न बोधिमत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिमत्त्वनाम समनुपश्यति । न  
बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

दश तथागतवलभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

चतुर्विंशारद्यभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

प्रतिसन्धिद्वावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न च प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति ।

आवेणिकबुद्धधर्मभावनतायै प्रज्ञापारमितायां चरति । न प्रज्ञापारमितां समनुपश्यति । न च प्रज्ञापारमितानाम समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वं समनुपश्यति । न बोधिसत्त्वनाम समनुपश्यति । न बुद्धं समनुपश्यति । न बुद्धनाम समनुपश्यति । अन्यसर्वाकारज्ञतामनसिकारात् ।

तेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्माणां धर्मलक्षणं सुप्रतिविद्धं भवति । यच्च धर्माणां धर्मलक्षणं तदसंक्रियते न व्यवदायते । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतानामसङ्केतिकीधर्मप्रज्ञप्तिरवबोद्धव्या । नामसङ्केतिकीं धर्माणां प्रज्ञप्तिमवबुध्य न रूपमभिविद्यते ।

वेदानामभिनिवेक्ष्यते । न संस्काराभिनिवेक्ष्यते । न विज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न चक्षुरभिनिवेक्ष्यते । न रूपमभिनिवेक्ष्यते । न चक्षुर्विज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न चक्षुः संस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तच्चक्षुरूपचक्षुर्विज्ञानं चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितुं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न श्रोत्रमभिनिवेक्ष्यते । न शब्दमभिनिवेक्ष्यते । न श्रोत्रविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न श्रोत्रसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तच्छ्रोत्रशब्दश्रोत्रविज्ञानश्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितुं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न घ्राणमभिनिवेक्ष्यते । न गन्धानमभिनिवेक्ष्यते । न घ्राणविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न घ्राणसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि घ्राणगन्धघ्राणविज्ञानघ्राणसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितुं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न जिह्वामभिनिवेक्ष्यते । न रसानमभिनिवेक्ष्यते । न जिह्वाविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न जिह्वासंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तज्जिह्वारसजिह्वाविज्ञानजिह्वासंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितुं सुखं वा दुःखं वा असुखाऽदुःखं तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न कायमभिनिवेक्ष्यते । न स्पृष्टव्यमभिनिवेक्ष्यते । न कायविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न कायसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तत्कायस्पृष्टव्यकायविज्ञानकायसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितुं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते । न मनोऽभिनिवेक्ष्यते । न धर्मानमभिनिवेक्ष्यते । न मनोविज्ञानमभिनिवेक्ष्यते । न मनःसंस्पर्शमभिनिवेक्ष्यते । यदपि तन्मनोधर्ममनोविज्ञानमनःसंस्पर्शप्रत्ययादुत्पद्यते वेदयितुं सुखं वा दुःखं वा अदुःखाऽसुखं वा तदपि नाभिनिवेक्ष्यते ।

संस्कृतधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । असंस्कृतधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते ।  
दानपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । शीलपारमितायां नाऽभि  
निवेक्ष्यते । चान्तिपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । वीर्यपारमितायां  
नाऽभिनिवेक्ष्यते । ध्यानपारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रज्ञापार-  
मितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । न नाऽत्यन्तेऽपि लक्षणेऽप्यासां नाऽभि  
निवेक्ष्यते । बोधिकाये नाऽभिनिवेक्ष्यते । मांसचक्षुषि नाऽभि  
निवेक्ष्यते । दिव्यचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रज्ञाचक्षुषि नाऽभि  
निवेक्ष्यते । धर्मचक्षुषि नाऽभिनिवेक्ष्यते । बुद्धचक्षुषि नाऽभि  
निवेक्ष्यते । अभिज्ञापारमितायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अध्यात्मशून्य-  
तायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । वहिर्धा शून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते ।  
अध्यात्मवह्निर्धाशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । शून्यताशून्यतायां  
नाऽभिनिवेक्ष्यते । महाशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । परमाऽर्थशून्य-  
तायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । संस्कृतशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अ-  
स्कृतशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अत्यन्तशून्यतायां नाऽभिनिवे-  
क्ष्यते । अनवराऽग्रशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अनवकारशून्यतायां  
नाऽभिनिवेक्ष्यते । प्रकृतिशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । मय-  
शून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । स्वप्नलक्षणशून्यतायां नाऽभिनिवे-  
क्ष्यते । अनुपलम्भशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभावशून्यतायां नाऽभिनिवे-  
क्ष्यते । स्वभावशून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभावप्रभावशून्य-  
तायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । साध्यपण्यानेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । साध्य-  
प्रधानेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । अस्तिपादेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । इति-  
येषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । वनेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । सोपानेषु नाऽभिनिवे-

निवेक्ष्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । आर्यसत्येषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । ध्यानेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । अप्रमाणेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । आरूप्यसमापत्तिषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । अष्टसु विमोक्षेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । नवस्वनुपूर्वविहारेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । शून्यतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । आनिमित्ते नाऽभिनिवेक्ष्यते । अप्रणिहिते नाऽभिनिवेक्ष्यते । अभिज्ञासु नाऽभिनिवेक्ष्यते । समाधिषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । धारणैसुखेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । दशतथागतबलेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । चतुर्षु वैशारद्येषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । धर्मधातौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । चतसृषु प्रतिषम्बित्सु नाऽभिनिवेक्ष्यते । महाभैष्यां नाऽभिनिवेक्ष्यते । महाकरुणायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । अष्टादशावेणिक बुद्धधर्मेषु नाऽभिनिवेक्ष्यते । तथतायां नाऽभिनिवेक्ष्यते । भूतकोट्यां नाऽभिनिवेक्ष्यते । धर्मधातौ नाभिनिवेक्ष्यते । सत्त्वपरिपाके नाऽभिनिवेक्ष्यते । बुद्धचेचपरिशुद्धौ नाऽभिनिवेक्ष्यते । उपायकौशले नाऽभिनिवेक्ष्यते । तत्कस्य हेतोस्तथाहि ते सर्वधर्मान् संविद्यन्ते । पक्षाऽभिनिविशेत । येन वा ऽभिनिविशेत । यच्च वा ऽभिनिविशेत ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनभिनिविष्टः सर्वधर्मेषु प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपारमितायां बद्धते । शीलपारमितायां विबद्धते । सान्तिपारमितायां विबद्धते । वीर्यपारमितायां विबद्धते । ध्यानपारमितायां विबद्धते । प्रज्ञापारमितायां विबद्धते । बोधिसत्त्वस्यामगवक्रामत्यवेवर्त्तिकां भूमिमाक्रामात्यभिज्ञाः परिपूर्ण्य बुद्धचेचेण बुद्धचेचं संक्रामति । सत्त्वान् परिपाठयन् बुद्धान् भगवतः सत्कुर्वन् गुणं कुर्वन् मामयन् पूजयन् बुद्धचेच परिशोधनतार्थं ।



बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते मंज्ञा बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यत्र मंज्ञाया बोधिसत्त्व इति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे मंज्ञायां  
बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मंज्ञेति । आह नोहीदं भगवन् । भग-  
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमंज्ञा बोधिसत्त्व इति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारा  
बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते ऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारेषु बोधिसत्त्व-  
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
बोधिसत्त्वे संस्कारा इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते असंस्कारा बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानं बोधि-  
सत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभूते ऽन्यत्र विज्ञानाद्बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवान् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञाने बोधिसत्त्व इति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
बोधिसत्त्वे विज्ञानमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानो बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चतुर्विधसत्त्व इति ।



[illegible]

|                                                                                                                                                                                  |       |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|----|
| Pariçista Parvan, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each ...                                                                                                                                | Rs. 1 | 14 |
| Prākṛita-Pāṇḍalam, Fasc. 1-7 @ /6/ each ...                                                                                                                                      | 2     | 10 |
| Prithivirāj Rāsa, (Text) Part II, Fasc. 1-5 @ /6/ each ...                                                                                                                       | 1     | 14 |
| Ditto (English) Part II, Fasc. 1 ...                                                                                                                                             | 0     | 12 |
| Prākṛita Lakṣaṇam, (Text) Fasc. 1 ...                                                                                                                                            | 1     | 8  |
| Parācāra Smṛti, (Text) Vol. I, Fasc. 1-8; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ /6/ each ...                                                                                 | 7     | 8  |
| Parācāra, Institutes of (English) ...                                                                                                                                            | 0     | 12 |
| Prabandhacintāmaṇi (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each ...                                                                                                                           | 2     | 4  |
| *Sāma Vēda Saṁhitā, (Text) Vols. I, Fasc. 5-10; II, 1-6; III, 1-7; IV, 1-6; V, 1-8, @ /6/ each Fasc. ...                                                                         | 12    | 0  |
| Sāṅkhyā Sūtra Vyāsi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each ...                                                                                                                             | 1     | 8  |
| Ditto (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each ...                                                                                                                                        | 2     | 4  |
| Sucratā Saṁhitā, (Eng.) Fasc. 1 @ /12/ ...                                                                                                                                       | 0     | 12 |
| *Taittirya Saṁhitā, (Text) Fasc. 14-45 @ /6/ each ...                                                                                                                            | 12    | 0  |
| Tāṇḍya Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each ...                                                                                                                                | 7     | 2  |
| Tattva Cintāmaṇi, (Text) Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-10, Vol. III, Fasc. 1-2, Vol. IV, Fasc. 1, Vol. V, Fasc. 1-6, Part IV, Vol. II, Fasc. 1-12 @ /6/ each ...           | 14    | 10 |
| Trikēṇḍa-Maṇḍanam, (Text) Fasc. 1-2 @ /6/ ...                                                                                                                                    | 0     | 12 |
| Tul'si Sat'vati, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each ...                                                                                                                                 | 1     | 14 |
| Upamitā-bhava-prapañca-kathā (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each ...                                                                                                                     | 1     | 14 |
| Uvāgadāsā, (Text and English) Fasc. 1-6 @ /12/ ...                                                                                                                               | 4     | 8  |
| Varāha Purāṇa, (Text) Fasc. 1-14 @ /6/ each ...                                                                                                                                  | 6     | 4  |
| Vāreā Kṛya Kaumudī, Fasc. 1-6 @ /6/ ...                                                                                                                                          | 2     | 4  |
| *Vāyu Purāṇa, (Text) Vol. I, Fasc. 2-6; Vol. II, Fasc. 1-7, @ /6/ each ...                                                                                                       | 4     | 8  |
| Viṣṇu Smṛti, (Text) Fasc. 1-2 @ /6/ each ...                                                                                                                                     | 0     | 12 |
| Vivādaratnākara, (Text) Fasc. 1-7 @ /6/ each ...                                                                                                                                 | 2     | 10 |
| Vṛhannāradya Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ ...                                                                                                                                  | 2     | 4  |
| Vṛhat Sanyambhū Purāṇa, Fasc. 1-6 ...                                                                                                                                            | 2     | 4  |
| <b>Tibetan Series.</b>                                                                                                                                                           |       |    |
| Pag-Sam Thi S'ā, Fasc. 1-4 @ 1/ each ...                                                                                                                                         | 4     | 0  |
| Sher-Phyin, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-3; Vol. III, Fasc. 1-5, @ 1/ each ...                                                                                            | 13    | 0  |
| Rtogs brjod dpag kkhri S'ā (Tib. & Sans.) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each ...                                                                                    | 10    | 0  |
| <b>Arabic and Persian Series.</b>                                                                                                                                                |       |    |
| Index, (Text) Fasc. 1-13 @ /6/ each ...                                                                                                                                          | 4     | 14 |
| Vol. I, Fasc. 1-3 @ /12/ ...                                                                                                                                                     | 2     | 4  |
| Amīn-Akbari, (Text) Fasc. 1-22 @ 1/ each ...                                                                                                                                     | 22    | 0  |
| Ditto (English) Vol. I, Fasc. 1-7, Vol. II, Fasc. 1-5, Vol. III, Fasc. 1-5, @ 1/12/ each ...                                                                                     | 29    | 12 |
| Akbarnāmā, with Index, (Text) Fasc. 1-37 @ 1/ each ...                                                                                                                           | 37    | 0  |
| Ditto (English) Fasc. 1-7 @ 1/ each ...                                                                                                                                          | 7     | 0  |
| Arabic Bibliography, by Dr. A. Sprenger ...                                                                                                                                      | 0     | 8  |
| Bādhshāhnāmā, with Index, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each ...                                                                                                                       | 7     | 2  |
| Catalogue of Arabic Books and Manuscripts ...                                                                                                                                    | 1     | 2  |
| Catalogue of the Persian Books and Manuscripts in the Library of the Asiatic Society of Bengal. Fasc. 1-3 @ 1/ each ...                                                          | 3     | 0  |
| Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fasc. 1-21 @ 1/ each ...                                                                                                     | 21    | 0  |
| Farhang-i-Rashidi, (Text) Fasc. 1-13 @ 1/ each ...                                                                                                                               | 14    | 0  |
| Farist-i-Turī, or, Tūm's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. 1-4 @ /12/ each ...                                                                                                  | 3     | 0  |
| Farāq-nūsh-Elām of Wāqidī, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each ...                                                                                                                       | 3     | 6  |
| Ditto of Arabī, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each ...                                                                                                                                  | 3     | 8  |
| Haft Asmān, History of the Persian Mānawī, (Text) Fasc. 1 ...                                                                                                                    | 0     | 12 |
| History of the Caliphs, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each ...                                                                                                                      | 4     | 5  |
| Iqbalnāmā-i-Jahāngīrī, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each ...                                                                                                                           | 1     | 2  |
| Istakh, with Supplement, (Text) 61 Fasc. @ /12/ each ...                                                                                                                         | 35    | 4  |
| Maṣīr-ul-Umūr, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-9; Vol. III, 1-10; Index to Vol. I, Fasc. 10-11; Index to Vol. III, Fasc. 11-12; Index to Vol. II, Fasc. 10-12 @ /6/ each ... | 18    | 2  |
| Maṣṭūṭ of Wāqidī, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each ...                                                                                                                                | 1     | 2  |

\* The other fasciculi of these works are out of stock, and complete copies can be supplied.

AT THE LIBRARY OF THE

NO. 57, PARK STREET, CALCUTTA,

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LUZAC & CO.,

46, GREAT RUSSELL STREET, LONDON, W.C., AND MR. ORR

HARRASSOWI, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

Complete copies of those works marked with an asterisk \* cannot be supplied—  
of the Fasciculi being out of stock.

## BIBLIOTHECA INDICA.

**Sanskrit Series.**

[illegible]

जिज्ञा वोधिसत्त्वेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञो वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायो वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र कायाद्वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते काये वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे काय इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायो वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनो वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रमनसः वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनसि वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे मन इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनस्को वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपं वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र रूपाद्वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपे वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे रूपमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपो वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते शब्दो बोधिसत्त्व इति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्य  
 शब्दाद्बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
 किं मन्यसे सुभूते शब्दे बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे शब्द इति । आ  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आगमो  
 बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धो बोधिसत्त्व इति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्य  
 गन्धाद्बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
 किं मन्यसे सुभूते गन्धे बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे गन्ध इति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आगमो  
 बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रसो बोधिसत्त्व इति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्य  
 रसाद्बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभूते रसे बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रस इति । आ  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आगमो  
 बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्शो बोधिसत्त्व इति ।

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
 ऽन्यत्र स्वर्गादोधिमत्यदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते स्वर्गे बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे स्वर्ग  
 दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 सुभूते अस्पर्शादोधिमत्यदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्माबोधिमत्त्वदति । आह  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र  
 धर्मैर्भ्यो बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
 किं मन्यसे सुभूते धर्मेषु बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे धर्मा दति । आह  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अधर्मा  
 बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्धातुर्वीधिमत्त्वदति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र  
 चक्षुर्धातोर्वीधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्धातौ बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे चक्षुर्धातु-  
 रिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
 अचक्षुर्धातुर्वीधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपधातुर्वीधिमत्त्वदति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र



[illegible]

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions.  
 2. It emphasizes the need for transparency and accountability in financial reporting.  
 3. The second section outlines the various methods used to collect and analyze data.  
 4. This includes both qualitative and quantitative approaches to ensure comprehensive results.  
 5. The third part details the challenges faced during the research process and how they were overcome.  
 6. It highlights the significance of collaboration and communication among team members.  
 7. The final section presents the conclusions drawn from the study and offers recommendations for future work.  
 8. These findings are expected to contribute to the existing knowledge in the field.

[illegible]



रूपधातोर्व्वाधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते रूपधातौ वोधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे रूपधातुरिति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपधातुर्व्वाधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्।

भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुर्विज्ञानधातुर्व्वाधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोर्व्वाधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुरिति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते अचक्षुर्विज्ञानधातुर्व्वाधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्।

भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते ओत्रधातुर्व्वाधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र ओत्रधातोर्व्वाधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते ओत्रधातौ वोधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे ओत्रधातुरिति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते अओत्रधातुर्व्वाधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्।

भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातुर्व्वाधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्। भगवानाह। तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र शब्दधातोर्व्वाधिसत्त्वदति। आह नोहीदं भगवन्।

भगवानाह ।

आह नोहीत

बोधिमतो ज्ञा

तत् किं मन

भगवन् ।

भगवानाह

मत्तदति ।

सुभृतेऽभ्यच

भगवानाह ।

मत्तदति ।

सुभृते बोधि

भगवानाह ।

दति । आह

भगवानाह

आह नोहीत

घ्राणधातोर्वि

तत् किं मन

आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र  
 स्पृष्टव्यधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते स्पृष्टव्यधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्य-  
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभूते अस्पृष्टव्यधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायविज्ञानधातुर्बोधि-  
 सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 सुभूतेऽन्यत्र कायविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायविज्ञानधातौ  
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायविज्ञानधातु-  
 र्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातुर्बोधिमत्त्वइति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र  
 मनोधातोर्बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातौ बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे मनो-  
 धातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 सुभूते अमनोधातुर्बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मधातुर्बोधिमत्त्वइति ।



सत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 सुभूतेऽन्यत्राऽध्यातोर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽध्यातौ बोधिसत्त्वदति । आह नो  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेबोधिसत्त्वेऽध्यातु  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽ  
 तुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
 मन्यसे सुभूते तेजोधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भग  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रतेजोधातोर्वीधि  
 दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 तेजोधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह  
 किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे तेजोधातुरिति । आह नो  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अतेजोध  
 र्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
 मन्यसे सुभूते वायुधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भग  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र वायुधातोर्वीधि  
 दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 सुभूते वायुधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वायुधातुरिति  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 अवायुधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवान  
 तत् किं मन्यसे सुभूते आकाशधातुर्वीधिसत्त्वदति ।  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्य

काशधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आकाशधातौ बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे आकाशधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनाकाशधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं । भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानधातौर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुरिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविद्या बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्राविद्यायार्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविद्यायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वेऽविद्येति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽनविद्योर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्काराबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रसंस्कारेभ्योर्बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारेषु बोधिसत्त्व-

सत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभूतेऽन्यत्राऽध्यातोर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भग-  
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽध्यातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेबोधिसत्त्वेऽध्यातुरिति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽनध्या-  
तुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते तेजोधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रतेजोधातोर्वीधिसत्त्व-  
दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
तेजोधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे तेजोधातुरिति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अतेजोधातु-  
र्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते वायुधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्र वायुधातोर्वीधिसत्त्व-  
दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभूते वायुधातौ बोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भग-  
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वायुधातुरिति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
अवायुधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते आकाशधातुर्वीधिसत्त्वदति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽन्यत्रा-

मरणं बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जरामरणमिति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजरामरणबोधिसत्त्व इति ।  
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपतथतायाबोधिसत्त्व  
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
अन्यत्र रूपतथतायाबोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपतथतायां बोधिसत्त्व इति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
बोधिसत्त्वे रूपतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपतथतोबोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदना ।  
तथतायाबोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रवेदनातथतायाबोधिसत्त्व इति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना-  
तथतायां बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातथतोबोधि-  
सत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभूते या संज्ञातथतायाबोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संज्ञातथतायाबोधि-  
सत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते



भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रोपादानाद्वोधि-  
 सत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
 उपादाने वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे उपादानमिति । आह नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते अनुपादानोवोधिसत्त्व-  
 दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 सुभूते भवोवोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
 किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र भवाद्वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते भवे वोधिसत्त्वदति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधि-  
 सत्त्वे भवदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभूते अभवोवोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जातिर्व्वोधिसत्त्वदति । आह  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र जाति-  
 र्व्वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभूते जातौवोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे जातिरिति । आह  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजातिर्वा-  
 धिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 सुभूते जरामरणं वोधिसत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवा-  
 नाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र जरामरणाद्वोधिसत्त्वदति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जरा-

मरणे बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जरामरणमिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजरामरणोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते या रूपस्यतथतासाबोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र रूपतथतायाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे रूपतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरूपतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदना । तथतासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्रवेदनातथतायाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना-तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातथतोबोधि-सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या संज्ञातथतासाबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संज्ञातथतायाबोधि-सत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

संज्ञातयतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे संज्ञातयतेति । आह नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंज्ञातयतोबोधिमत्त्वदति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या संस्कारतयतामाबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र संस्कारतयतायाबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारतयतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वेसंस्कारतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असंस्कारतयतोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानतयतासाबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र विज्ञानतयतायाबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानतयतायाबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वेविज्ञानतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञानतयतोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या चक्षुस्तयतासा बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र चक्षुस्तयताया बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुस्तयतायां

बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे चक्षुस्तथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते चक्षुस्तथतोबोधिमत्त्वदति ।  
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ओचस्तथता सा  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र ओचतथताया बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचतथतायां  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे ओचतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओचतथतो बोधिमत्त्वदति ।  
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या घ्राणतथता सा  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र घ्राणतथताया बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणतथतायां  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे घ्राणतथतेति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अघ्राणतथतोबोधिमत्त्वदति ।  
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिह्वातथता सा  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिज्ञातयतायावोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिज्ञातयतायां वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे जिज्ञातयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिज्ञातयतो वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायतयता सा वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र कायतयताया वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायतयतायां वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे कायतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायतयतो वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनस्तयता सा वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र मनस्तयताया वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनस्तयतायां वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वोधिसत्त्वे मनस्तयता इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनस्तयतो वोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते या रूपतथता सा बोधि-  
मत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभृते अन्यत्र रूपतथताया बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते रूपतथतायां बोधिमत्त्वइति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते  
बोधिमत्त्वे रूपतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
किं मन्यसे सुभृते अरूपतथतो बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं  
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते या शब्दतथता सा  
बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं  
मन्यसे सुभृते अन्यत्र शब्दतथताया बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते शब्दतथतायां बोधि-  
मत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभृते बोधिमत्त्वे शब्दतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भग-  
वानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते अशब्दतथतो बोधिमत्त्वइति ।  
आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते या गन्धतथता सा बोधिमत्त्व-  
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते  
अन्यत्र गन्धतथताया बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते गन्धतथतायां बोधिमत्त्वइति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते  
बोधिमत्त्वे गन्धतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्

किं मन्यसे सुभूते अगन्धतयतो बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रमतयता सा बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र रमतयताया बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रमतयतायां बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे रमतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते असमतयतो बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यास्पर्शतयतासा बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र स्पर्शतयताया बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते स्पर्शतयतायां बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे स्पर्शतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अस्पर्शतयतो बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या धर्मतयता सा बोधिमत्त्वदिति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र धर्मतयताया बोधिमत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मतयतायां

१. 'सुख' शब्दार्थः सुखं शब्दार्थः । सुखं शब्दार्थः । सुखं शब्दार्थः ।  
 सुखं शब्दार्थः सुखं शब्दार्थः सुखं शब्दार्थः । सुखं शब्दार्थः सुखं शब्दार्थः ।  
 सुखं शब्दार्थः । सुखं शब्दार्थः सुखं शब्दार्थः सुखं शब्दार्थः सुखं शब्दार्थः ।  
 सुखं शब्दार्थः सुखं शब्दार्थः ।

ବାସନାକାହ । ମନ୍ତ୍ର ସିଂହ ବାସନାହ ଶୁକ୍ରନି କସ୍ତୁରୀମୁଦ୍ରାକାହନୀ ବା  
 ମୌସିକାକାହନି । ବାହ ଗୌରୀନି ବାସନାହ । ବାସନାକାହ । ମନ୍ତ୍ର ସିଂ  
 ବାସନାହ ଶୁକ୍ରନି ବାସନାହ କସ୍ତୁରୀମୁଦ୍ରାକାହନୀ ମୌସିକାକାହନି । ବାହ  
 ବାସନାହ ବାସନାହ । ବାସନାକାହ । ମନ୍ତ୍ର ସିଂହ ବାସନାହ ଶୁକ୍ରନି କସ୍ତୁରୀମୁ-  
 ଦ୍ରାକାହନୀ ମୌସିକାକାହନି । ବାହ ଗୌରୀନି ବାସନାହ । ବାସନାକାହ ।  
 ମନ୍ତ୍ର ସିଂହ ବାସନାହ ଶୁକ୍ରନି ମୌସିକାହ କସ୍ତୁରୀମୁଦ୍ରାକାହନି । ବାହ ଗୌରୀନି  
 ବାସନାହ । ବାସନାକାହ । ମନ୍ତ୍ର ସିଂହ ବାସନାହ ଶୁକ୍ରନି କସ୍ତୁରୀମୁଦ୍ରାକାହନୀ-  
 ମୌସିକାକାହନି । ବାହ ଗୌରୀନି ବାସନାହ ।

अमवासाह । तद् विं शत्यं सुप्तं वा वृषपातुतपता बोधि-  
भवति । आह नोदीदं भगवन् । अमवासाह । तद् विं शत्यं  
सुप्तं वृषपातुतपताया बोधिभवति । आह नोदीदं  
भगवन् । अमवासाह । तद् विं शत्यं सुप्तं वृषपातुतपताया  
बोधिभवति । आह नोदीदं भगवन् । अमवासाह । तद् विं  
शत्यं सुप्तं बोधिभवति वृषपातुतपतेति । आह नोदीदं भगवन् ।  
अमवासाह । तद् विं शत्यं सुप्तं वृषपातुतपतोबोधिभवति ।  
आह नोदीदं भगवन् ।

मगवानाए । तत् किं मनसि सुभते या चतुर्विंशतिपातुमयता  
 ५५ सोऽपि मगवानि । आए सोऽहोदं मगवान् । मगवानाए । तत् किं



मन्यसे सुभृते अन्यत्र चतुर्विज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वइति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते  
 चतुर्विज्ञानधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे चतुर्विज्ञानधातुतय-  
 तेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते  
 अचतुर्विज्ञानधातुतयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते या ओत्रधातुतयता सा  
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभृते अन्यत्र ओत्रधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । आह  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ओत्र-  
 धातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे ओत्रधातुतयतेति । आह  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते अओत्र-  
 धातुतयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते या शब्दधातुतयता सा  
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभृते अन्यत्र शब्दधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । आह  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते शब्दधातु-  
 तयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
 किं मन्यसे सुभृते बोधिसत्त्वे शब्दधातुतयतेति । आह नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते अशब्दधातुतयतो-  
 । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या ओचविज्ञानधातुतथता मा बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र ओचविज्ञानधातुतथताया बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ओचविज्ञानधातुतथतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे ओचविज्ञानधातु-  
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अओचविज्ञानतथतोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या घ्राणधातुतथता मा बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र घ्राणधातुतथताया बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते घ्राणधातु-  
तथतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे घ्राणधातुतथेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अघ्राणधातुतथतो-  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या गन्धधातुतथता मा बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र गन्धधातुतथताया बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते गन्धधातु-  
तथतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे गन्धधातुतथेति । आह नोहीदं

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यते सुभूते अगन्धधातुतथतो-  
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या घ्राणविज्ञानधातुतथता सा  
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र घ्राणविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
घ्राणविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे घ्राणविज्ञानधातु-  
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभूते अघ्राणविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं  
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिह्वाधातुतथता सा  
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिह्वाधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिह्वा-  
धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे जिह्वाधातुतथतेति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिह्वा-  
धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रसधातुतथता सा  
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र रसधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह

५१०

५११

५१२

५१३

५१४

५१५

५१६

५१७

५१८

५१९

५२०

५२१

५२२

५२३

५२४

५२५

नोहीदं भगवन् । भगवान्

तायां बोधिसत्त्वदति । आ

किं मन्यसे सुभूते बोधि

भगवन् । भगवानाह । तत्

बोधिसत्त्वदति । आह नो

भगवानाह । तत् किं

बोधिसत्त्वदति । आह नो

मन्यसे सुभूते अन्यत्र जि

आह नोहीदं भगवन् ।

जिज्ञाविज्ञानधातुतयतायां

भगवानाह । तत् किं म

यतेति । आह नोहीदं

सुभूते अजिज्ञाविज्ञानधा

भगवन् ।

भगवानाह । तत् वि

बोधिसत्त्वदति । आह नो

मन्यसे सुभूते अन्यत्र क

नोहीदं भगवन् । भगवान्

भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यते सुभूते अगन्धधातुतथतो-  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या घ्राणविज्ञानधातुतथता सा  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र घ्राणविज्ञानधातुतथताया बोधिमत्त्वदति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
घ्राणविज्ञानधातुतथतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे घ्राणविज्ञानधातु-  
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभूते अघ्राणविज्ञानधातुतथतोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं  
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिह्वाधातुतथता सा  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिह्वाधातुतथताया बोधिमत्त्वदति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते जिह्वा-  
धातुतथतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे जिह्वाधातुतथतेति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अजिह्वा-  
धातुतथतोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या रसधातुतथता सा  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र रसधातुतथताया बोधिमत्त्वदति । आह

नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते रमधातु-  
तायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे रमधातुतथतेति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अरमधातुतथतो-  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या जिज्ञाधातुतथता सा  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातुतथताया बोधिमत्त्वदति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
जिज्ञाविज्ञानधातुतथतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे जिज्ञाविज्ञानत-  
थतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभूते अजिज्ञाविज्ञानधातुतथतोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं  
भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायधातुतथता सा  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र कायधातुतथताया बोधिमत्त्वदति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते कायधातु-  
तथतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे कायधातुतथतेति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अकायधातुतथतो-  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यमे सुभूते या स्पृष्टव्यधातुतयता मा  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यमे सुभूते अन्यत्र स्पृष्टव्यधातुतयताया बोधिमत्त्वदति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यमे सुभूते स्पृष्टव्य-  
धातुतयतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यमे सुभूते बोधिमत्त्वे स्पृष्टव्यधातुतयतेति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यमे सुभूते अस्पृष्टव्य-  
धातुतयतोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या कायविज्ञानधातुतथता  
सा बोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र कायविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वइति ।  
आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते काय-  
विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे कायविज्ञानधातु-  
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
अकायविज्ञानधातुतथतोबोधिमत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनोधातुतथता  
सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र मनोधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते मनोधातु-  
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुतथतेति । आह

नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अमनोधातु-  
तथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या धर्मधातुतथता सा  
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र धर्मधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते धर्मधातु-  
तथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे धर्मधातुतथतेति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अधर्मधातुतथतो-  
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या मनोविज्ञानधातुतथता  
सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र मनोविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्व-  
इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
मनोविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातु-  
तथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
अमनोविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या पृथिवीधातुतथता सा  
बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र पृथिवीधातुतथताया बोधिसत्त्वइति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते पृथिवी-



धातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे या यजोधातुतयतायां । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्वयात्तयतो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या आत्तयतायां सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र आत्तयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आत्तयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे आत्तयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यात्तयतो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या तेजोधातुतयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र तेजोधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते तेजोधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे तेजोधातुतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अतेजोधातुतयतो बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वायुधातुतयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं

मन्यसे सुभूते अन्यत्र वायुधातुतथताया बोधिमत्त्वदति । आह-  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वायुधातु-  
तथतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे वायुतथतेति । आह नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवायुतथतोबोधि-  
मत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या आकाशधातुतथता-  
या बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यदाकाशधातुतथताया बोधिमत्त्वदति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते आकाश-  
धातुतथतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे आकाशधातुतथतेति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अनाकाश-  
धातुतथतोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या विज्ञानधातुतथता या  
बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते अन्यत्र विज्ञानधातुतथताया बोधिमत्त्वदति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञान-  
धातुतथतायां बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिमत्त्वे विज्ञानधातुतथतेति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अविज्ञान-  
धातुतथतोबोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् ।

बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पर्गतयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अस्पर्गतयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदनातयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र वेदनातयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनातयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या तृष्णातयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र तृष्णातयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते तृष्णातयताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे तृष्णातयतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अतृष्णातयतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या उपादानतयता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं



बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे स्पर्शतथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या वेदनातथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र वेदनातथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनातथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे वेदनातथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अवेदनातथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या दृष्ट्यातथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यत्र दृष्ट्यातथताया बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते दृष्ट्यातथतायां बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते बोधिसत्त्वे दृष्ट्यातथतेति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अदृष्ट्यातथतोबोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते या उपादानतथता सा बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं



न शब्दो बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र शब्दाद्बोधिमत्त्वदति । न शब्दो  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे शब्ददति । नाऽशब्दो बोधिमत्त्वदति ।  
 न गन्धो बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र गन्धाद्बोधिमत्त्वदति । न गन्धो  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे गन्धदति । नाऽगन्धो बोधिमत्त्वदति ।  
 न रसो बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र रसाद्बोधिमत्त्वदति । न रसो  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे रसदति । नाऽरसो बोधिमत्त्वदति ।  
 न स्पर्शा बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र स्पर्शाद्बोधिमत्त्वदति । न स्पर्शा  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे स्पर्शदति । नाऽस्पर्शा बोधिमत्त्वदति ।  
 न धर्मो बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र धर्माद्बोधिमत्त्वदति । न धर्मो  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे धर्मदति । नाऽधर्मो बोधिमत्त्वदति ।  
 न चक्षुर्धातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र चक्षुर्धातोर्बोधिमत्त्वदति । न चक्षुर्धातो  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे चक्षुर्धातुरिति । नाऽचक्षुर्धातुर्बोधिमत्त्वदति । न चक्षु  
 र्धातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र रूपधातोर्बोधिमत्त्वदति । न रूपधातो  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे रूपधातुरिति । नाऽरूपधातुर्बोधिमत्त्वदति ।  
 न चक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोर्बोधिमत्त्वदति ।  
 न चक्षुर्विज्ञानधातो बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे चक्षुर्विज्ञानधातुरिति । नाऽचक्षुर्विज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति ।  
 न श्रोत्रधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र श्रोत्रधातोर्बोधिमत्त्वदति । न श्रोत्रधातो  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे श्रोत्रधातुरिति । नाऽश्रोत्रधातुर्बोधिमत्त्वदति ।  
 न शब्दधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र शब्दधातोर्बोधिमत्त्वदति । न शब्दधातो  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे शब्दधातुरिति । नाऽशब्दधातुर्बोधिमत्त्वदति ।

न बोधिमत्त्वे शब्दधातुरिति । नाऽशब्दधातुर्बोधिमत्त्वदति । न  
 श्रोत्रविज्ञानधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र श्रोत्रविज्ञानधातोर्बोधि-  
 मत्त्वदति । न श्रोत्रविज्ञानधातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे श्रोत्र-  
 विज्ञानधातुरिति । नाऽश्रोत्रविज्ञानधातुर्वोधिमत्त्वदति । न घ्राण-  
 धातुर्वोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र घ्राणधातोर्बोधिमत्त्वदति । न घ्राण-  
 धातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे घ्राणधातुरिति । नाऽघ्राण-  
 धातुर्बोधिमत्त्वदति । न गन्धधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र गन्ध-  
 धातोर्बोधिमत्त्वदति । न गन्धधातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे  
 गन्धधातुरिति । नाऽगन्धधातुर्बोधिमत्त्वदति । न घ्राणविज्ञानधातु-  
 र्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र घ्राणविज्ञानधातोर्बोधिमत्त्वदति । न घ्राण-  
 विज्ञानधातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे घ्राणविज्ञानधातु-  
 रिति । नाऽघ्राणविज्ञानधातुर्वोधिमत्त्वदति । न जिह्वाधातुर्बोधि-  
 मत्त्वदति । नाऽन्यत्र जिह्वाधातोर्बोधिमत्त्वदति । न जिह्वाधातौ  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे जिह्वाधातुरिति । नाऽजिह्वाधातु-  
 र्बोधिमत्त्वदति । न रसधातुर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र रसधातोर्बोधि-  
 मत्त्वदति । न रसधातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे रसधातुरिति ।  
 नाऽरसधातुर्वोधिमत्त्वदति । न जिह्वाविज्ञानधातुर्वोधिमत्त्वदति ।  
 नाऽन्यत्र जिह्वाविज्ञानधातोर्वोधिमत्त्वदति । न जिह्वाविज्ञानधातौ-  
 बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे जिह्वाविज्ञानधातुरिति । नाऽजिह्वा-  
 विज्ञानधातुर्वोधिमत्त्वदति । न कायधातुर्वोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र  
 कायधातोर्वोधिमत्त्वदति । न कायधातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधि-  
 मत्त्वे कायधातुरिति । नाऽकायधातुर्वोधिमत्त्वदति । न स्पृष्टव्यधातु-



व्योधिमतत्त्वदति । नाऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातोर्व्योधिमतत्त्वदति । न स्पृष्ट-  
व्यधातौ वोधिमतत्त्वदति । न वोधिमतत्त्वे स्पृष्टव्यधातुरिति । नाऽ-  
स्पृष्टव्यधातु व्योधिमतत्त्वदति । न कायविज्ञानधातुर्व्योधिमतत्त्वदति ।  
नाऽन्यत्र कायविज्ञानधातोर्व्योधिमतत्त्वदति । न कायविज्ञानधातौ  
वोधिमतत्त्वदति । न वोधिमतत्त्वे कायविज्ञानधातुरिति । नाऽकाय-  
विज्ञानधातुर्व्योधिमतत्त्वदति । न मनोधातुर्व्योधिमतत्त्वदति । नाऽ-  
न्यत्रमनोधातोर्व्योधिमतत्त्वदति । न मनोधातौ वोधिमतत्त्वदति । न  
वोधिसत्त्वे मनोधातुरिति । नाऽमनोधातुर्व्योधिमतत्त्वदति । न  
धर्मधातुर्व्योधिमतत्त्वदति । नाऽन्यत्र धर्मधातोर्व्योधिसत्त्वदति । न  
धर्मधातौ वोधिसत्त्वदति । न वोधिमतत्त्वे धर्मधातुरिति । नाऽधर्म-  
धातुर्व्योधिमतत्त्वदति । न मनोविज्ञानधातुर्व्योधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र  
मनोविज्ञानधातोर्व्योधिसत्त्वदति । न मनोविज्ञानधातौ वोधिसत्त्व-  
दति । नाऽमनोविज्ञानधातुर्वोधिसत्त्वदति ।

न पृथिवीधातुर्वोधिसत्त्वेदति । नाऽन्यत्र पृथिवीधातोर्वोधि-  
सत्त्वदति । न पृथिवीधातौ वोधिसत्त्वदति । न वोधिसत्त्वे पृथिवी-  
धातुरिति । नाऽपृथिवीधातुर्वोधिसत्त्वदति । नाऽऽत्तुर्वोधिसत्त्व-  
दति । नाऽन्यत्राऽऽत्तोर्वोधिसत्त्वदति । नाऽऽत्तौ वोधिसत्त्वदति ।  
न वोधिसत्त्वेऽऽत्तुरिति । नाऽनऽत्तुर्वोधिसत्त्वदति । न तेजोधातु-  
र्वोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र तेजोधातोर्वोधिसत्त्वदति । न तेजोधातौ  
वोधिसत्त्वदति । न वोधिमतत्त्वेतेजोधातुरिति । नाऽतेजोधातुर्वोधि-  
 । न वायुधातुर्वोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र वायुधातोर्वोधि-  
 । न वायु धातौ वोधिसत्त्वदति । न वोधिसत्त्वे वायुधातु-

रिति । नाऽवायुधातुर्बोधिसत्त्वदति । नाऽऽकाशधातुर्बोधिसत्त्वदति ।  
नाऽन्यत्राऽऽकाशधातोर्बोधिसत्त्वदति । नाऽऽकाशधातौ बोधिसत्त्वदति ।  
नबोधिसत्त्वे आकाशधातुरिति । नाऽनाऽऽकाशधातुर्बोधिसत्त्वदति ।

न विज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र विज्ञानधातोर्बोधि-  
सत्त्वदति । न विज्ञानधातौ बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे विज्ञान-  
धातुरिति । नाऽविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वदति । नाऽविद्याबोधिसत्त्वदति ।  
नाऽन्यत्राऽविद्याया बोधिसत्त्वदति । नाऽविद्यायां बोधिसत्त्वदति ।  
न बोधिसत्त्वेऽविद्येति । नाऽनविद्योबोधिसत्त्वदति । न संस्काराबोधि-  
सत्त्वदति । नाऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वदति । न संस्कारेषु बोधि-  
सत्त्वदति । न बोधिसत्त्वेसंस्कारादति । नाऽसंस्कारोबोधिसत्त्वदति ।  
न विज्ञानं बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्रविज्ञानाद्बोधिसत्त्वदति ।  
न विज्ञाने बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वेविज्ञानमिति । नाऽविज्ञानो  
बोधिसत्त्वदति । न नामरूपं बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र नामरूपा-  
द्बोधिसत्त्वदति । न नामरूपे बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे नाम-  
रूपमिति । नाऽनामरूपोबोधिसत्त्वदति । न पञ्चायतनं बोधिसत्त्व-  
दति । नाऽन्यत्र पञ्चायतनाद्बोधिसत्त्वदति । न पञ्चायतनेबोधिसत्त्व-  
दति । न बोधिसत्त्वे पञ्चायतनमिति । नाऽपञ्चायतनो बोधिसत्त्वदति ।  
न स्पर्शबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र स्पर्शाद्बोधिसत्त्वदति । न स्पर्श  
बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे स्पर्शदति । नाऽस्पर्शबोधिसत्त्वदति ।  
न वेदनाबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र वेदनाया बोधिसत्त्वदति । न वेद-  
नायां बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वेवेदनेति । नाऽवेदनोबोधिसत्त्व-  
दति । न तृष्णाबोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र तृष्णाया बोधिसत्त्वदति ।

वोधिमत्यदति । नाऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातोवोधिमत्यदति । न स्पृष्ट-  
व्यधातौ वोधिमत्यदति । न वोधिमत्त्वे स्पृष्टव्यधातुरिति । नाऽ-  
स्पृष्टव्यधातु वोधिमत्यदति । न कायविज्ञानधातुवोधिमत्यदति ।  
नाऽन्यत्र कायविज्ञानधातोवोधिमत्यदति । न कायविज्ञानधातौ  
वोधिमत्यदति । न वोधिमत्त्वे कायविज्ञानधातुरिति । नाऽकाय-  
विज्ञानधातुवोधिमत्यदति । न मनोधातुवोधिमत्यदति । नाऽ-  
न्यत्रमनोधातोवोधिमत्यदति । न मनोधातौ वोधिमत्यदति । न  
वोधिमत्त्वे मनोधातुरिति । नाऽमनोधातुवोधिमत्यदति । न  
धर्मधातुवोधिमत्यदति । नाऽन्यत्र धर्मधातोवोधिमत्यदति । न  
धर्मधातौ वोधिमत्यदति । न वोधिमत्त्वे धर्मधातुरिति । नाऽधर्म-  
धातुवोधिमत्यदति । न मनोविज्ञानधातुवोधिमत्यदति । नाऽन्यत्र  
मनोविज्ञानधातोवोधिमत्यदति । न मनोविज्ञानधातौ वोधिमत्त्व-  
दति । नाऽमनोविज्ञानधातुवोधिमत्यदति ।

न पृथिवीधातुवोधिमत्यदति । नाऽन्यत्र पृथिवीधातोवोधि-  
मत्यदति । न पृथिवीधातौ वोधिमत्त्यदति । न वोधिमत्त्वे पृथिवी-  
धातुरिति । नाऽपृथिवीधातुवोधिमत्यदति । नाऽव्यातुवोधिमत्य-  
दति । नाऽन्यत्राऽव्यातोवोधिमत्यदति । नाऽव्यातौ वोधिमत्त्यदति ।  
न वोधिमत्त्वेऽव्यातुरिति । नाऽनव्यातुवोधिमत्यदति । न तेजोधातु-  
वोधिमत्यदति । नाऽन्यत्र तेजोधातोवोधिमत्यदति । न तेजोधातौ  
वोधिमत्यदति । न वोधिमत्त्वेतेजोधातुरिति । नाऽतेजोधातुवोधि-  
मत्यदति । न वायुधातुवोधिमत्यदति । नाऽन्यत्र वायुधातोवोधि-  
मत्यदति । न वायु धातौ वोधिमत्त्यदति । न वोधिमत्त्वे वायुधातु-

सत्त्वदति । न विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे विज्ञानतथतेति । नाऽविज्ञानतथतोबोधिसत्त्वदति ।

न चक्षुस्तथता बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र चक्षुस्तथतायाबोधि-  
सत्त्वदति । न चक्षुस्तथतायां बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे चक्षु-  
स्तथतेति । नाऽचक्षुस्तथतोबोधिसत्त्वदति । न श्रोत्रतथता बोधि-  
सत्त्वदति । नाऽन्यत्र श्रोत्रतथतायाबोधिसत्त्वदति । न श्रोत्रतथतायां  
बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्रतथतेति । नाऽश्रोत्रतथतो  
बोधिसत्त्वदति । न घ्राणतथता बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र घ्राणतथ-  
ताया बोधिसत्त्वदति । न घ्राणतथतायां बोधिसत्त्वदति । न बोधि-  
सत्त्वे घ्राणतथतेति । नाऽघ्राणतथतोबोधिसत्त्वदति । न जिह्वातथता  
बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र जिह्वातथताया बोधिसत्त्वदति । न  
जिह्वातथतायां बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे जिह्वातथतेति ।  
नाऽजिह्वातथतोबोधिसत्त्वदति । न कायतथता बोधिसत्त्वदति ।  
नाऽन्यत्र कायतथताया बोधिसत्त्वदति । न कायतथतायां बोधि-  
सत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे कायतथतेति । नाऽकायतथतोबोधिसत्त्व-  
दति । न मनस्तथता बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र मनस्तथताया  
बोधिसत्त्वदति । न मनस्तथतायां बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे  
मनस्तथतेति । नाऽमनस्तथतोबोधिसत्त्वदति ।

न रूपतथता बोधिसत्त्वदति । नाऽन्यत्र रूपतथताया बोधि-  
सत्त्वदति । न रूपतथतायां बोधिसत्त्वदति । न बोधिसत्त्वे रूप-  
तथतेति । नाऽरूपतथतोबोधिसत्त्वदति । न शब्दतथता बोधि-  
सत्त्वदति । नाऽन्यत्र शब्दतथतायाबोधिसत्त्वदति । न शब्दतथ-

न दृष्ट्यायां बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे दृष्ट्येति । नाऽदृष्ट्योबोधि-  
 मत्त्वदति । नोपादानं बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्रोपादानादोधिमत्त्व-  
 दति । नोपादाने बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे उपादानमिति ।  
 नाऽनुपादानो बोधिमत्त्वदति । न भवोबोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र-  
 भवादोधिमत्त्वदति । न भवे बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे भव-  
 दति । नाऽभवोबोधिमत्त्वदति । न जातिर्बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र  
 जातेर्बोधिमत्त्वदति । न जातौ बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे-  
 जातिरिति । नाऽजातिर्बोधिमत्त्वदति । न जरामरणं बोधिमत्त्व-  
 दति । नाऽन्यत्र जरामरणादोधिमत्त्वदति । न जरामरणे बोधि-  
 मत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे जरामरणमिति । नाऽजरामरणोबोधि-  
 मत्त्वदति । न रूपतथता बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र रूपतथताया-  
 बोधिमत्त्वदति । न रूपतथतायां बोधिमत्त्वदति । न बोधि-  
 मत्त्वेरूपतथतेति । नाऽरूपतथतोबोधिमत्त्वदति । न वेदनातथता  
 बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र वेदनातथताया बोधिमत्त्वदति । न  
 वेदनातथतायां बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे वेदनातथतेति ।  
 नाऽवेदनातथतोबोधिमत्त्वदति । न संज्ञातथता बोधिमत्त्वदति ।  
 नाऽन्यत्र संज्ञातथतायाः बोधिमत्त्वदति । न संज्ञातथतायां बोधि-  
 मत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे संज्ञातथतेति । नाऽसंज्ञातथतोबोधि-  
 मत्त्वदति । न संस्कारतथता बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र संस्कार-  
 तथतायाबोधिमत्त्वदति । न संस्कारतथतायां बोधिमत्त्वदति ।  
 न बोधिमत्त्वे संस्कारतथतेति । नाऽसंस्कारतथतोबोधिमत्त्वदति ।  
 न विज्ञानतथताबोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र विज्ञानतथतायाबोधि-

सत्त्वइति । न विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे विज्ञानतथतेति । नाऽविज्ञानतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न चक्षुस्तथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र चक्षुस्तथतायाबोधि-  
सत्त्वइति । न चक्षुस्तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे चक्षु-  
स्तथतेति । नाऽचक्षुस्तथतोबोधिसत्त्वइति । न श्रोत्रतथता बोधि-  
सत्त्वइति । नाऽन्यत्र श्रोत्रतथतायाबोधिसत्त्वइति । न श्रोत्रतथतायां  
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे श्रोत्रतथतेति । नाऽश्रोत्रतथतो  
बोधिसत्त्वइति । न घ्राणतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राणतथ-  
ताया बोधिसत्त्वइति । न घ्राणतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-  
सत्त्वे घ्राणतथतेति । नाऽघ्राणतथतोबोधिसत्त्वइति । न जिह्वातथता  
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जिह्वातथताया बोधिसत्त्वइति । न  
जिह्वातथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिह्वातथतेति ।  
नाऽजिह्वातथतोबोधिसत्त्वइति । न कायतथता बोधिसत्त्वइति ।  
नाऽन्यत्र कायतथताया बोधिसत्त्वइति । न कायतथतायां बोधि-  
सत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे कायतथतेति । नाऽकायतथतोबोधिसत्त्व-  
इति । न मनस्तथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनस्तथताया  
बोधिसत्त्वइति । न मनस्तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे  
मनस्तथतेति । नाऽमनस्तथतोबोधिसत्त्वइति ।

न रूपतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपतथताया बोधि-  
सत्त्वइति । न रूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रूप-  
तथतेति । नाऽरूपतथतोबोधिसत्त्वइति । न शब्दतथता बोधि-  
सत्त्वइति । नाऽन्यत्र शब्दतथतायाबोधिसत्त्वइति । न शब्दतथ-

तायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे शब्दतथतेति । नाऽशब्दतथतो-  
बोधिसत्त्वइति । न गन्धतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र गन्धतथ-  
तायांबोधिसत्त्वइति । न गन्धतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-  
सत्त्वे गन्धतथतेति । नाऽगन्धतथतोबोधिसत्त्वइति । न रसतथता  
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रसतथतायांबोधिसत्त्वइति । न रसतथ-  
तायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रसतथतेति । नाऽरसतथतो-  
बोधिसत्त्वइति । न स्पर्शतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पर्शतथ-  
ताया बोधिसत्त्वइति । न स्पर्शतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-  
सत्त्वे स्पर्शतथतेति । नाऽस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति । न धर्मतथता  
बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र धर्मतथताया बोधिसत्त्वइति । न धर्म-  
तथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे धर्मतथतेति । नाऽधर्म-  
तथतोबोधिसत्त्वइति ।

न चक्षुर्धातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र चक्षुर्धातुतथताया-  
बोधिसत्त्वइति । न चक्षुर्धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-  
सत्त्वे चक्षुर्धातुतथतेति । नाऽचक्षुर्धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । न  
रूपधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रूपधातुतथतायांबोधि-  
सत्त्वइति । न रूपधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे रूप-  
धातुतथतेति । नाऽरूपधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न शृङ्गिर्धातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र शृङ्गि-  
र्धातुतथतायांबोधिसत्त्वइति । न शृङ्गिर्धातुतथतायां बोधि-  
सत्त्वइति । न शृङ्गिर्धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । नाऽशृङ्गि-  
र्धातुतथतोबोधिसत्त्वइति । न शृङ्गिर्धातुतथता बोधिसत्त्व-

इति । नाऽन्यत्र श्रोत्रधातुतथतायाबोधिमत्त्वइति । न श्रोत्रधातु-  
तथतायां बोधिमत्त्वइति । न बोधिमत्त्वे श्रोत्रधातुतथतेति ।  
नाऽश्रोत्रधातुतथतो बोधिमत्त्वइति । न शब्दधातुतथता बोधि-  
मत्त्वइति । नाऽन्यत्र शब्दधातुतथतायाबोधिमत्त्वइति । न शब्द-  
धातुतथतायां बोधिमत्त्वइति । न बोधिमत्त्वे शब्दधातुतथतेति ।  
नाऽशब्दधातुतथतोबोधिमत्त्वइति । न श्रोत्रविज्ञानधातुतथता  
बोधिमत्त्वइति । नाऽन्यत्र श्रोत्रविज्ञानधातुतथतायाबोधिमत्त्वइति ।  
न श्रोत्रविज्ञानधातुतथतायां बोधिमत्त्वइति । न बोधिमत्त्वे श्रोत्र-  
विज्ञानधातुतथतेति । नाऽश्रोत्रविज्ञानधातुतथतो बोधिमत्त्वइति ।  
न घ्राणधातुतथता बोधिमत्त्वइति । नाऽन्यत्रघ्राणधातुतथताया  
बोधिमत्त्वइति । न घ्राणधातुतथतायां बोधिमत्त्वइति । न बोधि-  
मत्त्वे घ्राणधातुतथतेति । नाऽघ्राणधातुतथतोबोधिमत्त्वइति । न  
गन्धधातुतथता बोधिमत्त्वइति । नाऽन्यत्रगन्धधातुतथतायाबोधि-  
मत्त्वइति । न गन्धधातुतथतायां बोधिमत्त्वइति । न बोधिमत्त्वे  
गन्धधातुतथतेति । नाऽगन्धधातुतथतोबोधिमत्त्वइति ।

न घ्राणविज्ञानधातुतथता बोधिमत्त्वइति । नाऽन्यत्र घ्राण-  
विज्ञानधातुतथतायाबोधिमत्त्वइति । न घ्राणविज्ञानधातुतथतायां  
बोधिमत्त्वइति । न बोधिमत्त्वे घ्राणविज्ञानधातुतथतेति । नाऽघ्राण-  
विज्ञानधातुतथतोबोधिमत्त्वइति ।

न जिज्ञाधातुतथता बोधिमत्त्वइति । नाऽन्यत्रजिज्ञाधातुतथ-  
तायाबोधिमत्त्वइति । न जिज्ञाधातुतथतायां बोधिमत्त्वइति । न  
बोधिमत्त्वे जिज्ञाधातुतथतेति । नाऽजिज्ञाधातुतथतोबोधिमत्त्वइति



न रसधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र रसधातुतयताया-  
बोधिसत्त्वइति । न रसधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे  
रसधातुतयतेति । नाऽरसधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न जिह्वाविज्ञानधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र जिह्वा-  
विज्ञानधातुतयताया बोधिसत्त्वइति । न जिह्वाविज्ञानधातुतयतायां  
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे जिह्वाविज्ञानधातुतयतेति । ना-  
ऽजिह्वाविज्ञानधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न कायधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र कायधातुतयताया-  
बोधिसत्त्वइति । न कायधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे  
कायधातुतयतेति । नाऽकायधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न स्पृष्टव्यधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातु-  
तयताया बोधिसत्त्वइति । न स्पृष्टव्यधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति ।  
न बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुतयतेति । नाऽस्पृष्टव्यधातुतयतोबोधिसत्त्व-  
इति ।

न कायविज्ञानधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र काय-  
विज्ञानधातुतयतायाबोधिसत्त्वइति । न कायविज्ञानधातुतयतायां  
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुतयतेति । नाऽकाय-  
विज्ञानधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न मनोधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनोधातुतयताया-  
बोधिसत्त्वइति । न मनोधातुतयतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-  
सत्त्वे मनोधातुतयतेति । नाऽमनोधातुतयतोबोधिसत्त्वइति ।

न धर्मधातुतयता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र धर्मधातुतयताया-

बोधिसत्त्वइति । न धर्मधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे धर्मधातुतथतेति । नाऽधर्मधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न मनोविज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र मनो-  
विज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वइति । न मनोविज्ञानधातुतथतायां  
बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुतथतेति । नाऽमनो-  
विज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न पृथिवीधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र पृथिवीधातु-  
तथतायाबोधिसत्त्वइति । न पृथिवीधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति ।  
न बोधिसत्त्वे पृथिवीधातुतथतेति । नाऽपृथिवीधातुतथतोबोधि-  
सत्त्वइति ।

नाऽब्धातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्राऽब्धातुतथतायाबोधि-  
सत्त्वइति । नाऽब्धातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेऽब्धातु-  
तथतेति । नाऽनब्धातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न तेजोधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र तेजोधातुतथताया  
बोधिसत्त्वइति । न तेजोधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-  
सत्त्वे तेजोधातुतथतेति । नाऽतेजोधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न वायुधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र वायुधातुतथताया-  
बोधिसत्त्वइति । न वायुधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधि-  
सत्त्वे वायुधातुतथतेति । नाऽवायुधातुतथतोबोधिसत्त्वइति ।

नाऽऽकाशधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्राऽऽकाशधातुतथ-  
तायाबोधिसत्त्वइति । नाऽऽकाशधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति । न  
बोधिसत्त्वे आकाशधातुतथतेति । नाऽनाऽऽकाशधातुतथतोबोधिसत्त्व-  
इति ।

न विज्ञानधातुतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानधातु-  
तथतायाबोधिसत्त्वइति । न विज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वइति ।  
न बोधिसत्त्वे विज्ञानधातुतथेति । नाऽविज्ञानधातुतथतोबोधि-  
सत्त्वइति ।

नाऽविद्यातथता बोधिसत्त्वइति । नान्यत्राऽविद्यातथतायाबोधि-  
सत्त्वइति । नाऽविद्यातथातायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वेऽविद्या-  
तथतेति । नाऽविद्यातथतोबोधिसत्त्वइति ।

न संस्कारतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र संस्कारतथताया-  
बोधिसत्त्वइति । न संस्कारतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे  
संस्कारतथतेति । नाऽसंस्कारतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न विज्ञानतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र विज्ञानतथताया-  
बोधिसत्त्वइति । न विज्ञानतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे  
विज्ञानतथतेति । नाऽविज्ञानतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न नामरूपतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र नामरूपतथताया-  
बोधिसत्त्वइति । न नामरूपतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे  
नामरूपतथतेति । नाऽनामरूपतथतो बोधिसत्त्वइति ।

न षडायतनतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र षडायतनतथ-  
तायाबोधिसत्त्वइति । न षडायतनतथातायां बोधिसत्त्वइति । न  
बोधिसत्त्वे षडायतनतथतेति । नाऽषडायतनतथतो बोधिसत्त्वइति ।

न स्पर्शतथता बोधिसत्त्वइति । नाऽन्यत्र स्पर्शतथतायाबोधि-  
सत्त्वइति । न स्पर्शतथतायां बोधिसत्त्वइति । न बोधिसत्त्वे स्पर्शतथ-  
तेति । नाऽस्पर्शतथतोबोधिसत्त्वइति ।

न वेदनातथता बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र वेदनातथताया-  
बोधिमत्त्वदति । न वेदनातथतायां बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे  
वेदनातथतेति । नाऽवेदनातथतोबोधिमत्त्वदति ।

न तृष्णातथता बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र तृष्णातथतायाबोधि-  
मत्त्वदति । न तृष्णातथतायां बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे तृष्णा-  
तथतेति । नाऽतृष्णातथतो बोधिमत्त्वदति ।

नोपादानतथता बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्रोपादानतथताया-  
बोधिमत्त्वदति । नोपादानतथतायां बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे  
उपादानतथतेति । नाऽनुपादानतथतोबोधिमत्त्वदति ।

न भवतथता बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र भवतथतायाबोधिमत्त्व-  
दति । न भवतथतायां बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे भवतथतेति ।  
नाऽभवतथतोबोधिमत्त्वदति ।

न जातितथता बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र जातितथतायाबोधि-  
मत्त्वदति । न जातितथतायां बोधिमत्त्वदति । न बोधिमत्त्वे जाति-  
तथतेति । नाऽजातितथतोबोधिमत्त्वदति ।

न जराभरणतथता बोधिमत्त्वदति । नाऽन्यत्र जराभरणतथता-  
याबोधिमत्त्वदति । न जराभरणतथतायां बोधिमत्त्वदति । न  
बोधिमत्त्वे जराभरणतथतेति । नाऽजराभरणतथतोबोधिमत्त्वदति ।

सुखतिराह । \*अतः जातया भगवन् बोधिपक्षोक्तं कथितं

\* सुखतिर्बोधिपक्षोक्तं सुखतया जातया भगवन् बोधिपक्षोक्तं कथितं  
न तत्रा भगवन् बोधिपक्षोक्तं सुखतया जातया भगवन् बोधिपक्षोक्तं कथितं  
बोधिपक्षोक्तं कथितं सुखतया जातया भगवन् बोधिपक्षोक्तं कथितं

नोपलभ्यते । तत् कुतोऽरूपाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपाद्बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽरूपे बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिमत्त्वे रूपं भविष्यति । कुतोऽरूपोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वोऽनं संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽवेदनाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र वेदनायां बोधिमत्त्वो भविष्यति । कुतो वेदनायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिमत्त्वे वेदना भविष्यति । कुतोऽवेदनोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वोऽनं संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः सञ्ज्ञाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र सञ्ज्ञायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतः सञ्ज्ञायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिमत्त्वे सञ्ज्ञा भविष्यति । कुतोऽसञ्ज्ञोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वोऽनं संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्काराणां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतः संस्काराणां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिमत्त्वे संस्काराः भविष्यति । कुतोऽसंस्कारोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वोऽनं संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽविद्याऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र विद्यायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽविद्यायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिमत्त्वे विद्या भविष्यति । कुतोऽविद्याबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वोऽनं संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽमयः अधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र अमयायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽमयायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिमत्त्वे अमयः भविष्यति । कुतोऽअमयोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतश्चक्षुरधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुषोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतश्चक्षुषि बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे चक्षुर्भविष्यति । कुतोऽचक्षुष्कोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः श्रोत्राऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र श्रोत्राद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतः श्रोत्रे बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे श्रोत्रं भविष्यति । कुतोऽश्रोत्रोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोघ्राणाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र घ्राणाद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोघ्राणे बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे घ्राणं भविष्यति । कुतोऽघ्राणोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो जिह्वाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिह्वायां बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतो जिह्वायां बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिह्वा भविष्यति । कुतोऽजिह्वोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायाद्बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतः काये बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायोऽभविष्यति । कुतोऽकायोबोधिसत्त्वोऽभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वोऽन संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो मनोऽधिवचनं बोधिसत्त्वोऽभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनसोबोधि-

नोपलभ्यते । तत् कुतोरूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरूपे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रूपं भविष्यति । कुतोऽरूपोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोवेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र वेदनायाः बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो वेदनायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे वेदना भविष्यति । कुतोऽवेदनोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संज्ञाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संज्ञायाः बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः संज्ञायाम् बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संज्ञा भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारेभ्यो बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे संस्कारा भविष्यति । कुतो गन्धो बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽगन्धोबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो गन्धोभविष्यति । कुतोऽगन्धोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोरसाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रसाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरसे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रसाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽरसोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पर्शाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पर्शमत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पर्शं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो स्पर्शाभविष्यति । कुतोऽस्पर्शोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिज्ञाधातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिज्ञाधातुर्भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽरसधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रसधातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽरसधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे रसधातुर्भविष्यति । कुतोऽरसधातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायधातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः कायधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायधातुर्भविष्यति । कुतोऽकायधातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पर्शधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पर्शधातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पर्शधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।



कुतो बोधिसत्त्वे स्पृष्टव्यधातुर्भविष्यति । कुतोऽस्पृष्टव्यधातुर्व्वोधिसत्त्वो-  
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतः कायविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र  
कायविज्ञानधातोर्व्वोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः कायविज्ञानधातौ  
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुर्भविष्यति ।  
कुतोऽकायविज्ञानधातुर्भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
कुतो मनोधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोधातो-  
र्व्वोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो मनोधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बो-  
धिसत्त्वे मनोधातुर्भविष्यति । कुतोऽमनोधातुर्व्वोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतो धर्मधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मधातो-  
र्व्वोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो धर्मधातौ बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो-  
बोधिसत्त्वे धर्मधातुर्भविष्यति । कुतोऽधर्मधातुर्व्वोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतो मनोविज्ञानधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र  
मनोविज्ञानधातोर्व्वोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो मनोविज्ञानधातौ  
बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे मनोविज्ञानधातुर्भविष्यति ।  
कुतोऽमनोविज्ञानधातुर्व्वोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतः पृथिवीधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र पृथिवी-

धातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः पृथिवीधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
कुतोबोधिसत्त्वे पृथिवीधातुर्भविष्यति । कुतोऽपृथिवीधातुर्भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोऽध्यात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्राऽध्यातोर्बोधि-  
सत्त्वोभविष्यति । कुतोऽध्यातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधि-  
सत्त्वेऽध्यातुर्भविष्यति । कुतोऽनध्यातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतस्तेजोधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र तेजो-  
धातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतस्तेजोधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
कुतोबोधिसत्त्वे तेजोधातुर्भविष्यति । कुतोऽस्तेजोधातुर्बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतो वायुधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र वायु-  
धातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोवायुधातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
कुतोबोधिसत्त्वे वायुधातुर्भविष्यति । कुतोऽवायुधातुर्बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतश्चाकाशधात्वधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । तत् कुतोऽन्यत्रा-  
काशधातोर्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चाकाशधातौ बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे आकाशधातुर्भविष्यति । कुतोऽनाकाश-  
धातुर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतो विज्ञानधातुधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञान-  
धातोर्बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो विज्ञान धातौ बोधिमत्त्वो-  
भविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे विज्ञानधातुर्भविष्यति । कुतोऽविज्ञान-  
धातुर्बोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोऽविद्याऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्राऽविद्याया-  
बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽविद्यायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो-  
बोधिमत्त्वेऽविद्याभविष्यति । कुतोऽनविद्योबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारेभ्यो-  
बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतः संस्कारेषु बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो-  
बोधिमत्त्वे संस्कारो भविष्यति । कुतोऽसंस्कारोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोविज्ञानाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञाना-  
द्बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोविज्ञाने बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो-  
बोधिमत्त्वे विज्ञानं भविष्यति । कुतोऽविज्ञानोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोनामरूपाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र नामरूपा-  
द्बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोनामरूपे बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो-  
बोधिमत्त्वे नामरूपं भविष्यति । कुतोऽनामरूपोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतः षडायतनाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र षडाय-

[illegible]

कालकलस्य मयम् सोऽधिलो म. धीमयस्य धीमयस्ये । तत्  
 पुनः सान्निध्यस्य सोऽधिलोमयस्ये । पुनोऽधिलोमयस्ये  
 सान्निध्यस्ये । पुनःस्य सोऽधिलोमयस्ये । पुनोऽधिलोमयस्ये  
 सान्निध्यस्ये । पुनोऽधिलोमयस्ये ।

[illegible]

स्यात्तस्या भगवन् बोधिपक्षो न संविद्यते नाप्यभ्यते । तत्  
 बुद्धमृणाऽपश्यत् बोधिपक्षोभविष्यति । कुतोऽन्यत् तृणायामोधि-  
 पक्षोभविष्यति । बुद्धमृणायां बोधिपक्षोभविष्यति । कुतोबोधि-  
 पक्षे तृणा भविष्यति । कुतोऽतृणोभोधिपक्षोभविष्यति ।

कथमनमथा भगवन् बोधिमत्त्वो म संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतउपादानाऽधिवसनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यबोपादाना-  
दाधिमत्त्वोभविष्यति । कुतउपादाने बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो-  
बोधिमत्त्वे उपादानं भविष्यति । कुतोऽनुपादानोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वं न संविद्यते नोपलभ्यते तत्  
 धातांभवाऽभिवक्ष्यं बोधिमत्त्वमविध्यति । कुतोऽन्यात्र भवाद्वोधिमत्त्वा-

भविष्यति । कुतोभवे बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे भवो-  
भविष्यति । कुतोऽभवो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोजात्यधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जातेर्बोधि-  
सत्त्वोभविष्यति । कुतोजातौ बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे  
जातिर्भविष्यति । कुतोऽजातिर्बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते । नोपलभ्यते तत्  
कुतोजरामरणाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जरा-  
मरणाद्बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोजरामरणे बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
कुतोबोधिसत्त्वे जरामरणं भविष्यति । कुतोऽजरामरणो बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते । नोपलभ्यते तत्  
कुतोरूपतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपतथ-  
तायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरूपतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
कुतोबोधिसत्त्वेरूपतथता भविष्यति । कुतोऽरूपतथतोबोधिसत्त्वो-  
भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोवेदनातथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र वेदना-  
तथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो वेदनातथतायां बोधि-  
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे वेदनातथताभविष्यति । कुतोऽवे-  
दनातथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतः संज्ञातयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संज्ञा-  
तयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः संज्ञातयतायां बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे संज्ञातयता भविष्यति । कुतोऽसंज्ञा-  
तयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्  
कुतः संस्काराऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारः  
तयतायाबोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः संस्कारतयतायां बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति । कुतः बोधिसत्त्वे संस्कारतयता भविष्यति । कुतो-  
ऽसंस्कारतयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्  
कुतोविज्ञानतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र  
विज्ञानतयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोविज्ञानतयतायां बोधि-  
सत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे विज्ञानतयता भविष्यति । कुतो-  
ऽविज्ञानतयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्  
कुतश्चक्षुस्तयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षु-  
स्तयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चक्षुस्तयतायां बोधिसत्त्वोभवि-  
ष्यति । कुतो बोधिसत्त्वेचक्षुस्तयता भविष्यति । कुतोऽचक्षुस्तयो-  
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्  
कुतः श्रोत्रतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र श्रोत्र-  
तयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः श्रोत्रतयतायां बोधिसत्त्वो-

भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे श्रोत्रतथतां भविष्यति । कुतोऽश्रोत्र-  
तथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न भविष्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोऽप्राणतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र प्राण-  
तथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽप्राणतथतायां बोधिसत्त्वो  
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे प्राणतथता भविष्यति । कुतोऽप्राण-  
तथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न भविष्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोऽजिह्वातथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिह्वा-  
तथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽजिह्वातथतायां बोधि-  
सत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जिह्वातथता भविष्यति । कुतो-  
ऽजिह्वातथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न भविष्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोऽकाशतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र काश-  
तथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽकाशतथतायां बोधिसत्त्वो  
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे काशतथता भविष्यति । कुतोऽकाशतथता  
बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न भविष्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोऽक्षतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र अक्ष-  
तथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽक्षतथतायां बोधिसत्त्वो  
भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे अक्षतथता भविष्यति । कुतोऽक्षतथता  
बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोरूपतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूपतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोरूपतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रूपतथता भविष्यति । कुतोऽरूपतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः शब्दतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र शब्दतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतः शब्दतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे शब्दतथता भविष्यति । कुतोऽशब्दतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो गन्धतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र गन्धतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो गन्धतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे गन्धतथता भविष्यति । कुतोऽगन्धतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोरसतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र रसतथताया बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोरसतथतायां बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे रसतथता भविष्यति । कुतोऽरसतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पर्शतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र



सर्गंतयतायावोधिमतोभविष्यति । कुतः सर्गंतयतायां वोधिमतो-  
भविष्यति । कुतोवोधिमतो सर्गंतयता भविष्यति । कुतोऽसर्ग-  
तयतोवोधिमतोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् वोधिमतो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोऽधर्मंतयताऽधिवचनं वोधिमतोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मंतय-  
तायावोधिमतोभविष्यति । कुतोऽधर्मंतयतायां वोधिमतोभविष्यति ।  
कुतो वोधिमतो धर्मंतयता भविष्यति । कुतोऽधर्मंतयतोवोधि-  
मतोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् वोधिमतो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतश्चक्षुर्धातुतयताऽधिवचनं वोधिमतो भविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षु-  
र्धातुतयतायावोधिमतोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र चक्षुर्धातुतयताया-  
वोधिमतोभविष्यति । कुतश्चक्षुर्धातुतयतायां वोधिमतोभविष्यति ।  
कुतोवोधिमतो चक्षुर्धातुतयता भविष्यति । कुतोऽचक्षुर्धातुतयतो-  
वोधिमतो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् वोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोरूपधातुतयताऽधिवचनं वोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र रूप-  
धातुतयतायावोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोरूपधातुतयतायां वोधि-  
सत्त्वोभविष्यति । कुतोवोधिसत्त्वे रूपधातुतयताभविष्यति । कुतो-  
ऽरूपधातुतयतोवोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् वोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातुतयताऽधिवचनं वोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र  
चक्षुर्विज्ञानधातुतयतायावोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतश्चक्षुर्विज्ञानधातु-

तपतायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे अक्षुर्विज्ञानधातु-  
तपता भविष्यति । कुतोऽक्षुर्विज्ञानधातुतपतो बोधिमत्त्वोभवि-  
ष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्  
कुतः श्रोत्रधातुतपताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र  
श्रोत्रधातु तपतायावोभिमत्त्वो भविष्यति । कुतः श्रोत्रधातुतपतायां  
बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे श्रोत्रधातुतपता भविष्यति ।  
कुतोऽश्रोत्रधातुतपतो बोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्  
कुतः शब्दधातुतपताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र  
शब्दधातुतपतायावोभिमत्त्वो भविष्यति । कुतः शब्दधातुतपतायां  
बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे शब्दधातुतपता भविष्यति ।  
कुतोऽशब्दधातुतपतोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्  
कुतः श्रोत्रविज्ञानधातुतपताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो-  
ऽन्यत्र श्रोत्रविज्ञानधातुतपतायावोभिमत्त्वोभविष्यति । कुतः श्रोत्र  
विज्ञानधातुतपतायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे श्रोत्र-  
विज्ञानधातुतपता भविष्यति । कुतोऽश्रोत्रविज्ञानधातुतपतोबोधि-  
मत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नापलभ्यते । तत्  
कुतोघ्राणधातुतपताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रघ्राण-  
धातुतपतायावोभिमत्त्वोभविष्यति । कुतोघ्राणधातुतपतायां बोधि-

मत्त्वोभविष्यति । कुतोवोधिमत्त्वे घ्राणधातुतयता भविष्यति । कुतो-  
ऽघ्राणधातुतयतोवोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोगन्धधातुतयताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्रगन्ध-  
धातुतयतायावोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोगन्धधातुतयतायां बोधि-  
मत्त्वोभविष्यति । कुतोवोधिमत्त्वे गन्धधातुतयता भविष्यति । कुतो-  
ऽगन्धधातुतयतोवोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो  
ब्राह्मविज्ञानधातुतयताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र-  
ब्राह्मविज्ञानधातुतयतायावोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोब्राह्मविज्ञान-  
धातुतयतायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोवोधिमत्त्वे ब्राह्मविज्ञानधातु-  
तयता भविष्यति । कुतोऽब्राह्मविज्ञानधातुतयतोवोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोऽजिज्ञाधातुतयताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र  
जिज्ञाधातुतयताया बोधिमत्त्वो भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातुतय-  
तायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिमत्त्वे जिज्ञाधातुतयता  
भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाधातुतयतोवोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोऽरसधातु तयताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र  
रसधातुतयतायावोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽरसधातुतयतायां बोधि-  
मत्त्वो भविष्यति । कुतोवोधिमत्त्वे रसधातुतयता भविष्यति ।  
कुतोऽरसधातुतयतोवोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे जिज्ञाविज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽजिज्ञाविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः कायधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायधातुतथता भविष्यति । कुतोऽकायधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः स्पृष्टव्यधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पृष्टव्यधातुतथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः स्पृष्टव्यधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे स्पृष्टव्य धातुतथता भविष्यति । कुतोऽस्पृष्टव्यधातुतथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः कायविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र कायविज्ञानधातुतथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतः कायविज्ञानधातुतथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे कायविज्ञानधातुतथता भविष्यति । कुतोऽकायविज्ञानधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो मनोधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोधातुतयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोमनोधातुतयतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे मनोधातुतयता भविष्यति । कुतोऽमनोधातुतयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोधर्मधातुतयताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र धर्मधातुतयतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोधर्मधातुतयतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे धर्मधातुतयता भविष्यति । कुतोऽधर्मधातुतयतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोमनोविज्ञानधातुतयताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र मनोविज्ञानधातुतयतायाबोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोमनोविज्ञानधातुतयतायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे मनोविज्ञानधातुतयताभविष्यति । कुतोऽमनोविज्ञानधातुतयतोबोधिमत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः प्रियव्रीधातुतयताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र प्रियव्रीधातुतयताया बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतः प्रियव्रीधातुतयतायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे प्रियव्रीधातुतयताभविष्यति । कुतोऽप्रियव्रीधातुतयतो बोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

कुतोऽध्यातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्राध्यातु-  
तथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽध्यातुतथतायां बोधिसत्त्वो  
भविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वेऽध्यातुतथताभविष्यति । कुतोऽनध्यातु-  
तथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतस्तेजोधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र  
तेजोधातुतथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतस्तेजोधातुतथतायां  
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे तेजोधातुतथताभविष्यति ।  
कुतोऽतेजोधातुतथतो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोवायुधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र-  
वायुधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो वायुधातुतथतायां  
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे वायुधातुतथताभविष्यति ।  
कुतोऽवायुधातुतथतोबोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुत आकाशधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो-  
ऽन्यत्राकाशधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतआकाशधातु-  
तथतायां बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिसत्त्वे आकाशधातुतथता  
भविष्यति । कुतोऽनाकाशधातुतथतो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोविज्ञानधातुतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र-  
विज्ञानधातुतथतायाबोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतोविज्ञानधातुतथ-

तायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे विज्ञानधातुतयता भविष्यति । कुतोऽविज्ञानधातुतयतो बोधिमत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोऽविद्या\* तयताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र विद्यातयतायाबोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽविद्यातयतायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वेऽविद्यातयता भविष्यति । कुतोऽन्यत्र विद्यातयतोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतः संस्कार† तयताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र संस्कारतयताया बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतः संस्कारतयतायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे संस्कारतयताभविष्यति । कुतोऽसंस्कारतयतोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतोविज्ञान‡ तयताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र विज्ञानतयतायाबोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोविज्ञानतयतायां बोधिमत्त्वोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे विज्ञानतयताभविष्यति । कुतोऽविज्ञानतयतोबोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्

\* अविद्या इति शब्दः अविद्या इति शब्दः ।

† संस्कार इति शब्दः संस्कार इति शब्दः ।

‡ विज्ञान इति शब्दः विज्ञान इति शब्दः ।

कुतोऽनामस्वरूपं तथताऽधिवचनं बोधिरुक्तोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र-  
नामरूपतथताया बोधिरुक्तोभविष्यति । कुतोनामरूपतथतायां  
बोधिरुक्तोभविष्यति । कुतो बोधिरुक्ते नामरूपतथताभविष्यति ।  
कुतोऽनामरूपतथतोबोधिरुक्तोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिरुक्तो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतः† षडायतनतथताऽधिवचनं बोधिरुक्तोभविष्यति । कुतो-  
ऽन्यत्रषडायतनतथतायाबोधिरुक्तोभविष्यति । कुतः षडायतनतथ-  
तायां बोधिरुक्तोभविष्यति । कुतोबोधिरुक्ते षडायतनतथताभवि-  
ष्यति । कुतोऽषडायतनतथतोबोधिरुक्तोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिरुक्तो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतः‡ स्पर्शतथताऽधिवचनं बोधिरुक्तोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र स्पर्श-  
तथतायाबोधिरुक्तोभविष्यति । कुतः स्पर्शतथतायां बोधिरुक्तो-  
भविष्यति । कुतोबोधिरुक्ते स्पर्शतथता भविष्यति । कुतोऽस्पर्शतथतो-  
बोधिरुक्तोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिरुक्तो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत्  
कुतोवेदनातथताऽधिवचनं बोधिरुक्तोभविष्यति । कुतोऽन्यत्र-

\* एषिव्यादिचतुष्टयं नामाश्रयत्वान्नाम भवति । तत्तोरूपं सितासिता-  
त्मकं शुक्रशोणितं निष्पद्यते । गर्भस्यकललं बुद्बुदावस्थानामरूपशब्दार्थं  
इति निष्कर्ष इति वेदान्तभाष्य टीकाऽत्र प्रभा ।

† विज्ञानं एषिव्यादिचतुष्टयं रूपमेति षडायतनानि यस्येन्द्रियजातस्य  
तत् षडायतनम् ।

‡ नामरूपेन्द्रियाणां मिथः संयोगः स्पर्शः ॥

§ सुखादिका वेदना ।



वेदनातयतायाबोधिमत्तोभविष्यति । कुतोवेदनातयतायां बोधि-  
मत्तोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे वेदनातयता भविष्यति । कुतो  
ऽवेदनातयतोबोधिमत्तोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्तो न संविद्यते नोपलभ्यते । त-  
त्कुतम्पूणा<sup>१</sup> तयताऽधिवचनं बोधिमत्तोभविष्यति । कुतोऽस-  
ह्यणातयतायाबोधिमत्तोभविष्यति । कुतम्पूणातयतायां बोधि-  
मत्तोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे सह्यणातयता भविष्यति । कुतो  
ऽसह्यणातयतोबोधिमत्तोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्तो न संविद्यते नोपलभ्यते । त-  
त्कुतं<sup>२</sup> उपादानतयताऽधिवचनं बोधिमत्तोभविष्यति । कुतोऽव्य-  
यादानतयतायाबोधिमत्तोभविष्यति । कुतउपादान तयतायां बोधि-  
मत्तोभविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे उपादानतयता भविष्यति । कुतो-  
ऽव्ययादानतयतोबोधिमत्तोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिमत्तो न संविद्यते नोपलभ्यते । त-  
त्कुतोऽभयतयताऽधिवचनं बोधिमत्तोभविष्यति<sup>३</sup> । कुतोऽभय-  
जानतयतायाबोधिमत्तो भविष्यति । कुतोऽभयतयतायां बोधिमत्तो  
भविष्यति । कुतोबोधिमत्त्वे अभयजानतयता भविष्यति । कुतो  
ऽअभयजानतयतोबोधिमत्तोभविष्यति ।

<sup>१</sup> 'तयता' इति शब्दोऽत्र ह्रस्वः । 'पूणा' इति शब्दोऽत्र ङीष् ।

<sup>२</sup> 'कुतम्' इति शब्दोऽत्र कर्त्तृत्वम् । 'उपादान' इति शब्दोऽत्र कर्त्तृत्वम् । 'व्ययादान' इति शब्दोऽत्र कर्त्तृत्वम् ।

<sup>३</sup> 'कुतो' इति शब्दोऽत्र कर्त्तृत्वम् । 'अभयजान' इति शब्दोऽत्र कर्त्तृत्वम् । 'तयता' इति शब्दोऽत्र कर्त्तृत्वम् ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । तत् कुतो जातितथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति\* । कुतोऽन्यत्र-  
जातितथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो जातितथतायां बोधि-  
सत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जातितथता भविष्यति । कुतो-  
ऽजातितथतो बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते तत् कुतो  
जरामरणतथताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । कुतोऽन्यत्रां जरा-  
मरणतथताया बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो जरामरणतथतायां  
बोधिसत्त्वोभविष्यति । कुतो बोधिसत्त्वे जरामरणतथता भविष्यति ।  
कुतोऽजरामरणतथतो बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

भगवानाह । साधु साधु सुभूते एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन सत्त्वाऽनुपलब्धितायां प्रज्ञापारमिताऽनुपलब्धितायां  
शिक्षितव्यम् । यत्पुनः सुभूतिरेवमाह । कतमस्मैतद्धर्मस्याऽधिवचनं  
यदुत बोधिसत्त्व इति । तत् किं मन्यसे सुभूते रूपस्यैतदधिवचनं  
बोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं  
मन्यसे सुभूते वेदनाया एतदधिवचनं बोधिसत्त्व इति । आह

\* जातिर्देहजन्य पञ्चस्कन्धसमुदाय इति यावत् ।

† “जातानां स्कन्धानां परिपाको जरास्कन्धः । नाशो मरणमिति रत्नप्रभा ।

‡ अधिवचनं वाचकं । बोधिसत्त्व इति पदं । रूपादि पदार्थानां  
तदीयनित्यताऽनित्यत्वादिधर्माणाञ्च वाचकत्वं बोधिसत्त्वशब्दस्य नास्तीति  
सुभूति नैव प्रकाशयितुं भगवान् पृच्छति तत् किं मन्यसे इत्यादि नारूपादीनां  
तद्धर्माणाञ्चासत्यतया तदाचकत्वं बोधिसत्त्व शब्दस्य नास्तीति भावः ।

[illegible]



किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽनात्मताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञा-  
 ऽत्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाऽनात्मतायाएतदधिवचनं  
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे  
 सुभूते संस्काराऽऽत्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारा-  
 ऽनात्मतायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽऽत्मतायाएतदधिवचनं  
 बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे  
 सुभूते विज्ञानाऽनात्मताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह  
 नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते रूपशान्ततायाएतदधि-  
 वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं  
 मन्यसे सुभूते रूपाऽशान्ततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदना-  
 शान्ततायाएतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽशान्ततायाएतदधि-  
 वचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत्  
 किं मन्यसे सुभूते संज्ञाशान्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति ।  
 आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञा-  
 ऽशान्तताया एतदधिवचनं बोधिसत्त्वइति । आह नोहीदं भगवन् ।





वेदनाप्रणिहितताया एतदधिवचनं बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते वेदनाऽप्रणिहितताया-  
एतदधिवचनं बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधि-  
मत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाऽप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिमत्त्वदति । आह  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्कारप्रणि-  
हिततायाएतदधिवचनं बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते संस्काराऽप्रणिहिततायाएतद-  
धिवचनं बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिमत्त्व-  
दति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह तत् किं मन्यसे सुभूते विज्ञानाऽप्रणिहिततायाएतदधिवचनं बोधिमत्त्वदति । आह नोहीदं  
भगवन् ।

(१) अत्यन्ततया भगवन् रूपं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो

(१) पूर्वं बोधिमत्त्वशब्दस्य रूपाद्यधिवचनत्वं निर्वाह्यत । समस्तस्य तच्च  
हेतुं प्रदर्शयति अत्यन्ततयेत्यादिना । यत्नोरूपादीनामत्यन्ततया विद्यमान-  
त्वाभावः उपलब्धेरभावस्तु कुतस्तेषामलौकिकाणां शशविभागादिकल्पनां  
वाचकं बोधिमत्त्वमिति नाम भवेदिति सुभूतेरभिप्रायः । न संविद्यते इत्यने-  
नैवार्थमिदं नोपलभ्यते इत्यभिप्रायं यथैवमिति न वाच्यं उपलब्धेरभावेन  
विद्यमानत्वाभावः साधितः । अभावः प्रत्यक्षे उपलब्धेरभावस्तु हेतुत्वं  
भाषापरिच्छेदे । “विशेषयतया तदवभावात् साधोभवेत् । दृष्ट्या दुष-



रूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदना  
 न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
 अत्यन्ततया भगवन् संज्ञा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाऽधि-  
 वचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संवि-  
 द्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्त-  
 तया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाना-  
 ऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपनित्यता न  
 संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूपनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
 अत्यन्ततया भगवन् रूपाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-  
 रूपाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
 वेदनानित्यतान् संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनानित्यताऽधि-  
 वचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽनित्यता न  
 संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-  
 भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञानित्यता न संविद्यते नोप-  
 लभ्यते । कुतः संज्ञानित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

कथ्येत एवं यत्र प्रसूयते” इति । अथनुपलब्धेः स्वतन्त्र प्रमाणात्वं मौमांसकैः  
 स्वस्वीकृतम् ।

पूर्वं रूपनित्यता रूपसुखता इत्यादि धर्मापरनिर्देशेन निराकृतम्  
 इहामिदं नित्यतानित्यतानिवरणे धर्मापर एव निर्देशो दृश्यते । शुष्मदुःखादी  
 नु तद्वैयर्थ्यं दृश्यते पूर्वानुसारेण सुखतादुःखता इत्यादि निर्देशोपलब्धः  
 प्रतीतिः ।



रूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदना  
 न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।  
 अत्यन्ततया भगवन् संज्ञा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाऽधि-  
 वचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संवि-  
 द्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्त-  
 तया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाना-  
 ऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपनित्यता न  
 संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूपनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।  
 अत्यन्ततया भगवन् रूपाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-  
 रूपाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
 वेदनानित्यतान् संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनानित्यताऽधि-  
 वचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽनित्यता न  
 संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-  
 भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञानित्यता न संविद्यते नोप-  
 लभ्यते । कुतः संज्ञानित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति ।

कथं न एवं यत्र प्रवृत्त्यते” इति । अनुपपत्त्ये स्वतन्त्र प्रमाणत्वं सोमांशकैः  
 च प्रोक्तम् ।

पृथं रूपनित्यता रूपसुखता इत्यादि धर्मोपरनिर्देशेन निराकृतम्  
 इष्टाप्रनित्यताऽनित्यताविवरणे धर्मोपर एव निर्देशो दृश्यते । गुणद्वयतादी  
 नु तद्वैषम्यं दृश्यते पृथ्वीनुमादौ गुणनादुपपत्ता इत्यादि निर्देशोपपत्तिः  
 प्रवृत्त्यते ।



रूपाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदना  
 न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदनाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
 अत्यन्ततया भगवन् संज्ञा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाऽधि-  
 वचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् बोधिसत्त्वो न संवि-  
 द्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्त-  
 तया भगवन् बोधिसत्त्वो न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाना-  
 ऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूपनित्यता न  
 संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूपनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
 अत्यन्ततया भगवन् रूपाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-  
 रूपाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
 वेदनानित्यतान् संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनानित्यताऽधि-  
 वचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽनित्यता न  
 संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-  
 भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञानित्यता न संविद्यते नोप-  
 लभ्यते । कुतः संज्ञानित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

बलेन यत्तं यत्तं प्रवृत्त्यते" इति । अनुपपन्नो भवत्यप्रमाणं बोधिसत्त्वो  
 भविष्यति ।

पुनरेव यत्तं यत्तं प्रवृत्त्यते इति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽनित्यता न  
 संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
 अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽनित्यताऽधि-  
 वचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽनित्यता न संविद्यते नोप-  
 लभ्यते । कुतो वेदनाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् संज्ञाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः  
संज्ञाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
संस्कारानित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारानित्यता-  
ऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारा-  
नित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराऽनित्यताऽधिवचनं  
बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् विज्ञाननित्यता न संविद्यते  
नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाननित्यताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति ।  
अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानाऽनित्यता न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
कुतो विज्ञानाऽनित्यताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति ।

“अत्यन्ततया भगवन् रूपसुखं” न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः  
रूपसुखाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् रूप  
दुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपदुःखाऽधिवचनं बोधिमत्त्वो-  
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनासुखं न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
कुतो वेदनासुखाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
वेदनादुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनादुःखाऽधिवचनं  
बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञासुखं न संविद्यते  
नोपलभ्यते । कुतः संज्ञासुखाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति ।  
अत्यन्ततया भगवन् संज्ञादुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञा-  
दुःखाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कार-  
सुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारसुखाऽधिवचनं बोधि-  
मत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारदुःखं न संविद्यते  
नोपलभ्यते । कुतः संस्कारदुःखाऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानसुखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-  
विज्ञानसुखाऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
विज्ञानदुःखं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानदुःखाऽधिवचनं  
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् रूपात्मा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो  
रूपात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् नैरात्म्यं  
न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपनैरात्म्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभवि-  
ष्यति । अत्यन्ततया भगवन् वेदनाऽऽत्मा न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
कुतो वेदनात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
नैरात्म्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदनानैरात्म्याऽधिवचनं बोधि-  
सत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संज्ञात्मा न संविद्यते नोप-  
लभ्यते । कुतः संज्ञात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया  
भगवन् संज्ञानैरात्म्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञानैरात्म्या-  
ऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारात्मा न  
संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कारात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् संस्कारनैरात्म्यं न संविद्यते नोप-  
लभ्यते । कुतः संस्कारनैरात्म्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
अत्यन्ततया भगवन् विज्ञानात्मा न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो-

\* पूर्व्यं रूपात्मता रूपानात्मता इत्यादिरूपेण निर्देशो दृश्यते इष्टतु  
केवलमात्मेति नैरात्म्यमिति पाठः सर्वत्र दृश्यते । पूर्व्यवदेव निर्देशो  
त्रापि युक्तः ।

विज्ञानात्माऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
विज्ञाननैरात्म्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो विज्ञाननैरात्म्य-  
वचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् शान्तं न विद्यते नोपलभ्यते । कुतो  
शान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् शान्तं  
न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो रूपाऽशान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् शान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
कुतो वेदनाऽशान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया  
भगवन् शान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो वेदनाऽशान्ताऽधिवचनं  
बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् शान्तं न संविद्यते नोपल-  
भ्यते । कुतः संज्ञाऽशान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् अशान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो  
संज्ञाऽशान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
शान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराऽशान्ताऽधिवचनं  
बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् शान्तं न संविद्यते नोपल-  
भ्यते । कुतः संस्काराऽशान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
अत्यन्ततया भगवन् शान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो  
शान्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
अशान्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतो अशान्ताऽधिवचनं बोधि-  
मत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया भगवन् रूपशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।







न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदनाशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
कुतोवेदनाऽशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया  
भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाशून्याऽधिवचनं  
बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं न संविद्यते  
नोपलभ्यते । कुतो संज्ञाऽशून्याधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
अत्यन्ततया भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कार-  
शून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं  
न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराऽशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
कुतोविज्ञानशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया  
भगवन् अशून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानाशून्याऽधिवचनं  
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूप-  
निमित्ताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूपाऽनिमित्ताऽधिवचनं  
बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् निमित्तं न संविद्यते  
नोपलभ्यते । कुतोवेदनानिमित्ताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति ।  
अत्यन्ततया भगवन् निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदना  
ऽनिमित्ताऽधिवचनं बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाविशिष्टाऽधिवचनं  
बोधिमत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् निमित्तं न संविद्यते



न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदनाशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
कुतोवेदनाऽशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो भविष्यति । अत्यन्ततया  
भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञाशून्याऽधिवचनं  
बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं न संविद्यते  
नोपलभ्यते । कुतो संज्ञाऽशून्याधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
अत्यन्ततया भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्कार-  
शून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् अशून्यं  
न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संस्काराऽशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वो-  
भविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् शून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
कुतोविज्ञानशून्याऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया  
भगवन् अशून्यं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानाशून्याऽधिवचनं  
बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

अत्यन्ततया निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूप-  
निमित्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्-  
निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोरूपाऽनिमित्ताऽधिवचनं  
बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् निमित्तं न संविद्यते  
नोपलभ्यते । कुतोवेदनानिमित्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।  
अत्यन्ततया भगवन् निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोवेदना  
ऽनिमित्ताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन्  
निमित्तं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतः संज्ञानिमित्ताऽधिवचनं  
बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् निमित्तं न संविद्यते



वचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् प्रणिहितं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानप्रणिहिताऽधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति । अत्यन्ततया भगवन् प्रणिहितं न संविद्यते नोपलभ्यते । कुतोविज्ञानप्रणिहिताधिवचनं बोधिसत्त्वोभविष्यति ।

भगवानाह । साधु साधु सुभूते एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन । रूपान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन रूपान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन । रूपसुखाऽधिवचनाऽनुपलम्भमानेन रूपदुःखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनासुखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनादुःखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन । संज्ञासुखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञादुःखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारसुखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारदुःखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानसुखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानदुःखाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन । रूपान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन रूपान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन वेदनान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संज्ञान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन संस्कारान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन विज्ञानान्तरूपाऽधिवचनमनुपलम्भमानेन ।

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....





संस्कृतं शक्यं प्रज्ञापयितुं । नाऽसंस्कृतस्यतिरेकेण संस्कृतधातुः शक्यः  
 प्रज्ञापयितुं । एवं खलु सुभृते द्योधिस्त्योमसामत्यः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् न कश्चिदुर्मो ममनुपश्यति । असमनुपश्यन् नोक्तस्यति । न  
 समनुपश्यति न मन्त्रासमापद्यते । न वास्य कस्मिंश्चिदुर्मोचितमवली-  
 प्यते । न विप्रतिमारीभवति मानसं । तन् कस्य हेतोस्तथाहि सुभृते  
 द्योधिस्त्योमसामत्यः प्रज्ञापारमितायां चरन् न रूपं ममनुपश्यति ।  
 वेदनां न ममनुपश्यति । मंत्रां न ममनुपश्यति । संस्कारान्न ममनु-  
 पश्यति । विज्ञानं न ममनुपश्यति । चतुर्न ममनुपश्यति । श्रोत्रं न  
 ममनुपश्यति । घ्राणं न ममनुपश्यति । जिह्वां न ममनुपश्यति । कायं  
 न ममनुपश्यति । मनो न ममनुपश्यति । रूपं न ममनुपश्यति ।  
 शब्दं न ममनुपश्यति । गन्धं न ममनुपश्यति । रसं न ममनु-  
 पश्यति । स्पर्शं न ममनुपश्यति । धर्मं न ममनुपश्यति । पृथिवी-  
 धातुं न ममनुपश्यति । अग्निधातुं न ममनुपश्यति । तेजोधातुं न  
 ममनुपश्यति । वायुधातुं न ममनुपश्यति । आकाशधातुं न ममनु-  
 पश्यति । विज्ञानधातुं न ममनुपश्यति । अविद्यां न ममनुपश्यति ।  
 संस्कारान्न ममनुपश्यति । विज्ञानं न ममनुपश्यति । नामरूपं न  
 ममनुपश्यति । षडायतनं न ममनुपश्यति । स्पर्शं न ममनुपश्यति ।  
 वेदनां न ममनुपश्यति । तृष्णां न ममनुपश्यति । उपादानं न  
 ममनुपश्यति । भवं न ममनुपश्यति । जातिं न ममनुपश्यति ।  
 जरामरणं न ममनुपश्यति । रागं न ममनुपश्यति । द्वेषं न  
 ममनुपश्यति । मोहं न ममनुपश्यति । आत्मानं न ममनुपश्यति ।  
 सत्त्वं न ममनुपश्यति । जीवं न ममनुपश्यति । जन्तुं न ममनु-

पश्यति । पोषं न समनुपश्यति । पुरुषं न समनुपश्यति । मनु  
समनुपश्यति । मानवं न समनुपश्यति । कारकं न समनुपश्यति ।  
कारापकं न समनुपश्यति । वेदकं न समनुपश्यति । वेदयितुं  
समनुपश्यति । जानकं न समनुपश्यति । पश्यकं न समनुपश्यति ।  
कामधातुं न समनुपश्यति । रूपधातुं न समनुपश्यति । आरण्यं  
न समनुपश्यति । आवकचित्तं न समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धचित्तं  
समनुपश्यति । बोधिचित्तं न समनुपश्यति । आवकधर्मान्न समनु  
पश्यति । प्रत्येकबुद्धं न समनुपश्यति । प्रत्येकबुद्धधर्मान्न समनु  
पश्यति । बोधिसत्त्वं न समनुपश्यति । बोधिसत्त्वधर्मान्न समनु  
पश्यति । बुद्धं न समनुपश्यति । बुद्धधर्मान्न समनुपश्यति । धर्मं  
न समनुपश्यति । यावत् सर्वधर्मान् लौकिकलोकोत्तरान् न समनु  
पश्यति । स सर्वधर्मान्न समनुपश्यति । न सन्तस्यति । न समापद्यते ।

आह केन कारणेन भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्र  
पारमितायां चरतः सर्वधर्मेषु चित्तं नाऽवल्लीयते । न संलीयं  
भगवानाह । तथाहि सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वस्थित्तचैतस्मिन्  
धर्मान् नोपलभते न समनुपगच्छति । अनेन कारणेन सुभूते बो  
धिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः सर्वेषु धर्मेषु चित्तं  
नाऽवल्लीयते । न संलीयते । आह । कथं भगवन् बोधिसत्त्वो  
महामत्त्वस्य मनोन मन्त्राममापद्यते\* । भगवानाह । तथाहि सुभूते

\* चैतनिकाश्चित्तसम्बन्धिनः आद्य उकारागमद्वेयादयः तान् भगवन्  
 मोक्षयन्ते अयः काष्ठाद्बोधिमयवग्नं निभं । कुत्रापि भावनीयते

बोधिसत्त्वो महसत्त्वो मनस्य मनोधातुश्च नोपलभते । न समनुपपद्यति ।  
 एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वस्य महसत्त्वस्य मनोन सन्नासमापद्यते ।  
 एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वेन महसत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरितव्यं ।  
 स चेत् पुनः सुभूते बोधिसत्त्वो महसत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरं  
 तां प्रज्ञापारमितां नोपलभतेतश्च बोधिसत्त्वं नोपलभते । तच्च  
 बोधिसत्त्वनाम नोपलभते । एवमेव बोधिसत्त्वस्याऽववादः ।  
 एषैवाऽनुशासनी ।

शतसाहस्रशः प्रज्ञापारमिताया द्वितीयः परिवर्तः ॥

तदाकारां वृत्तिं भजते । इत्यर्थः । तथा च भाष्यगिर्यस्य रूपशङ्का  
 सन्नासपदार्थस्यादृक्काराभावेनाऽसम्भवः न च्युदासीनस्य दुःखसम्भाव-  
 नायां कश्चित् प्रयसि किन्तु स्वस्य स्वकीयस्य वा । तत्र ममेत्यदृक्कार  
 एव हेतुः । उदासीने अदृक्काराभावात् न त्रासोदयः । एवमत्राऽपि  
 बोधिसत्त्वस्य रूपादिस्तन्मे अदमित्यभिमानाभावाच्चक्षुरादौ च ममे-  
 त्यभिमानाभावात् तेषामगिर्यसम्भावना बोधिसत्त्वस्य न त्रासप्लव-  
 यतीति भगवतोऽभिप्रायः । एतदभिप्रायकमेवोदाहरतत्त्वहृतं वचनं  
 यथा । “प्राये गते यथा देहः सुखदुःखे न विन्दति । तथा चेत्  
 प्राणयुक्तोऽपि सकैवल्यस्यमेवसेदि”ति । तज्ज. संस्कारोऽन्य संस्कार-  
 प्रतिबन्धी । १ । ५१ । “तस्यापि निरोधे सर्वनिरोधामिर्वीजः  
 समाधिरिति”ति । १ । ५२ । पातञ्जलदर्शनसमाधिपादसूत्राभ्यामोदृष्ट  
 एवार्थः प्रकटितः ।

## अथ तृतीयपरिवर्तः ।



अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्त मेतद्वोचत् । रूपं भगवन् परिज्ञा-  
तुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां गिञ्चितव्यम् ।  
वेदानां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-  
मितायां गिञ्चितव्यम् । संज्ञां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन  
महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां गिञ्चितव्यम् । संस्कारान् भगवन्  
परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां गिञ्चि-  
तव्यम् । विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन  
प्रज्ञापारमितायां गिञ्चितव्यम् । चक्षुर्भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधि-

\* अत्रायमभिप्रायः । सर्वे हि व्यवस्थावशेन रूपादीनां पारमार्थिक-  
मत्वं प्रतिसम्भाय तत्राऽभिनिविशते मति च सदृष्टेऽभिनिवेशेन युग-  
सदृशेणापि तेषामनुपशम्भाः शक्याः सम्भावयितुं । ततश्च पूर्वपरिज्ञात-  
कृतोपदेशोविफल एव भवति । अतस्तदुपपादनाय रूपादीनां स्वस्व-  
परिज्ञानमवगोपदिशति । वस्तुतस्तु पर्यालोचने कृतैरूपादीनामवगोप-  
यतिश्चिद्येन । तथा च मति न कश्चित् तत्राऽभिनिविशेत् । ननु तत्र  
अस्त्वन्मत्त्वे कश्चित् प्रज्ञावान् प्रवर्तते । तद्वदविवक्षाप्रतिभासमाना  
अस्ति रूपवदयो न न त्वत्त्वानां मनांसिभिर्भवितुं शक्यं । अतस्तदुप-  
पत्तिरवगोपयितुं रूपादीनां परिज्ञानमवगोपदिशति त्वयं भागवत् परि-  
ज्ञापारमितायां गिञ्चितव्यम् ।

सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । श्रोत्रं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । घ्राणं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । जिह्वां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । कायं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । मनोभगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । रूपं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । शब्दं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । गन्धं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । रसं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । स्पर्शं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । धर्मान् भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् ।

चक्षुर्विज्ञानं\* भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । श्रोत्रविज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । घ्राणविज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-

\* अविद्यादयः पूर्वं व्याख्याताः अविद्यामारभ्य दौर्मगस्य पर्यन्तं क्रमिक-कार्यप्रवाहः ।

## अथ तृतीयपरिवर्तः ।

—o—o—o—

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्त मेतद्वोचत् । रूपं भगवन् परिज्ञा-  
तुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् ।  
वेदानां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-  
मितायां शिञ्चितव्यम् । संज्ञां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन  
महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । संस्कारान् भगवन्  
परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-  
तव्यम् । विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन  
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यम् । चक्षुर्भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधि-

\* अत्रायमभिप्रायः । सर्वे हि अविद्यावशेन रूपादीनां पारमार्थिक-  
सत्त्वं प्रतिसन्धाय तत्राऽभिनिविशते सति च सुदृढे ऽभिनिवेशेन युग-  
सहस्रेणापि तेषामनुपश्रम्भः शक्यः सम्भावयितुं । ततश्च पूर्वपरिवर्त-  
कृतोपदेशोविफल एव भवति । अतस्तदुपपादनाय रूपादीनां स्वरूप-  
परिज्ञानमत्रोपदिशति । वस्तुतत्त्व पर्यालोचनेकृतेरूपादीनामसत्यत्व-  
परिशिष्येत । तथा च सति न कश्चित् तत्राऽभिनिविशेत । ननुदक-  
चन्द्रमादितुं कश्चित् प्रेक्षावान् प्रवर्त्तते । तद्वदविद्ययाप्रतिभासमाना  
अपि रूपादयो न तत्त्वज्ञानां मनांस्यभिभवितुं मर्हन्ति । अतस्तृतीय  
परिवर्त्तस्यादौ रूपादीनां परिज्ञानमेवोपदिशति रूपं भगवन् परि-  
ज्ञातुकामेनेत्यादिना ।







वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-  
मितायां शिचित्वं । \*अविद्यां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । संस्कारान् भगवन् परि-  
ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-  
मितायां शिचित्वं । नामरूपं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । षडायतनं भगवन् परि-  
ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
स्पृशे भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-  
तायां शिचित्वं । वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । तद्ग्राह्यां भगवन् परिज्ञातु-  
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
उपादानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-  
मितायां शिचित्वं । भवं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । जातिं भगवन् परिज्ञातु-  
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
\*जरामरणशोकपरिदेव दुःखदौर्गन्ध्योपायासान् भगवन् परिज्ञातु-  
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।

• विज्ञानपदं चक्षुरादौन्द्रियग्रह्यज्ञानपरम् ।

† जातानां क्लृप्तानां परिपाको जराक्लृप्तः । नाशोमरणं, क्षियमानस्य  
पुत्रादेः स्नेहादन्तर्दाहः शोकः, तेन एव पुत्रेत्यादि प्रजायः परिदेवता  
अनिष्टाऽनुभवोदुःखं तेन दुर्मनस्ता मानसोव्यथा इति रत्नप्रभा ।

पारमितायां शिक्षितव्यं । जिज्ञाविज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन  
बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । कायविज्ञानं  
भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां  
शिक्षितव्यं । मनोविज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्तेन  
महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं ।

अथः संसर्गं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन महात्मने  
प्रज्ञापारमितायां गितितयं । श्रोत्रसंसर्गं भगवन् परिज्ञातुकामेन  
बोधिमत्त्वेन महात्मने प्रज्ञापारमितायां गितितयं । स्पर्शसंसर्गं  
भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन महात्मने प्रज्ञापारमितायां  
गितितयं । रससंसर्गं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन  
महात्मने प्रज्ञापारमितायां गितितयं । कायसंसर्गं भगवन्  
परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन महात्मने प्रज्ञापारमितायां गिति  
तयं । मनसंसर्गं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिमत्त्वेन महात्मने  
प्रज्ञापारमितायां गितितयं ।

[illegible]

वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-  
मितायां शिचित्वं । \*अविद्यां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । संस्कारान् भगवन् परि-  
ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
विज्ञानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-  
मितायां शिचित्वं । नामरूपं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । षडायतनं भगवन् परि-  
ज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
स्पर्शं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-  
तायां शिचित्वं । वेदनां भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । दृष्ट्यां भगवन् परिज्ञातु-  
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
उपादानं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-  
मितायां शिचित्वं । भवं भगवन् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । जातिं भगवन् परिज्ञातु-  
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
\*जरामरणशोकपरिदेव दुःखदौर्मनस्योपायामान् भगवन् परिज्ञातु-  
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।

• विज्ञानपदं चक्षुरादीन्द्रियजप्यज्ञानपरम् ।

† जातानां स्कन्धानां परिपाको जरास्कन्धः । नाशोमरणं, म्रियमानस्य  
पुत्रादेः स्नेहादन्तर्दाहः शोकः, तेन हा पुत्रेत्यादि प्रज्ञापः परिदेवना'  
अनिष्टानुभवोदुःखं तेन दुर्मनस्ता मानसोव्यथा इति रत्नप्रभा ।

रागं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
 शिचित्वं । द्वेषं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-  
 मितायां शिचित्वं । मोहं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन  
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । मत्कायदृष्टिं प्रहातुकामेन बोधि-  
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । विचिकित्सां  
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
 शीलव्रतपरामर्षं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-  
 मितायां शिचित्वं । कामरागव्यापादं प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन  
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । कामरागं प्रहातुकामेन  
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अरूपरागं  
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
 संयोजनानि प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
 शिचित्वं । अनुशयान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन  
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । पर्युत्थानानि प्रहातुकामेन बोधि-  
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चतुर आहारान्  
 परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचि-  
 त्वं । चतुरोयोगान् परिज्ञातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन  
 प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चतुरश्रोघान् प्रहातुकामेन बोधि-  
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चतुरोगन्यान्  
 प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
 चत्वार्युपादानानि प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-  
 मितायां शिचित्वं । चतुरोविप्रयामान् प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । दशकुशलान् कर्मपथान्  
प्रहातुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।

दशकुशलान् कर्मपथान् परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-  
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चत्वारिध्यानानि परिपूर-  
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
चत्वार्यप्रमाणानि परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन  
प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । चतस्रः आरूप्यरुमापत्तीः परिपूर-  
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
पञ्चाऽभिज्ञाः परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-  
मितायां शिचित्वं । दानपारमिता परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । शीलपारमितां परिपूर-  
यितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
ज्ञान्तिपारमितां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-  
पारमितायां शिचित्वं । वीर्यपारमितां परिपूरयितुकामेन बोधि-  
सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । ध्यानपारमितां  
परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
शिचित्वं । प्रज्ञापारमितां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-  
सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अध्यात्मशून्यतां परिपूरयितु-  
कामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं ।  
वहिर्द्वाशून्यतां परिपूरयितुकामेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-  
पारमितायां शिचित्वं । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतां परिपूरयितुकामेन  
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । शून्यताशून्यतां

[illegible]

|                                                                                                                                                                    |     |     |     |       |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|-----|-------|----|
| Pañcamaṅkalī, Fasc. 1-4 @ 3/                                                                                                                                       | ... | ... | ... | Re. 8 | 0  |
| Pañcika Parvan, (Text) Fasc. 1-5 @ 16/ each                                                                                                                        | ... | ... | ... | 1     | 14 |
| Pañcika Pañcālaṅk, Fasc. 1-7 @ 10/ each                                                                                                                            | ... | ... | ... | 2     | 10 |
| Pañcikaṅk, (Text) Part II, Fasc. 1-5 @ 10/ each                                                                                                                    | ... | ... | ... | 1     | 14 |
| Ditto (English) Part II, Fasc. 1                                                                                                                                   | ... | ... | ... | 0     | 12 |
| Pañcika Lakṣaṇam, (Text) Fasc. 1                                                                                                                                   | ... | ... | ... | 1     | 8  |
| Pañcika Smṛti, (Text) Vol. I, Fasc. 1-8; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 16/ each                                                                        | ... | ... | ... | 7     | 8  |
| Pañcika, Institution of (English)                                                                                                                                  | ... | ... | ... | 0     | 12 |
| Prabandhacintāmaṇi (English) Fasc. 1-3 @ 12/ each                                                                                                                  | ... | ... | ... | 2     | 4  |
| *Śāstra Veda Saṁhitā, (Text) Vols. I, Fasc. 5-10; II, 1-6; III, 1-7; IV, 1-6; V, 1-8, @ 16/ each Fasc.                                                             | ... | ... | ... | 12    | 8  |
| Śākhya Sūtra Vṛtti, (Text) Fasc. 1-4 @ 16/ each                                                                                                                    | ... | ... | ... | 1     | 5  |
| Ditto (English) Fasc. 1-3 @ 12/ each                                                                                                                               | ... | ... | ... | 2     | 4  |
| Śaṅkara Saṁhitā, (Eng.) Fasc. 1 @ 12/                                                                                                                              | ... | ... | ... | 0     | 12 |
| *Taittiriya Saṁhitā, (Text) Fasc. 14-46 @ 16/ each                                                                                                                 | ... | ... | ... | 12    | 0  |
| Tāndya Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-19 @ 16/ each                                                                                                                      | ... | ... | ... | 7     | 2  |
| Tattva Cintāmaṇi, (Text) Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-10, Vol. III, Fasc. 1-2, Vol. IV, Fasc. 1, Vol. V, Fasc. 1-5, Part IV, Vol. II, Fasc. 1-12 @ 16/ each | ... | ... | ... | 14    | 10 |
| Trikāṇḍa-Māṇḍanā, (Text) Fasc. 1-2 @ 16/                                                                                                                           | ... | ... | ... | 0     | 12 |
| Tulsi Saṁhitā, (Text) Fasc. 1-5 @ 16/ each                                                                                                                         | ... | ... | ... | 1     | 14 |
| Upaniṣad-bhāṣya-prapāṇa-kathā (Text) Fasc. 1-6 @ 16/ each                                                                                                          | ... | ... | ... | 1     | 14 |
| Uṣāraṇḍaṇḍa, (Text and English) Fasc. 1-8 @ 12/                                                                                                                    | ... | ... | ... | 4     | 8  |
| Varāha Purāṇa, (Text) Fasc. 1-14 @ 16/ each                                                                                                                        | ... | ... | ... | 5     | 4  |
| Vāraṇ Kṛya Kaumudī, Fasc. 1-6 @ 16/                                                                                                                                | ... | ... | ... | 2     | 4  |
| *Vāra Purāṇa, (Text) Vol. I, Fasc. 2-6; Vol. II, Fasc. 1-7, @ 16/ each                                                                                             | ... | ... | ... | 4     | 8  |
| Vādhya Parigraha Fasc 1                                                                                                                                            | ... | ... | ... | 0     | 6  |
| Vijñāna Smṛti, (Text) Fasc. 1-2 @ 16/ each                                                                                                                         | ... | ... | ... | 0     | 12 |
| Vivādaratnākara, (Text) Fasc. 1-7 @ 16/ each                                                                                                                       | ... | ... | ... | 2     | 10 |
| Vṛhantārāṇḍīya Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ 16/                                                                                                                      | ... | ... | ... | 2     | 4  |
| Vṛhat Saṁyambhū Purāṇa, Fasc. 1-6                                                                                                                                  | ... | ... | ... | 2     | 4  |

#### Tibetan Series.

|                                                                                            |     |     |     |    |   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|-----|----|---|
| Paṅ-Sam Thi S'ib, Fasc. 1-4 @ 1/ each                                                      | ... | ... | ... | 4  | 0 |
| Shor-Phyin, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-3; Vol. III, Fasc. 1-5, @ 1/ each          | ... | ... | ... | 13 | 0 |
| Rtogs brjed dpag hkhri S'ib (Tib. & Sans.) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-6 @ 1/ each | ... | ... | ... | 10 | 0 |

#### Arabic and Persian Series.

|                                                                                                                                                                                |     |     |     |    |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|-----|----|----|
| *Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-13 @ 16/ each                                                                                                                       | ... | ... | ... | 4  | 14 |
| Al-Muqaddasi (English) Vol. I, Fasc. 1-3 @ 12/                                                                                                                                 | ... | ... | ... | 2  | 4  |
| Ain-i-Akbari, (Text) Fasc. 1-22 @ 1/ each                                                                                                                                      | ... | ... | ... | 22 | 0  |
| Ditto (English) Vol. I, Fasc. 1-7, Vol. II, Fasc. 1-5, Vol. III, Fasc. 1-5, @ 1/12/ each                                                                                       | ... | ... | ... | 29 | 12 |
| Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-37 @ 1/ each                                                                                                                            | ... | ... | ... | 37 | 0  |
| Ditto English Fasc. 1-8 @ 1/ each                                                                                                                                              | ... | ... | ... | 8  | 0  |
| Arabic Bibliography, by Dr. A. Sprenger                                                                                                                                        | ... | ... | ... | 0  | 6  |
| Bādshāhnāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-19 @ 16/ each                                                                                                                         | ... | ... | ... | 7  | 2  |
| Catalogue of Arabic Books and Manuscripts                                                                                                                                      | ... | ... | ... | 1  | 2  |
| Catalogue of the Persian Books and Manuscripts in the Library of the Asiatic Society of Bengal. Fasc. 1-3 @ 1/ each                                                            | ... | ... | ... | 3  | 0  |
| Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fasc. 1-21 @ 1/ each                                                                                                       | ... | ... | ... | 21 | 0  |
| Farhang-i-Rashidi, (Text) Fasc. 1-14 @ 1/ each                                                                                                                                 | ... | ... | ... | 14 | 0  |
| Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Bhy'ah Books, (Text) Fasc. 1-4 @ 12/ each                                                                                                   | ... | ... | ... | 3  | 0  |
| Futūh-nah-Shām of Wāqidi, (Text) Fasc. 1-9 @ 16/ each                                                                                                                          | ... | ... | ... | 3  | 6  |
| Ditto of Azādi, (Text) Fasc. 1-4 @ 16/ each                                                                                                                                    | ... | ... | ... | 1  | 8  |
| Haft Asmān, History of the Persian Masnawi, (Text) Fasc. 1                                                                                                                     | ... | ... | ... | 0  | 12 |
| History of the Caliphs, (English) Fasc. 1-6 @ 12/ each                                                                                                                         | ... | ... | ... | 4  | 8  |
| Iqbāl-nāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. 1-3 @ 16/ each                                                                                                                           | ... | ... | ... | 1  | 2  |
| Isābah, with Supplement, (Text) 51 Fasc. @ 12/ each                                                                                                                            | ... | ... | ... | 36 | 4  |
| Maāsir-ul-Umarā, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-9; Vol. III, 1-10; Index to Vol. I, Fasc. 10-11; Index to Vol. III, Fasc. 11-12; Index to Vol. II, Fasc. 10-12 @ 16/ each | ... | ... | ... | 18 | 2  |
| Maghāzi of Wāqidi, (Text) Fasc. 1-5 @ 16/ each                                                                                                                                 | ... | ... | ... | 1  |    |

\* The other Fasciculi of these works are out of stock, and complete copies supplied.



|                                                                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Muntakhabat-t-Tawārikh. (Text) Fasc. 1-15 @ 1/6 each                                                                | ... |
| Muntakhabat-t-Tawārikh. (English) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-6 and 3 Indexes; Vol. III, Fasc. 1 to 13 each | ... |
| Muntakhabat-t-Tawārikh. (Text) Fasc. 1-19 @ 1/6 each                                                                | ... |
| Ma'ādir-i-Ālamgiri. (Text) Fasc. 1-6 @ 1/6 each                                                                     | ... |
| Nakhsbat-i-Fikr. (Text) Fasc. 1                                                                                     | ... |
| Nihānī's Khiradnāmah-i-Iskandari. (Text) Fasc. 1-2 @ 1/12 each                                                      | ... |
| Riyāz-u-Salātin. (Text) Fasc. 1-5 @ 1/6 each                                                                        | ... |
| Ditto (English) Fasc. 1-3                                                                                           | ... |
| Tabaqāt-i-Nādiri. (Text) Fasc. 1-5 @ 1/6 each                                                                       | ... |
| Ditto (English) Fasc. 1-14 @ 1/12 each                                                                              | ... |
| Ditto Index                                                                                                         | ... |
| Tārikh-i-Firūz Shāhi of Ziyāu-d-dīn Barni (Text) Fasc. 1-7 @ 1/6 each                                               | ... |
| Tārikh-i-Firūzshāhi, of Shāma-i-Sirāj Aif. (Text) Fasc. 1-6 @ 1/6 each                                              | ... |
| Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ 1/8 each                                                                      | ... |
| Wisā'il-Ilāmin. (Text) Fasc. 1-5 @ 1/6 each                                                                         | ... |
| Zafarnāmah, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ 1/6 each                                                        | ... |
| Tuzuk-i-Jahāngiri, (Eng.) Fasc. 1                                                                                   | ... |

### ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vol. VII, Vols. XI and XVII, and Vols. XII and XX @ 10/ each
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ 1/6 per No.; and from 1870 to date @ 1/8 per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (12), 1847 (12), 1848 (12), 1849 (12), 1850 (12), 1851 (12), 1852 (12), 1853 (12), 1854 (12), 1855 (12), 1856 (12), 1857 (12), 1858 (12), 1859 (12), 1860 (12), 1861 (12), 1862 (12), 1863 (12), 1864 (12), 1865 (12), 1866 (12), 1867 (12), 1868 (12), 1869 (12), 1870 (12), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (8), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6), 1886 (8), 1887 (7), 1888 (7), 1889 (10), 1890 (11), 1891 (7), 1892 (8), 1893 (11), 1894 (8), 1895 (7), 1896 (8), 1897 (8), 1898 (8), 1899 (8), 1900 (7) & 1901 (7), @ 1/8 per No. to Members and @ 2/ per No. to Non-Members.
- N.B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Vol.
4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1883 ...  
A sketch of the Turki language as spoken in Eastern Turkistan, by R. B. Shaw (Extra No., J.A.S.B., 1878) ...  
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J.A.S.B., 1868) ...  
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J.A.S.B., 1875) ...  
Introduction to the Maithili Language of North Bihār, by G. A. Grierson, Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J.A.S.B., 1882) ...
5. Anis-ul-Musharrāfin ...
6. Catalogue of Fossil Vertebrata ...
7. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal, by W. A. Bion ...
8. Ināyah, a Commentary on the Hidāyah, Vols. II and IV, @ 16/ each ...
9. Jawāmlu-l-'ilm ir-riyāzi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ...
10. Khizānatu-l-'ilm ...
11. Mahābhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each ...
12. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I-III, with 8 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ...
13. Sharaya-ool-Islām ...
14. Tibetan Dictionary, by Csoma de Kőrös ...
15. Ditto Grammar ...
16. Kuqmīraqabdmrta, Parts I & II @ 1/8/ ...
17. A descriptive catalogue of the paintings, statues, &c., in the rooms of the Asiatic Society of Bengal by G. R. Wilson ...
18. Memoir on maps illustrating the Ancient Geography of Kāśmir by M. A. Stein, Ph.D., Jl. Extra No. 2 of 1899 ...

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. 1-29 @ 1/ each

Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra

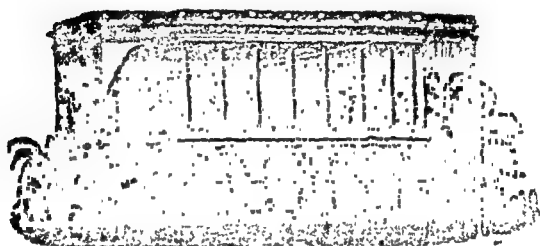
N.B.—All Cheques, Money Orders, &c., must be made payable to the "Asiatic Society," only.

Books are supplied by V.-P.P.

12-2-03.

BIBLIOTHECA INDICA:  
A  
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE  
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.  
NEW SERIES, No. 1068.



शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।  
ŚATASĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PARAMITĀ

A  
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE  
OF  
BUDDHA WITH HIS DISCIPLES  
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY  
PRATAPACANDRA GHOṢA.

PART I. FAS. 6.

CALCUTTA:  
PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,  
AND PUBLISHED BY THE  
ASIATIC SOCIETY, 57, PALE STREET,  
1904.



शिक्षितव्यं । चत्वारिमस्यक् प्रज्ञाणानि परिपूरयितुकामेन बोधि-  
मत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । चतुरस्रद्विपादान्  
परिपूरयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
शिक्षितव्यं । पञ्चेन्द्रियाणि परिपूरयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महा-  
मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । पञ्च बलानि परिपूरयितुकामेन  
बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । सप्तबोध्यङ्गानि  
परिपूरयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
शिक्षितव्यं । आर्याष्टाङ्ग मार्गं परिपूरयितुकामेन बोधिमत्त्वेन  
महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । चत्वार्यार्यसत्यानि परि-  
पूरयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं ।  
अष्टौविमोचान् परिपूरयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-  
पारमितायां शिक्षितव्यं । दशतथागत बलानि परिपूरयितुकामेन  
बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । चत्वारिवै-  
शारद्यानि परिपूरयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-  
मितायां शिक्षितव्यं । चतस्रः प्रतिसम्बिद्ः परिपूरयितुकामेन  
बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । महामैत्रीं  
परिपूरयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
शिक्षितव्यम् । महाकरुणं परिपूरयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महा-  
मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यं । अष्टादशाऽऽवेणिकान् बुद्ध-  
धर्मान् परिपूरयितुकामेन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
शिक्षितव्यं । बोध्यङ्गवर्तिं समाधिं समापन्तुकामेन बोधिमत्त्वेन  
महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिक्षितव्यम् ।

यत्र प्रथमध्याननिरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय द्वितीयं ध्यानं समापद्यते । द्वितीयात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय तृतीयं ध्यानं समापद्यते । तृतीयात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय चतुर्थं ध्यानं समापद्यते । चतुर्थात् ध्यानाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय मैत्री-समाधिं समापद्यते । मैत्र्याः समाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय करुणामाधिं समापद्यते । करुणामाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निराधाद्भुत्याय मुदिताममाधिं समापद्यते । मुदितासमाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्यायोपेक्षा-समाधिं समापद्यते । उपेक्षामाधेर्युत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्यायाऽऽकाशाऽऽनन्त्याऽऽयतनं समापद्यते । आकाशा-

\* निरुध्यते प्रज्ञाऽनेनेति निरोधः परं वैराग्यमिति पातञ्जलभाष्ये वाच-  
स्पतिमिश्रकृतटीका ।

† समाधिप्रज्ञाप्रभवः संस्कारोद्युत्यानसंस्कारशेषं बाधते । युत्यान-  
संस्काराऽभिभवात् तत् प्रभवाः प्रत्यया न भवन्तीति पातञ्जलदर्शनैय-  
व्यासभाष्यम् तज्जः संस्कारोऽन्यसंस्कारप्रतिवन्धी । पातञ्जलदर्शनसमा-  
धिपाद ५१ सूत्रम् ।

‡ मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षानां सुखदुःखपुण्याऽपुण्यविषयाणां भावना-  
तश्चित्तं प्रसादनं । पातञ्जलदर्शन समाधिपाद (३३) सूत्रम् ।  
तत्र सर्वप्राणिषु सुखसम्भोगापन्नेषु मैत्रीं भावयेत् । दुःखितेषु  
करुणां । पुण्यात्मकेषु—मुदितां । अपुण्यशीलेषु पेक्षाम् । एवमस्य-  
भावयतः शुक्लोधर्म उपजायते । ततश्चित्तं प्रसौदति । प्रसन्नमेकारं  
स्थितिपदं लभते ॥ पातञ्जलदर्शनसमाधिपाद (३३) सूत्रभाष्यम् ।

ऽऽनन्त्याऽऽयतनाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय  
 आकिञ्चन्याऽऽयतनं समापद्यते । आकिञ्चन्यायतनाद्भुत्याय निरोधः  
 समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय विज्ञानानन्त्याऽऽयतनं समापद्यते ।  
 विज्ञानाऽऽनन्त्याऽऽयनाद्भुत्याय निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय  
 नैव संज्ञानाऽसंज्ञाऽऽयतनं समापद्यते । नैवसंज्ञानासंज्ञाऽऽयननाद्भुत्याय  
 निरोधः समापद्यते । निरोधाद्भुत्याय सिंहविक्रमिन्तं समाधिं  
 समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि-  
 तव्यं । सिंहविक्रीडितं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महा-  
 मत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्व्वधारणीमुखसमाधिमुखानि  
 प्रतिलब्धुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।  
 शूरशर्मं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-  
 मितायां शिञ्चितव्यं । रत्नमुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन  
 महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । चन्द्रप्रभं समाधिं समा-  
 पत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।  
 चन्द्रध्वजकेतुं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-  
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्व्वधर्ममुद्रागतं समाधिं समापत्तुकामेन  
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । अवलोकित-  
 मुद्रां समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-  
 मितायां शिञ्चितव्यं । धर्मधातुनियतं समाधिं समापत्तुकामेन  
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । नियतध्वज-  
 केतुं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-  
 मितायां शिञ्चितव्यं । वज्रोपमं समाधिं समापत्तुकामेन बोधिसत्त्वेन

महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मप्रवेशमुक्तं दमा  
 ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि  
 तव्यं । समाधिगज समाधिं ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन  
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । राजमुद्रां समाधिं ममापत्तुकामेन  
 बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । वज्र  
 समाधिं ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां  
 शिञ्चितव्यं । समुद्रतं समाधिं ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन  
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मनिरुक्तिं नियतप्रवे  
 शमाधिं ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां  
 शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मज्ञानाऽधिवासनप्रवेशं समाधिं ममापत्तुकामेन  
 बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । दशदिग्  
 व्यवलोकितं समाधिं ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञा  
 पारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधारणीमुखमुद्रां समाधिं ममापत्तु  
 कामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।  
 सर्वधर्माऽसम्प्रगेषं समाधिं ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन  
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्वधर्मसमवशरणाकारमुद्रां समाधिं  
 ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चि  
 तव्यं । आकाशस्थानस्थितं समाधिं ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन  
 महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । त्रिमण्डलपरिशुद्धं  
 समाधिं ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां  
 शिञ्चितव्यं । अच्युताऽभिज्ञां समाधिं ममापत्तुकामेन बोधिमत्तेन  
 महामत्तेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पात्रगतं समाधिं समा-

पञ्चकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।  
भञ्जाचक्रैयूरं ममाधिं ममापञ्चकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञा-  
पारमितायां शिञ्चितव्यं । सर्व्वमेतन्निर्दण्डं ममाधिं ममापञ्चकामेन  
बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । चतुर्मार-  
दलनिराकरणं ममाधिं ममापञ्चकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन  
प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । आकाशाऽमङ्गविमुक्तिनिरूपलेपं  
ममाधिं ममापञ्चकामेन बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
शिञ्चितव्यं । इति क्षैतान्यन्यानि च ममाधिमुखानि प्रतिलब्धकामेन  
बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।

पुनरपरं भगवन् सर्व्वसत्त्वानामभिप्रायान् परिपूरयितुकामेन  
बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं । पुनरपरं  
भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन कुशलमूलानिपरिपूरयितुकामेन यैः  
कुशलमूलैः परिपूर्णं नाऽप्रायेषु पतति । न क्षीनवृत्तेषूपपद्यते । न  
आवकभूमौ न प्रत्येकबुद्धभूमौ तिष्ठति । न च बोधिसत्त्वो महा-  
सत्त्वो मूर्धाम्\* पततीति । प्रज्ञापारमितायां शिञ्चितव्यं ।

अथायुष्माञ्छारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । कथ-  
मायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वो मूर्धानं पतति । एव सुक्ते  
आयुष्मान् सुभूतिरायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । यदायुष्मन्

\* मूर्धानं इति पुस्तकपञ्चके पाठः मुधाशब्दो व्यर्थार्थः व्यामोधर्मा-  
टण्णा ततश्च व्यर्थधर्माभिलाष इति तदर्थः । मुधाशब्दो ह्रस्वादिः  
प्रतिभाति ।



तायां चरन् रूपमप्रणिहितमित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति ।  
वेदनामप्रणिहितेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संज्ञामप्र-  
णिहितेत्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । संस्कारानप्रणिहित-  
मित्यभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । विज्ञानमप्रणिहितमित्य-  
भिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । इयमुच्यते आयुष्मन् शारदती-  
पुत्र बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मवृष्णा आमः ।

इदं रूपं प्रहातव्यमनेनरूपं प्रहातव्यं । इयं वेदनाप्रहातव्या  
अनेन वेदनाप्रहातव्या । इयं संज्ञाप्रहातव्या अनेन संज्ञाप्रहातव्या ।  
इमे संस्काराः प्रहातव्याः । अनेन संस्काराः प्रहातव्याः । इदं  
विज्ञानं प्रहातव्यम् । अनेन विज्ञानं प्रहातव्यमिति । इदं दुःखं  
परिजेयं । अनेन दुःखं परिजेय मिति । अयं समुदयः प्रहातव्यः ।  
अनेन समुदयः प्रहातव्यः इति । अयं निरोधः साक्षात् कर्त्तव्यः ।  
अनेन निरोधः साक्षात् कर्त्तव्यः । अयं मार्गोभावयितव्यः । अनेन  
मार्गोभावयितव्यः इति । अयं संक्लेशः । इदं व्यवदानमिति । इमे  
धर्माः सेवितव्याः । इमे धर्मा न सेवितव्याः । इह बोधिसत्त्वेन  
महामत्त्वेन चरितव्यमिह न चरितव्यमिति । अयं बोधिसत्त्वस्य  
महामत्त्वस्य मार्गोऽयं न मार्ग इति । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य  
शिक्षेयं न शिक्षेति । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दानपारमितेयं  
न दानपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य शीलपारमितेयं  
न शीलपारमितेति । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य चान्तिपारमि-  
तेयं न चान्तिपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य वीर्यपार-  
मितेयं न वीर्यपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य ध्यानपार-

मितेयं न ध्यानपारमिता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमि-  
मितेयं न प्रज्ञापारमिता । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योपाय कौश-  
लमिदमनुपायकौशलमिति । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य न्यामः ।

सचेदायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
चरन्निमान् धर्मानिवमभिनिविशतेऽधितिष्ठति संजानाति । अयं  
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽऽनुलोमिकीधर्मदृष्ट्या आमः । आह ।  
कतम आयुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य न्यामः । सुभूति-  
राह । द्वायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-  
तायां चरन्नाध्यात्मशून्यतायामध्यात्मवद्दिद्धाशून्यतां समनुपश्यति ।  
न वद्दिद्धाशून्यतायां अध्यात्मशून्यतां समनुपश्यति । न वद्दिद्धा-  
शून्यतायामध्यात्मवद्दिद्धाशून्यतां समनुपश्यति । नाऽध्यात्मशून्यतायां  
वद्दिद्धाशून्यतां समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवद्दिद्धाशून्यतायां शून्यता-  
शून्यतां समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायामध्यात्मवद्दिद्धाशून्यतां  
समनुपश्यति । न शून्यताशून्यतायां महाशून्यतां समनुपश्यति ।  
न महाशून्यतायां परमार्थशून्यतां समनुपश्यति । न परमार्थ-  
शून्यतायां महाशून्यतां समनुपश्यति । न परमार्थशून्यतायां  
संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायां परमार्थशून्यतां  
समनुपश्यति । न संस्कृतशून्यतायामसंस्कृतशून्यतां समनुपश्यति ।  
नाऽसंस्कृतशून्यतायां संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । नाऽसंस्कृतशून्य-  
तायामनवराऽयशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनवराऽयशून्यतायाम-  
संस्कृतशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनवराऽयशून्यतायामनवकारशून्यतां  
समनुपश्यति । नाऽनवकारशून्यतायामनवराऽयशून्यतां समनुपश्य-

ति । नाऽनवकारशून्यतायामन्यन्तशून्यतां समनुपश्यति । नाऽन्य  
 शून्यतायां प्रकृतिशून्यतां समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायामन्य  
 न्तशून्यतां समनुपश्यति । न प्रकृतिशून्यतायां सर्वधर्मशून्यतां  
 समनुपश्यति । न सर्वधर्मशून्यतायां प्रकृतिशून्यतां समनुपश्यति ।  
 न सर्वधर्मशून्यतायां खलचणशून्यतां समनुपश्यति । न खलचण  
 शून्यतायां सर्वधर्मशून्यतां समनुपश्यति । न खलचणशून्यतायामन्य  
 नुपलभशून्यतां समनुपश्यति । नाऽनुपलभशून्यतायां खलचणशून्य  
 तां समनुपश्यति । नाऽनुपलभशून्यतायामभावशून्यतां समनुपश्यति ।  
 नाऽभावशून्यतायामनुपलभशून्यतां समनुपश्यति । नाऽभावशून्यतायामन्य  
 स्वभावशून्यतां समनुपश्यति । न स्वभावशून्यतायामभावशून्यतां  
 समनुपश्यति । न स्वभावशून्यतायामभावस्वभावशून्यतां समनुप  
 श्यति । नाऽभावस्वभावशून्यतायां सर्वधर्मशून्यतां समनुपश्यति ।

एवं खत्वायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमि  
 तायां चरन् बोधिसत्त्वस्याममवक्रामति । पुनरपरमायुष्मञ्छारदती  
 पुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरतैवं शिचित्तव्यम  
 यया शिचिमाणेन रूपं ज्ञातव्यं तेन च न मन्तव्यं\* । वेदनाज्ञातव्य-

\* अत्रार्थः भावः । लौकिकानामिव प्रज्ञापारमितायां चरतां बोधि-  
 सत्त्वानामपि ज्ञानजनकेन्द्रियादिनामयोमत्वात् रूपादिज्ञानमवश-  
 म्भावि । मति च रूपादीनां ज्ञाने तत्र रागद्वेषादयोऽप्यवशम्भाविनः ।  
 अतस्तेषु ज्ञातेष्वपि रूपादियु श्रमिमानं न कर्तव्यमित्युपदिशति  
 रूपं ज्ञातव्यमित्यादिना । तथाच परकीयधनएतादी मूलेषु यथा  
 तत्र-इमिमानाऽभावाद्गन्तादयो नापन्ते एवं रागद्वेषादि रूपादि-

तथा च वेदनया न मन्तव्यं । संज्ञा ज्ञातव्या तथा च संज्ञया न मन्तव्यं । संस्काराज्ञातव्याः तैश्च संस्कारैर्न मन्तव्यं । विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च विज्ञानेन न मन्तव्यं । चक्षुर्ज्ञातव्यं तेन च चक्षुषा न मन्तव्यं । श्रोत्रं ज्ञातव्यं तेन च श्रोत्रेण न मन्तव्यं । घ्राणं ज्ञातव्यं तेन च घ्राणेन न मन्तव्यं । जिह्वा ज्ञातव्या तथा च जिह्वया न ज्ञातव्यं । कायं ज्ञातव्यं तेन च कायेन न मन्तव्यं । मनोज्ञातव्यं तेन च मनसा न मन्तव्यं । रूपं ज्ञातव्यं तेन च रूपेण न मन्तव्यं । शब्दोज्ञातव्यस्तेन च शब्देन न मन्तव्यं । गन्धोज्ञातव्यस्तेन च गन्धेन न मन्तव्यं । रसोज्ञातव्यस्तेन च रसेन न मन्तव्यं । स्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च स्पर्शेन न मन्तव्यं । धर्माज्ञातव्यास्तैश्च धर्मैर्न मन्तव्यं । चक्षुर्विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च चक्षुर्विज्ञानेन न मन्तव्यं । श्रोत्रविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च श्रोत्रविज्ञानेन न मन्तव्यं । घ्राणविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च घ्राणविज्ञानेन न मन्तव्यं । जिह्वाविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च जिह्वाविज्ञानेन न मन्तव्यं । कायविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च कायविज्ञानेन न मन्तव्यं । मनोविज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च मनोविज्ञानेन न मन्तव्यम् ।

चक्षुः संस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च चक्षुः संस्पर्शेन न मन्तव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च श्रोत्रसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । घ्राणसंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च घ्राणसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । जिह्वासंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च जि-

ह्वासंस्पर्शोज्ञातव्यस्तेन च जिह्वासंस्पर्शेन न मन्तव्यम् । अतएव शृणुवंशकाले "असक्तः सुखमन्वभू"दित्युक्तं भगवद्गीतायामपि युक्त्यादिपाठपाठस्तत्ति-  
कौर्मु लोकासंश्रयमित्युक्तम् ।

ज्ञासंस्पर्शेन न मन्तव्यं । कायसंस्पर्शो ज्ञातव्यस्तेन च कायसंस्पर्शं न मन्तव्यं । मनः संस्पर्शो ज्ञातव्यस्तेन च मनः संस्पर्शेन न मन्तव्यं ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्यया वेदना ज्ञातव्या । तथा च चक्षुः संस्पर्शं वेदनया न मन्तव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । जिह्वसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या । तथा च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या । तथा च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यम् ।

पृथिवीधातुर्ज्ञातव्यस्तेन च पृथिवीधातुना न मन्तव्यं । अग्निधातुर्ज्ञातव्यस्तेन चाऽग्निधातुना न मन्तव्यं । तेजोधातुर्ज्ञातव्यस्तेन चाऽतेजोधातुना न मन्तव्यं । वायुधातुर्ज्ञातव्यस्तेन च वायुधातुना न मन्तव्यं । आकाशधातुर्ज्ञातव्यस्तेन चाऽआकाशधातुना न मन्तव्यं । विज्ञानधातुर्ज्ञातव्यस्तेन च विज्ञानधातुना न मन्तव्यं । अविज्ञानं ज्ञातव्यं तथा चाऽविद्यया न मन्तव्यं । संस्कारा ज्ञातव्यास्तैश्च संस्कारा न मन्तव्यं । विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च विज्ञानेन न मन्तव्यं । नाना रूपं ज्ञातव्यं तेन च नामरूपेण न मन्तव्यं । षडायतनं ज्ञातव्यं तेन च षडायतनेन न मन्तव्यं । स्पर्शो ज्ञातव्यस्तेन च स्पर्शेन न मन्तव्यं । वेदना ज्ञातव्या तथा च वेदनया न मन्तव्यं । दृष्टिः ज्ञातव्या तथा च दृष्ट्या न मन्तव्यं । उपादानं ज्ञातव्यं तेन च उपादानेन न मन्तव्यं । भवो ज्ञातव्यस्तेन च भवेन न मन्तव्यं । आ



ज्ञासंस्पर्शेन न मन्तव्यं । कायसंस्पर्शो ज्ञातव्यस्तेन च कायसंस्पर्शेन न मन्तव्यं । मनः संस्पर्शो ज्ञातव्यस्तेन च मनः संस्पर्शेन न मन्तव्यं ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्यया वेदना ज्ञातव्या । तथा च चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या । तथा च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या तथा च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यं । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ज्ञातव्या । तथा मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया न मन्तव्यम् ।

पृथिवीधातुर्ज्ञातव्यस्तेन च पृथिवीधातुना न मन्तव्यं । अतुर्ज्ञातव्यस्तेन चाऽथातुना न मन्तव्यं । तेजोधातुर्ज्ञातव्यस्तेन तेजोधातुना न मन्तव्यं । वायुधातुर्ज्ञातव्यस्तेन च वायुधातुना न मन्तव्यं । आकाशधातुर्ज्ञातव्यस्तेन चाकाशधातुना न मन्तव्यं । विज्ञानधातुर्ज्ञातव्यस्तेन च विज्ञानधातुना न मन्तव्यं । अविज्ञानधातुर्ज्ञातव्यस्तेन च अविज्ञानधातुना न मन्तव्यं । ज्ञातव्या तथा चाऽविद्यया न मन्तव्यं । मंस्काराज्ञातव्यास्तैश्च मंसं न मन्तव्यं । विज्ञानं ज्ञातव्यं तेन च विज्ञानेन न मन्तव्यं । न रूपं ज्ञातव्यं तेन च नामरूपेण न मन्तव्यं । पड़ापतनं ज्ञातव्यं तेन च पड़ापतनेन न मन्तव्यं । स्पर्शो ज्ञातव्यस्तेन च स्पर्शेन न मन्तव्यं । वेदना ज्ञातव्या तथा च वेदनया न मन्तव्यं । दृष्टिः ज्ञातव्या तथा च दृष्ट्या न मन्तव्यं । उपादानं ज्ञातव्यं तेन च उपादानेन न मन्तव्यं । भवो ज्ञातव्यस्तेन च भवेन न मन्तव्यं । ज्ञा

ज्ञातव्या तथा च जात्या न मन्तव्यं । जरामरणं ज्ञातव्यं तेन च  
जरामरणेन न मन्तव्यं ।

दानपारमिता ज्ञातव्या तथा च दानपारमितया न मन्तव्यं ।  
शीलपारमिता ज्ञातव्या तथा च शीलपारमितया न मन्तव्यं ।  
चान्तिपारमिता ज्ञातव्या तथा च चान्तिपारमितया न मन्तव्यं ।  
वीर्यपारमिता ज्ञातव्या तथा च वीर्यपारमितया न मन्तव्यं ।  
ध्यानपारमिता ज्ञातव्या तथा च ध्यानपारमितया न मन्तव्यं ।  
प्रज्ञापारमिता ज्ञातव्या तथा च प्रज्ञापारमितया न मन्तव्यं ।

अध्यात्मशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽध्यात्मशून्यतया न मन्तव्यं ।  
बहिर्द्धाशून्यता ज्ञातव्या तथा च बहिर्द्धाशून्यतया न मन्तव्यं ।  
अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतया न  
मन्तव्यं । शून्यताशून्यता ज्ञातव्या तथा च शून्यताशून्यतया न  
मन्तव्यं । महाशून्यता ज्ञातव्या तथा च महाशून्यतया न मन्तव्यं ।  
परमाऽर्थशून्यता ज्ञातव्या तथा च परमाऽर्थशून्यतया न मन्तव्यं ।  
संस्कृतशून्यता ज्ञातव्या तथा च संस्कृतशून्यतया न मन्तव्यं ।  
असंस्कृतशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽसंस्कृतशून्यतया न मन्तव्यं ।  
अत्यन्तशून्यता ज्ञातव्या तथा च अत्यन्तशून्यतया न मन्तव्यं ।  
अनवराऽयशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽनवराऽयशून्यतया न  
मन्तव्यं । अनवकारशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽनवकारशून्यतया न  
मन्तव्यं । अनुपलम्भशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽनुपलम्भशून्यतया  
न मन्तव्यं । अभावशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽभावशून्यतया न  
मन्तव्यं । स्वभावशून्यता ज्ञातव्या तथा च स्वभावशून्यतया न



मन्तव्यं । खलचणशून्यता ज्ञातव्या तथा च खलचणशून्यता  
मन्तव्यं । अभावखभावशून्यता ज्ञातव्या तथा चाऽभावखभावशून्यता  
तथा न मन्तव्यं ।

ध्यानानि ज्ञातव्यानि तैश्च ध्यानैर्न मन्तव्यं । अप्रमाणानि ज्ञातव्यानि  
तैश्चाऽप्रमाणैर्न मन्तव्यं । आरूप्यसमापत्तयो ज्ञातव्यास्ताभिश्चाऽऽरूप्यसमापत्तिभिर्न  
मन्तव्यं । अभिज्ञाः ज्ञातव्यास्ताभिश्चाऽभिज्ञाभिर्न मन्तव्यं । पञ्चचक्षुषि ज्ञातव्यानि तैश्च  
पञ्चचक्षुर्भिर्न मन्तव्यं । स्मृत्युपस्थानानि ज्ञातव्यानि तैश्च स्मृत्युपस्थानैर्न मन्तव्यं । सम्यक्  
प्रहाणानि ज्ञातव्यानि तैश्च सम्यक्प्रहाणैर्न मन्तव्यं । षड्विपादा ज्ञातव्यास्तैश्च षड्विपादैर्न मन्तव्यं ।  
दन्द्रियाणि ज्ञातव्यानि तैश्च दन्द्रियैर्न मन्तव्यं । बलानि ज्ञातव्यानि तैश्च बलैर्न मन्तव्यं ।  
बोधज्ञानानि ज्ञातव्यानि तैश्च बोधज्ञानैर्न मन्तव्यं । श्रुत्याऽष्टाऽङ्गमार्गे ज्ञातव्यस्तेन चाख्याऽष्टाऽङ्गमार्गेण न मन्तव्यं । आर्यसत्यानि  
ज्ञातव्यानि तैश्चार्यसत्यैर्न मन्तव्यं । अष्टौ विमोक्षा ज्ञातव्यास्तैश्चाष्टौ विमोचैर्न मन्तव्यं ।  
नवाऽनुपूर्वविहारसम्पत्तयो ज्ञातव्यास्ताभिश्च नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभिर्न मन्तव्यं ।  
शून्यतानि मिताऽप्रणिहितविमोचमुखानि ज्ञातव्यानि तैश्च शून्यतानि मिताऽप्रणिहितविमोचमुखैर्न मन्तव्यं ।  
समाधयो ज्ञातव्यास्तैश्च समाधिभिर्न मन्तव्यं । धारणीमुखानि ज्ञातव्यानि तैश्च धारणीमुखैर्न मन्तव्यं ।  
दशतथागतबलानि ज्ञातव्यानि तैश्च दशतथागतबलैर्न मन्तव्यं । चत्वारि वैशारद्यानि ज्ञातव्यानि तैश्च  
वैशारद्यैर्न मन्तव्यं । चतस्रः प्रतिमम्बिदो ज्ञातव्याः ताभिश्च प्रतिमम्बिद्भिर्न मन्तव्यं । महामैत्री ज्ञातव्या तथा च महामैत्र्या  
न मन्तव्यं । महाकरुणा ज्ञातव्या तथा च महाकरुणया न

मन्तव्यं । अष्टादशाऽऽवेणिकबुद्धधर्माज्ञातव्यास्तैश्चाऽष्टादशाऽऽवेणिक-  
बुद्धधर्मैर्न मन्तव्यं ।

एवं खलु आयुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-  
शारमितायां चरतातेनाऽपि बोधिचित्तेन न मन्तव्यं । असमसम-  
चित्तेन न मन्तव्यं । उदारचित्तेन न मन्तव्यं । तत्कस्य हेतोस्त-  
याहि तच्चित्तमचित्तं प्रकृतिस्थितस्य प्रभास्वरता । आह । कापुन-  
रायुष्मन् सुभूते चित्तस्य प्रकृतिप्रभास्वरता । सुभूतिराह । यदा-  
युष्मञ्चारद्वतीपुत्र चित्तं न रागेण संयुक्तं न दिसंयुक्तं न संयोजनैः  
संयुक्तं न विसंयुक्तं । न दृष्टिकृतैः संयुक्तं न विसंयुक्तं । न आवकचित्ते-  
न संयुक्तं न विसंयुक्तं । न प्रत्येकबुद्धचित्तेन संयुक्तं न विसंयुक्तं । इदमा-  
युष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चित्तस्य प्रकृतिप्रभास्व-  
रता । आह । किं पुनरायुष्मन् सुभूते अस्ति तच्चित्तं यच्चित्तमचि-  
त्तं । सुभूतिराह । किं पुनरायुष्मन् शारद्वतीपुत्र या अचित्तता  
तत्राऽस्तिताया अस्तिता वा नाऽस्तितावा न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
आह नोहीदं आयुष्मन् सुभूते । सुभूतिराह । स चेदायुष्मञ्चार-  
द्वतीपुत्र तत्राऽस्तिताया अस्तिता वानाऽस्तिता वानसंविद्यते नोपल-  
भ्यते । अपि तु युक्तस्ते एषपर्यन्तयोगोयदायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र एवमा-  
हाऽस्ति तच्चित्तमचित्तमिति । आह । का पुनरायुष्मन् सुभूते  
अचित्तता । सुभूतिराह । अविकारा अविकल्पा आयुष्मञ्चारद्वती-  
पुत्राऽचित्ततायाः सर्वधर्माणां तथता । इयमुच्यते अचिन्त्या  
अचित्तता । आह । किं पुनरायुष्मन् सुभूते यथैवचित्तमविकारम-  
विकल्पं तथैवरूपमप्यविकारमविकल्पं तथैव वेदनाऽप्यविकारा अवि-

कल्पा । तथैव संज्ञाप्यविकारा अविकल्पा । तथैव संस्कारा अप्यवि-  
कारा अविकल्पाः । तथैव विज्ञानमप्यविकारमविकल्पम् ।

तथैव चित्तमविकारमविकल्पं तथैव चक्षुरप्यविकारमविकल्पं ।  
तथैव श्रोत्रमप्यविकारमविकल्पं । तथैव घ्राणमप्यविकारमप्यविकल्पं ।  
तथैव जिह्वाऽप्यविकारा अविकल्पा । तथैव कायोऽप्यविकारो-  
ऽविकल्पः । तथैव मनोऽप्यविकारमविकल्पं । तथैव चित्तमविकारम-  
विकल्पं । तथैव रूपमप्यविकारमविकल्पं । तथैव शब्दोऽप्यविकारो-  
ऽविकल्पः । तथैव गन्धोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव रसोऽप्यविकारो-  
ऽविकल्पः । तथैव स्पर्शोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मा अप्यवि-  
कारा अविकल्पाः । तथैव चित्तमप्यविकारमविकल्पं । तथैव चक्षु-  
र्धातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव रूपधातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।  
तथैव चक्षुर्विज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव श्रोत्रधातुरप्यवि-  
कारोऽविकल्पः । तथैव शब्दधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव  
श्रोत्रविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव घ्राणधातुरप्यवि-  
कारोऽविकल्पः । तथैव गन्धधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव  
घ्राणविज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव जिह्वाधातुरप्यवि-  
कारोऽविकल्पः । तथैव रसधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव जिह्वा-  
विज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव कायधातुरप्यविका-  
रोऽविकल्पः । तथैव स्पर्शधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव काय-  
विज्ञानधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव मनोधातुरप्यविकारोऽ-  
विकल्पः । तथैव धर्मधातुरप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव मनोविज्ञान-  
धातुरप्यविकारोऽविकल्पः ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽविद्याऽप्यविकाराऽविकल्पा ।  
तथैव संस्कारा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव विज्ञानमप्यविकार-  
मविकल्पं । तथैव नामरूपमप्यविकारमविकल्पं । तथैव षडायतन-  
मप्यविकारमविकल्पं । तथैव स्वर्गाऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव  
वेदनाऽप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव तृणाप्यविकारा अविकल्पाः ।  
तथैवोपादानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव भवोऽप्यविकारोऽविकल्पः ।  
तथैव जातिरप्यविकारा अविकल्पा । तथैव जरामरणमप्यविकार-  
मविकल्पं ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैव दानपारमिताऽप्यविकारा-  
ऽविकल्पा । तथैव शौचपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव  
चान्तिपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव वीर्यपारमिताऽप्यवि-  
काराऽविकल्पा । तथैव ध्यानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव  
प्रज्ञापारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽध्यात्मशून्यताऽप्यविकारा-  
ऽविकल्पा । तथैव वहिर्द्विशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽध्यात्म-  
वह्निर्द्विशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव शून्याशून्यताऽप्यविकारा-  
ऽविकल्पा । तथैव महाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव परामा-  
स्यशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव संकृतशून्यताऽप्यविकारा-  
ऽविकल्पा । तथैवाऽत्यन्तशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवरा-  
स्यशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवकारशून्यताऽप्यविकारा-  
ऽविकल्पा । तथैव प्रकृतिशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव सर्वधर्म-  
शून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव स्वलक्षणशून्यताऽप्यविकाराऽवि-

कल्पा । तथैवाऽनुपलम्भशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽभा  
शून्यताप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽ  
कल्पा । तथैवाऽभा स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैव सृत्युपस्थानान्यविकारा  
विकल्पानि । तथैव सम्यक् प्रज्ञाणान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथै  
चर्हिपादा अथविकारा अविकल्पाः । तथैवेन्द्रियाण्यविकाराऽ  
कल्पानि । तथैव ध्यानान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव बोधज्ञान  
विकाराण्यविकल्पानि । तथैवार्य्याऽष्टाऽङ्गमार्गाऽप्यविकारोऽविकल्पाः ।  
तथैवार्य्यमत्यान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव ध्यानान्यविकाराण्य  
कल्पानि । तथैवाऽप्रमाणान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवाऽरूपम  
पत्तयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैवाष्टौ निमोचा अथविकार  
अविकल्पाः । तथैव नवाऽनुपूर्वविहारममापत्तयोऽप्यविकारा अवि  
कल्पाः । तथैव शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुमान्यविकारा  
विकल्पानि । तथैवाऽभिज्ञाऽप्यविकाराः अविकल्पा । तथैव महा  
धयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैव धारणीमुमान्यविकारा  
विकल्पानि । तथैव दृशतयागतयत्नान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव  
वेगारयान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव शतस्यः प्रतिगमिशो  
विकारा अविकल्पाः । तथैव महासंघयविकाराऽविकल्पा । तथैव  
महाकल्याण्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽष्टादशार्थनिकृष्टवर्ण  
विकारा अविकल्पाः ।

यथैव चित्तमविकारमविकल्पं । तथैव सृत्युपस्थानान्यविकारा  
विकल्पानि । तथैव सम्यक् प्रज्ञाणान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथै  
चर्हिपादा अथविकारा अविकल्पाः । तथैवेन्द्रियाण्यविकाराऽ  
कल्पानि । तथैव ध्यानान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव बोधज्ञान  
विकाराण्यविकल्पानि । तथैवार्य्याऽष्टाऽङ्गमार्गाऽप्यविकारोऽविकल्पाः ।  
तथैवार्य्यमत्यान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव ध्यानान्यविकाराण्य  
कल्पानि । तथैवाऽप्रमाणान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवाऽरूपम  
पत्तयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैवाष्टौ निमोचा अथविकार  
अविकल्पाः । तथैव नवाऽनुपूर्वविहारममापत्तयोऽप्यविकारा अवि  
कल्पाः । तथैव शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुमान्यविकारा  
विकल्पानि । तथैवाऽभिज्ञाऽप्यविकाराः अविकल्पा । तथैव महा  
धयोऽप्यविकाराः अविकल्पाः । तथैव धारणीमुमान्यविकारा  
विकल्पानि । तथैव दृशतयागतयत्नान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव  
वेगारयान्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव शतस्यः प्रतिगमिशो  
विकारा अविकल्पाः । तथैव महासंघयविकाराऽविकल्पा । तथैव  
महाकल्याण्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽष्टादशार्थनिकृष्टवर्ण  
विकारा अविकल्पाः ।

तथैवऽनागामिफलमप्यविकारमविकल्पं । तथैवाऽर्हत्वमप्यविकारम-  
विकल्पं । तथैव प्रत्येकबोधिरप्यविकाराविकल्पा । तथैव मार्गाकार-  
ज्ञताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव सर्वाकारज्ञताऽप्यविकाराऽवि-  
कल्पा ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुष्मज्ज्वारद्वतीपुत्र यथैवचित्तमचित्त-  
मविकारमविकल्पं । तथैव चक्षुरप्यविकारमविकल्पं । तथैव श्रोत्र-  
मप्यविकारमविकल्पं । तथैव घ्राणमप्यविकारमविकल्पं । तथैव  
जिह्वाऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव कायोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव  
मनोऽप्यविकारमविकल्पं ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव रूपमप्यविकार-  
मविकल्पं । तथैव शब्दोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव गन्धोऽप्यवि-  
कारोऽविकल्पः । तथैव रसोऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैव स्पर्शोऽप्य-  
विकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मा अप्यविकारा अविकल्पाः ।

\* यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव चक्षुर्धातुरप्यवि-

\* पूर्वं चित्तस्य प्रकृतिः प्रभास्वरताऽभिहिता साच प्रकृत्यास्वभावेन  
प्रभास्वरता स्वप्रकाशरूपता । तथाच तस्य प्रकृतिः प्रभास्वरतया  
तस्य ज्ञानस्वरूपप्रकाशने नान्यस्यचित्तस्यापेक्षाऽस्तीति चित्तमचित्तं  
चित्तान्तरं शून्यं चित्तस्य चित्तान्तरापेक्षाया मनवस्था प्रसङ्गात् एवं  
बौद्धमते चित्तस्य क्षणिकतया न विकार विकल्पयोः सम्भवं । विक्का-  
रोहि स्थिरस्य दुग्धादेर्दध्यादिरूपोदृष्टः एवं स्थिरस्य स्वर्णादेः कुण्डल-  
वल्यादिविविधकल्पनारूपो विकल्पो दृश्यते । बौद्धमते तु सव्यपदा-  
र्थानां क्षणिकतया न कुत्रापि पदार्थे विकारविकल्पयोः सम्भावेनेति  
मनसिहाय सुभूतिः शारद्वतीपुत्रेण अग्रमुखेनाभिहितं सर्वमनूया-

कारोऽविकल्पः । तथैव गन्धधातुरणविकारोऽविकल्पः । तथैव चक्षुर्वि-  
 ज्ञानधातुरणविकारोऽविकल्पः । तथैव श्रोत्रधातुरणविकारोऽविक-  
 ल्पः । तथैव गन्धधातुरणविकारोऽविकल्पः । तथैव श्रोत्रविज्ञानधातु-  
 रणविकारोऽविकल्पः । तथैव घ्राणधातुरणविकारोऽविकल्पः । तथैव-  
 गन्धधातुरणविकारोऽविकल्पः । तथैव घ्राणविज्ञानधातुरणविकारो-  
 ऽविकल्पः । तथैव भिक्काधातुरणविकारोऽविकल्पः । तथैव रसधातु-  
 रणविकारोऽविकल्पः । तथैव जिह्वाविज्ञानधातुरणविकारोऽविकल्पः ।  
 तथैव कायधातुरणविकारोऽविकल्पः । तथैव स्पर्शधातुरणविकारो-  
 ऽविकल्पः । तथैव कायविज्ञानधातुरणविकारोऽविकल्पः । तथैव मनो-  
 धातुरणविकारोऽविकल्पः । तथैव धर्मधातुरणविकारोऽविकल्पः ।  
 तथैव मनोविज्ञानधातुरणविकारोऽविकल्पः ।

तथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽविद्याऽप्यविकारा-  
 ऽविकल्पा । तथैव संस्कारा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैव  
 विज्ञानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव नामरूपमप्यविकारमविकल्पं ।  
 तथैव षडायतनमप्यविकारमविकल्पं । तथैव स्रग्गोऽप्यविकारो-  
 ऽविकल्पः । तथैव वेदनाऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव तृष्णाऽप्यविका-  
 राऽविकल्पा । तथैवोपादानमप्यविकारमविकल्पं । तथैव भवोऽप्यवि-  
 कारोऽविकल्पः । तथैव जातिरणविकाराऽविकल्पा । तथैव जरामर-  
 णमप्यविकारमविकल्पं । तथैव दानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।  
 तथैव शीलपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव चान्तिपारमिता-

ऽङ्गीकरोति यथैवेत्यादिना । चित्तदृष्टान्तेन चक्षुरादौ तदुपपादयति  
 तथैवेत्यादिना । एतन्मते चित्तमनसोर्भेदात् न दृष्टान्ताऽनुपपत्तिः ।

ष्यविकाराऽविकल्पा । तथैव वीर्यपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।  
तथैव ध्यानपारमिताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव प्रज्ञापारमिता-  
प्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैवचित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैवाऽध्यात्मशून्यताऽप्य-  
विकाराऽविकल्पा । तथैव वहिर्द्वाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथै-  
वाऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव शून्यताशून्यता-  
प्यविकाराऽविकल्पा । तथैव महाशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।  
तथैव परमाऽर्थशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव संकृतशून्यताऽप्य-  
विकाराऽविकल्पा । तथैवासंकृतशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथै-  
वाऽत्यन्तशून्यशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवराऽप्यशून्यताऽप्य-  
विकाराऽविकल्पा । तथैवाऽनवकारशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव  
वैकल्यशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैव सर्वधर्मशून्यताऽप्यविका-  
राऽविकल्पा । तथैव स्वलक्षणशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवा-  
ऽनुपलम्भशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवाऽभावशून्यताऽप्यवि-  
काराऽविकल्पा । तथैव स्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा । तथैवा-  
ऽभावस्वभावशून्यताऽप्यविकाराऽविकल्पा ।

यथैव चित्तमचित्तमविकारमविकल्पं । तथैव सृष्ट्युपस्थानान्य-  
प्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैव सम्यक् प्रहाणान्यप्यविकाराण्यविक-  
ल्पानि । तथैवर्द्धिपादा अप्यविकारा अविकल्पाः । तथैवेन्द्रियाण्यप्य-  
विकाराण्यविकल्पानि । तथैव बोध्यङ्गान्यप्यविकाराण्यविकल्पानि ।  
तथैवार्याऽष्टाऽङ्गमार्गाऽप्यविकारोऽविकल्पः । तथैवार्यसत्यान्यविका-  
राण्यविकल्पानि । तथैव ध्यानान्यप्यविकाराण्यविकल्पानि । तथैवा-





बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । अतो बोधि-  
सत्त्वो महासत्त्वोऽवैवर्त्तिक उपपरीक्षितव्यः । अविरहितश्च बोधि-  
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां वेदितव्यः । आवकभूमावपि  
शिचितुकामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञा-  
पारमिता प्रयत्नतः श्रोतव्या ग्रहीतव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्य-  
वाप्तव्या योनिशश्च मनसिकर्त्तव्या । प्रत्येकबुद्धभूमावपि शिचितु-  
कामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमि-  
ता श्रोतव्या ग्रहीतव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनि-  
शश्च मनसि कर्त्तव्या । बोधिसत्त्वभूमावपि शिचितुकामेनायुष्मन्  
सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमिता श्रोतव्या  
ग्रहीतव्या धारयितव्या वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनिशश्च मनसि  
कर्त्तव्या । बुद्धभूमावपि शिचितुकामेनायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन इयमेव प्रज्ञापारमिता श्रोतव्या ग्रहीतव्या धारयितव्या  
वाचयितव्या पर्यवाप्तव्या योनिशश्च मनसि कर्त्तव्या । तत्कस्य हेतोः ।  
अत्र हि प्रज्ञापारमितायां विस्तरेण चीणि यानान्युपदिशन्ते ८३  
बोधिसत्त्वैः आवकैः प्रत्येकबुद्धैश्च सततसमितं शिचित्वं ॥८॥

अतसाहस्रयां प्रज्ञापारमितायां तृतीयः परिचर्चाः ॥८॥

## अथ चतुर्थपरिवर्तः ।

अथायुक्तान् सुभृतिर्भगवन्नेतद्वोचत् । सोऽहं भगवन् बोधि-  
मत्त्वं प्रज्ञापारमितां न विन्दामि नोपलभते । सोऽहं बोधिमत्त्वं  
महान्तत्वं प्रज्ञापारमिताज्ञाविन्दन्ननुपलभमानः कतमं बोधिमत्त्वं  
महान्तत्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवदिव्यान्नुग्रासिव्यामि ।  
एतदेव मे भगवन् कौटिल्यं न्यायोऽहं सर्वधर्माणामायं व्यञ्जानुप-  
लभमानोनामधेयमात्रेणाययं कुर्यात् । यदुत बोधिसत्त्व इति  
प्रज्ञापारमितेति वा । अपि नु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न  
स्थितं न विष्टितं नाऽधिस्थितं । तत्कस्य हेतो रविद्यमानत्वान्तस्य नाम  
यत् । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिस्थितम् ।

\* रूपस्याहं भगवन्नयं व्यञ्ज नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं

रूपस्याहं व्यञ्जानुपलभमान इत्यादिना सर्वधर्माणां  
नामधेयो रूपलभामावमभिधाय तदेव प्रपञ्चयति रूपस्याहं  
दिनारूपस्य रूपस्त्वन्वस्याचक्षुत्पाद व्यञ्जं विनाशं नोपलभे न प्रव-  
प्रमाणे न जानामि । नच प्रत्यक्षेण समनुपगमामि । दृष्टिर-  
परः नचाक्षुषज्ञानवचनः । कस्यनामधेयमिति  
स्यायमभिप्रायः । विद्यमानत्वेनोपलभमानस्य हि वस्तुनोनामधे-  
यं सम्भवति नत्वसतः खण्ड्यादि तुल्यत्वादिति । यस्य च ना

भगवन् रूपस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यं कस्य नाम धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नाम-  
 धेयं न स्थितं नाऽधिस्थितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात् तस्य  
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिस्थितं ।  
 वेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभेन समनुपश्यामि । सोऽहं  
 भगवन् वेदनाया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं  
 स्तदपि नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतो-  
 रविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
 विहितं नाऽधिष्ठितं । (वेदनाया) संज्ञाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च  
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् संज्ञाया आयं व्ययञ्चा-  
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व  
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्स्तदपि संज्ञानामधेयं न स्थितं  
 न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-  
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । संस्का-  
 रानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । । सोऽहं  
 भगवन् संस्कारानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्

धेयस्य कर्तव्यता, तदपि नामधेयं न स्थितं न स्थितिन्तु कसदिति-  
 यावत् । न विहितं न विधेयस्थितं । न परमादादिद्वन्द्वत्वात्ततोऽन-  
 भूयमानमपिमाणात्तारयतिद्वत् । नाऽधिष्ठितं नाजिगामिद्वन्द्वत्वात् स  
 द्रूपेणाधिष्ठितं व्यवहृतमित्यर्थः । एवं परमादिद्वन्द्वत्वात् ।

## अथ चतुर्थपरिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतद्वोचत् । योऽहं भगवन् बोधिसत्त्वं प्रज्ञापारमितां न विन्दामि नोपलभते । सोऽहं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं प्रज्ञापारमिताञ्चाऽविन्दन्ननुपलभमानः कतमं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामववदिष्याम्यनुशासिष्यामि । एतदेव मे भगवन् कौकृत्यं स्याद्योऽहं सर्व्वधर्म्माणामायं व्ययञ्चानुपलभमानोनामधेयमात्रेणव्ययं कुर्यात् । यदुत बोधिसत्त्व इति प्रज्ञापारमितेति वा । अपि नु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिस्थितं । तत्कस्य हेतो रविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिस्थितम् ।

\* रूपस्याहं भगवन्नयं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं

\* पूर्वं सर्व्वधर्म्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमान इत्यादिना सर्व्वधर्म्माणामुत्पादविनाशयो रूपलम्भाभावमभिधाय तदेव प्रपञ्चयति रूपस्याहमित्यादिनारूपस्यरूपस्त्वस्यायमुत्पाद व्ययं विनाशं नोपलभे न प्रत्यक्षेण प्रमाणे न जानामि । नच प्रत्यक्षेण समनुपश्यामि । दृष्टिरत्र प्रत्यक्षज्ञानमात्र परः नचाक्षुषज्ञानवचनः । कस्यनामधेयमिति । व्यस्यायमभिप्रायः । विद्यमानत्वेनोपलभ्यमानस्य हि वस्तुनोनामधेयकरणं सम्भवति नत्वसतः खण्ड्यादि तुल्यत्वादिति । यस्य च नाम-

भगवन् रूपस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यं कस्य नाम धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नाम-  
 धेयं न स्थितं नाऽधिस्थितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात् तस्य  
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिस्थितं ।  
 वेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभेन समनुपश्यामि । सोऽहं  
 भगवन् वेदनाया आयं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं  
 स्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतो-  
 रविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । (वेदनाया) संज्ञाया अहं भगवन्नायं व्ययश्च  
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् संज्ञाया आयं व्ययश्चा-  
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व  
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्स्तदपि संज्ञानामधेयं न स्थितं  
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्नस्य नामधे-  
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संस्का-  
 रानामहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । । सोऽहं  
 भगवन् संस्कारानामायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भवन्

धेयस्य कर्तव्यता, तदापि नामधेयं न स्थितं न स्थितिमन् स्तदिति-  
 यावत् । न विष्ठितं न विष्टेयेऽस्थितं । न परमाणादिवत्प्रत्यक्षतोऽन-  
 भूयमानमपि भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभेन समनुपश्यामि । सोऽहं  
 भगवन् संस्कारानामायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भवन्

कदापि संस्कारनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽभिहितं । तत्कथं  
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
विहितं नाऽभिहितं । विज्ञानस्याहं भगवन्नामं व्ययञ्च नोपलभे न  
नमस्कृत्यामि । सोऽहं भगवन् विज्ञानस्यामं व्ययञ्चाऽनुपलभमातो-  
ऽहमनुपपद्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि यदुत बोधिमत्य इति ।  
अपि तु सत्त्वं पुनर्भगवन्तदपि नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽ-  
भिहितं । तत्कथं हेतोरविद्यमानत्वात् तस्य नामधेयस्य । एवं  
तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽभिहितं ।

[illegible]

धिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं नाम-  
 धेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जिह्वाया अहं भगवन्नायं  
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिह्वाया आयं  
 व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-  
 मत्त इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न  
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।  
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायस्याहं भगवन्  
 नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायस्यायं  
 व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-  
 मत्त इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न  
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।  
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनसोऽहं भग-  
 वन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनस आयं  
 व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-  
 मत्त इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न  
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य  
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

रूपस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।  
 सोऽहं भगवन् रूपस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् । तत्कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-  
 दपि रूपनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य  
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न



विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । शब्दस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शब्दस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । गन्धस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् गन्धस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि गन्धनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । रसस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् रसस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । स्पर्शस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्पर्शस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । धर्माणामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मा-

णामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

चक्षुर्विज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चक्षुर्विज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुर्विज्ञान नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । श्रोत्रविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् श्रोत्रविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रोत्रविज्ञान नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । घ्राणविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् घ्राणविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि घ्राणविज्ञाननामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । जिह्वाविज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिह्वाविज्ञान-

स्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् । कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिज्ञाविज्ञान-  
नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमान-  
त्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधि-  
ष्ठितं । कायविज्ञानस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुप-  
श्यामि । सोऽहं भगवन् कायविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽस-  
मनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु  
खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायविज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं  
तन्नामधेयं च स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनोविज्ञानस्याहं  
भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्  
मनोविज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं  
करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि  
मनोविज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य  
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

चक्षुः संस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।  
सोऽहं भगवन् चक्षुः संस्पर्शस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्  
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भ-  
गवंस्तदपि चक्षुः संस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । श्रोत्रसंस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च

नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् श्रोत्रसंस्पर्शस्यायं व्य-  
 द्धाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-  
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रोत्रसंस्पर्शनामधेयं न  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य  
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
 घ्राणसंस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।  
 सोऽहं भगवन् घ्राणसंस्पर्शस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्  
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भ-  
 गवंस्तदपि घ्राणसंस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जिह्वासंस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च  
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिह्वासंस्पर्शस्यायं व्यय-  
 द्धाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-  
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिह्वासंस्पर्शनामधेयं न स्थितं  
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-  
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायसं-  
 स्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं  
 भगवन् कायसंस्पर्शस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-  
 दपि कायसंस्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्  
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं  
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनः संस्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नो-

पलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनः संस्पर्शस्यायं व्ययञ्चा-  
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-  
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनः संस्पर्शनामधेयं न स्थितं  
न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य  
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

चक्षुः संस्पर्शजायावेदनायाऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न  
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवंश्चक्षुः संस्पर्शजावेदनाया आयं व्ययञ्चा-  
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-  
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि चक्षुः संस्पर्शजा वेदनानाम-  
धेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमान-  
त्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधि-  
ष्ठितं । श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न  
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाया आयं व्ययञ्चा-  
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-  
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनानामधेयं  
न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानता-  
न्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाधिष्ठितं ।  
घ्राणसंस्पर्शजा वेदनाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-  
पश्यामि । सोऽहं भगवन् घ्राणसंस्पर्शजावेदनाया आयं व्ययञ्चा-  
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-  
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि घ्राणसंस्पर्शजा वेदनानामधेयं  
न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य

नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जिज्ञासंस्पर्शजावेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् जिज्ञासंस्पर्शजावेदनायाश्चायं व्ययश्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जिज्ञासंस्पर्शजावेदनानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कायसंस्पर्शजाया वेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कायसंस्पर्शजावेदनायाश्चायं व्ययश्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायसंस्पर्शजावेदनानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मनः संस्पर्शजावेदनायाश्च भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनः संस्पर्शजावेदनायाश्चायं व्ययश्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनः संस्पर्शजावेदनानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

पृथिवीधातोरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।

सोऽहं भगवन् पृथिवीधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्  
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुन-  
 र्भगवंस्तदपि पृथिवीधातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अश्वातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च  
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाश्वातोरायं व्ययञ्चाऽनुप-  
 लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।  
 अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि अश्वातुनामधेयं न स्थितं  
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-  
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तेजो-  
 धातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं  
 भगवंस्तेजोधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं  
 करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि तेजो-  
 धातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोर-  
 विद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
 नाऽधिष्ठितं । वायुधातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-  
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् वायुधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसम-  
 नुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु  
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि वायुधातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽ-  
 धिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्ना-  
 मधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । आकाशधातोर्हं भगव-  
 न्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाकाशधा-

तोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्याकाशधातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

विज्ञानधातोर्हं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् विज्ञानधातोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि विज्ञानधातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अविद्याया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नाविद्याया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यविद्यानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संस्काराणामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् संस्काराणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि संस्कारनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

विज्ञानस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।



सोऽहं भगवन् विज्ञानस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनु-  
 कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु  
 पुनर्भगवंस्तदपि विज्ञाननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं  
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । नामरूपस्याहं भगवन्नायं व्य-  
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् नामरूपस्यायं व्य-  
 ऽनुपलभमानोऽममनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-  
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामरूपनामधेयं न स्थि-  
 तं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम-  
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । षड्  
 तनस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सो  
 भगवन् षडायतनस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यान् क-  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-  
 दपि षडायतन नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्क-  
 स्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थि-  
 तं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । स्पर्शस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे  
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्पर्शस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽम-  
 मनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु  
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्पर्शनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । वेदनायाऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च  
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदनाया आयं व्ययञ्चा-

ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्

इति । अपि तु खलु पुन

विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

यस्य । एवं तन्नामधेयं न

अहं भगवन्नायं व्ययञ्च न

स्तृष्णायाश्चायं व्ययद्वाऽन

करिष्यामि बोधिसत्त्वः

दृष्टानामधेयं न स्मृतं

विद्यमानत्वात्तस्य नामधेय

नाऽधिष्ठितं ।

उपादानस्याहं भगव

सोऽहं भगवन्नुपादानस्या

नामधेयं करिष्यामि व

स्तदपि उपादाननामधेय

कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्

न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं

समनुपश्यामि । सोऽहं भ

नुपश्यन् कस्य नामधेय

रणस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करि-  
ष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जरामरण-  
नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-  
मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं  
नाऽधिष्टितं ।

अविद्यानिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न ममनु-  
पश्यामि । सोऽहं भगवन्नविद्यानिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो-  
ऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि  
तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि अविद्यानिरोध नामधेयं न स्थितं न  
विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-  
यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । संस्का-  
रनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न ममनुपश्यामि ।  
सोऽहं भगवन् संस्कारनिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुप-  
श्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु  
पुनर्भगवंस्तदपि संस्कारनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽ-  
धिष्टितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं  
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । विज्ञाननिरोधस्याहं  
भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न ममनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्  
विज्ञाननिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् कस्य नाम-  
धेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि  
विज्ञाननिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्टितं । तत्कस्य  
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न

विहितं नाऽधिष्ठितं । नामरूपनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च  
नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भगवन् नामरूपनिरोधस्यायं  
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-  
मत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामरूपनिरोधनाम-  
धेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमान-  
त्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधि-  
ष्ठितं । पड़ायतननिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न सम-  
नुपगमामि । सोऽहं भगवन् पड़ायतन निरोधस्यायं व्ययश्चाऽनुपल-  
भमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति ।  
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पड़ायतननिरोधनामधेयं न  
स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य  
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।  
स्पर्शनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपगमामि ।  
सोऽहं भगवन् स्पर्शनिरोधस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन्  
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुन-  
र्भगवंस्तदपि स्पर्शनिरोधनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।  
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । वेदनानिरोधस्याहं भगवन्नायं  
व्ययश्च नोपलभे न समनुपगमामि । सोऽहं भगवन् वेदनानिरोधस्यायं  
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगमन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-  
मत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदनानिरोधनामधेयं न  
स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नाम-

धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । दृष्ट्या-  
 निरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं  
 भगवन् दृष्ट्यानिरोधस्यायं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-  
 दपि दृष्ट्यानिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्  
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । उपादाननिरोधस्याहं भगवन्नायं  
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नुपादाननिरोध-  
 स्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि  
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादाननिरोधना-  
 मधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमा-  
 नत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽ-  
 धिष्ठितं । भवनिरोधस्याहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-  
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् भवनिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलमानोऽसम-  
 नुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु  
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि भवनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
 नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं  
 तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । जातिनिरोधस्याहं  
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्  
 जातिनिरोधस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं  
 करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि  
 जातिनिरोधनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य

रेतोरविद्ययात्मानं ज्ञानोपेयम् । एवं तदागम्येयं न स्थितं न  
 विविक्तं नाद्विभक्तिम् । ज्ञानाभिरूपनिरोधनात् । अगमस्यायं व्यवहारः  
 कोट्यर्थः न समानपक्षार्थः । अतोऽयं अगमश्च ज्ञानाभिरूपनिरोधनाय  
 अत्यन्तानुपपन्नमात्रोपमानपक्षश्च । ननु ज्ञानोपेयं न विविक्तं न द्वि-  
 विभक्तम् । नपि न तद्वत् । एवमेवैकैकत्रपि ज्ञानाभिरूपनिरोधनाम-  
 येयं न स्थितं न विविक्तं नाद्विभक्तिम् । तत्पक्षश्च रेतोरविद्य-  
 यात्मानं ज्ञानोपेयम् । एवं तदागम्येयं न स्थितं न विविक्तं  
 नाद्विभक्तिम् ।

मोहस्थानं भगवत्पादं व्ययस्य नोपलभे न समनुपपद्यमि ।  
मोहं भगवत्पादं व्ययस्यानुपलभमानोऽसमनुपपद्यन् कस्य नामधेयं  
परिगच्छामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु कस्य पुनर्भगवत्सदपि राग-  
नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य ऐतोरविद्य-  
मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽ-  
धिहितं । देवस्थानं भगवत्पादं व्ययस्य नोपलभे न समनुपपद्यमि ।  
मोहं भगवन् देवस्थानं व्ययस्यानुपलभमानोऽसमनुपपद्यन् कस्य  
नामधेयं परिगच्छामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु कस्य पुनर्भगवत्स-  
दपि देवनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य  
ऐतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
विहितं नाऽधिहितं । मोहस्थानं भगवत्पादं व्ययस्य नोपलभे न  
समनुपपद्यमि । मोहं भगवन् मोहस्थानं व्ययस्यानुपलभमानोऽस-  
मनुपपद्यन् कस्य नामधेयं परिगच्छामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु  
कस्य पुनर्भगवत्सदपि मोहनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधि-

नित्यं तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तत्कस्य  
न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

दृष्टिगतानामभेदं भगवन्नायं लक्षणं नोपलभे न समनुपश्यामि ।  
सोऽहं भगवन् दृष्टिगतानामागं लक्षणं नोपलभमानोऽसमनुपश्यन्  
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भ-  
गवंस्तदपि दृष्टिगतानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।  
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । आत्मनोऽहं भगवन्नायं व्ययश्च  
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् आत्मन आयं व्ययश्चाऽनु-  
पलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।  
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि आत्मनामधेयं न स्थितं न विहितं  
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं  
तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । सत्त्वस्याऽहं भगव-  
न्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सत्त्वस्यायं  
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-  
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सत्त्वनामधेयं न स्थितं  
न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम-  
धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । जीवस्या-  
ऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्  
जीवस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि  
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जीवनामधेयं  
न स्थितं न विहितं नाधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य

नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
जन्तोरेहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं  
भगवन् जन्तोरायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं  
करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि जन्तु  
नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-  
मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
नाऽधिष्ठितं । पोषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-  
पश्यामि । सोऽहं भगवन् पोषस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-  
पश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु  
पुनर्भगवंस्तदपि पोष नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । पुरुषस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च  
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् पुरुषस्यायं व्ययञ्चाऽनुप-  
लभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति ।  
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पुरुष नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
नाधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं  
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । पुङ्गवस्याऽहं भग-  
वन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् पुङ्गव-  
स्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि  
बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि पुङ्गव नामधेयं  
न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य  
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।



मनुजस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मनुजस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मनुज नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

मानवस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मानवस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मानव नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कारकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कारकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु पुनर्भगवंस्तदपि कारक नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । वेदकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वेदकस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वेदक नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

जानकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपगच्छामि  
 सोऽहं भगवन् जानकस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगच्छन् क  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तद  
 जानक नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेत  
 रविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठि  
 नाधिष्ठितं । पश्यकस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न सम  
 पगच्छामि । सोऽहं भगवन् पश्यकस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसम  
 पगच्छन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु ख  
 पुनर्भगवंस्तदपि पश्यक नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं  
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । पवं तन्नामधेयं  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

दानपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न सम  
 पगच्छामि । सोऽहं भगवन् दानपारमिताया आयं व्ययश्चाऽनुपल  
 मानोऽसमनुपगच्छन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अ  
 तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दानपारमिता नामधेयं न स्थितं  
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य  
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । शीलपारमिता  
 अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपगच्छामि । सोऽहं भग  
 शीलपारमिताया आयं व्यायश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगच्छन् क  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तद  
 शीलपारमिता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्क  
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थि

न विहितं नाऽधिष्ठितं । आग्निपारमिताया अहं भगवन्नायं व्यय-  
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् आग्निपारमिताया  
 आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि  
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि आग्निपारमिता  
 नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्य-  
 मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं  
 नाऽधिष्ठितं । वीर्यपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे  
 न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वीर्यपारमिताया आयं व्यय-  
 ञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-  
 सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वीर्यपारमिता  
 नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरवि-  
 द्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं  
 नाऽधिष्ठितं । ध्यानपारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न  
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् ध्यानपारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुप-  
 लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।  
 अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ध्यानपारमिता नामधेयं न स्थितं  
 न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम-  
 धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । प्रज्ञा-  
 पारमिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुप-  
 श्यामि । सोऽहं भगवन् प्रज्ञापारमिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभ-  
 मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।  
 अपि तु खलु पुनस्तदपि प्रज्ञापारमिता नामधेयं न स्थितं

न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नाम-  
धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

अध्यात्मशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुप-  
श्यामि । सोऽहं भगवन्नध्यात्मशूण्यताया आयं व्ययश्च नोपलभे  
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नध्यात्मशूण्यताया आयं  
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि  
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यध्यात्मशूण्यताना-  
मधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमा-  
नत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
नाऽधिष्ठितं । वहिर्द्विशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे  
न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वहिर्द्विशूण्यताया आयं व्यय-  
श्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व  
इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वहिर्द्विशूण्यता नामधेयं  
न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य  
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
अध्यात्मवह्निर्द्विशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न  
समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नध्यात्मवह्निर्द्विशूण्यताया आयं  
व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि  
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यध्यात्मवह्निर्द्वि-  
शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य  
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं  
न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । शूण्यताशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययश्च

नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शृण्वताशृण्वताया  
 आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि  
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि शृण्वताशृण्वता  
 नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरवि-  
 द्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
 नाऽधिष्ठितं । महाशृण्वताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न  
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् महाशृण्वताया आयं व्ययञ्चाऽनु-  
 पलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति ।  
 अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि महाशृण्वता नामधेयं न स्थितं न  
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य ।  
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । परमाऽर्थ-  
 शृण्वताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।  
 सोऽहं भगवन् परमाऽर्थशृण्वताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽस-  
 मनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु  
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि परमाऽर्थशृण्वताया नामधेयं न स्थितं न  
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधे-  
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । संस्कृत  
 शृण्वताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।  
 सोऽहं भगवन् संस्कृतशृण्वताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽस-  
 मनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु  
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि संस्कृतशृण्वता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
 नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं

तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अत्यन्तशूण्यताया  
 अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं  
 भगवन्नत्यन्त शूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भग-  
 वंस्तदप्यत्यन्त शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अनवराऽप्यशूण्यताया अहं  
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्न-  
 नवराऽप्यशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगव-  
 स्तदप्यनवराऽप्यशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अनवकारशूण्यताया अहं भगवन्नायं  
 व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्ननवकार  
 शूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं  
 करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवस्तदप्यनवकार  
 शूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-  
 मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
 नाऽधिष्ठितं । प्रकृतिशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे  
 न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रकृतिशूण्यताया आयं व्यय-  
 ञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-  
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवस्तदपि प्रकृतिशूण्यता नामधेयं

न स्थितं न विधितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य  
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विधितं नाऽधिष्ठितं ।  
 सर्वधर्मशून्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-  
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् सर्वधर्मशून्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभ-  
 मागोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।  
 अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सर्वधर्मशून्यता नामधेयं न स्थितं  
 न विधितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।  
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विधितं नाऽधिष्ठितं । स्वलक्षणशून्यताया  
 अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्  
 स्वलक्षणशून्यताया आयं व्ययञ्चानुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-  
 स्तदपि स्वलक्षणशून्यता नामधेयं न स्थितं न विधितं नाऽधि-  
 ष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्ना-  
 मधेयं न स्थितं न विधितं नाऽधिष्ठितं ।

अनुपलभशून्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न  
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्ननुपलभशून्यताया आयं व्ययञ्चा-  
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-  
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनुपलभशून्यता नामधेयं न  
 स्थितं न विधितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य ।  
 एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विधितं नाऽधिष्ठितं । अभावशून्यताया  
 अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्-  
 भावशून्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नाम-

धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्य-  
भावशूण्यता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य  
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । स्वभावशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च  
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्वभावशूण्यताया आयं  
व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-  
सत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्वभावशूण्यता नामधेयं  
न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य  
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
अभावस्वभावशूण्यताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-  
पश्यामि । सोऽहं भगवन्नभावस्वभावशूण्यताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभ-  
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि  
तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यभावस्वभावशूण्यता नामधेयं न स्थितं न  
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।  
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

स्रत्युपस्थानानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-  
पश्यामि । सोऽहं भगवन् स्रत्युपस्थानानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभ-  
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि  
तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि स्रत्युपस्थान नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं  
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सम्यक् प्रहाणानामहं  
भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सम्यक्



प्रहाणानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो ऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि सम्यक् प्रहाणनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

अद्विपादानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नृद्विपादानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो ऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यद्विपादानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । इन्द्रियाणामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्निन्द्रियाणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यौन्द्रिय नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । वलानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् वलानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वलनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । बोधदानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् बोधदानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बोधदानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बोध्यङ्गनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिस्थितं । आर्याष्टाङ्गमार्गस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि सोऽहं भगवन्ना-  
र्याष्टाङ्गमार्गस्यायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यार्या-  
ष्टाङ्गमार्गनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतो-  
रविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । <sup>(१)</sup> शून्यताविमोक्षमुखस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् शून्यताविमोक्षमुखस्यायं व्ययञ्चा-  
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि शून्यताविमोक्षमुखनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं <sup>(२)</sup> ।  
प्रणिहितविमोक्षमुखस्याऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-  
पश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रणिहितविमोक्षमुखस्यायं व्ययञ्चाऽनुप-  
लभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।

(१) क ख ग घ पुस्तकेषु-शृणु इति स्थाने स्थाने पाठः ।

(२) चानिमित्तविमोक्षमुखस्य निर्देशोऽत्र युक्तः सर्वत्र शून्यतानिमित्ता-  
प्राणिहितविमोक्षमुखस्य स्थलान्तरे निर्देशो दृश्यते । अत्र तु न  
लिखितः । लेखकस्य अभेद्यपत्तिरिति इत्यनुमोयते ॥

अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रणिहितविमोचमुखनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तं नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । चतुर्णामहं भगवन् ध्यानानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतुर्णां ध्यानानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि ध्याननामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत् कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मैत्र्या अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मैत्र्या आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मैत्रीनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । करुणाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् करुणाया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि करुणानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । सुदिताया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् सुदिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु

खलु पुनर्भगवंस्तदपि मुदितानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं  
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । उपेक्षायाश्च  
भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपगच्छामि । सोऽहं भगवन्नु-  
पेक्षायाश्चायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगच्छन् कस्य नामधेयं  
करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपेक्षा  
नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्य-  
मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
नाऽधिष्ठितं । चतसृणामहं भगवन्नाहं समापत्तौनामायं व्ययश्च  
नोपलभे न समनुपगच्छामि । सोऽहं भगवन्नायं व्ययश्चाऽनुपलभ-  
मानोऽसमनुपगच्छन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।  
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्याहं समापत्ति नामधेयं न स्थितं न  
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।  
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । बुद्धाऽनुस्मृतेरहं  
भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपगच्छामि । सोऽहं भगवन्  
बुद्धाऽनुस्मृतेरायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगच्छन् कस्य नामधेयं  
करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बुद्धा-  
ऽनुस्मृतिनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य  
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । धर्माऽनुस्मृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे  
न समनुपगच्छामि । सोऽहं भगवन् धर्माऽनुस्मृतेरायं व्ययश्चाऽनुप-  
लभमानोऽसमनुपगच्छन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।



पण्डन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि कायगताऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

उद्देगाऽनुसृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नुद्देगाऽनुसृतेरायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यामि कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युद्देगाऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । आलापाऽनुसृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्नालापाऽनुसृतेरायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यामि कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यालापाऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । मरणाऽनुसृतेरहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मरणाऽनुसृतेरायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यामि कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिमत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि मरणाऽनुसृतिनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । मांसचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्

मांसचक्षुषश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं  
 करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि  
 मांसचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतो-  
 रविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठि-  
 नाऽधिष्ठितं । दिव्यचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनु-  
 पश्यामि । सोऽहं भगवन् दिव्यचक्षुषश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो  
 ऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु  
 खलु पुनर्भगवंस्तदपि दिव्यचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधि-  
 ष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेय-  
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । प्रज्ञाचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च  
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रज्ञाचक्षुषश्चायं  
 व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि  
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रज्ञाचक्षुर्नामधेयं  
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य  
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
 धर्मचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं  
 भगवन् धर्मचक्षुषश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-  
 स्तदपि धर्मचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य  
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । बुद्धचक्षुषोऽहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न  
 समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् बुद्धचक्षुषश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभ-

मानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि बुद्धचक्षुर्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

पणामभिज्ञानमहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् पणामभिज्ञानानामयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि षडभिज्ञानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । दृशानां तथागतवल्लानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दृशानां तथागतवल्लानामयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि दृशतथागतवल्लनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । चतुर्णां वैशारद्यानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतुर्णां वैशारद्यानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि वैशारद्यानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । चतसृणां प्रतिसम्बिदामहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे



न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् चतसृणां प्रतिसम्बिदामा-  
 व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि  
 बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि प्रतिसम्बिन्नामधेयं  
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य  
 नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
 महाकरुणाया अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।  
 सोऽहं भगवन् महाकरुणायाश्चायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-  
 पश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु  
 पुनर्भगवंस्तदपि महाकरुणानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधि-  
 ष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं  
 न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अष्टादशाऽवेणिकबुद्धधर्माणामहं  
 भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् अष्टा-  
 दशावेणिकबुद्धधर्माणामां व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं-  
 स्तदष्टादशावेणिकबुद्धधर्माणामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

स्वप्नोपमानागहं भगवन् पद्यानामुपादानस्कन्धानामां व्ययञ्च  
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् स्वप्नोपमानां पद्याना-  
 मुपादानस्कन्धानामां व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्त-  
 दष्टादशावेणिकबुद्धधर्माणामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य

हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । मायोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् मायोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि उपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । प्रतिश्रुत्कोपमानानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रतिश्रुत्कोपमानानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । प्रतिभासोपमानाहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रतिभासोपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानो न समनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिष्ठितं ।

प्रतिविम्बोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं

व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् प्रतिविम्बोपमा-  
 पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् क-  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्-  
 स्तदुपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं  
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । मरीच्युपमानामहं भगवन् पञ्चा-  
 नामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं  
 भगवन् मरीच्युपमानां पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चा-  
 ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व-  
 इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्स्तदुपादानस्कन्धानामधेयं न स्थितं  
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधे-  
 यस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । 'दक-  
 चन्द्रोपमानामहं भगवन् पञ्चानामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्च  
 नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् दकचन्द्रोपमानां पञ्चा-  
 नामुपादानस्कन्धानामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवन्-  
 स्तदुपादानस्कन्ध नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्-  
 कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं  
 न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । निमित्तकोपमानामहं पञ्चानामुपादान-  
 स्कन्धानामायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्

निमित्तबोपमानां पक्षानामुपादानस्त्वन्वानामायं व्ययश्चाऽनुपलभ-  
मानोऽसमनुपगच्छन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।  
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्युपादानस्त्वन्व नामधेयं न स्थितं न  
विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।  
एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । विविक्तस्याऽहं  
भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपगच्छामि । सोऽहं भगवन्  
विविक्तस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगच्छन् कस्य नामधेयं  
करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनस्तदपि विविक्त-  
नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरवि-  
द्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं ।  
नाऽधिहितं ।

शान्तस्याहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपगच्छामि ।  
सोऽहं भगवन् शान्तस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपगच्छन् कस्य  
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवं  
स्तदपि शान्तनामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य  
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
विहितं नाऽधिहितं । अनुत्पादस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे  
न समनुपगच्छामि । सोऽहं भगवन्ननुत्पादस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानो-  
ऽसमनुपगच्छन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु  
खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनुत्पाद नामधेयं न स्थितं न विहितं  
नाऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं  
तन्नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं ।

अनिरोधस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुप-  
 मोऽहं भगवन्ननिरोधस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुप-  
 नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुन-  
 दप्यनिरोध नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
 हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न वि-  
 विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अप्रादुर्भावस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च न  
 न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् अप्रादुर्भावस्यायं व्ययश्चाऽनु-  
 मानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व  
 अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यप्रादुर्भावनामधेयं न स्थितं न वि-  
 नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य ।  
 तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । अनभिसंस्कार-  
 भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्न-  
 संस्कारस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यान् कस्य नामधेयं क-  
 रिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदप्यनभिसंस्का-  
 नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरवि-  
 मानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठि-  
 नाऽधिष्ठितं । असंक्षेपस्याऽहं भगवन्नायं व्ययश्च नोपलभे न समनु-  
 पश्यामि । सोऽहं भगवन्नसंक्षेपस्यायं व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽसमनु-  
 पश्यान् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु  
 पुनर्भगवंस्तदप्यसंक्षेपनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं  
 तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
 स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । व्यवदानस्याऽहं भगवन्नायं

यच्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् व्यवदानस्यायं  
यच्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि  
बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि व्यवदान नामधेयं न  
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य  
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

धर्मधातोरहं भगवन्नायं व्ययच्च नोपलभे न समनुपश्यामि ।  
सोऽहं भगवन् धर्मधातोरायं व्ययच्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन्  
कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति । अपि तु खलु पुन-  
र्भगवंस्तदपि धर्मधातुनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न  
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तथागतस्याऽहंभगवन्नायं व्ययच्च  
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् तथागतस्यायं व्ययच्चा-  
ऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्व इति ।  
अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि तथागतनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं  
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । भूतकोटेरहं भगवन्नायं  
व्ययच्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् भूतकोटेरायं  
व्ययच्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधि-  
सत्त्व इति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि भूतकोटिनामधेयं न  
स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य  
नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।

धर्मस्थितिताया अहं भगवन्नायं व्ययच्च नोपलभे न समनु-

पश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मस्थितिताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभ-  
मानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि  
तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि धर्मस्थिति नामधेयं न स्थितं न विष्टि-  
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । ए-  
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्ठितं । धर्मनियामताय  
अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न ममनुपश्यामि । सोऽहं भगव-  
धर्मनियामताया आयं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् क-  
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि  
धर्मनियामता नामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य  
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
विष्टितं नाऽधिष्ठितं । कुशलाऽकुशलानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च  
नोपलभे न ममनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कुशलाऽकुशलानां  
धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् कस्य नामधेयं  
करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि  
कुशलाऽकुशलनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य  
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
विष्टितं नाऽधिष्ठितं । लौकिकलोकोत्तराणामहं भगवन् धर्माणामायं  
व्ययञ्च नोपलभे न ममनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् लौकिकलोको-  
त्तराणां धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽममनुपश्यन् कस्य नाम-  
धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वदति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि  
लौकिकलोकोत्तरनामधेयं न स्थितं न विष्टितं नाऽधिष्ठितं ।  
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न

कारयामि बोधिमत्त्वमिति । अपि तु खलु पुन-  
संज्ञताऽसंज्ञत नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधि-  
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं  
हेतुं नाऽधिहितं ।

भगवन् धर्माणामायं व्यञ्ज नोपलभे न  
भगवन् नात्रवाणां धर्माणामायं व्यञ्जा-  
पयन् कस्य नामधेयं करियामि बोधिमत्त्व-  
खलु पुनर्भगवंस्तदपि मात्रवधर्म्म नामधेयं न  
ऽधिहितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य  
नामधेयं न स्थितं न विहितं नाऽधिहितं ।  
तानहं धर्माणामायं व्यञ्जनोपलभे न  
भगवन्नतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणामायं  
पयन् कस्य नामधेयं करियामि  
पुनर्भगवंस्तदप्यतीताऽनागतप्रत्युत्पन्नानां  
न विहितं नाऽधिहितं । तत्कस्य  
धेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न

व्यते । नोपलभे



पश्यामि । सोऽहं भगवन् धर्मास्थितिताया आर्यं व्ययञ्चाऽनुपलभ-  
मानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि  
तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि धर्मास्थिति नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं  
नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं  
तन्नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । धर्मानियामताया  
अहं भगवन्नायं व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन्  
धर्मानियामताया आर्यं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य  
नामधेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि  
धर्मानियामता नामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य  
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । कुशलाऽकुशलानामहं भगवन्नायं व्ययञ्च  
नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् कुशलाऽकुशलानां  
धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नामधेयं  
करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि  
कुशलाऽकुशलनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य  
हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्थितं न  
विष्ठितं नाऽधिष्ठितं । लौकिकलोकोत्तराणामहं भगवन् धर्माणामायं  
व्ययञ्च नोपलभे न समनुपश्यामि । सोऽहं भगवन् लौकिकलोको-  
त्तराणां धर्माणामायं व्ययञ्चाऽनुपलभमानोऽसमनुपश्यन् कस्य नाम-  
धेयं करिष्यामि बोधिसत्त्वइति । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि  
लौकिकलोकोत्तरनामधेयं न स्थितं न विष्ठितं नाऽधिष्ठितं ।  
तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वान्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न

ऽष्टाङ्गमार्गेण वा आर्य्यसत्यैर्वा ध्यानैर्वा अप्रमाणैर्वा आरूप्यममा-  
पत्तिभिर्वा शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविशेषैर्वा तथागतवस्त्रैर्वा वैशा-  
रद्यैर्वा प्रतिसम्बिद्भिर्वा महामैत्र्या वा महाकरुणया वा आवेणिक-  
बुद्धधर्मैर्वा यावदेवधर्मप्रज्ञप्तिः । तथापि नाम भगवन् स्वप्न इति  
नाम केनचिद्वचनीयं । मायेति वा नाम केनचिद्वचणीयं प्रति-  
श्रुत्केति नाम प्रतिभास इति नाम केनचिद्वचनीयं । मरौचिकेति  
नाम केनचिद्वचनीयत । दकचन्द्र इति केनचिद्वचनीयं । तथागत  
इति केनचिद्वचनीयं । तद्यथापि नाम भगवन् आकाशमिति नाम  
केनचिद्वचनीयं । पृथिवीति नाम केनचिद्वचनीयं । आप इति नाम  
केनचिद्वचनीयं । तेज इति नाम केनचिद्वचनीयं । वायुरिति नाम  
केनचिद्वचनीयं । तथतेति नाम केनचिद्वचनीयं । अवितथतेति नाम  
केनचिद्वचनीयं ।

अनन्यतथतेति नाम न केनचिद्वचनीयं । धर्मतथतेति नाम न  
केनचिद्वचनीयं । धर्मधातुरिति न केनचिद्वचनीयं । धर्मस्थितितेति  
न केनचिद्वचनीयं । भृतकोटिरिति नाम न केनचिद्वचनीयं । दान-  
पारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं । शीलपारमितेति नाम न  
केनचिद्वचनीयं । छान्तिपारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं ।  
वीर्य्यपारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं । ध्यानपारमितेति नाम  
न केनचिद्वचनीय । प्रज्ञापारमितेति नाम न केनचिद्वचनीयं ।

शीलमिति नाम न केनचिद्वचनीयं । समाधिरिति नाम न  
केनचिद्वचनीयं । प्रज्ञेति नाम न केनचिद्वचनीयं । विमुक्तिरिति  
नाम न केनचिद्वचनीयं । विमुक्तिज्ञानदर्शनमिति नाम न केन-

चिद्वचनीयं । श्रोत आपन्न इति नाम न केनचिद्वचनीयं । श्रोत आपन्नः न केनचिद्वचनीयः । श्रोत आपन्नधर्मा इति नाम न केनचिद्वचनीयः । सकृदागामीति नाम न केनचिद्वचनीयं । सकृदागामिधर्मा इति नाम न केनचिद्वचनीयं । अनागामीति नाम न केनचिद्वचनीयं । अनागामिधर्मा इति नाम न केनचिद्वचनीयं । अर्हन्मिति नाम न केनचिद्वचनीयं । अर्हद्गुण इति नाम न केनचिद्वचनीयं । प्रत्येकबुद्ध इति नाम न केनचिद्वचनीयं । प्रत्येकबुद्धधर्मा इति न केनचिद्वचनीयं । बोधिसत्त्व इति नाम न केनचिद्वचनीयं । बोधिसत्त्व धर्मा इति नाम न केनचिद्वचनीयं । सम्यक्सम्बुद्ध इति नाम न केनचिद्वचनीयं ।

कुशलेन वा ऽकुशलेन वा मारयेन वा अनवयेन वा नित्येन वा अनित्येन वा सुखेन वा दुःखेन वा आत्मना वा अनात्मना वा शान्तेन वा अशान्तेन वा विविक्तेन वा अविविक्तेन वा भावेन वा अभावेन वा । इममप्यहं भगवन्नर्यवशं प्रतीत्यैवं वदाम्हेतदेव मे कौशल्यं स्यात् योऽहं सर्वधर्माणामायश्च व्ययश्चाऽनुपलभमानोऽममनुपगमन् कस्य नामधेयं कुर्यां यदुत बोधिसत्त्व इति प्रज्ञापारमितेति वा । अपि तु खलु पुनर्भगवंस्तदपि नामधेयं नैव स्मितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य नामधेयस्य । एवं तन्नामधेयं न स्मितं न विहितं नाऽधिष्ठितं । सचेद्बोधिसत्त्वस्य मन्त्रासत्त्वस्यैवं प्रज्ञापारमितायां भाष्यमाणायामेभिराकारैरेभिर्लिङ्गैरेभिर्निमित्तैरुपदिश्यमानायां चित्तं नाऽवलम्ब्यते न संलीयते । न विप्रतिपारी भवति मानसं नोत्पस्यति न संवस्यति न मन्त्रायमा-



अविद्यार्थां तेन न स्यातव्यं । संस्कारेषु तेन न स्यातव्यं । विज्ञाने  
तेन न स्यातव्यं । नामरूपे तेन न स्यातव्यं । षडायतने तेन न  
स्यातव्यं । स्पर्शं तेन न स्यातव्यं । वेदनायां तेन न स्यातव्यं ।  
दृष्ट्यायां तेन न स्यातव्यं । उपादाने तेन न स्यातव्यं । जातौ तेन  
न स्यातव्यं । जरामरणे तेन न स्यातव्यं ।

तत्कस्य हेतो स्तथाहि भगवन् रूपं रूपेण शून्यं । या च  
रूपशून्यता न तद्रूपं न चाऽन्यत्ररूपाच्छून्यता । रूपमेव शून्यता  
शून्यतैवरूपं । वेदना वेदनया शून्या । या च वेदना शून्यता न सा  
वेदना । न चाऽन्यत्र वेदनायाः शून्यता । वेदनैव शून्यता । शून्यतैव  
वेदना । संज्ञा संज्ञया शून्यता । या च संज्ञायाः शून्यता न सा  
संज्ञा । न चाऽन्यत्रसंज्ञायाः शून्यता संज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा ।  
संस्काराः संस्कारैः शून्याः । या च संस्कारशून्यता न ते संस्काराः न  
चाऽन्यत्र संस्कारेभ्यः शून्यतासंस्कारा एव शून्यता शून्यतैव संस्काराः ।  
विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । या च विज्ञानशून्यता तद्विज्ञानं । न  
चाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।  
अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
चरता रूपे तेन न स्यातव्यं । वेदनायां तेन न स्यातव्यं । संज्ञायां तेन  
न स्यातव्यं । संस्कारेषु तेन न स्यातव्यं । विज्ञाने तेन न स्यातव्यं ।

तथाहि भगवन् चतुश्चक्षुषा शून्यं । या च चक्षुः शून्यता न तच्चक्षुः  
न चाऽन्यत्र चक्षुषः शून्यता । चक्षुरेव शून्यता शून्यतैव चक्षुः । ओष्ठं  
ओष्ठेण शून्यं । या च ओष्ठशून्यता न तत् ओष्ठं । न चाऽन्यत्र ओष्ठा-  
च्छून्यता ओष्ठमेव शून्यता शून्यतैव ओष्ठं । घ्राणं घ्राणेन शून्यं । या च

घ्राणशून्यता न तद्घ्राणं । न चाऽन्यत्र घ्राणाच्छून्यता । घ्राणं  
 शून्यता शून्यतैव घ्राणं । जिह्वा जिह्वया शून्या । या च जिह्वाशून्य  
 ता न सा जिह्वा न चाऽन्यत्र जिह्वायाः शून्यता जिह्वैव शून्य  
 शून्यतैव जिह्वा । कायः कायेन शून्यः । या च काय शून्यता न  
 कायः न चाऽन्यत्रकायाच्छून्यता । काय एव शून्यता शून्यतैव काय  
 मनो मनसा शून्यः । या च मनः शून्यता न तन्मनः । न चाऽन्यत्र मन  
 शून्यता मन एव शून्यता शून्यतैव मनः । रूपं रूपेण शून्यं । या  
 रूपशून्यता न तद्रूपं । न चाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता रूपमेव शून्य  
 शून्यतैवरूपं । शब्दः शब्देन शून्यः । या च शब्दशून्यता न स शब्द  
 न चाऽन्यत्र शब्दाच्छून्यता । शब्द एव शून्यता शून्यतैव शब्द  
 गन्धोगन्धेन शून्यः । या च गन्धशून्यता न स गन्धः । न चाऽन्य  
 गन्धाच्छून्यता गन्ध एव शून्यता शून्यतैव गन्धः । रसो रसेन शून्यः  
 या च रस शून्यता न रसः । न चाऽन्यत्र रसाच्छून्यता । रस  
 शून्यता शून्यतैव रसः । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । या च स्पर्शशून्यता  
 न स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता स्पर्श एव शून्यता शून्यतैव स्पर्श  
 धर्माधर्मैः शून्याः । या च धर्मशून्यता न ते धर्माः । न चाऽन्य  
 धर्माभ्यः शून्यता धर्मा एव शून्यता शून्यतैव धर्माः ।

चतुर्विज्ञानं चतुर्विज्ञानेन शून्यं । या च चतुर्विज्ञानशून्यता  
 न तच्चतुर्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र चतुर्विज्ञानाच्छून्यता । चतुर्विज्ञान  
 मेव शून्यता शून्यतैव चतुर्विज्ञानं । श्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञानेन  
 शून्यं । या च श्रोत्रविज्ञान शून्यता न तत् श्रोत्रविज्ञानं । न चाऽन्यत्र  
 श्रोत्रविज्ञानाच्छून्यता । श्रोत्रविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव श्रोत्र

विज्ञानं । धाणविज्ञानं धाणविज्ञानेन शून्यं । या च धाणविज्ञान-  
 शून्यता न तद्धाणविज्ञानं न चाऽन्यत्र धाणविज्ञानाच्छून्यता ।  
 धाणविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव धाणविज्ञानं । जिज्ञाविज्ञानं  
 जिज्ञाविज्ञानेन शून्यं । या च जिज्ञाविज्ञान शून्यता न तजिज्ञावि-  
 ज्ञानं । न चाऽन्यत्र जिज्ञाविज्ञानाच्छून्यता जिज्ञाविज्ञानमेव शून्यता  
 शून्यतैव जिज्ञाविज्ञानं । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । या  
 च कायविज्ञानशून्यता न तत्कायविज्ञानं । न चाऽन्यत्र कायविज्ञा-  
 नाच्छून्यता शून्यतैव कायविज्ञानं । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन  
 शून्यं । या च मनोविज्ञानशून्यता न तन्मनोविज्ञानं । न चाऽन्यत्र  
 मनोविज्ञानाच्छून्यता । मनोविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव मनो-  
 विज्ञानं ।

चतुः संस्पर्शः चतुः संस्पर्शेन शून्यः । या च चतुःसंस्पर्शशून्यता न  
 स चतुः संस्पर्शः । न चाऽन्यत्र चतुःसंस्पर्शाच्छून्यता । चतुः संस्पर्श  
 एव शून्यता शून्यतैव चतुःसंस्पर्शः । ओत्रसंस्पर्शः ओत्रसंस्पर्शेन शून्यः ।  
 या च ओत्रसंस्पर्श शून्यता न स ओत्रसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र ओत्र-  
 संस्पर्शाच्छून्यता । ओत्रसंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव ओत्रसंस्पर्शां  
 प्राणसंस्पर्शो प्राणसंस्पर्शेन शून्यः । या च प्राणसंस्पर्श शून्यता तेन  
 प्राणसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र प्राणसंस्पर्शाच्छून्यता । प्राणसंस्पर्शः  
 शून्यता शून्यतैव प्राणसंस्पर्शः । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्यः ।  
 या च जिह्वासंस्पर्शशून्यता न स जिह्वासंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र  
 जिह्वासंस्पर्शाच्छून्यता । जिह्वासंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव जिह्वा-  
 संस्पर्शः । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः । या च कायसंस्पर्शशून्यता

न स कायसंस्पर्शः । न चाऽन्यत्र कायसंस्पर्शाच्छून्यता । कायसं  
एव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शः । मनः संस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्य  
या च मनःसंस्पर्श शून्यता न स मनः संस्पर्शः । न चाऽन्यत्र  
संस्पर्शाच्छून्यता । मनः संस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव मनः संस्पर्शः ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । य  
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यय वेदना  
चाऽन्यत्र चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया शून्यता । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेद  
शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यय वेदना । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेद  
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय वेदनया शून्या । न चाऽन्यत्र श्रोत्र संस्पर्शप्रत्यय  
वेदनायाः शून्यता । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्यय वेदनैव शून्यता शून्यतैव  
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय  
वेदनया शून्य । या च घ्राणसंस्पर्श प्रत्ययवेदना शून्यता न  
घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय वेदना न चाऽन्यत्र घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना  
शून्यता । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय  
वेदना । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्य  
धमं च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना  
धमना । न चाऽन्यत्र जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः शून्यता । जिह्वा  
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता । शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना  
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । या  
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यता न सा कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना  
चाऽन्यत्र कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया शून्यता । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना  
शून्यता । शून्यतैव कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना



मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । या च मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदन-  
शून्यता न सा मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न चाऽन्यत्र मनः संस्पर्शप्रत्यय-  
वेदनयाः शून्यता । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता । शून्यतै-  
मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

पृथिवी धातुः पृथिवी धातुना शून्यः । या च पृथिवी धा-  
शून्यता न स पृथिवी धातुः । न चान्यत्र पृथिवी धातोः शून्यता  
पृथिवी धातुरेव शून्यता शून्यतैव पृथिवी धातुः । अग्नातुरग्नातुना  
शून्यः या चाऽग्नातु शून्यता न सोऽग्नातुः । न चाऽन्यत्राग्नातो-  
शून्यता । अग्नातुरेव शून्यता शून्यतैवाऽग्नातुः । तेजोधातुस्तेजधा-  
तुना शून्यः । या च तेजोधातु शून्यता न स तेजोधातुः । न  
चाऽन्यत्र तेजोधातोः शून्यता । तेजोधातुरेव शून्यता शून्यतैव  
तेजोधातुः । वायुधातुर्वायुधातुना शून्यः । या च वायुधातु शून्यता  
न स वायुधातुः । न चाऽन्यत्र वायुधातोः शून्यता । वायुधातुरेव  
शून्यता शून्यतैव वायुधातुः । आकाशधातुराकाशधातुना शून्यः  
या चाऽकाशधातु शून्यता न स आकाशधातुः । न चाऽन्यत्राकाश-  
धातोः शून्यता । आकाशधातुरेव शून्यता । शून्यतैवाकाशधातुः ।  
विज्ञानधातुर्विज्ञानधातुना शून्यः । या च विज्ञानधातु शून्यता  
न स विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र विज्ञानधातोः शून्यता । विज्ञान-  
धातुरेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानधातुः । अविद्याभगवन्नविद्यया  
शून्या । या चाऽविद्याशून्यता न साऽविद्या । न चाऽन्यत्राऽविद्यायाः  
शून्यता । अविद्यैव शून्यता शून्यतैवाऽविद्या । संस्काराः संस्कारे-  
शून्याः । या च संस्कार शून्यता न ते संस्काराः । न चाऽन्यत्र

संस्कारेभ्यः शून्यता । संस्कारा एव शून्यता । शून्यतैव संस्कारा ।  
विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । या च विज्ञान शून्यता न तद्विज्ञानं । न  
चाऽन्यत्र विज्ञानाच्छून्यता । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।

नामरूपं नामरूपेण शून्यं । या च नामरूप शून्यता न  
तन्नामरूपं । न चाऽन्यत्र नामरूपाच्छून्यता । नामरूपमेव शून्यता  
शून्यतैव नामरूपं । षडायतनं षडायतनेन शून्यं । या च षडाय-  
तन शून्यता न तत् षडायतनं । न चाऽन्यत्र षडायतनाच्छून्यता ।  
षडायतनमेव शून्यता शून्यतैव षडायतनं । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । या  
च स्पर्शशून्यता न स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता । स्पर्श  
एव शून्यता शून्यतैव स्पर्शः । वेदना वेदनया शून्या । या च वेदना  
शून्यता न सा वेदना । न चाऽन्यत्र वेदना शून्यता । वेदनेव  
शून्यता शून्यतैव वेदना । तृणा तृणाया शून्या । या च तृणा  
शून्या न सा तृणा । न चाऽन्यत्र तृणायाः शून्यता । तृणैव  
शून्यता शून्यतैव तृणा । उपादानमुपादानेन शून्यं या उपादान  
शून्यता न तदुपादानं । न चाऽन्यत्रोपादानाच्छून्यता । उपादान-  
मेव शून्यता शून्यतैवोपादानं । भवेभवे न शून्यः । या च भव  
शून्यता न स भवः । न चाऽन्यत्र भवाच्छून्यता । भव एव शून्यता  
शून्यतैव भवः । जातिर्जात्या शून्या । या च जाति शून्यता न सा  
जातिः । न चाऽन्यत्र जातेः शून्यता । जातिरेव शून्यता शून्यतैव  
जातिः । जरामरणं जरामरणेन शून्यं । या च जरामरण शून्यता  
न तत् जरामरणं । न चाऽन्यत्र जरामरणाच्छून्यता । जरामरण  
मेव शून्यता शून्यतैव जरामरणं ।

अनेन भगवन् धर्माद्येन बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अविज्ञायां न स्यातव्यं । मण्डकारेषु न स्यातव्यं । विज्ञाने न स्यातव्यं । नामरूपे न स्यातव्यं । दृश्याद्यने न स्यातव्यं । स्पर्शे न स्यातव्यं । वेदनायां न स्यातव्यं । श्रवणायां न स्यातव्यं । उपादाने न स्यातव्यं । जरामरणे न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता दानपारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि दानपारमिता दानपारमितया शून्या । या च दानपारमिताशून्यता न सा दानपारमिता । न चाऽन्यत्र दानपारमितायाः शून्यता । दानपारमितैव शून्याता शून्यतैव दानपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शीलपारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । शीलपारमिता शीलपारमितया शून्या । या च शीलपारमिताशून्यता न सा शीलपारमिता । न चाऽन्यत्र शीलपारमितायाः शून्यता । शीलपारमितैव शून्यता शून्यतैव शीलपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चान्तिपारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । चान्तिपारमिता चान्तिपारमितया शून्या । या च चान्तिपारमिता शून्यता न सा चान्तिपारमिता । न चाऽन्यत्र चान्तिपारमितायाः शून्यता । चान्तिपारमितैव शून्यता शून्यतैव चान्तिपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वीर्यपारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । वीर्यपारमिता वीर्यपारमितया शून्या । या च

वीर्यपारमिता शून्यता न सा वीर्यपारमिता । न चाऽन्यत्र वीर्यपारमिताया शून्यता । वीर्यपारमितैव शून्यता शून्यतैव वीर्यपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-पारमितायां चरता ध्यानपारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । ध्यानपारमिता ध्यानपारमितया शून्या । या च ध्यानपारमिता शून्यता न सा ध्यानपारमिता । न चाऽन्यत्र ध्यानपारमितायाः शून्यता । ध्यानपारमितैव शून्यता शून्यतैव ध्यानपारमिता । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-पारमितायां चरता प्रज्ञापारमितायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतो-स्तथा हि । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापारमितया शून्या । या च प्रज्ञापारमिताशून्यता न सा प्रज्ञापारमिता । न चाऽन्यत्र प्रज्ञा-पारमितायाः शून्यता । प्रज्ञापारमितैव शून्यता शून्यतैव प्रज्ञा-पारमिता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-पारमितायां चरता षट्पुपारमितासु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवन् स्मृत्युपस्थानानि स्मृत्युपस्थानैः शून्यानि । या च भगवन् स्मृत्युपस्थान शून्यता न तानि स्मृत्युपस्थानानि । न चाऽन्यत्र स्मृत्यु-पस्थानेभ्यः शून्यता । स्मृत्युपस्थानान्येव शून्यता शून्यतैव स्मृत्युपस्था-नानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-तायां चरता स्मृत्युपस्थानेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधि-सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता मन्यक्प्रहाणेषु न

बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता ध्यानेषु न स्यातव्यं ।  
 पुनरपरं भगवन् बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता  
 चतुर्थप्रमाणेषु न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवत्प्रमा-  
 णानि प्रमाणेः शून्यानि या च भगवत्प्रमाणशून्यता न तान्य  
 प्रमाणानि । न चाऽन्यत्राऽप्रमाणेभ्यः शून्यता अप्रमाणान्येव शून्यता  
 शून्यतेवाऽप्रमाणानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन  
 प्रज्ञापारमितायां चरता अप्रमाणेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन्  
 बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्थारूपप्रमा-  
 णसिद्धे न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । भगवत्सारूप्यप्रमाण-  
 आरूप्यप्रमाणसिद्धिभिः शून्याः । या च भगवत्सारूप्यप्रमाणशून्यता  
 न तान्य आरूप्यप्रमाणसिद्धयः । न चाऽन्यत्रारूप्यप्रमाणसिद्धिभ्यः शून्याः  
 आरूप्यप्रमाणसिद्धयः शून्यता शून्यते सारूप्यप्रमाणसिद्धयः । अनेन भगवन्  
 प्रज्ञापारमितायां चरता बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आरूप्य-  
 प्रमाणसिद्धे न स्यातव्यं ।

विहारसमापत्तयो ऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्याः । या च भगवन्ननुपूर्वविहारसमापत्तिशून्यता नता अनुपूर्वविहारसमापत्तयः । न चाऽन्यत्राऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभ्यः शून्यता अनुपूर्वविहारसमापत्तयएव शून्यता शून्यतैवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखैः शून्यानि । या च भगवन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखशून्यता न तानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि । नचाऽन्यत्रशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखेभ्यः शून्यता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखान्येव शून्यता शून्यतैवशून्यतानिमित्ताऽप्राणिहितविमोचमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता दशतथागतवलेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवंस्तथागतवस्त्वानि तथागतवस्त्वैः शून्यानि । या च भगवंस्तथागतवस्त्वशून्यता न तानि तथागतवस्त्वानि । न चाऽन्यत्र तथागतवस्त्वैः शून्यता । तथागतवस्त्वान्येव शून्यता शून्यतैव तथागतवस्त्वानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथागतवलेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन



विहारसमापत्तयो ऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्याः । या च भगवन्ननुपूर्वविहारसमापत्तिशून्यता नता अनुपूर्वविहारसमापत्तयः । न चाऽन्यत्राऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभ्यः शून्यता अनुपूर्वविहारसमापत्तयएव शून्यता शून्यतैवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखैस्यः शून्यानि । या च भगवन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखशून्यता न तानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नचाऽन्यच्चशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेभ्यः शून्यता शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्येव शून्यता शून्यतैव शून्यतानिमित्ताऽप्राणिहितविमोक्षमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता दशतथागतवलेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवंस्तथागतवस्त्वानि तथागतवस्त्वैः शून्यानि । या च भगवंस्तथागतवस्त्वशून्यता न तानि तथागतवस्त्वानि । न चाऽन्यच्च तथागतवस्त्वैभ्यः शून्यता । तथागतवस्त्वान्येव शून्यता शून्यतैव तथागतवस्त्वानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथागतवलेषु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन



प्रज्ञापारमितायां चरता चतुर्षु वैगारद्येषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वैगारद्यानि वैगारद्यैः शून्यानि । या च भगवन् वैगारद्यशून्यता न तानि वैगारद्यानि । न चान्यत्र वैगारद्येभ्यः शून्यता । वैगारद्यान्वेव शून्यता शून्यतैव वैगारद्यानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वैगारद्येषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता चतसृषु प्रतिसम्बित्सु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् प्रतिसम्बिदः प्रतिसम्बिद्भिः शून्याः । या च प्रतिसम्बि-  
 च्छून्यता नताः प्रतिसम्बिदः । न चान्यत्र प्रतिसम्बिद्भिः शून्यता प्रतिसम्बिदएव शून्यता । शून्यतैव प्रतिसम्बिदः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता प्रति-  
 सम्बित्सु न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता महाकरुणायां न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् महाकरुणा महाकरुणयाशून्या । या च महाकरुणाशून्यता न सा महाकरुणा । न चाऽन्यत्र महाकरुणायाः शून्यता । महाकरुणैव शून्यता, शून्यतैव महाकरुणा । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता महा-  
 करुणायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मे न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् आवेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्ध-  
 धर्माः शून्याः । या च भगवन् आवेणिकबुद्धधर्मशून्यता न ते आवेणिक-

बुद्धधर्माः । न चाऽन्यत्रादिष्वित्युल्लेखधर्माः शून्यता । आर्षेणिकबुद्ध-  
धर्मा एव शून्यता शून्यतैवादिष्वित्युल्लेखधर्माः । अनेन भगवन् पर्यायेण  
बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता आर्षेणिकबुद्धधर्मेषु  
न स्यात्तथ्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
चरताऽऽचरेषु न स्यात्तथ्यं । एतौदाचार्येषु न स्यात्तथ्यं । इत्यु-  
च्युदाचार्ये न स्यात्तथ्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवत्तत्परान्यचरेः  
शून्या यादाचरशून्यता न तान्यचाराणि । न चाऽन्यत्राचरेभ्यः  
शून्यता अचराण्येवशून्यता । शून्यतैवाचराणि । अनेन भगवन्  
पर्यायेण बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता अचरेषु  
न स्यात्तथ्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमि-  
तायां चरता अभिज्ञासु न स्यात्तथ्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि ।  
भगवत्तत्परिज्ञा अभिज्ञाभिः शून्या । या चाभिज्ञाशून्यता न  
ताअभिज्ञाः । न चाऽन्यत्राभिज्ञाभ्यः शून्यता अभिज्ञा एव शून्यता  
शून्यतैवाभिज्ञाः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन  
प्रज्ञापारमितायां चरता अभिज्ञासु न स्यात्तथ्यं । पुनरपरं भगवन्  
बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्वसमाधिमुखेषु  
न स्यात्तथ्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् सर्वसमाधिमुखानि  
सर्वसमाधिमुखैः शून्यानि । याच समाधिमुखशून्यता न तानि  
समाधिमुखानि । नचाऽन्यत्र समाधिमुखेभ्यः शून्यता । समाधि-  
मुखान्येव शून्यता शून्यतैव समाधिमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण  
बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्वसमाधिमुखेषु

न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता सर्वधारणीमुखेषु न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् धारणीमुखानि धारणीमुखेः शून्यान् । या च धारणीमुखशून्यता न तानि धारणीमुखानि । न चाऽन्यत्र धारणीमुखेभ्यः शून्यता । धारणीमुखान्येव शून्यता शून्यतैव धारणीमुखानि । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धारणीमुखेषु न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमनित्यमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् रूपाऽनित्यता रूपाऽनित्यतया शून्या । या च रूपाऽनित्यताशून्यता न सारूपाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र रूपाऽनित्यायाः शून्यता । रूपाऽनित्यतैव शून्यता । शून्यतैव रूपाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपाऽनित्यतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनित्येति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाऽनित्यता वेदनाऽनित्यतया शून्या । या च वेदनाऽनित्यता न सा वेदनाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र वेदनाऽनित्यतायाः शून्यता । वेदनाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव वेदनाऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनित्यतायां न स्यातव्यं । \*तेन प्रज्ञापारमितायां

\* व्यादर्शपुस्तके पुनरपर मित्यादि पाठो न दृश्यते । अत्राऽपि स पाठः स्यातुमुचितः । एवं परत्रापि ।

चरता संज्ञाऽनित्येति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्  
 संज्ञाऽनित्यता संज्ञाऽनित्यतया शून्या । या च संज्ञाऽनित्यता शून्यता  
 न सा संज्ञाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र संज्ञानित्यतायाः शून्यता ।  
 संज्ञाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाऽनित्यता । अनेन भगवन्  
 पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञा-  
 ऽनित्येति न स्यातव्यं । तेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा  
 अनित्यादिति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्  
 संस्काराऽनित्यता संस्काराऽनित्यतया शून्या । या च संस्कारा-  
 ऽनित्यताशून्यता न सा संस्काराऽनित्यता । संस्काराऽनित्यतैव  
 शून्यता शून्यतैव संस्काराऽनित्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण  
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कार अनित्या  
 दिति न स्यातव्यं । तेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनित्यमिति  
 न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् विज्ञानाऽनित्यता  
 विज्ञानाऽनित्यतया शून्या । या च भगवन् विज्ञानाऽनित्यता-  
 शून्यता न सा विज्ञानाऽनित्यता । न चाऽन्यत्र विज्ञानाऽनित्यतायाः  
 शून्यता । विज्ञानाऽनित्यतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानाऽनित्यता ।  
 अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
 चरता विज्ञानमनित्यमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
 चरता रूपं दुःखमिति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि  
 रूपदुःखता रूपदुःखतया शून्या । या च रूपदुःखताशून्यता न सा  
 रूपदुःखता । न चाऽन्यत्र रूपदुःखतायाः शून्यता । रूपदुःखतैव

शून्यता शून्यतैव रूपदुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधि-  
 सत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपदुःखतायां न  
 स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
 चरता वेदना दुःखेति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भग-  
 वन् वेदनादुःखता वेदनादुःखतया शून्या । या च वेदनादुःखता-  
 शून्यता न सा वेदनादुःखता । न चाऽन्यत्र वेदनादुःखतायाः  
 शून्यता । वेदना दुःखतैव शून्यता शून्यतैव वेदनादुःखता । अनेन  
 भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता  
 वेदनादुःखतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन  
 महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञा दुःखेति न स्यातव्यं ।  
 तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञादुःखता संज्ञादुःखतया शून्या ।  
 या च संज्ञादुःखता शून्यता न सा संज्ञादुःखता । न चाऽन्यत्र  
 संज्ञा दुःखतायाः शून्यता । संज्ञादुःखतेव शून्यता शून्यतैव संज्ञा-  
 दुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-  
 पारमितायां चरता संज्ञादुःखतायां न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन्  
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा दुःखा  
 इति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्कारदुःखता  
 संस्कारदुःखतया शून्या । या च संस्कारदुःखताशून्यता न सा  
 संस्कारदुःखता । न चाऽन्यत्र संस्कारदुःखतायाः शून्यता । संस्कार-  
 दुःखतैव शून्यता शून्यतैव संस्कारदुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण  
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारदुःखतायां  
 न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमि-

तायां चरता विज्ञानं दुःखमिति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतो-  
स्तथाहि । भगवन् विज्ञानदुःखता विज्ञानदुःखतया शून्या । या च  
विज्ञानदुःखताशून्यता न सा विज्ञानदुःखता । न चाऽन्यत्र विज्ञान-  
दुःखतायाः शून्यता । विज्ञानदुःखतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञान-  
दुःखता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञा-  
पारमितायां चरता विज्ञानदुःखतायां न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
चरता रूपमनात्मेति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन्  
रूपाऽनात्मता रूपाऽनात्मतया शून्या । या च रूपाऽनात्मताशून्यता  
न सा रूपाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र रूपाऽनात्मतायाः शून्यता ।  
रूपाऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव रूपाऽनात्मता । अनेन भगवन्  
पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूप-  
मनात्मेति न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन  
प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनात्मेति न स्यातव्यं । तत् कस्य  
हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाऽनात्मता वेदनाऽनात्मतया शून्या या च  
वेदनाऽनात्मताशून्यता न सा वेदनाऽनात्मता न चाऽन्यत्र वेदना-  
ऽनात्मतायाः शून्यता । वेदनाऽनात्मतैव शून्यता शून्यतैव वेदना-  
ऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन  
प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽनात्मेति न स्यातव्यं । पुनरपरं  
भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽना-  
त्मेति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संज्ञाऽनात्मता  
संज्ञाऽनात्मतया शून्या । या च संज्ञाऽनात्मताशून्यता न सा

मंजाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र मंजाऽनात्मतायाः शून्यता । मंजाऽना-  
 त्मतैव शून्यता शून्यतैव मंजाऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण  
 बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता मंजाऽनात्मेति  
 न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-  
 मितायां चरता संस्कारा अनात्मान इति न स्यातव्यं । तत् कस्य  
 हेतोस्तथाहि भगवन् संस्काराऽनात्मता संस्काराऽनात्मतया शून्या ।  
 या च संस्काराऽनात्मता शून्यता न सा संस्काराऽनात्मता ।  
 न चाऽन्यत्र संस्काराऽनात्मतायाः शून्यता । संस्काराऽनात्मतैव  
 शून्यता शून्यतैव संस्काराऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधि-  
 सत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनात्मान इति  
 न स्यातव्यं । पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापार-  
 मितायां चरता विज्ञानमनात्मेति न स्यातव्यं । तत् कस्य हेतोस्त-  
 थाहि । भगवन् विज्ञानाऽनात्मता विज्ञानाऽनात्मतया शून्या । या च  
 विज्ञानाऽनात्मता शून्यता न सा विज्ञानाऽनात्मता । न चाऽन्यत्र  
 विज्ञानाऽनात्मतायाः शून्यता । विज्ञानाऽनात्मतैव शून्यता । शून्य-  
 तैव विज्ञानाऽनात्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महा-  
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमनात्मेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
 चरता रूपं शान्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्  
 रूपशान्तता रूपशान्ततया शून्या । या च रूपशान्तता शून्यता  
 न सा रूपशान्तता । न चाऽन्यत्र रूपशान्ततायाः शून्यता । रूप-  
 शान्ततैव शून्यता । शून्यतैव रूपशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण

बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शान्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशान्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् वेदनाशान्तता वेदनाशान्ततया शून्या । या च वेदनाशान्तता शून्यता न सा वेदनाशान्तता । न चाऽन्यत्र वेदनाशान्ततायाः शून्यता । वेदनाशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव वेदनाशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशान्तेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशान्तेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाशान्तता संज्ञाशान्ततया शून्या । या च संज्ञाशान्तता शून्यता न सा संज्ञाशान्तता । न चाऽन्यत्र संज्ञाशान्ततायाः शून्यता । संज्ञाशान्ततैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशान्तेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शान्त इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्कारशान्तता संस्कारशान्ततया शून्या । या च संस्कारशान्तता शून्यता न सा संस्कारशान्तता । न चाऽन्यत्र संस्कारशान्ततायाः शून्यता । संस्कारशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारशान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शान्त इति न स्यातव्यं ।



पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता । विज्ञानं शान्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानशान्तता विज्ञानशान्ततया शून्या । या च विज्ञान-  
शान्तता शून्यता न सा विज्ञानशान्तता । न चाऽन्यत्र विज्ञान-  
शान्ततायाः शून्यता । विज्ञानशान्ततैव शून्यता । शून्यतैव  
विज्ञान शान्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन  
प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं शान्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शून्यमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्  
रूपशून्यता रूपशून्यतया शून्या । या च रूपशून्यता न सा  
रूपशून्यता । न चाऽन्यत्र रूपशून्यतायाः शून्यता । रूपशून्यतैव  
शून्यता शून्यतैव रूपशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं शून्यमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशून्येति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्  
वेदनाशून्यता वेदनाशून्यतया शून्या । या च वेदनाशून्यता न सा  
वेदनाशून्यता । न चाऽन्यत्र वेदनाशून्यतायाः शून्यता । वेदनाशून्यतैव  
शून्यता शून्यतैव वेदनाशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन  
महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाशून्येति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशून्येति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्  
संज्ञाशून्यता संज्ञाशून्यतया शून्या । या च संज्ञाशून्यता न सा

संज्ञाशून्यता । न चाऽन्यत्र संज्ञाःशून्यतायाः शून्यता । संज्ञाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाशून्येति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शून्या इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्कारशून्यता संस्कारशून्यतया शून्या । या च संस्कार-शून्यता न सा संस्कारशून्यता । न चाऽन्यत्र संस्कारशून्यतायाः शून्यता संस्कारशून्यतैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः शून्य इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानशून्यमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानशून्यता विज्ञानशून्यतया शून्या । या च विज्ञानशून्यता शून्यता न सा विज्ञानशून्यता । न चाऽन्यत्र विज्ञानशून्यतायाः शून्यता । विज्ञानशून्यतैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानशून्यता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं शून्यमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमानिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपानिमित्तता रूपानिमित्ततया शून्या । या च रूपानिमित्तता शून्यता न सा रूपानिमित्तता । न चाऽन्यत्र रूपानिमित्ततायाः शून्यता । रूपानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव रूपानिमित्तता ।

अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमनिमित्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनानिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनानिमित्तता वेदनानिमित्ततया शून्या । या च वेदनानिमित्तता शून्यता न सा वेदनानिमित्तता । न चाऽन्यत्र वेदनानिमित्ततायाः शून्यता । वेदनानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव वेदनानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनानिमित्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञानिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञानिमित्तता संज्ञानिमित्ततया शून्या । या च संज्ञानिमित्तता शून्यता न सा संज्ञानिमित्तता । न चाऽन्यत्र संज्ञानिमित्ततायाः शून्यता । संज्ञानिमित्ततैव शून्यता शून्यतैव संज्ञानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञानिमित्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अनिमित्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि संस्कारानिमित्तता संस्कारानिमित्ततया शून्या । या च संस्कारानिमित्तता शून्यता न सा संस्कारानिमित्तता । न चाऽन्यत्र संस्कारानिमित्ततायाः शून्यता । संस्कारानिमित्ततैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन



# LIST OF BOOKS FOR SALE

AS THE LIBRARY OF THE

## ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

NO. 52, PARK STREET, CALCUTTA,

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MESSRS. LUTZ & CO.,

15 GREAT BRISTOL STREET, LONDON, W.C., AND MR. OTTO

HAGENOWITZ, BOOK-SELLER, LEIPZIG, GERMANY.

Complete copies of these works, published in the interest of the Asiatic Society, may be supplied on request.

### BIBLIOTHECA INDICA.

#### Sanskrit Series.

|                                                                                                            |     |       |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|----|
| Advaita Brahma Siddhi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                         | ... | Rs. 1 | 8  |
| Advaitachinta Kaustubha, Fasc. 1                                                                           | ... | 0     | 0  |
| *Agni Purāṇa, (Text) Fasc. 1-14 @ /6/ each                                                                 | ... | 4     | 2  |
| Aikarēya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1-5, Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/ | ... | 7     | 8  |
| Am Bhāṣyam, (Text) Fasc. 2-5 @ /6/ each                                                                    | ... | 1     | 8  |
| Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. 1                                                                   | ... | 0     | 12 |
| Astasāhasrikā Prajñāpāramitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                  | ... | 2     | 4  |
| Aṣṭavaiśyaka, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                  | ... | 1     | 14 |
| Avadāna Kalpalatā, (Sanskrit and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each                  | ... | 10    | 0  |
| Bāla Bhāṭṭi, Vol. I, Fasc. 1                                                                               | ... | 0     | 6  |
| Bauddhayana Śrauta Sūtra, Fasc. 1-2 @ /6/ each                                                             | ... | 0     | 12 |
| *Bhāmati, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each                                                                      | ... | 1     | 14 |
| Bhāṭṭa Dipikā Vol. I, Fasc. 1-4                                                                            | ... | 1     | 8  |
| Bṛhaddēvatā (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                                    | ... | 1     | 8  |
| Bṛhaddharma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                            | ... | 2     | 4  |
| Bodhicaryavatara of Candidevi, Fasc. 1-2                                                                   | ... | 0     | 12 |
| Catadusani, Fasc. 1                                                                                        | ... | 0     | 6  |
| Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-4 @ 2/ each                                                  | ... | 8     | 0  |
| Ānandatā Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-2                                                   | ... | 8     | 6  |
| Āstasāhasrikā-prajñāpāramitā (Text) Part I, Fasc. 1-6 @ /6/ each                                           | ... | 2     | 4  |
| *Āturvarga Chintāmaṇi (Text) Vols. II, 1-25; III, Part I, Fasc. 1-18. Part II, Fasc. 1-10 @ /6/ each       | ... | 19    | 14 |
| Ālokavārtika, (English) Fasc. 1-4                                                                          | ... | 3     | 0  |
| *Āraṇa Sūtra of Āpastamba, (Text) Fasc. 4-17 @ /6/ each                                                    | ... | 5     | 4  |
| Ditto Chāṅkhāyana, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4; Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each            | ... | 5     | 10 |
| Āri Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each                                                                   | ... | 1     | 2  |
| Dan Kriya Kaumudī, Fasc. 1-2                                                                               | ... | 0     | 12 |
| Gadadhara Paddhati Kālasāra, Vol. I, Fasc. 1-6                                                             | ... | 2     | 4  |
| Kāla Mūdhava, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                                  | ... | 1     | 8  |
| Kāla Vireka, Fasc. 1-6                                                                                     | ... | 2     | 4  |
| Kātantra, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each                                                                     | ... | 4     | 8  |
| Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each                                                       | ... | 10    | 8  |
| Karma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each                                                                  | ... | 8     | 6  |
| Lalita-Vistara, (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each                                                            | ... | 2     | 4  |
| Madana Pārijāta, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each                                                              | ... | 4     | 2  |
| Mahā-bhāṣya-pradīpodyōta, (Text) Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-11 @ /6/ each                                | ... | 7     | 8  |
| Manuṭīkā Saṅgraha, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each                                                             | ... | 1     | 2  |
| Mārkandeya Purāṇa, (English) Fasc. 1-8 @ /12/ each                                                         | ... | 6     | 0  |
| *Mīmāṃsā Darśana, (Text) Fasc. 7-19 @ /6/ each                                                             | ... | 4     | 14 |
| Nyāyavārtika, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/                                                                       | ... | 2     | 4  |
| *Nirukta, (Text) Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /6/ each                                         | ... | 5     | 4  |
| Nityacarapaddhati Fasc. 1-7 (Text) @ /6/                                                                   | ... | 2     | 10 |
| Nityacarapradīp Fasc. 1-4                                                                                  | ... | 1     | 8  |
| Nyāyabinduṭīkā, (Text)                                                                                     | ... | 0     | 10 |
| Nyāya Kusumāñjali Prakāraṇa (Text) Vol. I, Fasc. 1-6 Vol. II, Fasc. 1-3 @ /6/ each                         | ... | 3     | 9  |

महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा आनिमित्तमिति न स्यात्तथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञान आनिमित्तमिति न स्यात्तथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानानिमित्तता विज्ञानानिमित्ततया शून्या । या च विज्ञानानिमित्तता शून्यता न सा विज्ञानानिमित्तता । न चाऽन्यत्र विज्ञानानिमित्ततायाः शून्यता । विज्ञानानिमित्ततैव शून्यता शून्यतैव विज्ञानानिमित्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानानिमित्तमिति न स्यात्तथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमप्रणिहितमिति न स्यात्तथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपाऽप्रणिहितता रूपाऽप्रणिहिततया शून्या । या च रूपाऽप्रणिहितता शून्यता न सा रूपाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र रूपाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । रूपाऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव रूपाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपमप्रणिहितमिति न स्यात्तथं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरताऽप्रणिहितेति न स्यात्तथं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाऽप्रणिहितता वेदनाऽप्रणिहिततया शून्या । या च वेदनाऽप्रणिहितताऽशून्यता न सा वेदनाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र वेदनाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । वेदनाऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव

वेदनाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाऽप्रणिहिता संज्ञाऽप्रणिहिततया शून्या । या च संज्ञाऽप्रणिहितता शून्यता न सा संज्ञाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र संज्ञाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । संज्ञाऽप्रणिततैव शून्यता । शून्यतैव संज्ञाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाऽप्रणिहितेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः अप्रणिहिता इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संस्काराऽप्रणिहितता संस्काराऽप्रणिहिततया शून्या । या च संस्काराऽप्रणिहितता शून्यता न सा संस्काराऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र संस्काराऽप्रणिहिततायाः शून्यता । संस्काराऽप्रणिहिततैव शून्यता । शून्यतैव संस्काराऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्कारा अप्रणिहिता इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमप्रणिहितमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् विज्ञानाऽप्रणिहितता विज्ञानाऽप्रणिहिततया शून्या । या च विज्ञानाऽप्रणिहितता शून्यता । न सा विज्ञानाऽप्रणिहितता । न चाऽन्यत्र विज्ञानाऽप्रणिहिततायाः शून्यता । विज्ञानाऽप्रणिहिततैव

शून्यता । शून्यतैव विज्ञानाऽप्रणिहितता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानमप्रणिहितमिति न स्यात्तथ्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं विविक्तमिति न स्यात्तथ्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपविविक्तता रूपविविक्ततया शून्या । या च रूपविविक्तता शून्यता न सा रूपविविक्तता । न चाऽन्यत्र रूपविविक्ततायाः शून्यता । रूपविविक्ततैव शून्यता शून्यतैव रूपविविक्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता रूपं विविक्तमिति न स्यात्तथ्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाविविक्तेति न स्यात्तथ्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् वेदनाविविक्तता वेदनाविविक्ततया शून्या । या च वेदनाविविक्तता शून्यता न सा वेदनाविविक्तता । न चाऽन्यत्र वेदनाविविक्ततायाः शून्यता । वेदनाविविक्ततैव शून्यता शून्यतैव वेदनाविविक्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता वेदनाविविक्तेति न स्यात्तथ्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाविविक्तेति न स्यात्तथ्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् संज्ञाविविक्तता संज्ञाविविक्ततया शून्या । या च संज्ञाविविक्तता शून्यता न सा संज्ञाविविक्तता । न चाऽन्यत्र संज्ञाविविक्ततायाः शून्यता । संज्ञाविविक्ततैव शून्यता शून्यतैव संज्ञाविविक्तता । अनेन



भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संज्ञाविविक्तेति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराः विविक्तता इति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् संस्कारविविक्तता संस्कारविविक्ततया शून्या । या च संस्कारविविक्तता शून्यता न सा संस्कारविविक्तता । न चाऽन्यत्र संस्कारविविक्ततायाः शून्यता । संस्कारविविक्ततैव शून्यता । शून्यतैव संस्कारविविक्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता संस्काराविविक्ता इति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं विविक्तमिति न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । भगवन् विज्ञानविविक्तता विज्ञानविविक्ततया शून्या । या च विज्ञानविविक्तता शून्यता न सा विज्ञानविविक्तता । न चाऽन्यत्र विज्ञानविविक्ततायाः शून्यता । विज्ञानविविक्ततैव शून्यता । शून्यतैव विज्ञानविविक्तता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता विज्ञानं विविक्तमिति न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथतायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् तथता तथतया शून्या । या च तथता शून्यता न सा तथता । न चाऽन्यत्र तथतायाः शून्यता । तथतैव शून्यता । शून्यतैव तथता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता तथतायां न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मतायां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मता धर्मतया शून्या । या च धर्मता शून्यता । न सा धर्मता । न चाऽन्यत्र धर्मतायाः शून्यता । शून्यतैव धर्मता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मतायां न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मधातौ न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मधातु धर्मधातुना शून्या । या च धर्मधातु शून्यता न स धर्मधातुः । न चाऽन्यत्र धर्मधातोः शून्यता । धर्मधातुरेव शून्यता । शून्यतैव धर्मधातुः । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मधातौ न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मनियामतयां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् धर्मनियामता धर्मनियामतया शून्या । या च धर्मनियामता शून्यता न सा धर्मनियामता । न चाऽन्यत्र धर्मनियामतायाः शून्यता । धर्मनियामतैव शून्यता । शून्यतैव धर्मनियामता । अनेन भगवन् पर्यायेण बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता धर्मनियामतायां न स्यातव्यं ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां चरता भूतकोट्यां न स्यातव्यं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् । भूतकोटिर्भूतकोट्या शून्या । या च भूतकोटि शून्यता न सा



षोऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रे तिष्ठति । श्रोत्रस्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन घ्राणे तिष्ठति । घ्राणस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वायां तिष्ठति । स जिह्वाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन काये तिष्ठति । स कायस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनसि तिष्ठति । स मनसोऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्नह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन रूपे तिष्ठति । स रूपस्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-

कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शब्दे तिष्ठति । स शब्द-  
 स्थाऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्  
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-  
 ममकारगतेन मानसेन गन्धे तिष्ठति । स गन्धस्थाऽभिसंस्कारे  
 चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-  
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकार-  
 गतेन मानसेन रसे तिष्ठति । स रसस्थाऽभिसंस्कारे चरति न  
 चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन  
 स्पर्शे तिष्ठति । स स्पर्शस्थाऽभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञा-  
 पारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मेषु तिष्ठति ।  
 स धर्माणामभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि । अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
 प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते ।  
 अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति मर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
 पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुर्विज्ञाने तिष्ठति ।  
 स चक्षुर्विज्ञानस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-  
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोत्रविज्ञाने तिष्ठति । स  
 श्रोत्रविज्ञानस्थाभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स

चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशले-  
नाहङ्कारममकारगतेन मानमेन प्राणविज्ञाने तिष्ठति । न घ्राण-  
विज्ञानस्याऽभिमंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । न  
चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशले-  
नाहङ्कारममकारगतेन मानमेन जिह्वाविज्ञाने तिष्ठति । न  
जिह्वाविज्ञानस्याभिमंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
न चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-  
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानमेन कायविज्ञाने तिष्ठति । न  
कायविज्ञानस्याभिमंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । न  
चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-  
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानमेन विज्ञाने तिष्ठति । न  
मनोविज्ञानस्याभिमंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्त्वस्य हेतौल्यथाहि अभिमंस्कारे चरन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः  
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगसापत्ते ।  
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति भव्याकारक्षतायां ।

न चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानमेन चक्षुः संस्पर्शे तिष्ठति ।  
न चक्षुः संस्पर्शस्याभिमंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
न चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-  
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानमेन श्रोत्रसंस्पर्शे तिष्ठति । न  
श्रोत्रसंस्पर्शस्याभिमंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
न चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-

कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायसंस्पर्शं तिष्ठति ।  
 कायसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
 चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-  
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायसंस्पर्शं तिष्ठति ।  
 शिष्टासंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-  
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायसंस्पर्शं तिष्ठति ।  
 कायसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-  
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनःसंस्पर्शं तिष्ठति ।  
 मनःसंस्पर्शस्याऽभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि अभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः  
 प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता चोगमापद्यते ।  
 अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-  
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन चक्षुःसंस्पर्शजायां वेदनायां  
 तिष्ठति । स चक्षुःसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति  
 न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः  
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन  
 श्रोत्रसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स श्रोत्रसंस्पर्शजाया वेदनाया  
 अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्  
 बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-

ममकारगतेन मानसेन घ्राणसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स घ्राणसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन जिह्वासंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स जिह्वासंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन कायसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स कायसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मनःसंस्पर्शजायां वेदनायां तिष्ठति । स मनःसंस्पर्शजाया वेदनाया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्नह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति न प्रज्ञापारमिता योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन पृथिवीधातौ तिष्ठति । स पृथिवीधातोरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाब्धातौ तिष्ठति । सोऽब्धातोरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्



बोधिमत्योमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाह  
 ममकारगतेन मानसेन तेजोधातौ तिष्ठति । स तेजोधातौ  
 संस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चे  
 बोधिमत्योमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाह  
 ममकारगतेन मानसेन वायुधातौ तिष्ठति । स वायुधातौ  
 संस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चे  
 बोधिमत्योमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाह  
 ममकारगतेन मानसेनाकाशधातौ तिष्ठति । स आकाशधातौ  
 रभिमंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चे  
 बोधिमत्योमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाह  
 ममकारगतेन मानसेन विज्ञानधातौ तिष्ठति । स विज्ञानधातौ  
 रभिमंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कालं च  
 र्नाभिमंस्कारे चरन् बोधिमत्योमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 गच्छति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्र  
 पारमिता न निर्याति मर्त्याकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्योमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु  
 नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन विद्यायां तिष्ठति । स  
 बोधिविद्यायां अभिमंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चे  
 द्भगवन् बोधिमत्योमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु  
 यकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन संस्कारेषु तिष्ठति । स संस्कारेषु  
 रभिमंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चे  
 द्भगवन् बोधिमत्योमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशले

एङ्कारममकारगतेन मानसेन नामरूपे तिष्ठति । स नामरूपस्याभि-  
 भिंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्  
 बोधिमत्त्वोन्नामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाङ्कार-  
 रममकारगतेन मानसेन पदायतने तिष्ठति । स पदायतनस्या-  
 भिंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्  
 बोधिमत्त्वोन्नामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाङ्कार-  
 रममकारगतेन मानसेन स्पर्शेतिष्ठति । स स्पर्शस्याभिंस्कारे चरति ।  
 न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्नामत्त्वः  
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाङ्काररममकारगतेन मान-  
 सेन वेदनायां तिष्ठति । स वेदनाया अभिंस्कारे चरति । न चरति  
 प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्नामत्त्वः प्रज्ञापारमि-  
 तायां चरन्ननुपायकौशलेनाङ्काररममकारगतेन मानसेन तृष्णाया  
 तिष्ठति । स तृष्णायां अभिंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-  
 मितायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्नामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन्ननुपायकौशलेनाङ्काररममकारगतेन मानसेनोपादाने तिष्ठति ।  
 स उपादानस्याभिंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-  
 तायां । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्नामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-  
 नुपायकौशलेनाङ्काररममकारगतेन मानसेन भवे तिष्ठति । स  
 भवस्याभिंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स  
 चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्नामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौश-  
 लेनाङ्काररममकारगतेन मानसेन जातौ तिष्ठति । स जातेरभि-  
 भिंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्



संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । स प्रज्ञापारमितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्नह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाध्यात्मशून्यतायां तिष्ठति । सोऽध्यात्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन वहिर्द्वाशून्यतायां तिष्ठति । स वहिर्द्वाशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतायां तिष्ठति । सोऽध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शून्यताशून्यतायां तिष्ठति । स शून्यताशून्यतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन महा-

शून्यतायां तिष्ठति । स मन्त्राण्यन्यथाया अभिसंस्कारे चरति ।  
 न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः  
 प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मान-  
 मेन परमाण्यशून्यतायां तिष्ठति । स परमाण्यशून्यताया अभि-  
 संस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन्  
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कार-  
 रममकारगतेन मानमेन संस्कृतशून्यतायां तिष्ठति । स संस्कृ-  
 तशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-  
 तायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानमेनात्यन्तशून्यतायां  
 तिष्ठति । सोऽत्यन्तशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति  
 प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानमेनान-  
 वराग्रशून्यतायां तिष्ठति । सोऽनवराग्रशून्यताया अभिसंस्कारे-  
 चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-  
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारमम-  
 कारगतेन मानसेन प्रकृतिशून्यतायां तिष्ठति । स प्रकृतिशू-  
 न्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपाय-  
 कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सर्व्वधर्मशून्यतायां तिष्ठति ।  
 स सर्व्वधर्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापा-  
 रमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन स्वलक्षणशून्यतायां तिष्ठति । स स्वलक्षणशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनुपलम्भशून्यतायां तिष्ठति । सोऽनुपलम्भशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽभावशून्यतायां तिष्ठति । सोऽभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन स्वभावशून्यतायां तिष्ठति । स स्वभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽभावस्वभावशून्यतायां तिष्ठति । सोऽभावस्वभावशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णक्षमिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिमर्घ्याकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सूक्ष्मपदानेषु तिष्ठति । स सूक्ष्मपदानानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।

तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सम्यक्प्रहाणेषु तिष्ठति । स सम्यक्प्रहाणानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन ऋद्धिपादेषु तिष्ठति । स ऋद्धिपादानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनेन्द्रियेषु तिष्ठति । स इन्द्रियाणामभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन वस्तेषु तिष्ठति ।  
स बलानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-  
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनार्याष्टाङ्गमार्गे तिष्ठति ।  
स आर्याष्टाङ्गमार्गस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-  
तायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।  
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनार्यसत्येषु तिष्ठति ।  
स आर्यसत्यानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां  
परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन्  
प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन ध्यानेषु तिष्ठति ।  
स ध्यानानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां



परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।

प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां च  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽप्रमाणेषु तिष्ठ  
सोऽप्रमाणानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमिता  
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा  
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अ  
परिगृह्यन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां च  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽप्यममापत्तिपु  
ष्टति । स आरूप्यममापत्तीनामभिसंस्कारे चरति । न च  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधि  
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता  
समापद्यते । अपरिगृह्यन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकार  
ज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां च  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽप्यविमोक्षे  
ष्टति । स विमोक्षानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञा  
पारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महा  
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समाप  
परिगृह्यन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां च

नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन नवानुपूर्वविहार  
समापत्तिषु तिष्ठति । स नवानुपूर्वविहार समापत्तीनामभिसंस्कारे  
चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णक्षमिमं-  
स्कारे चरन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न  
प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां  
न निर्यातिसम्बन्धकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन शून्यतानिमित्ताप्र-  
णिहितविमोक्षमुखेषु तिष्ठति । स शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमो-  
क्षमुखानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णक्षमिमंस्कारे चरन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-  
रमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अप-  
रिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसम्बन्धकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाभिज्ञासु तिष्ठति ।  
सोऽभिज्ञानामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णक्षमिमंस्कारे चरन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-  
रमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।  
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसम्बन्धकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन समाधिषु तिष्ठति ।  
स समाधीनामभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमि-

तायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिमंस्कारे चरन् बोधिमत्त्वो ह  
प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समा-  
पद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकार-  
जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धारणीमुखे  
तिष्ठति । स धारणीमुखानामभिमंस्कारे चरति । न चरति  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिमंस्कारे चरन् बोधि-  
मत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापार-  
मितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्या-  
ति सर्व्वकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन दृग्गु तथागतवत्तेषु  
तिष्ठति । स तथागतवन्नानामभिमंस्कारे चरति । न चरति  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिमंस्कारे चरन् बोधि-  
मत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमि-  
तायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति  
सर्व्वकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन अनुपपन्नारस्य  
तिष्ठति । स सर्व्वकारजानामभिमंस्कारे चरति । न चरति  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिमंस्कारे चरन् बोधि-

सत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति-  
सर्वाकारज्ञतायां ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नु-  
पायकौशलेनाद्वयारममकारगतेन मानसेन चतसृषु प्रतिमाम्भवा-  
तिष्ठति । म प्रतिमाम्बिदामभिमंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञा-  
पारमितायां । तत्कथं हेतोर्णाम्भिमंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-  
महामत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं  
समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वा-  
कारज्ञतायां ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-  
नुपायकौशलेनाद्वयारममकारगतेन मानसेन महाकरणायां  
तिष्ठति । म महाकरणायां अभिमंस्कारे चरति । न चरति  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कथं हेतोर्णाम्भिमंस्कारे चरन् बोधि-  
सत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता-  
योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति स-  
र्वाकारज्ञतायां ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-  
नुपायकौशलेनाद्वयारममकारगतेन मानसेनाद्वयारममकार-  
गतेषु तिष्ठति । मोहाद्वयारममकारगतेषु तिष्ठति । न चरति  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कथं हेतोर्णाम्भिमंस्कारे चरन् बोधि-  
सत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति ।

न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापरमि  
ननिर्यातिसर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चर-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन श्रोति ति-  
तिष्ठति । स श्रोतव्यापत्तिफलस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधि-  
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमि-  
तायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति स-  
र्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सकृदागामिफले  
तिष्ठति । स सकृदागामिफलस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता-  
योगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति स-  
र्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपाय-  
कौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानमेनाऽनागामिफले तिष्ठति ।  
सोऽनागामिफलस्याभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-  
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः  
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।  
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनार्धत्वे तिष्ठति । सोर्ध्वत्वाभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णक्षभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन प्रत्येकबोधौ तिष्ठति । स प्रत्येकबोधोरभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णक्षभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन मार्गाकारज्ञतायां तिष्ठति । स मार्गाकारज्ञताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णक्षभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगमापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन सर्व्वकारज्ञतायां तिष्ठति । स सर्व्वकारज्ञताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति

प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो  
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं  
समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकार-  
रज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन तथतायां तिष्ठति ।  
स तथताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-  
रमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-  
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकाररज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनावितथतायां तिष्ठति ।  
सोऽवितथतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-  
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।  
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकाररज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनन्यतथतायां तिष्ठति ।  
ऽनन्यतथतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-  
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।  
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकाररज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मतायां तिष्ठति ।  
स धर्मताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-  
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकारघतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मधातौ तिष्ठति ।  
स धर्मधातोरभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अप-  
रिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकारघतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मस्थितितायां  
तिष्ठति । स धर्मस्थितितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योग-  
मापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वका-  
रघतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मनिषासतायां  
तिष्ठति । स धर्मनिषासतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति



प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो  
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं  
समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकार-  
रज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन तथतायां तिष्ठति ।  
स तथताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापा-  
रमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-  
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकाररज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनावितथतायां तिष्ठति ।  
सोऽवितथतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-  
मितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः  
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।  
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकाररज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेनाऽनन्यतथतायां तिष्ठति ।  
। . . । । अनन्यतथतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापार-  
। . . । । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः  
प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते ।  
अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकाररज्जतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मतायां तिष्ठति ।  
स धर्मताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णष्टाभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-  
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मधातौ तिष्ठति ।  
स धर्मधातोरभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णष्टाभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अप-  
रिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मस्थितितायां  
तिष्ठति । स धर्मस्थितितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णष्टाभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योग-  
मापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वका-  
रजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मनिदानतायां  
तिष्ठति । स धर्मनिदानताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति

प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णक्षमिमंस्कारे चरन् बोधिमत्तो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति मर्त्तकारजतायां ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्तो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् नृपायकौशलेनाहङ्कारममकारमतेन मानमेन तथतायां तिष्ठति । न तथतायां अभिमंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां तत्कस्य हेतोर्णक्षमिमंस्कारे चरन् बोधिमत्तो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति मर्त्तकारजतायां ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्तो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् नृपायकौशलेनाहङ्कारममकारमतेन मानमेनावितथतायां तिष्ठति । न तथतायां अभिमंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां तत्कस्य हेतोर्णक्षमिमंस्कारे चरन् बोधिमत्तो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति मर्त्तकारजतायां ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्तो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् नृपायकौशलेनाहङ्कारममकारमतेन मानमेनावितथतायां तिष्ठति । न तथतायां अभिमंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां तत्कस्य हेतोर्णक्षमिमंस्कारे चरन् बोधिमत्तो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति मर्त्तकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मतायां तिष्ठति ।  
स धर्मताया अभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरि-  
पूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्न-  
नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मधातौ तिष्ठति ।  
स धर्मधातोरभिसंस्कारे चरति । न चरति प्रज्ञापारमितायां ।  
तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अप-  
रिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकारज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मस्थितितायां  
तिष्ठति । स धर्मस्थितितायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति  
प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमिता योग-  
मापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्व्वकार-  
ज्ञतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननु-  
पायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन धर्मविद्याज्ञतायां  
तिष्ठति । स धर्मविद्याज्ञतायां अभिसंस्कारे चरति । न चरति

प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्यातिसर्वाकारजतायां ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितार्थां चरन्नुपायकौशलेनाहङ्कारममकारगतेन मानसेन भूतकोटौ तिष्ठति । स भूतकोटेरभिसंस्कारे चरति न चरति प्रज्ञापारमितायां । तत्कस्य हेतोर्णह्यभिसंस्कारे चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितां परिगृह्णाति । न प्रज्ञापारमितायोगं समापद्यते । अपरिपूरयन् प्रज्ञापारमितां न निर्याति सर्वाकारजतायां ।

तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् रूपमपरिगृहीतं यश्चरूपस्यापरिग्रहो न तद्रूपं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । वेदनाऽपरिगृहीता यश्च वेदनाया अपरिग्रहो न सा वेदना प्रकृतिशून्यतानुपादाय । संज्ञाऽपरिगृहीता यश्च संज्ञाया अपरिग्रहो न सा संज्ञा प्रकृतिशून्यतानुपादाय । संस्कारा अपरिगृहीताः यश्च संस्काराणामपरिग्रहो न ते संस्काराः प्रकृतिशून्यतानुपादाय । विज्ञानमपरिगृहीतं यश्च विज्ञानस्यापरिग्रहो न तद्विज्ञानं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । चक्षुरपरिगृहीतं यश्च चक्षुषोऽपरिग्रहः न तच्चक्षुः प्रकृतिशून्यतानुपादाय । श्रोत्रमपरिगृहीतं यश्च श्रोत्रस्यापरिग्रहो न तत् श्रोत्रं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । घ्राणमपरिगृहीतं यश्च घ्राणस्यापरिग्रहो न तद्घ्राणं प्रकृतिशून्यतानुपादाय । जिह्वाऽपरिगृहीता यश्च जिह्वाया अपरिग्रहो न सा जिह्वा प्रकृतिशून्यतानुपादाय ।

कायोऽपरिगृहीतः यद्य् कायस्यापरिग्रहो न स कायः प्रकृति  
शून्यतानुपादाय । मनोऽपरिगृहीतं । यद्य् मनसोऽपरिग्रहो न  
तन्मनः प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

रूपमपरिगृहीतं यद्य् रूपस्यापरिग्रहो न तद्रूपं प्रकृति शून्य-  
तानुपादाय । शब्दोऽपरिगृहीतो यद्य् शब्दस्यापरिग्रहो न स शब्दः  
प्रकृति शून्यतानुपादाय । गन्धोऽपरिग्रहीतो यद्य् गन्धस्यापरिग्रहो  
न स गन्धः प्रकृति शून्यतानुपादाय । रसोऽपरिगृहीतो यद्य् रसस्या-  
परिग्रहो न स रसः प्रकृति शून्यतानुपादाय । स्पर्शोऽपरिगृहीतो  
यद्य् स्पर्शस्याऽपरिग्रहो न स स्पर्शः प्रकृति शून्यतानुपादाय । धर्मा  
अपरिगृहीताः यद्य् धर्माणामपरिग्रहो न ते धर्माः प्रकृति शून्यता-  
नुपादाय । चतुर्विज्ञानमपरिगृहीतं यद्य् चतुर्विज्ञानमपरिग्रहो  
न तत् चतुः प्रकृति शून्यतानुपादाय । ज्ञानमपरिगृहीतं यद्य्  
ज्ञानस्यापरिग्रहो न स ज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । श्रोत्र-  
विज्ञानमपरिगृहीतं यद्य् श्रोत्रविज्ञानस्यापरिग्रहो न तत् श्रोत्र-  
विज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । घ्राणविज्ञानमपरिगृहीतं यद्य्  
घ्राणविज्ञानस्यापरिग्रहो न तत् घ्राणविज्ञानं प्रकृति शून्यतानु-  
पादाय । जिह्वाविज्ञानमपरिगृहीतं यद्य् जिह्वाविज्ञानस्यापरिग्रहो  
न तत् जिह्वाविज्ञानं प्रकृति शून्यतानुपादाय । कायविज्ञानम-  
परिगृहीतं यद्य् कायविज्ञानस्यापरिग्रहो न तत् कायविज्ञानं  
प्रकृति शून्यतानुपादाय । मनोविज्ञानमपरिगृहीतं यद्य् मनोवि-  
ज्ञानस्यापरिग्रहो न तन्मनोविज्ञानं । प्रकृति शून्यतानुपादाय ।

चतुः संस्पर्शोऽपरिगृहीतो यद्य् चतुः संस्पर्शस्यापरिग्रहो न स

त्तिफलं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सकृदागामिफलमपरिगृहीतं ।  
 यश्च सकृदागामिफलस्यापरिग्रहो न तत् सकृदागामिफलं प्रकृति-  
 शून्यतामुपादाय । अनागामिफलमपरिगृहीतं । यश्चानागामिफल-  
 स्यापरिग्रहो न तदनागामिफलं प्रकृति शून्यतामुपादाय । अर्ह-  
 त्वमपरिगृहीतं । यश्चार्हत्वस्यापरिग्रहो न तदर्हत्वं प्रकृतिशून्यतामु-  
 पादाय । प्रत्येकबोधिरपरिगृहीता यश्च प्रत्येकबोधेरपरिग्रहो न  
 सा प्रत्येकबोधिः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽपरि-  
 गृहीता । यश्च मार्गाकारज्ञतायाः अपरिग्रहो न सा मार्गाकारज्ञता  
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वाकारज्ञताऽपरिगृहीता । यश्च सर्वा-  
 कारज्ञताया अपरिग्रहो न सा सर्वाकारज्ञता प्रकृतिशून्यतामु-  
 पादाय । तथताऽपरिगृहीता । यश्च तथताया अपरिग्रहो न सा  
 तथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । अवितथताऽपरिगृहीता । यश्चावि-  
 तथताया अपरिग्रहो न सा अवितथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।  
 अनन्यतथताऽपरिगृहीता । यश्चानन्यतथताया अपरिग्रहो न सा  
 अनन्यतथता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । धर्मताऽपरिगृहीता । यश्च  
 धर्मताया अपरिग्रहो न सा धर्मता प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।  
 धर्मधातुरपरिगृहीतो यश्च धर्मधातेरपरिग्रहो न स धर्मधातुः  
 । धर्मस्थितिता अपरिगृहीता । यश्च धर्म-  
 स्थितिताया अपरिग्रहो न सा धर्मस्थितिता प्रकृतिशून्यतामु-  
 पादाय । धर्मनियामताऽपरिगृहीता । यश्च धर्मनियामताया अप-  
 रिग्रहो न सा धर्मनियामता प्रकृतिशून्यतामुपादाय । भूतको-  
 टिरपरिगृहीता । यश्च भूतकोटेरपरिग्रहो न सा भूतकोटिः प्रकृति-

शून्यतामुपादाय । सापि प्रज्ञापारमितापरिगृहीता इव प्रज्ञापा-  
रमितायाः कथञ्चित् । न वा प्रज्ञापारमिता प्रकृतिशून्यता-  
मुपादाय ।

एव एवम् अगदम् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां  
परता प्रकृतिशून्याः सर्वधर्मा नृपपरीक्षितयाः । तथापरीक्षितया  
एव महासत्त्वमेषु समसाम्यवधारो भवेत् । इदं बोधिसत्त्वस्य  
महासत्त्वस्य सर्वधर्मापरिगृहीतं नाम समबोधिसत्त्वस्य विषुम्  
सुखस्य समसाधनमिष्टमसंसार्यमसाधारणं सर्वव्यापकप्रत्येकबुद्धैः ।  
एव समबोधिसत्त्वस्य विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वो निर्व्याप्यति  
सर्वकारकतायाः । सापि सर्वकारकतापरिगृहीता अध्यात्म-  
शून्यतामुपादाय । वृद्धिशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवृद्धि-  
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।  
परमार्थशून्यतामुपादाय । संसृतशून्यतामुपादाय । असंसृत-  
शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-  
मुपादाय । अमवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।  
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलगा-  
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामु-  
पादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सा निमित्ततोवक्तव्या । तथाहि निमित्तुः  
केशतः । कतरन्निमित्तमिति । रूपं निमित्तं संज्ञानिमित्तं संस्कार-  
निमित्तं विज्ञानं निमित्तं चक्षुर्निमित्तं श्रोत्रं निमित्तं घ्राणं निमित्तं  
जिह्वानिमित्तं कायोनिमित्तं मनोनिमित्तं । रूपं निमित्तं



शब्दोनिमित्तं गन्धोनिमित्तं रसोनिमित्तं । स्पर्शोनिमित्तं । धर्मो-  
 निमित्तं । चक्षुर्विज्ञानं निमित्तं श्रोत्रविज्ञानं निमित्तं । घ्राणवि-  
 ज्ञानं निमित्तं जिह्वाविज्ञानं निमित्तं कायविज्ञानं निमित्तं  
 मनोविज्ञानं निमित्तं । चक्षुःसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । श्रोत्रसंस्पर्श-  
 जावेदनानिमित्तं । घ्राणसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । जिह्वासंस्पर्शजावेद-  
 नानिमित्तं । कायसंस्पर्शजावेदनानिमित्तं । मनःसंस्पर्शजावेदना-  
 निमित्तं । पृथिवीधातुर्निमित्तं । अग्निधातुर्निमित्तं । तेजोधातु-  
 र्निमित्तं । वायुधातुर्निमित्तं । आकाशधातुर्निमित्तं । विज्ञान-  
 धातुर्निमित्तं । अविद्यानिमित्तं । संस्कारानिमित्तं । नामरूपं  
 निमित्तं । षडायतनं निमित्तं । वेदनानिमित्तं । दृष्टानिमित्तं ।  
 उपादानं निमित्तं । भवोनिमित्तं । जरामरणं निमित्तं ।  
 दानपारमितानिमित्तं । शीलपारमितानिमित्तं । चान्तिपारमि-  
 तानिमित्तं । वीर्यपारमितानिमित्तं । ध्यानपारमितानिमित्तं ।  
 प्रज्ञापारमितानिमित्तं । अध्यात्मशून्यतानिमित्तं । वहिर्द्विशून्य-  
 तानिमित्तं । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतानिमित्तं । शून्यताशून्यतानि-  
 मित्तं । महाशून्यतानिमित्तं । परमार्थशून्यतानिमित्तं । संकृत-  
 शून्यतानिमित्तं । असंकृतशून्यतानिमित्तं । अत्यन्तशून्यतानिमित्तं ।  
 अनवकारशून्यतानिमित्तं । प्रकृतिशू-  
 न्यतानिमित्तं । सर्वधर्मशून्यतानिमित्तं । स्वप्नदणशून्यतानिमित्तं ।  
 अनुपलभ्यशून्यतानिमित्तं । अभावशून्यतानिमित्तं । स्वभावशून्य-  
 तानिमित्तं । अभावस्वभावशून्यतानिमित्तं । आर्याष्टाङ्गमार्गोनि-  
 मित्तं । आर्य्यष्टयानिनिमित्तं । ध्यानानिनिमित्तं । अप्रमाणानि-

निमित्तं । आरूप्यसमापत्तयोर्निमित्तं । अष्टौविमोचानिमित्तं ।  
तवानुपूर्वविहारसमापत्तयोर्निमित्तं । शून्यतानिमित्तं । प्रणिहित-  
निमित्तं । अभिज्ञानिमित्तं । समाधयोर्निमित्तं । धारणीमुखानि-  
निमित्तं । दशतथागतवत्त्वानिनिमित्तं । चत्वारिवैशारद्यानिनिमित्तं ।  
वतसःप्रतिसम्बिदोर्निमित्तं । महाकरुणानिमित्तं । अष्टादशावेणि-  
काबुद्धधर्मानिमित्तं । अक्षराणिनिमित्तानि । एकोदाहरोर्निमित्तं ।  
युदाहरोर्निमित्तं । पृथगुदाहरोर्निमित्तं ।

अयमुच्यते क्लेशः सचेत् स निमित्ततउदयहीतयो भविष्यत्वेवे-  
ऽश्रेणिकः परिव्राजकः अद्भ्यं प्रतिलप्यते । नाऽत्र सर्वज्ञज्ञाने ।  
कतमाश्रद्धा यदुत प्रज्ञापारमितायाः अभिश्रद्धधानताऽवकल्पनता  
अधिमुच्यनता प्रत्ययनताचित्तता तुलनाव्युपपरीक्षणता । तच्च न  
निमित्तयोगेन । एव मानिमित्तानिमित्ताऽनुगृहीतव्या । श्रेणिकः  
पुनः परिव्राजकोऽवसर्वज्ञानेऽधिमुच्यश्रद्धानुसारौप्रादेशिकेन ज्ञाने-  
नावतीर्णः । सोऽवतीर्य न रूपं परिगृहीतवान् । न वेदनां परि-  
गृहीतवान् । न संज्ञां परिगृहीतवान् । न संस्कारान् परिगृहीत-  
वान् । न विज्ञानं परिगृहीतवान् । तथाहि स्वलक्षणशून्येषु सर्वधर्मेषु  
परिग्राहकं नोपलब्धम् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि नाऽध्यात्मं प्राप्यभि-  
समयतस्तत् ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वा प्राप्यभिसमय-  
तस्तत् ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्वाप्राप्यभिसमयतस्तत्-  
ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रप्राप्यभिसमयतस्तत्ज्ञानं समनु-  
पश्यतिस्म । तत्कस्य हेतोस्तथाहि स तद्दृष्टी न समनुपश्यतिस्म । येन  
प्रजानीयात् यो वा प्रजानीयात् । यदाप्रजानीयात् । नाऽध्यात्मरूपस्य

तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वारूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्य-  
 तिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वारूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽप्य-  
 न्यत्ररूपात्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवेदनायास्तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वान्वेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नाऽध्यात्मवह्निर्द्वान्वेदनायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽप्यन्यत्रवेद-  
 नायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मसंज्ञायास्तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । न वह्निर्द्वसंज्ञायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म-  
 वह्निर्द्वसंज्ञायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽप्यन्यत्रसंज्ञायास्तत्-  
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । न वह्निर्द्वसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नाध्यात्मवह्निर्द्वसंस्काराणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽप्यन्यत्र-  
 संस्कारेभ्यः तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मविज्ञानस्य तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्य-  
 तिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नाऽप्यन्यत्रविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । अध्यात्मवह्निर्द्व-  
 शून्यतामुपादाय ।

स नाऽध्यात्मचक्षुषस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वचक्षु-  
 षस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वचक्षुषस्तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । नाऽप्यन्यत्रचक्षुषस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं  
 श्रोत्रस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वह्निर्द्वश्रोत्रस्य तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्वश्रोत्रस्य तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रश्रोत्रात् तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।

नाध्यात्मं घ्राणस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धाघ्राणस्य  
तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म वहिर्द्धाघ्राणस्य तत्ज्ञानं  
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र घ्राणात् तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स  
नाध्यात्मं जिह्वायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धाजिह्वा-  
यास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धाजिह्वायास्तत्ज्ञानं  
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र जिह्वायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।  
स नाध्यात्मं कायस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धाकायस्य  
तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धाकायस्य तत्ज्ञानं  
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र कायस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।  
स नाध्यात्ममनसस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धामनसस्तत्-  
ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म वह्निर्द्धामनसस्तत्ज्ञानं समनु-  
पश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र मनसस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । अध्यात्म  
हिर्द्धाशून्यतामुपादाय ।

नाऽध्यात्मरूपस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धारूप-  
स्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धा रूपस्य तत्ज्ञानं  
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र रूपात्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स  
नाध्यात्मं शब्दस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धाशब्दस्य  
तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धाशब्दस्य तत्ज्ञानं  
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र शब्दस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।  
स नाध्यात्मं गन्धस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धागन्धस्य  
तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धागन्धस्य तत्ज्ञानं  
समनुपश्यति स्म । नाऽप्यन्यत्र गन्धस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।

स नाध्यात्मरमस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां रमस्य  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धोरमस्य तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र रमस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।  
 स नाध्यात्मं स्पर्शस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां स्पर्शस्य  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म वह्निर्द्धां स्पर्शस्य तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र स्पर्शस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स  
 नाध्यात्मं धर्माणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां धर्माणां  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धां धर्माणां तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र धर्मैभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।  
 अध्यात्मवह्निर्द्धां शून्यतामुपादाय ।

स नाध्यात्मं चक्षुर्विज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न  
 वहिर्द्धांचक्षुर्विज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धां  
 चक्षुर्विज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र चक्षुर्विज्ञानस्य  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं श्रोत्रविज्ञानस्य तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां श्रोत्रविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति  
 स्म । नाध्यात्मवह्निर्द्धां श्रोत्रविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।  
 नाप्यन्यत्र श्रोत्रविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं  
 घ्राणविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । न वहिर्द्धां घ्राणविज्ञानस्य  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म । नाध्यात्म वह्निर्द्धां घ्राणविज्ञानस्य तत्-  
 ज्ञानं न समनुपश्यति स्म । नाप्यन्यत्र घ्राणविज्ञानस्य तत्ज्ञानं सम-  
 नुपश्यति स्म । स नाध्यात्मं जिह्वाविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति  
 स्म । न वहिर्द्धां जिह्वाविज्ञानस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यति स्म ।

[illegible]







[illegible]

भक्त्यानां भक्तप्रवर्तिनः । नाप्यन्ये भक्तापरिमितायास्तुष्ट्या  
 भक्तप्रवर्तिनः । इत्येतादृशान्तर्यामिणोपादाय ।

[illegible]

[illegible]

स नाधात्मा स्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न  
 वहिर्द्वास्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाधात्म-  
 वहिर्द्वास्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नायन्यत्र  
 स्वलक्षणशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाधात्ममनुप-  
 लम्भशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वाऽनुपलम्भ-  
 शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाधात्म वहिर्द्वाऽनुपलम्भ-  
 शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नायन्यत्रानुपलम्भशून्यताया-  
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाधात्म मभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वाऽभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नाधात्मवहिर्द्वाऽभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाय-  
 न्यत्राभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाधात्मं स्वभाव-  
 शून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वास्वभावशून्यताया-  
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाधात्मवहिर्द्वास्वभावशून्यतायास्तत्-  
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नायन्यत्र स्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । स नाधात्ममभावस्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । न वहिर्द्वास्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नायन्यत्राभावस्वभावशून्यतायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।

स नाधात्मं सृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न  
 वहिर्द्वासृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाधात्म  
 वहिर्द्वासृत्युपस्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नायन्यत्रसृत्युप-  
 स्थानानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाधात्मं सम्यक्प्रहाणं  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्वा सम्यक्प्रहाणानां तत्ज्ञानं

समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धामस्यकुप्रहाणानां तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र मस्यकुप्रहाणानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 स नाध्यात्मवहिर्द्धिपादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा-  
 कृद्धिपादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र वहिर्द्धाकृद्धि-  
 पादानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्म मिन्द्रियाणां  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा इन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धा इन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नाप्यन्यत्रेन्द्रियाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं वलानां  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धावलानां तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धावलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नाप्यन्यत्र वलानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं बोध्य-  
 ज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाबोध्यज्ञानां तत्-  
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धाबोध्यज्ञानां तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र बोध्यज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 स नाध्यात्ममार्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न  
 वहिर्द्धार्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाध्यात्म-  
 वहिर्द्धार्याष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रार्या-  
 ष्टाङ्गमार्गस्य तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्ममार्यसत्यानां  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धार्यसत्यानां तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । नाध्यात्मवहिर्द्धार्यसत्यानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नाप्यन्यत्रार्यसत्येतत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाध्यात्मं ध्यानानां  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाध्यानानां तत्ज्ञानं समनु-

पश्यति । नाऽध्यात्मवद्विद्धाभ्यासानां तत्ज्ञानं समनुपश्यति ।  
 नाप्यन्यापत्तिभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति । स नाऽध्यात्म-  
 भाषाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति । न वद्विद्धाऽप्रमाणानां  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवद्विद्धाऽप्रमाणानां तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यति । नाप्यन्याप्रमाणानां तत्ज्ञानं समनुपश्यति ।  
 स नाऽध्यात्मसामान्य समापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यति । न  
 वद्विद्धा आख्यायकसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यति । नाऽध्यात्म-  
 वद्विद्धा आख्यायकसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यति । नाप्यन्या-  
 ख्यायकसमापत्तिभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति । स नाऽध्यात्मं विमो-  
 छाणां तत्ज्ञानं समनुपश्यति । न वद्विद्धाविमोक्षाणां तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवद्विद्धाविमोक्षाणां तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यति । नाप्यन्यत्र विमोक्षेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति । स  
 नाऽध्यात्मसमुपपूर्वविचारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यति ।  
 न वद्विद्धाऽपूर्वविचारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यति ।  
 नाऽध्यात्मवद्विद्धाऽपूर्वविचारसमापत्तीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यति ।  
 नाप्यन्यत्रापूर्वविचारसमापत्तिभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यति । स  
 नाऽध्यात्मं शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यति । न वद्विद्धाशून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यति । नाऽध्यात्मवद्विद्धाशून्यतानिमित्ताप्रणि-  
 हितविमोक्षमुखानां तत्ज्ञानं समनुपश्यति । नाप्यन्यत्र शून्यता-  
 निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां तत्ज्ञानं समनुपश्यति । स  
 नाऽध्यात्ममभिज्ञानां तत्ज्ञानं समनुपश्यति । न वद्विद्धाऽभि-

ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवद्दिद्धाऽभिज्ञानां तत्ज्ञानं सम-  
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्राभिज्ञाभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नाऽध्यात्मं समाधीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्या-  
 त्मवद्दिद्धासमाधीनां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रसमाधि-  
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं धारणीमुखानां तत्-  
 ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वद्दिद्धाधारणीमुखानां तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवद्दिद्धा धारणीमुखानां तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रधारणीमुखेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 स नाऽध्यात्मं दशानां तथागतवल्लानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 न वद्दिद्धादशानां तथागतवल्लानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नाऽध्यात्मवद्दिद्धादशानां तथागतवल्लानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 नाप्यन्यत्रदशतथागतवलेभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्म-  
 वैशारद्यानां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वद्दिद्धावैशारद्यानां  
 तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवद्दिद्धावैशारद्यानां तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रवैशारद्येभ्यस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 स नाऽध्यात्मं प्रतिसम्विदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न  
 वद्दिद्धाप्रतिसम्विदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्म-  
 वद्दिद्धाप्रतिसम्विदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रप्रति-  
 सम्विदां तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं महाकरुणाया-  
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वद्दिद्धामहाकरुणायास्तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवद्दिद्धामहाकरुणायास्तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । नाप्यन्यत्रमहाकरुणायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।

८ नाऽध्यात्मसाधेऽपि कुरुधर्माणां तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । न  
वहिर्द्वयं आधेऽपि कुरुधर्माणां तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । नाऽध्यात्म-  
वहिर्द्वयं आधेऽपि कुरुधर्माणां तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । नाप्य-  
न्याधेऽपि कुरुधर्माणां तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । अध्यात्म-  
वहिर्द्वयं नान्यत्तत्त्वज्ञानं ।

९ नाऽध्यात्मं श्रोत आपत्तिफलस्य तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति ।  
न वहिर्द्वयं श्रोत आपत्तिफलस्य तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । नाऽध्यात्म-  
वहिर्द्वयं श्रोत आपत्तिफलस्य तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । नाप्यन्यत्र  
श्रोत आपत्तिफलस्य तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । स नाऽध्यात्मं सह-  
दागामिफलस्य तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । न वहिर्द्वयं सहदागामि-  
फलस्य तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । नाऽध्यात्मवहिर्द्वयं सहदागामि-  
फलस्य तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । नाप्यन्यत्र सहदागामिफलस्य  
तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । स नाऽध्यात्ममनागामिफलस्य तत्त्वज्ञानं  
समनुपपद्यति । न वहिर्द्वयं नागामिफलस्य तत्त्वज्ञानं समनु-  
पपद्यति । नाऽध्यात्मवहिर्द्वयं नागामिफलस्य तत्त्वज्ञानं समनु-  
पपद्यति । नाप्यन्यत्र नागामिफलस्य तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति ।  
स नाऽध्यात्ममहर्ष्यतत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । न वहिर्द्वयं-  
हर्ष्यतत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । नाऽध्यात्मवहिर्द्वयं हर्ष्यतत्त्वज्ञानं  
समनुपपद्यति । नाप्यन्यत्र महर्ष्यतत्त्वज्ञानं समनु-  
पपद्यति । स नाऽध्यात्मं प्रत्येकबोधेस्तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति ।  
न वहिर्द्वयं प्रत्येकबोधेस्तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । नाऽध्यात्मवहिर्द्वयं-  
प्रत्येकबोधेस्तत्त्वज्ञानं समनुपपद्यति । नाप्यन्यत्र प्रत्येकबोधेस्तत्-



ज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । स नाऽध्यात्मं मार्गाकारजतायास्तत्ज्ञानं  
समनुपगच्छतिस्म । न वहिर्द्धामार्गाकारजतायास्तत्ज्ञानं समनु-  
पगच्छतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धामार्गाकारजतायास्तत्ज्ञानं समनु-  
पगच्छतिस्म । नाप्यन्यत्रमार्गाकारजतायास्तत्ज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । स  
नाऽध्यात्मं सर्वाकारजतायास्तत्ज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । न वह्निर्द्धा-  
सर्वाकारजतायास्तत्ज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । नाऽध्यात्मवह्निर्द्धा सर्वा-  
कारजतायास्तत्ज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । नाप्यन्यत्र सर्वाकारजताया-  
स्तत्ज्ञानं समनुपगच्छतिस्म । अध्यात्मवह्निर्द्धाशून्यतामुपादाय ।

म नाऽध्यात्मं तथतायास्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । न वहिर्हृद्  
तथतायास्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । नाऽध्यात्मवह्निर्हृद् तथताया-  
स्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । नाप्यन्यत्र तथतायास्तत्ज्ञानं ममनु-  
पगम्यतिस्मा । म नाऽध्यात्ममवितथतायास्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । न  
वह्निर्हृद्ऽवितथतायास्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । नाऽध्यात्मवह्निर्हृद्-  
ऽवितथतायास्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । नाप्यन्यत्रावितथताया-  
स्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । म नाऽध्यात्ममनन्यतथतायास्तत्ज्ञानं  
ममनुपगम्यतिस्मा । न वह्निर्हृद्ऽनन्यतथतायास्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा ।  
नाऽध्यात्मवह्निर्हृद्ऽनन्यतथतायास्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । नाप्य-  
न्यत्रानन्यतथतायास्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । म नाऽध्यात्मं धर्म-  
तायास्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । न वह्निर्हृद् धर्मतायास्तत्ज्ञानं  
ममनुपगम्यतिस्मा । नाऽध्यात्मवह्निर्हृद् धर्मतायास्तत्ज्ञानं ममनु-  
पगम्यतिस्मा । नाप्यन्यत्रधर्मतायास्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । म  
नाऽध्यात्मं धर्मधातोस्तत्ज्ञानं ममनुपगम्यतिस्मा । न वह्निर्हृद् धर्म-

धातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मधर्मधातोस्तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र धर्मधातोस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म ।  
 स नाऽध्यात्मं धर्मस्थितितायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धा  
 धर्मस्थितितायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा धर्म-  
 स्थितितायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । आप्यन्यत्र धर्मस्थिति-  
 तायास्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं धर्मनियामताया-  
 स्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न वहिर्द्धाधर्मनियामतायास्तत्ज्ञानं  
 समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धा धर्मनियामतायास्तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । स नाऽध्यात्मं भूतकोटेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । न  
 वहिर्द्धा भूतकोटेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाऽध्यात्मवहिर्द्धाभूत-  
 कोटेस्तत्ज्ञानं समनुपश्यतिस्म । नाप्यन्यत्र भूतकोटेस्तत्ज्ञानं समनु-  
 पश्यतिस्म । अध्यात्मवहिर्द्धा शून्यतामुपादाय ।

अत्र पर्यायेणश्रेणिकः परित्राजकोऽधिमुक्त्यः सोऽत्रा धिमुच्य-  
 अङ्गानुसारी सर्वाकारज्ञताज्ञानेनावतीर्णधर्मतां प्रमाणीकृत्य  
 सर्वधर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । स एवमधिमुक्तस्तेन न कश्चिद्दुर्लभः  
 परिगृहीतः । अनिमित्तमनसिकारतामुपादाय । नाप्यनेन कश्चि-  
 द्धर्मउपलब्धोऽयं परिगृहीयादधिमुच्येदा सर्वधर्माद्यहानुत्सर्ग-  
 तामुपादाय । स निर्वाण नापि न मन्यतेस्म सर्वधर्ममवनता\*-  
 मुपादाय । इयमपि भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापार-  
 मिता । अपारपारगमनतामुपादाय । यद्रूपं न परिगृह्णाति ।  
 वेदनां न परिगृह्णाति । संज्ञां न परिगृह्णाति । संस्कारान

\* सर्वधर्मावगता-इति ख, ग, घ पुस्तके पाठः ।

परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्वधर्माऽपरिगृहीत-  
तामुपादाय । चक्षुः परिगृह्णाति\* । श्रोत्रं न परिगृह्णाति ।  
घ्राणं न परिगृह्णाति । जिह्वां न परिगृह्णाति । कायं न  
परिगृह्णाति । मनो न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा न परिगृ-  
हीततामुपादाय । रूपं न परिगृह्णाति । शब्दं न परि-  
गृह्णाति । गन्धं न परिगृह्णाति । रसं न परिगृह्णाति ।  
स्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मान् न परिगृह्णाति ।  
धर्मान्न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा न परिगृहीतामुपादाय ।  
चतुर्विज्ञानं न परिगृह्णाति । श्रोत्रविज्ञानं न परिगृह्णाति ।  
घ्राण विज्ञानं न परिगृह्णाति । जिह्वा विज्ञानं न परिगृह्णाति ।  
काय विज्ञानं न परिगृह्णाति । मनो विज्ञानं न परिगृह्णाति ।  
सर्वधर्मा न परिगृहीततामुपादाय । चक्षुः संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।  
श्रोत्रसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । घ्राण संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।  
जिह्वासंस्पर्शं न परिगृह्णाति । काय संस्पर्शं न परिगृह्णाति ।  
मनः संस्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा न परिगृहीततामु-  
पादाय । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । श्रोत्रसंस्पर्शप्र-  
त्ययवेदनां न परिगृह्णाति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परि-  
गृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । काय  
संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न  
परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

दृष्टिनिर्धामं न परिगृह्णाति । अस्मात् न परिगृह्णाति ।

\* चक्षुः इति । चक्षुः इति । चक्षुः इति । चक्षुः इति । चक्षुः इति ।

जो धातुं न परिगृह्णाति । वायु धातुं न परिगृह्णाति ।  
 आकाशधातुं न परिगृह्णाति\* । विज्ञानधातुं न परिगृह्णाति ।  
 सर्वधर्मापरिगृहीततामुपादाय । अविद्यां न परिगृह्णाति ।  
 क्लारा न परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । नामरूपं  
 परिगृह्णाति । षडायतनं न परिगृह्णाति । स्पर्शं न परि-  
 गृह्णाति । वेदनां न परिगृह्णाति । तृष्णां न परिगृह्णाति ।  
 पादानं न परिगृह्णाति । भवं न परिगृह्णाति । जातिं न  
 परिगृह्णाति । जरामरणं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परि-  
 गृहीततामुपादाय । दानपारमितां न परिगृह्णाति । शीलपार-  
 मितां न परिगृह्णाति । चान्तिपारमितां न परिगृह्णाति ।  
 र्थपारमितां न परिगृह्णाति । ध्यानपारमितां न परि-  
 गृह्णाति । प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृही-  
 ततामुपादाय । अध्यात्मशून्यतां न परिगृह्णाति । वहिर्द्वार-  
 शून्यतां न परिगृह्णाति । अध्यात्मवह्निर्द्वारशून्यतां न परिगृह्णा-  
 ति । शून्यताशून्यतां न परिगृह्णाति । महाशून्यतां न  
 परिगृह्णाति । परमार्थशून्यतां न परिगृह्णाति । संसृतशून्यतां  
 परिगृह्णाति । असंसृतशून्यतां न परिगृह्णाति । अत्यन्त-  
 शून्यतां न परिगृह्णाति । अनवराचशून्यतां न परिगृह्णाति ।  
 अवकारशून्यतां न परिगृह्णाति । प्रकृतिशून्यतां न परि-  
 गृह्णाति । सर्वधर्मशून्यतां न परिगृह्णाति । स्वस्वचणशून्यतां न

\* स्थानान्तरे आकाशधातोः परं विज्ञानधातोर्निर्देशोदृश्यते । इह तु  
 नास्ति । लेखकभ्रमात् पतितमिति प्रतिभाति ।

परिमृच्छति । अनुपलभ्यशून्यतां न परिमृच्छति । अभासशून्यतां  
न परिमृच्छति । गभावशून्यतां न परिमृच्छति । अभासप्रभा-  
शून्यतां न परिमृच्छति । मर्चधर्मा परिमृच्छीततामुपादाय ।

सूक्ष्मपञ्चातानि न परिमृच्छति । मर्चधर्मा परिमृच्छीततामु-  
पादाय । मय्यकुपद्धानि न परिमृच्छति । मर्चधर्मा परि-  
मृच्छीततामुपादाय । कर्तृपादा न परिमृच्छति । मर्चधर्मा  
परिमृच्छीततामुपादाय । दक्षिणाणि न परिमृच्छति । मर्चध-  
र्मा परिमृच्छीततामुपादाय । जलानि न परिमृच्छति । मर्च-  
धर्मा परिमृच्छीततामुपादाय । वीर्यानि न परिमृच्छति । मर्च-  
धर्मा परिमृच्छीततामुपादाय । आर्काश्चाक्षरमात्रं न परिमृच्छति ।  
मर्चधर्मा परिमृच्छीततामुपादाय । आर्यधर्मानि न परिमृच्छति ।

न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । चत्वारिवैशार-  
द्यानि न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । तिस्रः  
प्रतिमन्दिदो न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।  
महाकक्षां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।  
आवेणिकबुद्धधर्मा न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपा-  
दाय । श्रोतश्चापत्तिफलं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-  
मुपादाय । स्रष्टागामिफलं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-  
तामुपादाय । अनागामिफलं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-  
तामुपादाय । अर्हत्वं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-  
मुपादाय । प्रत्येकबोधिं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मापरिगृहीतता-  
मुपादाय । मार्गाकारजतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-  
तामुपादाय । सर्वाकारजतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परि-  
गृहीततामुपादाय । तथतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-  
तामुपादाय । अवितथतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-  
तामुपादाय । अनन्यतथतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीत-  
तामुपादाय । धर्मातां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-  
मुपादाय । धर्मधातुं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-  
मुपादाय । धर्मस्थितितां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-  
मुपादाय । धर्मनियामतां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परि-  
गृहीततामुपादाय । भूतकोटिं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परि-  
गृहीततामुपादाय ।

परान्तरा परिनिर्वाणपरिपूर्णैः प्रणिधानैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिः

सृत्युपस्थानैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिः सम्यक् प्रहाणैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिः ऋद्धि-  
पादैरपरिपूर्णैः पञ्चभिरिन्द्रियैरपरिपूर्णैः पञ्चभिर्वलैरपरिपूर्णैः सप्त-  
भिर्विषयैरपरिपूर्णैर्नाय्याष्टाङ्गमार्गेण । अपरिपूर्णैश्चतुर्भिरार्यसत्यै-  
रपरिपूर्णैश्चतुर्भिर्धानैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिर्प्रमाणैरपरिपूर्णैर्भित्तुसृभि-  
रारूप्यसमापत्तिरपरिपूर्णैरष्टाभिर्विमोचैरपरिपूर्णैर्भित्तुसृभि-  
रारूप्यसमापत्तिरपरिपूर्णैः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-  
मुखैरपरिपूर्णैर्भित्तुसृभिर्भित्तुसृभिर्भित्तुसृभिर्भित्तुसृभिर्भित्तुसृभिर्भित्तुसृभि-  
रपरिपूर्णैर्दशभिस्तथागतवलैरपरिपूर्णैश्चतुर्भिर्वैशारद्यैरपरिपूर्णै-  
र्भित्तुसृभिः प्रतिसंविद्धिरपरिपूर्णैर्दश महाकरणया । अपरिपूर्णै-  
रष्टादशभिरावेणिक बुद्धधर्माः ।

तत्कस्य हेतोस्तथा हि तानि प्रणिधानान्यप्रणिधानानि । सृत्यु-  
पस्थानान्य सृत्युपस्थानानि । सम्यक् प्रहाणान्य सम्यक् प्रहाणानि ।  
ऋद्धिपादा अनृद्धिपादाः । इन्द्रियाण्यनिन्द्रियाणि । वलान्यवलानि ।  
बोध्यज्ञान्यबोध्यज्ञानि । आर्याष्टाङ्गमार्गोऽनार्याष्टाङ्गमार्गः । आर्य-  
सत्यान्यनार्यसत्यानि । ध्यानान्यधानानि । अप्रमाणान्यनप्रमाणानि ।  
आरूप्यसमापत्तयोऽनारूप्यसमापत्तयः । अष्टोविमोचा अविमोचाः ।  
नवानुपूर्वविहार समापत्तयोऽनवानुपूर्वविहार समापत्तयः । शून्य-  
तानिमित्ता प्रणिहितविमोचमुखान्य शून्यतानिमित्ता प्रणिहित-  
विमोचमुखानि । अभिज्ञाः अनभिज्ञाः । समाधयोऽसमाधयः ।  
धारणीमुखान्य धारणीमुखानि । तथागतवलान्य तथागतवलानि ।  
वैशारद्यान्य वैशारद्यानि । प्रतिमम्बिदोऽप्रतिमम्बिदः । महाक-  
रुणा अमहाकरुणा । आवेणिकबुद्धधर्माः अनावेणिकबुद्धधर्माः ।

द्वयं भगवन् बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । यद्रूपं न  
परिगृह्णाति । वेदनां न परिगृह्णाति । संज्ञां न परिगृह्णाति ।  
संस्कारा न परिगृह्णाति । विज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा  
परिगृहीततामुपादाय । चक्षु न परिगृह्णाति । श्रोत्रं न परिगृ-  
ह्णाति । घ्राणं न परिगृह्णाति । जिह्वां न परिगृह्णाति । कायं न  
परिगृह्णाति । मनो न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामु-  
पादाय । रूपं न परिगृह्णाति । शब्दं न परिगृह्णाति । गन्धं न  
परिगृह्णाति । रसं न परिगृह्णाति । स्पर्शं न परिगृह्णाति । धर्मा न  
परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । चक्षुर्विज्ञानं न  
परिगृह्णाति । श्रोत्रविज्ञानं न परिगृह्णाति । घ्राणविज्ञानं न  
परिगृह्णाति । जिह्वाविज्ञानं न परिगृह्णाति । कायविज्ञानं न परि-  
गृह्णाति । मनोविज्ञानं न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीतता-  
मुपादाय । चक्षुः संस्पर्शं न परिगृह्णाति । श्रोत्रसंस्पर्शं न परिगृ-  
ह्णाति । घ्राणसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शं न परिगृह्णाति ।  
कायसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । मनःसंस्पर्शं न परिगृह्णाति । सर्व-  
धर्मापरिगृहीततामुपादाय । चक्षुःसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृ-  
ह्णाति । श्रोत्रसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । घ्राणसंस्पर्शं  
प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । जिह्वासंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परि-  
गृह्णाति । कायसंस्पर्शं प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । मनःसंस्पर्शं  
प्रत्ययवेदनां न परिगृह्णाति । सर्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय ।  
पृथिवीधातुं न परिगृह्णाति । अग्निधातुं न परिगृह्णाति । तेजोधातुं  
न परिगृह्णाति । वायुधातुं न परिगृह्णाति । आकाशधातुं न परि-



गृह्णाति । विज्ञानधातुं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीतता-  
मुपादाय । अविद्यां न परिगृह्णाति । संस्कारा न परिगृह्णाति ।  
विज्ञानं न परिगृह्णाति । नामरूपं न परिगृह्णाति । षडायतनं न  
परिगृह्णाति । स्पर्शं न परिगृह्णाति । तृष्णां न परिगृह्णाति ।  
उपादानं न परिगृह्णाति । भवं न परिगृह्णाति । जातिं न परि-  
गृह्णाति । जरामरणं न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा न परिगृहीतता-  
मुपादाय ।

दानपारमितां न परिगृह्णाति । शीलपारमितां न परि-  
गृह्णाति । वीर्य्यपारमितां न परिगृह्णाति । ध्यानपारमितां न  
परिगृह्णाति । प्रज्ञापारमितां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृ-  
हीततामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यतां न परिगृह्णाति । वहिर्द्वाशून्यतां न परि-  
गृह्णाति । अध्यात्म वहिर्द्वाशून्यतां न परिगृह्णाति । शून्यताशून्यतां  
न परिगृह्णाति । महाशून्यतां न परिगृह्णाति । परमार्थ शून्यतां न  
परिगृह्णाति । संस्कृतशून्यतां न परिगृह्णाति । असंस्कृतशून्यतां न  
परिगृह्णाति । अत्यन्तशून्यतां न परिगृह्णाति । अनवरागशून्यतां न  
परिगृह्णाति । अनवकारशून्यतां न परिगृह्णाति । प्रकृति शून्यतां  
न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्माशून्यतां न परिगृह्णाति । स्वलक्षणशून्यतां  
न परिगृह्णाति । अनुपलम्भशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावशून्यतां  
न परिगृह्णाति । स्वभावशून्यतां न परिगृह्णाति । अभावस्वभाव  
शून्यतां न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । क्लृप्त-  
पक्षानानि न परिगृह्णाति । मय्यङ्ग प्रज्ञानानि न परिगृह्णाति ।

अद्विपादान् न परिगृह्णाति । इन्द्रियाणि न परिगृह्णाति ।  
 वलानि न परिगृह्णाति । बोध्यङ्गानि न परिगृह्णाति । आर्याष्टा-  
 ङ्गमार्गे न परिगृह्णाति । ध्यानानि न परिगृह्णाति । अप्रमाणानि  
 न परिगृह्णाति । आरूप्यसमापत्तिर्न परिगृह्णाति । अष्टौ विमो-  
 चान् न परिगृह्णाति । नवानुपूर्वविहार समापत्तिर्न परिगृ-  
 ह्णाति । शून्यतानिमित्ता प्रणिहित विमोचमुखानि न परिगृ-  
 ह्णाति । अभिज्ञा न परिगृह्णाति । समाधीन् न परिगृ-  
 ह्णाति । धारणीमुखानि न परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीत-  
 तामुपादाय ।

दशतथागतवलानि न परिगृह्णाति । चत्वारि वैशारद्यानि न  
 परिगृह्णाति । चतस्रः प्रतिसम्बिदो न परिगृह्णाति । महाकरुणां  
 न परिगृह्णाति । अष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मा न परिगृह्णाति ।  
 सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । श्रोतश्रापत्तिफलं न परिगृ-  
 ह्णाति । सकृदागामिफलं न परिगृह्णाति । अनागामिफलं न  
 परिगृह्णाति । अर्हत्त्वं न परिगृह्णाति । प्रत्येकबोधिं न परिगृ-  
 ह्णाति । मार्गाकारज्ञतां न परिगृह्णाति । रूपाकारज्ञतां न  
 परिगृह्णाति । सर्व्वधर्मा परिगृहीततामुपादाय । तथतां न  
 परिगृह्णाति । अवितथतां न परिगृह्णाति । अनन्यतथतां न परि-  
 गृह्णाति । धर्मातां न परिगृह्णाति । धर्मास्थितितां न परिगृह्णाति ।  
 धर्मानियामतां न परिगृह्णाति । भूतकोटिं न परिगृह्णाति । सर्व्व-  
 धर्मा परिगृहीततामुपादाय ।

पुनरपरं भगवन् बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितादां



पादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृत शून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्त शून्यतामुपादाय । अनवराग शून्यतामुपादाय । अनव-  
कार शून्यतामुपादाय । प्रकृति शून्यतामुपादाय । अनुपलभ  
शून्यतामुपादाय । अभाव शून्यतामुपादाय । स्वभाव शून्यतामु-  
पादाय । अभावस्वभाव शून्यतामुपादाय ।

चतुरायुष्मञ्कारद्वितीयं न संविद्यते नोपलभ्यते । ओत्रं न  
संविद्यते नोपलभ्यते । प्राणं न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वा न  
संविद्यते नोपलभ्यते । कायो न संविद्यते नोपलभ्यते । मनो न  
संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्म शून्यतामुपादाय । वहिर्द्धा शून्य-  
तामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धा शून्यतामुपादाय । शून्यता शून्य-  
तामुपादाय । महा शून्यतामुपादाय । परमार्थ शून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामु-  
पादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्य-  
तामुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

रूपमायुष्मञ्कारद्वितीयं न संविद्यते नोपलभ्यते । शब्दो न  
संविद्यते नोपलभ्यते । गन्धो न संविद्यते नोपलभ्यते । रसो न  
संविद्यते नोपलभ्यते । स्पर्शो न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मा न  
संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्धाशून्यता  
मुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपा-  
दाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-

शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपा-  
दाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुर्विज्ञानमायुष्मञ्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । श्रो-  
त्रविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणविज्ञानं न संविद्यते नोप-  
लभ्यते । जिह्वाविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते । कायविज्ञानं न  
संविद्यते नोपलभ्यते । मनोविज्ञानं न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहि-  
र्द्वीशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपा-  
दाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृत-  
शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामु-  
पादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।  
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-  
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपा-  
दाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुःसंस्पर्श आयुष्मञ्छारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । श्रो-  
त्रसंस्पर्शं न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणसंस्पर्शं न संविद्यते  
नोपलभ्यते । जिह्वासंस्पर्शं न संविद्यते नोपलभ्यते । कायसंस्पर्शं  
न संविद्यते नोपलभ्यते । मनः संस्पर्शं न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्म-

वह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यता-  
मुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशू-  
न्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपा-  
दाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय ।  
अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-  
तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायुग्मञ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपल-  
भ्यते । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । घ्राणसंस्पर्श-  
प्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना न  
संविद्यते नोपलभ्यते । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्य-  
तामुपादाय । वह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामु-  
पादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-  
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-  
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।  
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्य-  
तामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपा-  
दाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभाव-  
स्वभावशून्यतामुपादाय ।

पृथिवीधातुरायुग्मञ्कारद्वतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । अ-  
ध्यातु न संविद्यते नोपलभ्यते । तेजोधातुर्न संविद्यते नोपलभ्यते ।



अनपलभ्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-  
तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

दानपारमिताशून्यत्वारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । शीघ्र-  
पारमिताशून्यत्वारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । दान्तिपारमि-  
ता न संविद्यते नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
भानपारमिता न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिता न संविद्यते  
नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वद्विर्द्वाशून्यतामुपादाय ।  
अध्यात्मवद्विर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाश-  
ून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय ।  
असंकृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अगवराशून्य-  
तामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । भ्रष्टशून्यतामुपादाय ।  
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्तब्धशून्यतामुपादाय । अनुपलब्धश-  
ून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।  
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

मृत्युपस्यानान्यादुपपत्त्यारदतीपुत्र न संविद्यते नोपलभ्यते । मय्यक्  
प्रदानानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । वद्विर्द्वापादा न संविद्यन्ते  
नोपलभ्यन्ते । इन्द्रियाणि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । बलानि न  
संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । बोध्यङ्गानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते ।  
आर्याष्टाङ्गमार्गो न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपा-  
दाय । वद्विर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवद्विर्द्वाशून्यतामुपादाय ।  
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता  
मुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपादाय ।



अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवका-  
रशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपा-  
दाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय ।  
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-  
शून्यतामुपादाय ।

आर्यसत्यान्यायसङ्खारद्वतीषु न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते ।  
ध्यानानि न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अप्रमाणानि न संविद्यन्ते  
नोपलभ्यन्ते । आरूप्यसमापत्तयो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अष्टौ-  
विमोक्षा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो  
न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि  
न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अभिज्ञा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते ।  
समाधयो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । धारणीमुखानि न संविद्यन्ते  
नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्दृष्टशून्यतामुपादाय ।  
अध्यात्मवह्निर्दृष्टशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महा-  
शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपा-  
दाय । असंकृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय ।  
अनदमाद्यशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृति-  
शून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामु-  
पादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवका-

रशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

प्रतिबन्धिदो न संविद्यन्ते न  
 संविद्यते नोपलभ्यते । अष्टादशावे  
 लभ्यन्ते । अध्यात्मशून्यतामुपादा  
 अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।  
 शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामु  
 असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तः  
 शून्यतामुपादाय । अनवकारशून्य  
 पादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय  
 अनुपलब्धशून्यतामुपादाय । अभाव  
 तासुपादाय । अभावस्वभावशून्यता  
 श्रोत आपत्तिफलं न संविद्यते  
 न संविद्यते नोपलभ्यते । अनागामि  
 अर्हत्त्वं न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रते  
 मार्गाकारज्ञता न संविद्यते नोपलभ्य  
 नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्यतामुपाद  
 अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शू  
 शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता  
 दाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
 वरागशून्यतामुपादाय । अनवकारश

तयता आगुह्यकारद्वितीयोपन न संविद्यते नोपलभ्यते । अवि-  
 तयता न संविद्यते नोपलभ्यते । अनन्यतयता न संविद्यते नोपल-  
 भ्यते । धर्मता न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्माधातुर्न संविद्यते नोप-  
 लभ्यते । धर्मस्थितिता न संविद्यते नोपलभ्यते । धर्मनिरासता न  
 संविद्यते नोपलभ्यते । भूतकोटिर्न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्म-  
 शून्यतामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्य-  
 तामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।  
 परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-  
 मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।  
 अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्य-  
 तामुपादाय । खलवणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादा-  
 य । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभाव-  
 स्वभावशून्यतामुपादाय ।

ओत आपत्योषायुशञ्कारद्वितीयोपन न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
 सहदागामिनो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अनागामिनो न संवि-  
 द्यन्ते नोपलभ्यन्ते । अहन्तो न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते । प्रत्येकबुद्धो  
 न संविद्यते नोपलभ्यते । बोधिसत्त्वोपि न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
 बुद्धोषायुशञ्कारद्वितीयोपन न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मशून्य-  
 तामुपादाय । वहिर्द्विशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतामु-  
 पादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-  
 मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामु-  
 पादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।

तत्तेशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-  
तामुपादाय । अनुपलब्धशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।  
समादन्वभादशून्यतामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यताऽध्यात्मव्यतिरिक्तशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
अध्यात्मशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । बहिर्लोकशून्यतापि न संवि-  
द्यते नोपलभ्यते । बहिर्लोकशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अध्यात्म-  
बहिर्लोकशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्लोकशून्यता-  
नुपलब्धितामुपादाय । शून्यताशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
शून्यताशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । मद्याशून्यतापि न संविद्यते  
नोपलभ्यते । मद्याशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । परमार्थशून्यतापि  
न संविद्यते नोपलभ्यते । परमार्थशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । संज्ञा-  
नशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । संज्ञानशून्यतानुपलब्धितामु-  
पादाय । असंज्ञानशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । असंज्ञानशून्य-  
ताऽनुपलब्धितामुपादाय । अत्यन्तशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते ।  
अत्यन्तशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अनवरागशून्यतापि न संवि-  
द्यते नोपलभ्यते । अनवरागशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । अनव-  
कारशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अनवकारशून्यताऽनुपल-  
ब्धितामुपादाय । प्रकृतिशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । प्रकृ-  
तिशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतापि न संविद्यते  
नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । स्वलक्षणशून्य-  
तापि न संविद्यते नोपलभ्यते । स्वलक्षणशून्यतानुपलब्धितामुपा-  
दाय । अनुपलब्धशून्यतापि न संविद्यते नोपलभ्यते । अनुपलब्धशू-

न्यताऽन्यत्रभिन्नाभूपाटाय । अभावात्न्यताऽपि न शक्तिर्नो भोष्य-  
भते । अभावात्न्यताऽन्यत्रभिन्नाभूपाटाय । अभावात्न्यताऽपि न  
शक्तिर्नो भोष्यभते । अभावात्न्यताऽन्यत्रभिन्नाभूपाटाय । अभा-  
वस्यभावात्न्यताऽपि न शक्तिर्नो भोष्यभते । अभावात्न्यताऽन्यता-  
ऽन्यत्रभिन्नाभूपाटाय ।

मतेष्वप्यनः शारदतीपुत्र बोधिप्रप्तोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
चरत्येवमुपपत्तीति । एवमुपनिश्रुति । एवमप्यपरोक्षमात्रमेवमुप-  
निधायतद्विज्ञं पावन्नीयते न संजीयते नोत्तमति न संशमना-  
पयते ।

अविरहितो बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां वेदि-  
तव्यः । आह । केन कारणेन सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽविरहितः  
प्रज्ञापारमितया वेदितव्यः । सुभूतिराह । रूपमाद्युष्मज्झारद्वतीपुत्र  
विरहितं रूपस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन तां  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
संज्ञाविरहिता संज्ञास्वभावेन तां बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-  
तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । संस्काराविरहिताः संस्कारस्व-  
भावेन तान् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
प्रजानाति । विज्ञानं विरहितं विज्ञानस्वभावेन तद्बोधिसत्त्वोमहा-  
सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् तथाभूतं प्रजानाति ।

\* अत्र तच्छब्दस्य विशेष्यलिङ्गभागित्वं दृश्यते पश्चात्तु सर्वत्रनपुंसकलि-  
ङ्गभागिता ।

चक्षुरायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहित चक्षुः स्वभावेन तद्वोधिमत्त्वो-  
महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । श्रोत्रं  
विरहितं श्रोत्रस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । घ्राणं विरहितं घ्राणस्वभावेन तद्वो-  
धिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
जिह्वाविरहिता जिह्वास्वभावेन तां बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायोविरहितः कायस्वभा-  
वेन तं बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां यथाभूतं प्रजानाति ।  
मनोविरहितं मनः स्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

रूपमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहितं रूपस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वो-  
महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । शब्दो-  
विरहितः शब्दस्वभावेन तं बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । गन्धोविरहितः गन्धस्वभावेन तं  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
रसोविरहिता रसस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । स्पर्शोविरहितः स्पर्शस्वभावेन तद्वो-  
धिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
धर्माविरहिता धर्मस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमिता-  
यां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चतुर्विज्ञानमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहितं चतुर्विज्ञान स्वभा-  
वेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-

जाति । शरीरविज्ञानं विरहितं शरीरविज्ञानस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वो-  
महामत्त प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । आर्या-  
विज्ञानं विरहितं आर्याविज्ञानस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त प्रज्ञा-  
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । जिज्ञाविज्ञानं विरहितं  
जिज्ञाविज्ञानस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायविज्ञानं विरहितं कायविज्ञान-  
स्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
प्रजानाति । मनोविज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानस्वभावेन तद्वो-  
धिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चक्षुःसंस्पर्शं आयुष्मञ्छारद्वयोपुत्र विरहितचक्षुः संस्पर्शस्वभा-  
वेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
प्रजानाति । श्रोत्रसंस्पर्शोदिरहितः श्रोत्रसंस्पर्शस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वो-  
महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । घ्राणसंस्-  
र्शोविरहितो घ्राणसंस्पर्शस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । जिह्वासंस्पर्शोविरहितो जि-  
ह्वासंस्पर्शस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
यथाभूतं प्रजानाति । कायसंस्पर्शोविरहितः कायसंस्पर्शस्वभावेन  
तद्वोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
मनः संस्पर्शोविरहितो मनः संस्पर्शस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्तः  
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्व-  
भावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं

प्रजानाति । ओन्नमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविरहिता ओन्नमंस्यर्गप्रत्ययवेदना  
 स्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
 प्रजानाति । घ्राणमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविरहिता घ्राणमंस्यर्गप्रत्ययवे-  
 दनास्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 यथाभूतं प्रजानाति । जिह्वासंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविरहिता जिह्वासं-  
 स्यर्गप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् यथाभूतं प्रजानाति । कायमंस्यर्गप्रत्ययवेदनाविरहिता काय-  
 मंस्यर्गप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् यथाभूतं प्रजानाति । मनः संस्यर्गप्रत्ययवेदना विरहिता  
 मनः संस्यर्गप्रत्ययवेदनास्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

पृथिवीधातुरायुमज्जारक्षतीपुत्र विरहितः पृथिवीधातुस्वभा-  
 वेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-  
 नाति । अग्निधातुर्विरहितोऽग्निधातुस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः  
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । तेजोधातुर्विरहि-  
 तलेशोधातुस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 यथाभूतं प्रजानाति । वायुधातुर्विरहितो वायुधातुस्वभावेन तद्वो-  
 धिमत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
 आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः  
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । विज्ञानधातुर्विर-  
 हितो विज्ञानधातुस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमिता-  
 यां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।



अविज्ञा आद्युष्मज्जकारद्वतीषु च विरहिताऽविद्यास्वभावेन तद्वो-  
 धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
 संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन तद्वोद्धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापा-  
 रमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । विज्ञानं विरहितं विज्ञा-  
 नस्वभावेन तद्वोद्धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
 प्रजानाति । नामरूपं विरहितं नाम रूपस्वभावेन तद्वोद्धिसत्त्वो-  
 महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । षडायतनं  
 विरहितं षडायतनस्वभावेन तद्वोद्धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् यथाभूतं प्रजानाति । दृष्ट्याविरहिता दृष्ट्यास्वभावेन तद्वोद्धि-  
 सत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
 उपादानं विरहितमुपादानस्वभावेन तद्वोद्धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञा-  
 पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । भवोविरहितो भवस्वभा-  
 वेन तद्वोद्धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-  
 नाति । जातिर्विरहिता जातिस्वभावेन तद्वोद्धिसत्त्वोमहामत्तः  
 प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । जरामरणं विरहितं  
 जरामरणस्वभावेन तद्वोद्धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 यथाभूतं प्रजानाति ।

दानपारमितायुष्मज्जकारद्वतीषु च विरहिता दानपारमितास्वभावेन  
 तद्वोद्धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
 शीलपारमिता विरहिता शीलपारमितास्वभावेन तद्वोद्धिसत्त्वोम-  
 हामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । चान्ति-  
 पारमिताविरहिता चान्तिपारमितास्वभावेन तद्वोद्धिसत्त्वोमहामत्तः

प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । वीर्यपारमिता  
विरहिता वीर्यपारमितास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापा-  
रमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । ध्यानपारमिता विरहिता  
ध्यानपारमितास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रज्ञापारमिता विरहिता प्रज्ञापार-  
मितास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
यथाभूतं प्रजानाति ।

अध्यात्मशून्यतायुगञ्कारद्वतीयुत्र विरहिताऽध्यात्मशून्यतास्वभा-  
वेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
प्रजानाति । वहिर्द्विशून्यताविरहिता वहिर्द्विशून्यतास्वभावेन तद्वो-  
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यताविरहिता अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यतास्वभावेन  
तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
शून्यताशून्यताविरहिता शून्यताशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहा-  
सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । महाशून्यता-  
विरहिता महाशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । परमार्थशून्यताविरहिता  
परमार्थशून्यतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । संस्कृतशून्यताविरहिता संस्कृतशून्यता-  
स्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
प्रजानाति । असंस्कृतशून्यताविरहिताऽसंस्कृतशून्यतास्वभावेन तद्वो-  
धिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।



प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अथवा कल्पिपादाविरचितः कल्पिपाद-  
स्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
प्रजानाति । पदेन्द्रियाणिविरचितानि इन्द्रियस्वभावेन तद्वोधिम-  
त्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । पक्ष-  
मत्त्वानि विरचितानि पक्षस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापा-  
रमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । मक्षयोध्मत्त्वानि विरचितानि  
क्षयोध्मस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
यथाभूतं प्रजानाति । आर्याष्टाङ्गमार्गाविरचितः आर्याष्टाङ्गमार्ग-  
स्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
प्रजानाति । स्वाध्याय्यसत्यान्यायुपपञ्चारद्वयोपच विरचितान्यार्थ-  
मत्यस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा-  
भूतं प्रजानाति । स्वादिष्टानानि विरचितानि ध्यानस्वभावेन  
तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
स्वार्थप्रमाणानि विरचितान्यप्रमाणस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः  
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । एतत्त आरूप्यसमा-  
पत्त्योविरचिता आरूप्यसमापत्तिस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः  
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अष्टौविमोक्षा-  
विरचिता विमोक्षस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । नवानुपूर्वविचारसमापत्त्योविरचिता  
अनुपूर्वविचारसमापत्तिस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-

विमोक्षमुत्पन्नानि विरहितानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-  
मुखस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा-  
भूतं प्रजानाति । अभिज्ञाविरहिता अभिज्ञास्वभावेन तद्वोधि-  
मत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
समाधयोविरहिताः समाधिस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-  
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धारणीमुखानि विर-  
हितानि धारणीमुखस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

दशतथागतवक्षान्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहितानि दशतथाग-  
तवक्षस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
यथाभूतं प्रजानाति । चत्वारि वैशारद्यानि विरहितानि वैशारद्य-  
स्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
प्रजानाति । चतस्रः प्रतिमन्त्रदोविरहिताः प्रतिमन्त्रित्वभावेन तद्वो-  
धिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
महामैत्रीविरहिता महामैत्रीस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-  
पारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । महाकरुणाविरहिता  
महाकरुणास्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
यथाभूतं प्रजानाति । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माविरहिता आवेणिक  
बुद्धधर्मस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
यथाभूतं प्रजानाति ।

श्रोत आपत्तिफलमायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र विरहितं श्रोत आप-  
त्तिफलस्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्

यथाभूतं प्रजानाति । मरुदागामिफलं विरहितं मरुदागामिफल-  
स्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
प्रजानाति । अनागामिफलं विरहितमनागामिफलस्वभावेन तद्वो-  
धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
अर्हत्त्वं विरहितमर्हत्त्वस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमि-  
तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । प्रत्येकबोधिर्विरहिता प्रत्येक-  
बोधिस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
यथाभूतं प्रजानाति । मार्गाकारजताविरहिता मार्गाकारजता-  
स्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं  
प्रजानाति । सर्व्वाकारजताविरहिता सर्व्वाकारजतास्वभावेन तद्वो-  
धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

तथता आयुष्मञ्छारद्वतौपुत्र विरहिता तथतास्वभावेन तद्वो-  
धिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।  
अवितथताविरहिता अवितथतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहामत्तः  
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । अनन्यतथताविर-  
हिता अनन्यतथतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां  
चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धर्मताविरहिता धर्मतास्वभावेन  
तद्वोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजा-  
नाति । धर्मधातुर्विरहितो धर्मधातुस्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहामत्तः  
प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । धर्मनियामता विर-  
हिता धर्मनियामतास्वभावेन तद्वोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमि-  
तायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति । भूतकोटिर्विरहिता भूतकोटि

स्वभावेन तद्वोधिमत्त्वोन्महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथाभूतं प्रजानाति ।

अनेनायुष्मच्छारदतीपुत्र कारणेनाविरहितो बोधिसत्त्वोन्महा-  
सत्त्वः प्रज्ञापारमितायावेदितव्यः । आह । कथं पुनरायुष्मन् सुभूते  
रूपस्य स्वभावः । कथं वेदनायाः स्वभावः । कथं संज्ञायाः स्वभावः ।  
कथं संस्कारायां स्वभावः । कथं विज्ञानस्य स्वभावः । कथं चक्षुषः  
स्वभावः । कथं श्रोत्रस्य स्वभावः । कथं घ्राणस्य स्वभावः । कथं  
जिह्वायाः स्वभावः । कथं कायस्य स्वभावः । कथं मनसः स्वभावः ।  
कथं रूपस्य स्वभावः । कथं शब्दस्य स्वभावः । कथं गन्धस्य  
स्वभावः । कथं रसस्य स्वभावः । कथं स्पर्शस्य स्वभावः । कथं  
धर्माणां स्वभावः । कथं चतुर्विज्ञानस्य स्वभावः । कथं श्रोत्रविज्ञा-  
नस्य स्वभावः । कथं घ्राणविज्ञानस्य स्वभावः । कथं जिह्वाविज्ञानस्य  
स्वभावः । कथं कायविज्ञानस्य स्वभावः । कथं मनोविज्ञानस्य  
स्वभावः । कथं चक्षुः संस्पर्शस्य स्वभावः । कथं श्रोत्रसंस्पर्शस्य  
स्वभावः । कथं घ्राणसंस्पर्शस्य स्वभावः । कथं जिह्वासंस्पर्शस्य स्वभावः ।  
कथं कायसंस्पर्शस्य स्वभावः । कथं मनः संस्पर्शस्य स्वभावः । कथं  
चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेद-  
नायाः स्वभावः । कथं घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं  
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । कथं कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः  
स्वभावः । कथं मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः ।

कथं पृथिवीधातोः स्वभावः । कथं वायुधातोः स्वभावः । कथं  
तेजोधातोः स्वभावः । कथं वायुधातोः स्वभावः । कथं वायुधातोः स्वभावः ।

स्वभावः । कथं विज्ञानधातोः स्वभावः । कथमविद्यायाः स्वभावः ।  
 कथं संस्काराणां स्वभावः । कथं विज्ञानस्य स्वभावः । कथं नाम-  
 रूपस्य स्वभावः । कथं षडायतनस्य स्वभावः । कथं स्पर्शस्य स्वभा-  
 वः । कथं देहनाद्याः स्वभावः । कथं तृष्णायाः स्वभावः । कथमु-  
 पादानस्य स्वभावः । कथं भवस्य स्वभावः । कथं जातेः स्वभावः ।  
 कथं जरामरणस्य स्वभावः ।

कथं दानपारमितायाः स्वभावः । कथं शीलपारमितायाः  
 स्वभावः । कथं चान्तिपारमितायाः स्वभावः । कथं वीर्यपारमि-  
 तायाः स्वभावः । कथं ध्यानपारमितायाः स्वभावः । कथं प्रज्ञापार-  
 मितायाः स्वभावः ।

कथमध्यात्मशून्यतायाः स्वभावः । कथं वहिर्दृशून्यतायाः  
 स्वभावः । कथमध्यात्मवह्निर्दृशून्यतायाः स्वभावः । कथं शून्यता-  
 शून्यतायाः स्वभावः । कथं महाशून्यतायाः स्वभावः । कथं पर-  
 मार्थशून्यतायाः स्वभावः । कथं संकृतशून्यतायाः स्वभावः । कथम-  
 संकृतशून्यतायाः स्वभावः । कथमत्यन्तशून्यतायाः स्वभावः । कथ-  
 मनवरागशून्यतायाः स्वभावः । कथमनवकारशून्यतायाः स्वभावः ।  
 कथं प्रहृतिशून्यतायाः स्वभावः । कथं सर्वधर्मशून्यतायाः स्वभावः ।  
 कथं स्वलक्षणशून्यतायाः स्वभावः । कथमनुपलभशून्यतायाः स्वभा-  
 वः । कथमभावशून्यतायाः स्वभावः । कथं स्वभावशून्यतायाः  
 स्वभावः । कथमभावस्वभाव शून्यतायाः स्वभावः । कथं कृत्युप-  
 खानानां स्वभावः । कथं सम्यक्प्रदानानां स्वभावः । कथमृद्धिपा-  
 दानां स्वभावः । कथमिन्द्रियाणां स्वभावः । कथं वल्लानां स्वभावः ।



कथं बोध्यङ्गनां स्वभावः । कथमार्याष्टाङ्गमार्गस्य स्वभावः । कथ-  
 मार्यसत्यानां स्वभावः । कथं ध्यानानां स्वभावः । कथमप्रमाणानां  
 स्वभावः । कथमारूप्यममापत्तीनां स्वभावः । कथं विमोक्षाणां  
 स्वभावः । कथं नवानुपूर्वविहारसमापत्तीनां स्वभावः । कथं  
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां स्वभावः । कथमभिज्ञानां  
 स्वभावः । कथं सनाधीनां स्वभावः । कथं धारणौमुखानां स्वभावः ।  
 कथं दृशतथागतवलानां स्वभावः । कथं वैशारद्यानां स्वभावः । कथं  
 प्रतिसम्बिदां स्वभावः । कथं महामैत्र्याः स्वभावः । कथं महाकरु-  
 णायाः स्वभावः । कथमावेणिकबुद्धधर्माणं स्वभावः । कथं श्रौत  
 आपत्तिफलस्य स्वभावः । कथं सकृदागामिफलस्य स्वभावः ।  
 कथमनागामिफलस्य स्वभावः । कथमर्हत्त्वस्य स्वभावः । कथं  
 प्रत्येकबोधेः स्वभावः । कथं मार्गाकारजतायाः स्वभावः । कथं  
 सर्व्वकारजतायाः स्वभावः । कथं तथतायाः स्वभावः । कथमवि-  
 तयतायाः स्वभावः । कथमनन्तयतायाः स्वभावः । कथं धर्मातायाः  
 स्वभावः । कथं धर्मधातोः स्वभावः । कथं धर्मस्थितितायाः स्वभावः ।  
 कथं धर्मनियामतायाः स्वभावः । कथं भूतकोटेः स्वभावः ।

सुभृतिराह । अभाव आद्युपपत्त्याद्वर्तीपुत्र रूपस्य स्वभावः ।  
 अभावोवेदनायाः स्वभावः । अभावः संज्ञायाः स्वभावः । अभावः  
 संस्काराणां स्वभावः । अभावोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुष-  
 स्वभावः । अभावः श्रोत्रस्य स्वभावः । अभावो घ्राणस्य स्वभावः ।  
 अभावो जिह्वायाः स्वभावः । अभावः कायस्य स्वभावः । अभावो-  
 नयः स्वभावः । अभावोऽप्यस्य स्वभावः । अभावः शब्दस्य स्वभावः ।

अभावोऽग्न्यस्य स्वभावः । अभावोऽरसस्य स्वभावः । अभावः स्पर्शस्य स्वभावः । अभावोऽधर्माणां स्वभावः । अभावश्चक्षुर्विज्ञानस्य स्वभावः । अभावः श्रोत्रविज्ञानस्य स्वभावः । अभावोऽप्राणविज्ञानस्य स्वभावः । अभावोऽजिज्ञाविज्ञानस्य स्वभावः । अभावः कायविज्ञानस्य स्वभावः । अभावोऽमनोविज्ञानस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुः संस्पर्शस्य स्वभावः । अभावः श्रोत्रसंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावोऽप्राणसंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावोऽजिज्ञासंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावः कायसंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावोऽमनःसंस्पर्शस्य स्वभावः । अभावश्चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावोऽप्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावोऽजिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावोऽमनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनायाः स्वभावः । अभावः पृथिवीधातोः स्वभावः । अभावोऽब्धातोः स्वभावः । अभावस्तेजोधातोः स्वभावः । अभावोऽवायुधातोः स्वभावः । अभाव आकाशधातोः स्वभावः । अभावोऽविज्ञानधातोः स्वभावः । अभावोऽविद्यायाः स्वभावः । अभावः संस्काराणां स्वभावः । अभावोऽविज्ञानस्य स्वभावः । अभावोऽनामरूपस्य स्वभावः । अभावः पञ्चायतनस्य स्वभावः । अभावः स्पर्शस्य स्वभावः । अभावोऽवेदनायाः स्वभावः । अभावस्तृष्णायाः स्वभावः । अभाव उपादानस्य स्वभावः । अभावोऽभवस्य स्वभावः । अभावोऽजातेः स्वभावः । अभावोऽजरामरणस्य स्वभावः ।

अभावोऽदानपारमितायाः स्वभावः । अभावः शीलपारमितायाः स्वभावः । अभावः चान्तिपारमितायाः स्वभावः । अभावोऽवीर्यपार-

मिनायाः स्वभावः । अभावोऽभावतामिनायाः स्वभावः । अभावो  
पञ्चाकारमिनायाः स्वभावः ।

अभावोऽसायाग्न्यतायाः स्वभावः । अभावोऽविह्वीग्न्यतायाः  
स्वभावः । अभावोऽभायावविह्वीग्न्यतायाः स्वभावः । अभावोऽग्न्य-  
तायाः स्वभावः । अभावोऽमहाग्न्यतायाः स्वभावः । अभावः परमा-  
ग्न्यतायाः स्वभावः । अभावः संस्कृतग्न्यतायाः स्वभावः । अभावो-  
ऽसंस्कृतग्न्यतायाः स्वभावः । अभावोऽत्यन्तग्न्यतायाः स्वभावः ।  
अभावोऽनवरागग्न्यतायाः स्वभावः । अभावोऽनवकारग्न्यतायाः  
स्वभावः । अभावः प्रकृतिग्न्यतायाः स्वभावः । अभावः सर्वधर्म-  
ग्न्यतायाः स्वभावः । अभावः स्वलक्षणग्न्यतायाः स्वभावः । अभा-  
वोऽनुपलभग्न्यतायाः स्वभावः । अभावोऽभावग्न्यतायाः स्वभावः ।  
अभावः स्वभावग्न्यतायाः स्वभावः । अभावोऽभावस्वभावग्न्यतायाः  
स्वभावः ।

अभावः सत्युपस्थानानां स्वभावः । अभावः सम्यक्प्रहाणानां  
स्वभावः । अभावः च्छद्विपादानां स्वभावः । अभावः इन्द्रियाणां  
स्वभावः । अभावोवल्लानां स्वभावः । अभावोवोध्यङ्गानां स्वभावः ।  
अभावः आर्याष्टाङ्गमार्गस्य स्वभावः । अभावः आर्यसत्यानां  
स्वभावः । अभावोधानानां स्वभावः । अभावोऽप्रमाणानां स्वभावः ।  
अभावः आरूप्यसमापत्तीनां स्वभावः । अभावोविमोक्षाणां स्वभावः ।  
अभावोऽनुपूर्वविहारसमापत्तीनां स्वभावः । अभावः शून्यतानि-  
मित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां स्वभावः । अभावोऽभिज्ञानां स्वभावः ।  
अभावः समाधीनां स्वभावः । अभावोधारणीमुखानां स्वभावः ।

अभावस्तथागतवलानां स्वभावः । अभावोवैशारद्यानां स्वभावः ।  
अभावः प्रतिसम्बिदां स्वभावः । अभावोमहामैत्र्याः स्वभावः ।  
अभावोमहाकरुणायाः स्वभावः । अभावोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माणं  
स्वभावः । अभावः श्रोत आपत्तिफलस्य स्वभावः । अभावः सकृदा-  
गामिफलस्य स्वभावः । अभावोऽनागामिफलस्य स्वभावः । अभावो-  
ऽर्हत्वस्य स्वभावः । अभावः प्रत्येकबोधेः स्वभावः ।

अभावोमार्गाकारज्ञतायाः स्वभावः । अभावः सर्वाकारज्ञतायाः  
स्वभावः । अभावस्तथतायाः स्वभावः । अभावोऽवितथतायाः स्वभावः ।  
अभावोऽनन्यतथतायाः स्वभावः । अभावोधर्मातायाः स्वभावः । अभा-  
वोधर्मधातोः स्वभावः । अभावोधर्मस्थितितायाः स्वभावः । अभा-  
वोधर्मनियामतायाः स्वभावः । अभावोभूतकोटेः स्वभावः ।

अनेनायुष्मञ्छारदतीपुत्र पर्यायेणैव वेदितव्यः । यथारूपं  
विरहितं रूपस्वभावेन । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन । संज्ञा-  
विरहिता संज्ञास्वभावेन । संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन ।  
विज्ञानं विरहितं विज्ञानस्वभावेन । चक्षुर्विरहितं चक्षुःस्वभावेन ।  
श्रोत्रं विरहितं श्रोत्रस्वभावेन । घ्राणं विरहितं घ्राणस्वभावेन ।  
जिह्वाविरहितं जिह्वास्वभावेन । कायोविरहितः कायस्वभावेन ।  
मनोविरहितः मनःस्वभावेन । रूपं विरहितं रूपस्वभावेन । शब्दो-  
विरहितः शब्दस्वभावेन । गन्धोविरहितो गन्धस्वभावेन । रसोवि-  
रहितो रसस्वभावेन । स्पर्शोविरहितः स्पर्शस्वभावेन । धर्माविर-  
हिताः धर्मास्वभावेन । चक्षुर्विज्ञानं विरहितं चक्षुर्विज्ञानस्वभावेन ।  
श्रोत्रविज्ञानं विरहितं श्रोत्रविज्ञानस्वभावेन । घ्राणविज्ञानं विर-

हितं प्राणविज्ञानस्वभावेन । जिज्ञाविज्ञानं विरहितं जिज्ञाविज्ञानस्वभावेन । कायविज्ञानं विरहितं कायविज्ञानस्वभावेन । मनोविज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानस्वभावेन । चक्षुःसंस्पर्शो विरहितश्चक्षुःसंस्पर्शस्वभावेन । श्रोत्रसंस्पर्शो विरहितः श्रोत्रसंस्पर्शस्वभावेन । घ्राणसंस्पर्शो विरहितो घ्राणसंस्पर्शस्वभावेन । जिज्ञासंस्पर्शो विरहितो जिज्ञासंस्पर्शस्वभावेन । कायसंस्पर्शो विरहितः कायसंस्पर्शस्वभावेन । मनः संस्पर्शो विरहितो मनः संस्पर्शस्वभावेन । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावेन । पृथिवीधातुर्विरहितः पृथिवीधातुस्वभावेन । अग्निधातुर्विरहितोऽग्निधातुस्वभावेन । तेजोधातुर्विरहितस्तेजोधातुस्वभावेन । वायुधातुर्विरहितो वायुधातुस्वभावेन । आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुस्वभावेन । विज्ञानधातुर्विरहितो विज्ञानधातुस्वभावेन । अविद्याविरहिताऽविद्यास्वभावेन । संस्काराविरहिताः संस्कारस्वभावेन । विज्ञानं विरहितं विज्ञानस्वभावेन । नामरूपं विरहितं नामरूपस्वभावेन । षडायतनं विरहितं षडायतनस्वभावेन । स्पर्शो विरहितः स्पर्शस्वभावेन । वेदनाविरहिता वेदनास्वभावेन । दृष्ट्याविरहिता दृष्ट्यास्वभावेन । उपादानं विरहितमुपादानस्वभावेन । भवो विरहितो भवस्व-

भावेन । जातिर्विरहिता जातिस्वभावेन । जरामरणं विरहिता  
जरामरणस्वभावेन ।

दानपारमिताविरहिता दानपारमितास्वभावेन । शीलपारमि-  
ताविरहिता शीलपारमितास्वभावेन । चान्तिपारमिताविरहिता  
चान्तिपारमितास्वभावेन । वीर्यपारमिताविरहिता वीर्यपारमिता  
स्वभावेन । ध्यानपारमिताविरहिता ध्यानपारमितास्वभावेन । प्रज्ञा-  
पारमिताविरहिता प्रज्ञापारमितास्वभावेन ।

अध्यात्मशून्यताविरहिता अध्यात्मशून्यतास्वभावेन । वहिर्द्वी-  
शून्यताविरहिता वहिर्द्वीशून्यतास्वभावेन । अध्यात्मवह्निर्द्वीशून्यता-  
विरहिता अध्यात्मवह्निर्द्वीशून्यतास्वभावेन । शून्यताशून्यताविरहिता  
शून्यताशून्यतास्वभावेन । महाशून्यताविरहिता महाशून्यतास्वभा-  
वेन । परमार्थशून्यताविरहिता परमार्थशून्यतास्वभावेन । संस्कृत-  
शून्यताविरहिता संस्कृतशून्यतास्वभावेन । असंस्कृतशून्यताविरहिता  
असंस्कृतशून्यतास्वभावेन । अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यता-  
स्वभावेन । अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतास्वभावेन ।  
अनवकारशून्यताविरहिता अनवकारशून्यतास्वभावेन । प्रकृतिशू-  
न्यताविरहिता प्रकृतिशून्यतास्वभावेन । गर्वधर्मशून्यताविरहिता  
गर्वधर्मशून्यतास्वभावेन । स्वल्पशून्यताविरहिता स्वल्पशून्यता-  
स्वभावेन । अनुपलम्भशून्यताविरहिता अनुपलम्भशून्यतास्वभावेन ।  
अभावशून्यताविरहिता अभावशून्यतास्वभावेन । स्वभावशून्यताविर-  
हिता स्वभावशून्यतास्वभावेन । अभावस्वभावशून्यताविरहिता  
अभावस्वभावशून्यतास्वभावेन ।

मृत्युपञ्चानानि विरहितानि मृत्युपञ्चानस्वभावेन । मृत्यु-  
 प्रदाणानि विरहितानि मृत्युप्रदाणस्वभावेन । दृष्टिपादाविरहि-  
 ताः दृष्टिपादस्वभावेन । दृष्टिग्राणि विरहितानि दृष्टिग्रास्वभा-  
 वेन । वसानि विरहितानि वनस्वभावेन । बोध्यज्ञानि विरहि-  
 तानि बोध्यज्ञस्वभावेन । आर्याष्टाङ्गमार्गो विरहित आर्याष्टाङ्ग-  
 मार्गस्वभावेन । आर्यमत्यानि विरहितान्यार्यमत्यस्वभावेन ।  
 ध्यानानि विरहितानि ध्यानस्वभावेन । अप्रमाणानि विरहितान्य-  
 प्रमाणस्वभावेन । आरूप्यनमापत्तयो विरहिता आरूप्यनमापत्ति-  
 स्वभावेन । अष्टविमोचाविरहिता अष्टविमोचस्वभावेन । अनुपूर्व-  
 विहारममापत्तयो विरहिता अनुपूर्वविहारममापत्तिस्वभावेन ।  
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि विरहितानि शून्यता-  
 मित्ताप्रणिहितविमोचमुखस्वभावेन । समाधयो विरहिताः समाधि-  
 स्वभावेन । धारणीमुखानि विरहितानि धारणीमुखस्वभावेन ।  
 तथागतबलानि विरहितानि तथागतबलस्वभावेन । वैशारद्यानि  
 विरहितानि वैशारद्यस्वभावेन । प्रतिमस्मिदो विरहिताः प्रतिमस्मित्  
 स्वभावेन । महामैत्री विरहिता महामैत्रीस्वभावेन । महाकरुणा-  
 विरहिता महाकरुणास्वभावेन । आवेणिकबुद्धधर्मा विरहिता  
 आवेणिकबुद्धधर्मस्वभावेन । श्रोत आपत्तिफलं विरहितं श्रोत आप-  
 त्तिफलस्वभावेन । सकृदागामिफलं विरहितं सकृदागामिफलस्वभा-  
 वेन । अनागामिफलं विरहितमनागामि फलस्वभावेन । अर्हत्त्वं  
 विरहितमर्हत्त्वस्वभावेन । प्रत्येकबोधिर्विरहिता प्रत्येकबोधस्वभावेन ।  
 मार्गाकारज्ञता विरहिता मार्गाकारज्ञतास्वभावेन । सर्वाकारज्ञता-

विरहिता सर्वाकारज्ञतास्वभावेन । तथताविरहिता तथतास्वभावेन ।  
अवितथताविरहिता अवितथतास्वभावेन । अनन्यतथताविरहिता  
अनन्यतथतास्वभावेन । धर्माताविरहिता धर्मातास्वभावेन । धर्मधातु-  
विरहितो धर्मधातुस्वभावेन । धर्माग्नित्ताविरहिता धर्माग्नित-  
तास्वभावेन । धर्मानियामताविरहिता धर्मानियामतास्वभावेन ।  
भूतकोटिविरहिता भूतकोटिस्वभावेन ।

पुनरपरमायुष्मन्कारदत्तौपुत्र रूपं विरहितं रूपलक्षणम् । वेद-  
नाविरहिता वेदनानलक्षणम् । मञ्जाविरहिता मञ्जालक्षणम् । संस्कारा-  
विरहिताः संस्कारानलक्षणम् । विज्ञानं विरहितं निज्ञानलक्षणम् ।  
चक्षुर्विरहितं चक्षुर्लक्षणम् । श्रोत्रं विरहितं श्रोत्रलक्षणम् । घ्राणं  
विरहितं घ्राणलक्षणम् । जिह्वाविरहिता जिह्वालक्षणम् । वायोवि-  
रहितः वायुलक्षणम् । मनोविरहितं मनोलक्षणम् । रूपं विरहितं  
रूपलक्षणम् । शब्दोविरहितः शब्दलक्षणम् । रसोविरहितो रस-  
लक्षणम् । रसोविरहितो रसलक्षणम् । स्पर्शोविरहितः स्पर्शलक्षणम् ।  
धर्मोविरहिता धर्मलक्षणम् । चक्षुर्विज्ञानं विरहितं चक्षुर्विज्ञान-  
लक्षणम् । श्रोत्रविज्ञानं विरहितं श्रोत्रविज्ञानलक्षणम् । घ्राणवि-  
ज्ञानं विरहितं घ्राणविज्ञानलक्षणम् । जिह्वाविज्ञानं विरहितं  
जिह्वाविज्ञानलक्षणम् । वायुविज्ञानं विरहितं वायुविज्ञानलक्षणम् ।  
मनोविज्ञानं विरहितं मनोविज्ञानलक्षणम् । चक्षुर्लक्षणं विरहितं चक्षु-  
र्लक्षणम् । श्रोत्रलक्षणं विरहितं श्रोत्रलक्षणम् । घ्राण-  
लक्षणं विरहितं घ्राणलक्षणम् । जिह्वलक्षणं विरहितं जिह्व-  
लक्षणम् । वायुलक्षणं विरहितं वायुलक्षणम् । रसल-



संस्पर्शविरहितो मनःसंस्पर्शलक्षणेन । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहि-  
ता चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता  
ओत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता  
घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता  
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता  
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाविरहिता  
मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनालक्षणेन ।

पृथिवीधातुर्विरहितः पृथिवीधातुलक्षणेन । अग्निधातुर्विरहितो-  
ऽग्निधातुलक्षणेन । तेजोधातुर्विरहितस्तेजोधातुलक्षणेन । वायुधातुर्वि-  
रहितो वायुधातुलक्षणेन । आकाशधातुर्विरहित आकाशधातुलक्ष-  
णेन । विज्ञानधातुर्विरहितो विज्ञानधातुलक्षणेन । अविद्याविरहिता  
अविद्यालक्षणेन । संस्काराविरहिताः संस्कारलक्षणेन । विज्ञानं  
विरहितं विज्ञानलक्षणेन । नामरूपं विरहितं नामरूपलक्षणेन ।  
पञ्चायतनं विरहितं पञ्चायतनलक्षणेन । स्पर्शोविरहितः स्पर्शलक्षणेन ।  
वेदनाविरहिता वेदनालक्षणेन । तृष्णाविरहिता तृष्णालक्षणेन ।  
उपादानं विरहितमुपादानलक्षणेन । भवोविरहितो भवलक्षणेन ।  
जातिर्विरहिता जातिलक्षणेन । जरामरणं विरहितं जरामरणलक्षणेन ।

दानपारमिताविरहिता दानपारमितालक्षणेन । शौलपारमि-

ता शौलपारमितालक्षणेन । क्षान्तिपारमिताविरहिता

क्षान्तिपारमितालक्षणेन । वीर्यपारमिताविरहिता वीर्यपारमिता-

ध्यानपारमिताविरहिता ध्यानपारमितालक्षणेन । प्रज्ञा-

विरहिता प्रज्ञापारमितालक्षणेन ।

|                                                                                                                                                                   |     |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|
| Padmawati, Fasc. 1-4 @ 2/                                                                                                                                         | ... | Rs. 8 |
| Pariṣiṣṭa Pāraṇa, (Text) Fasc. 1-5 @ 6/ each                                                                                                                      | ... | 1     |
| Prākṛita Paingalam, Fasc. 1-7 @ 6/ each                                                                                                                           | ... | 2     |
| Prithivirāj Rāga, (Text) Part II, Fasc. 1-5 @ 6/ each                                                                                                             | ... | 1     |
| Ditto (English) Part II, Fasc. 1                                                                                                                                  | ... | 0     |
| Prākṛita Lakṣaṇam, (Text) Fasc. 1                                                                                                                                 | ... | 1     |
| Parācāra Smṛti, (Text) Vol. I, Fasc. 1-8; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 6/ each                                                                       | ... | 7     |
| Parācāra, Institutes of (English)                                                                                                                                 | ... | 0     |
| Prabandhacintāmaṇi (English) Fasc. 1-3 @ 12/ each                                                                                                                 | ... | 2     |
| *Sāma Vēda Saṁhitā, (Text) Vols. I, Fasc. 5-10; II, 1-6; III, 1-7; IV, 1-6; V, 1-8, @ 16/ each Fasc.                                                              | ... | 12    |
| Sāṅkhyā Sūtra Vṛtti, (Text) Fasc. 1-4 @ 6 each                                                                                                                    | ... | 1     |
| Ditto (English) Fasc. 1-3 @ 12/ each                                                                                                                              | ... | 2     |
| Śraddha Kriyā Kaumudī, Fasc. 1-5                                                                                                                                  | ... | 1     |
| Sūcruta Saṁhitā, (Eng.) Fasc. 1 @ 12                                                                                                                              | ... | 0     |
| *Taittirīya Saṁhitā, (Text) Fasc. 14-45 @ 6 each                                                                                                                  | ... | 12    |
| Tāndya Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-19 @ 6/ each                                                                                                                      | ... | 7     |
| Tantra Vartika (English) Fasc. 1-2 @ 12/                                                                                                                          | ... | 1     |
| Tattva Cintāmaṇi, (Text) Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 2-10, Vol. III, Fasc. 1-2, Vol. IV, Fasc. 1, Vol. V, Fasc. 1-6, Part IV, Vol. II, Fasc. 1-12 @ 6/ each | ... | 14    |
| Tattvārthadhigama Sūtram, Fasc. 1                                                                                                                                 | ... | 0     |
| Trikūṇḍa-Maṇḍanam, (Text) Fasc. 1-3 @ 6/                                                                                                                          | ... | 1     |
| Tulsi Sūtra (Text) Fasc. 1-5 @ 6/ each                                                                                                                            | ... | 1     |
| Upamitā-bhava-prapāṇa-kathā (Text) Fasc. 1-6 @ 6/ each                                                                                                            | ... | 2     |
| Uvāsagadāśuo, (Text and English) Fasc. 1-6 @ 12/                                                                                                                  | ... | 4     |
| Vallala Carita, Fasc. 1                                                                                                                                           | ... | 0     |
| Vārāha Purāṇa, (Text) Fasc. 1-14 @ 6/ each                                                                                                                        | ... | 1     |
| Vāra Kriyā Kaumudī, Fasc. 1-6 @ 6/                                                                                                                                | ... | 2     |
| *Vāya Purāṇa, (Text) Vol. I, Fasc. 2-6; Vol. II, Fasc. 1-7, @ 6/ each                                                                                             | ... | 4     |
| Vidhano Parigata Fasc. 1-4                                                                                                                                        | ... | 1     |
| Vieṇa Smṛti, Text Fasc. 1-2 @ 10/ each                                                                                                                            | ... | 0     |
| Vivādaratnākara, Text Fasc. 1-7 @ 16/ each                                                                                                                        | ... | 2     |
| Vyāsaṁvādiya Purāṇa, (Text) Fasc. 2-6 @ 6/                                                                                                                        | ... | 1     |
| Vṛhat Śayambhū Purāṇa, Fasc. 1-6                                                                                                                                  | ... | 2     |

### Tibetan Series.

|                                                                                            |     |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----|
| Pag-Sam Thi S'ib, Fasc. 1-4 @ 1/ each                                                      | ... | 4  |
| Shor-Phyin, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-3; Vol. III, Fasc. 1-3 @ 1/ each           | ... | 15 |
| Rlogs brjad dpag khbri S'ib (Tib. & Sans.) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each | ... | 10 |

### Arabic and Persian Series

|                                                                                                                                                                     |     |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----|
| *Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-13 @ 6/ each                                                                                                             | ... | 4  |
| Al-Muqaddarī (English) Vol. I, Fasc. 1-3 @ 12                                                                                                                       | ... | 3  |
| Amī-i-Akbarī, (Text) Fasc. 1-22 @ 1 each                                                                                                                            | ... | 22 |
| Ditto (English) Vol. I, Fasc. 1-7, Vol. II, Fasc. 1-6, Vol. III, Fasc. 1-5, @ 1 12/ each                                                                            | ... | 50 |
| Akbar-nāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-37 @ 1 each                                                                                                                 | ... | 37 |
| Ditto (English) Fasc. 1-8 @ 1 each                                                                                                                                  | ... | 8  |
| Arabic Bibliography, by Dr. A. Sprenger                                                                                                                             | ... | 6  |
| Rād-hāshih-nāmah, with Index (Text) Fasc. 1-19 @ 6/ each                                                                                                            | ... | 7  |
| Catalogue of Arabic Books and Manuscripts                                                                                                                           | ... | 1  |
| Catalogue of the Persian Books and Manuscripts in the Library of the Asiatic Society of Bengal (Fasc. 1-2, 1 rev)                                                   | ... | 2  |
| Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fasc. 1-21 @ 1/ each                                                                                            | ... | 21 |
| Fayhsang-i-Bakhshī, (Text) Fasc. 1-14 @ 1 each                                                                                                                      | ... | 14 |
| Fihrist-i-Furūṣ, or, Tazkirat of Nizām-i-Mulk (Text) Fasc. 1-4 @ 12/ each                                                                                           | ... | 2  |
| Firdaus-i-Sham of Wazir, (Text) Fasc. 1-5 @ 6/ each                                                                                                                 | ... | 2  |
| Ditto of Arif, (Text) Fasc. 1-4 @ 6/ each                                                                                                                           | ... | 1  |
| Reft Armin, History of the Persian Navy, (Text) Fasc. 1-1                                                                                                           | ... | 1  |
| History of the Caliphs, (English) Fasc. 1-3 @ 12/ each                                                                                                              | ... | 3  |
| Jahān-nāmah-i-Akbarī, (Text) Fasc. 1-7 @ 6/ each                                                                                                                    | ... | 1  |
| Jahān-nāmah-i-Akbarī, (Text) Fasc. 1-7 @ 6/ each                                                                                                                    | ... | 1  |
| Manuscript Index, Vol. I, Fasc. 1-1; Vol. II, Fasc. 1-1; Vol. III, Fasc. 1-1; Index to Vol. I, Fasc. 1-1; Index to Vol. II, Fasc. 1-1; Index to Vol. III, Fasc. 1-1 | ... | 3  |

|                                                                                                                     |     |     |    |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|----|----|
| Maghāzi of Wāqidi, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                      | ... | ... | 1  | 14 |
| Muntakhabu-t-Tawārikh, (Text) Fasc. 1-15 @ /6/ each                                                                 | ... | Rs. | 5  | 10 |
| Muntakhabu-t-Tawārikh, (English) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5 and 3 Indexes; Vol. III, Fasc. 1 @ /12/ each | ... | ... | 12 | 0  |
| Muntakhabu-l-Lubāb, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each                                                                    | ... | ... | 7  | 3  |
| Mo'ūsir-i-'Ālamgiri, (Text), Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                                   | ... | ... | 3  | 4  |
| Nukhbātu-l-Fikr, (Text) Fasc. 1                                                                                     | ... | ... | 0  | 6  |
| Nizāmi's Khiradnāmah-i-Iskandari, (Text) Fasc. 1-2 @ /12/ each                                                      | ... | ... | 1  | 5  |
| Riyāzu-s-Salātin, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                       | ... | ... | 1  | 14 |
| Ditto Ditto (English) Fasc. 1-4                                                                                     | ... | ... | 3  | 0  |
| Tabnqāt-i-Nāsirī, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                       | ... | ... | 1  | 14 |
| Ditto (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each                                                                              | ... | ... | 10 | 8  |
| Ditto Index                                                                                                         | ... | ... | 1  | 0  |
| Tārīkh-i-Firūz Shāhi of Ziyāu-d-dīn Barni (Text) Fasc. 1-7 @ /8/ each...                                            | ... | ... | 2  | 10 |
| Tārīkh-i-Firūzshāhi, of Shams-i-Sirāj Aif, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each...                                           | ... | ... | 2  | 4  |
| Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ 1/8/ each                                                                     | ... | ... | 3  | 0  |
| Wia o Rāmin, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                            | ... | ... | 1  | 14 |
| Zafarnāmah, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ /6/ each                                                        | ... | ... | 8  | 6  |
| Tuzuk-i-Jahāngiri, (Eng.) Fasc. 1                                                                                   | ... | ... | 0  | 12 |

### ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

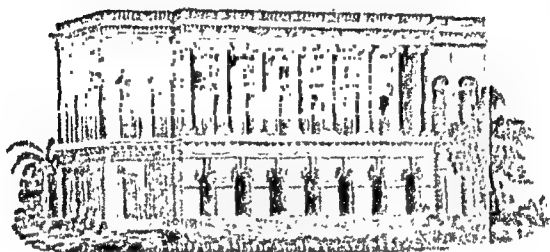
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |     |     |     |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|-----|-----|
| 1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. XIX and XX @ 10/ each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | ... | ... | 20  | 0   |
| 2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /6/ per No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | ... | ... | ... | ... |
| 3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1813 (12), 1814 (12), 1815 (12), 1816 (15), 1817 (12), 1818 (12), 1819 (7), 1820 (7), 1821 (6), 1822 (6), 1823 (9), 1824 (8), 1825 (7), 1826 (7), 1827 (8), 1828 (8), 1829 (7), 1830 (8), 1831 (7), 1832 (6), 1833 (6), 1834 (6), 1835 (6), 1836 (5), 1837 (7), 1838 (7), 1839 (10), 1840 (11), 1841 (7), 1842 (9), 1843 (11), 1844 (9), 1845 (7), 1846 (8), 1847 (8), 1848 (9), 1849 (8), 1850 (8), 1851 (7), & 1852 (7), 1853 (9), 1854 (8), @ 1/8 per No. to Members and 1/2 per No. to Non-Members. | ... | ... | ... | ... |
| 4. COMPILING HISTORY of the Resources of the Panjory from 1744-1843                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | ... | ... | 3   | 0   |
| A sketch of the Turki language spoken in Eastern Turkistan, by H. H. Jones (Extra No., I.A.S.B., 1874)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | ... | ... | 4   | 0   |
| A sketch of the language of Boshlev in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., I.A.S.B., 1874)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | ... | ... | 2   | 0   |
| Sketches of the Languages and Dialects of Boshlev, by E. Bligh (Extra No., I.A.S.B., 1874)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | ... | ... | 4   | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Bengal, by W. A. Bligh                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | ... | ... | 3   | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 13 and 14, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 15 and 16, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 17 and 18, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 19 and 20, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 21 and 22, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 23 and 24, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 25 and 26, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 27 and 28, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 29 and 30, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 31 and 32, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 33 and 34, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 35 and 36, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 37 and 38, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 39 and 40, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 41 and 42, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 43 and 44, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 45 and 46, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 47 and 48, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 49 and 50, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 51 and 52, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 53 and 54, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 55 and 56, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 57 and 58, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 59 and 60, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 61 and 62, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 63 and 64, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 65 and 66, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 67 and 68, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 69 and 70, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 71 and 72, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 73 and 74, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 75 and 76, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 77 and 78, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 79 and 80, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 81 and 82, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 83 and 84, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 85 and 86, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 87 and 88, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 89 and 90, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 91 and 92, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 93 and 94, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 95 and 96, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 97 and 98, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | ... | ... | 22  | 0   |
| A sketch of the language of the Asiatic Society, Vol. 99 and 100, @ 1/8 each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | ... | ... | 22  | 0   |

BIBLIOTHECA INDICA:

A

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE  
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL  
NEW SERIES, No. 1092.



शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।

ŚATASAHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PARAMITA

A

THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE  
OF

BUDDHA WITH HIS DISCIPLES

(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS)

EDITED BY

PRATAPACANDRA GHOṢA

PART I. PAGES 8

CALCUTTA:

PRINTED AT THE EASTERN DISPENSARY PRESS,

AND ESTABLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 27, DALA STREET

1901.

## LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

NO. 57, PARK STREET, CALCUTTA,

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MR. BERNARD QUARITCH,

15, PICCADILLY, LONDON, W., AND MR. OTTO

HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

Complete copies of those works marked with an asterisk \* cannot be supplied—some of the Fasciculi being out of stock.

## BIBLIOTHECA INDICA.

*Sanskrit Series.*

|                                                                                                                |       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Advaita Brahma Siddhanti, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                          | Rs. 1 |
| Advaitahinta Kaustubhe, Fasc. 1-2                                                                              | 0     |
| *Agni Purāṇa, (Text) Fasc. 4-14 @ /6/ each                                                                     | 4     |
| Aitārīya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1-5, Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/     | 7     |
| Anu Bhāṣyam, (Text) Fasc. 2-5 @ /6/ each                                                                       | 1     |
| Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. 1                                                                       | 0     |
| Aṣṭasahasrikā Prajñāparamitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                      | 2     |
| Aṣṭavaiyākya, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                      | 1     |
| Avadāna Kalpalatā, (Sansk. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 2-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each                        | 0     |
| Bala Bhaṭṭi, Vol. I, Fasc. 1                                                                                   | 0     |
| Baudhayana Śrauta Sūtra, Fasc. 1-2 @ /6/ each                                                                  | 0     |
| *Bhāmati, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each                                                                          | 1     |
| Bhāṭṭa Dīpikā Vol. I, Fasc. 1-4                                                                                | 1     |
| Brhaddēvatā (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                                        | 1     |
| Brhaddharma Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                                | 2     |
| Bodhicaryavatara of Candidevi, Fasc. 1-2                                                                       | 0     |
| Catadusani, Fasc. 1                                                                                            | 0     |
| Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-4 @ 2/ each                                                      | 8     |
| Ātmapatha Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. III, Fasc. 1-7                                                     | 4     |
| Ātmasahasrika-prajñāparamitā (Text) Part I, Fasc. 1-7 @ /6/ each                                               | 2     |
| *Caturvarga Chintāmaṇi (Text) Vols. II, 1-25; III, Part I, Fasc. 1-18.                                         | 20    |
| Part II, Fasc. 1-10 @ /6/ each; Vol IV, Fasc. 1                                                                | 3     |
| Glokaṁvartika, (English) Fasc. 1-4                                                                             | 6     |
| *Gruata Sūtra of Āpastamba, (Text) Fasc. 4-17 @ /6/ each                                                       | 6     |
| Ditto Cāṅkhīyana, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4; Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each; Vol 4, Fasc. 1 | 6     |
| Gri Bhāṣyam, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each                                                                       | 1     |
| Iam Kriya Kumudī, Fasc. 1-2                                                                                    | 0     |
| Gadadhara Paddhati Kālāsira, Vol I, Fasc. 1-6                                                                  | 2     |
| Kala Madhava, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                                      | 1     |
| Kala Viveka, Fasc 1-6                                                                                          | 2     |
| Kātuntra, (Text) Fasc. 1-6 @ /12/ each.                                                                        | 4     |
| Katīś Śarīt Sūtra, (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each                                                            | 10    |
| Karma Purāṇa, (Text), fasc. 1-9 @ /6/ each                                                                     | 8     |
| Lalita-Vistara, (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each                                                                | 4     |
| Mahānirvāṇa, (Text), Fasc. 1-11 @ /6/ each                                                                     | 4     |
| Mahābhāgyagāthā pādya, (Text); Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-11 @ /6/ each                                      | 7     |
| Mahābhāgyagāthā, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each                                                                   | 1     |
| Mahābhāgyagāthā, (Text); Fasc. 1-3 @ /12/ each                                                                 | 4     |
| *Mahāvastu Saṃgāhaka, (Text), Fasc. 1-15 @ /6/ each                                                            | 14    |
| Nyāyavārtika, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                                      | 2     |
| *Nyāyavārtika, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6 @ /6/ each                                         | 4     |
| Nyāyavārtika, (Text) Fasc. 1-7 (Text) @ /6/ each                                                               | 2     |
| Nyāyavārtika, (Text) Fasc. 1-4                                                                                 | 1     |
| Nyāyavārtika, (Text)                                                                                           | 0     |
| Nyāyavārtika, (Text) Vol. I, Fasc. 1-6 Vol. II, Fasc. 1-6                                                      | 4     |

अध्यात्मशून्यताविरहिता अध्यात्मशून्यतालक्षणेन । वहिर्द्वाशू-  
ताविरहिता वहिर्द्वाशून्यतालक्षणेन । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यताविर-  
हिता अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतालक्षणेन । शून्यताशून्यताविरहिता शून्य-  
तालक्षणेन । महाशून्यताविरहिता महाशून्यतालक्षणेन ।  
मार्थशून्यताविरहिता परमार्थशून्यतालक्षणेन । संस्कृतशून्यतावि-  
हिता संस्कृतशून्यतालक्षणेन । असंस्कृतशून्यताविरहिता असंस्कृत-  
तालक्षणेन । अत्यन्तशून्यताविरहिता अत्यन्तशून्यतालक्षणेन ।  
अनवरागशून्यताविरहिता अनवरागशून्यतालक्षणेन । अनवकार-  
शून्यताविरहिता अनवकारशून्यतालक्षणेन । प्रकृतिशून्यताविरहिता  
प्रकृतिशून्यतालक्षणेन । सर्वधर्मशून्यताविरहिता सर्वधर्मशून्यताल-  
क्षणेन । स्वलक्षणशून्यताविरहिता स्वलक्षणशून्यतास्वभावेन । अनु-  
पलम्भशून्यताविरहिता अनुपलम्भशून्यतालक्षणेन । अभावशून्यता-  
विरहिता अभावशून्यतालक्षणेन । स्वभावशून्यताविरहिता स्वभा-  
वशून्यतालक्षणेन । अभावस्वभावशून्यताविरहिता अभावस्वभावशू-  
न्यतालक्षणेन ।

स्मृत्युपस्थानानि विरहितानि स्मृत्युपस्थानलक्षणेन । सम्यक्-  
ज्ञानानि विरहितानि सम्यक् प्रज्ञालक्षणेन । षड्विपादाविर-  
हितानि षड्विपादलक्षणेन । इन्द्रियाणि विरहितानि इन्द्रियलक्षणेन ।  
बोध्यज्ञानानि विरहितानि बोध्यज्ञानलक्षणेन । आर्याष्टाङ्गमार्गोविरहित आर्याष्टाङ्गमार्गलक्ष-  
णेन । आर्यसत्यानि विरहितान्यार्यसत्यलक्षणेन । ध्यानानि विर-  
हितानि ध्यानलक्षणेन । अप्रमाणानि विरहितानि अप्रमाणलक्ष-  
णेन ।

णेन । आरूप्य समापत्तयोविरहिता आरूप्य समापत्तिलक्षणेन ।  
 अष्टौ विमोचाविरहिता अष्टविमोचलक्षणेन । अनुपूर्वविहारसमा-  
 पत्तयोविरहिता अनुपूर्वविहारसमापत्तिलक्षणेन । शून्यतानिमि-  
 त्ताप्रणिहितविमोचमुखानि विरहितानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहि-  
 तविमोचमुखलक्षणेन । अभिज्ञाविरहिता अभिज्ञालक्षणेन । समा-  
 धयोविरहिताः समाधिलक्षणेन । धारणीमुखानि विरहितानि  
 धारणीमुखलक्षणेन । तथागतबलानि विरहितानि तथागतबल-  
 लक्षणेन । वैशारद्यानि विरहितानि वैशारदलक्षणेन । प्रतिसम्भि-  
 दोविरहिताः प्रतिसम्भिलक्षणेन । महामैत्रीविरहिता महामैत्री-  
 लक्षणेन । महाकरुणविरहिता महाकरुणालक्षणेन । आवेणिक-  
 बुद्धधर्माविरहिता आवेणिकबुद्धधर्मस्वभावेन । श्रोत आपत्तिफलं  
 विरहितं श्रोत आपत्तिफललक्षणेन । सकृदागामिफलं विरहितं  
 सकृदागामिफललक्षणेन । अनागामिफलं विरहितमनागामिलक्ष-  
 णेन । अर्हत्त्वविरहितमर्हत्त्वलक्षणेन । प्रत्येकबोधिर्विरहिता प्रत्ये-  
 कबोधिलक्षणेन । मार्गाकारजताविरहिता मार्गाकारजतालक्षणेन ।  
 सर्व्वाकारजताविरहिता सर्व्वाकारजतालक्षणेन । तथताविरहिता  
 तथतालक्षणेन । अवितथताविरहिता अवितथतालक्षणेन । अनन्य-  
 तथताविरहिता अनन्यतथतालक्षणेन । धर्माताविरहिता धर्मात्मलक्ष-  
 णेन । धर्मधातुर्विरहितो धर्मधातुलक्षणेन । धर्मस्थितिताविरहिता  
 धर्मस्थितितालक्षणेन । धर्मनियामताविरहिता धर्मनियामतालक्ष-  
 णेन । भूतकोटिर्विरहिता भूतकोटिलक्षणेन । लक्षणस्वभावेनापि  
 लक्षणं विरहितं । स्वभावलक्षणेनापि लक्षणस्वभावोविरहितः ।

आह । य आयुष्मन् सुभृते वोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽत्र शिक्षायां  
 चिद्यते । सनिर्यास्यति सर्व्वकारज्ञतायां । सुभृतिराह । एव-  
 तदायुष्मञ्च्चारदतीपुत्र एव मेतत् । यो वोधिमत्त्वोमहामत्त्वो-  
 शिक्षायां शिक्षिद्यते । सनिर्यास्यति सर्व्वकारज्ञतायां । तत्कस्य  
 तोस्तथाह्यायुष्मञ्च्चारदतीपुत्राजातानिर्याताः सर्व्वधर्माः । आह ।  
 यम आयुष्मन् सुभृतेऽजातानिर्याताः सर्व्वधर्माः । सुभृतिराह ।  
 यमायुष्मञ्च्चारदतीपुत्र शून्यरूपेण । तस्य नैव जातिरूपलभ्यते ।  
 निर्याणं । वेदनाशून्यावेदनया तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न  
 र्याणं । मंज्ञाशून्यामंज्ञया । तस्यानैव जातिरूपलभ्यते । न निर्याणं ।  
 काराः शून्याः । संस्कारैस्तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
 ज्ञानं शून्यं विज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
 दुरायुष्मञ्च्चारदतीपुत्र शून्यं चक्षुषा तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न  
 र्याणं । श्रोत्रं शून्यं श्रोत्रेण तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
 णं शून्यं घ्राणेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वाशून्या  
 ज्ञया तस्या नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायः शून्यः कायेन  
 तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनः शून्यं मनसा तस्य नैव  
 णि रूपलभ्यते न निर्याणं । रूपमायुष्मञ्च्चारदतीपुत्र शून्यं रूपेण  
 तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शब्दः शून्यः शब्देन तस्य  
 व जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । गन्धः शून्योगन्धेन तस्य नैव  
 णि रूपलभ्यते न निर्याणं । रसः शून्योरसेन तस्य नैव जातिरूप-  
 लभ्यते न निर्याणं । स्पर्शः शून्यः स्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते  
 निर्याणं । धर्माः शून्याधर्मेभ्यो नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।



चतुर्विज्ञानमायुष्मञ्छारद्वतीपुत्र शून्यं चतुर्विज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ओचविज्ञानं शून्यं ओचविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणविज्ञानं शून्यं घ्राणविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वाविज्ञानं शून्यं जिह्वाविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायविज्ञानं शून्यं कायविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनोविज्ञानं शून्यं मनोविज्ञानेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चतुःसंस्पर्श आयुष्मञ्छारद्वतीपुत्र शून्यश्चतुःसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ओचसंस्पर्शः शून्यः ओचसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणसंस्पर्शः शून्यो घ्राणसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वासंस्पर्शः शून्यो जिह्वासंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायसंस्पर्शः शून्यः कायसंस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनः संस्पर्शः शून्यो मनः संस्पर्शेन तस्य नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्या चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया तस्या नैव जातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

पृथिवीधातुरायुष्मज्जारदतीपुत्र शून्यः पृथिवीधातुना तस्य  
नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अथातुः शून्योऽथातुना तस्य  
नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । तेजोधातुः शून्यतेजोधातुना तस्य  
नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वायुधातुः शून्यो वायुधातुना  
तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आकाशधातुः शून्य आकाश-  
धातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । विज्ञानधातुः शून्यो  
विज्ञानधातुना । तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

अविद्या आयुष्मज्जारदतीपुत्र शून्याऽविद्यया तस्याभैवजाति-  
रूपलभ्यते न निर्याणं । भंक्वाराः शून्याः भंक्वार्ः तेषां भैवजा-  
तिरूपलभ्यते न निर्याणं । विज्ञानं शून्यं विज्ञानेन तस्य नैवजाति-  
रूपलभ्यते न निर्याणं । नामरूपं शून्यं नामरूपेण तस्य नैवजाति-  
रूपलभ्यते न निर्याणं । यदायतनं शून्यं यदायतनेन तस्य नैव-  
जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शर्माः शून्याः शर्मान तस्य नैवजाति-  
रूपलभ्यते न निर्याणं । वेदमाश्रयावेदमया तस्याभैवजातिरूपल-  
भ्यते न निर्याणं । हृण्णाश्रयाहृण्णया तस्याभैवजातिरूपलभ्यते न  
निर्याणं । उपादानं शून्यमुपादानेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न  
निर्याणं । भवः शून्योभवेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
जातिः शून्यो जात्या तस्याभैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शरी-  
ररूपं शून्यं शरीररूपेण तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न  
निर्याणं ।

राजपारमितायुष्मज्जारदतीपुत्र शून्यराजपारमिताया तस्य  
नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शिखपारमिता शून्य शिखपार-

मितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । चान्तिपारमिता  
 शून्या चान्तिपारमितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
 वीर्यपारमिता शून्या वीर्यपारमितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते  
 न निर्याणं । ध्यानपारमिता शून्या ध्यानपारमितया तस्यानैव-  
 जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । प्रज्ञापारमिता शून्या प्रज्ञापारमितया  
 तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

अधात्मशून्यतायुष्मञ्छारद्वतीपुत्र शून्याऽधात्मशून्यतया तस्या-  
 नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । वहिर्द्वाशून्यताशून्या वहिर्द्वाशून्य-  
 तया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अधात्मवह्निर्द्वाशून्य-  
 ताशून्याऽधात्मवह्निर्द्वाशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
 शून्यताशून्यता शून्या शून्यताशून्यतया तस्यानैवजातिरूपल-  
 भ्यते न निर्याणं । महाशून्यताशून्या महाशून्यतया तस्यानैवजा-  
 ति रूपलभ्यते न निर्याणं । परमार्थशून्यताशून्या परमार्थशून्यतया  
 तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । संस्कृतशून्यताशून्या संस्कृत-  
 शून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । असंस्कृतशून्यता-  
 शून्या असंस्कृतशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
 अत्यन्तशून्यताशून्या अत्यन्तशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न  
 निर्याणं । अनवरागशून्यताशून्या अनवरागशून्यतया तस्यानैवजा-  
 ति रूपलभ्यते न निर्याणं । अनवकारशून्यताशून्या अनवकारशून्यतया  
 तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । प्रकृतिशून्यताशून्या प्रकृति-  
 शून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । मर्याधशून्यता  
 शून्या मर्याधशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

स्वल्पशून्यताशून्या स्वल्पशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न  
निर्याणं । अनुपलभशून्यताशून्या अनुपलभशून्यतया तस्यानैवजा-  
तिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभावशून्यताशून्या अभावशून्यतया  
तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । स्वभावशून्यताशून्या स्वभाव-  
शून्यतया । तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभावस्वभावशू-  
न्यताशून्याऽभावस्वभावशून्यतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न  
निर्याणं ।

सृत्युपस्थानान्यायुगञ्कारद्वतीपुत्र शून्यानि सृत्युपस्थानैः तेषां  
नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । सम्यक्प्रहाणानि शून्यानि सम्यक्  
प्रहाणैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ऋद्धिपादाः  
शून्याः ऋद्धिपादैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । इन्द्रि-  
याणि शून्यानीन्द्रियैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
वस्तानि शून्यानि वस्तैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
बोध्यङ्गानि शून्यानि बोध्यङ्गैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
आर्याष्टाङ्गमार्गः शून्य आर्याष्टाङ्गमार्गेण तस्य नैवजातिरूपलभ्यते  
न निर्याणं ।

आर्यसत्यान्यायुगञ्कारद्वतीपुत्र शून्यान्यार्यसत्यैः तेषां नैव-  
जातिरूपलभ्यते न निर्याणं । ध्यानानि शून्यानि ध्यानैः तेषां  
नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अप्रमाणानि शून्यान्प्रमाणैः  
तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । आरूप्यसमापत्तयः शून्या  
आरूप्यसमापत्तिभिः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
अष्टौ विमोहाः शून्याविमोहैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न

निर्याणं । नानाद्वयत्वेनितारमभापत्तयः शून्या नानाद्वयत्वेनितारम-  
भापत्तिभिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । शून्यानि  
मित्ताप्रतिष्ठितामोक्षमृगानि शून्यानि शून्यानिमित्ताप्रतिष्ठित-  
मोक्षेः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । अभिज्ञाः  
शून्या अभिज्ञाभिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
समाधयः शून्याः समाधिभिः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न नि-  
र्याणं । धारणीमुखानि शून्यानि धारणीमुखैः तेषां नैवजाति-  
रूपलभ्यते न निर्याणं । द्वागत्यागतवृत्तानि शून्यानि द्वागत्याग-  
तवृत्तैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । चत्वारिवैशारद्यानि  
शून्यानि वैशारद्यैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । चतस्रः  
प्रतिसम्बिद्ः शून्याः प्रतिसम्बिद्धिः तासां नैवजातिरूपलभ्यते न  
निर्याणं । महामैत्रीशून्या महामैत्र्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते  
न निर्याणं । महाकरुणशून्या महाकरुणया तस्यानैवजातिरूप-  
लभ्यते न निर्याणं । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः शून्या आवेणिक  
बुद्धधर्मैः तेषां नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

श्रोत आपत्तिफलमायुश्चरद्वितीयपुत्र शून्यं श्रोत आपत्तिफ-  
लेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । सहदागामिफलं  
शून्यं सहदामिफलेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
अनागामिफलं शून्यमनागामिफलेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न  
निर्याणं । अर्हत्त्वं शून्यमर्हत्त्वेन तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न नि-  
र्याणं । प्रत्येकबोधिः शून्या प्रत्येकबोध्या । तस्यानैवजातिरूपलभ्यते  
न निर्याणं ।

तथतायुशञ्चारदत्तौपुत्र शून्या तथतया । तस्यानैवजातिरूप-  
लभ्यते न निर्याणं । अवितथताशून्याऽवितथतया । तस्यानैवजाति-  
रूपलभ्यते न निर्याणं । अनन्यतथतायुशञ्चारदत्तौपुत्र शून्याऽनन्य-  
तथतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मताशून्या  
धर्मतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मधातुः शून्यो  
धर्मधातुना तस्य नैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मस्थितिताशून्या  
धर्मस्थितितया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं । धर्मन्या-  
सताशून्या धर्मन्यासतया तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।  
भूतकोटिः शून्या भूतकोट्या तस्यानैवजातिरूपलभ्यते न निर्याणं ।

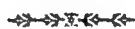
एवमायुशञ्चारदत्तौपुत्र बोधिसत्त्वोऽमरामत्यः प्रज्ञापारमितार्था  
चरन् सर्वकारज्ञताया अभ्यासी भवति । स यथा यथा सर्वकार-  
ज्ञताया अभ्यासी भवति स तथा तथा कायपरिशुद्धिं वाक्परिशुद्धिं  
चित्तपरिशुद्धिं लक्षणपरिशुद्धिञ्चाधिगच्छति । यथा यथा काय-  
परिशुद्धिं वाक्परिशुद्धिं चित्तपरिशुद्धिञ्चाधिगच्छति । स तथा-  
तथा बोधिसत्त्वोऽमरामत्यो रागमद्वगतं चित्तं नोत्पादयति । द्वेष  
मद्वगतं मोहमद्वगतं मानमद्वगतं मायाशास्त्रमद्वगतं ईर्ष्याजालस्य-  
मद्वगतं लोभमद्वगतं दृष्टिमद्वगतं चित्तं नोत्पादयति । स रागचि-  
त्तमुत्पाद्य द्वेषमोहमायाशास्त्रोपा मात्सर्यलोभमद्वगतं चित्तमुत्पादयन्  
न(?) जातुनाडः कुलावुपगच्छते । सततसन्नितरुपपादुको भवति । न  
च कदापिउपायेषूपपद्यते । अन्यत्र सत्यपरिपाकरोतोः सर्वदुष्टहे-  
रेण दुष्टहेत्रं संज्ञामति । सत्यान् परिपादयन् स जातुदुर्भगवद्वि-  
र्विरहितो भवति । पावदनुभारां सम्यग्बोधिसत्त्वमुत्पद्यते ।

तस्मात्तर्ह्यायुष्मन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनेमां गुणानुमं  
 सां प्रतिलब्धुकामेनैवं प्रज्ञापारमितायामनिच्छिन्नधुरेण चरितव्यं  
 एवं ह्यायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमिताय  
 चरन् स्वभासी भवति सर्वाकारज्ञतायां ॥ ० ॥

शतसाहस्रिकाः प्रज्ञापारमितायाश्चतुर्थः परिवर्त्तः ।

---

## अथ पञ्चमः परिवर्त्तः ।



अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तसेतदवोचत् । स चेद्भगवन् बोधिस-  
त्त्वोमहासत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपे चरति  
निमित्ते चरति । स चेद् वेदनायां चरति निमित्ते चरति । स  
चेत् संज्ञायां चरति निमित्ते चरति । स चेत् संस्कारेषु चरति  
निमित्ते चरति । स चेद्विज्ञाने चरति निमित्ते चरति । स  
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् रूपं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
रूपमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-  
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं सुख-  
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो  
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं दुःखमिति चरति  
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-  
लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमात्मेति चरति निमित्ते चरति ।  
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् रूपमनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-  
सत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं  
शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-



मत्तोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमशान्तिमिति  
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्तोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं विविक्तमिति चरति निमित्ते  
चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्तोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा  
पारमितायां चरन् रूपमविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

[illegible]









चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् श्रोत्रं विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्  
बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
श्रोत्रमविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

[illegible]



रन् काथोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन्  
 बोधिमत्योमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 काथः सुखमिति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधि-  
 त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् काथो-  
 ऽसुखमिति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्यो-  
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् काथ आत्मनि  
 चरति निमित्ते चरति । न चेद्भगवन् बोधिमत्योमहासत्त्वोऽनु-  
 पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् काथोऽनात्मोति चरति  
 निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्योमहासत्त्वोऽनुपाय  
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् काथः शान्तामिति चरति  
 निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्योमहासत्त्वोऽनुपाय  
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् काथोऽशान्तामिति चरति  
 निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्योमहासत्त्वोऽनुपाय कौ-  
 शलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् काथोऽविवर्त्तामिति चरति निमित्ते  
 चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्योमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
 प्रज्ञापारमितायां चरन् काथोऽविवर्त्तामिति चरति निमित्ते  
 चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्योमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन् शान्तिमिति चरति निमित्ते चरति । म  
 चेद्भगवन् बोधिमत्योमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् शान्तिमिति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन्  
 बोधिमत्योमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्



मनःसुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-  
महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोदुःख-  
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-  
मत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःशान्ति-  
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनु-  
पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽनात्मोति चरति  
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःशान्तमिति चरति निमित्ते  
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽशान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।  
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-  
तायां चरन् मनोविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्-  
भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् मनोऽविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापा-  
रमितायां चरन् रूपं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स  
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् रूपमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्  
बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं  
सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-  
महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं दुःख-  
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहा-

अतोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमात्मेति चरति  
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमनात्मेति चरति निमित्ते  
चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपं ज्ञानमिति चरति निमित्ते चरति ।  
स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् रूपमज्ञानमिति चरति निमित्ते चरति । स  
चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमिता-  
यां चरन् रूपं विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भ-  
गवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् रूपमविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् शब्दोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स  
चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् शब्दोऽनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
शब्दः सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-  
मत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोऽदुः-  
खमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहा-  
मत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्द आत्मेति  
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनु-  
पाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दोऽनात्मेति चरति



एतन् स्पृशोऽविधिकमिति चरति निमित्तं चरति । स चेद्भगवन्  
 शोभितलोभसाम्प्रत्योऽनपाद्य नोभनं प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 स्पृशोऽविधिकमिति चरति निमित्तं चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितयायां चरन् धर्माणि चरति निमित्ते चरति । म  
चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितयायां  
चरन् धर्माः चरति निमित्ते चरति । म चेद्भग-  
वन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितयायां चरन्  
धर्माः सुखा इति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधि-  
मत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितयायां चरन् धर्मा-  
दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो-  
महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितयायां चरन् धर्मा आत्मान  
इति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो-  
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितयायां चरन् धर्मा अनात्मान इति  
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितयायां चरन् धर्माः शान्ता इति चरति  
निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौश-  
लेन प्रज्ञापारमितयायां चरन् धर्मा अशान्ता इति चरति निमित्ते  
चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-  
पारमितयायां चरन् धर्माविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।  
म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-  
तायां चरन् धर्मा अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति । . .

[illegible]

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपहृत्योऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् श्रोत्रविज्ञानं निव्यगिति परति निमित्ते परति।

[illegible]



स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो मष्टामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिह्वाविज्ञानं दुःखमिति चरति मिमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-  
तायां चरन् जिज्ञाविज्ञानमात्मेति चरति निमित्ते चरति । म

चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् जिज्ञाविज्ञानं शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । म

चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो न ह्यसत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् जिज्ञाविज्ञानमशान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स

चेद्भगवन् बोधिमल्लोमहामत्तोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् जिह्वाविज्ञानं विनिष्क्रमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहारुत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञाविज्ञानमविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन गङ्गापार-  
मितायां चरन् कायविज्ञानं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्मत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-  
तायां परन् कायविज्ञानमनित्यमिति परति निमित्ते परति ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्मत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमि-  
तायां परन् कायविज्ञानं सुखमिति परति गिमिति परति । म

चैङ्गवन् बोधिरुत्थोमसामत्तोऽनुपाय कौशल्येन प्रज्ञापारमितायां  
परन् कायविज्ञानं दृश्यमिति परति गिमित्ते परति । म चैङ्ग-

गन्तुं बोधिमत्त्वोपपत्त्योऽनुपायः कोशलैश्च मञ्जापारमितायां  
परन्तु कायविज्ञानमात्रेति परति निमित्ते परति । स चेद्भग-















महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् प्राणमंसं  
विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो-  
महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् प्राणमंसं  
विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

[illegible]

नानाभोजनप्राप्तौ नैव भोजनं प्रजापारमितायां अहं जिह्वाभ्युपगच्छति ।  
यानि जिह्वाभ्युपगच्छति तानि निमित्तानि अहंति ।

[illegible]



स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन् मनःसंस्पर्शं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति ।  
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन् मनःसंस्पर्शमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति ।  
 स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् मनःसंस्पर्शं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्  
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 मनःसंस्पर्शं दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्  
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 मनःसंस्पर्शमात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-  
 सत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनः-  
 संस्पर्शमनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-  
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःसंस्पर्शं  
 शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-  
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःसंस्पर्शम-  
 शान्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-  
 महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनःसंस्पर्शं  
 विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-  
 सत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् मनः-  
 संस्पर्शमविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन् शब्दः संस्पर्शप्रत्ययवेदना नित्येति चरति निमित्ते

[illegible]

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् श्रोत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदना नित्येति चरति निमित्ते  
चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन

[illegible]

स चङ्गमवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौगत्वेन प्रजा-  
पारमितायां धमन् द्राणसंमर्षप्रत्ययवेदना नित्येति परति निमित्तं  
भवति । स चङ्गमवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौगत्वेन  
द्राणसंमर्षप्रत्ययवेदनाऽनित्येति परति

[illegible]

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदना नित्येति चरति निमित्ते  
चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन् जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनित्येति चरति  
निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय



कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना सुखेति  
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना दुःखेति  
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना आत्मेति  
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहाम-  
त्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् कायसंस्पर्शप्रत्यय-  
वेदनाऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन्  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शान्तेति चरति निमित्ते चरति । म  
चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति ।  
म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना विदिकेति चरति निमित्ते  
चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन् कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽविदिकेति चरति  
निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्वो गच्छामन्तोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां परन् मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना नित्येति परमि निमित्ते  
परमि । म चेद्भगवन् बोधिसत्वो गच्छामन्तोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां परन् मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनित्येति परमि  
निमित्ते परमि । म चेद्भगवन् बोधिसत्वो गच्छामन्तोऽनुपाय



प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातु सुखः इति चरति निमित्ते  
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
 प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुर्दुःख इति चरति निमित्ते  
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
 प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरात्मेति चरति निमित्ते  
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
 प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुरनात्मेति चरति निमित्ते  
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
 प्रज्ञापारमितायां चरन् पृथिवी धातुःशान्त इति चरति निमित्ते  
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-  
 पारमितायां चरन् पृथिवी धातुरशान्त इति चरति निमित्ते  
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-  
 पारमितायां चरन् पृथिवी धातुर्विविक्त इति चरति निमित्ते  
 चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
 प्रज्ञापारमितायांचरन् पृथिवी धातुरविविक्त इति चरति  
 निमित्ते चरति\* ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन्नधातुर्नित्य इति चरति निमित्ते चरति । स  
 चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
 चरन्नधातुरनित्य इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्

\* ख । घ । पुस्तकं पृथिवी धातुमिति द्वौतीयान्त पाठो दृश्यते । एक  
 परत्रापिसर्वत्र द्वितीयान्तः पाठः ।



बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्-  
 भ्यातुःसुख इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-  
 मत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुर्दुःख  
 इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो  
 महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यारात्मेति  
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहाम-  
 त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरनात्मेति  
 चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽ-  
 नुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुःशान्त इति चरति  
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरशान्त इति चरति  
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुर्विविक्त इति चरति  
 निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्भ्यातुरविविक्त इति चरति  
 निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-  
 पारमितायां चरन् तेजोधातुर्नित्य इति चरति निमित्ते चरति ।  
 स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन् तेजोधातुरनित्य इति चरति निमित्ते चरति ।  
 स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन् तेजोधातुःसुख इति चरति निमित्ते चरति ।

[illegible]



चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन्नाकाशधातुरनात्मेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन्  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्ना-  
काशधातुःशान्त इति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन्  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्ना-  
काशधातुरशान्त इति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन्  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्ना-  
काशधातुर्विविक्त इति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन्  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्ना-  
काशधातुरविविक्त इति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितयां परस्त्रविद्या नित्येति परति निमित्ते परति । म  
चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितयां  
परस्त्रविद्याऽनित्येति परति निमित्ते परति । म चेद्भगवन्  
बोधिमत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितयां परस्त्र-  
विद्यासुखेति परति निमित्ते परति । म चेद्भगवन् बोधिमत्वो-  
महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितयां परस्त्रविद्यादुःखेति  
परति निमित्ते परति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितयां परस्त्रविद्या चातरेति परति निमित्ते  
परति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितयां परस्त्रविद्याऽनातरेति परति निमित्ते परति ।  
म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापर-







२ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् नामरूपं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति ।  
३ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् नामरूपमनामिति चरति निमित्ते चरति ।  
४ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् नामरूपं कर्मादिति चरति निमित्ते चरति ।  
५ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् नामरूपं दुःखमिति चरति निमित्ते चरति । स  
चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन् नामरूपमनामिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
नामरूपमनामिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-  
मत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् नामरूपं  
ज्ञानमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो-  
महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् नामरूपम-  
ज्ञानमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो-  
महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् नामरूपं  
विविधमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो  
महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् नामरूपम-  
विविधमिति चरति निमित्ते चरति ।

६ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् षडायतनं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति ।





बोधिमत्त्वोन्मत्तासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 स्वर्गोऽप्यस्मिन् चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधि-  
 मत्त्वोन्मत्तासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गो-  
 दुन्मत्ति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो  
 मत्तासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गं कर्तुमिति  
 चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्मत्तासत्त्वोऽनुपाय  
 कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गोऽनात्मोति चरति निमित्ते  
 चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्मत्तासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-  
 पारमितायां चरन् स्वर्गं गन्ता इति चरति निमित्ते चरति ।  
 म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्मत्तासत्त्वो प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गो-  
 ऽज्ञान इति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो  
 मत्तासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गोऽविविक्त  
 इति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्महा-  
 मत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गोऽविविक्त  
 इति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्मत्तासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन् वेदना नित्येति चरति निमित्ते चरति । म  
 चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोन्मत्तासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् वेदनाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन्  
 बोधिमत्त्वोन्मत्तासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
 वेदनामुखेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो  
 मत्तासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वेदना दुःखेति



चरन् तृष्णा अनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधि-  
मत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् तृष्णा शान्तेति  
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् तृष्णा विविकेति चरति निमित्ते  
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-  
पारमितायां चरन् तृष्णाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन्नुपादानं नित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स  
चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां  
चरन्नुपादानमनित्यमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपा-  
दानं सुखमिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो  
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपादानं दुःख-  
मिति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-  
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपादानमात्मेति चरति  
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपादानमनात्मेति चरति निमित्ते  
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञा-  
पारमितायां चरन्नुपादानं शान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।  
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन्नुपादानमशान्तमिति चरति निमित्ते चरति ।  
स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-

मितायां चरन्नुपादानं विविक्तमिति चरति निमित्ते चरति  
स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापर  
मितायां चरन्नुपादानमविविक्तमिति चरति निमित्ते चरति ।

[illegible]















म चेद्भगवन् वीधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् ध्यानपारमिता शान्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् ध्यानपारमिताऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् ध्यानपारमिता विविक्केति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोसहसत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् ध्यानपारमिताऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो जहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता नित्येति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽनित्येति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोऽन्यासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् प्रज्ञापारमितां सुखेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता दुःखेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता आत्मेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् प्रज्ञापारमिता शान्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽगन्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रज्ञापारमिता विविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रज्ञापारमिताऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता नित्येति\* चानित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता आत्मेति चाऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मशून्यता विविकेति चाऽविविकेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्द्धाशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन

\* पुस्तकपञ्चके चानित्यादि स्थले स चेद्भगवन्नित्यादि समस्त वाक्यं न लिखितं एवं परत्र सर्वत्र ॥

प्रज्ञापारमितायां चरन् वदिहंशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति  
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वदिहंशून्यता आत्मेति चाऽना-  
त्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वो-  
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वदिहंशून्यता शान्तेति  
चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो-  
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् वदिहंशून्यता  
विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन्नध्यात्मवदिहंशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति  
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवदिहंशून्यता सुखेति च दुःखेति  
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवदिहंशून्यता आत्मेति  
चाऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहा-  
सत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नध्यात्मवदिहं-  
शून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्  
बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्न-  
ध्यात्मवदिहंशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते  
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् शून्यताशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते

चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यता सुखेति च दुःखेति च निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यता आत्मेति चाऽनात्मेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यताशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् महाशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

\* आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति पाठः श्रीनिर्वाणदेशमणे व्यादर्शयुक्तं प्रायशो दृश्यते ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् परमार्थशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति  
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौश-  
लेन प्रज्ञापारमितायां चरन् परमार्थशून्यता सुखेति च दुःखेति  
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् परमार्थशून्यता आत्मिकेति  
चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् परमार्थशून्यता  
शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्  
परमार्थशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् संस्कृतशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते  
चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कृतशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति  
निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कृतशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति  
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कृतशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति  
चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कृतशून्यता विविक्तेति चाऽवि-  
विक्तेति चरति निमित्ते चरति ।



म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन्नमंस्कृतशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते  
चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन्नमंस्कृतशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति  
निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन्नमंस्कृतशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति  
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नमंस्कृतशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति  
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नमंस्कृतशून्यता विविक्तेति चाऽवि-  
विक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपशमत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन्त्यन्तगन्तया नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्तं  
चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपशमत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यन्तगन्तया मर्याति च दुर्याति चरति  
निमित्तं चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपशमत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यन्तगन्तया आत्तिकेति चाऽमात्तिकेति  
चरति निमित्तं चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपशमत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यन्तगन्तया मर्याति चाऽमर्याति  
चरति निमित्तं चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपशमत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यन्तगन्तया निमित्तं चरति ।

४. चेट्टगयन् बोधिसत्त्वो मत्तामत्त्वोऽनुपाय श्रीशर्मेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरत्तमवराऽप्यन्यथा गतिरेति चाऽनित्येति चरति  
निमित्ते चरति । ५. चेट्टगयन् बोधिसत्त्वो मत्तामत्त्वोऽनुपाय श्रीशर्मेन  
प्रज्ञापारमितायां चरत्तमवराऽप्यन्यथा कुर्येति च कुर्येति चरति  
निमित्ते चरति । ६. चेट्टगयन् बोधिसत्त्वो मत्तामत्त्वोऽनुपाय श्रीशर्मेन  
प्रज्ञापारमितायां चरत्तमवराऽप्यन्यथा जातिरेति चाऽनातिरेति  
चरति निमित्तं चरति । ७. चेट्टगयन् बोधिसत्त्वो मत्तामत्त्वोऽनुपाय  
श्रीशर्मेन प्रज्ञापारमितायां चरत्तमवराऽप्यन्यथा मानेति चाऽमानेति  
चरति निमित्तं चरति । ८. चेट्टगयन् बोधिसत्त्वो मत्तामत्त्वोऽनुपाय  
श्रीशर्मेन प्रज्ञापारमितायां चरत्तमवराऽप्यन्यथा विधिरेति चाऽवि-  
धिरेति चरति निमित्तं चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नवकारशून्यता निमित्तेति चाऽनिमित्तेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नवकारशून्यता कुमेति च दुःखेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नवकारशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नवकारशून्यता शान्तेति चाऽशा-  
न्तेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो-  
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नवकारशून्यता विविक्तेति  
चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् प्रकृतिशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते  
चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रकृतिशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति  
निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रकृतिशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति  
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रकृतिशून्यता गान्तेति चाऽग-  
न्तेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वो-  
ऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रकृतिशून्यता विविक्तेति  
चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

म चेद्भगवन् बोधिमन्त्रोक्तमन्त्रोऽनुपाय कौशलैश्च प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् सर्वधर्मगन्तव्यतां निश्चेति चार्त्तनिर्याति चरति  
निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमन्त्रोक्तमन्त्रोऽनुपाय कौशलैश्च  
प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वधर्मगन्तव्यतां सुप्तेति च दाम्भेति चरति  
निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमन्त्रोक्तमन्त्रोऽनुपाय कौशलैश्च  
प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वधर्मगन्तव्यतां आदिशेति चानातिशयेति  
चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमन्त्रोक्तमन्त्रोऽनुपाय  
कौशलैश्च प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वधर्मगन्तव्यतां शान्तेति चाना-  
तिशयेति चरति निमित्ते चरति । म चेद्भगवन् बोधिमन्त्रोक्तमन्त्रोऽनुपाय  
कौशलैश्च प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वधर्मगन्तव्यतां विवि-  
धैश्च कौशलैश्च प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वधर्मगन्तव्यतां विवि-

४ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपपत्त्यनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् समलक्षणशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते  
चरति । ५ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपपत्त्यनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन् समलक्षणशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति  
निमित्ते चरति । ६ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपपत्त्यनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन् समलक्षणशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति  
चरति निमित्ते चरति । ७ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपपत्त्यनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् समलक्षणशून्यता ज्ञानेति  
चाऽज्ञानेति चरति निमित्ते चरति । ८ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वो-  
पपत्त्यनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् समलक्षणशून्यता  
विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

९ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपपत्त्यनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन्नुपलक्षणशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते  
चरति । १० चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपपत्त्यनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपलक्षणशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति  
निमित्ते चरति । ११ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपपत्त्यनुपाय कौशलेन  
प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपलक्षणशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति  
चरति निमित्ते चरति । १२ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपपत्त्यनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपलक्षणशून्यता ज्ञानेति चाऽज्ञा-  
नेति चरति निमित्ते चरति । १३ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोपपत्त्यनुपाय  
कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपलक्षणशून्यता  
विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।



स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नभावस्वभावशून्यता नित्येति चाऽनित्येति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नभावस्वभावशून्यता सुखेति च दुःखेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नभावस्वभावशून्यता आत्मिकेति चाऽनात्मिकेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नभावस्वभावशून्यता शान्तेति चाऽशान्तेति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नभावस्वभावशून्यता विविक्तेति चाऽविविक्तेति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत्युपस्थानानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत्युपस्थानानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत्युपस्थानानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां







चरन् ध्यानानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि नित्यानीति चाऽनित्यानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि सुखानीति च दुःखानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि आत्मिकानीति चाऽनात्मिकानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि शान्तानीति चाऽशान्तानीति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नप्रमाणानि विविक्तानीति चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

\*स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नाख्यममापत्तीर्नित्या इति चाऽनित्या इति चरति सुखाइति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता

\* अत्रापि पूर्ववत् नित्यानित्यादि प्रत्येक विशेषणस्यैव स चेद्भगवन् नित्यादि वाक्यभागोलिखितुमुचितः । आदर्शपुष्पके तथा लिख्यमाभावात् मया यथा दृष्टमेव लिखितमिति ।

एति चान्ता एति विविक्ता एति चाऽविविक्ता एति चरति  
निमित्ते चरति ।

४ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् विमोहा नित्या एति चानित्या एति सुखा एति  
दुःखा एति आत्मान एति चाऽनात्मान एति शान्ता एति चाऽशान्ता  
एति विविक्ता एति चाऽविविक्ता एति चरति निमित्ते चरति ।

५ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् ममानुपूर्वनिवारणमापत्तौर्नित्या एति चाऽनित्या  
एति सुखा एति दुःखा एति आत्मिका एति चाऽनात्मिका एति  
शान्ता एति चाऽशान्ता एति विविक्ता एति चाऽविविक्ता एति  
चरति निमित्ते चरति ।

६ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् शून्यतामिमित्ताप्रणिहितविमोहमुषानि नित्या  
मौति चाऽनित्यामौति सुखानीति च दुःखानीति आत्मिकानीति  
चाऽनात्मिकानीति शान्तानीति चाऽशान्तानीति विविक्तानीति  
चाऽविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

७ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् अभिज्ञा नित्या एति चानित्या एति सुखा एति  
दुःखा एति आत्मान एति चाऽनात्मान एति शान्ता एति चाऽशान्ता  
एति विविक्ता एति चाऽविविक्ता एति चरति निमित्ते चरति ।

८ चेद्भगवन् बोधिमत्त्वोमहामत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् ममाधीर्नित्या एति चाऽनित्या एति सुखा एति दुःखा

इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति चाऽशान्ता इति  
विविक्ता इति चाऽविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् धारणीमुखानि नित्यानीति अनित्यानीति सुखा-  
नीति दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्तानीति  
अशान्तानीति विविक्तानीति अविविक्तानीति चरति निमित्ते  
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् दशतथागतवल्लानि नित्यानीति अनित्यानीति  
सुखानीति दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्ता-  
नीति अशान्तानीति विविक्तानीति अविविक्तानीति चरति  
निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् वैशारद्यानि नित्यानीति अनित्यानीति सुखानीति  
दुःखानीति आत्मिकानीति अनात्मिकानीति शान्तानीति अशान्ता-  
नीति विविक्तानीति अविविक्तानीति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-  
मितायां चरन् प्रतिमन्विदो नित्या इति अनित्या इति सुखा  
इति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति  
अशान्ता इति विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते  
चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापार-

मितायां चरन् महाकरुणानित्या इति अनित्या इति सुखा इति दुःखा इति आत्मिका इति अनात्मिका इति शान्ता इति अशान्ता इति विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः नित्या इति अनित्या इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः सुखा इति दुःखा इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः आत्मिका इति अनात्मिका इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः शान्ता इति अशान्ता इति चरति निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः विविक्ता इति अविविक्ता इति चरति निमित्ते चरति ।

स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यानुपाय कौशलेन प्रज्ञापारमितायां चरत एवं भवत्यहं प्रज्ञापारमितायां चरामीत्युपलभे चरत्ययं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो निमित्ते चरति । स चेद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यैवं भवति । य एवं चरति स प्रज्ञापारमितायां चरति । स प्रज्ञापारमितायां भावयतीति निमित्त एवं चरतीदं न बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योपाय कौशलं वेदितव्यं ।

आयुष्मञ्कारद्वतौपुत्र आयुष्मन्तं सुभृतिमेतद्वोचत् । कथमायु-

अन् सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्यानुपाय कौशलं वेदितव्यं ।  
 सुभृतिराह । तथा ह्यायुष्मच्छारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः  
 प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमधितिष्ठति । संजानाति । अधिमुच्यते ।  
 स रूपमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो रूपस्याऽभिसंस्कारे  
 चरति । स न परिमुच्यते जातिजराभ्रमरणशोकव्याधिपरिदेवदुःख-  
 दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।  
 स चेद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वेदनामधि-  
 तिष्ठति संजानात्यधिमुच्यते । स वेदनामधितिष्ठन् संजानन् अधि-  
 मुच्यमानो वेदनाया अभिसंस्कारे चरति । न परिमुच्यते जाति-  
 जराव्याधिभ्रमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-  
 मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
 प्रज्ञापारमितायां चरन् संज्ञामधितिष्ठति संजानात्यधिमुच्यते ।  
 स संज्ञामधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः संज्ञाया अभिसंस्कारे  
 चरति । न परिमुच्यते जातिजराव्याधिभ्रमरणशोकपरिदेवदुःख-  
 दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स  
 चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारानधितिष्ठति  
 संजानात्यधिमुच्यते । स संस्कारानधितिष्ठन् संजानन् अधिमुच्यमानः  
 संस्काराणामभिसंस्कारे चरति । न परिमुच्यते जातिजराव्याधि-  
 भ्रमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो  
 दुःखादिति वदामि । स चेद्बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 चरन् स विज्ञानमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स विज्ञान-  
 मधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो विज्ञानस्याभिसंस्कारे चरति । न

Handwritten musical score consisting of 20 staves. The notation is dense and appears to be a complex composition, possibly for a large ensemble or orchestra. The staves are arranged in a single column, and the notation includes various musical symbols such as notes, rests, and clefs.

स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् मनोऽधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स मनोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो मनोऽभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रूपमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स रूपमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो रूपस्याभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् शब्दमधितिष्ठति । संजानाति अधिमुच्यते । स शब्दमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः शब्दस्याभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् गन्धमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स गन्धमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो गन्धस्याभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् रसमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स रसमधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो

रथस्याभिमंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जाति-  
जरायाधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-  
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स चेहोधिमतोमरामत्तः  
प्रज्ञापारमितायां चरन् स्वर्गमधितिष्ठति । संज्ञानात्यधिमुच्यते ।  
स स्वर्गमधितिष्ठन् संज्ञानग्रधिमुच्यमानः स्वर्गस्याभिमंस्कारे चरति ।  
स न परिमुच्यते जातिजरायाधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मन-  
स्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि । स  
चेहोधिमतोमरामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्मानधितिष्ठति ।  
संज्ञानात्यधिमुच्यते । स धर्मानधितिष्ठन् संज्ञानग्रधिमुच्यमानो-  
धर्मानामभिमंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजरायाधि-  
मरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो  
दुःखादिति वदामि ।

स चेहोधिमतोमरामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् चतुर्विज्ञान-  
मधितिष्ठति । संज्ञानात्यधिमुच्यते । स चतुर्विज्ञानमधितिष्ठन्  
संज्ञानग्रधिमुच्यमानश्चतुर्विज्ञानस्याभिमंस्कारे चरति । स न परि-  
मुच्यते जातिजरायाधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो,  
न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

\* श्रोत्रविज्ञानं घ्राणविज्ञानं जिह्वाविज्ञानं कायविज्ञानं मनो-

\* इतः परं प्रत्येक श्रोत्रविज्ञानादिपदार्थमुद्दिष्टं स चेहोधिमत-  
इत्यादि वाक्यभाग आदर्शग्रन्थे न लिखितो दृश्यते पूर्वलिखित-  
ग्रन्थादेतेष्वपि तल्लेख उचितः । नवा तु आदर्शानुरूपमेव लिखित-  
मिति ।



[illegible]

स चेदोधिमतोमहामत्तः प्रजापारमितायां चरन् मनु-  
 मंस्पर्शजां वेदनामधितिष्ठति । मंजानात्प्रधिमुच्यते । स चतुःसंस्पर्शजां  
 वेदनामधितिष्ठन् मंजानात्प्रधिमुच्यमानश्चतुःसंस्पर्शजायाः वेदनाया  
 अभिमस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजरा-  
 परिदेवदुःखदौर्मनस्योपायाभेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति  
 वदामि । स चेदोधिमतोमहामत्तः प्रजापारमितायां चरन्  
 श्रोचमंस्पर्शजां वेदनां घ्राणमंस्पर्शजां वेदनां जिह्वामंस्पर्शजां  
 वेदनां कायमंस्पर्शजां वेदनां मनःसंस्पर्शजां वेदना मधितिष्ठति ।  
 मंजानात्प्रधिमुच्यते । स एताच्चधितिष्ठन् मंजानात्प्रधिमुच्यमान  
 एतामामभिर्मस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजरा-  
 व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायाभेभ्यो, न परिमुच्यते  
 महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिमत्तोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् अविद्याया  
अभिसंस्कारे चरति । मोऽविद्यामधितिष्ठन् संज्ञानन्नधिसुच्यमा-  
नोऽविद्याया अभिसंस्कारे चरति । न म परिमुच्यते जातिजरा-  
व्याधिसरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते  
महतोदःखादिति वदामि ।

स चेद्वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् संस्कारं

नासरूपं षडायतनं स्पर्शं वेदनां तृष्णां उपदानं भवं जातिं जरा-  
मरणमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स एतान्यधितिष्ठन् संजा-  
नन्नाधिमुच्यमान एतेषामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते  
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-  
मुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपार-  
मितां शीलपारमितां चान्तिपारमितां वीर्यपारमितां ध्यानपार-  
मितां प्रज्ञापारमितामधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स ताऽ-  
धितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानस्तासामभिसंस्कारे चरति । स न  
परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-  
सेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् नृधात्मशून्य-  
तामधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधि-  
मुच्यमानोऽधात्मशून्यताया अभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते  
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-  
मुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वहिर्द्वाशून्यता-  
मधात्मवह्निर्द्वाशून्यतां शून्यताशून्यतां महाशून्यतां परमार्थशून्यतां  
संस्कृतशून्यतामसंस्कृतशून्यतां अत्यन्तशून्यतां अनवरागशून्यतां  
अनवकारशून्यतां प्रकृतिशून्यतां सर्वधर्मशून्यतां स्वलक्षणशून्यतां  
अनुपलम्भशून्यतां अभावशून्यतां स्वभावशून्यतां अभावस्वभावशून्य-  
तामधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधि-

मुक्तमानोऽभिमंस्कारे चरति । न परिमुच्यते जातिजरा-  
व्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते  
महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापरमितायां चरन् चत्वारि-  
मृत्युपम्यानामधिपतिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चत्वारि मृत्युप-  
म्यानामधिपतिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः चतुर्णां मृत्युपम्यानाम-  
भिमंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोक-  
परिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति  
वदामि ।

स चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापरमितायां चरन् चत्वारि-  
सम्यक् प्रहाणान्यधिपतिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । सोऽधिपतिष्ठन्  
संजानन्नधिमुच्यमानः चतुर्णां सम्यक्प्रहाणानामभिमंस्कारे चरति ।  
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मन-  
स्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापरमितायां चरन् ऋद्धिपा-  
दानधिपतिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स ऋद्धिपादानधिपतिष्ठन्  
संजानन्नधिमुच्यमानः ऋद्धिपादानामभिमंस्कारे चरति । स न  
परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-  
सेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापरमितायां चरन् पञ्चेन्द्रिया-  
ण्यधिपतिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स पञ्चेन्द्रियाण्यधिपतिष्ठन्  
संजानात्यधिमुच्यमानः इन्द्रियाणामभिमंस्कारे चरति । स न

परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपाया-  
सेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् पञ्चवला-  
न्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स पञ्चवलान्यधितिष्ठन् संजा-  
नन्नधिमुच्यमानः पञ्चवलानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते  
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-  
मुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सप्तबोध्य-  
ज्ञान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स बोध्यज्ञान्यधितिष्ठन् संजा-  
नन्नधिमुच्यमानः बोध्यज्ञानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते  
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-  
मुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्याष्टाङ्ग-  
मार्गमधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स आर्याष्टाङ्गमार्गमधि-  
तिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः आर्याष्टाङ्गमार्गस्याभिसंस्कारे  
चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-  
दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतोदुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नाय्यसत्या-  
न्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स आर्यसत्यान्यधितिष्ठन्  
संजानन्नधिमुच्यमानः आर्यसत्यानामभिसंस्कारे चरति । न  
स परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-  
पायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चत्वारिध्या-  
नान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स ध्यानान्यधितिष्ठन् संजान-  
न्नधिमुच्यमानो ध्यानानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते  
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-  
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चत्वार्य्यप्रमाणा-  
न्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स चत्वार्य्यप्रमाणान्यधितिष्ठन्  
संजानन्नधिमुच्यमानोऽप्रमाणानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते  
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-  
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चतस्र आरूप्य-  
समापत्तीरधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स आरूप्यसमापत्ती-  
रधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः आरूप्यसमापत्तीनामभिसंस्कारे  
चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-  
दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टौ विमोचा-  
नधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स विमोचधर्मेष्वधितिष्ठन्  
संजानन्नधिमुच्यमानो विमोचधर्मानामभिसंस्कारे चरति । स  
न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-  
पायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते ।

सतान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानस्तेषामभिसंस्कारे चरति ।  
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-  
पायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्वेधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् षडभिज्ञा  
अधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । सोऽभिज्ञा अधितिष्ठन् संजान-  
न्नधिमुच्यमानोऽभिज्ञानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते  
जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परि-  
मुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्वेधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् पञ्चचक्षु-  
रधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स पञ्चचक्षुरधितिष्ठन् संजानन्नधि-  
मुच्यमानः पञ्चचक्षुषामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जाति-  
जराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते  
महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्वेधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् धारणी-  
मुखान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स धारणीमुखान्यधि-  
तिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो धारणीमुखानामभिसंस्कारे चरति ।  
स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्यो-  
पायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्वेधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दशतथा-  
गतबलान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स दशतथागतबला-  
न्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानो दशतथागतबलानामभिसंस्कारे  
चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःख-

दौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चत्वारिवैशारद्यान्यधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स वैशारद्यान्यधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानोवैशारद्यानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंश्चतस्रः प्रतिसम्बिदोऽधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । स प्रतिसम्बिदोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानः प्रतिसम्बिदामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेव दुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेद्धोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मानधितिष्ठति । संजानात्यधिमुच्यते । सोऽधितिष्ठन् संजानन्नधिमुच्यमानोऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मानामभिसंस्कारे चरति । स न परिमुच्यते जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासेभ्यो, न परिमुच्यते महतो दुःखादिति वदामि ।

स चेत् खलु पुनरायुष्माञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभ्यः श्रावकभूमिं वा प्रत्येकबुद्धभूमिं साक्षात् कर्तुं कः पुनर्वादोऽनुत्तरां सम्यक् बोधिमभिमगोत्स्यते इति नेदं स्थानं विद्यते । एवं खल्वायुष्माञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकुशलो वेदितव्यः । शारदतीपुत्र आह । कथमायुष्मन् सुभते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकुशलो वेदितव्यः ।

संभूतिराए । यदायुष्मङ्कारद्वतौषुच बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-  
पारमितायां चरन्ननु रूपे चरति । न रूपस्य निमित्ते चरति ।  
न रूपं नित्यमिति चरति । न रूपमनित्यमिति चरति । न रूपं  
सुखमिति चरति । न रूपं दुःखमिति चरति । न रूपमात्मेति  
चरति । न रूपमनात्मेति चरति । न रूपं शान्तमिति चरति ।  
न रूपमशान्तमिति चरति । न रूपं शून्यमिति चरति । न रूप-  
मशून्यमिति चरति । न रूपं निमित्तमिति चरति । न रूप-  
मनिमित्तमिति चरति । न रूपं प्रणिहितमिति चरति । न रूप-  
मप्रणिहितमिति चरति । न रूपं विविक्कमिति चरति । न रूप-  
मविविक्कमिति चरति ।

स वेदनायां चरति । न वेदनायानिमित्ते चरति । न वेदना  
नित्येति चरति । न वेदना ऽनित्येति चरति । न वेदना सुखेति  
चरति । न वेदना दुःखेति चरति । न वेदना आत्मेति चरति ।  
न वेदना ऽनात्मेति चरति । न वेदना शान्तेति चरति । न वेदना  
अशान्तेति चरति । न वेदना शून्येति चरति । न वेदना ऽशून्येति  
चरति । न वेदना निमित्तेति चरति । न वेदना ऽनिमित्तेति  
चरति । न वेदना प्रणिहितेति चरति । न वेदना ऽप्रणिहितेति  
चरति । न वेदना विविक्केति चरति । न वेदना ऽविविक्केति  
चरति ।

न संज्ञायां चरति । न संज्ञाया निमित्ते चरति । न संज्ञा  
नित्येति चरति । न संज्ञा ऽनित्येति चरति । न संज्ञा सुखेति  
चरति । न संज्ञा दुःखेति चरति । न संज्ञा आत्मेति चरति ।



न मञ्जा ज्ञात्म्यमिति चरति । न मञ्जा गान्तेति चरति । न मञ्जा  
ऽगान्तेति चरति । न मञ्जा शून्येति चरति । न मञ्जा ऽशून्ये  
चरति । न मञ्जा निमित्तेति चरति । न मञ्जा अनिमित्तेति  
चरति । न मञ्जा प्रणिहितेति चरति । न मञ्जा ऽप्रणिहितेति  
चरति । न मञ्जा विविक्तेति चरति । न मञ्जा ऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कारेषु चरति । न संस्काराणां निमित्ते चरति ।  
संस्कारा नित्या इति चरति । न संस्कारा अनित्या इति चरति ।  
न संस्कारा सुखा इति चरति । न संस्कारा दुःखा इति चरति ।  
न संस्कारा आत्मान इति चरति । न संस्कारा अनात्मान इति  
चरति । न संस्कारा शान्ता इति चरति । न संस्कारा अशान्ता  
इति चरति । न संस्कारा शून्या इति चरति । न संस्कारा  
अशून्या इति चरति । न संस्कारा निमित्ता इति चरति । न  
संस्कारा अनिमित्ता इति चरति । न संस्कारा प्रणिहिता इति  
चरति । न संस्कारा अप्रणिहिता इति चरति । न संस्कारा  
विविक्ता इति चरति । न संस्कारा अविविक्ता इति चरति ।

न विज्ञाने चरति । न विज्ञानस्य निमित्ते चरति । न  
विज्ञानं नित्यमिति चरति । न विज्ञानमनित्यमिति चरति ।  
न विज्ञानं सुखमिति चरति । न विज्ञानं दुःखमिति चरति ।  
न विज्ञानमात्मेति चरति । न विज्ञानमनात्मेति चरति । न  
विज्ञानं शान्तमिति चरति । न विज्ञानमशान्तमिति चरति ।  
न विज्ञानं शून्यमिति चरति । न विज्ञानमशून्यमिति चरति ।  
न विज्ञानं निमित्तमिति चरति । न विज्ञानमनिमित्तमिति

चरति । न विज्ञानं प्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानमप्रि  
हितमिति चरति । न विज्ञानं विविक्तमिति चरति । न विज्ञा  
मविविक्तमिति चरति ।

न चक्षुषि चरति । न चक्षुषो निमित्ते चरति । न चक्षुर्नि  
मित्ति चरति । न चक्षुरनित्यमिति चरति । न चक्षुः सुखमि  
चरति । न चक्षुर्दुःखमिति चरति । न चक्षुरात्मेति चरति ।  
चक्षुरनात्मेति चरति । न चक्षुः शान्तमिति चरति । न च  
रशान्तमिति चरति । न चक्षुः शून्यमिति चरति । न चक्षुरश  
मिति चरति । न चक्षुर्निमित्तमिति चरति । न चक्षुरनिमि  
मिति चरति । न चक्षुः प्रणिहितमिति चरति । न चक्षुरप्रि  
हितमिति चरति । न चक्षुर्विविक्तमिति चरति । न चक्षु  
विविक्तमिति चरति ।

न ओषे चरति । न ओषस्य निमित्ते चरति । न ओष  
नित्यमिति चरति । न ओषमनित्यमिति चरति । न ओषं सु  
मिति चरति । न ओषं दुःखमिति चरति । न ओषमात्मे  
चरति । न ओषमनात्मेति चरति । न ओषं शान्तमिति चरति ।  
न ओषमशान्तमिति चरति । न ओषं शून्यमिति चरति ।  
ओषमशून्यमिति चरति । न ओषं निमित्तमिति चरति ।  
ओषमनिमित्तमिति चरति । न ओषं प्रणिहितमिति चरति ।  
न ओषमप्रणिहितमिति चरति । न ओषं विविक्तमिति चरति ।  
न ओषमविविक्तमिति चरति ।

न प्राणे चरति । न प्राणस्य निमित्ते चरति । न प्रा

नित्यमिति चरति । न घ्राणमनित्यमिति चरति । न घ्राणं सुख-  
मिति चरति । न घ्राणं दुःखमिति चरति । न घ्राणमात्मेति  
चरति । न घ्राणमनात्मेति चरति । न घ्राणं शान्तमिति चरति ।  
न घ्राणमशान्तमिति चरति । न घ्राणं शून्यमिति चरति । न  
घ्राणमशून्यमिति चरति । न घ्राणं निमित्तमिति चरति । न  
घ्राणमनिमित्तमिति चरति । न घ्राणं प्रणिहितमिति चरति । न  
घ्राणमप्रणिहितमिति चरति । न घ्राणं विविक्तमिति चरति । न  
घ्राणमविविक्तमिति चरति ।

न जिज्ञासां चरति । न जिज्ञासानिमित्ते चरति । न जिज्ञा  
नित्येति चरति । न जिज्ञाऽनित्येति चरति । न जिज्ञा सुखेति  
चरति । न जिज्ञा दुःखेति चरति । न जिज्ञा आत्मेति चरति ।  
न जिज्ञा अनात्मेति चरति । न जिज्ञा शान्तेति चरति । न  
जिज्ञाऽशान्तेति चरति । न जिज्ञा शून्यमिति चरति । न जिज्ञा  
ऽशून्यमिति चरति । न जिज्ञा निमित्ते चरति । न जिज्ञाऽनिमित्ते  
चरति । न जिज्ञा प्रणिहितेति चरति । न जिज्ञा ऽप्रणिहितेति  
चरति । न जिज्ञा विविक्तेति चरति । न जिज्ञाऽविविक्तेति  
चरति ।

न काये चरति । न कायस्यनिमित्ते चरति । न कायं नित्य-  
मिति चरति । न कायमनित्यमिति चरति । न कायं सुखमिति  
चरति । न कायं दुःखमिति चरति । न कायमात्मेति चरति ।  
न कायमनात्मेति चरति । न कायं शान्तमिति चरति । न काय-  
मशान्तमिति चरति । न कायं शून्यमिति चरति । न काय-

|                                                                                                                                                                    |     |       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-------|
| Padumawati, Fasc. 1-4 @ 2/                                                                                                                                         | ... | Rs. 8 |
| Parīṣṭa Parvan, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                                                                        | ... | ...   |
| Prākṛita-Paṅgalam, Fasc. 1-7 @ /6/ each                                                                                                                            | ... | ...   |
| Prithivirāj Rāsa, (Text) Part II, Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                                                             | ... | ...   |
| Ditto (English) Part II, Fasc. 1                                                                                                                                   | ... | ...   |
| Prākṛita Lakṣaṇam, (Text) Fasc. 1                                                                                                                                  | ... | ...   |
| Parācāra Smṛti, (Text) Vol. I, Fasc. 1-8; Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                                       | ... | ...   |
| Parācāra, Institutes of (English)                                                                                                                                  | ... | ...   |
| Prabandhacintāmaṇi (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each                                                                                                                 | ... | ...   |
| *Sāma Vēda Saṁhitā, (Text) Vols. I, Fasc. 5-10; II, 1-6; III, 1-7; IV, 1-6; V, 1-8, @ /6/ each Fasc.                                                               | ... | ...   |
| Sāṅkhyā Sūtra Vṛtti, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                                                                                   | ... | ...   |
| Ditto (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each                                                                                                                              | ... | ...   |
| Sraddha Kriyā Kaumudī, Fasc. 1-5                                                                                                                                   | ... | ...   |
| Suśrūta Saṁhitā, (Eng.) Fasc. 1 @ /12/                                                                                                                             | ... | ...   |
| *Taittereya Saṁhitā, (Text) Fasc. 14-45 @ /6/ each                                                                                                                 | ... | ...   |
| Tāṇḍya Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each                                                                                                                      | ... | ...   |
| Trantra Vartika (English) Fasc. 1-2 @ /12/                                                                                                                         | ... | ...   |
| Tattva Cintāmaṇi, (Text) Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 2-10, Vol. III, Fasc. 1-2, Vol. IV, Fasc. 1, Vol. V, Fasc. 1-5, Part IV, Vol. II, Fasc. 1-12 @ /6/ each | ... | ...   |
| Tatvarthadighama Sūtram, Fasc. 1-2                                                                                                                                 | ... | ...   |
| Trikāṇḍa-Māṇḍuam, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/                                                                                                                           | ... | ...   |
| Upamita-bhava-prapañca-kathā (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                                                                           | ... | ...   |
| Uvāṅgadāsio, (Text and English) Fasc. 1-6 @ /12/                                                                                                                   | ... | ...   |
| Vallala Carita, Fasc. 1                                                                                                                                            | ... | ...   |
| Varāha Purāṇa, (Text) Fasc. 1-14 @ /6/ each                                                                                                                        | ... | ...   |
| Vara Kṛyā Kaumudī, Fasc. 1-6 @ /6/                                                                                                                                 | ... | ...   |
| *Vāyu Purāṇa, (Text) Vol. I, Fasc. 2-6; Vol. II, Fasc. 1-7, @ /6/ each                                                                                             | ... | ...   |
| Vādhano Parigata, Fasc. 1-5                                                                                                                                        | ... | ...   |
| Vāṣṇu Smṛti, (Text) Fasc. 1-2 @ /6/ each                                                                                                                           | ... | ...   |
| Vivādaratnākara, (Text) Fasc. 1-7 @ /6/ each                                                                                                                       | ... | ...   |
| Vṛhannāradiya Purāṇa, (Text) Fasc. 2-6 @ /6/                                                                                                                       | ... | ...   |
| Vṛhat Svayambhū Purāṇa, Fasc. 1-6                                                                                                                                  | ... | ...   |

#### Tibetan Series.

|                                                                                            |     |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|
| Pag-Sam Thi S'tā, Fasc. 1-4 @ 1/ each                                                      | ... | ... |
| Sher-Phyin, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-3; Vol. III, Fasc. 1-5 @ 1/ each           | ... | ... |
| Rtogs brjod dpag akhri S'tā (Tib. & Sans.) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each | ... | ... |

#### Arabic and Persian Series.

|                                                                                                                                     |     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|
| *Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-13 @ /6/ each                                                                            | ... | ... |
| Al-Muqaddasi (English) Vol. I, Fasc. 1-3 @ /12/                                                                                     | ... | ... |
| Ain-i-Akbari, (Text) Fasc. 1-22 @ 1/ each                                                                                           | ... | ... |
| Ditto (English) Vol. I, Fasc. 1-7, Vol. II, Fasc. 1-5, Vol. III, Fasc. 1-5, @ 1/12/ each                                            | ... | ... |
| Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-37 @ 1/ each                                                                                 | ... | ... |
| Ditto English Vol. I, Fasc. 1-8; Vol. II, Fasc. 1 @ 1/ each                                                                         | ... | ... |
| Arabic Bibliography, by Dr. A. Sprenger                                                                                             | ... | ... |
| Bādshāhnāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each                                                                              | ... | ... |
| Catalogue of Arabic Books and Manuscripts 1-2                                                                                       | ... | ... |
| Catalogue of the Persian Books and Manuscripts in the Library of the Asiatic Society of Bengal. Fasc. 1-3 @ 1/ each                 | ... | ... |
| Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fasc. 1-21 @ 1/ each                                                            | ... | ... |
| Farhang-i-Roshidi, (Text) Fasc. 1-14 @ 1/ each                                                                                      | ... | ... |
| Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. 1-4 @ /12/ each                                                       | ... | ... |
| Futūh-nah-Shām of Wāqidi, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each                                                                               | ... | ... |
| Ditto of Azādi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                                                         | ... | ... |
| Haft Āsmān, History of the Persian Masnawī, (Text) Fasc. 1                                                                          | ... | ... |
| History of the Caliphs, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each                                                                             | ... | ... |
| Iqbāl-nāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each                                                                                | ... | ... |
| Isābah, with Supplement, (Text) 51 Fasc. @ /12/ each                                                                                | ... | ... |
| Maāṣir-ul-Umarā, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-9; Vol. III, 1-10; Index to Vol. I, Fasc. 10-11; Index to Vol. II, Fasc. 10-12 | ... | ... |
| Index to Vol. III, Fasc. 11-12 @ /6/ each                                                                                           | ... | ... |
| Marhūm-i-Wāqidi, (Text) Fasc. 1-4 @ /12/ each                                                                                       | ... | ... |

|                                                                                                                   |       |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|----|
| Muntakhabat-Tawārikh, (Text) Fasc. 1-16 @ /6 each                                                                 | Rs. 5 | 10 |
| Muntakhabat-Tawārikh, (English) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5 and 3 Indexes; Vol. III, Fasc. 1 @ /12 each | 12    | 0  |
| Muntakhabat-Lubāb, (Text) Fasc. 1-19 @ /6 each                                                                    | 7     | 2  |
| Ma'asir-i-'Ālamgiri, (Text), Fasc. 1-6 @ /6 each                                                                  | 3     | 4  |
| Nukhbatat-i-Fikr, (Text) Fasc. 1                                                                                  | 0     | 6  |
| Nizāmī's Khiradnāmah-i-Iskandari, (Text) Fasc. 1-2 @ /12 each                                                     | 1     | 8  |
| Riyāz-u-Salātin, (Text) Fasc. 1-5 @ /6 each                                                                       | 1     | 14 |
| Ditto Ditto (English) Fasc. 1-5                                                                                   | 3     | 12 |
| Tabnqāt-i-Nāṣiri, (Text) Fasc. 1-5 @ /6 each                                                                      | 1     | 14 |
| Ditto (English) Fasc. 1-14 @ /12 each                                                                             | 10    | 8  |
| Ditto Index                                                                                                       | 1     | 0  |
| Tārīkh-i-Firūz Shāhi of Ziyāu-d-din Barni Text Fasc. 1-7 @ /6 each                                                | 2     | 10 |
| Tārīkh-i-Firūzshāhi, of Shams-i-Sirāj Aif, Text Fasc. 1-6 @ /6 each                                               | 2     | 4  |
| Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ /8 each                                                                     | 3     | 0  |
| Wisā Rāmin, (Text) Fasc. 1-5 @ /6 each                                                                            | 1     | 14 |
| Zafarnāmah, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ /6 each                                                       | 5     | 6  |
| Tuzuk-i-Jahāngiri (Eng.) Fasc. 1                                                                                  | 0     | 12 |

### ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. XIX and XX @ 10/ each ... 20 0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 incl.) @ /6/ per No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6), 1886 (8), 1887 (7), 1888 (7), 1889 (10), 1890 (11), 1891 (7), 1892 (8), 1893 (11), 1894 (8), 1895 (7), 1896 (8), 1897 (8), 1898 (8), 1899 (8), 1900 (7) & 1901 (7), 1902 (9), 1903 (8), @ 1.8 per No. to Members and @ 2/ per No. to Non-Members.
- N.B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1883 ... 3 0
  - A sketch of the Turki language as spoken in Eastern Turkistan, by R. B. Shaw (Extra No., J.A.S.B., 1878) ... 4 0
  - Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J.A.S.B., 1868) ... 2 0
  - Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J.A.S.B., 1875) ... 4 0
5. Anis-ul-Musharrāhīn ... 3 0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata ... 3 0
7. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ... 3 5
8. Ināyah, a Commentary on the Hidāyah, Vols. II and IV, @ 16/ each ... 32 0
9. Jawāmlu-l-'ilm ir-riyāzi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ... 2 0
10. Khizānatu-l-'ilm ... 4 0
11. Mahābhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each ... 40 0
12. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I-III, with 8 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ... 18 0
13. Sharaya-ool-Islām ... 4 0
14. Tibetan Dictionary, by Csoma de Kőrös ... 10 0
15. Ditto Grammar ... 8 0
16. Kaṣmīraṣabdāmṛta, Parts I and II @ 18/ ... 3 0
17. A descriptive catalogue of the paintings, statues, &c., in the rooms of the Asiatic Society of Bengal, by C. R. Wilson ... 1 0
18. Memoir on maps illustrating the Ancient Geography of Kāśmīr, by M. A. Stein, Ph.D., JI. Extra No. 2 of 1899 ... 4 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. 1-29 @ 1/ each ... 29 0  
 Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra ... 6 0

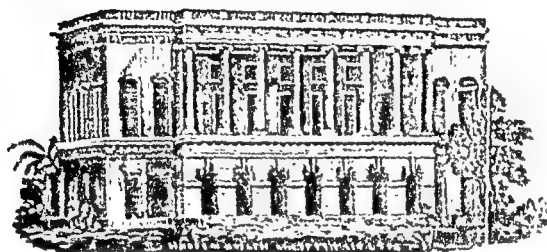
N.B.—All Cheques, Money Orders, &c., must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society," only.

Books are supplied by V.-P.P.

14-9-01.

BIBLIOTHECA INDICA:  
A  
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE  
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.  
NEW SERIES, No. 1103.



शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।  
ŚATASAHASRIKĀ-PRAJÑA-PARAMITĀ  
A  
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE  
OF  
BUDDHA WITH HIS DISCIPLES  
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).  
EDITED BY  
PRATĀPACANDRA GHOṢA.  
—  
PART I. FAS. 9.

CALCUTTA:  
PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,  
AND FURNISHED BY THE  
ASIATIC SOCIETY, 27, PARK STREET,  
1905.

## LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

**No. 57, PARK STREET, CALCUTTA;**

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MR. BERNARD QUARITCH,

15, PICCADILLY, LONDON, W., AND MR. OTTO

HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

Complete copies of those works marked with an asterisk \* cannot be supplied—some  
of the Fasciculi being out of stock.

## BIBLIOTHECA INDICA.

*Sanskrit Series.*

[illegible]

मशून्यमिति चरति । न कायं निमित्तमिति चरति । न काय-  
मनिमित्तमिति चरति । न कायं प्रणिहितमिति चरति । न  
कायमप्रणिहितमिति चरति । न कायं विविक्तमिति चरति । न  
कायमविविक्तमिति चरति ।

न मनसि चरति । न मनसो निमित्ते चरति । न मनोनित्य-  
मिति चरति । न मनोऽनित्यमिति चरति । न मनः सुखमिति  
चरति । न मनो दुःखमिति चरति । न मनः आत्मेति चरति ।  
न मनोऽनात्मेति चरति । न मनः शान्तमिति चरति । न मनो-  
ऽशान्तमिति चरति । न मनः शून्यमिति चरति । न मनोऽशून्य-  
मिति चरति । न मनः निमित्तमिति चरति । न मनोऽनिमित्त-  
मिति चरति । न मनः प्रणिहितमिति चरति । न मनोऽप्रणिहित-  
मिति चरति । न मनोविविक्तमिति चरति । न मनोऽविविक्त-  
मिति चरति ।

न रूपे चरति । न रूपस्य निमित्ते चरति । न रूपं नित्य-  
मिति चरति । न रूपमनित्यमिति चरति । न रूपं सुखमिति  
चरति । न रूपं दुःखमिति चरति । न रूपमात्मेति चरति ।  
न रूपमनात्मेति चरति । न रूपं शान्तमिति चरति । न रूप-  
मशान्तमिति चरति । न रूपं शून्यमिति चरति । न रूपमशून्य-  
मिति चरति । न रूपं निमित्तमिति चरति । न रूपमनिमित्त-  
मिति चरति । न रूपं प्रणिहितमिति चरति । न रूपमप्रणि-  
हितमिति चरति । न रूपं विविक्तमिति चरति । न रूप-  
मविविक्तमिति चरति ।



न शब्दे चरति । न शब्दस्य निमित्ते चरति । न शब्दोनित्य  
इति चरति । न शब्दोऽनित्य इति चरति । न शब्दः सुख इति  
चरति । न शब्दः दुःख इति चरति । न शब्द आत्मेति चरति ।  
न शब्दोऽनात्मेति चरति । न शब्दः शान्त इति चरति । न  
शब्दोऽशान्त इति चरति । न शब्दः शून्य इति चरति । न  
शब्दोऽशून्य इति चरति । न शब्दो निमित्त इति चरति । न  
शब्दोऽनिमित्त इति चरति । न शब्दः प्रणिहित इति चरति ।  
न शब्दोऽप्रणिहित इति चरति । न शब्दो विविक्त इति चरति ।  
न शब्दोऽविविक्त इति चरति ।

न गन्धे चरति । न गन्धस्य निमित्ते चरति । न गन्धो नित्य  
इति चरति । न गन्धोऽनित्य इति चरति । न गन्धः सुख इति  
चरति । न गन्धो दुःख इति चरति । न गन्ध आत्मेति चरति ।  
न गन्धोऽनात्मेति चरति । न गन्धः शान्त इति चरति । न  
गन्धोऽशान्त इति चरति । न गन्धः शून्य इति चरति । न गन्धो-  
ऽशून्य इति चरति । न गन्धो निमित्तमिति चरति । न गन्धो-  
ऽनिमित्त इति चरति । न गन्धः प्रणिहित इति चरति । न  
गन्धोऽप्रणिहित इति चरति । न गन्धो विविक्त इति चरति ।  
न गन्धोऽविविक्त इति चरति ।

न रसे चरति । न रसस्य निमित्ते चरति । न रसो नित्य  
इति चरति । न रसोऽनित्य इति चरति । न रसः सुख इति  
चरति । न रसो दुःख इति चरति । न रस आत्मेति चरति ।  
न रसोऽनात्मेति चरति । न रसः शान्त इति चरति । न रसो-

ऽशान्त इति चरति । न रमः शून्य इति चरति । न रमोऽशून्य इति चरति । न रमो निमित्त इति चरति । न रमोऽनिमित्त इति चरति । न रमः प्रणिहित इति चरति । न रमोऽप्रणिहित इति चरति । न रमो विविक्त इति चरति । न रमोऽविविक्त इति चरति ।

न स्पर्शं चरति । न स्पर्शस्य निमित्तं चरति । न स्पर्शो नित्य इति चरति । न स्पर्शोऽनित्य इति चरति । न स्पर्शः सुख इति चरति । न स्पर्शः दुःख इति चरति । न स्पर्श आत्मेति चरति । न स्पर्शोऽनात्मेति चरति । न स्पर्शः शान्त इति चरति । न स्पर्शोऽशान्त इति चरति । न स्पर्शः शून्य इति चरति । न स्पर्शोऽशून्य इति चरति । न स्पर्शो निमित्त इति चरति । न स्पर्शोऽनिमित्त इति चरति । न स्पर्शः प्रणिहित इति चरति । न स्पर्शोऽप्रणिहित चरति । न स्पर्शो विविक्त इति चरति । न स्पर्शोऽविविक्त इति चरति ।

न धर्मेषु चरति । न धर्माणां निमित्ते चरति । न धर्माः नित्या इति चरति । न धर्माः अनित्या इति चरति । न धर्माः सुखा इति चरति । न धर्माः दुःखा इति चरति । न धर्माः आत्मान इति चरति । न धर्माः अनात्मान इति चरति । न धर्माः शान्त इति चरति । न धर्माः अशान्त इति चरति । न धर्माः शून्या इति चरति । न धर्माः अशून्या इति चरति । न धर्माः निमित्ता इति चरति । न धर्माः अनिमित्ता इति चरति । न धर्माः प्रणिहिता इति चरति । न धर्माः अप्रणिहिता इति

चरति । न धर्माः विविक्ता इति चरति । न धर्माः अविविक्ता इति चरति ।

न चक्षुर्धातौ चरति । न चक्षुर्धातोर्निमित्ते चरति । न चक्षुर्धातुर्नित्य इति चरति । न चक्षुर्धातुरनित्य इति चरति । न चक्षुर्धातुः सुख इति चरति । न चक्षुर्धातुर्दुःख इति चरति । न चक्षुर्धातुरात्मेति चरति । न चक्षुर्धातुरनात्मेति चरति । न चक्षुर्धातुरग्रान्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरग्रान्त इति चरति । न चक्षुर्धातुः शून्य इति चरति । न चक्षुर्धातुरशून्य इति चरति । न चक्षुर्धातुर्निमित्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरनिमित्त इति चरति । न चक्षुर्धातुः प्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्धातुरप्रणिहित इति चरति । न चक्षुर्धातुर्विविक्त इति चरति । न चक्षुर्धातुरविविक्त इति चरति ।

न रूपधातौ चरति । न रूपधातोर्निमित्ते चरति । न रूपधातुर्नित्य इति चरति । न रूपधातुरनित्य इति चरति । न रूपधातुः सुख इति चरति । न रूपधातुर्दुःख इति चरति । न रूपधातुरात्मेति चरति । न रूपधातुरनात्मेति चरति । न रूपधातुरग्रान्त इति चरति । न रूपधातुरग्रान्त इति चरति । न रूपधातुः शून्य इति चरति । न रूपधातुरशून्य इति चरति । न रूपधातुर्निमित्त इति चरति । न रूपधातुरनिमित्त इति चरति । न रूपधातुः प्रणिहित इति चरति । न रूपधातुरप्रणिहित इति चरति । न रूपधातुर्विविक्त इति चरति । न रूपधातुरविविक्त इति चरति ।

न चक्षुर्विज्ञानधातौ चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातोर्निमित्ते  
 चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञान-  
 धातुरनित्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः सुख इति चरति ।  
 न चक्षुर्विज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरात्मेति  
 चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न चक्षुर्विज्ञान-  
 धातुः शान्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरशान्त इति चरति ।  
 न चक्षुर्विज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरशून्य  
 इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति । न चक्षु-  
 र्विज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुः प्रणि-  
 दित इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातुरप्रणिदित इति चरति ।  
 न चक्षुर्विज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न चक्षुर्विज्ञानधातु-  
 रविविक्त इति चरति ।

न श्रोत्रधातौ चरति । न श्रोत्रधातोर्निमित्ते चरति । न श्रोत्र-  
 धातुर्नित्य इति चरति । न श्रोत्रधातुरनित्य इति चरति । न  
 श्रोत्रधातुः सुख इति चरति । न श्रोत्रधातुर्दुःख इति चरति ।  
 न श्रोत्रधातुरात्मेति चरति । न श्रोत्रधातुरनात्मेति चरति । न  
 श्रोत्रधातुः शान्त इति चरति । न श्रोत्रधातुरशान्त इति चरति ।  
 न श्रोत्रधातुः शून्य इति चरति । न श्रोत्रधातुरशून्य इति चरति ।  
 न श्रोत्रधातुर्निमित्त इति चरति । न श्रोत्रधातुरनिमित्त इति  
 चरति । न श्रोत्रधातुः प्रणिदित इति चरति । न श्रोत्रधातु-  
 रप्रणिदित इति चरति । न श्रोत्रधातुर्विविक्त इति चरति । न  
 श्रोत्रधातुरविविक्त इति चरति ।

न शब्दधातौ चरति । न शब्दधातोर्निमित्ते चरति । न शब्द-  
धातुर्नित्य इति चरति । न शब्दधातुरनित्य इति चरति । न  
शब्दधातुः सुख इति चरति । न शब्दधातुर्दुःख इति चरति । न  
शब्दधातुरात्मेति चरति । न शब्दधातुरनात्मेति चरति । न  
शब्दधातुः शान्त इति चरति । न शब्दधातुरशान्त इति चरति ।  
न शब्दधातुः शून्य इति चरति । न शब्दधातुरशून्य इति चरति ।  
न शब्दधातुः प्रणिहित इति चरति । न शब्दधातुरप्रणिहित  
इति चरति । न शब्दधातुर्विविक्त इति चरति । न शब्दधातु-  
रविविक्त इति चरति ।

न श्रोत्रविज्ञानधातौ चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातोर्निमित्ते  
चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न श्रोत्रविज्ञान-  
धातुरनित्य इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुः सुख इति चरति ।  
न श्रोत्रविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुरात्मेति  
चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न श्रोत्रविज्ञान-  
धातुः शान्त इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुरशान्त इति  
चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न श्रोत्रविज्ञान-  
धातुरशून्य इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति ।  
न श्रोत्रविज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुः  
प्रणिहित इति चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुरप्रणिहित इति  
चरति । न श्रोत्रविज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न श्रोत्र-  
विज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न घ्राणधातौ चरति । न घ्राणधातोर्निमित्ते इति चरति ।

न प्राणधातुर्नित्य इति चरति । न प्राणधातुरनित्य इति चरति ।  
 न प्राणधातुः सुख इति चरति । न प्राणधातुर्दुःख इति चरति ।  
 न प्राणधातुरात्मेति चरति । न प्राणधातुरनात्मेति चरति ।  
 न प्राणधातुः शान्त इति चरति । न प्राणधातुरशान्त इति चरति ।  
 न प्राणधातुः शून्य इति चरति । न प्राणधातुरशून्य इति चरति ।  
 न प्राणधातुर्निमित्त इति चरति । न प्राणधातुरनिमित्त इति  
 चरति । न प्राणधातुः प्रणिहित इति चरति । न प्राणधातु-  
 रप्रणिहित इति चरति । न प्राणधातुर्विविक्त इति चरति । न  
 प्राणधातुरविविक्त इति चरति ।

न गन्धधातौ चरति । न गन्धधातोर्निमित्ते चरति । न गन्ध-  
 धातुर्नित्य इति चरति । न गन्धधातुरनित्य इति चरति । न  
 गन्धधातुः सुख इति चरति । न गन्धधातुर्दुःख इति चरति ।  
 न गन्धधातुरात्मेति चरति । न गन्धधातुरनात्मेति चरति । न  
 गन्धधातुः शान्त इति चरति । न गन्धधातुरशान्त इति चरति ।  
 न गन्धधातुः शून्य इति चरति । न गन्धधातुरशून्य इति चरति ।  
 न गन्धधातुर्निमित्त इति चरति । न गन्धधातुरनिमित्त इति  
 चरति । न गन्धधातुः प्रणिहित इति चरति । न गन्धधातु-  
 रप्रणिहित इति चरति । न गन्धधातुर्विविक्त इति चरति । न  
 गन्धधातुरविविक्त इति चरति ।

न प्राणविज्ञानधातौ चरति । न प्राणविज्ञानधातोर्निमित्ते  
 इति चरति । न प्राणविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न प्राण-  
 विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न प्राणविज्ञानधातुः सुख इति

चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्गन्त इति चरति । न घ्राणविज्ञान-  
 धातुर्गन्तेति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्गन्तान्तेति चरति । न  
 घ्राणविज्ञानधातुः ग्रान्त इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्गन्त-  
 इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न घ्राण-  
 विज्ञानधातुर्गन्त्य इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्निमित्त  
 इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति । न  
 घ्राणविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातु-  
 रप्रणिहित इति चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्विविक्त इति  
 चरति । न घ्राणविज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति ।

न जिह्वाधातौ चरति । न जिह्वाधातोर्निमित्ते चरति । न  
 जिह्वाधातुर्नित्य इति चरति । न जिह्वाधातुरनित्य इति चरति ।  
 न जिह्वाधातुः सुख इति चरति । न जिह्वाधातुर्दुःख इति चरति  
 न जिह्वाधातुरात्मेति चरति । न जिह्वाधातुरनात्मेति चरति ।  
 न जिह्वाधातुः ग्रान्त इति चरति । न जिह्वाधातुर्ग्रान्त इति  
 चरति । न जिह्वाधातुः शून्य इति चरति । न जिह्वाधातुर्गन्त्य  
 इति चरति । न जिह्वाधातुर्निमित्त इति चरति । न जिह्वा-  
 धातुरनिमित्त इति चरति । न जिह्वाधातुः प्रणिहित इति  
 चरति । न जिह्वाधातुरप्रणिहित इति चरति । न जिह्वाधातु-  
 र्विविक्त इति चरति । न जिह्वाधातुर्विविक्त इति चरति ।

न रसधातौ चरति । न रसधातोर्निमित्ते चरति । न रस-  
 धातुर्नित्य इति चरति । न रसधातुरनित्य इति चरति । न  
 रसधातुः सुख इति चरति । न रसधातुर्दुःख इति चरति । न

रसधातुरात्मेति चरति । न रसधातुरनात्मेति चरति । न रस-  
धातुः शान्त इति चरति । न रसधातुरशान्त इति चरति । न  
रसधातुः शून्य इति चरति । न रसधातुरशून्य इति चरति । न  
रसधातुर्निमित्त इति चरति । न रसधातुरनिमित्त इति चरति ।  
न रसधातुः प्रणिहित इति चरति । न रसधातुरप्रणिहित इति  
चरति । न रसधातुर्विविक्त इति चरति । न रसधातुरविविक्त  
इति चरति ।

न जिज्ञाविज्ञानधातौ चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातोर्निमित्ते  
चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न जिज्ञा-  
विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः सुख  
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न जिज्ञा-  
विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरनात्मेति  
चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न जिज्ञा-  
विज्ञानधातुरशान्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः शून्य  
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न जिज्ञा-  
विज्ञानधातुर्निमित्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरनिमित्त  
इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न  
जिज्ञाविज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातु-  
र्विविक्त इति चरति । न जिज्ञाविज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न कायधातौ चरति । न कायधातोर्निमित्ते चरति । न  
कायधातुर्नित्य इति चरति । न कायधातुरनित्य इति चरति ।  
न कायधातुः सुख इति चरति । न कायधातुर्दुःख इति चरति ।



न कायधातुरात्मेति चरति । न कायधातुरनात्मेति चरति । न कायधातुः शान्त इति चरति । न कायधातुरशान्त इति चरति । न कायधातुः शून्य इति चरति । न कायधातुरशून्य इति चरति । न कायधातुर्निमित्त इति चरति । न कायधातुरनिमित्त इति चरति । न कायधातुः प्रणिहित इति चरति । न कायधातुरप्रणिहित इति चरति । न कायधातुर्विविक्त इति चरति । न कायधातुरविविक्त इति चरति ।

न स्पृष्टव्यधातौ चरति । न स्पृष्टव्यधातोर्निमित्ते चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्नित्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनित्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः सुख इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्दुःख इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरात्मेति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनात्मेति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः शान्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरशान्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः शून्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरशून्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्निमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनिमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः प्रणिहित इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरप्रणिहित इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्विविक्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरविविक्त इति चरति ।

न कायविज्ञानधातौ चरति । न कायविज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न कायविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुः सुख इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न कायविज्ञानधातुरात्मेति चरति । न कायविज्ञानधातुरनात्मेति चरति ।

न कायविज्ञानधातुः शान्त इति चरति ।  
 शान्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुः  
 कायविज्ञानधातुरशून्य इति चरति ।  
 इति चरति । न कायविज्ञान धातुः  
 न कायविज्ञानधातुः प्रणिहित इति  
 धातुरप्रणिहित इति चरति । न  
 इति चरति । न कायविज्ञानधातुरवि

न मनोधातौ चरति । न मनो  
 मनोधातुर्नित्य इति चरति । न मनो  
 न मनोधातुः सुख इति चरति ।  
 चरति । न मनोधातुरात्मेति चरति  
 चरति । न मनोधातुः शान्त इति च  
 इति चरति । न मनोधातुः शून्य  
 धातुरशून्य इति चरति । न मनोधातुः  
 मनोधातुरनिमित्त इति चरति । न  
 चरति । न मनोधातुरप्रणिहित इति  
 चरति । न मनोधातुरवि

धर्मोर्निमित्त  
 कायविज्ञान

न कायविज्ञानधातुः शान्त इति चरति ।  
 शान्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुः  
 कायविज्ञानधातुरशून्य इति चरति ।  
 इति चरति । न कायविज्ञान धातुः  
 न कायविज्ञानधातुः प्रणिहित इति  
 धातुरप्रणिहित इति चरति । न  
 इति चरति । न कायविज्ञानधातुरवि

न मनोधातौ चरति । न मनो  
 मनोधातुर्नित्य इति चरति । न मनो  
 न मनोधातुः सुख इति चरति ।  
 चरति । न मनोधातुरात्मेति चरति  
 चरति । न मनोधातुः शान्त इति च  
 इति चरति । न मनोधातुः शून्य  
 धातुरशून्य इति चरति । न मनोधातुः  
 मनोधातुरनिमित्त इति चरति । न  
 चरति । न मनोधातुरप्रणिहित इति  
 चरति । न मनोधातुरवि

न धर्मधातौ चरति । न धर्म  
 धर्मधातुर्नित्य इति चरति । न धर्म  
 न धर्मधातुः सुख इति चरति । न

न कायधातुरात्मेति चरति । न कायधातुरनात्मेति चरति । न कायधातुः शान्त इति चरति । न कायधातुरशान्त इति चरति । न कायधातुः शून्य इति चरति । न कायधातुरशून्य इति चरति । न कायधातुर्निमित्त इति चरति । न कायधातुरनिमित्त इति चरति । न कायधातुः प्रणिहित इति चरति । न कायधातुरप्रणिहित इति चरति । न कायधातुर्विविक्त इति चरति । न कायधातुरविविक्त इति चरति ।

न स्पृष्टव्यधातौ चरति । न स्पृष्टव्यधातोर्निमित्ते चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्नित्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनित्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः सुख इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्दुःख इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरात्मति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनात्मेति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः शान्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरशान्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः शून्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरशून्य इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्निमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरनिमित्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुः प्रणिहित इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरप्रणिहित इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुर्विविक्त इति चरति । न स्पृष्टव्यधातुरविविक्त इति चरति ।

न कायविज्ञानधातौ चरति । न कायविज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न कायविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुः सुख इति चरति । न कायविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न कायविज्ञानधातुरात्मेति चरति । न कायविज्ञानधातुरनात्मेति चरति ।

यस्यमपरिवर्तः ।

न कायविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न कायविज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न कायविज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न कायविज्ञानधातुरविविक्त इति चरति । न मनोधातौ चरति । न मनोधातुर्नित्य इति चरति । न मनोधातुर्निमित्त इति चरति । न मनोधातुः सुख इति चरति । न मनोधातुर्दुःख इति चरति । न मनोधातुरात्मेति चरति । न मनोधातुः शान्त इति चरति । न मनोधातुः शून्य इति चरति । न मनोधातुरनिमित्त इति चरति । न मनोधातुः प्रणिहित इति चरति । न मनोधातुरविविक्त इति चरति । न धर्मधातौ चरति । न धर्मधातुर्नित्य इति चरति । न धर्मधातुः सुख इति चरति । न धर्मधातुर्दुःख इति चरति । न धर्मधातुरात्मेति चरति । न धर्मधातुः शान्त इति चरति । न धर्मधातुरशान्त इति चरति ।

चरति । न धारणीमुख्यानि मुख्यानीति चरति । न  
 मुख्यानि दुःख्यानीति चरति । न धारणीमुख्यान्यात्मिका-  
 चरति । न धारणीमुख्यान्यात्मिकानीति चरति । न  
 मुख्यानि शान्तानीति चरति । न धारणीमुख्यान्यशान्तानीति  
 चरति । न धारणीमुख्यानि शृण्यानीति चरति । न धारणी-  
 शृण्यानीति चरति । न धारणीमुख्यानि निमित्तानीति  
 चरति । न धारणीमुख्यान्यनिमित्तानीति चरति । न धारणी-  
 प्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुख्यान्यप्रणिहितानीति  
 चरति । न धारणीमुख्यानि विविक्तानीति चरति । न धारणी-  
 विविक्तानीति चरति ।

तथागतवज्रेषु चरति । न तथागतवज्रानां निमित्तं चरति ।  
 तथागतवज्रानि नित्यानीति चरति । न तथागतवज्रान्यनित्या-  
 चरति । न तथागतवज्रानि मुख्यानीति चरति । न तथा-  
 गतवज्रानि दुःख्यानीति चरति । न तथागतवज्रान्यात्मिकानीति  
 चरति । न तथागतवज्रान्यनात्मिकानीति चरति । न तथागत-  
 वज्रान्तानीति चरति । न तथागतवज्रान्यशान्तानीति  
 चरति । न तथागतवज्रानि शृण्यानीति चरति । न तथागतवज्रान्य-  
 शृण्यानीति चरति । न तथागतवज्रानि निमित्तानीति चरति ।  
 तथागतवज्रान्यनिमित्तानीति चरति । न तथागतवज्रानि  
 प्रणिहितानीति चरति । न तथागतवज्रान्यप्रणिहितानीति चरति ।  
 तथागतवज्रानि विविक्तानीति चरति । न तथागतवज्रान्यविविक्ता-  
 चरति ।

नाऽन्यत्र कायाच्छून्यता । शून्यतैव कायः । काय एव शून्यता ।

या मनसः शून्यता न तन्मनः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः मनः ।

नाऽन्यत्र मनसः शून्यता । शून्यतैव मनः । मन एव शून्यता ।

या रूपस्य शून्यता न तद्रूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः रूपं ।

नाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता । शून्यतैव रूपं । रूपमेव शून्यता । या शब्दस्य

शून्यता न स शब्दः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शब्दः । नाऽन्यत्र

शब्दाच्छून्यता । शून्यतैव शब्दः । शब्द एव शून्यता । या गन्धस्य

शून्यता न स गन्धः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः गन्धः । नाऽन्यत्र

गन्धाच्छून्यता । शून्यतैव गन्धो गन्ध एव शून्यता । या रसस्य

शून्यता न स रसः । न चाऽन्यत्र शून्यताया रसोनाऽन्यत्र

रसाच्छून्यता । शून्यतैव रसोरस एव शून्यता । या स्पर्शस्य शून्यता

न स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शो नाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता ।

शून्यतैव स्पर्शः । स्पर्श एव शून्यता । या धर्माणां शून्यता न ते

धर्माः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धर्माः । नाऽन्यत्र धर्मेभ्यः

शून्यता । शून्यतैव धर्माः । धर्मा एव शून्यता ।

या चक्षुर्धातुशून्यता न च चक्षुर्धातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया-

श्चक्षुर्धातुर्नाऽन्यत्र चक्षुर्धातोः शून्यता । शून्यतैव चक्षुर्धातुश्चक्षुर्धातुरेव

शून्यता । या रूपधातु शून्यता न स रूपधातुः । न चाऽन्यत्र

शून्यतायाः रूपधातुः । नाऽन्यत्र रूपधातोः शून्यता । शून्यतैव

रूपधातुः । रूपधातुरेव शून्यता । या चक्षुर्विज्ञानधातु शून्यता

न स चक्षुर्विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाश्चक्षुर्विज्ञानधातुः ।

नाऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानधातुः ।

नाष्टादशावेणिकबुद्धधर्मान् विविक्ता इति चरति । नाष्टादशा-  
वेणिकबुद्धधर्मानविविक्ता इति चरति ।

तत्कस्य हेतोस्तथाह्यायुशञ्कारदतीपुत्र या रूपस्य शून्यता न  
तद्रूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायारूपं नाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता । शून्यतैव  
रूपं । रूपमेव शून्यता । या वेदनायाः शून्यता न सा वेदना न  
चाऽन्यत्र शून्यताया वेदना नाऽन्यत्र वेदनायाः शून्यता । शून्यतैव  
वेदना । वेदनैव शून्यता । या संज्ञायाः शून्यता न सा शून्यता ।  
न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संज्ञा । नाऽन्यत्र संज्ञायाः शून्यता ।  
शून्यतैव संज्ञा । संज्ञैव शून्यता । या संस्काराणां शून्यता न ते  
संस्काराः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः संस्काराः । नाऽन्यत्र संस्कारेभ्यः  
शून्यता । शून्यतैव संस्काराः । संस्कारा एव शून्यता । या विज्ञानस्य  
शून्यता न तद्विज्ञानं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः विज्ञानं । नाऽन्यत्र  
विज्ञानाच्छून्यता । शून्यतैव विज्ञानं । विज्ञानमेव शून्यता ।

या चक्षुषः शून्यता न तच्चक्षुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाश्चक्षुः ।  
नाऽन्यत्र चक्षुषः शून्यता । शून्यतैव चक्षुः । चक्षुरेव शून्यता ।  
या श्रोत्रस्य शून्यता न तत् श्रोत्रं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः श्रोत्रं ।  
नाऽन्यत्र श्रोत्राच्छून्यता । शून्यतैव श्रोत्रं । श्रोत्रमेव शून्यता ।  
या घ्राणस्य शून्यता न तद्घ्राणं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः घ्राणं ।  
नाऽन्यत्र घ्राणाच्छून्यता । शून्यतैव घ्राणं । घ्राणमेव शून्यता । या  
जिह्वायाः शून्यता न सा जिह्वा । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः जिह्वा ।  
नाऽन्यत्र जिह्वायाः शून्यता । शून्यतैव जिह्वा । जिह्वैव शून्यता ।  
या कायस्य शून्यता न स कायः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः कायः ।

नाऽन्यत्र वायुशून्यता । शून्यतैव वायुः । वायु एव शून्यता ।  
 एव भगवतः शून्यता न तस्यानः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः भगः ।  
 नाऽन्यत्र भगवतः शून्यता । शून्यतैव भगः । भग एव शून्यता ।

या रूपस्य शून्यता न तद्रूपं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः रूपं ।  
 नाऽन्यत्र रूपाच्छून्यता । शून्यमेव रूपं । रूपमेव शून्यता । या शब्दस्य  
 शून्यता न स शब्दः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शब्दः । नाऽन्यत्र  
 शब्दाच्छून्यता । शून्यमेव शब्दः । शब्द एव शून्यता । या गन्धस्य  
 शून्यता न स गन्धः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः गन्धः । नाऽन्यत्र  
 गन्धाच्छून्यता । शून्यमेव गन्धो गन्ध एव शून्यता । या रसस्य  
 शून्यता न स रसः । न चाऽन्यत्र शून्यताया रसोनाऽन्यत्र  
 रसाच्छून्यता । शून्यमेव रसो रस एव शून्यता । या स्पर्शस्य शून्यता  
 न स स्पर्शः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शो नाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता ।  
 शून्यमेव स्पर्शः । स्पर्श एव शून्यता । या धर्माणां शून्यता न ते  
 धर्माः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः धर्माः । नाऽन्यत्र धर्मिभ्यः  
 शून्यता । शून्यमेव धर्माः । धर्मा एव शून्यता ।

या चक्षुधातुश्चान्यता न स चक्षुधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यताया-  
श्चक्षुधातुर्नाऽन्यत्र चक्षुधातोः शून्यता । शून्यतैव चक्षुधातुश्चक्षुधातुरेव  
शून्यता । या रूपधातु शून्यता न स रूपधातुः । न चाऽन्यत्र  
शून्यतायाः रूपधातुः । नाऽन्यत्र रूपधातोः शून्यता । शून्यतैव  
रूपधातुः । रूपधातुरेव शून्यता । या चक्षुर्विज्ञानधातु शून्यता  
न स चक्षुर्विज्ञानधातुः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाश्चक्षुर्विज्ञानधातुः ।  
नाऽन्यत्र चक्षुर्विज्ञानधातोः शून्यता । शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानधातुः ।





स्पर्शः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्पर्शः । नाऽन्यत्र स्पर्शाच्छून्यता ।  
 शून्यतैव स्पर्शः । स्पर्श एव शून्यता । \*या वेदना शून्यता न सा  
 वेदना । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः वेदना । नाऽन्यत्र वेदनायाः  
 शून्यता । शून्यतैव वेदना । वेदनैव शून्यता । या तृष्णा शून्यता  
 न सा तृष्णा । न चाऽन्यत्र शून्यतायास्तृष्णा । नाऽन्यत्र तृष्णायाः  
 शून्यता । शून्यतैव तृष्णा । तृष्णैव शून्यता । या उपादानशून्यता  
 न तदुपादानं । न चाऽन्यत्र शून्यताया उपादानं । नाऽन्यत्रो-  
 पादानाच्छून्यता । शून्यतैवोपादानं । उपादानमेव शून्यता ।  
 या भवशून्यता न स भवः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः भवः ।  
 नाऽन्यत्र भवाच्छून्यता । शून्यतैव भवः । भव एव शून्यता । या  
 जाति शून्यता न सा जातिः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः जातिः ।  
 नाऽन्यत्र जातेः शून्यता । शून्यतैव जातिः । जातिरेव शून्यता ।  
 या जरामरणशून्यता न तज्जरामरणं । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः  
 जरामरणं । नाऽन्यत्र जरामरणाच्छून्यता । शून्यतैव जरामरणं ।  
 जरामरणमेव शून्यता ।

या दानपारमिता शून्यता न सा दानपारमिता । न चाऽन्यत्र  
 शून्यतायाः दानपारमिता । नाऽन्यत्र दानपारमितायाः शून्यता ।  
 शून्यतैव दानपारमिता । दानपारमितैव शून्यता । या शीलपार-  
 मितायाः शून्यता न सा शीलपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः  
 शीलपारमिता । नाऽन्यत्र शीलपारमितायाः शून्यता । शून्यतैव

गीतपारमिता । गीतपारमितैव शून्यता । सा वीर्यपारमिता  
 शून्यता न सा जाल्पपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः वीर्य-  
 पारमिता । नाऽन्यत्र जाल्पपारमितायाः शून्यता । शून्य-  
 तैव जाल्पपारमिता । जाल्पपारमितैव शून्यता । सा शीघ्रपारमि-  
 ता शून्यता न सा वीर्यपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शीघ्र-  
 पारमिता । नाऽन्यत्र वीर्यपारमितायाः शून्यता । शून्यतेव वीर्यपार-  
 मिता । वीर्यपारमितैव शून्यता । सा ध्यानपारमिता शून्य-  
 ता न सा ध्यानपारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः ध्यानपारमिता  
 नाऽन्यत्र ध्यानपारमितायाः शून्यता । शून्यतेव ध्यानपारमिता  
 ध्यानपारमितैव शून्यता । सा प्रज्ञापारमिता शून्यता न सा  
 प्रज्ञापारमिता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रज्ञापारमिता । नाऽन्य-  
 त्र प्रज्ञापारमितायाः शून्यता । शून्यतेव प्रज्ञापारमिता । प्रज्ञापार-  
 मितैव शून्यता ।

या अध्यात्मशून्यतायाः शून्यता न सा अध्यात्मशून्यता । न  
 चाऽन्यत्र शून्यताया अध्यात्मशून्यता । नाऽन्यत्र अध्यात्मशून्यतायाः  
 शून्यता । शून्यतैवाऽध्यात्मशून्यता । अध्यात्मशून्यतेव शून्यता । सा  
 वहिर्द्वाशून्यतायाः शून्यता न सा वहिर्द्वाशून्यता । न चाऽन्यत्र  
 शून्यतायाः वहिर्द्वाशून्यता । नाऽन्यत्र वहिर्द्वाशून्यतायाः शून्यता ।  
 शून्यतैव वहिर्द्वाशून्यता । वहिर्द्वाशून्यतैव शून्यता । सा अध्यात्म-  
 वहिर्द्वाशून्यतायाः शून्यता न सा अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यता । न  
 चाऽन्यत्र शून्यताया अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यता । नाऽन्यत्र अध्यात्म-  
 वहिर्द्वाशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यता ।

अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतैव शून्यता । या शून्यताशून्यतायाः शून्यता  
न सा शून्यताशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः शून्यताशून्यता ।  
नाऽन्यत्र शून्यता शून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव शून्यताशून्यता ।  
शून्यताशून्यतैव शून्यता । या महाशून्यतायाः शून्यता न सा  
महाशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः महाशून्यता । नाऽन्यत्र  
महाशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव महाशून्यता । महाशून्यतैव  
शून्यता । या परमार्थशून्यतायाः शून्यता न सा परमार्थशून्यता । न  
चाऽन्यत्र शून्यतायाः परमार्थशून्यता । नाऽन्यत्र परमार्थशून्यतायाः  
शून्यता । शून्यतैव परमार्थशून्यता । परमार्थशून्यतैव शून्यता ।  
या संस्कृतशून्यतायाः शून्यता । न सा संस्कृतशून्यता । न चाऽन्यत्र  
शून्यतायाः संस्कृतशून्यता । नाऽन्यत्र संस्कृतशून्यतायाः शून्यता ।  
शून्यतैव संस्कृतशून्यता । संस्कृतशून्यतैव शून्यता । या असंस्कृत-  
शून्यतायाः शून्यता न सा असंस्कृतशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया  
असंस्कृतशून्यता । नाऽन्यत्राऽसंस्कृतशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवा-  
ऽसंस्कृतशून्यता । असंस्कृतशून्यतैव शून्यता । या अत्यन्तशून्यतायाः  
शून्यता । न सा अत्यन्तशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः अत्यन्त-  
शून्यता । नाऽन्यत्राऽत्यन्तशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽत्यन्तशून्यता ।  
अत्यन्तशून्यतैव शून्यता । याऽनवराशून्यतायाः शून्यता । न  
माऽनवराशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यताया अनवराशून्यता ।  
नाऽन्यत्राऽनवराशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽनवराशून्यता ।  
या ऽनवकारशून्यतायाः शून्यता । न सा ऽनवकार शून्यता । न  
चाऽन्यत्र शून्यताया अनवकार शून्यता । नाऽन्यत्राऽनवकार-

शून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽनन्यतमसिद्धिर्वा यथाप्राप्तमिति । यथाप्राप्तमन्यतमसिद्धिर्वा  
 शून्यता । या प्रकृतिशून्यतायाः शून्यता । न सा प्रकृतिशून्यता ।  
 न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रकृतिशून्यता । नाऽन्यत्र प्रकृतिशून्यतायाः  
 शून्यता । शून्यतैव प्रकृतिशून्यता । प्रकृतिशून्यतैव शून्यता । या  
 मर्त्यभर्गशून्यतायाः शून्यता न सा मर्त्यभर्गशून्यता । न चाऽन्यत्र  
 शून्यतायाः मर्त्यभर्गशून्यता । नाऽन्यत्र मर्त्यभर्गशून्यतायाः शून्यता ।  
 शून्यतैव मर्त्यभर्गशून्यता । मर्त्यभर्गशून्यतैव शून्यता । या स्वलक्षण-  
 शून्यतायाः शून्यता न सा स्वलक्षणशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः  
 स्वलक्षणशून्यता । नाऽन्यत्र स्वलक्षणशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव  
 स्वलक्षणशून्यता । स्वलक्षणशून्यतैव शून्यता । या अनुपलम्भशून्यतायाः  
 शून्यता न सा अनुपलम्भ शून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः  
 अनुपलम्भशून्यता । नाऽन्यत्रानुपलम्भशून्यतायाः शून्यता । शून्य-  
 तैवानुपलम्भशून्यता । अनुपलम्भशून्यतैव शून्यता । या ऽभावशून्य-  
 तायाः शून्यता न सा ऽभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः  
 अभावशून्यता । नाऽन्यत्राऽभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽभाव-  
 शून्यता । अभावशून्यतैव शून्यता । या स्वभावशून्यतायाः शून्यता  
 न सा स्वभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः स्वभावशून्यता ।  
 नाऽन्यत्र स्वभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैव स्वभावशून्यता ।  
 स्वभावशून्यतैव शून्यता । या ऽभावस्वभावशून्यता न सा ऽभाव-  
 स्वभावशून्यता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः अभावस्वभावशून्यता ।  
 नाऽन्यत्राऽभावस्वभावशून्यतायाः शून्यता । शून्यतैवाऽभावस्वभाव-  
 शून्यता । अभावस्वभावशून्यतैव शून्यता ।

इत्येतां स्वतुष्ट्यानां श्रवणात् न तानि स्वतुष्ट्यानि ।

०५ राजशालायाः सङ्कलपयमानानि । चातुर्व्यस्र सङ्कलपयमानेभ्यः ।

। अङ्गुलीयं अङ्गुलीयम् । अङ्गुलीयम् अङ्गुलीयम् ।

(୧) ଉପରୋକ୍ତମାନଙ୍କ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଓ ନାମିକ ବ୍ୟବହାରମାନଙ୍କ ।

२२. सुखसाधनः कर्मप्रदायिनि । नास्ति च कर्मप्रदायिभ्यः

। अनादिना अमृतमदात्तादि । अमृतमदात्तादिव शून्यता ।

ज्ञानाभिरुपपादायां गुण्यता न ते अरुपपादाः । न चाऽन्यथ

॥ अहिपादाः । भाङ्गश्च अहिपादभ्याः शुक्लता । शुक्लतय

दाः । कश्चिदाद्या एव मन्यता । या पक्षानामिन्द्रियाणां

। न तान्द्रिधाणि । न चाऽन्यत्र शून्यताया द्रिधाणि ।

द्विधैभ्यः शून्यता । शून्यतैर्द्विधाणि । द्वाविधाण्येव शून्यता ।

द्वारां वस्त्राणां शुद्धता न तानि वस्त्राणि । न चाऽन्यथ

धाः यन्तानि । नाऽन्यत्र वलेभ्यः शून्यता । शून्यतैव वलानि ।

शून्यता । या मप्रानां बोधज्ञानां शून्यता । न तानि

नि । न चाऽन्यत्र श्रुतायाः बोध्यज्ञानि । नाऽन्यत्र

यः शून्यता । शून्यतैव बोध्यङ्गानि । बोध्यङ्गान्तेव शून्यता ।

आर्याष्टमार्गस्य शून्यता न स आर्याष्टमार्गः । न

ग्रन्ताया आर्याष्टाङ्गमार्गः । नान्यत्राऽर्याष्टाङ्गमार्गः-

॥ शून्यतयाऽर्थाष्टाङ्गमार्गः । आर्याष्टाङ्गमार्ग एव शून्यता ।

गुणानार्यमत्यानां शून्यता । न तन्यार्यमत्यानि । न चाऽन्यत्र

या आर्यसत्यानि । नान्यत्रार्यसत्येभ्य एव शून्यता । शून्य-

मत्यानि । आर्य्यसत्यान्येव गृह्यता । या चतुर्णां ध्यानानां

शून्यता न तानि ध्यानानि । न चाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता ।  
 नाऽन्यत्र ध्यानेभ्यः शून्यता । शून्यतैव ध्यानानि । ध्यानान्येव  
 शून्यता । या चतुर्णामप्रमाणानां शून्यता न तान्यप्रमाणानि ।  
 न चाऽन्यत्र शून्यताया अप्रमाणानि । नाऽन्यत्राऽप्रमाणेभ्यः शून्यता ।  
 शून्यतैवाऽप्रमाणानि । अप्रमाणान्येव शून्यता । या चतसृणामारूप-  
 समापत्तीनां शून्यता न ता आरूप्यसमापत्तयः । न चाऽन्यत्र  
 शून्यताया आरूप्यसमापत्तयः । नाऽन्यत्राऽरूप्यसमापत्तिभ्यः शून्यता ।  
 शून्यतैवाऽरूप्यसमापत्तयः । आरूप्यसमापत्तय एव शून्यता । या  
 अष्टानां विमोक्षाणां शून्यता । न ते विमोक्षाः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः  
 विमोक्षाः । नाऽन्यत्र विमोक्षेभ्यः शून्यता । शून्यतैव विमोक्षाः ।  
 विमोक्षाएव शून्यता । या न वानुपूर्वविहारसमापत्तीनां शून्यता न ता  
 अनुपूर्वविहारसमापत्तयः । न चाऽन्यत्र शून्यताया अनुपूर्वविहार-  
 समापत्तयः । नाऽन्यत्रानुपूर्वविहारसमापत्तिभ्यः शून्यता । शून्यतै-  
 वाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । आनुपूर्वविहारसमापत्तय एव शून्यता ।

या शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानां शून्यता । न  
 तानि शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । न चाऽन्यत्र  
 शून्यतायाः शून्यता निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नाऽन्यत्र  
 शून्यता निर्मित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेभ्यः शून्यता । शून्यतैव शून्यता  
 निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । शून्यता निमित्ताप्रणिहित-  
 विमोक्षमुखान्येव शून्यता । या पञ्चानामभिज्ञानां शून्यता न ता  
 अभिज्ञाः । न चाऽन्यत्र शून्यताया अभिज्ञाः । नाऽन्यत्राभिज्ञाभ्यः  
 शून्यता । शून्यतैवाऽभिज्ञाः । अभिज्ञा एव शून्यता । या समाधीनां

न न भसाधयः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः भसाधयः ।  
 भसाधयः शून्यता । शून्यतैव भसाधयः । भसाधय एव  
 या धारणीमुख्यानां शून्यता न तानि धारणीमुख्यानि ।  
 च शून्यतायाः धारणीमुख्यानि । नाऽन्यत्र धारणीमुख्येभ्यः  
 शून्यतैव धारणीमुख्यानि । धारणीमुख्यान्तैव शून्यता ।  
 नां तथागतवल्लानां शून्यता न तानि तथागतवल्लानि ।  
 च शून्यतायाः तथागतवल्लानि । नाऽन्यत्र तथागतवल्लेभ्यः  
 शून्यतैव तथागतवल्लानि । तथागतवल्लान्तैव शून्यता । या  
 वैशारद्यानां शून्यता न तानि वैशारद्यानि । न चाऽन्यत्र  
 वैशारद्यानि । नाऽन्यत्र वैशारद्येभ्यः शून्यता । शून्यतैव  
 नि । वैशारद्यान्तैव शून्यता । या चतसृणां प्रतिमस्विदां  
 ताः प्रतिमस्विदः । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः प्रतिमस्विदः ।  
 प्रतिमस्विदः शून्यता । शून्यतैव प्रतिमस्विदः । प्रतिमस्विद  
 ता । या महामैत्र्याः शून्यता न सा महामैत्री । न  
 शून्यतायाः महामैत्री । नाऽन्यत्र महामैत्र्याः शून्यता ।  
 महामैत्री । महामैत्र्यैव शून्यता । या महाकरुणायाः  
 न सा महाकरुणा । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः महाकरुणा ।  
 महाकरुणायाः शून्यता । शून्यतैव महाकरुणा । महाकरुणैव  
 । या ऽष्टादशानामावेणिकबुद्धधर्माणां शून्यता । न ते  
 कबुद्धधर्माः । न चाऽन्यत्र शून्यताया आवेणिकबुद्धधर्माः ।  
 वेणिकबुद्धधर्मेभ्यः शून्यता । शून्यतैवावेणिकबुद्धधर्माः ।  
 कबुद्धधर्मा एव शून्यता ।



या मर्त्यज्ञतायाः शून्यता न सा मर्त्यज्ञता । न चाऽन्यत्र  
 शून्यतायाः मर्त्यज्ञता । नाऽन्यत्र मर्त्यज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव  
 मर्त्यज्ञता । मर्त्यज्ञतेव शून्यता । या मार्गाकारज्ञतायाः शून्यता  
 न सा मार्गाकारज्ञता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः मार्गाकारज्ञता ।  
 नाऽन्यत्र मार्गाकारज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव मार्गाकारज्ञता ।  
 मार्गाकारज्ञतेव शून्यता । या मर्त्याकारज्ञतायाः शून्यता । न सा  
 मर्त्याकारज्ञता । न चाऽन्यत्र शून्यतायाः मर्त्याकारज्ञता । नाऽन्यत्र  
 मर्त्याकारज्ञतायाः शून्यता । शून्यतैव मर्त्याकारज्ञता । मर्त्या-  
 कारज्ञतैव शून्यता ।

एवं ह्यायुष्मञ्छारद्वतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापार-  
 मितायां चरन्नुपायकौशलो वेदितव्यः । एवं खत्वायुष्मञ्छारद्वतीपुत्र  
 बोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् भव्योऽनुत्तरां सम्यक्-  
 सम्वोधिमभिमम्बोद्धुं । स खलु पुनर्व्वोधिमत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापार-  
 मितायां चरामीति नोपैति । न चरामीति नोपैति । चरामीति  
 न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीति नोपैति ।  
 शारद्वतीपुत्र आह । केन कारणेनायुष्मन् सुभूते बोधिमत्त्वोमहामत्तः  
 प्रज्ञापारमितायां चरंश्चरामीति नोपैति न चरामीति नोपैति ।  
 चरामि च न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीत्येव-  
 मपि नोपैति । सुभूतिराह । तथाह्यायुष्मञ्छारद्वतीपुत्र प्रज्ञापार-  
 मितायां स्वभावो नोपलभ्यते । तत्कस्यहेतोस्तथाह्यभावस्वभावाप्रज्ञा-  
 पारमिता । अनेनायुष्मञ्छारद्वतीपुत्र पर्यायेण बोधिमत्त्वोमहामत्तः  
 प्रज्ञापारमितायां चरामीति नोपैति । न चरामीति नोपैति ।

चरामि च न चरामीति नोपैति । नैव चरामि च न चरामीत्येव-  
मपि नोपैति । तत्कथं ऐतोस्तथाहि तेन सर्व्वधर्मा अभावस्वभावा  
इत्यनुगता अनुपात्ताः । स चेदेवं प्रज्ञापारमितायां चरतो  
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चित्तं नावलीयते । न संलीयते नोत्पद्यति  
न संक्षयति । न संज्ञासमापद्यते । वेदितव्यमायुष्मञ्चारदतीपुत्रा-  
सन्नीभवत्ययं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञताया इति ।

मापि खलु सर्वाकारज्ञता अद्वया अद्वैधीकारा सर्व्वधर्माभाव-  
स्वभावतासुपादाय । अयं सर्व्वधर्मानुत्पादोनाम समाधिर्व्वोधि-  
सत्त्वानां महासत्त्वानां दिपुत्राः पुरस्कृतोऽप्रमाणनियतः असंख्यः  
सर्व्वथादक्षप्रत्येकबुद्धैः । अनेन समाधिनाविहरन् बोधिसत्त्वो महा-  
सत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बोध्यते ।

आह । किं पुनरायुष्मन् सुभुते अनेनैव समाधिना विहरन्  
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
अथान्यैरपि समाधिभिः । सुभूतिराह अन्यैरप्यायुष्मञ्चारदतीपुत्र  
समाधिभिर्व्विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-  
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । आह कतमैः पुनरायुष्मन् सुभुतेऽन्यैः  
समाधिभिर्व्विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-  
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । सुभूतिराह । अस्ति शूरङ्गमोनाम समाधि-  
र्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-  
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सिंहविकीर्णितोनाम समाधिर्येन  
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-  
मभिसम्बुध्यते । अस्ति सुचन्द्रोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्



प्रवेशोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति अधिवचन संप्रवेशो-  
 नास समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनु-  
 त्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति दिग्विलोकितोनाम समा-  
 धिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-  
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्वाधारमुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना  
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बु-  
 ध्यते । अत्यसंप्रोषोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-  
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति  
 सर्वधर्मसमवसरणमुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-  
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्या-  
 वाशस्फुरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वज्रमण्डलोनाम  
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां  
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति ध्वजायकेयूरोनाम समाधिर्येन  
 समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-  
 सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्तीन्द्रकेतुनां समाधिर्येन समाधिना  
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-  
 सम्बुध्यते । अस्ति ओतोऽनुगतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्  
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
 अस्ति \*सिंहविप्रीडितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-

मत्त्वोमहामत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्प्रमोधिमभिमनुष्यते । अ  
 न्यत्त्वोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिमतोमहाम  
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्प्रमोधिमभिमनुष्यते । अस्ति वैरोदतो  
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिमतोमहामत्त्वः क्षिप्रमनुत्त  
 रमस्यक्प्रमोधिमभिमनुष्यते । अत्यनेपोनाम समाधिर्येन समाधि  
 विहरन् बोधिमतोमहामत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्प्रमोधिमा  
 भिमनुष्यते । अत्यनिकेतन्यितोनाम समाधिर्येन समाधिना वि  
 हरन् बोधिमतोमहामत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्प्रमोधिमभिमनुष्यते  
 अथ निर्व्यक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिमतो  
 महामत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्प्रमोधिमभिमनुष्यते । अस्ति विप  
 प्रमोधिनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिमतोमहाम  
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्प्रमोधिमभिमनुष्यते । अथ विप



बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
अस्ति ज्ञानकेतुर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति वज्रोपमोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-  
सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति  
चित्तस्थितिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समन्तालोकोनाम  
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां  
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सुप्रतिष्ठितोनाम समाधिर्येन  
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-  
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति रत्नकोटिर्नाम समाधिर्येन समा-  
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-  
मभिसम्बुध्यते ।

अस्ति वरधर्ममुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
अस्ति मन्त्रधर्मममतानाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
अस्ति रतिजहोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति  
धर्मोद्गतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विकिरणोनाम  
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां





बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
अस्ति ज्ञानकेतुर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति वज्रोपमोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-  
सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति  
चित्तस्थितिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समन्तालोकोनाम  
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां  
सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सुप्रतिष्ठितोनाम समाधिर्येन  
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-  
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति रत्नकोटिर्नाम समाधिर्येन समा-  
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-  
मभिसम्बुध्यते ।

अस्ति वरधर्मसुद्रोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
अस्ति मन्त्रधर्मममतानाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
अस्ति रतिजहोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति  
धर्मोद्गतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विकिरणोनाम  
समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां

सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वधर्मपदप्रभेदोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समाचारावकारोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्य चरागतोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्यावरणक्षेदोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्य विकारोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्य प्रकारोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति नामनियतप्रवेशोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्य निकेतचारौनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति तिमिरापगतोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति चारित्रवतीनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्य चलोनाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति विषयतीर्णोनाम समा-

न समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां  
सम्यक्सम्वोधिं अभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्व्वगुणसङ्ख्योनां समाधिर्धेन  
धिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिं  
अभिसम्बुध्यते ।

अस्ति स्थितनिश्चितोनां समाधिर्धेन समाधिना विहरन्  
सत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिं अभिसम्बुध्यते ।

शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधि-  
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिं अभिसम्बुध्यते । अस्ति

ज्जवतीनां समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः  
मनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिं अभिसम्बुध्यते । अत्यन्तप्रभोनां

धिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां  
सम्यक्सम्वोधिं अभिसम्बुध्यते । अत्यसमसमोनां समाधिर्धेन समा-

विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिं  
अभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्व्वधर्मातिक्रमणोनां समाधिर्धेन समाधिना

न् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिं अभिसम्बु-  
अस्ति परिच्छेदकरोनां समाधिर्धेन समाधिना विहरन्

सत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिं अभिसम्बुध्यते ।

अस्ति विमतिविकरोनां समाधिर्धेन समाधिना विहरन्  
सत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिं अभिसम्बुध्यते ।

निरधिष्ठानोनां समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधि-  
महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्वोधिं अभिसम्बुध्यते । अत्येक-  
नां समाधिर्धेन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः

क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्याकारोऽभिनिर्हारो-  
नानसमाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्र-  
मनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्येकाकारोनाम समाधिर्येन  
समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्-  
सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्याकारानवकारोनाम समाधिर्येन समा-  
धिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधि-  
मभिसम्बुध्यते ।

अस्ति नैवेधिकसर्वभवतलापगतोनाम समाधिर्येन समाधिना  
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-  
सम्बुध्यते । अस्ति सर्वसङ्केतव्रुतप्रवेशोनाम समाधिर्येन समाधिना  
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-  
सम्बुध्यते । अस्ति गिरिघोषाचरविमुक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना  
विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-  
सम्बुध्यते । अस्ति ज्वलनोल्कोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
अस्ति लक्षणपरिशोधनोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्त्यनाविलचान्तिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
अस्ति सर्वाकारवरोपेतनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
अस्ति सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्

वोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
 अस्त्यक्षयकरण्डोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-  
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति  
 धारणीमतिर्नाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो-  
 महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सम्यक्-  
 त्वमिथ्यात्वसर्वसंग्रहणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-  
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति सर्वरोधनिरोधसंप्रशमनोनाम समाधिर्येन समाधिना  
 विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभि-  
 सम्बुध्यते । अस्त्यनुरोधाप्रतिरोधोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन्  
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।  
 अस्ति विमलप्रभासोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-  
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्ति शारवतीनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-  
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति  
 परिपूर्णचन्द्रविमलोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधि-  
 सत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति  
 विद्युत्प्रभोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
 क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति महाव्यूहोनाम  
 समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां  
 सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति सर्वलोकप्रभाकरोनाम समाधि-  
 र्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां

सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति समाधिसमतानाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते ।

अस्त्वरजोविरजोर्नययुक्तोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्वरणसमवसरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्वरणसरणसर्व्वसमवसरणोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्यनिलम्भनिकेतनिरतोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति तथता स्थितनिश्चितोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति कायकलिसंप्रमथनोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति वारकलिविध्वंसनगगणकल्पोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्त्याकाशाऽमङ्गविमुक्तिनिरूपधिगोनाम समाधिर्येन समाधिना विहरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यते । अस्ति दमे आयुष्मङ्कारद्वतीपुत्रसमाधयो बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां येः समाधिभिर्विहरन्तो बोधिसत्त्वामहासत्त्वाः क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

अथ बुद्धानुभावेनायुष्मान् सुभूतिः पुनरप्येवमाह । व्याकृतो-  
 वतारमायुष्माञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वस्तैः पौर्व्वकैरुपागतै-  
 रर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैरनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । येऽपि तत्र तर्हि  
 दशषु दिक्षु गङ्गानदीवालुकोपसेषु लोकधातुषु तथागताः सम्यक्-  
 सम्बुद्धास्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते यापयन्ति । तेऽपि तथागताः सम्यक्सम्बु-  
 द्धास्तं बोधिसत्त्वं व्याकुर्व्वन्ति य एभिः समाधिभिर्व्विहरति । समाधि-  
 मपि न समनुपश्यति । नापि तेन समाधिनामयते । अहं समा-  
 हित इति अहं समापत्य इत्यहं समापद्य इत्यहं समापन्नवानिति ।  
 सर्व्वत्र ते तस्य बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य विकल्पा न संविद्यन्ते न  
 प्रवर्त्तन्ते ।

आह । किं पुनरायुष्मन् सुभूतेऽत्र समाधिषु स्थितौ  
 बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो व्याक्रियते तथागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैः ।  
 सुभूतिराह । नोहीदमायुष्माञ्छारदतीपुत्र, तत्कस्य हेतोर्नष्टायु-  
 ष्माञ्छारदतीपुत्राऽन्याप्रज्ञापारमिताऽन्यः समाधिरन्यो बोधिसत्त्वः ।  
 प्रज्ञापारमितैव समाधिगमाधिरेव बोधिसत्त्वः, बोधिसत्त्व एव  
 समाधिः । आह आयुष्मन् सुभूते नान्यः समाधिरन्यो बोधिसत्त्वो  
 नान्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः समाधिः । समाधिरेव बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्व  
 एव समाधिः सर्व्वधर्ममगतामुपादाय । तत् किं पुनः शक्यं समाधिं  
 दर्शयितुं । सुभूतिराह । नोहीदमायुष्माञ्छारदतीपुत्र । आह किं  
 पुनरायुष्मन् सुभूते सम्यक्सम्बुद्धस्य समाधिं संजानाति । सुभूतिराह ।  
 न संजानात्यायुष्माञ्छारदतीपुत्र । आह । तत्कस्य न संजानाति ।  
 सुभूतिराह । सत्यं न संजानाति । आह । इहादायुष्मन् सुभूते

न विजानाति न संजानाति । सुभूतिराह । अविद्यमानत्वान्तस्य समाधेस्तस्य बोधिसत्त्वस्य । न विजानाति न संजानाति ।

अथ भगवानायुष्मते सुभूतये साधुकारमदात् । साधु साधु सुभूते । सुभाषितैषा वाक् । यथापि ते मया विहारिणां श्रावका-  
नामश्रुतायां निर्दिष्टस्यायमुपदेशः । एवञ्च बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन प्रज्ञापारमितायां शिचित्वं । ध्यानपारमितायां शिचित्वं । वीर्य-  
पारमितायां शिचित्वं । चान्तिपारमितायां शिचित्वं । शील-  
पारमितायां शिचित्वं । दानपारमितायां शिचित्वं । स्रुत्युप-  
स्थानेषु शिचित्वं । सम्यक्प्रहाणेषु शिचित्वं । ऋद्धिपादेषु शिचि-  
त्वं । इन्द्रियेषु शिचित्वं । बलेषु शिचित्वं । बोध्यङ्गेषु शिचि-  
त्वं । आर्याष्टाङ्गमार्गे शिचित्वं । आर्य्यसत्येषु शिचित्वं । ध्यानेषु  
शिचित्वं । अप्रमाणेषु शिचित्वं । आरूप्यसमापत्तिषु शिचित्वं ।  
विमोक्षेषु शिचित्वं । अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु शिचित्वं ।  
शून्यता निमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखेषु शिचित्वं । अभिज्ञासु  
शिचित्वं । समाधिषु शिचित्वं । धारणीमुखेषु शिचित्वं ।  
तथागतपत्रेषु शिचित्वं । वैशारद्येषु शिचित्वं । प्रतिमस्वित्तु  
शिचित्वं । महामैत्र्यां शिचित्वं । महाकरुणायां शिचित्वं ।  
आवेष्टिकबुद्धधर्मेषु शिचित्वं ।

अथायुष्माञ्छारदतीपुत्रो भगवन्तमेतदवोचत् । एवं शिष्यमात्रो  
भगवन् बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचित्तेऽनुपलम्भ-  
योगेन । ध्यानपारमितायां शिचित्तेऽनुपलम्भयोगेन । वीर्यपार-  
मितायां शिचित्तेऽनुपलम्भयोगेन । चान्तिपारमितायां शिचित्तेऽनुप-



लभयोगेन । शीलपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । दानपार-  
मितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । मृत्युपस्थानेषु शिचतेऽनुपलभ-  
योगेन । सम्यक्प्रहाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । च्छट्पिपादेषु  
शिचतेऽनुपलभयोगेन । इन्द्रियेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । वलेषु  
शिचतेऽनुपलभयोगेन । बोध्यज्ञेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्या-  
ष्टाङ्गमार्गे शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्यमत्येषु शिचतेऽनुपलभ-  
योगेन । ध्यानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अप्रमाणेषु शिचतेऽनुप-  
लभयोगेन । आरूप्यसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अनुप-  
विहारसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । शून्यतानिमित्ताप्रणि-  
हितविमोक्षमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अभिज्ञासु शिचतेऽनुप-  
लभयोगेन । धारणीमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । तथागतवलेषु  
शिचतेऽनुपलभयोगेन । वैशारद्येषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । प्रति-  
सम्बित्सु शिचतेऽनुपलभयोगेन । महामैत्र्यां शिचतेऽनुपलभयोगेन ।  
महाकरुणायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । आवेणिकबुद्धधर्मेषु शिचते-  
ऽनुपलभयोगेन ।

भगवानाह । एवं शिचमाणः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त-  
प्रज्ञापारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । वीर्यपारमितायां शिच-  
तेऽनुपलभयोगेन । चान्तिपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन ।  
शीलपारमितायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । दानपारमितायां  
शिचतेऽनुपलभयोगेन । मृत्युपस्थानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।  
सम्यक्प्रहाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । च्छट्पिपादेषु शिचतेऽनुप-  
लभयोगेन । इन्द्रियेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । वलेषु शिचतेऽनुप-

लभयोगेन । बोध्यङ्गेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्याष्टाङ्गमार्गे  
शिचतेऽनुपलभयोगेन । आर्यसत्येषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।  
धानेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । अप्रमाणेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।  
आरूप्यसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । विमोक्षेषु शिचतेऽनुप-  
लभयोगेन । अनुपूर्वविहारसमापत्तिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।  
शून्यतानिनिताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।  
अभिज्ञासु शिचतेऽनुपलभयोगेन । समाधिषु शिचतेऽनुपलभयोगेन ।  
धारणीमुखेषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । तथागतवत्तेषु शिचतेऽनुप-  
लभयोगेन । वैशारद्येषु शिचतेऽनुपलभयोगेन । प्रतिस्मिन्नु  
शिचतेऽनुपलभयोगेन । महामैत्र्यां शिचतेऽनुपलभयोगेन । महा-  
करुणायां शिचतेऽनुपलभयोगेन । आवेणिकबुद्धधर्मेषु शिचतेऽनुप-  
लभयोगेन ।

शारदतीपुत्र आह । किमिति भगवन्नोपलभते । भगवानाह ।  
आत्मानं शारदतीपुत्र नोपलभते । जीवं नोपलभते । जन्तुं नोप-  
लभते । पोषं नोपलभते । पुरुषं नोपलभते । पुङ्गलं नोपलभते ।  
मनुजं नोपलभते । मानवं नोपलभते । कारकं नोपलभते । जानकं  
नोपलभते । पशुकं नोपलभते । अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

रूपं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदनां नोपलभते-  
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । संज्ञां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-  
दाय । संस्कारान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विज्ञानं  
नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । एतुर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धि-  
तामुपादाय । श्रोत्रं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । घ्राणं

नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जिज्ञां नोपलभतेऽत्यन्त-  
 विशुद्धितामुपादाय । कायं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।  
 नो नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रूपं नोपलभतेऽत्यन्त-  
 विशुद्धितामुपादाय । शब्दं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।  
 न्वं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रसं नोपलभतेऽत्यन्त-  
 विशुद्धितामुपादाय । स्पर्शं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।  
 र्मान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

चक्षुर्धातुं रूपधातुं चक्षुर्विज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-  
 मुपादाय । श्रोत्रधातुं शब्दधातुं श्रोत्रविज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्त-  
 विशुद्धितामुपादाय । घ्राणधातुं गन्धधातुं घ्राणविज्ञानधातुं  
 नोपलभते । जिह्वाधातुं रसधातुं जिह्वाविज्ञानधातुं नोपलभते-  
 त्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कायधातुं स्पर्शधातुं कायविज्ञानधातुं  
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मनोधातुं धर्मधातुं मनो-  
 विज्ञानधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पृथिवीधातुं  
 भूधातुं तेजोधातुं वायुधातुमाकाशधातुं विज्ञानधातुं नोपलभते-  
 त्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अविद्यां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । संस्कारान्नोप-  
 लभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विज्ञानं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धि-  
 तामुपादाय । नामरूपं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।  
 तदायतनं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्पर्शं नोपलभते-  
 त्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदनां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-  
 मुपादाय । तृष्णां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । उपादानं

नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । भवं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जातिः नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जरामरणं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दुःखं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

समुदयं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । निरोधं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मार्गं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कायधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । रूपधातुमाक्षयधातुं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दानपारमितां शीलपारमितां चान्तिपारमितां वीर्यपारमितां ध्यानपारमितां प्रज्ञापारमितां नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

स्मृत्युपभ्रानानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सम्यक्प्रहाणानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । ऋद्धिपादान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । इन्द्रियाणि वलानि द्यौधङ्गानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्याष्टाङ्गमार्गं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्यैक्यानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । ध्यानानि चाप्रमाणानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आरूप्यसमापत्तीर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विमोचान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तीर्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभिष्टानोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । समाधौन्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । धारणीमुखानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धिता-

मुपादाय । तथागतबलानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।  
 शारद्यानि नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतिसमिदा  
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । महामैत्रीं नोपलभतेऽत्यन्त-  
 विशुद्धितामुपादाय । महाकरुणं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-  
 दाय । आवेणिकबुद्धधर्मान्नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सोत-  
 आपत्तिफलं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्रक्तागामिफलं  
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिफलं नोपलभते-  
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हत्त्वं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-  
 दाय । प्रत्येकबुद्धत्वं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । बोधिभक्तं  
 नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । बोधिं नोपलभतेऽत्यन्त-  
 विशुद्धितामुपादाय । बुद्धं नोपलभतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

आह । किमिति भगवन् विशुद्धिता । भगवानाह । अ-  
 नादः । अनिरोधः । असंक्लेशः । अव्यवदानमप्रादुर्भावोऽनुपपन्नो-  
 त्पत्तिभिसंस्कारः सर्वधर्माणामेवामाविशुद्धिरित्युच्यते । एवं वि-  
 शुद्धतापुत्र बोधिमतोमहामत्तो न कचिद्दुर्गं शिञ्चते । तत्त्व-  
 ततोर्नते शारदतीपुत्रधर्मास्तयामविद्यन्ते यया बालपुत्रजा अभि-  
 विद्यताः ।

आह । कथं भगवन्नेते धर्माः संविद्यन्ते । भगवानाह । यथा न-  
 विद्यन्ते तथा विद्यन्ते । एव समिद्यमाना तेनोच्यते अविद्येति ।

आह । कथम् । यस्मै भगवन्सर्वविद्यमाना उच्यते विविदि-  
 त्वात्तत्त्वतः । कथं न संविद्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । संविद्यन्ते क-  
 थम् । अनादः । अनिरोधः । असंक्लेशः । अव्यवदानमप्रादुर्भावोऽनुपपन्नो-  
 त्पत्तिभिसंस्कारः सर्वधर्माणामेवामाविशुद्धिरित्युच्यते । एवं वि-  
 शुद्धतापुत्र बोधिमतोमहामत्तो न कचिद्दुर्गं शिञ्चते । तत्त्व-  
 ततोर्नते शारदतीपुत्रधर्मास्तयामविद्यन्ते यया बालपुत्रजा अभि-  
 विद्यताः ।

दाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-  
शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवराश्रयशून्यतामुपा-  
दाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्व-  
धर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-  
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।  
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

वेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते । अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवराश्रयशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

संज्ञा शारदतीपुत्र न संविद्यतेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । बहिर्द्धा-  
शून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यता-  
मुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-  
शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपा-  
दाय । अनवराश्रयशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्य-  
तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।



दाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
शून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवराशून्य  
दाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।  
धर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ  
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपा  
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

वेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते । अध्यात्मशून्यतामुपा  
वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपा  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्त  
मुपादाय । अनवराशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपा  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचण  
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपा  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

संज्ञा शारदतीपुत्र न संविद्यतेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । व  
शून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता  
मुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्य  
दाय । अनवराशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपा  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलच  
तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपा  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।



संज्ञायाः शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय  
 बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता  
 शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामु  
 दाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय ।  
 राशिशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्य  
 तामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय  
 अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य  
 तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

विज्ञानं शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय  
 बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता  
 शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
 संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता  
 मुपादाय । अनवराशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्य  
 तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
 स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुः शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
 \*एवं ओत्रं घ्राणं जिह्वा काय मनो न संविद्यते अध्यात्मशून्यता  
 मुपादाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपा-

\* आदर्शपुस्तके यथा दृष्टं तथा लिखितं । वस्तुतः ओत्रघ्राणादीन्  
 प्रत्येकमध्यात्मशून्यतामुपादायेत्यादि लिखितमुचितं प्रतिभाति पूर्वा-  
 परयोक्तयैव लिखनादिति ।

दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-  
शून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-  
मुपादाय ।

रूपं शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । एवं  
शब्दोगन्धोरसः स्पर्शाधर्मा न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुर्विज्ञानं शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
एवं श्रौत्रविज्ञानं प्राणविज्ञानं जिज्ञाविज्ञानं कायविज्ञानं मनो-  
विज्ञानं न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय ।  
अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महा-  
शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय ।  
असंकृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-

संस्काराः शारदतीपुत्र न संविद्यन्तेऽध्यात्मशून्यतामुपादाय  
 बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता  
 शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपा-  
 दाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अम-  
 रागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यता-  
 मुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय ।  
 अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्य-  
 तामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

विज्ञानं शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
 बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
 शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
 संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
 मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्य-  
 तामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
 स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुः शारदतीपुत्र न संविद्यते अध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
 श्रवणं श्रोत्रं ध्यायं त्रिषु काय मनो न संविद्यते अध्यात्मशून्यता-  
 मुपादाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपा-

\* शारदतीपुत्रः यथा दृष्टं तथा विवर्तितं । यस्मिन् शीघ्रप्राप्तौ  
 प्रत्यक्षमभ्यासस्यैव शून्यतायाः शक्तिरिति सूचितं । अतएव शून्यता  
 न संविद्यते इति सूचितं ।

दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-  
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
स्वल्पशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-  
मुपादाय ।

रूपं शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । एवं  
शब्दोगन्धोरमः स्पर्शधर्मो न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वल्पशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चक्षुर्विज्ञानं शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
एवं श्रौतविज्ञानं घ्राणविज्ञानं जिह्वाविज्ञानं कायविज्ञानं मनो-  
विज्ञानं न संविद्यते ऽध्याशून्यतामुपादाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।  
अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महा-  
शून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-

मुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।  
सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-  
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।  
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

चतुः संस्पर्शः शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-  
दाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय ।  
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-  
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-  
मुपादाय ।

एवं शारदतीपुत्र ओत्रसंस्पर्शोत्राणसंस्पर्शोजिक्कासंस्पर्शः काय-  
संस्पर्शः मनः संस्पर्शो न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वा-  
शून्यतामुपादायः । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यता-  
मुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।  
सर्वधर्मशून्यतामुपादायः । खलचणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भ-  
शून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।  
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

प्राणमंथप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्म-  
शून्यतामुपादाय । वरिद्धांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवरिद्धांशून्यता-  
मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-  
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

श्रीपञ्चमस्कन्धप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यता-  
मुपादाय । वरिद्धांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवरिद्धांशून्यतामुपा-  
दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-  
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-  
मुपादाय ।

प्राणमंथप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यता-  
मुपादाय । वरिद्धांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवरिद्धांशून्यतामुपा-  
दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-  
शून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृति-

शून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

जिह्वाभ्यस्यर्गप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽधात्म-  
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वी-  
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपा-  
दाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृत-  
शून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यता-  
मुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-  
मुपादाय ।

कायभ्यस्यर्गप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽधात्मशून्यता-  
मुपादाय । बहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतामुपा-  
दाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थ-  
शून्यतामुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपा-  
दाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षण-  
शून्यतामुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपा-  
दाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

कायभ्यस्यर्गप्रत्ययवेदना शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽधात्म-  
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्वीशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वी-

शून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यता-  
मुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृत-  
शून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपा-  
दाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्व-  
धर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-  
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।  
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

पृथिवीधातुः शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलक्षणशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अन्धातुः शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलवणशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।





सुपादाय । अनुपलभशून्यतासुपादाय । अभावशून्यतासुपादाय ।

स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

विज्ञानधातुः गारदन्तीषु न संविद्यते ऽथात्मशून्यतामुपादाय ।

वदिद्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवदिद्वांशून्यतामुपादाय । शून्यता-

शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।

संज्ञातशून्यतामुपादाय । असंज्ञातशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-

मुपादाय । अनवरपशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।

प्रकृतिशून्यतानुपादाय । सर्वधर्मशून्यतानुपादाय । खलचणशून्यता-

मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।

स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

नामरूपं शारदतीपुत्र न संविधते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।

वद्विद्वद्भिशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवद्विद्वद्भिशून्यतामुपादाय । शून्यता-

शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।

संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-

मुपादाय । अनवराग्रहून्यतामुपादाय । अनवकारहून्यतामुपादाय ।

प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । खलवणशून्यता-

मुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।

स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

षडायतनं शारद्वतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।

वह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय । शून्यता-

शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।

संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-







मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

शीलपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-  
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।  
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-  
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-  
मुपादाय ।

चान्तिपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-  
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।  
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-  
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-  
मुपादाय ।

वीर्यपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-  
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।

शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-  
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
खलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-  
मुपादाय ।

ध्यानपारमिता शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-  
दाय । वहिर्द्धांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवहिर्द्धांशून्यतामुपादाय ।  
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-  
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
स्वप्नजणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-  
मुपादाय ।

प्रज्ञापारमिता शारदतीपुत्र न मंविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-  
दाय । वहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामुपादाय ।  
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-  
मुपादाय । संकृतशून्यतामुपादाय । असंकृतशून्यतामुपादाय ।  
अशून्यशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।

अनवकारशून्यतामुपादाय । अक्षरशून्यतामुपादाय । अभाव-  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता-  
मुपादाय ।

स्वल्पप्रमाणानि शारदतौपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-  
दाय । वदित्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवदित्वाशून्यतामुपादाय ।  
शून्यताशून्यतामुपादाय । मर्यादशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-  
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपा-  
दाय । स्वल्पप्रमाणशून्यतामुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय ।  
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव-  
शून्यतामुपादाय ।

स्वल्पप्रमाणानि शारदतौपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-  
दाय । वदित्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवदित्वाशून्यतामुपादाय ।  
शून्यताशून्यतामुपादाय । मर्यादशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-  
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय ।  
स्वल्पप्रमाणशून्यतामुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यता-  
मुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अद्विपादाः शारदतौपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
वदित्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवदित्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-



शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
 संज्ञातशून्यतामुपादाय । अमंज्ञातशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
 मुपादाय । अनवराद्यशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
 प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मेणशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यता-  
 मुपादाय । अनुपलब्धशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
 स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

इन्द्रियाणि शारदतीपुत्र न मंविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
बहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
मंजुतशून्यतामुपादाय । अमंजुतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वच्छशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलब्धशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

आर्यमन्त्रानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय  
वह्निर्हृशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्हृशून्यतामुपादाय । शून्यता  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय  
मंहुतशून्यतामुपादाय । अमंहुतशून्यतामुपादाय । अशून्यशून्यता  
मुपादाय । अनदगशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय  
प्रवृत्तिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वल्पशून्यता  
मुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

ध्यानानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
बहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अप्रमाणानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

आरूप्यमभापत्तयः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपा-  
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय ।  
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यता-  
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकार-  
शून्यतामुपादाय । गृह्णतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपा-

दाय । अन्तर्गतशून्यतामुपादाय । अनन्तशून्यतामुपादाय ।  
अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभाव  
शून्यतामुपादाय ।

अद्वै विमोक्षाः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते इत्यादिशून्यतामु  
दाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपाद  
शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्य  
मुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपाद  
अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनन्तराशून्यतामुपादाय । अनन्त  
शून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपाद  
स्वच्छेदशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यतामुपादाय । अ  
शून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्य  
मुपादाय ।

नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते इत्य  
शून्यतामुपादाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादायः । अध्यात्मबहि  
शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपाद  
परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्य  
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनन्तराशून्यतामुपाद  
अनन्तशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्व  
शून्यतामुपादायः । स्वच्छेदशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्य  
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपाद  
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शारदतीपुत्र न

घन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय । वहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्म-  
वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यता-  
मुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय ।  
असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवराग-  
शून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपा-  
दाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुप-  
लभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपा-  
दाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

अभिज्ञाः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-  
मुपादाय । अनुपलभशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
स्वभावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

समाधयः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
वह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-

मुपादाय । अनुपलभगून्यतामुपादाय । अभावगून्यतामुपादाय ।  
स्वभावगून्यतामुपादाय । अभावस्वभावगून्यतामुपादाय ।

धारणीमुष्पानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मगून्यतामुपा-  
दाय । बहिर्द्वागून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वागून्यतामुपादाय ।  
गून्यतागून्यतामुपादाय । महागून्यतामुपादाय । परमार्थगून्यता-  
मुपादाय । संकृतगून्यतामुपादाय । अमंकृतगून्यतामुपादाय ।  
अत्यन्तगून्यतामुपादाय । अनवरागगून्यतामुपादाय । अनाका-  
गून्यतामुपादाय । प्रकृतिगून्यतामुपादाय । सम्बंधगून्यता-  
मुपादाय । स्वलक्षणगून्यतामुपादाय । अनुपलभगून्यतामुपादाय ।  
अभावगून्यतामुपादाय । स्वभावगून्यतामुपादाय । अभावस्वभा-  
गून्यतामुपादाय ।

तथागतवन्नानि शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मगून्यता-  
मुपादाय । बहिर्द्वागून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वागून्यता-  
मुपादाय । गून्यतागून्यतामुपादाय । महागून्यतामुपादाय । पर-  
मार्थगून्यतामुपादाय । संकृतगून्यतामुपादाय । अमंकृतगून्यता-  
मुपादाय । अत्यन्तगून्यतामुपादाय । अनवरागगून्यतामुपादाय ।  
अनाकागून्यतामुपादाय । प्रकृतिगून्यतामुपादाय । सम्बंध-  
गून्यतामुपादाय । स्वलक्षणगून्यतामुपादाय । अनुपलभगून्यता-  
मुपादाय । अभावगून्यतामुपादाय । स्वभावगून्यतामुपादाय । अभावस्वभा-  
गून्यतामुपादाय ।

अनुपलभगून्यतामुपादाय । अभावगून्यतामुपादाय । स्वभावगून्यतामुपादाय । अभावस्वभा-  
गून्यतामुपादाय ।

मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-  
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-  
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।  
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-  
शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-  
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।  
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

एतत्सः प्रतिसन्धिदः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्मशून्यता-  
मुपादाय । बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता-  
मुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । पर-  
मार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-  
मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।  
अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-  
शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलम्भशून्यता-  
मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।  
अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

नहामैत्री शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
बहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
शून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-

आदाय । अनुपलब्धशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
 नावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।  
 महाकरुणा शारदतीपुत्र न संविद्यते ऽध्यात्मशून्यतामुपादाय ।  
 हृद्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निह्वांशून्यतामुपादाय । शून्यता-  
 न्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय । परमार्थशून्यतामुपादाय ।  
 कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यतामुपादाय । अत्यन्तशून्यता-  
 मुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय । अनवकारशून्यतामुपादाय ।  
 कृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्मशून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यता-  
 मुपादाय । अनुपलब्धशून्यतामुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय ।  
 नावशून्यतामुपादाय । अभावस्वभावशून्यतामुपादाय ।  
 अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः शारदतीपुत्र न संविद्यन्ते ऽध्यात्म-  
 शून्यतामुपादाय । वह्निह्वांशून्यतामुपादाय । अध्यात्मवह्निह्वां-  
 शून्यतामुपादाय । शून्यताशून्यतामुपादाय । महाशून्यतामुपादाय ।  
 परमार्थशून्यतामुपादाय । संस्कृतशून्यतामुपादाय । असंस्कृतशून्यता-  
 मुपादाय । अत्यन्तशून्यतामुपादाय । अनवरागशून्यतामुपादाय ।  
 अनवकारशून्यतामुपादाय । प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वधर्म-  
 शून्यतामुपादाय । स्वलक्षणशून्यतामुपादाय । अनुपलब्धशून्यता-  
 मुपादाय । अभावशून्यतामुपादाय । स्वभावशून्यतामुपादाय ।  
 नावस्वभावशून्यतामुपादाय ।

तत्र बालप्रयग्जना अभिनिवेशेन दृष्टानामभिनिविष्टाः । ते-  
 वचाकलिः । अविद्याऽभिनिविष्टोभयोत्तरयोः सक्ताः । यदुतो-  
 च्छेदशा तयोस्तेन जानन्ति न पश्यन्ति । ये धर्मा न संविद्यन्ते

|                                                                                                                                                                 |     |    |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----|----|
| Itihāsa Pārajāyā, Fasc. 1-7 @ /6/ each                                                                                                                          | ... | 2  | 10 |
| Itihāsa-j Rām, (Text) Part II, Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                                                             | ... | 1  | 14 |
| Itihāsa (English) Part II, Fasc. 1                                                                                                                              | ... | 0  | 12 |
| Śāstra Lakṣaṇam, (Text) Fasc. 1                                                                                                                                 | ... | 1  | 8  |
| Śāstra Saṁhita, Text Vol. I, Fasc. 1-8 Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1 to 20 each                                                                         | ... | 7  | 8  |
| Śāstra, Institution of English, ...                                                                                                                             | ... | 0  | 12 |
| Śāstraśāstraśāstra (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each                                                                                                              | ... | 2  | 4  |
| Śāstra Veda Śāstra, Text: Vols. I, Fasc. 6-10; II, 1-6; III, 1-7; IV, 1-6; V, 1-8, @ /6/ each Fasc.                                                             | ... | 12 | 6  |
| Śāstra Veda Viti, Text: Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                                                                                    | ... | 1  | 8  |
| Śāstra (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each                                                                                                                          | ... | 3  | 4  |
| Śāstra Kṛiṇa Karmudi, Fasc. 1-5                                                                                                                                 | ... | 1  | 14 |
| Śāstra Saṁhita, (Eng.) Fasc. 1 @ /12/                                                                                                                           | ... | 0  | 12 |
| Śāstra Saṁhita, (Text) Fasc. 14-45 @ /6/ each                                                                                                                   | ... | 12 | 0  |
| Śāstra Śāstra, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each                                                                                                                     | ... | 7  | 2  |
| Śāstra Viti (English) Fasc. 1-2 @ /12/                                                                                                                          | ... | 1  | 8  |
| Śāstra Śāstra, (Text) Vol. I, Fasc. 1-3, Vol. II, Fasc. 2-10, Vol. III, Fasc. 1-2, Vol. IV, Fasc. 1, Vol. V, Fasc. 1-5, Part IV, Vol. II, Fasc. 1-12 @ /6/ each | ... | 14 | 4  |
| Śāstraśāstra Saṁhita, Fasc. 1-2                                                                                                                                 | ... | 0  | 12 |
| Śāstraśāstra Saṁhita, Text Fasc. 1-3 @ /6/                                                                                                                      | ... | 1  | 2  |
| Śāstraśāstra Saṁhita, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                                                                               | ... | 2  | 4  |
| Śāstraśāstra, Text and English Fasc. 1-6 @ /12/                                                                                                                 | ... | 4  | 8  |
| Śāstra Śāstra, Fasc. 1                                                                                                                                          | ... | 0  | 6  |
| Śāstra Śāstra, Text Fasc. 1-14 @ /6/ each                                                                                                                       | ... | 6  | 4  |
| Śāstra Kṛiṇa Karmudi, Fasc. 1-6 @ /6/                                                                                                                           | ... | 2  | 4  |
| Śāstra Śāstra, Text Vol. I, Fasc. 2-6; Vol. II, Fasc. 1-7, @ /6/ each                                                                                           | ... | 4  | 8  |
| Śāstra Śāstra, Fasc. 1-5                                                                                                                                        | ... | 1  | 14 |
| Śāstra Śāstra, Text Fasc. 1-2 @ /6/ each                                                                                                                        | ... | 0  | 12 |
| Śāstraśāstra, Text Fasc. 1-7 @ /6/ each                                                                                                                         | ... | 3  | 10 |
| Śāstraśāstra Śāstra Text Fasc. 2-6 @ /6/                                                                                                                        | ... | 1  | 14 |
| Śāstra Śāstra Śāstra, Fasc. 1-6                                                                                                                                 | ... | 2  | 4  |

### Tibetan Series.

|                                                                                        |     |    |   |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-----|----|---|
| ag-Sam Thā Sā, Fasc. 1-4 @ 1/ each                                                     | ... | 4  | 0 |
| her-Phyin, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-3; Vol. III, Fasc. 1-5 @ 1/ each        | ... | 18 | 0 |
| toṅ brjed dṅag khkri Sā (Tib. & Sans.) Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-6 @ 1/ each | ... | 10 | 0 |

### Arabic and Persian Series.

|                                                                                                                                                                               |     |    |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|----|----|
| Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-13 @ /6/ each                                                                                                                       | ... | 4  | 14 |
| Al-Muqaddasi (English) Vol. I, Fasc. 1-3 @ /12/                                                                                                                               | ... | 2  | 4  |
| An-i-Akbari, (Text) Fasc. 1-22 @ 1/ each                                                                                                                                      | ... | 22 | 0  |
| Ditto (English) Vol. I, Fasc. 1-7, Vol. II, Fasc. 1-6, Vol. III, Fasc. 1-5, @ 1/12 each                                                                                       | ... | 29 | 13 |
| Alburn-nāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-37 @ 1/ each                                                                                                                         | ... | 37 | 0  |
| Ditto (English) Vol. I, Fasc. 1-8; Vol. II, Fasc. 1 @ 1/ each                                                                                                                 | ... | 9  | 0  |
| Arabic Bibliography, by Dr. A. Sprenger                                                                                                                                       | ... | 0  | 6  |
| Bāshāh-nāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each                                                                                                                        | ... | 7  | 2  |
| Catalogue of Arabic Books and Manuscripts 1-2                                                                                                                                 | ... | 2  | 0  |
| Catalogue of the Persian Books and Manuscripts in the Library of the Asiatic Society of Bengal. Fasc. 1-3 @ 1/ each                                                           | ... | 3  | 0  |
| Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fasc. 1-21 @ 1/ each                                                                                                      | ... | 21 | 0  |
| Farhang-i-Rashidi, Text, Fasc. 1-14 @ 1/ each                                                                                                                                 | ... | 14 | 0  |
| Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. 1-4 @ /12/ each                                                                                                 | ... | 3  | 0  |
| Futūh-ush-Shām of Wāqidi, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each                                                                                                                         | ... | 3  | 6  |
| Ditto of Azādi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each                                                                                                                                   | ... | 1  | 8  |
| Haft Asmān, History of the Persian Masnawi, (Text) Fasc. 1                                                                                                                    | ... | 0  | 12 |
| History of the Caliphs, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each                                                                                                                       | ... | 4  | 8  |
| Iqbal-nāmah-i-Jahangiri, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each                                                                                                                          | ... | 1  | 2  |
| Iqbal, with Supplement, (Text) 51 Fasc. @ /12/ each                                                                                                                           | ... | 35 | 4  |
| Muqir-ul-Umūrā, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-9; Vol. III, 1-10; Index to Vol. I, Fasc. 10-11; Index to Vol. II, Fasc. 10-12; Index to Vol. III, Fasc. 11-12 @ /6/ each | ... | 13 | 2  |
| Maghazi of Wāqidi, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                                                                                | ... | 1  | 1  |

The other fasciculi of these works are out of stock, and complete copies supplied.



|                                                                        |     |     |
|------------------------------------------------------------------------|-----|-----|
| 1-6 and 8 Indexes; Vol. III, Fasc. 1 @ /12/ each                       | ... | 11  |
| Muntakhabu-l-Lubāb, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each                       | ... | 1   |
| Ma'āsir-i-'Ālamgiri, (Text), Fasc. 1-6 @ /6/ each                      | ... | 0   |
| Nukhbata-i-Fikr, (Text) Fasc. 1                                        | ... | 1   |
| Nizāmi's Khiradnāmah-i-Iskandari, (Text) Fasc. 1-2 @ /12/ each         | ... | 1   |
| Riyāzu-s-Salātin, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                          | ... | 3   |
| Ditto Ditto (English) Fasc. 1-5                                        | ... | 1   |
| Tabaqāt-i-Nāṣiri, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                          | ... | 12  |
| Ditto (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each                                 | ... | 1   |
| Ditto Index                                                            | ... | 2   |
| Tārīkh-i-Firūz Shāhi of Ziyān-d-dīn Barni (Text) Fasc. 1-7 @ /6/ each  | ... | 2   |
| Tārīkh-i-Firūzshāhi, of Shams-i-Sirāj Aif, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each | ... | 2   |
| Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ 1/8/ each                        | ... | 1   |
| Wis o Rāmin, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                               | ... | 6   |
| Zafarnāmāh, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ /6/ each           | ... | 6   |
| Zunuk-i-Jahāngiri (Eng.) Fasc. 1                                       | ... | ... |

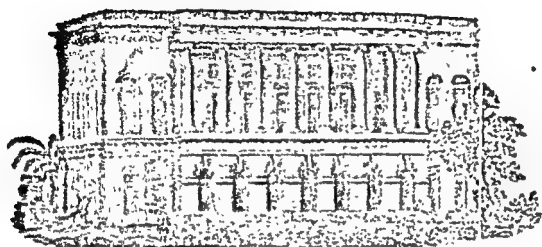
### ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. XIX and XX @ 10/ each ... 20
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /6/ per No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1890 (8), 1891 (7), 1892 (6), 1893 (5), 1894 (6), 1895 (6), 1896 (8), 1897 (7), 1898 (7), 1899 (10), 1900 (11), 1901 (7), 1902 (8), 1903 (8), 1904 (8), 1905 (8), 1906 (8), 1907 (8), 1908 (8), 1909 (8), 1910 (7) & 1911 (7), 1912 (9), 1913 (8), @ 1/8 per No. to Members and @ 2/per No. to Non-Members.
4. N.B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.  
Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1883 ... 8  
A sketch of the Turki language as spoken in Eastern Türkistan, by R. B. Shaw (Extra No., J.A.S.B., 1878) ... 4  
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J.A.S.B., 1868) ... 2  
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J.A.S.B., 1875) ... 4  
5. Anis-ul-Musharrahin ... 3  
6. Catalogue of Fossil Vertebrata ... 3  
7. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ... 3  
8. Ināyah, a Commentary on the Hidāyah, Vols. II and IV, @ 16/ each ... 3  
9. Jawāmla-i-'ilm-i-riyāzī, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ... 4  
10. Khizānat-i-'ilm ... 4  
11. Mahābhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each ... 4  
12. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I-III, with 8 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ... 15  
13. Ebarayn-col-Islām ... 4  
14. Tibetan Dictionary, by Csoma de Körös ... 10  
15. Ditto Grammar ... 8  
16. Kaṣṣarābaddimṛta, Parts I and II @ 1/8/ ... 1  
17. A descriptive catalogue of the paintings, statues, &c., in the rooms of the Asiatic Society of Bengal, by C. R. Wilson ... 1  
18. Memoir on crops illustrating the Ancient Geography of Kashmir, by M. A. Stein, Part I, Extra No. 2 of 1893 ... 4

Notes of Hand-kut Masharrahin, Fasc. 1-23 @ 1/ each ... 6  
 Supplement to the Asiatic Society's Publications, by Dr. R. L. Mitra ... 6  
 N.B.—All Orders, Money Orders, &c., must be made payable to the "Trustees of the Asiatic Society," &c.

BIBLIOTHECA INDICA:  
A  
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE  
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.  
NEW SERIES, No. 1120.



शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।  
ŚATASĀHASRIKĀ-PRAJÑA-PARAMITĀ

A  
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE  
OF  
BUDDHA WITH HIS DISCIPLES  
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY  
PRATĀPACANDRA GHOṢA.

PART I. FAS. 10.

CALCUTTA:  
PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,  
AND PUBLISHED BY THE  
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET,  
.1906.

निविष्टाः । वैशारद्येष्वभिनिविष्टाः । प्रतिसम्बित्तुभिनिविष्टाः ।  
महामैत्र्यामभिनिविष्टाः । महाकरुणायामभिनिविष्टाः । आवेष्टिक-  
बुद्धधर्मेष्वभिनिविष्टाः ।

तेऽभिनिविष्टा एवं सन्तः अविद्यमानान् धर्मान् कल्पायन्ति ।  
ते न जानन्ति न पश्यन्ति । किं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

रूपं न जानन्ति न पश्यन्ति । वेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
संज्ञां न जानन्ति न पश्यन्ति । संस्कारान्नजानन्ति न पश्यन्ति ।  
विज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । चतुर्नजानन्ति न पश्यन्ति ।  
ओत्रं न जानन्ति न पश्यन्ति । घ्राणं न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
जिह्वां न जानन्ति न पश्यन्ति । कायं न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
मनो न जानन्ति न पश्यन्ति ।

रूपं न जानन्ति न पश्यन्ति । शब्दं न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
गन्धं न जानन्ति न पश्यन्ति । रसं न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
स्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । धर्मान्नजानन्ति न पश्यन्ति ।

चतुर्विज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । ओत्रविज्ञानं न जानन्ति  
न पश्यन्ति । घ्राणविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वाविज्ञानं  
न जानन्ति न पश्यन्ति । कायविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
मनोविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

चतुः संस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । ओत्रसंस्पर्शं न जानन्ति  
न पश्यन्ति । घ्राणसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वासंस्पर्शं न  
जानन्ति न पश्यन्ति । कायसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
मनःसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रसंस्पर्श-  
प्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न  
जानन्ति न पश्यन्ति । शिङ्घासंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न  
पश्यन्ति । वायुसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । मनः-  
संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

दानपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । शीघ्रपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । क्षान्तिपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । वीर्यपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । ध्यानपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । प्रज्ञापारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

अथात्मशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । चरित्वाशून्यतां न  
जानन्ति न पश्यन्ति । अथात्माचरित्वाशून्यतां न जानन्ति न  
पश्यन्ति । शून्यताशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । गदाशून्यतां  
न जानन्ति न पश्यन्ति । परमार्थशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
संज्ञकशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । ज्ञातृशून्यतां न  
जानन्ति न पश्यन्ति । ज्ञेयशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
अग्निराशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । अक्षराशून्यतां न  
जानन्ति न पश्यन्ति । प्रतीकाशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
स्वर्गाशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । इन्द्रियाशून्यतां न  
जानन्ति न पश्यन्ति । अहङ्कारशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।  
असाक्षाशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । कर्मशून्यतां न जानन्ति  
न पश्यन्ति । अनादिशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

[illegible]

जानन्ति न पश्यन्ति । ऋद्धिपादान् न जानन्ति न पश्यन्ति । पञ्चेन्द्रियाणि न जानन्ति न पश्यन्ति । पञ्चवल्लानि न जानन्ति न पश्यन्ति । सप्तबोधज्ञानि न जानन्ति न पश्यन्ति । आर्याष्टाङ्गमार्गं न जानन्ति न पश्यन्ति । आर्य्यसत्यानि न जानन्ति न पश्यन्ति । ध्यानानि न जानन्ति न पश्यन्ति । अप्रमाणाणि न जानन्ति न पश्यन्ति । आरूढ्यसमापत्तीर्न जानन्ति न पश्यन्ति । अष्टौविमोचान्न जानन्ति न पश्यन्ति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तीर्न जानन्ति न पश्यन्ति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखाणि न जानन्ति न पश्यन्ति । अभिज्ञा न जानन्ति न पश्यन्ति । सत्त्वधौन्न जानन्ति न पश्यन्ति । धारणीमुखानि न जानन्ति न पश्यन्ति । तथागतवल्लानि न जानन्ति न पश्यन्ति । चत्वारिवैशारद्यानि न जानन्ति न पश्यन्ति । चतस्रः प्रतिसम्बिद्धौ न जानन्ति न पश्यन्ति । महामैत्री न जानन्ति न पश्यन्ति । महाकरुणां न जानन्ति न पश्यन्ति । अष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मान्न जानन्ति न पश्यन्ति ।

ते वाला इति संख्यां गच्छन्ति । ते न निर्यान्ति । कुतो निर्यान्ति । कामधातोर्न निर्यान्ति । रूपधातोर्न निर्यान्ति । आरूपधातोर्न निर्यान्ति । यावकधातोर्न निर्यान्ति । प्रत्येकबुद्धभूमे निर्यान्ति ।

ते न अदधति । किमिति न अदधति । रूपं रूपेण शून्यमिति न अदधति । वेदनावेदनया शून्येति न अदधति । संज्ञा संज्ञया शून्येति न अदधति । संस्काराः संस्कारैः शून्या इति न अदधति । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यमिति न अदधति ।

चक्षुश्चक्षुषा शून्यमिति न अद्धति । एवं श्रोत्रेण शून्यमिति न अद्धति । घ्राणं घ्राणेन शून्यमिति न अद्धति । जिह्वा-  
जिह्वया शून्येति न अद्धति । कायः कायेन शून्य इति न  
अद्धति । मनो मनसा शून्यमिति न अद्धति । रूपं रूपेण  
शून्यमिति न अद्धति । शब्दः शब्देन शून्य इति न अद्धति ।  
गन्धो गन्धेन शून्य इति न अद्धति । रसो रसेन शून्य इति न  
अद्धति । स्पर्शः स्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । धर्माः धर्मैः  
शून्या इति न अद्धति । चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानेन शून्यमिति  
न अद्धति । श्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति ।  
घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । जिह्वाविज्ञानं  
जिह्वाविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । कायविज्ञानं काय-  
विज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन  
शून्यमिति न अद्धति ।

चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुःसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । श्रोत्रसंस्पर्शः  
श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । घ्राणसंस्पर्शो घ्राणसंस्पर्शेन  
शून्य इति न अद्धति । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्य इति  
न अद्धति । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति ।  
मनःसंस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या इति न  
अद्धति । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति  
न अद्धति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया  
शून्येति न अद्धति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-

वेदनया शून्येति न अद्धति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्श  
प्रत्ययवेदनया शून्येति न अद्धति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना मनः  
संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति न अद्धति ।

दानपारमिता दानपारमिताया शून्येति न अद्धति । शील  
पारमिता शीलपारमिताया शून्येति न अद्धति । चान्तिपार  
मिता चान्तिपारमिताया शून्येति न अद्धति । वीर्यपारमिता  
वीर्यपारमिताया शून्येति न अद्धति । ध्यानपारमिता ध्यान  
पारमिताया शून्या इति न अद्धति । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञा  
पारमिताया शून्येति न अद्धति ।

अध्यात्मशून्यता अध्यात्मशून्यतया शून्येति न अद्धति । बहिर्द्वार  
शून्यता बहिर्द्वारशून्यतया शून्येति न अद्धति । अध्यात्मबहिर्द्वार  
शून्यता अध्यात्मबहिर्द्वारशून्यतया शून्येति न अद्धति । शून्यता  
शून्यता शून्यताशून्यतया शून्येति न अद्धति । महाशून्यता महा  
शून्यतया शून्येति न अद्धति । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया  
शून्येति न अद्धति । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्येति न  
अद्धति । असंस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्यतया शून्येति न अद्धति ।  
अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्येति न अद्धति । अनवकाश  
शून्यता अनवकाशशून्यतया शून्येति न अद्धति । अनवकाशशून्यतया  
अनवकाशशून्यतया शून्येति न अद्धति । प्रकृतिशून्यता प्रकृति  
शून्यतया शून्येति न अद्धति । मध्यधर्मशून्यता मध्यधर्मशून्यतया  
शून्येति न अद्धति । अमयशून्यता अमयशून्यतया शून्येति न  
अद्धति । अमयशून्यता अमयशून्यतया शून्येति न

अदधति । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्येति न अदधति ।  
स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्येति न अदधति । अभाव-  
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यतया शून्येति न अदधति ।

चत्वारि कृत्युपस्थानानि कृत्युपस्थानैः शून्यानीति न  
अदधति । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि सम्यक्प्रहाणानैः शून्यानीति  
न अदधति । ऋद्धिपादाः ऋद्धिपादैः शून्या इति न अदधति ।  
इन्द्रियाणीन्द्रियैः शून्यानीति न अदधति । वस्तानिवस्तैः  
शून्यानीति न अदधति । बोध्यङ्गानि बोध्यङ्गैः शून्यानीति  
न अदधति । आर्याष्टाङ्गमार्गं आर्याष्टाङ्गमार्गेण शून्य इति  
न अदधति । आर्यसत्यान्यार्यसत्यैः शून्यानीति न अदधति ।  
ध्यानानि ध्यानैः शून्यानीति न अदधति । अप्रमाणान्यप्रमाणै  
शून्यानीति न अदधति । आरूप्यसमापत्तय आरूप्यसमा-  
पत्तिभिः शून्या इति न अदधति । अष्टौ विमोचाः विमोचैः  
शून्या इति न अदधति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नवानु-  
पूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्या इति न अदधति । शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोच-  
मुखैः शून्यानीति न अदधति । अभिज्ञा अभिज्ञाभिः शून्या इति  
न अदधति । समाधयः समाधिभिः शून्या इति न अदधति ।  
धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यानीति न अदधति । तथागत-  
वस्तानि तथागतवस्तैः शून्यानीति न अदधति । वैशारद्यानि  
वैशारद्यैः शून्यानीति न अदधति । प्रतिसम्बिद्ः प्रतिसम्बिद्धिः  
शून्या इति न अदधति । महामैत्री महामैत्र्या शून्येति न



अद्धति । महाकरुणा महाकरुणया शून्येति न अद्धति ।  
 आवेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्या इति न अद्धति ।

ओत आपत्तिफलं ओत आपत्तिफलेन शून्यमिति न अद्धति ।  
 स्रक्दागामिफलं स्रक्दागामिफलेन शून्यमिति न अद्धति ।  
 अनागामिकफलमनागामिकफलेन शून्यमिति न अद्धति ।  
 अर्हत्त्वमर्हत्त्वेन शून्यमिति न अद्धति । प्रत्येकबोधिः प्रत्येकबोध्य  
 शून्येति न अद्धति । मार्गाकारज्ञता मार्गाकारज्ञतया शून्येति न  
 अद्धति । सर्वाकारज्ञता सर्वाकारज्ञतया शून्येति न अद्धति ।

ते न प्रतितिष्ठन्ति । कमिति न प्रतितिष्ठन्ति । दानपार-  
 मितायां न प्रतितिष्ठन्ति । शौलपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति ।  
 चान्तिपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति । वीर्यपारमितायां न प्रति-  
 तिष्ठन्ति । ध्यानपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति । प्रज्ञापारमितायां  
 न प्रतितिष्ठन्ति ।

अध्यात्मशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । बहिर्द्वांशून्यतायां न  
 प्रतितिष्ठन्ति । अध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।  
 शून्यताशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । स्रक्शून्यतायां न प्रति-  
 तिष्ठन्ति । परमार्थशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । संकृतशून्यतायां  
 न प्रतितिष्ठन्ति । असंकृतशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अत्यन्त-  
 शून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अनवशयशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।  
 अनवकारशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । प्रवृत्तिशून्यतायां न प्रति-  
 तिष्ठन्ति । सर्वधर्मशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । शून्यशून्य-  
 तायां न प्रतितिष्ठन्ति । अनुपपन्नशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

अभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । स्वभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अभावस्वभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

आवैवर्त्तिकभूमौ न प्रतितिष्ठन्ति । स्मृत्युपस्थानेषु न प्रतितिष्ठन्ति । सम्यक्प्रहाणेषु न प्रतितिष्ठन्ति । ऋद्धिपादेषु न प्रतितिष्ठन्ति । इन्द्रियेषु न प्रतितिष्ठन्ति । बलेषु न प्रतितिष्ठन्ति । बोध्यङ्गेषु न प्रतितिष्ठन्ति । आर्याष्टाङ्गमार्गे न प्रतितिष्ठन्ति । आर्यसत्येषु न प्रतितिष्ठन्ति । ध्यानेषु न प्रतितिष्ठन्ति । अप्रमाणेषु न प्रतितिष्ठन्ति । आरूप्यसमापत्तिषु न प्रतितिष्ठन्ति । अष्टासु विमोक्षेषु न प्रतितिष्ठन्ति । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न प्रतितिष्ठन्ति । अभिज्ञासु न प्रतितिष्ठन्ति । समाधिषु न प्रतितिष्ठन्ति । धारणीमुखेषु न प्रतितिष्ठन्ति । तथागतबलेषु न प्रतितिष्ठन्ति । वैशारद्येषु न प्रतितिष्ठन्ति । प्रतिभग्नितु न प्रतितिष्ठन्ति । महाभैश्यां न प्रतितिष्ठन्ति । महाकरणायां न प्रतितिष्ठन्ति । अष्टादशावेणिकदुद्धर्माणेषु न प्रतितिष्ठन्ति ।

तेऽभिनिविष्टाः । किमित्यभिनिविष्टाः । रूपेऽभिनिविष्टाः । वेदनायामभिनिविष्टाः । संज्ञायामभिनिविष्टाः । संस्कारेष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभिनिविष्टाः । चतुःष्वभिनिविष्टाः । श्रोत्रेष्वभिनिविष्टाः । प्राणेष्वभिनिविष्टाः । जिज्ञासामभिनिविष्टाः । कायेऽभिनिविष्टाः । मनस्यभिनिविष्टाः । रूपेऽभिनिविष्टाः । शब्देऽभिनिविष्टाः । गन्धेऽभिनिविष्टाः । रसेऽभिनिविष्टाः । स्पर्शेऽभिनिविष्टाः । धर्मेऽभिनिविष्टाः । चतुर्धातावभिनिविष्टाः । श्लोचधातावभिनिविष्टाः । प्राणधातावभिनिविष्टाः । जिह्वाधातावभिनिविष्टाः । कायधातावभिनिविष्टाः । मनोधातावभिनिविष्टाः ।



अभावशून्यतायामभिनिविष्टाः । स्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

अभावस्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

स्मृत्युपस्थानेष्वभिनिविष्टाः । सम्यक्प्रहाणेष्वभिनिविष्टाः । अङ्घ्रि-  
पादेष्वभिनिविष्टाः । इन्द्रियेष्वभिनिविष्टाः । बलेष्वभिनिविष्टाः ।  
बोधज्ञेष्वभिनिविष्टाः । आर्याष्टाङ्गमार्गेष्वभिनिविष्टाः । आर्यसत्ये-  
ष्वभिनिविष्टाः । ध्यानेष्वभिनिविष्टाः । अप्रमाणेष्वभिनिविष्टाः ।  
आरूप्यममापत्तिष्वभिनिविष्टाः । अष्टासु विमोक्षेष्वभिनिविष्टाः ।  
नवानुपूर्वविहारममापत्तिष्वभिनिविष्टाः । शून्यतानिमित्ताप्रणि-  
हितविमोक्षामुखेष्वभिनिविष्टाः । अभिज्ञासु अभिनिविष्टाः । समाधि-  
ष्वभिनिविष्टाः । तथागतबलेष्वभिनिविष्टाः । वैशारद्येष्वभि-  
निविष्टाः । प्रतिमम्बित्सु अभिनिविष्टाः । महासैव्यामभिनिविष्टाः ।  
महाकल्याणायामभिनिविष्टाः । आवेष्टिकबुद्धधर्मेष्वभिनिविष्टाः ।  
श्रोत आपत्तिपालेष्वभिनिविष्टाः । वल्लभागामिफलेष्वभिनिविष्टाः ।  
अनागामिफलेष्वभिनिविष्टाः । अर्हत्तेष्वभिनिविष्टाः । प्रत्येकबोधा-  
वभिनिविष्टाः । मार्गाकारजतायामभिनिविष्टाः । अनुत्तरायां  
सम्यक्सम्बोधावभिनिविष्टाः ।

तेन कारणेन दात्ता दत्तुच्यन्ते । आह । एवं शिष्यमाणो  
भगवन् बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां शिष्यते । सर्व-  
कारजतायां निर्याति । भगवानाह । दृष्ट शारदतीपुत्र बोधि-  
सत्त्वो महामत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितां कल्पयित्वाऽभि-  
निविशते । ध्यानपारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । वीर्यपार-  
मितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । क्षान्तिपारमितां कल्पयित्वा-

ऽभिनिविशते । शीलपारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । दाम-  
पारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अध्यात्मशून्यतां कल्पयित्वा-  
ऽभिनिविशते । वहिर्द्वाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अध्यात्म-  
वहिर्द्वाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । शून्यताशून्यतां कल्प-  
यित्वाऽभिनिविशते । महाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । पर-  
मार्थशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । संस्कृतशून्यतां कल्पयित्वा-  
ऽभिनिविशते । असंस्कृतशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अत्यन्त-  
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अनवरागशून्यतां कल्पयित्वा-  
ऽभिनिविशते । अनवकारशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । प्रकृति-  
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वधर्मशून्यतां कल्पयित्वाऽभि-  
निविशते । स्वलक्षणशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अनुपलम्भ-  
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभावशून्यतां कल्पयित्वाऽभि-  
निविशते । स्वभावशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभावस्वभाव-  
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।

मृत्युपञ्चानानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । मय्यकुप्रहाणानि  
कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अक्षिपादान् कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।  
इन्द्रियाणि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । बलानि कल्पयित्वाऽभि-  
निविशते । बोध्यद्वानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । आर्याष्टाङ्गानि  
कल्पयित्वाऽभिनिविशते । आर्यसत्यानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।  
धर्मानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अग्रमाणानि कल्पयित्वाऽभि-  
निविशते । आर्यसमापत्तिं कल्पयित्वाऽभिनिविशते । शून्यता-  
निविशते । अविनिविशते । अविनिविशते । अविनिविशते । अविनिविशते ।

कल्पयित्वाऽभिनिविशते । समाधीन् कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।  
धारणीसुखानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । तथागतवलानि कल्प-  
यित्वाऽभिनिविशते । वैशारद्यानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । प्रति-  
सन्विदः कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सहासैर्घौ कल्पयित्वाऽभिनिवि-  
शते । सहाकरुणां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अष्टादशावेणिकबुद्ध-  
धर्मान् कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिवि-  
शते । मार्गाकारज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वाकारज्ञतां  
कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।

अनेन शारदतीपुत्र पर्यायेण बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां न शिचते । सर्वाकारज्ञतायां न निर्याति । आह । कथं  
पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचते । यथा-  
शिचमाणः प्रज्ञापारमितायां निर्याति । भगवानाह । यदा शार-  
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्तं प्रज्ञापार-  
मितां नोपलभते । न समनुपश्यत्येव खलु शारदतीपुत्र बोधि-  
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां  
निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः  
ध्यानपारमितायां चरंस्तं ध्यानपारमितां नोपलभते न समनु-  
पश्यत्येवं खलु शिचमाणः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-  
पारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।  
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरंस्तं  
वीर्यपारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां

निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-  
सत्त्वः क्षान्तिपारमितायां चरंस्तं क्षान्तिपारमितां नोपलभते न  
समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।  
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः शीलपारमितायां चरंस्तं  
शीलपारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां  
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वो दानपारमितायां चरंस्तं दानपारमितां नोपलभते न  
समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽध्यात्मशून्यतायां चरं-  
स्तामध्यात्मशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां  
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो  
बहिर्द्वाशून्यतायां चरंस्तं बहिर्द्वाशून्यतां नोपलभते न समनु-  
पश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शार-  
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायां चरंस्ताम-  
ध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां  
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहा-





द्वितीयुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वा-  
 कारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधि-  
 सत्त्वो महासत्त्वोऽनवकारशून्यतायां चरंस्तानवकारशून्यतां नोप-  
 लभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः  
 प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्य-  
 योगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रकृतिशून्यतायां  
 चरंस्तान् प्रकृतिशून्यतां नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु बोधि-  
 सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां  
 निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः  
 सर्वधर्मशून्यतायां चरंस्तान् सर्वधर्मशून्यतां नोपलभते न समनु-  
 पगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शा-  
 रदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः स्वानवकारशून्यतायां चरंस्तान् स्वानव-  
 कारशून्यतां नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधि-  
 सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां  
 निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः  
 अनुपलभ्यशून्यतायां चरंस्ताननुपलभ्यशून्यतां नोपलभते न समनु-  
 पगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
 शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन । यदा शा-  
 रदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वधर्मशून्यतायां चरंस्तान् सर्वधर्म-  
 शून्यतां नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः  
 प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।



पुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोवलेषु चरंस्तानि वलानि नोपलभते न  
ममनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमि-  
तायां शिचमाणः सर्वकारजतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा  
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो बोध्यङ्गेषु चरंस्तानि बोध्यङ्गानि  
नोपलभते न ममनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः  
प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वकारजतायां निर्यात्यनुपलभ-  
योगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्व आर्याष्टाङ्गमार्गं  
चरंस्तमार्याष्टाङ्गमार्गः नोपलभते न ममनुपश्यत्येवं खलु शारदती-  
पुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वकार-  
जतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-  
महामत्त्व आर्यमत्यपु चरंस्तान्यार्यमत्यानि नोपलभते न ममनुप-  
श्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां  
शिचमाणः सर्वकारजतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शार-  
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वो ध्यानेषु चरंस्तानि ध्यानानि नोप-  
लभते न ममनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः  
प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वकारजतायां निर्यात्यनुपलभ-  
योगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वोऽपमाणेषु चरं-  
स्तान्यपमाणानि नोपलभते न ममनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र  
बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वकारजतायां  
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः  
अष्टाङ्गमार्गमार्गेषु चरंस्तान्यष्टाङ्गमार्गमार्गानि नोपलभते न ममनु-  
पश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां

शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदती-  
 पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो विमोक्षेषु चरंस्तानि विमोक्षाणि नोप-  
 लभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा  
 पारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।  
 यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु  
 चरंस्ता अनुपूर्वविहारसमापत्तीनां पलभते न समनुपश्यत्येवं खलु  
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिक्षमाणः  
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र  
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु चरं-  
 स्तानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि नोपलभते न सम-  
 नुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमि-  
 तायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा  
 शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोऽभिज्ञासु चरंस्ता अभिज्ञानोपल-  
 भते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-  
 पारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।  
 यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः समाधिषु चरंस्तान् समा-  
 धीन् नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-  
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्य-  
 नुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो ध्यानेषु  
 चरंस्तानि ध्यानानि नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र  
 बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिक्षमाणः सर्वाकारज्ञ-  
 तायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-

महासत्त्वोऽप्रमाणेषु चरंस्तान्यप्रमाणानि नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं  
खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिच-  
माणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वश्चतसृषु प्रतिस्मिन्  
चरंस्ताः प्रतिस्मिदो नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां  
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो-  
महामैत्र्यां चरंस्तां महामैत्रीं नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु  
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः  
सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो महाकरुणायां चरंस्तां महाकरुणां नोपलभते  
न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।  
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो श्रावेणिकबुद्धधर्मेषु चर-  
न्तानावेणिकबुद्धधर्मान्नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदती-  
पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाका-  
रज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।

यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः सर्वाकारज्ञतायां  
चरंस्तां सर्वाकारज्ञतां नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदती-  
पुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाका-  
रज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो-  
महासत्त्वो मार्गाकारज्ञतायां चरंस्तां मार्गाकारज्ञतां नोपलभते न

ममनुष्यत्वेवं खलु शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापार-  
मितायां शिचमाणः मर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।  
यदा शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्त्वां  
प्रज्ञापारमितां नोपलभते न ममनुष्यत्वेवं खलु शारदतीपुत्र  
बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः मर्वाकारज्ञतायां  
निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।

आह । कस्याऽनुपलम्भयोगेन । भगवानाह । अध्यात्मशून्य-  
ताया अनुपलम्भयोगेन । वदिर्द्वाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।  
अध्यात्मवदिर्द्वाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । शून्यताशून्यताया  
अनुपलम्भयोगेन । महाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । परमार्थशून्य-  
ताया अनुपलम्भयोगेन । संसृतशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।  
असंसृतशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अत्यन्तशून्यताया अनुपलम्भ-  
योगेन । अनवरागशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अनवतारशून्य-  
ताया अनुपलम्भयोगेन । प्रलतिशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । सर्व-  
धर्मशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । स्वल्पज्ञशून्यताया अनुपलम्भ-  
योगेन । अनुपलम्भशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अभावशून्यताया  
अनुपलम्भयोगेन । अभावशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अभाव-  
भावंशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।

ज्ञानमाहत्याः प्रज्ञापारमितायाः पञ्चमः परिवर्तः ।

## अथ षष्ठः परिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभृतिर्भगवन्तमेतद्वोचत् । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्  
किमयं मायापुरुषः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां  
निर्याति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः  
मतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः  
ध्यानपारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतां निर्याम्यति । सर्वाका-  
रज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः मतः कथं निर्देष्टव्यं ।  
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोवीर्यपारमितायां शिञ्चिन्वा  
सर्वाकारज्ञतायां निर्याम्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य  
भगवन्नेवं पृच्छतः मतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं  
मायापुरुषः क्षान्तिपारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्या-  
म्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः मतः  
कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः शील-  
पारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्याम्यति । सर्वाकार-  
ज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः मतः कथं निर्देष्टव्यं ।  
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोदानपारमितायां शिञ्चिन्वा  
सर्वाकारज्ञतायां निर्याम्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य  
भगवन्नेवं पृच्छतः मतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् ।  
किमयं मायापुरुषोऽष्टादशगुण्यतायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां  
निर्याम्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः

[illegible]





येन पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं  
मायापुरुषोऽमानसभावशून्यतायां शिञ्जिता सर्वाकारज्ञतायां  
निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।

तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं  
पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः स्मृत्युपम्यानेषु शिञ्जिता सर्वाकारज्ञ-  
तायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं  
पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं माया-  
पुरुषः सम्यक् प्रज्ञाणेषु शिञ्जिता सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति ।  
सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं  
निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष इन्द्रियेषु शिञ्जिता सर्वाका-  
रज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य  
भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्  
किमयं मायापुरुष दृष्टियेषु शिञ्जिता सर्वाकारज्ञतायां निर्या-  
स्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः  
सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष  
आर्याष्टाङ्गमार्गे शिञ्जिता सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञ-  
तामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं ।  
यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुष आर्यसत्येषु शिञ्जिता  
सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य

भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं  
 मायापुरुषो ध्यानेषु शिञ्चिता सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-  
 कारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्दे-  
 ष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽप्रमाणेषु शिञ्चिता  
 सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति ।  
 तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत्  
 किमयं मायापुरुष आरूप्य समापत्तिषु शिञ्चिता सर्वाकारज्ञतायां  
 निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः  
 सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो-  
 ऽष्टासु विमोक्षेषु शिञ्चिता सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-  
 कारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्दे-  
 ष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो नवस्वनुपूर्ववि-  
 दारममापत्तिषु शिञ्चिता सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाका-  
 रज्ञतामनुप्राप्यतीति ।

तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं  
 पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः शून्यता निमित्ता प्रलिङ्घितविमोक्षेषु  
 शिञ्चिता सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य-  
 तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भग-  
 वन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽभिज्ञान शिञ्चिता सर्वाकार-  
 ज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगव-  
 न्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं  
 मायापुरुषः सप्तभिर्दु शिञ्चिता सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति ।

सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोधारणीसुखेषु  
 शिञ्चित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य-  
 तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगव-  
 न्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषमपानतवनेषु शिञ्चित्वा सर्वाकार-  
 ज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगव-  
 न्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं  
 मायापुरुषो वेगारस्तेषु शिञ्चित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति ।  
 सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं  
 निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषः प्रतिमन्वित्सु  
 शिञ्चित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्य-  
 तीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं  
 पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो महामैत्र्यां शिञ्चित्वा सर्वाकारज्ञतायां  
 निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः  
 सतः कथं निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषो  
 महाकरुणायां शिञ्चित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वा-  
 कारज्ञतामनुप्राप्यतीति । तस्य भगवन्नेवं पृच्छतः सतः कथं  
 निर्देष्टव्यं । यो भगवन्नेवं पृच्छेत् किमयं मायापुरुषोऽष्टादशावेणिक-  
 बुद्धधर्मेषु शिञ्चित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञता-  
 मनुप्राप्यतीति ।

एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । तेन हि  
 सुभृते त्वानेवात्र प्रतिप्रक्ष्यामि । यथा ते क्षमते तथाव्याकुरु ।

तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्रुपमन्यमाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यावेदनाऽन्यामाया । आह ।  
 नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यामंज्ञाऽन्यामाया ।  
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
 ऽन्येमंस्काराः । अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्विज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यच्चक्षुरण्णमाया ।  
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
 ऽन्यच्छ्रोत्रमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
 किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्वाणमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याजिह्वाऽन्यामाया । आह ।  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःकायो-  
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभूते ऽन्यन्मनाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्रुपमन्यामाया । आह ।  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यः  
 शब्दाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभूते ऽन्योगन्धोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योरसोऽन्यामाया । आह ।  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःस्पर्शा-  
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 सुभूते ऽन्येधर्मा अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यच्चतुर्विज्ञानमन्यामाया । आह ।  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यत्  
श्रोत्रविज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यद्वाणविज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यच्चिक्काविज्ञान-  
मन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते ऽन्यत्कायविज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यन्मनोविज्ञानमन्यामाया ।  
आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
ऽन्यश्चतुःसंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यःश्रोत्रसंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याघ्राणसंस्पर्शा-  
ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभूते ऽन्योजिक्कासंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यः कायसंस्पर्शाऽन्यामाया ।  
आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
ऽन्योमनःसंस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यश्चतुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यामाया । आह ।  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यश्रोत्र-  
संस्पर्शप्रत्ययवेदना अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याघ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यामाया । आह ।  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यजिक्का-

मंगलप्रणयवेदना इत्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्याकाशधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्यामनःसंस्पर्शप्रणयवेदना इत्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्याप्रतिनिधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्यावायुधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्याविज्ञानधातुरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्यासंस्कारा अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्याद्विज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्यानामरूपमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्यात्प्रज्ञायतनमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्यास्पर्श इत्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते इत्यावेदना इत्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

तत् किं मन्यसे सुभृते ज्ञातव्याऽन्यामाया । आह । नोक्षीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ज्ञादपादानमन्या-  
 माया । आह । नोक्षीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 सुभृते ज्ञोभयोऽन्यामाया । आह । नोक्षीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभृते ज्ञायातिरन्तामाया । आह । नोक्षीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ज्ञ्यत् शरामरणं  
 न्यामाया । आह । नोक्षीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभृते ज्ञ्यादानपारमिताऽन्यामाया । आह । नोक्षीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ज्ञ्यामील-  
 पारमिताऽन्यामाया । आह । नोक्षीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
 किं मन्यसे सुभृते ज्ञ्यावान्तिपारमिताऽन्यामाया । आह । नोक्षीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ज्ञ्यावीर्यपारमिता-  
 न्यामाया । आह । नोक्षीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 सुभृते ज्ञ्याधानपारमिताऽन्यामाया । आह । नोक्षीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ज्ञ्याप्रज्ञापारमिताऽन्यामाया ।  
 आह । नोक्षीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ज्ञ्याऽध्यात्मशून्यता  
 न्यामाया । आह । नोक्षीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभृते ज्ञ्यावहिर्द्वाशून्यता अन्यामाया । आह । नोक्षीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ज्ञ्याऽध्यात्मवहिर्द्वा-  
 शून्यता अन्यामाया । आह । नोक्षीदं भगवन् । भगवानाह । तत्  
 किं मन्यसे सुभृते ज्ञ्याशून्यताशून्यता अन्यामाया । आह । नोक्षीदं



भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासशून्यता-  
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभूते ऽन्यापरमार्शशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासंस्कृतशून्यता-  
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 सुभूते ऽन्याऽसंस्कृतशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या अत्यन्तशून्यताऽन्यामाया ।  
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
 ऽन्याऽनवरायशून्यता अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽनवकारशून्यताऽन्यामाया ।  
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
 ऽन्याप्रकृतिशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यासर्वधर्मशून्यताऽन्यामाया । आह ।  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या-  
 खलक्षणशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽनुपलम्भशून्यताऽन्यामाया । आह ।  
 नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽभाव-  
 शून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
 मन्यसे सुभूते ऽन्यास्वभावशून्यताऽन्यामाया । आह । नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याऽभावशून्यता-  
 ऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि स्मृत्युपस्थानानि

अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभूते ऽन्यानि सम्यक्प्रहाणानि अन्यामाया । आह । नोहीदं  
भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्ये षड्विपादाः  
अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
सुभूते ऽन्यानीन्द्रियाणि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि वक्तानि अन्यामाया ।  
आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
ऽन्यानि बोध्यज्ञानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्योऽष्टाङ्गमार्गोऽन्यामाया ।  
आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते  
ऽन्यान्यार्यसत्यानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि ध्यानानि अन्यामाया । आह ।  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यान्य-  
प्रमाणानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या आरूप्यममापत्तयोऽन्यामाया । आह ।  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि  
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि अन्यामाया । आह ।  
नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या  
अभिज्ञा अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं  
मन्यसे सुभूते ऽन्ये समाधयोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि धारणीमुखानि  
अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे

सुभृते ऽन्यानि तशागतवन्तानि अन्यामाया । आह । नोहीदं  
 भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यानि वैशारद्यानि  
 अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे  
 सुभृते ऽन्या प्रतिममिदोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्यामहामैत्री अन्यामाया ।  
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते  
 ऽन्यामहाकरुणाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभृते ऽन्येष्टाद्गावेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया ।  
 आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते  
 ऽन्याबोधिरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।

न भगवन्नन्यद्रूपमन्यामाया । रूपमेव माया मायैव रूपं । न  
 भगवन्नन्यावेदनाऽन्यामाया । वेदनैव माया मायैव वेदना । न  
 भगवन्नन्यासंज्ञाऽन्यामाया । संज्ञैव माया मायैव संज्ञा । न  
 भगवन्नन्येसंस्कारा अन्यामाया । संस्कारा एव माया मायैव  
 संस्काराः । न भगवन्नन्यद्विज्ञानमन्यमाया । विज्ञानमेव माया  
 मायैव विज्ञानं । न भगवन्नन्यच्चचुरन्यामाया । चचुरेव माया  
 मायैव चचुः । न भगवन्नन्यच्छ्रोत्रमन्यामाया । श्रोत्रमेव माया  
 मायैव श्रोत्रं । न भगवन्नन्यद्वाणमन्यामाया । घ्राणमेव माया  
 मायैव घ्राणं । न भगवन्नन्याजिह्वाऽन्यामाया । जिह्वैव माया मायैव  
 जिह्वा । न भगवन्नन्यः कायोऽन्यामाया । काय एव माया मायैव  
 कायः । न भगवन्नन्यमनोऽन्यामाया । मन एव माया मायैव मनः ।

न भगवन्नन्यद्रूपमन्यामाया । रूपमेव माया मायैव रूपं ।

न भगवन्नन्यः शब्दोऽन्यासाया । शब्द एव साया सायेव शब्दः ।  
 न भगवन्नन्योगन्धोऽन्यासाया । गन्ध एव साया सायेव गन्धः ।  
 न भगवन्नन्योरसोऽन्यासाया । रस एव साया सायेव रसः ।  
 न भगवन्नन्यः स्पर्शोऽन्यासाया । स्पर्श एव साया सायेव स्पर्शः ।  
 न भगवन्नन्ये धर्मा अन्यासाया । धर्मा एव साया सायेव धर्माः ।  
 न भगवन्नन्यचक्षुर्विज्ञानमन्या साया । चक्षुर्विज्ञानमेव साया  
 सायेव चक्षुर्विज्ञानं । न भगवन्नन्यत् श्रोत्रविज्ञानमन्या साया ।  
 श्रोत्रविज्ञानमेव साया सायेव श्रोत्रविज्ञानं । न भगवन्नन्यघ्राण-  
 विज्ञानमन्या साया । घ्राणविज्ञानमेव साया सायेव घ्राणविज्ञानं ।  
 न भगवन्नन्यजिह्वाविज्ञानमन्या साया । जिह्वाविज्ञानमेव साया  
 सायेव जिह्वाविज्ञानं । न भगवन्नन्यत् वायुविज्ञानमन्या साया ।  
 वायुविज्ञानमेव साया सायेव वायुविज्ञानं । न भगवन्नन्यमनो-  
 विज्ञानमन्या साया । मनोविज्ञानमेव साया सायेव मनोविज्ञानं ।  
 न भगवन्नन्यक्षुःसंस्पर्शोऽन्या साया । क्षुःसंस्पर्श एव साया सायेव  
 क्षुःसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यः श्रोत्रसंस्पर्शोऽन्यासाया । श्रोत्रसंस्पर्श एव  
 साया सायेव श्रोत्रसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो घ्राणसंस्पर्शोऽन्या साया ।  
 घ्राणसंस्पर्श एव साया सायेव घ्राणसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो जिह्वा-  
 संस्पर्शोऽन्या साया । जिह्वासंस्पर्श एव साया सायेव जिह्वासंस्पर्शः ।  
 न भगवन्नन्यः वायुसंस्पर्शोऽन्या साया । वायुसंस्पर्श एव साया सायेव  
 वायुसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो मनोसंस्पर्शोऽन्या साया । मनोसंस्पर्श एव  
 साया सायेव मनोसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यः क्षुःसंस्पर्शोऽन्यासाया ।  
 क्षुःसंस्पर्श एव साया सायेव क्षुःसंस्पर्शः ।

प्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्या श्रोत्रमंशर्गप्रत्ययवेदना न्यामाया ।  
 श्रोत्रमंशर्गप्रत्ययवेदनैव माया मायैव श्रोत्रमंशर्गप्रत्ययवेदना ।  
 न भगवन्नन्यो घ्राणमंशर्गप्रत्ययवेदना न्या माया । घ्राणमंशर्गप्रत्यय-  
 वेदनैव माया मायैव घ्राणमंशर्गप्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्या  
 जिह्वामंशर्गप्रत्ययवेदना न्या माया । जिह्वामंशर्गप्रत्ययवेदनैव माया  
 मायैव जिह्वामंशर्गप्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्याकायमंशर्गप्रत्ययवेदना-  
 न्या माया । कायमंशर्गप्रत्ययवेदनैव माया मायैव कायमंशर्ग-  
 प्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्या मनःमंशर्गप्रत्ययवेदना न्या माया ।  
 मनःमंशर्गप्रत्ययवेदनैव माया मायैव मनःमंशर्गप्रत्ययवेदना ।

न भगवन्नन्यः पृथिवीधातुरन्या माया । पृथिवीधातुरेव माया  
 मायैव पृथिवीधातुः । न भगवन्नन्योऽब्धातुरन्या माया । अब्धातुरेव  
 माया मायैवाब्धातुः । न भगवन्नन्यस्तेजोधातुरन्या माया । तेजो-  
 धातुरेव माया मायैव तेजोधातुः । न भगवन्नन्योवायुधातुरन्या माया ।  
 वायुधातुरेव माया मायैव वायुधातुः । न भगवन्नन्य आकाश-  
 धातुरन्या माया । आकाशधातुरेव माया मायैवाकाशधातुः । न  
 भगवन्नन्योविज्ञानधातुरन्या माया । विज्ञानधातुरेव माया मायैव  
 विज्ञानधातुः । न भगवन्नन्याऽविद्याऽन्या माया । अविद्यैव माया  
 मायैवाविद्या । न भगवन्नन्य संस्काराः अन्या माया । संस्कारा एव  
 माया मायैव संस्काराः । न भगवन्नन्यद्विज्ञानमन्या माया ।  
 विज्ञानमेव माया मायैव विज्ञानं । न भगवन्नन्यनानरूपमन्या  
 माया । नानरूपमेव माया मायैव नानरूपं । न भगवन्नन्य  
 षडायतनमन्या माया । षडायतनमेव माया मायैव षडायतनं ।

न भगवन्नन्यःस्पर्शोऽन्या माया । स्पर्श एव माया मायैव स्पर्शः ।  
 न भगवन्नन्या वेदनाऽन्या माया । वेदनैव माया मायैव वेदना ।  
 न भगवन्नन्या तृष्णाऽन्या माया । तृष्णैव माया मायैव तृष्णा ।  
 न भगवन्नन्यदुपादानमन्या माया । उपादान एव माया मायैवो-  
 पादानं । न भगवन्नन्योभवोऽन्या माया । भव एव माया मायैव  
 भवः । न भगवन्नन्या जातिरन्या माया । जातिरेव माया मायैव  
 जातिः । न भगवन्नन्यज्जरामरणमन्या माया । जरामरणमेव माया  
 मायैव जरामरणं ।

न भगवन्नन्या दानपारमिताऽन्या माया । दानपारमितैव माया  
 मायैव दानपारमिता । न भगवन्नन्याशीलपारमिताऽन्यामाया ।  
 शीलपारमितैव माया मायैव शीलपारमिता । न भगवन्नन्या  
 चान्तिपारमिताऽन्या माया । चान्तिपारमितैव माया मायैव  
 चान्तिपारमिता । न भगवन्नन्या वीर्यपारमिताऽन्या माया ।  
 वीर्यपारमितैव माया मायैव वीर्यपारमिता । न भगवन्नन्या  
 ध्यानपारमिताऽन्या माया । ध्यानपारमितैव माया मायैव ध्यान-  
 पारमिता । न भगवन्नन्या प्रज्ञापारमिताऽन्या माया । प्रज्ञा-  
 पारमितैव माया मायैव प्रज्ञापारमिता ।

न भगवन्नन्याऽध्यात्मशून्यताऽन्या माया । अध्यात्मशून्यतैव माया  
 मायैवाध्यात्मशून्यता । न भगवन्नन्याबहिर्द्वाशून्यताऽन्या माया ।  
 बहिर्द्वाशून्यतैव माया मायैव बहिर्द्वाशून्यता । न भगवन्नन्या  
 अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताऽन्या माया । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतैव माया  
 मायैवाध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता । न भगवन्नन्याशून्यताऽन्यामाया ।

शून्यताशून्यतैव माया मायैव शून्यता शून्यता । न भगवन्नन्या  
 महाशून्यताऽन्या माया । महाशून्यतैव माया मायैव महाशून्यता ।  
 न भगवन्नन्या परमार्थशून्यताऽन्या माया । परमार्थशून्यतैव माया  
 मायैव परमार्थशून्यता । न भगवन्नन्या संस्कृतशून्यताऽन्या माया ।  
 संस्कृतशून्यतैव माया मायैव संस्कृतशून्यता । न भगवन्नन्याऽसंस्कृत-  
 शून्यताऽन्या माया । असंस्कृतशून्यतैव माया मायैवासंस्कृतशून्यता ।  
 न भगवन्नन्याऽत्यन्तशून्यताऽन्या माया । अत्यन्तशून्यतैव माया  
 मायैवात्यन्तशून्यता । न भगवन्नन्यागवराग्रशून्यताऽन्यामाया ।  
 अनवराग्रशून्यतैव माया मायैवाऽनवराग्रशून्यता । न भगवन्नन्या-  
 नवकारशून्यताऽन्या माया । अनवकारशून्यतैव माया मायैवानव-  
 कारशून्यता । न भगवन्नन्या प्रकृतिशून्यताऽन्या माया । प्रकृति-  
 शून्यतैव माया मायैव प्रकृतिशून्यता । न भगवन्नन्या सर्वधर्मशून्यता-  
 ऽन्या माया । सर्वधर्मशून्यतैव माया मायैव सर्वधर्मशून्यता । न  
 भगवन्नन्याखलक्षणशून्यताऽन्या माया । खलक्षणशून्यतैव माया मायैव  
 खलक्षणशून्यता । न भगवन्नन्याऽनुपलभशून्यताऽन्या माया । अनुप-  
 लभशून्यतैव माया मायैवानुपलभशून्यता । न भगवन्नन्याऽभाव-  
 शून्यताऽन्या माया । अभावशून्यतैव माया मायैवाभावशून्यता । न  
 भगवन्नन्या स्वभावशून्यताऽन्या माया । स्वभावशून्यतैव माया मायैव  
 स्वभावशून्यता । न भगवन्नन्याऽभावस्वभावशून्यताऽन्या माया ।  
 अभावस्वभावशून्यतैव माया मायैवाभावस्वभावशून्यता ।

न भगवन्नन्यानि मृत्युपद्मानान्यन्यामाया । मृत्युपद्मानान्यैव  
 माया मायैव मृत्युपद्मानानि । न भगवन्नन्यानि मय्यक्षणाणि

[illegible]



तथागतवज्रान्येव माया मायैव तथागतवज्रानि । न भगवन्नन्यानि  
 वैशारद्यानि अन्यामाया । वैशारद्यान्येव माया मायैव वैशारद्यानि ।  
 न भगवन्नन्याः प्रतिमस्मिदोऽन्यामाया । प्रतिमस्मिद् एव माया  
 मायैव प्रतिमस्मिद् । न भगवन्नन्यामहामैत्री अन्यामाया ।  
 महामैत्र्येव माया मायैव महामैत्री । न भगवन्नन्या महाकरुणा-  
 ऽन्यामाया । महाकरुणैव माया मायैव महाकरुणा । न भगवन्नन्या  
 ऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया । ऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा  
 एव माया मायैवाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः । न भगवन्नन्यच्छ्रोत  
 आपत्तिफलमन्यामाया । श्रोत आपत्तिफलमेव माया मायैव श्रोत  
 आपत्तिफलं । न भगवन्नन्यत्सहदागामिफलमन्यामाया । सहदा-  
 गामिफलमेव माया मायैव सहदागामिफलं । न भगवन्नन्यदना-  
 गामिफलमन्यामाया । अनागामिफलमेव माया मायैवानागामि-  
 फलं । न भगवन्नन्यदर्हत्वमन्यामाया । अर्हत्वमेव माया मायैवार्हत्वं ।  
 न भगवन्नन्याप्रत्येकबोधिरन्यामाया । प्रत्येकबोधिरेव माया मायैव  
 प्रत्येकबोधिः । न भगवन्नन्यामार्गाकारज्ञताऽन्यामाया । मार्गाकारज्ञ-  
 तैव माया मायैव मार्गाकारज्ञता । न भगवन्नन्यासर्वाकारज्ञता-  
 ऽन्यामाया । सर्वाकारज्ञतैव माया मायैव सर्वाकारज्ञता ।

तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि पुमायाया उत्पादो वा निरोधो  
 वा । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि  
 ऽनुमायायाः संक्षेपो वा व्यवदानं वा । आह नोहीदं भगवन् ।  
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यस्य नोत्पादो न निरोधो न  
 व्यवदानमपि स न प्रज्ञापारमितायां शिचिष्यते । सर्वाकारज्ञतायां

निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्स्यतीति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृतेऽत्रैषा स संज्ञासमज्ञाप्रज्ञप्रिव्यवहारः । पञ्चसूपादानस्कन्धेषु यदुतबोधिसत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते संज्ञासमज्ञाप्रज्ञप्रिव्यवहारमात्रेण पञ्चानामुपादानस्कन्धानामुत्पादो वा निरोधो वा संक्लेशोवाव्यवदानं वोपलभ्यते । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते यस्य न संज्ञा न समज्ञा न प्रज्ञप्रिर्न व्यवहारो न नाम न नामप्रज्ञप्रिर्न कायो न कायकर्म, न वाक् न वाक्कर्म, न मनो न मनःकर्मनोत्पादो न निरोधो न संक्लेशो न व्यवदानमपि तु स प्रज्ञापारमितायां शिचित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्स्यतीति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । एवं खलु सुभृते बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यास्यति । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्स्यत्यनुपलभ्ययोगेन । आह । यथाहं भगवन् भगवतोभाषितम्यर्थमाजानामि । प्रज्ञापारमितायां शिचमाणेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन मायापुरुषेणेव शिचितव्यं । भवत्यनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् सर्व एते मायापुरुषावेदितव्याः । यदुतपञ्चस्कन्धाः ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृतेऽपि त्विमे पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिचित्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यामि । आह । नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावः पञ्चस्कन्धाः । स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते

स्वप्नोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां  
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-  
 भावस्वभावः पञ्चस्कन्धाः । स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभृते मायोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां  
 शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 तत्कस्यहेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावाः पञ्चस्कन्धाः स चाभाव-  
 स्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते प्रतियुत्-  
 कोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां  
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-  
 भावस्वभावाः प्रतियुक्ताः स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभृते प्रतिभामोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां  
 शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावः प्रतिभामः स चाभाव-  
 स्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते उदक-  
 चन्द्रोपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां  
 निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्न-  
 भावस्वभाव उदकचन्द्रः स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह ।  
 तत् किं मन्यसे सुभृते मरीच्युपमाः पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां  
 शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति । आह नोहीदं भगवन् ।  
 तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावो मरीचिः स चाभावस्वभावो  
 नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभृते निर्गमोपमाः  
 पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञापारमितायां शिञ्चिन्वा सर्वाकारज्ञतायां निर्यान्ति ।

आह नोहीदं भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावो  
निर्मितः । स चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् वि-  
मन्यसे सुभूते स्वप्नोपमं रूपं स्वप्नोपमा वेदना स्वप्नोपमा संज्ञा  
स्वप्नोपमाः संस्काराः स्वप्नोपमं विज्ञानं । तत् पण्डिन्द्रियं ते पञ्चो-  
पादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते बहिर्द्वाशून्यतया  
नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया  
नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोप-  
लभ्यन्ते । संस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोप-  
लभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोप-  
लभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोप-  
लभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोप-  
लभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोप-  
लभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया  
नोपलभ्यन्ते ।

मायोपमं सुभूते रूपं मायोपमा वेदना मायोपमा संज्ञा  
मायोपमाः संस्काराः मायोपमं विज्ञानं । यच्च विज्ञानं तत्  
पण्डिन्द्रियं । तत् पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात्मशून्यतया  
नोपलभ्यन्ते । बहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतया  
नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोप-  
लभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृतशून्यतया नोप-  
लभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोप-  
लभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोप-

लभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया  
लभ्यन्ते । खलचणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्य  
नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया  
लभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

प्रतिश्रुत्कोपमं सुभूते रूपं प्रतिश्रुत्कोपमा वेदना प्रतिश्रुत्को  
संज्ञा । प्रतिश्रुत्कोपमाः संस्काराः । प्रतिश्रुत्कोपमं विज्ञानं ।  
षडिन्द्रियं तत्पञ्चोपादानस्कन्धास्ते चाऽध्यात्मशून्यतया नोपलभ्य  
वहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्य  
शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परम  
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृत  
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवर  
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृत  
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । खलच  
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलम्भशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभा  
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभा  
शून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

प्रतिभासोपमं सुभूते रूपं प्रतिभासोपमा वेदना । प्रतिभास  
पमा संज्ञा । प्रतिभासोपमाः संस्काराः । प्रतिभासोपमं विज्ञानं  
यच्च विज्ञानं तत् षडिन्द्रियं तत्पञ्चोपादानस्कन्धाः । ते चाऽध्यात  
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । वहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अध्यात  
वहिर्द्वाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते  
महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृत



वहिर्द्धाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते । महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंस्कृतशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्तशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकारशून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्मशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलभशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

आह । माहैव भगवन्नवयान संप्रस्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं निर्देशं श्रुत्वा तत्तत्सन्तासमापद्येत । भगवानाह । स चेत् सुभूते नवयानसंप्रस्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न प्रज्ञापारमितायामुपायकौशल्यो भवेत् । नैव कल्याणमित्रहस्तगतो भवेत् । उत्तमसन्तासमापद्येत । आह । कतमद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायामुपायकौशल्यं । यत्र चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं निर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यन्ति । न सन्तासमापद्येत ।

भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन् सर्वकारजताप्रतिमं युक्तेन चित्तेन रूपमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते । तच्च नोपलभते । वेदनामनित्येति प्रत्यवेक्षते नोपलभते । संज्ञामनित्येति प्रत्यवेक्षते नोपलभते । संस्काराननित्या इति प्रत्यवेक्षते नोपलभते । विज्ञानमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरन् उपायकौशल्यं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-

मितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तेन चित्तेन रूपं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनादुःखेति\* संज्ञादुःखेति संस्काराः दुःखा इति विज्ञानं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तेन चित्तेन रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदना अनात्मेति संज्ञा अनात्मेति संस्कारा अनात्मान इति विज्ञानमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तेन चित्तेन रूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते वेदना शान्तेति संज्ञा शान्तेति संस्काराः शान्ता इति विज्ञानं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतमुपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तेन चित्तेन रूपं शून्यमिति वेदनाशून्येति संज्ञाशून्येति संस्काराः शून्या इति विज्ञानं शून्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्त्वः

\* ख । ग । घ । पुस्तके वेदना, संज्ञा, इत्यादिशब्दोत्तर दुःखादिशब्दात् परं प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते इति लिखितं । एवं परत्रापि सर्वत्र-वेदनादिशब्दोत्तरानात्मादिशब्दात् परमपि ।



प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमानिमित्तमिति वेदना आनिमित्तेति मंज्ञा आनिमित्तेति संस्काराः आनिमित्ता इति विज्ञानमानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । मंज्ञाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराः अप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । विज्ञानमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनाऽनभिसंस्कारेति प्रत्यवेक्षते । तच्च नोपलभते । मंज्ञाऽनभिसंस्कारेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारा अनभिसंस्कारा इति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । विज्ञानमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । मंज्ञाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराविविक्ता इति

प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपि सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्काराननित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनित्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनां दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञां दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं दुःखाकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संज्ञामनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारमनात्माकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानमनात्माकारेण

प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य  
प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपं शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते  
तच्च नोपलभते । वेदनां शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते ।  
संज्ञां शान्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् शान्ता-  
कारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं शान्ताकारेण प्रत्य-  
वेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य  
प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपं शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते  
तच्च नोपलभते । वेदनां शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते ।  
संज्ञां शून्याकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारान् शून्या-  
कारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं शून्याकारेण प्रत्य-  
वेक्षते तच्च नोपलभते । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-  
मितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते  
तच्च नोपलभते । वेदनामानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोप-  
लभते । संज्ञामानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते ।  
संस्कारानामानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञान-  
मानिमित्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधि-  
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते  
तच्च नोपलभते । वेदनामप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च  
नोपलभते । संज्ञामप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते ।  
संस्कारानां प्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । विज्ञान-  
मप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते  
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्काराकारेण प्रत्य-  
वेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनामनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते  
तच्च नोपलभते । संज्ञामनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च  
नोपलभते । संस्काराननभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोप-  
लभते । विज्ञानमनभिसंस्काराकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते ।  
इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत  
उपायकौशलं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते  
तच्च नोपलभते । वेदनां विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते ।  
संज्ञां विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । संस्कारानां  
विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षते तांश्च नोपलभते । विज्ञानं विविक्ताकारेण  
प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य  
प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशलं ।

तस्मा पुनः सुभ्रुते बोधिमतस्य महासत्त्वस्य प्रत्यवेक्षमाणस्यैव  
 भात्यहं सर्वमत्तेभ्यो रूपमनिश्चयमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुप-  
 लब्धयोगेन । रूपं दुःखमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयो-  
 गेन । रूपमनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । रूपं  
 शान्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । रूपं शून्य-  
 मिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । रूपमानिमित्त-  
 मिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । रूपमप्रणिहित-  
 मिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । रूपमनभिसंस्कार-  
 मिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । रूपं विविक्तमिति  
 धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।

वेदनामनित्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।  
 वेदनां दुःखेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । वेदना-  
 मनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । वेदनां  
 शान्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । वेदनां शून्येति  
 धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । वेदनामानिमित्तेति  
 धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । वेदनामप्रणिहितेति  
 धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । वेदनामनभिसंस्कारेति  
 धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । वेदनां विविक्तेति धर्मं  
 देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।

संज्ञामनित्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । संज्ञां  
 दुःखेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । संज्ञामनात्मेति  
 धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलब्धयोगेन । संज्ञां शान्तेति धर्मं देश-

यिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां शून्येति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञासानिमित्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामप्रणिहितेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञामनभिसंस्कारेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संज्ञां विविक्तेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

संस्काराननित्या इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् दुःखा इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानात्मान इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् शान्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारान् शून्या इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानानिमित्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानप्रणिहिता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्काराननभिसंस्कारा इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । संस्कारानविविक्ता इति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

विज्ञानमनित्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं दुःखमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानमनात्मेति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं शान्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानमानिमित्तमिति धर्मं देशयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञानम-

प्रणिहितमिति धर्मे देगयिष्यामि । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । विज्ञान-  
मनभिमंस्कारमिति धर्मे देगयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।  
विज्ञानं विविक्तमिति धर्मे देगयिष्यामि तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

इयं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दानपारमिता । येन बोधि-  
मत्त्वो महामत्त्वो नोत्तस्यति । न सन्तस्यति । न सन्तासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्याकारेण मन-  
सिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मन-  
सिकारैरूपमनित्याकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्ताकारेण मन-  
सिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मन-  
सिकारैरूपं शून्याकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमांनिमित्ताकारेण  
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-  
संयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहिताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभि-  
संस्काराकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवक-  
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्ताकारेण मनसिकरोति,  
तच्चानुपलम्भयोगेन ।

यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनामनित्याकारेण  
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तै-  
र्मनसिकारैर्वेदनां दुःखाकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।







मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-  
संयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं गान्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानुप-  
लम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं शून्या-  
कारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्ध-  
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमभिमित्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानु-  
पलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानम-  
प्रणिहिताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवक-  
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमभिसंस्काराकारेण मनसि-  
करोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मन-  
सिकारैर्विज्ञानं विविक्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

इयं सुभूते\* बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यापराहृष्टाशीलपारमिता  
येन बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो नोत्तस्यति न संचस्यति न सन्तासमापद्यते ।

पुनरपरं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरन्तो येषां  
धर्माणामनित्याकारेण दुःखाकारेणानात्माकारेण शून्याकारेण-  
निमित्ताकारेणप्रणिहिताकारेणभिसंस्काराकारेण विविक्ताकारेण  
प्रत्यवेक्षतेचमनारोचनेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमिता येन  
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो नोत्तस्यति न सन्तस्यति न सन्तासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानु-  
पलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं दुःखमिति  
प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै-

\* एषश्च पाठः ख, ग, घ, पुस्तकेऽपि दृश्यते । व्यर्थस्तु न सङ्गच्छते ।

रूपमनात्मेति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रति-  
 संयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्तमिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शून्यमिति प्रत्यवेचते तच्चानु-  
 पलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमानिमित्त-  
 मिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-  
 र्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेचते  
 तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्त-  
 मिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन ।

सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनाऽनित्येति वेदनादुःखेति\*  
 वेदनाऽनात्मेति वेदनाशान्तेति वेदनाशून्येति वेदना आनिमित्तेति  
 वेदनाऽप्रणिहितेति वेदनाऽनभिसंस्कारेति वेदनाविविक्तेति प्रत्य-  
 वेचते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः  
 संज्ञाऽनित्येति संज्ञादुःखेति संज्ञा अनात्मेति संज्ञाशान्तेति संज्ञा-  
 शून्येति संज्ञा आनिमित्तेति संज्ञाऽप्रणिहितेति संज्ञाऽनभिसंस्कारेति  
 संज्ञाविविक्तेति प्रत्यवेचते तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वाकारज्ञता-  
 प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनित्या इति संस्कारादुःखा इति  
 संस्कारा अनात्मान इति संस्काराः शान्ता इति संस्काराः एण्या  
 इति संस्काराः आनिमित्ता इति संस्कारा अप्रणिहिता इति  
 संस्कारा अनभिसंस्कारा इति संस्काराः विविक्ता इति प्रत्यवेचते

\* वेदनादिष्वपि सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैरित्यादिपदानां निर्देशोऽस्ति-  
 रूपवदिति यत्रस्य रीत्यालक्ष्यते ध्यादर्शपुस्तके तु तथानिर्देशो नास्ति ।

तद्यानुपलभयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानम-  
नित्यमिति विज्ञानं दुःखमिति विज्ञानमनात्मेति विज्ञानं शान्त-  
मिति विज्ञानं शून्यमिति विज्ञानमानिमित्तमिति विज्ञानमप्रणि-  
हितमिति विज्ञानमनभिमंस्कारमिति विज्ञानं विविक्तमिति प्रत्य-  
वेक्षते तद्यानुपलभयोगेन । तस्यैषा\* तेषां सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तानां  
मनसिकाराणां मनुत्सर्जनता अनिच्छिप्रधुरता इयं बोधिमत्त्वस्य  
महामत्त्वस्य वीर्यपारमिता येन बोधिमत्त्वो महामत्त्वो बोध्यस्यति न  
मन्त्रस्यति न सन्ताममापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तद्या-  
नुपलभयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणां  
मवकाशं ददाति । तदन्येषां श्लाकुगलमूलानां धर्माणां ये बोधिः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तद्यानुपलभ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणां मवकाशं  
ददाति तदन्येषां श्लाकुगलमूलानां धर्माणां ये बोधिः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तद्यानुपलभ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणां मवकाशं  
ददाति तदन्येषां श्लाकुगलमूलानां धर्माणां ये बोधिः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमभिमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारानामवकाशं  
ददाति तदन्वेषाच्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमभिमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारानामवकाशं  
ददाति तदन्वेषाच्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमभिमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारानामवकाशं  
ददाति तदन्वेषाच्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमभिमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारानामवकाशं  
ददाति तदन्वेषाच्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमभिमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारानामवकाशं  
ददाति तदन्वेषाच्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकदुःखप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनामनित्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनां दुःखेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनामनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनां शान्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैरूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलब्ध-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमिकाराणामव-  
काशं ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधे  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैरूपं शून्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलब्ध-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधे परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैः रूपानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते  
तच्चानुपलब्धयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमि-  
काराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये  
बोधे परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तदा  
नृपलब्धयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमि-  
काराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां ये बोधे  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैरूपमनमिदमिति प्रत्यवेक्षते तदा  
नृपलब्धयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमि-  
काराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां ये बोधे  
परिपन्थकराः ।

णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनामनित्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनां दुःखेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनामनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनां शान्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।



यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽनित्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाश-  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञा दुःखेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाश-  
ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽनात्म्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाश-  
ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाशान्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाश-  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाशून्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाश-  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञा अनिमित्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-  
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-  
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽप्रणिहितेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-  
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-  
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाऽनभिदंस्कारेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-  
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-  
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संज्ञाविविक्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चा-  
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-  
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनित्या इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-

नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-  
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारादुःखा इति प्रत्यवेक्षते तदा-  
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-  
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनात्मा इति प्रत्यवेक्षते तदा-  
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धानां मनसिकाराणामवकाशं  
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलधर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराः शान्ता इति प्रत्यवेक्षते तदा-  
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-  
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराः शान्ता इति प्रत्यवेक्षते तदा-  
नुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-  
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपलक्षणसत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनिमिता इति प्रत्यवेक्ष्यते  
तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मन-  
सिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषां कुशलमूलानां धर्माणां च बोधे  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपलक्षणसत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अप्रणिहिता इति प्रत्यवेक्ष्यते  
तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मन-  
सिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषां कुशलमूलानां धर्माणां च बोधे  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपलक्षणसत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः अनभिमतसंस्कारा इति प्रत्यवेक्ष्यते तच्चानुप-  
लम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणा-  
मवकाशं ददाति तदन्येषां कुशलमूलानां धर्माणां च बोधे  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपलक्षणसत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा निविता इति प्रत्यवेक्ष्यते तच्चानुप-  
लम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणा-  
मवकाशं ददाति तदन्येषां कुशलमूलानां धर्माणां च बोधे  
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपलक्षणसत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-  
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा निविता इति प्रत्यवेक्ष्यते तच्चानुप-

नुपलम्भयोगेन । न च आववप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-  
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः  
परिपन्थकराः ।

आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं दुःखमिति  
प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां  
मनसिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां  
ये बोधेः परिपन्थकराः । इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य  
ध्यानपारमिता । येन बोधिसत्त्वो महासत्त्वो नोत्तस्यति न संवस्यति  
न संवासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्  
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरेवं प्रत्यवेक्षते । न रूपशून्यतया  
रूपं शून्यं रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न वेदना शून्यतया  
वेदनाशून्या वेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न संज्ञाशून्यतया  
संज्ञाशून्या संज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा । न संस्कारशून्यतया संस्काराः  
शून्याः संस्कारा एव शून्यता शून्यतैव संस्काराः । न विज्ञानशून्य-  
तया विज्ञानं शून्यं । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।

न चक्षुः शून्यतया चक्षुः शून्यं चक्षुरेव शून्यता शून्यतैव चक्षुः ।  
न श्रोत्रं शून्यतया श्रोत्रं शून्यं श्रोत्रमेव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रं ।  
न घ्राणशून्यतया घ्राणं शून्यं घ्राणमेव शून्यता शून्यतैव घ्राणं ।  
न जिह्वाशून्यतया जिह्वाशून्या जिह्वैव शून्यता शून्यतैव जिह्वा ।  
न कायशून्यतया कायः शून्यः कायएव शून्यता शून्यतैव कायः ।  
न मनः शून्यतया मनः शून्यं मनएव शून्यता शून्यतैव मनः ।

न रूपशून्यतयारूपं शून्यं रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न  
शब्दशून्यतया शब्दः शून्यः शब्दएव शून्यता शून्यतैव शब्दः । न  
गन्धशून्यतया गन्धः शून्यः गन्धएव शून्यता शून्यतैव गन्धः । न  
रसशून्यतया रसः शून्यः रसएव शून्यता शून्यतैव रसः । न स्पर्श-  
शून्यतया स्पर्शः शून्यः स्पर्शएव शून्यता शून्यतैव स्पर्शः । न धर्मशू-  
न्यतया धर्माः शून्याः धर्माएव शून्यता शून्यतैव धर्माः ।

न चक्षुर्विज्ञानशून्यतया चक्षुर्विज्ञानं शून्यं चक्षुर्विज्ञानमेव  
शून्यता शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानं । न श्रोत्रविज्ञानशून्यतया श्रोत्र-  
विज्ञानं शून्यं श्रोत्रविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रविज्ञानं । न  
घ्राणविज्ञानशून्यतया घ्राणविज्ञानं शून्यं घ्राणविज्ञानमेव शून्यता  
शून्यतैव घ्राणविज्ञानं । न जिह्वाविज्ञानशून्यतया जिह्वाविज्ञानं  
शून्यं जिह्वाविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव जिह्वाविज्ञानं । न काय-  
विज्ञानशून्यतया कायविज्ञानं शून्यं कायविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव  
कायविज्ञानं । न मनोविज्ञानशून्यतया मनोविज्ञानं शून्यं मनो-  
विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव मनोविज्ञानं ।

न चक्षुः संस्पर्शशून्यतया चक्षुः संस्पर्शः शून्यः चक्षुः संस्पर्शएव  
शून्यता शून्यतैव चक्षुः संस्पर्शः । न श्रोत्रसंस्पर्शशून्यतया श्रोत्रसंस्पर्शः  
शून्यः श्रोत्रसंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रसंस्पर्शः । न घ्राणसंस्पर्श-  
शून्यतया घ्राणसंस्पर्शः शून्यः घ्राणसंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव  
घ्राणसंस्पर्शः । न जिह्वासंस्पर्श शून्यतया जिह्वासंस्पर्शः शून्यः जिह्वा-  
संस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शः । न कायसंस्पर्शशून्यतया  
कायसंस्पर्शः शून्यः कायसंस्पर्शएव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शः ।

न मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मनः संस्पर्शः शून्यः मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतैव मनः संस्पर्शः ।

न अक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया अक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतैव अक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदनेव शून्यता शून्यतैव अक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदना । न श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतैव श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनेव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनेव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनेव शून्यता शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतैव कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनेव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतैव मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनेव शून्यता शून्यतैव मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

न पृथिवीधातुशून्यतया पृथिवीधातुः शून्यः पृथिवीधातुरेव शून्यता शून्यतैव पृथिवीधातुः । नाऽऽत्मातुशून्यतयाऽऽत्मातुः शून्यः अऽऽत्मातुरेव शून्यता शून्यतैवाऽऽत्मातुः । न तेजोधातुशून्यतया तेजोधातुः शून्यः तेजोधातुरेव शून्यता शून्यतैव तेजोधातुः । न वायुधातुशून्यतया वायुधातुः शून्यः वायुधातुरेव शून्यता शून्यतैव वायुधातुः । नाकाशधातुशून्यतया आकाशधातुः शून्यः आकाशधातुरेव शून्यता शून्यतैवाकाशधातुः । न विज्ञानधातुशून्यतया विज्ञानधातुः शून्यः विज्ञानधातुरेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानधातुः ।

नाऽविद्याशून्यतयाऽविद्याशून्याऽविद्यैव शून्यता शून्यतेवाविद्या ।  
 न संस्कारशून्यतया संस्काराः शून्याः संस्काराएव शून्यता शून्यतेव  
 संस्काराः । न विज्ञानशून्यतया विज्ञानं शून्यं विज्ञानमेव शून्यता  
 शून्यतेव विज्ञानं । न नामरूपशून्यतया नामरूपं शून्यं नामरूपमेव  
 शून्यता शून्यतेव नामरूपं । न पञ्चायतनशून्यतया पञ्चायतनं शून्यं  
 पञ्चायतनमेव शून्यता शून्यतेव पञ्चायतनं । न स्पर्शशून्यतया स्पर्शः  
 शून्यं स्पर्श एव शून्यता शून्यतेवस्पर्शः । न तृष्णाशून्यतया तृष्णाशून्या  
 तृष्णैव शून्यता शून्यतेव तृष्णा । नोपादानशून्यतया उपादानं शून्यं  
 उपादानमेव शून्यता शून्यतेवोपादानं । न वेदनाशून्यतया वेदना-  
 शून्यावेदगैव शून्यता शून्यतेव वेदना । न भवशून्यतया भवः शून्यः  
 भवएव शून्यता शून्यतेव भवः । न जातिशून्यतया जातिः शून्या  
 जातिरेव शून्यता शून्यतेव जातिः । न जरामरणशून्यतया जरा-  
 मरणं शून्यं जरामरणमेव शून्यता शून्यतेव जरामरणं ।

न दानपारमिताशून्यतया दानपारमिताशून्या दानपारमितैव  
 शून्यता शून्यतेव दानपारमिता । न शीलपारमिता शून्यतया शील-  
 पारमिताशून्या शीलपारमितैव शून्यता शून्यतेव शीलपारमिता ।  
 न चान्तिपारमिताशून्यतया चान्तिपारमिताशून्या चान्तिपारमितैव  
 शून्यता शून्यतेव चान्तिपारमिता । न वीर्यपारमिताशून्यतया  
 वीर्यपारमिताशून्या वीर्यपारमितैव शून्यता शून्यतेव वीर्यपारमिता ।  
 न ध्यानपारमिताशून्यतया ध्यानपारमिताशून्या ध्यानपारमितैव  
 शून्यता शून्यतेव ध्यानपारमिता । न प्रज्ञापारमिताशून्यतया प्रज्ञा-  
 पारमिताशून्या प्रज्ञापारमितैव शून्यता शून्यतेव प्रज्ञापारमिता ।



नाध्यात्मशून्यताशून्यतया अध्यात्मशून्यताशून्या अध्यात्मशून्यतैव  
 शून्यता शून्यतैवाध्यात्मशून्यता । न वहिर्द्वाशून्यताशून्यतया वहिर्द्वा-  
 शून्यताशून्या वहिर्द्वाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव वहिर्द्वाशून्यता ।  
 नाध्यात्म वहिर्द्वाशून्यताशून्यतया ऽध्यात्म वहिर्द्वाशून्यताशून्या  
 ऽध्यात्म वहिर्द्वाशून्यतैव शून्यता शून्यतैवाध्यात्म वहिर्द्वाशून्यता । न  
 शून्यताशून्यताशून्यतया शून्यताशून्यताशून्या शून्यता शून्यतैव शून्यता  
 शून्यतैव शून्यताशून्यता । न महाशून्यताशून्यतया महाशून्यताशून्या  
 महाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव महाशून्यता । न परमार्थशून्यता-  
 शून्यतया परमार्थशून्यताशून्या परमार्थशून्यतैव शून्यता शून्यतैव  
 परमार्थशून्यता । न संस्कृतशून्यताशून्यतया संस्कृतशून्यताशून्या  
 संस्कृतशून्यतैव शून्यता शून्यतैव संस्कृतशून्यता । नाऽसंस्कृतशून्यता-  
 शून्यतया ऽसंस्कृतशून्यताशून्या असंस्कृतशून्यतैव शून्यता शून्यतैवा-  
 संस्कृतशून्यता । नाऽत्यन्तशून्यताशून्यतया ऽत्यन्तशून्यताशून्या अत्यन्त-  
 शून्यतैव शून्यता शून्यतैवात्यन्तशून्यता । नानवराग्रशून्यताशून्यतया  
 ऽनवराग्रशून्यताशून्या ऽनवराग्रशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानवराग्रशू-  
 न्यता । नाऽनवकारशून्यताशून्यतया ऽनवकारशून्यताशून्या अनव-  
 कारशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानवकारशून्यता । न प्रकृतिशून्यताशू-  
 न्यतया प्रकृतिशून्यताशून्या प्रकृतिशून्यतैव शून्यता शून्यतैव प्रकृति-  
 शून्यता । न सर्वधर्मशून्यताशून्यतया सर्वधर्मशून्यताशून्या सर्व-  
 धर्मशून्यतैव शून्यता शून्यतैव सर्वधर्मशून्यता । न स्वानुचणशून्यता-  
 शून्यतया स्वानुचणशून्यताशून्या स्वानुचणशून्यतैव शून्यता शून्यतैव  
 स्वानुचणशून्यता । नाऽनुपलभशून्यताशून्यतया ऽनुपलभशून्यताशून्या

अनुपलभ्यशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानुपलभ्यशून्यता । नाऽभावशून्यता  
ताशून्यतया ऽभावशून्यताशून्या अभावशून्यतैव शून्यता शून्यतैवा  
भावशून्यता । न स्वभावशून्यताशून्यतया स्वभावशून्यताशून्या स्वभाव  
शून्यतैव शून्यता शून्यतैव स्वभावशून्यता । नाभावस्वभावशून्यत  
शून्यतया ऽभावस्वभावशून्यताशून्या अभावस्वभावशून्यतैव शून्यत  
शून्यतैवाभावस्वभावशून्यता ।

न कृत्यपद्धानानिशून्यतया कृत्यपद्धानानि शून्यानि कृत्यप  
द्धानान्येव शून्यता शून्यतैव कृत्यपद्धानानि । न सम्यक्प्रहाणानि  
शून्यतया सम्यक्प्रहाणानि शून्यानि सम्यक्प्रहाणान्येव शून्यता शून्यतै  
सम्यक्प्रहाणानि । नर्द्धिपादाशून्यतया ऋद्धिपादाः शून्याः ऋद्धि  
पादाएव शून्यता शून्यतैवर्द्धिपादाः । नेन्द्रियशून्यतया इन्द्रियाणि  
शून्यानि इन्द्रियाण्येव शून्यता शून्यतैवेन्द्रियाणि । न वलानि शून्य  
तया वलानि शून्यानि वलान्येव शून्यता शून्यतैव वलानि । न बोध्यज्ञानि  
शून्यतया बोध्यज्ञानि शून्यानि बोध्यज्ञान्येव शून्यत  
शून्यतैव बोध्यज्ञानि । नार्याष्टाङ्गमार्गाशून्यतया आर्याष्टाङ्गमार्ग  
शून्यः आर्याष्टाङ्गमार्ग एव शून्यता शून्यतैवार्याष्टाङ्गमार्गः । नार्य  
सत्यानि शून्यतया आर्यसत्यानि शून्यानि आर्यसत्यान्येव शून्यत  
शून्यतैवार्यसत्यानि । न ध्यानशून्यतया ध्यानानि शून्यानि ध्यानान्ये  
शून्यता शून्यतैव ध्यानानि । नाऽप्रमाणशून्यतया ऽप्रमाणानि शून्यानि  
अप्रमाणान्येव शून्यता शून्यतैवाप्रमाणानि । नाख्यसमापत्तिशून्यतया  
आख्यसमापत्तयः शून्याः आख्यसमापत्तय एव शून्यता शून्यतैवा  
ख्यसमापत्तयः । न विमोचशून्यतया विमोचाः शून्याः विमोच

एव शून्यता शून्यतैव विमोक्षाः । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिशून्यतया  
 ऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः शून्याः अनुपूर्वविहारसमापत्तय एव  
 शून्यता शून्यतैवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । न शून्यतानिमित्ताऽप्रणि-  
 हितविमोचमुखशून्यतया शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि  
 शून्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्येव शून्यताशून्य-  
 तैव शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि । नाऽभिज्ञाशून्यतया  
 ऽभिज्ञाः शून्याः अभिज्ञाएव शून्यताशून्यतैवाभिज्ञाः । न समा-  
 धिशून्यतया समाधयः शून्याः समाधयएव शून्यताशून्यतैव समा-  
 धयः । न धारणीमुखशून्यतया धारणीमुखानि शून्यानि धारणी-  
 मुखान्येव शून्यता शून्यतैव धारणीमुखानि । न तथागतवल्लशून्यतया  
 तथागतवल्लानि शून्यानि तथागतवल्लान्येव शून्यता शून्यतैव तथा-  
 गतवल्लानि । न वैशारद्यशून्यतया वैशारद्यानि शून्यानि वैशारद्या-  
 न्येव शून्यता शून्यतैव वैशारद्यानि । न प्रतिमन्विच्छून्यतया प्रति-  
 मन्विदः शून्याः प्रतिमन्विदएव शून्यता शून्यतैव प्रतिमन्विदः । न  
 महाभैरवीशून्यतया महाभैरवीशून्या महाभैरवीशून्यतैव शून्यता शून्यतैव  
 महाभैरवी । न महाकरुणाशून्यतया महाकरुणाशून्या महाकरुणाशून्यतैव  
 शून्यता शून्यतैव महाकरुणा । नावेणिकबुद्धधर्माशून्यतया आवेणिक  
 बुद्धधर्माः शून्याः आवेणिकबुद्धधर्माएव शून्यता शून्यतैवावेणिक-  
 बुद्धधर्माः । इयं मुञ्चते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता ।

इदं मुञ्चते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां परमं  
 उपायकौशलं । येनोपायकौशलेन समन्नागतो बोधिमत्त्वो महात्म-  
 नः निर्देशं शून्या बोधिमत्त्वस्य न संभवति न संशयमापद्यते ।

सुभृतिराह । कतमानि भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य  
कल्याणमित्राणि । यैः कल्याणमित्रैः परिगृहीतो बोधिसत्त्वो महा-  
सत्त्वः इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति न संवस्यति  
न संवाममापद्यते । भगवानाह । इदं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महा-  
सत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मैरूपमनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानु-  
पलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-  
भूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारजतायाः । \*योऽस्मैवेदनाऽनि-  
त्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च  
न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वका-  
रजतायाः । योऽस्मैमंज्ञाऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्ब-  
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारजतायाः । योऽस्मैसंस्कारा अनित्या  
इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न  
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकार-  
जतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्ब-  
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै

\* पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं । इति  
वाक्यभागः अत्रास्ति एवं परत्रापि योऽस्मै इत्यस्मात् प्रागस्त्येति ग्रन्थस्य  
रचनायाः रीत्या अनुमीयते । आदर्शपुस्तके तु नास्ति ।

रूपं दुःखमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशल-  
 मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र  
 सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनादुःखेति धर्मं देशयति तच्चानुप-  
 लम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञादुःखेति धर्मं  
 देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ  
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै  
 संस्काराः दुःखा इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-  
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-  
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानं दुःखमिति धर्मं  
 देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ  
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
 रूपमनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि  
 च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र  
 सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानु-  
 पलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-  
 द्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संज्ञा-  
 ऽनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि  
 च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकार-  
 ज्ञतायाः । योऽस्मै संस्कारा अनात्मान इति धर्मं देशयति तच्चानु-  
 पलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-

बुद्धभूमी वा परिणामवत्तान्यत्र सर्व्वकारजतायाः । योऽग्रे विज्ञानं  
 ज्ञानमिति धर्मं देशयति तद्वानुपपन्नमायोगेन । सर्व्वकुशल  
 मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामवत्तान्यत्र सर्व्व  
 कारजतायाः ।

पुनरपि बुभुते बोधिमन्त्रस्य मशमन्त्रस्य कल्याणमित्रं योऽग्रे  
 विज्ञानं ज्ञानमिति धर्मं देशयति तद्वानुपपन्नमायोगेन । सर्व्वकुशल  
 मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामवत्तान्यत्र  
 सर्व्वकारजतायाः । योऽग्रे वेदनाशून्येति धर्मं देशयति  
 तद्वानुपपन्नमायोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामवत्तान्यत्र सर्व्वकारजतायाः । योऽग्रे  
 संज्ञाशून्येति धर्मं देशयति तद्वानुपपन्नमायोगेन । सर्व्वकुशल  
 मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामवत्तान्यत्र  
 सर्व्वकारजतायाः । योऽग्रे संस्काराः शून्या इति धर्मं देशयति  
 तद्वानुपपन्नमायोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामवत्तान्यत्र सर्व्वकारजतायाः । योऽग्रे  
 विज्ञानं ज्ञानमिति धर्मं देशयति तद्वानुपपन्नमायोगेन । सर्व्वकुशल  
 मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामवत्तान्यत्र  
 सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपि बुभुते बोधिमन्त्रस्य मशमन्त्रस्य कल्याणमित्रं योऽग्रे  
 विज्ञानं ज्ञानमिति धर्मं देशयति तद्वानुपपन्नमायोगेन । सर्व्वकुशल  
 मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामवत्तान्यत्र  
 सर्व्वकारजतायाः । योऽग्रे वेदनाशून्येति धर्मं देशयति

तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै  
 संज्ञाशून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूला-  
 नि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र  
 सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः शून्या इति धर्मं देशयति  
 तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै  
 विज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-  
 मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्य-  
 न्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै-  
 हूपमानिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशल-  
 मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र  
 सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदना आनिमित्तेति धर्मं देशयति  
 तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ  
 वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।  
 योऽस्मै संज्ञा आनिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-  
 णामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः आनिमित्ता  
 इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न  
 आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकार-  
 ज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुप-

लक्ष्मयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-  
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
रूपमप्रणिहितमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुश-  
लमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-  
त्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति  
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै  
संज्ञाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुश-  
लमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-  
त्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्कारा अप्रणिहिता इति  
धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आव-  
कभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।  
योऽस्मै विज्ञानमप्रणिहितमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-  
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
रूपमनभिसंस्कारमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्व-  
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-  
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं  
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ  
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।



योऽसौ संज्ञाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन  
 सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र  
 सर्वाकारज्ञतायाः । योऽसौ संस्काराः अनभिसंस्कारा इति धर्म्मं देशयति  
 तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽसौ विज्ञानमनभिसंस्कारमिति धर्म्मं देशयति  
 तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ  
 रूपं विविक्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि  
 च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।  
 योऽसौ वेदनाविविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि  
 च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ  
 वेदनाविविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि  
 च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।  
 इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं वेदितव्यं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ  
 चक्षुरनित्यमिति श्रोत्रमनित्यमिति घ्राणमनित्यमिति जिह्वाऽनित्येति  
 कायोऽनित्य इति मनोऽनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

नुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-  
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुर्दुःखमिति श्रोत्रं दुःखमिति घ्राणं दुःखमिति जिह्वादुःखेति  
कायोदुःख इति मनोदुःखमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयो-  
गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुरनात्मेति श्रोत्रमनात्मेति घ्राणमनात्मेति जिह्वाऽनात्मेति  
कायोऽनात्मेति मनोऽनात्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-  
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः शान्तमिति श्रोत्रं शान्तमिति घ्राणं शान्तमिति जिह्वा-  
शान्तेति कायः शान्त इति मनः शान्तमिति धर्मं देशयति  
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः शून्यमिति श्रोत्रं शून्यमिति घ्राणं शून्यमिति जिह्वाशून्येति  
कायः शून्य इति मनः शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं यो  
चचुरानिमित्तमिति श्रोत्रमानिमित्तमिति घ्राणमानिमित्तमिति  
जिह्वा आनिमित्तमिति काय आनिमित्त इति मन आनिमित्तमिति  
धर्मो देगयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च  
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकार  
जतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं यो  
चचुरप्रणिहितमिति श्रोत्रमप्रणिहितमिति घ्राणमप्रणिहितमिति  
जिह्वाऽप्रणिहितमिति कायोऽप्रणिहित इति मनोऽप्रणिहितमिति  
देगयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ  
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं यो  
चचुरनभिषंस्कारमिति श्रोत्रमनभिषंस्कारमिति घ्राणमनभिषंस्कार  
मिति जिह्वाऽनभिषंस्कारमिति कायोऽनभिषंस्कार इति मनो  
नभिषंस्कारमिति धर्मो देगयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकु  
शलमूलानि च न आवाकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय  
त्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं यो  
चचुरमिदंस्कारमिति श्रोत्रमिदंस्कारमिति घ्राणमिदंस्कारमिति जिह्वा  
मिदंस्कारमिति कायोऽमिदंस्कारमिति मनोमिदंस्कारमिति धर्मो देगयति  
तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्यस्य मद्यामत्यस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
रूपमनित्यमिति शब्दोऽनित्य इति गन्धोऽनित्य इति रसोऽनित्य  
इति स्पर्शोऽनित्य इति धर्म्म देशयति तच्चानुपपन्नयोगेन ।  
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभृमौ वा प्रत्येकबुद्धभृमौ वा परि-  
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्यस्य मद्यामत्यस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
रूपं दुःखमिति शब्दोदुःख इति गन्धोदुःख इति रसोदुःख इति  
स्पर्शोदुःख इति धर्म्मादुःखा इति धर्म्म देशयति तच्चानुपपन्न-  
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभृमौ वा प्रत्येकबुद्धभृमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्यस्य मद्यामत्यस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
रूपमनात्मेति शब्दोऽनात्मेति गन्धोऽनात्मेति रसोऽनात्मेति स्पर्शो-  
ऽनात्मेति धर्म्मा अनात्मान इति धर्म्म देशयति तच्चानुपपन्न-  
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभृमौ वा प्रत्येकबुद्धभृमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्यस्य मद्यामत्यस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
रूपं शान्तमिति शब्दः शान्त इति गन्धः शान्त इति रसः शान्त  
इति स्पर्शः शान्त इति धर्म्माः शान्ता इति धर्म्म देशयति  
तच्चानुपपन्नयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभृमौ वा  
प्रत्येकबुद्धभृमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्यस्य मद्यामत्यस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
रूपं शान्तमिति शब्दः शान्त इति गन्धः शान्त इति रसः शान्त

इति स्पर्शः शून्य इति धर्माः शून्या इति धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमानिमित्तमिति शब्द आनिमित्त इति गन्ध आनिमित्त इति रस आनिमित्त इति स्पर्श आनिमित्त इति धर्मा आनिमित्ता इति धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमप्रणिहितमिति शब्दोऽप्रणिहित इति गन्धोऽप्रणिहित इति रसोऽप्रणिहित इति स्पर्शोऽप्रणिहित इति धर्मा अप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपं विविक्तमिति शब्दोविविक्त इति गन्धोविविक्त इति रसोविविक्त इति स्पर्शोविविक्त इति धर्माविविक्ता इति धर्मं देशयति ।

तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुर्विज्ञानमनित्यमिति श्रोत्रविज्ञानमनित्यमिति घ्राणविज्ञानम-  
नित्यमिति कायविज्ञानमनित्यमिति मनोविज्ञानमनित्यमिति  
धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न  
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञ-  
तायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुर्विज्ञानं दुःखमिति श्रोत्रविज्ञानं दुःखमिति घ्राणविज्ञानं  
दुःखमिति जिह्वाविज्ञानं दुःखमिति कायविज्ञानं दुःखमिति  
मनोविज्ञानं दुःखमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-  
णामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुर्विज्ञानमनात्मेति श्रोत्रविज्ञानमनात्मेति घ्राणविज्ञानमनात्मेति  
जिह्वाविज्ञानमनात्मेति कायविज्ञानमनात्मेति मनोविज्ञानमना-  
त्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न  
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकार-  
ज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुर्विज्ञानं शान्तमिति श्रोत्रविज्ञानं शान्तमिति घ्राणविज्ञानं

शान्तमिति जिज्ञाविज्ञानं शान्तमिति कायविज्ञानं शान्तमिति  
मनोविज्ञानं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन  
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि  
णामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ  
चतुर्विज्ञानं शून्यमिति श्रोत्रविज्ञानं शून्यमिति घ्राणविज्ञानं  
शून्यमिति जिज्ञाविज्ञानं शून्यमिति कायविज्ञानं शून्यमिति  
मनोविज्ञानं शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन  
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ  
चतुर्विज्ञानमानिमित्तमिति श्रोत्रविज्ञानमानिमित्तमिति घ्राणवि-  
ज्ञानमानिमित्तमिति जिज्ञाविज्ञानमानिमित्तमिति कायविज्ञा-  
नमानिमित्तमिति मनोविज्ञानमानिमित्तमिति धर्मं देशयति  
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ  
चतुर्विज्ञानमप्रणिहितमिति श्रोत्रविज्ञानमप्रणिहितमिति घ्राण-  
विज्ञानमप्रणिहितमिति जिज्ञाविज्ञानमप्रणिहितमिति कायवि-  
ज्ञानमप्रणिहितमिति मनोविज्ञानमप्रणिहितमिति धर्मं देशयति  
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चतुर्विज्ञानमनभिसंस्कारमिति श्रोत्रविज्ञानमनभिसंस्कारमिति  
घ्राणविज्ञानमनभिसंस्कारमिति जिह्वाविज्ञानमनभिसंस्कारमिति  
कायविज्ञानमनभिसंस्कारमिति मनोविज्ञानमनभिसंस्कारमिति धर्मं  
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ  
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चतुर्विज्ञानं विविक्तमिति श्रोत्रविज्ञानं विविक्तमिति घ्राणविज्ञानं  
विविक्तमिति जिह्वाविज्ञानं विविक्तमिति कायविज्ञानं विविक्त-  
मिति मनोविज्ञानं विविक्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चतुःसंस्पर्शमनित्यमिति श्रोत्रसंस्पर्शमनित्यमिति घ्राणसंस्पर्शमनित्य-  
मिति जिह्वासंस्पर्शमनित्यमिति कायसंस्पर्शमनित्यमिति मनः  
संस्पर्शमनित्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्व-  
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणा-  
मयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चतुः संस्पर्शं दुःखमिति श्रोत्रसंस्पर्शं दुःखमिति घ्राणसंस्पर्शं दुःखमिति  
जिह्वासंस्पर्शं दुःखमिति कायसंस्पर्शं दुःखमिति मनः संस्पर्शं दुःख  
मिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च



न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वा-  
कारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः संस्पर्गमनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्गमनात्मेति घ्राणसंस्पर्गमनात्मेति  
जिह्वासंस्पर्गमनात्मेति कायसंस्पर्गमनात्मेति मनः संस्पर्गमनात्मेति  
धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न  
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकार-  
ज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः संस्पर्शं शान्तमिति श्रोत्रसंस्पर्शं शान्तमिति घ्राणसंस्पर्शं  
शान्तमिति जिह्वासंस्पर्शं शान्तमिति कायसंस्पर्शं शान्तमिति मनः  
संस्पर्शं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्वकु-  
शलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-  
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः संस्पर्शं शून्यमिति श्रोत्रसंस्पर्शं शून्यमिति घ्राणसंस्पर्शं शून्य-  
मिति जिह्वासंस्पर्शं शून्यमिति कायसंस्पर्शं शून्यमिति मनः संस्पर्शं  
शून्यमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमू-  
लानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र  
सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः संस्पर्गमानिमित्तमिति श्रोत्रसंस्पर्गमानिमित्तमिति घ्राणसंस्पर्ग-



पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति घ्राण-  
संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति कायसंस्पर्श-  
जावेदनाऽनित्येति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति धर्मं देशयति  
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः संस्पर्शजावेदनादुःखेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनादुःखेति घ्राणसंस्पर्श-  
जावेदनादुःखेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनादुःखेति कायसंस्पर्शजावेद-  
नादुःखेति मनः संस्पर्शजावेदनादुःखेति धर्मं देशयति तच्चा-  
नुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-  
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति घ्राणसं-  
स्पर्शजावेदनाऽनात्मेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति कायसंस्पर्श-  
जावेदनाऽनात्मेति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति धर्मं देशयति  
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा  
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति घ्राणसंस्पर्श-  
जावेदनाऽनात्मेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति कायसंस्पर्शजावेदना-  
ऽनात्मेति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति धर्मं देशयति । तच्चानुप-

लम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-  
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

\* पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुःसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति । तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-  
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
घ्राणसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
जिह्वासंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

\* पूर्व्वत्र सर्व्वत्र चक्षुःश्रोत्रादिष्वर्थां प्रत्येकमेव, पुनरपरमित्यादि-  
वाच्यमावर्त्तणीयमित्येतत् लिपिदृष्ट्याऽनुमीयते । आदर्शपुस्तके तयो  
लेखो न दृश्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
कायसंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
मनः संस्पर्शजां वेदनां शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चक्षुः संस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
घ्राणसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
जिह्वासंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-

योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽग्ने  
कायसंस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्मा देशयति यत्तानुपपन्ना-  
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽग्ने  
मनः संस्पर्शजावेदना आनिमित्तेति धर्मा देशयति तत्तानुपपन्ना-  
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽग्ने  
चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्मा देशयति तत्तानुपपन्ना-  
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽग्ने  
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्मा देशयति तत्तानुपपन्ना-  
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽग्ने  
शानसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्मा देशयति तत्तानुपपन्ना-  
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मि  
जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ-  
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मि  
कायसंस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ-  
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मि  
मनः संस्पर्शजावेदनाऽप्रणिहितेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ-  
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मि  
चक्षुः संस्पर्शजावेदनाऽनभिर्म्मंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ-  
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मि  
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनभिर्म्मंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ-  
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मि  
गन्धसंस्पर्शजावेदनाऽनभिर्म्मंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ-

योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै कायसंस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै मनः संस्पर्शजावेदनाऽनभिसंस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै चक्षुः संस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धौ वा परिणाम-यत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।



पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
प्राणसंस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।  
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
जिह्वासंस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।  
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
कायसंस्पर्शजावेदनाविविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।  
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
मनःसंस्पर्शजावेदनाविविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।  
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
प्रतीत्यसमुत्पादाऽनित्य इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।  
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
प्रतीत्यसमुत्पादो दुःख इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।

मष्टपरिवर्त्तः ।

मर्व्वकुशलमृत्नानि च न आवकभूमौ वा प्रत्ये  
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कान्य  
प्रतीत्यममुत्पादोऽनात्मेति धर्मी देशयति तच्चा  
मर्व्वकुशलमृत्नानि च न आवकभूमौ वा प्रत्ये  
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कान्य  
प्रतीत्यममुत्पादः शान्त इति धर्मी देशयति तच्चा  
मर्व्वकुशलमृत्नानि च न आवकभूमौ वा प्रत्ये  
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कान्य  
प्रतीत्यममुत्पादः शून्य इति धर्मी देशयति तच्चा  
मर्व्वकुशलमृत्नानि च न आवकभूमौ वा प्रत्ये  
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कान्य  
प्रतीत्यममुत्पादः आनिमित्त इति धर्मी देशयति तच्चा  
सोमेम । मर्व्वकुशलमृत्नानि च न आवकभूमौ वा प्रत्ये  
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कान्य  
प्रतीत्यममुत्पादोऽनात्मेति धर्मी देशयति तच्चा  
सोमेम । मर्व्वकुशलमृत्नानि च न आवकभूमौ वा प्रत्ये  
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
प्रतीत्यसमुत्पादोऽनभिसंस्कार इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-  
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ  
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
प्रतीत्यसमुत्पादोविविक्त इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
दानपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्व-  
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-  
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
शीलपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
चान्तिपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।  
सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा  
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै  
वीर्य्यपारमिताऽनित्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

Padmawati, Fasc. 1-4 @ 2/ ...  
 Parīṣiṭa Parvan, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each ...  
 Prākṛita-Paṅgalam; Fasc. 1-7 @ /6/ each ...  
 Prithivīrāj Rāsa, (Text) Part II, Fasc. 1-5 @ /8/ each ...  
 Ditto (English) Part II, Fasc. 1 ...  
 Prākṛita Lakṣaṇam, (Text) Fasc. 1 ...  
 Parācāra Smṛti, (Text) Vol. I, Fasc. 1-8 Vol. II, Fasc. 1 ...  
 Fasc. 1-6 @ /6/ each ...  
 Parācāra, Institutes of (English) ...  
 Prabandhacintāmaṇi (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each ...  
 \*Sāma Vēda Saṁhitā, (Text) Vols. I, Fasc. 5-10; II, 1- ...  
 IV, 1-6; V, 1-8, @ /6/ each Fasc. ...  
 Sāṅkhya Sūtra Vṛtti, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each ...  
 Ditto (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each ...  
 Śraddha Kriya Kaumudī, Fasc. 1-6 ...  
 Śucrata Saṁhitā, (Eng.) Fasc. 1 @ /12/ ...  
 \*Taittirīya Saṁhitā, (Text) Fasc. 14-45 @ /6/ each ...  
 Tāṇḍya Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each ...  
 Trantra Vartika (English) Fasc. 1-3 @ /12/ ...  
 Tattva Cintāmaṇi, (Text) Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, ...  
 Vol. III, Fasc. 1-2, Vol. IV, Fasc. 1, Vol. V, Fasc. 1-5, Part ...  
 Fasc. 1-12 @ /6/ each ...  
 Tattvarīhadhigama Sūtram, Fasc. 1-2 ...  
 Trikāṇḍa-Maṇḍanam, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ ...  
 Upamāna-bhava-prapañca-kathā (Text) Fasc. 1-7 @ /6/ each ...  
 Uvāśagadāsī, (Text and English) Fasc. 1-6 @ /12/ ...  
 Vallala Carita, Fasc. 1 ...  
 Varāha Purāṇa, (Text) Fasc. 1-14 @ /6/ each ...  
 Varāha Kṛya Kaumudī, Fasc. 1-6 @ /6/ ...  
 \*Vāyu Purāṇa, (Text) Vol. I, Fasc. 2-6; Vol. II, Fasc. 1-7 ...  
 Vidyāna Parigata, Fasc. 1-6 ...  
 Viṣṇu Smṛti, (Text) Fasc. 1-2 @ /6/ each ...  
 Vivādaratnākara, (Text) Fasc. 1-7 @ /6/ each ...  
 Vṛhannārāyaṇa Purāṇa, (Text) Fasc. 2-6 @ /6/ ...  
 Vṛhat Svayambhū Purāṇa, Fasc. 1-6 ...

#### Tibetan Series.

Pag-Sam Tbi S'th, Fasc. 1-4 @ 1/ each ...  
 Sher-Phyin, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-3; Vol. III ...  
 @ 1/ each ...  
 Rtoḡs brjoḡ dpag khri S'th (Tib. & Sans.) Vol. I, Fasc. 1 ...  
 Fasc. 1-5 @ 1/ each ...

#### Arabic and Persian Series.

'Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-13 @ /6/ each ...  
 Al-Muqaddasi (English) Vol. I, Fasc. 1-3 @ /12/ ...  
 Āin-i-Akbarī, (Text) Fasc. 1-22 @ 1/ each ...  
 Ditto (English) Vol. I, Fasc. 1-7, Vol. II, Fasc. 1- ...  
 Fasc. 1-5, @ 1/12/ each ...  
 Akbar-nāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-37 @ 1/ each ...  
 Ditto English Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1 @ ...  
 Arabic Bibliography, by Dr. A. Sprenger ...  
 Bādhshāh-nāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each ...  
 Catalogue of Arabic Books and Manuscripts 1-2 ...  
 Catalogue of the Persian Books and Manuscripts in the Libr ...  
 Asiatic Society of Bengal. Fasc. 1-3 @ 1/ each ...  
 Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fa ...  
 1/ each ...  
 Farhang-i-Rashidi, (Text) Fasc. 1-14 @ 1/ each ...  
 Filhrist-i-Tūsī, or, Tūsy's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. ...  
 each ...  
 Farūh-ush-Shām of Wāqidī, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each ...  
 Ditto of Azdī, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each ...  
 Haft Asmān, History of the Persian Maṇḍawī, (Text) Fasc. 1 ...  
 History of the Caliphs, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each ...  
 Ibtishāmah-i-Jahāngīrī, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each ...  
 Ishtab, with Supplement, (Text) Fasc. 1-12 @ /12/ each ...

|                                                                                                                     |       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Muntakhabu-l-Tawārikh, (Text) Fasc. 1-15 @ /6 each                                                                  | Rs. 5 |
| Muntakhabu-l-Tawārikh, (English) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5 and 3 Indexes; Vol. III, Fasc. 1 @ /12/ each | 12    |
| Muntakhabu-l-Lubāb, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each                                                                    | 7     |
| Ma'āsiri-i-'Alamgiri, (Text), Fasc. 1-6 @ /6/ each                                                                  | 2     |
| Nukhbatu-l-Fikr, (Text) Fasc. 1                                                                                     | 0     |
| Nizāmi's Khiradnāmah-i-Iskandari, (Text) Fasc. 1-2 @ /12/ each                                                      | 1     |
| Riyāzu-s-Salātin, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                       | 1     |
| Ditto Ditto (English) Fasc. 1-5                                                                                     | 3     |
| Tabaqāt-i-Nāsirī, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                       | 1     |
| Ditto (English) Fasc. 1-14 @ /12/ each                                                                              | 10    |
| Ditto Index                                                                                                         | 1     |
| Tārīkh-i-Firūz Shāhi of Ziyāu-d-dīn Barni (Text) Fasc. 1-7 @ /6/ each                                               | 2     |
| Tārīkh-i-Firūzshāhi, of Shams-i-Sirāj Aif, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each                                              | 2     |
| Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ 1/8/ each                                                                     | 3     |
| Wis o Rāmin, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each                                                                            | 1     |
| Zafarnāmah, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ /6/ each                                                        | 6     |
| Tuzuk-i-Jahāngiri (Eng.) Fasc. 1                                                                                    | 0     |

### ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |    |   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|---|
| 1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. XIX and XX @ 10/ each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 20 | 0 |
| 2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /6/ per No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |    |   |
| 3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (6), 1847 (12), 1848 (12), 1849 (7), 1850 (6), 1851 (6), 1852 (8), 1853 (6), 1854 (6), 1855 (6), 1856 (8), 1857 (7), 1858 (7), 1859 (10), 1860 (11), 1861 (7), 1862 (8), 1863 (11), 1864 (8), 1865 (7), 1866 (8), 1867 (8), 1868 (8), 1869 (8), 1900 (7) & 1901 (7), 1902 (9), 1903 (8), @ 1/8 per No. to Members and @ 2/per No. to Non-Members. |    |   |
| N.B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |   |
| 4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1883                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 3  | 0 |
| A sketch of the Turki language as spoken in Eastern Turkistan, by R. B. Shaw (Extra No., J.A.S.B., 1875)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 4  | 0 |
| Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J.A.S.B., 1865)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 2  | 0 |
| Catalogue of Mammals and Birds of Barmah, by R. Blyth (Extra No., J.A.S.B., 1875)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 4  | 0 |
| 5. Anis-ul-Musharrabin                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 3  | 0 |
| 6. Catalogue of Fossil Vertebrata                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 3  | 0 |
| 7. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 3  | 0 |
| 8. Inshāh, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 10/ each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 20 | 0 |
| 9. Jawāmi'ul-'Ilm ir-riyāsi, 165 pages with 17 plates, 4to. Part I                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 2  | 0 |
| 10. Khizānatul-'Ilm                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 4  | 0 |
| 11. Mahāshārāt, Vols. III and IV, @ 20/ each                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 40 | 0 |
| 12. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera. Part I-III, with 6 coloured Plates, 4to. @ 6/ each                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 18 | 0 |
| 13. Sharaya-ul-Islām                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 4  | 0 |
| 14. Persian Dictionary, by Chama de Kani                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 10 | 0 |
| 15. Ditt. Grammar                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 5  | 0 |
| 16. Khazānatul-Hikmah, Parts I and II @ 1/5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | 3  | 0 |
| 17. A descriptive catalogue of the paintings, drawings, &c., in the collection of the Asiatic Society of Bengal, by C. R. Wilson                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 1  | 0 |
| 18. Memoirs of the Asiatic Society of Bengal, by M. A. F. de Lamoignon, Pt. I, 4to. Extra No. of 1865                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 2  | 0 |

A list of the books and papers in the Asiatic Society's Library, by Mr. R. B. Shaw, 1875. 10/ 0  
 A list of the books and papers in the Asiatic Society's Library, by Mr. R. B. Shaw, 1875. 10/ 0  
 A list of the books and papers in the Asiatic Society's Library, by Mr. R. B. Shaw, 1875. 10/ 0

12-12-04.

Books are supplied by V. P. P.



चरति । न धर्मधातुः शून्य इति चरति । न धर्मधातुरशून्य इति चरति । न धर्मधातुर्निमित्त इति चरति । न धर्मधातुरनिमित्त इति चरति । न धर्मधातुः प्रणिहित इति चरति । न धर्मधातुरप्रणिहित इति चरति । न धर्मधातुर्विविक्त इति चरति । न धर्मधातुरविविक्त इति चरति ।

न मनोविज्ञानधातौ चरति । न मनोविज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न मनोविज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः सुख इति चरति । न मनोविज्ञानधातुर्दुःख इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरात्मेति चरति । न मनोविज्ञानधातुरनात्मेति चरति । न मनोविज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरशान्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः शून्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न मनोविज्ञानधातुः प्रणिहित इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति । न मनोविज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न मनोविज्ञानधातुरविविक्त इति चरति ।

न पृथिवीधातौ चरति । न पृथिवीधातोर्निमित्ते चरति । न पृथिवीधातुर्नित्य इति चरति । न पृथिवीधातुरनित्य इति चरति । न पृथिवीधातुः सुख इति चरति । न पृथिवीधातुर्दुःख इति चरति । न पृथिवीधातुरात्मेति चरति । न पृथिवीधातुरनात्मेति चरति । न पृथिवीधातुः शान्त इति चरति । न पृथिवीधातुरशान्त इति चरति । न पृथिवीधातुः शून्य इति चरति ।

चरति । न पृथिवीधातुरश्रय इति चरति । न पृथिवीधातुर्नि-  
मित्त इति चरति । न पृथिवीधातुरनिमित्त इति चरति ।  
न पृथिवीधातुः प्रणिहित इति चरति । न पृथिवीधातुरप्रणि-  
हित इति चरति । न पृथिवीधातुर्विविक्त इति चरति । न  
पृथिवीधातुरविविक्त इति चरति ।

नाऽव्याप्तौ चरति । नाऽव्याप्तौर्निमित्तो चरति । नाऽव्याप्तुर्नि-  
मित्त इति चरति । नाऽव्याप्तुरनित्य इति चरति । नाऽव्याप्तुः शून्य  
इति चरति । नाऽव्याप्तुर्दुःख इति चरति । नाऽव्याप्तुर्नाशोक्ति  
चरति । नाऽव्याप्तुरभातोक्ति चरति । नाऽव्याप्तुः भान्त इति चरति ।  
नाऽव्याप्तुरशान्त इति चरति । नाऽव्याप्तुः शून्य इति चरति ।  
नाऽव्याप्तुरश्रय इति चरति । नाऽव्याप्तुः प्रणिहित इति चरति ।  
नाऽव्याप्तुरप्रणिहित इति चरति । नाऽव्याप्तुर्विविक्त इति चरति ।  
नाऽव्याप्तुरविविक्त इति चरति ।

न तेजोधातौ चरति । न तेजोधातौर्निमित्तो चरति । न  
तेजोधातुर्निमित्त इति चरति । न तेजोधातुरनित्य इति चरति ।  
न तेजोधातुः शून्य इति चरति । न तेजोधातुर्दुःख इति चरति ।  
न तेजोधातुर्नाशोक्ति चरति । न तेजोधातुरभातोक्ति चरति ।  
न तेजोधातुः भान्त इति चरति । न तेजोधातुरशान्त इति चरति ।  
न तेजोधातुः शून्य इति चरति । न तेजोधातुरश्रय इति चरति ।  
न तेजोधातुर्निमित्त इति चरति । न तेजोधातुर्प्रणिहित इति  
चरति । न तेजोधातुः प्रणिहित इति चरति । न तेजोधातुर्विविक्त  
इति चरति । न तेजोधातुर्विविक्त इति चरति । न तेजो-  
धातुर्विविक्त इति चरति ।



न वायुधातौ चरति । न वायुधातोर्निमित्ते चरति । न वायुधातुर्नित्य इति चरति । न वायुधातुरनित्य इति चरति । न वायुधातुः सुख इति चरति । न वायुधातुर्दुःख इति चरति । न वायुधातुरात्मेति चरति । न वायुधातुरनात्मेति चरति । न वायुधातुः शान्त इति चरति । न वायुधातुरशान्त इति चरति । न वायुधातुः शून्य इति चरति । न वायुधातुरशून्य इति चरति । न वायुधातुर्निमित्त इति चरति । न वायुधातुरनिमित्त इति चरति । न वायुधातुः प्रणिहित इति चरति । न वायुधातुरप्रणिहित इति चरति । न वायुधातुर्विविक्त इति चरति । न वायुधातुरविविक्त इति चरति ।

नाकाशधातौ चरति । नाकाशधातोर्निमित्ते चरति । नाकाशधातुर्नित्य इति चरति । नाकाशधातुरनित्य इति चरति । नाकाशधातुः सुख इति चरति । नाकाशधातुर्दुःख इति चरति । नाकाशधातुरात्मेति चरति । नाकाशधातुरनात्मेति चरति । नाकाशधातुः शून्य इति चरति । नाकाशधातुरशून्य इति चरति । नाकाशधातुर्निमित्त इति चरति । नाकाशधातुरनिमित्त इति चरति । नाकाशधातुः प्रणिहित इति चरति । नाकाशधातुरप्रणिहित इति चरति । नाकाशधातुर्विविक्त इति चरति । नाकाशधातुरविविक्त इति चरति ।

न विज्ञानधातौ चरति । न विज्ञानधातोर्निमित्ते चरति । न विज्ञानधातुर्नित्य इति चरति । न विज्ञानधातुरनित्य इति चरति । न विज्ञानधातुः सुख इति चरति । न विज्ञानधातुर्दुःख इति चरति ।

इति चरति । न विज्ञानधातुरात्मेति चरति । न विज्ञानधातु-  
रनात्मेति चरति । न विज्ञानधातुः शान्त इति चरति । न विज्ञान-  
धातुरशान्त इति चरति । न विज्ञानधातुः शून्य इति चरति ।  
न विज्ञानधातुरशून्य इति चरति । न विज्ञानधातुर्निमित्त इति  
चरति । न विज्ञानधातुरनिमित्त इति चरति । न विज्ञानधातुः  
प्रणिहित इति चरति । न विज्ञानधातुरप्रणिहित इति चरति ।  
न विज्ञानधातुर्विविक्त इति चरति । न विज्ञानधातुरविविक्त  
इति चरति ।

नाऽविद्यायां चरति । नाऽविद्यायाः निमित्ते चरति । नाऽविद्या-  
नित्येति चरति । नाऽविद्याऽनित्येति चरति । नाऽविद्या सुखेति  
चरति । नाऽविद्यादुःखेति चरति । नाऽविद्या आत्मेति चरति ।  
नाऽविद्याऽनात्मेति चरति । नाऽविद्याशान्तेति चरति । नाऽविद्या-  
ऽशान्तेति चरति । नाऽविद्याशून्येति चरति । नाऽविद्याऽशून्येति  
चरति । नाऽविद्यानिमित्तेति चरति । नाऽविद्याऽनिमित्तेति चरति ।  
नाऽविद्याप्रणिहितेति चरति । नाऽविद्याऽप्रणिहितेति चरति ।  
नाऽविद्याविविक्तेति चरति । नाऽविद्याऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कारेषु चरति । न संस्कारायां निमित्ते चरति । न  
संस्काराः नित्या इति चरति । न संस्कारा अनित्या इति चरति ।  
न संस्काराः सुखा इति चरति । न संस्काराः दुःखा इति चरति ।  
न संस्कारा आत्मा इति चरति । न संस्कारा अनात्मा इति  
चरति । न संस्काराः शान्ता इति चरति । न संस्कारा अशान्ता  
इति चरति । न संस्काराः शून्या इति चरति । न संस्कारा

अशून्या इति चरति । न संस्काराः निमित्ता इति चरति । न संस्कारा अनिमित्ता इति चरति । न संस्काराः प्रणिहिता इति चरति । न संस्कारा अप्रणिहिता इति चरति । न संस्काराः विविक्ता इति चरति । न संस्कारा अविविक्ता इति चरति ।

न विज्ञाने चरति । न विज्ञानस्य निमित्ते चरति । न विज्ञानं नित्यमिति चरति । न विज्ञानमनित्यमिति चरति । न विज्ञानं सुखमिति चरति । न विज्ञानं दुःखमिति चरति । न विज्ञानमात्मेति चरति । न विज्ञानमनात्मेति चरति । न विज्ञानं शान्तमिति चरति । न विज्ञानमशान्तमिति चरति । न विज्ञानं शून्यमिति चरति । न विज्ञानमशून्यमिति चरति । न विज्ञानं निमित्तमिति चरति । न विज्ञानमनिमित्तमिति चरति । न विज्ञानं प्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानमप्रणिहितमिति चरति । न विज्ञानं विविक्तमिति चरति । न विज्ञानमविविक्तमिति चरति ।

न नामरूपे चरति । न नामरूपस्य निमित्ते चरति । न नामरूपं नित्यमिति चरति । न नामरूपमनित्यमिति चरति । न नामरूपं सुखमिति चरति । न नामरूपं दुःखमिति चरति । न नामरूपमात्मेति चरति । न नामरूपमनात्मेति चरति । न नामरूपं शान्तमिति चरति । न नामरूपमशान्तमिति चरति । न नामरूपं शून्यमिति चरति । न नामरूपमशून्यमिति चरति । न नामरूपं निमित्तमिति चरति । न नामरूपमनिमित्तमिति चरति । न नामरूपं प्रणिहितमिति चरति । न नामरूपमप्रणि-

हितमिति चरति । न नामरूपं विविक्तमिति चरति । न नाम-  
रूपमविविक्तमिति चरति ।

न षडायतने चरति । न षडायतनस्य निमित्ते चरति । न  
षडायतनं नित्यमिति चरति । न षडायतनमनित्यमिति चरति ।  
न षडायतनं सुखमिति चरति । न षडायतनं दुःखमिति चरति ।  
न षडायतनमात्मेति चरति । न षडायतनमनात्मेति चरति ।  
न षडायतनं शान्तमिति चरति । न षडायतनमशान्तमिति चरति ।  
न षडायतनं शून्यमिति चरति । न षडायतनमशून्यमिति चरति ।  
न षडायतनं निमित्तमिति चरति । न षडायतनमनिमित्तमिति  
चरति । न षडायतनं प्रणिहितमिति चरति । न षडायतनमप्रणि-  
हितमिति चरति । न षडायतनं विविक्तमिति चरति । षडाय-  
तनमविविक्तमिति चरति ।

न स्पर्शं चरति । न स्पर्शस्य निमित्ते चरति । न स्पर्शोऽनित्य  
इति चरति । न स्पर्शोऽनित्य इति चरति । न स्पर्शः सुख इति  
चरति । न स्पर्शोऽदुःख इति चरति । न स्पर्शः आत्मेति चरति ।  
न स्पर्शः अनात्मेति चरति । न स्पर्शः शान्त इति चरति । न  
स्पर्शोऽशान्त इति चरति । न स्पर्शः शून्य इति चरति । न  
स्पर्शोऽशून्य इति चरति । न स्पर्शः निमित्त इति चरति । न  
स्पर्शोऽनिमित्त इति चरति । न स्पर्शः प्रणिहित इति चरति । न  
स्पर्शोऽप्रणिहित इति चरति । न स्पर्शो विविक्त इति चरति । न  
स्पर्शोऽविविक्त इति चरति ।

न वेदनाद्यां चरति । न वेदनायाः निमित्ते चरति । न

वेदना नित्येति चरति । न वेदनाऽनित्येति चरति । न वेदना  
सुखेति चरति । न वेदना दुःखेति चरति । न वेदना आत्मेति  
चरति । न वेदना अनात्मेति चरति । न वेदना शान्तेति चरति ।  
न वेदना अशान्तेति चरति । न वेदना शून्येति चरति । न  
वेदनाऽशून्येति चरति । न वेदना निमित्तेति चरति । न वेदना-  
ऽनिमित्तेति चरति । न वेदना प्रणिहितेति चरति । न वेदना-  
ऽप्रणिहितेति चरति । न वेदना विविक्तेति चरति । न वेदना-  
ऽविविक्तेति चरति ।

न तृष्णायां चरति । न तृष्णायाः निमित्ते चरति । न  
तृष्णा नित्येति चरति । न तृष्णा अनित्येति चरति । न तृष्णा  
सुखेति चरति । न तृष्णा दुःखेति चरति । न तृष्णा आत्मेति  
चरति । न तृष्णा अनात्मेति चरति । न तृष्णा शान्तेति चरति ।  
न तृष्णा अशान्तेति चरति । न तृष्णा शून्येति चरति । न तृष्णा-  
ऽशून्येति चरति । न तृष्णा निमित्तेति चरति । न तृष्णाऽनिमि-  
त्तेति चरति । न तृष्णा प्रणिहितेति चरति । न तृष्णाऽप्रणिहि-  
तेति चरति । न तृष्णा विविक्तेति चरति । न तृष्णाऽविविक्तेति  
चरति ।

नोपादाने चरति । नोपादानस्य निमित्ते चरति । नोपादानं  
नित्यमिति चरति । नोपादानमनित्यमिति चरति । नोपादानं  
सुखमिति चरति । नोपादानं दुःखमिति चरति । नोपादान-  
मात्मेति चरति । नोपादानमनात्मेति चरति । नोपादानं शान्त-  
मिति चरति । नोपादानमशान्तमिति चरति । नोपादानं शून्य-

मिति चरति । नोपादानमशून्यमिति चरति । नोपादानं निमित्त-  
मिति चरति । नोपादानमनिमित्तमिति चरति । नोपादानं  
प्रणिहितमिति चरति । नोपादानमप्रणिहितमिति चरति ।  
नोपादानं विविक्तमिति चरति । नोपादानमविविक्तमिति चरति ।

न भवे चरति । न भवस्य निमित्ते चरति । न भवोनित्य  
इति चरति । न भवोऽनित्य इति चरति । न भवः सुख इति  
चरति । न भवोदुःख इति चरति । न भवः आत्मेति चरति । न  
भवोऽनात्मेति चरति । न भवः शान्त इति चरति । न भवो-  
ऽशान्त इति चरति । न भवः शून्य इति चरति । न भवोऽशून्य  
इति चरति । न भवोनिमित्त इति चरति । न भवोऽनिमित्त  
इति चरति । न भवः प्रणिहित इति चरति । न भवोऽप्रणिहित  
इति चरति । न भवोविविक्त इति चरति । न भवोऽविविक्त  
इति चरति ।

न जातौ चरति । न जातेर्निमित्ते चरति । न जातिर्नित्येति  
चरति । न जातिरनित्येति चरति । न जातिः सुखेति चरति । न  
जातिर्दुःखेति चरति । न जातिरात्मेति चरति । न जातिरना-  
त्मेति चरति । न जातिः शान्तेति चरति । न जातिरशान्तेति  
चरति । न जातिः शून्येति चरति । न जातिरशून्येति चरति ।  
न जातिर्निमित्तेति चरति । न जातिरनिमित्तेति चरति । न  
जातिः प्रणिहितेति चरति । न जातिरप्रणिहितेति चरति । न  
जातिर्विविक्तेति चरति । न जातिरविविक्तेति चरति ।

न जरामरणे चरति । न जरामरणस्य निमित्ते चरति । न

जरामरणं नित्यमिति चरति । न जरामरणमनित्यमिति चरति ।  
 न जरामरणं सुखमिति चरति । न जरामरणं दुःखमिति चरति ।  
 न जरामरणमात्मेति चरति । न जरामरणमनात्मेति चरति ।  
 न जरामरणं शान्तमिति चरति । न जरामरणमशान्तमिति चरति ।  
 न जरामरणं शून्यमिति चरति । न जरामरणमशून्यमिति चरति ।  
 न जरामरणं निमित्तमिति चरति । न जरामरणमनिमित्तमिति  
 चरति । न जरामरणं प्रणिहितमिति चरति । न जरामरण-  
 मप्रणिहितमिति चरति । न जरामरणं विविक्तमिति चरति ।  
 न जरामरणमविविक्तमिति चरति ।

न दानपारमितायां चरति । न दानपारमितायाः निमित्ते  
 चरति । न दानपारमिता नित्येति चरति । न दानपारमिता-  
 ऽनित्येति चरति । न दानपारमिता सुखेति चरति । न दान-  
 पारमिता दुःखेति चरति । न दानपारमिता आत्मेति चरति ।  
 न दानपारमिताऽनात्मेति चरति । न दानपारमिता शान्तेति  
 चरति । न दानपारमिताऽशान्तेति चरति । न दानपारमिता  
 शून्येति चरति । न दानपारमिताऽशून्येति चरति । न दानपार-  
 मिता निमित्तेति चरति । न दानपारमिताऽनिमित्तेति चरति ।  
 न दानपारमिता प्रणिहितेति चरति । न दानपारमिताऽप्रणि-  
 हितेति चरति । न दानपारमिता विविक्तेति चरति । न दान-  
 पारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न शीलपारमितायां चरति । न शीलपारमितायाः निमित्ते  
 चरति । न शीलपारमिता नित्येति चरति । न शीलपारमिता-

ऽनित्येति चरति । न शीलपारमिता सुखेति चरति । न शील-  
पारमिता दुःखेति चरति । न शीलपारमिता आत्मेति चरति ।  
न शीलपारमिताऽनात्मेति चरति । न शीलपारमिता शान्तेति  
चरति । न शीलपारमिताऽशान्तेति चरति । न शीलपारमिता  
शून्येति चरति । न शीलपारमिताऽशून्येति चरति । न शीलपार-  
मिता निमित्तेति चरति । न शीलपारमिताऽनिमित्तेति चरति ।  
न शीलपारमिता प्रणिहितेति चरति । न शीलपारमिताऽप्रणि-  
हितेति चरति । न शीलपारमिता विविक्तेति चरति । न शील-  
पारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न चान्तिपारमितायां चरति । न चान्तिपारमितायाः निमित्ते  
चरति । न चान्तिपारमिता नित्येति चरति । न चान्तिपारमिता-  
ऽनित्येति चरति । न चान्तिपारमिता सुखेति चरति । न चान्ति-  
पारमिता दुःखेति चरति । न चान्तिपारमिता आत्मेति चरति ।  
न चान्तिपारमिताऽनात्मेति चरति । न चान्तिपारमिता शान्तेति  
चरति । न चान्तिपारमिताऽशान्तेति चरति । न चान्तिपारमिता  
शून्येति चरति । न चान्तिपारमिताऽशून्येति चरति । न चान्ति-  
पारमिता निमित्तेति चरति । न चान्तिपारमिताऽनिमित्तेति  
चरति । न चान्तिपारमिता प्रणिहितेति चरति । न चान्तिपार-  
मिताऽप्रणिहितेति चरति । न चान्तिपारमिता विविक्तेति  
चरति । न चान्तिपारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न वीर्यपारमितायां चरति । न वीर्यपारमितायाः निमित्ते  
चरति । न वीर्यपारमिता नित्येति चरति । न वीर्यपारमिता-



ऽनित्येति चरति । न वीर्यपारमिता सुखेति चरति । न वीर्य-  
 पारमिता दुःखेति चरति । न वीर्यपारमिता आत्मेति चरति ।  
 न वीर्यपारमिता अनात्मेति चरति । न वीर्यपारमिता ज्ञान्तेति  
 चरति । न वीर्यपारमिताऽज्ञान्तेति चरति । न वीर्यपारमिता  
 शून्येति चरति । न वीर्यपारमिताऽशून्येति चरति । न वीर्य-  
 पारमिता निमित्तेति चरति । न वीर्यपारमिताऽनिमित्तेति  
 चरति । न वीर्यपारमिता प्रणिहितेति चरति । न वीर्यपार-  
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न वीर्यपारमिता विविकेति चरति ।  
 न वीर्यपारमिताऽविविकेति चरति ।

न ध्यानपारमितायां चरति । न ध्यानपारमितायाः निमित्ते  
 चरति । न ध्यानपारमिता नित्येति चरति । न ध्यानपारमिता-  
 ऽनित्येति चरति । न ध्यानपारमिता सुखेति चरति । न ध्यान-  
 पारमिता दुःखेति चरति । न ध्यानपारमिता आत्मेति चरति ।  
 न ध्यानपारमिता अनात्मेति चरति । न ध्यानपारमिता ज्ञान्तेति  
 चरति । न ध्यानपारमिताऽज्ञान्तेति चरति । न ध्यानपारमिता  
 शून्येति चरति । न ध्यानपारमिताऽशून्येति चरति । न ध्यान-  
 पारमिता निमित्तेति चरति । न ध्यानपारमिताऽनिमित्तेति  
 चरति । न ध्यानपारमिता प्रणिहितेति चरति । न ध्यानपार-  
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न ध्यानपारमिता विविकेति चरति ।  
 न ध्यानपारमिताऽविविकेति चरति ।

न प्रज्ञापारमितायां चरति । न प्रज्ञापारमितायाः निमित्ते  
 चरति । न प्रज्ञापारमिता नित्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता-

ऽनित्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता सुखेति चरति । न प्रज्ञा-  
पारमिता दुःखेति चरति । न प्रज्ञापारमिता आत्मेति चरति ।  
न प्रज्ञापारमिताऽनात्मेति चरति । न प्रज्ञापारमिता शान्तेति  
चरति । न प्रज्ञापारमिताऽशान्तेति चरति । न प्रज्ञापारमिता  
शून्येति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽशून्येति चरति । न प्रज्ञापार-  
मिता निमित्ते चरति । न प्रज्ञापारमिताऽनिमित्ते चरति ।  
न प्रज्ञापारमिता प्रणिहितेति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽप्रणि-  
हितेति चरति । न प्रज्ञापारमिता विविक्तेति चरति । न प्रज्ञा-  
पारमिताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽध्यात्मशून्यतायां चरति । नाऽध्यात्मशून्यतायाः निमित्ते  
चरति । नाऽध्यात्मशून्यता नित्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता-  
ऽनित्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता सुखेति चरति । नाऽध्यात्म-  
शून्यता दुःखेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता आत्मेति चरति ।  
नाऽध्यात्मशून्यताऽनात्मेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता शान्तेति  
चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता  
शून्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽध्यात्म-  
शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।  
नाऽध्यात्मशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽप्रणि-  
हितेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽध्यात्म-  
शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न वहिर्द्वांशून्यतायां चरति । न वहिर्द्वांशून्यतायाः निमित्ते  
चरति । न वहिर्द्वांशून्यता नित्येति चरति । न वहिर्द्वांशून्यता-

ऽनित्येति चरति । न वीर्यपारमिता सुखेति चरति । न वीर्य-  
 पारमिता दुःखेति चरति । न वीर्यपारमिता आत्मेति चरति ।  
 न वीर्यपारमिता अनात्मेति चरति । न वीर्यपारमिता ज्ञानेति  
 चरति । न वीर्यपारमिताऽज्ञानेति चरति । न वीर्यपारमिता  
 शून्येति चरति । न वीर्यपारमिताऽशून्येति चरति । न वीर्य-  
 पारमिता निमित्तेति चरति । न वीर्यपारमिताऽनिमित्तेति  
 चरति । न वीर्यपारमिता प्रणिहितेति चरति । न वीर्यपार-  
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न वीर्यपारमिता विविक्तेति चरति ।  
 न वीर्यपारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न ध्यानपारमितायां चरति । न ध्यानपारमितायाः निमित्ते  
 चरति । न ध्यानपारमिता नित्येति चरति । न ध्यानपारमिता-  
 ऽनित्येति चरति । न ध्यानपारमिता सुखेति चरति । न ध्यान-  
 पारमिता दुःखेति चरति । न ध्यानपारमिता आत्मेति चरति ।  
 न ध्यानपारमिता अनात्मेति चरति । न ध्यानपारमिता ज्ञानेति  
 चरति । न ध्यानपारमिताऽज्ञानेति चरति । न ध्यानपारमिता  
 शून्येति चरति । न ध्यानपारमिताऽशून्येति चरति । न ध्यान-  
 पारमिता निमित्तेति चरति । न ध्यानपारमिताऽनिमित्तेति  
 चरति । न ध्यानपारमिता प्रणिहितेति चरति । न ध्यानपार-  
 मिताऽप्रणिहितेति चरति । न ध्यानपारमिता विविक्तेति चरति ।  
 न ध्यानपारमिताऽविविक्तेति चरति ।

न प्रज्ञापारमितायां चरति । न प्रज्ञापारमितायाः निमित्ते  
 चरति । न प्रज्ञापारमिता नित्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता-

ऽनित्येति चरति । न प्रज्ञापारमिता सुखेति चरति । न प्रज्ञा-  
पारमिता दुःखेति चरति । न प्रज्ञापारमिता आत्मेति चरति ।  
न प्रज्ञापारमिताऽनात्मेति चरति । न प्रज्ञापारमिता शान्तेति  
चरति । न प्रज्ञापारमिताऽशान्तेति चरति । न प्रज्ञापारमिता  
शून्येति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽशून्येति चरति । न प्रज्ञापार-  
मिता निमित्ते चरति । न प्रज्ञापारमिताऽनिमित्ते चरति ।  
न प्रज्ञापारमिता प्रणिहितेति चरति । न प्रज्ञापारमिताऽप्रणि-  
हितेति चरति । न प्रज्ञापारमिता विविक्तेति चरति । न प्रज्ञा-  
पारमिताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽध्यात्मशून्यतायां चरति । नाऽध्यात्मशून्यतायाः निमित्ते  
चरति । नाऽध्यात्मशून्यता नित्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता-  
ऽनित्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता सुखेति चरति । नाऽध्यात्म-  
शून्यता दुःखेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता आत्मेति चरति ।  
नाऽध्यात्मशून्यताऽनात्मेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता शान्तेति  
चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता  
शून्येति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽध्यात्म-  
शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।  
नाऽध्यात्मशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यताऽप्रणि-  
हितेति चरति । नाऽध्यात्मशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽध्यात्म-  
शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न वरिह्यशून्यतायां चरति । न वरिह्यशून्यतायाः निमित्ते  
चरति । न वरिह्यशून्यता मिहेति चरति । न वरिह्यशून्यता-



न शून्यताशून्यतायां चरति । न शून्यताशून्यतायाः निमित्ते  
चरति । न शून्यताशून्यता नित्येति चरति । न शून्यताशून्यता-  
ऽनित्येति चरति । न शून्यताशून्यता सुखेति चरति । न शून्यता-  
शून्यता दुःखेति चरति । न शून्यताशून्यता आत्मेति चरति ।  
न शून्यताशून्यताऽनात्मेति चरति । न शून्यताशून्यता शान्तेति  
चरति । न शून्यताशून्यताऽशान्तेति चरति । न शून्यताशून्यता  
शून्येति चरति । न शून्यताशून्यताऽशून्येति चरति । न शून्यता-  
शून्यता निमित्तेति चरति । न शून्यताशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।  
न शून्यताशून्यता प्रणिहितेति चरति । न शून्यताशून्यताऽप्रणि-  
हितेति चरति । न शून्यताशून्यता विविक्तेति चरति । न  
शून्यताशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न महाशून्यतायां चरति । न महाशून्यतायाः निमित्ते चरति ।  
न महाशून्यता नित्येति चरति । न महाशून्यताऽनित्येति चरति ।  
न महाशून्यता सुखेति चरति । न महाशून्यता दुःखेति चरति ।  
न महाशून्यता आत्मेति चरति । न महाशून्यताऽनात्मेति चरति ।  
न महाशून्यता शान्तेति चरति । न महाशून्यताऽशान्तेति चरति ।  
न महाशून्यता शून्येति चरति । न महाशून्यताऽशून्येति चरति ।  
न महाशून्यता निमित्तेति चरति । न महाशून्यताऽनिमित्तेति  
चरति । न महाशून्यता प्रणिहितेति चरति । न महाशून्यता  
ऽप्रणिहितेति चरति । न महाशून्यता विविक्तेति चरति । न  
महाशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न परमार्थशून्यतायां चरति । न परमार्थशून्यतायाः निमित्ते

न च । न परमाश्रयता नित्येति चरति । न परमाश्रयता  
 नित्येति चरति । न परमाश्रयता सुखेति चरति । न परमाश्रय-  
 ता दुःखेति चरति । न परमाश्रयता आत्मेति चरति ।  
 न परमाश्रयता अनात्मेति चरति । न परमाश्रयता ग्रान्तेति  
 चरति । न परमाश्रयताऽग्रान्तेति चरति । न परमाश्रयता शून्येति  
 चरति । न परमाश्रयताऽशून्येति चरति । न परमाश्र-  
 यता निमित्तेति चरति । न परमाश्रयताऽनिमित्तेति चरति ।  
 न परमाश्रयता प्रणिहितेति चरति । न परमाश्रयताऽप्रणि-  
 हितेति चरति । न परमाश्रयता विविक्तेति चरति । न परमाश्र-  
 यताऽविविक्तेति चरति ।

न संस्कृतशून्यतायां चरति । न संस्कृतशून्यतायाः निमित्ते  
 चरति । न संस्कृतशून्यता नित्येति चरति । न संस्कृतशून्यताऽनि-  
 त्येति चरति । न संस्कृतशून्यता सुखेति चरति । न संस्कृतशून्यता  
 दुःखेति चरति । न संस्कृतशून्यता आत्मेति चरति । न संस्कृत-  
 शून्यता अनात्मेति चरति । न संस्कृतशून्यता ग्रान्तेति चरति । न  
 संस्कृतशून्यताऽग्रान्तेति चरति । न संस्कृतशून्यता शून्येति चरति ।  
 न संस्कृतशून्यताऽशून्येति चरति । न संस्कृतशून्यता निमित्तेति  
 चरति । न संस्कृतशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न संस्कृतशून्यता  
 प्रणिहितेति चरति । न संस्कृतशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । न  
 संस्कृतशून्यता विविक्तेति चरति । न संस्कृतशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽसंस्कृतशून्यतायां चरति । नाऽसंस्कृतशून्यतायाः निमित्ते  
 चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता नित्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता-

ऽनित्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता सुखेति चरति । नाऽसंस्कृत-  
शून्यता दुःखेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता आत्मेति चरति ।  
नाऽसंस्कृतशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यतां शान्तेति  
चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता  
शून्येति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽसंस्कृत-  
शून्यता निमित्तेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।  
नाऽसंस्कृतशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यताऽप्रणि-  
हितेति चरति । नाऽसंस्कृतशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽसंस्कृत-  
शून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽत्यन्तशून्यतायां चरति । नाऽत्यन्तशून्यतायाः निमित्ते चरति ।  
नाऽत्यन्तशून्यता नित्येति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽनित्येति चरति ।  
नाऽत्यन्तशून्यता सुखेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता दुःखेति चरति ।  
नाऽत्यन्तशून्यता आत्मेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता अनात्मेति चरति ।  
नाऽत्यन्तशून्यता शान्तेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽशान्तेति चरति ।  
नाऽत्यन्तशून्यता शून्येति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽशून्येति चरति ।  
नाऽत्यन्तशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यताऽनिमित्तेति  
चरति । नाऽत्यन्तशून्यताप्रणिहितेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता-  
ऽप्रणिहितेति चरति । नाऽत्यन्तशून्यता विविक्तेति चरति ।  
नाऽत्यन्तशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽनवरागशून्यतायां चरति । नाऽनवरागशून्यतायाः निमित्ते  
चरति । नाऽनवरागशून्यता नित्येति चरति । नाऽनवरागशून्यता-  
ऽनित्येति चरति । नाऽनवरागशून्यता सुखेति चरति । नाऽनवराग-





दुःखेति चरति । न प्रकृतिशून्यता आत्मेति चरति ।  
प्रकृतिशून्यता अनात्मेति चरति । न प्रकृतिशून्यता गान्तेति  
चरति । न प्रकृतिशून्यताऽगान्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यता  
चरति । न प्रकृतिशून्यताऽशून्येति चरति । न प्रकृतिशून्यता  
चरति । न प्रकृतिशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न  
प्रकृतिशून्यता प्रणिहितेति चरति । न प्रकृतिशून्यताऽप्रणिहितेति  
चरति । न प्रकृतिशून्यता विविक्तेति चरति । न प्रकृतिशून्यता-  
विविक्तेति चरति ।

न सर्वधर्मशून्यतायां चरति । न सर्वधर्मशून्यतायाः निमित्ते  
चरति । न सर्वधर्मशून्यता नित्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यता-  
नित्येति चरति । न सर्वधर्मशून्यता सुखेति चरति । न सर्व-  
धर्मशून्यता दुःखेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता आत्मेति चरति ।  
न सर्वधर्मशून्यता अनात्मेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता गान्तेति  
चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽगान्तेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता  
चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽशून्येति चरति । न सर्वधर्म-  
शून्यता निमित्तेति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।  
न सर्वधर्मशून्यता प्रणिहितेति चरति । न सर्वधर्मशून्यताऽप्रणि-  
हितेति चरति । न सर्वधर्मशून्यता विविक्तेति चरति । न सर्व-  
धर्मशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न खलक्षणशून्यतायां चरति । न खलक्षणशून्यतायाः निमित्ते  
चरति । न खलक्षणशून्यता नित्येति चरति । न खलक्षणशून्यता  
नित्येति चरति । न खलक्षणशून्यता सुखेति चरति । न

स्वल्पक्षयशून्यता दुःखेति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यता आत्मेति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यता अनात्मेति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यता शान्तेति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यताऽशान्तेति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यता शून्येति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यताऽशून्येति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यता निमित्तेति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यताऽनिमित्तेति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यता प्रणिहितेति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यता विविक्तेति चरति । न स्वल्पक्षयशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽनुपलम्भशून्यतायां चरति । नाऽनुपलम्भशून्यतायाः निमित्ते चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता नित्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता सुखेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता दुःखेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता आत्मेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता शान्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता शून्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽनिमित्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽनुपलम्भशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

नाऽभावशून्यतायां चरति । नाऽभावशून्यतायाः निमित्ते चरति । नाऽभावशून्यता नित्येति चरति । नाऽभावशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽभावशून्यता सुखेति चरति । नाऽभावशून्यता दुःखेति चरति ।

भावशून्यता आत्मेति चरति । नाऽभावशून्यता अनात्मेति चरति ।  
 भावशून्यता शान्तेति चरति । नाऽभावशून्यताऽशान्तेति चरति ।  
 भावशून्यता शून्येति चरति । नाऽभावशून्यताऽशून्येति चरति ।  
 भावशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽभावशून्यताऽनिमित्तेति  
 चरति । नाऽभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽभावशून्यता-  
 प्रणिहितेति चरति । नाऽभावशून्यता विविकेति चरति ।  
 भावशून्यताऽविविकेति चरति ।

न स्वभावशून्यतायां चरति । न स्वभावशून्यतायाः निमित्ते  
 चरति । न स्वभावशून्यता नित्येति चरति । न स्वभावशून्यता-  
 नित्येति चरति । न स्वभावशून्यता सुखेति चरति । न स्वभाव-  
 शून्यता दुःखेति चरति । न स्वभावशून्यता आत्मेति चरति । न  
 भावशून्यता अनात्मेति चरति । न स्वभावशून्यता शान्तेति चरति ।  
 स्वभावशून्यताऽशान्तेति चरति । न स्वभावशून्यता शून्येति  
 चरति । न स्वभावशून्यताऽशून्येति चरति । न स्वभावशून्यता  
 निमित्तेति चरति । न स्वभावशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।  
 स्वभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । न स्वभावशून्यताऽप्रणि-  
 त्तेति चरति । न स्वभावशून्यता विविकेति चरति । न स्वभाव-  
 शून्यताऽविविकेति चरति ।

नाऽभावस्वभावशून्यतायां चरति । नाऽभावस्वभावशून्यतायाः  
 निमित्ते चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता नित्येति चरति ।  
 नाऽभावस्वभावशून्यताऽनित्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता  
 सुखेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता दुःखेति चरति । नाऽभाव-

स्वभावशून्यता आत्मेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता अनात्मेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता शान्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता शून्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता निमित्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽनिमित्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽप्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता विविक्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽविविक्तेति चरति ।

न स्मृत्युपस्थानेषु चरति । न स्मृत्युपस्थानानां निमित्ते चरति । न स्मृत्युपस्थानानि नित्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि अनित्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि दुःखानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि आत्मिकानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यनात्मिकानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि शान्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यशान्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि शून्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यशून्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि निमित्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यनिमित्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि प्रणिहितानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यप्रणिहितानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि विविक्रानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यविविक्रानीति चरति ।

न सम्यक्प्रहाणेषु चरति । न सम्यक्प्रहाणानां निमित्ते चरति । न सम्यक्प्रहाणानि नित्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-

नित्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि सुखानीति चरति ।  
 न सम्यक्प्रहाणानि दुःखानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि  
 आत्मिकानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्यनात्मिकानीति चरति ।  
 न सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-  
 शान्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि शून्यानीति चरति ।  
 न सम्यक्प्रहाणान्यशून्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि  
 निमित्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्यनिमित्तानीति चरति ।  
 न सम्यक्प्रहाणानि प्रणिहितानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-  
 प्रणिहितानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति चरति ।  
 न सम्यक्प्रहाणान्यविविक्तानीति चरति ।

न षड्विपादेषु चरति । न षड्विपादानां निमित्ते चरति ।  
 न षड्विपादाः नित्या इति चरति । न षड्विपादा अनित्या इति  
 चरति । न षड्विपादाः सुखा इति चरति । न षड्विपादाः  
 दुःखा इति चरति । न षड्विपादा आत्मान इति चरति ।  
 न षड्विपादा अनात्मान इति चरति । न षड्विपादाः शान्ता  
 इति चरति । न षड्विपादा अशान्ता इति चरति । न षड्वि-  
 पादाः शून्या इति चरति । न षड्विपादा अशून्या इति चरति ।  
 न षड्विपादाः निमित्ता इति चरति । न षड्विपादा अनिमित्ता  
 इति चरति । न षड्विपादाः प्रणिहिता इति चरति । न षड्वि-  
 पादा अप्रणिहिता इति चरति । न षड्विपादाः विविक्ता इति  
 चरति । न षड्विपादा अविविक्ता इति चरति ।

नेष्ट्रियेषु चरति । नेष्ट्रियाणां निमित्ते चरति । नेष्ट्रियाणि

स्वभावशून्यता आत्मेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता अनात्मेति  
 चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता शान्तेति चरति । नाऽभावस्वभाव-  
 शून्यताऽशान्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता शून्येति चरति ।  
 नाऽभावस्वभावशून्यताऽशून्येति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता  
 निमित्तेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यताऽनिमित्तेति चरति ।  
 नाऽभावस्वभावशून्यता प्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता-  
 ऽप्रणिहितेति चरति । नाऽभावस्वभावशून्यता विविकेति चरति ।  
 नाऽभावस्वभावशून्यताऽविविकेति चरति ।

न स्मृत्युपस्थानेषु चरति । न स्मृत्युपस्थानानां निमित्ते चरति ।  
 न स्मृत्युपस्थानानि नित्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि  
 अनित्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि सुखानीति चरति ।  
 न स्मृत्युपस्थानानि दुःखानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि  
 आत्मिकानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यनात्मिकानीति चरति ।  
 न स्मृत्युपस्थानानि शान्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यशान्ता-  
 नीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि शून्यानीति चरति । न स्मृत्युप-  
 स्थानान्यशून्यानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि निमित्तानीति  
 चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यनिमित्तानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानानि  
 प्रणिहितानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्यप्रणिहितानीति चरति ।  
 न स्मृत्युपस्थानानि विविकानीति चरति । न स्मृत्युपस्थानान्य-  
 विविकानीति चरति ।

न सम्यक्प्रज्ञातेषु चरति । न सम्यक्प्रज्ञातानां निमित्ते चरति ।  
 न सम्यक्प्रज्ञातानि नित्यानीति चरति । न सम्यक्प्रज्ञातानि

नित्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि सुखानीति चरति ।  
 न सम्यक्प्रहाणानि दुःखानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि  
 आत्मिकानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्यनात्मिकानीति चरति ।  
 न सम्यक्प्रहाणानि शान्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-  
 शान्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि शून्यानीति चरति ।  
 न सम्यक्प्रहाणान्यशून्यानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि  
 निमित्तानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्यनिमित्तानीति चरति ।  
 न सम्यक्प्रहाणानि प्रणिहितानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणान्य-  
 प्रणिहितानीति चरति । न सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति चरति ।  
 न सम्यक्प्रहाणान्यविविक्तानीति चरति ।

न षड्विपादेषु चरति । न षड्विपादानां निमित्ते चरति ।  
 न षड्विपादाः नित्या इति चरति । न षड्विपादा अनित्या इति  
 चरति । न षड्विपादाः सुखा इति चरति । न षड्विपादाः  
 दुःखा इति चरति । न षड्विपादा आत्मान इति चरति ।  
 न षड्विपादा अनात्मान इति चरति । न षड्विपादाः शान्ता  
 इति चरति । न षड्विपादा अशान्ता इति चरति । न षड्वि-  
 पादाः शून्या इति चरति । न षड्विपादा अशून्या इति चरति ।  
 न षड्विपादाः निमित्ता इति चरति । न षड्विपादा अनिमित्ता  
 इति चरति । न षड्विपादाः प्रणिहिता इति चरति । न षड्वि-  
 पादा अप्रणिहिता इति चरति । न षड्विपादाः विविक्ता इति  
 चरति । न षड्विपादा अविविक्ता इति चरति ।

नेन्द्रियेषु चरति । नेन्द्रियाणां निमित्ते चरति । नेन्द्रियाणि



नित्यानीति चरति । नेन्द्रियाणि अनित्यानीति चरति । नेन्द्रियाणि  
सुखानीति चरति । नेन्द्रियाणि दुःखानीति चरति । नेन्द्रिया-  
ण्यात्मिकानीति चरति । नेन्द्रियाण्यनात्मिकानीति चरति ।  
नेन्द्रियाणि शान्तानीति चरति । नेन्द्रियाण्यशान्तानीति चरति ।  
नेन्द्रियाणि शून्यानीति चरति । नेन्द्रियाण्यशून्यानीति चरति ।  
नेन्द्रियाणि निमित्तानीति चरति । नेन्द्रियाण्यनिमित्तानीति  
चरति । नेन्द्रियाणि प्रणिहितानीति चरति । नेन्द्रियाण्यप्रणि-  
हितानीति चरति । नेन्द्रियाणि विविक्तानीति चरति । नेन्द्रि-  
याण्यविविक्तानीति चरति ।

न बलेषु चरति । न बलानां निमित्ते चरति । न बलानि  
नित्यानीति चरति । न बलान्यनित्यानीति चरति । न बलानि  
सुखानीति चरति । न बलानि दुःखानीति चरति । न बलानि  
आत्मिकानीति चरति । न बलान्यनात्मिकानीति चरति । न बलानि  
शान्तानीति चरति । न बलान्यशान्तानीति चरति । न बलानि  
शून्यानीति चरति । न बलान्यशून्यानीति चरति । न बलानि  
निमित्तानीति चरति । न बलान्यनिमित्तानीति चरति । न बलानि  
प्रणिहितानीति चरति । न बलान्यप्रणिहितानीति चरति । न  
बलानि विविक्तानीति चरति । न बलान्यविविक्तानीति चरति ।

न बोध्यङ्गेषु चरति । न बोध्यङ्गानां निमित्ते चरति । न  
बोध्यङ्गानि नित्यानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यनित्यानीति चरति ।  
न बोध्यङ्गानि सुखानीति चरति । न बोध्यङ्गानि दुःखानीति  
चरति । न बोध्यङ्गान्यात्मिकानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यना-

त्तिकानीति चरति । न बोध्यङ्गानि शान्तानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यशान्तानीति चरति । न बोध्यङ्गानि शून्यानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यशून्यानीति चरति । न बोध्यङ्गानि निमित्तानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यनिमित्तानीति चरति । न बोध्यङ्गानि प्रणिहितानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यप्रणिहितानीति चरति । न बोध्यङ्गानि विविक्तानीति चरति । न बोध्यङ्गान्यविविक्तानीति चरति ।

नार्याष्टाङ्गमार्गे चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गस्य निमित्ते चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गे नित्य इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गेऽनित्य इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः सुख इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गे दुःख इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः आत्मेति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः अनात्मेति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः शान्त इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः अशान्त इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः शून्य इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः अशून्य इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः निमित्त इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गेऽनिमित्त इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गः प्रणिहित इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गेऽप्रणिहित इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गे विविक्त इति चरति । नार्याष्टाङ्गमार्गेऽविविक्त इति चरति ।

नार्यसत्येषु चरति । नार्यसत्यानां निमित्ते चरति । नार्यसत्यानि नित्यानीति चरति । नार्यसत्यान्यनित्यानीति चरति । नार्यसत्यानि सुखानीति चरति । नार्यसत्यानि दुःखानीति चरति । नार्यसत्यानि आत्मिकानीति चरति । नार्यसत्यान्यनात्मिकानीति चरति ।

चरति । नार्यसत्यानि शान्तानीति चरति । नार्यसत्यान्यशान्त  
नीति चरति । नार्यसत्यानि शून्यानीति चरति । नार्यसत्यान  
शून्यानीति चरति । नार्यसत्यानि निमित्तानीति चरति । नार्य  
सत्यान्यनिमित्तानीति चरति । नार्यसत्यानि प्रणिहितानीति  
चरति । नार्यसत्यान्यप्रणिहितानीति चरति । नार्यसत्यानि  
विविक्तानीति चरति । नार्यसत्यान्यविविक्तानीति चरति ।

न ध्यानेषु चरति । न ध्यानानां निमित्ते चरति । न ध्यानानि  
नित्यानीति चरति । न ध्यानान्यनित्यानीति चरति । न ध्यानानि  
सुखानीति चरति । न ध्यानानि दुःखानीति चरति । न ध्यानानि  
आत्मिकानीति चरति । न ध्यानान्यनात्मिकानीति चरति । न  
ध्यानानि शान्तानीति चरति । न ध्यानान्यशान्तानीति चरति । न  
ध्यानानि शून्यानीति चरति । न ध्यानान्यशून्यानीति चरति । न  
ध्यानानि निमित्तानीति चरति । न ध्यानान्यनिमित्तानीति  
चरति । न ध्यानानि प्रणिहितानीति चरति । न ध्यानान्यप्रणि-  
हितानीति चरति । न ध्यानानि विविक्तानीति चरति । न  
ध्यानान्यविविक्तानीति चरति ।

नाऽप्रमाणेषु चरति । नाऽप्रमाणानां निमित्ते चरति । नाऽप्र-  
माणानि नित्यानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनित्यानीति चरति ।  
नाऽप्रमाणानि सुखानीति चरति । नाऽप्रमाणानि दुःखानीति  
चरति । नाऽप्रमाणानि आत्मिकानीति चरति । नाऽप्रमाणान्य-  
नात्मिकानीति चरति । नाऽप्रमाणानि शान्तानीति चरति ।  
नाऽप्रमाणान्यशान्तानीति चरति । नाऽप्रमाणानि शून्यानीति

चरति । नाऽप्रमाणान्यशून्यानीति चरति । नाऽप्रमाणानि निमित्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यनिमित्तानीति चरति । नाऽप्रमाणानि प्रणिहितानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यप्रणिहितानीति चरति । नाऽप्रमाणानि विविक्तानीति चरति । नाऽप्रमाणान्यविविक्तानीति चरति ।

नारूप्यसमापत्तिषु चरति । नारूप्यसमापत्तीनां निमित्ते चरति । नारूप्यसमापत्तीर्नित्या इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरनित्या इति चरति । नारूप्यसमापत्तीः सुखा इति चरति । नारूप्यसमापत्तीर्दुःखा इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरात्मान इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरनात्मान इति चरति । नारूप्यसमापत्तीः शान्ता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरशान्ता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीः शून्या इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरशून्या इति चरति । नारूप्यसमापत्तीर्निमित्ता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरनिमित्ता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीः प्रणिहिता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरप्रणिहिता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीर्विविक्ता इति चरति । नारूप्यसमापत्तीरविविक्ता इति चरति ।

\* पूर्वखण्डादिषु क्वचित् द्वितीयान्तता क्वचित् प्रथमान्तता, आदर्श-  
ग्रन्थके दृष्टा मया तु सर्वत्र प्रथमान्तताल्लिखिता । आरूप्यसमा-  
पत्तीरारभ्य द्वितीयान्ततैरपद्यात् लिखितग्रन्थे दृश्यते । अतोमयापि  
तथैव लिखितम् ।

न विमोक्षेषु चरति । न विमोक्षाणां निमित्ते\* चरति ।  
 न विमोक्षाः नित्या इति चरति । न विमोक्षान् अनित्या इति  
 चरति । न विमोक्षान् सुखा इति चरति । न विमोक्षान् दुःखा  
 इति चरति । न विमोक्षानात्मान इति चरति । न विमोक्षान-  
 नात्मान इति चरति । न विमोक्षान् शान्ता इति चरति ।  
 न विमोक्षानशान्ता इति चरति । न विमोक्षान् शून्या इति  
 चरति । न विमोक्षानशून्या इति चरति । न विमोक्षान् निमित्ता  
 इति चरति । न विमोक्षाननिमित्ता इति चरति । न विमोक्षान्  
 प्रणिहिता इति चरति । न विमोक्षानप्रणिहितानिति चरति ।  
 न विमोक्षान् विविक्ता इति चरति । न विमोक्षानविविक्ता इति  
 चरति ।

नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमा-  
 पत्तीनां निमित्ते चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्नित्या इति  
 चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरनित्या इति चरति । नाऽनु-  
 पूर्वविहारसमापत्तीः सुखा इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमा-  
 पत्तीर्दुःखा इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरात्मान इति  
 चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरनात्मान इति चरति ।  
 नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः शान्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहार-  
 समापत्तीरशान्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्या  
 इति चरति । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीरशून्या इति चरति ।  
 नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्निमित्ता इति चरति । नाऽनुपूर्वविहार-

\* क आदर्शपुस्तके धर्मे इति लिखितम् ।

रक्षाधिन्याः रक्षाधिन्याः इति चरति । नाऽनुपुन्येदितारमभापत्तीः  
प्रतिपत्ता इति चरति । नाऽनुपुन्येदितारमभापत्तीरप्रणिहितता  
इति चरति । नाऽनुपुन्येदितारमभापत्तीर्विविक्ता इति चरति ।  
नाऽनुपुन्येदितारमभापत्तीरविविक्ता इति चरति ।

न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखेषु चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानां निमित्ते चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि भिद्यन्तीति चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यनित्यानीति चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि दृष्टानीति चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि दुःखानीति चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यद्विषयानीति चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यमात्रिषयानीति चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि शान्तानीति चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यशान्तानीति चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यानीति चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यशून्यानीति चरति । न शून्यता-  
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि निमित्तानीति चरति । न  
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यनिमित्तानीति चरति । न  
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि प्रणिहितानीति चरति ।  
न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यप्रणिहितानीति चरति ।  
न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि विविक्कानीति चरति ।  
न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यविविक्कानीति चरति ।

नाऽभिज्ञासु चरति । नाऽभिज्ञानां निमित्ते चरति । नाऽभिज्ञाः  
 नित्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनित्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः  
 सुखा इति चरति । नाऽभिज्ञाः दुःखा इति चरति । नाऽभिज्ञाः  
 आत्मान इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनात्मान इति चरति ।  
 नाऽभिज्ञाः शान्ता इति चरति । नाऽभिज्ञाः अशान्ता इति चरति ।  
 नाऽभिज्ञाः शून्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः अशून्या इति चरति ।  
 नाऽभिज्ञाः निमित्ता इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनिमित्ता इति  
 चरति । नाऽभिज्ञाः प्रणिहिता इति चरति । नाऽभिज्ञाः  
 अप्रणिहिता इति चरति । नाऽभिज्ञाः विविक्ता इति चरति ।  
 नाऽभिज्ञाः अविविक्ता इति चरति ।

न समाधिषु चरति । न समाधिनां चरति । न समाधीन्नित्या  
 इति चरति । न समाधीननित्या इति चरति । न समाधीन् सुखा  
 इति चरति । न समाधीन् दुःखा इति चरति । न समाधीनात्मान  
 इति चरति । न समाधीननात्मान इति चरति । न समाधीन्  
 शान्ता इति चरति । न समाधीनशान्ता इति चरति । न समा-  
 धीन् शून्या इति चरति । न समाधीनशून्या इति चरति । न  
 समाधीन्निमित्ता इति चरति । न समाधीननिमित्ता इति  
 चरति । न समाधीन् प्रणिहिता इति चरति । न समाधीन-  
 प्रणिहिता इति चरति । न समाधीन् विविक्ता इति चरति ।  
 न समाधीनविविक्ता इति चरति ।

न धारणोपसंगे चरति । न धारणोपसंगानां निमित्ते चरति ।

लोभमदमद्विषयमिति चरति । न धारणोपसंगानिध्या-

सीति चरति । न धारणीमुखानि सुखानीति चरति । न धारणीमुखानि दुःखानीति चरति । न धारणीमुखान्यात्मिकासीति चरति । न धारणीमुखान्यनात्मिकानीति चरति । न धारणीमुखानि ज्ञानानीति चरति । न धारणीमुखान्यज्ञानानीति चरति । न धारणीमुखानि शून्यानीति चरति । न धारणीमुखान्यशून्यानीति चरति । न धारणीमुखानि निमित्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यनिमित्तानीति चरति । न धारणीमुखानि प्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुखान्यप्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुखानि विविक्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यविविक्तानीति चरति ।

न तथागतबलेषु चरति । न तथागतबलानां निमित्ते चरति । न तथागतबलानि निमित्तानीति चरति । न तथागतबलान्यनित्यानीति चरति । न तथागतबलानि सुखानीति चरति । न तथागतबलानि दुःखानीति चरति । न तथागतबलान्यात्मिकानीति चरति । न तथागतबलान्यनात्मिकानीति चरति । न तथागतबलानि ज्ञानानीति चरति । न तथागतबलान्यज्ञानानीति चरति । न तथागतबलानि शून्यानीति चरति । न तथागतबलान्यशून्यानीति चरति । न तथागतबलानि निमित्तानीति चरति । न तथागतबलान्यनिमित्तानीति चरति । न तथागतबलानि प्रणिहितानीति चरति । न तथागतबलान्यप्रणिहितानीति चरति । तथागतबलानि विविक्तानीति चरति । न तथागतबलान्यविविक्तानीति चरति ।



नाऽभिज्ञासु चरति । नाऽभिज्ञानां निमित्ते चरति । नाऽभिज्ञाः  
 नित्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनित्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः  
 सुखा इति चरति । नाऽभिज्ञाः दुःखा इति चरति । नाऽभिज्ञाः  
 आत्मान इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनात्मान इति चरति ।  
 नाऽभिज्ञाः शान्ता इति चरति । नाऽभिज्ञाः अशान्ता इति चरति ।  
 नाऽभिज्ञाः शून्या इति चरति । नाऽभिज्ञाः अशून्या इति चरति ।  
 नाऽभिज्ञाः निमित्ता इति चरति । नाऽभिज्ञाः अनिमित्ता इति  
 चरति । नाऽभिज्ञाः प्रणिहिता इति चरति । नाऽभिज्ञाः  
 अप्रणिहिता इति चरति । नाऽभिज्ञाः विविक्ता इति चरति ।  
 नाऽभिज्ञाः अविविक्ता इति चरति ।

न समाधिषु चरति । न समाधिनां चरति । न समाधीन्नित्या  
 इति चरति । न समाधीननित्या इति चरति । न समाधीन् सुखा  
 इति चरति । न समाधीन् दुःखा इति चरति । न समाधीनात्मान  
 इति चरति । न समाधीननात्मान इति चरति । न समाधीन्  
 शान्ता इति चरति । न समाधीनशान्ता इति चरति । न समा-  
 धीन् शून्या इति चरति । न समाधीनशून्या इति चरति । न  
 समाधीन्निमित्ता इति चरति । न समाधीननिमित्ता इति  
 चरति । न समाधीन् प्रणिहिता इति चरति । न समाधीन-  
 प्रणिहिता इति चरति । न समाधीन् विविक्ता इति चरति ।  
 न समाधीनविविक्ता इति चरति ।

न धारणीमुखेषु चरति । न धारणीमुखानां निमित्ते चरति ।  
 न धारणीमुखानि नित्यानीति चरति । न धारणीमुखान्यनित्या-

नीति चरति । न धारणीमुखानि सुखानीति चरति । न धारणीमुखानि दुःखानीति चरति । न धारणीमुखान्यात्मिकानीति चरति । न धारणीमुखान्यनात्मिकानीति चरति । न धारणीमुखानि शान्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यशान्तानीति चरति । न धारणीमुखानि शून्यानीति चरति । न धारणीमुखान्यशून्यानीति चरति । न धारणीमुखानि निमित्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यनिमित्तानीति चरति । न धारणीमुखानि प्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुखान्यप्रणिहितानीति चरति । न धारणीमुखानि विविक्तानीति चरति । न धारणीमुखान्यविविक्तानीति चरति ।

न तथागतवत्सेषु चरति । न तथागतवल्लानां निमित्ते चरति । न तथागतवल्लानि नित्यानीति चरति । न तथागतवल्लान्यनित्यानीति चरति । न तथागतवल्लानि सुखानीति चरति । न तथागतवल्लानि दुःखानीति चरति । न तथागतवल्लान्यात्मिकानीति चरति । न तथागतवल्लान्यनात्मिकानीति चरति । न तथागतवल्लानि शान्तानीति चरति । न तथागतवल्लान्यशान्तानीति चरति । न तथागतवल्लानि शून्यानीति चरति । न तथागतवल्लान्यशून्यानीति चरति । न तथागतवल्लानि निमित्तानीति चरति । न तथागतवल्लान्यनिमित्तानीति चरति । न तथागतवल्लानि प्रणिहितानीति चरति । न तथागतवल्लान्यप्रणिहितानीति चरति । तथागतवल्लानि विविक्तानीति चरति । न तथागतवल्लान्यविविक्तानीति चरति ।